

ASES
III. INTERNATIONAL CONFERENCE
ON SOCIAL SCIENCES

CONFERENCE BOOK

EDITOR
DR. NECIP IHSAN ARIKAN

ASES

III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES

OCTOBER 14-16, 2022 ÇANAĞKALE

EDITOR: Dr. NECİP İHSAN ARIKAN

COPYRIGHT © 2022

BY ASES CONGRESS ORGANIZATION

PUBLISHING COMPANY LIMITED

ALL RIGHTS RESERVED . NO PART OF THIS PUBLICATION MAY BE REPRODUCED, DISTRIBUTED OR TRANSMITTED IN ANY FORM OR BY ANY MEANS, INCLUDING PHOTOCOPYING, RECORDING OR OTHER ELECTRONIC OR MECHANICAL METHODS, WITHOUT THE PRIOR WRITTEN PERMISSION OF THE PUBLISHER, EXCEPT IN THE CASE OF BRIEF QUOTATIONS EMBODIED IN CRITICAL REVIEWS AND CERTAIN OTHER NONCOMMERCIAL USES PERMITTED BY COPYRIGHT LAW. ASES CONGRESS ORGANIZATION PUBLISHING® IT IS RESPONSIBILITY OF THE AUTHOR TO ABIDE BY THE PUBLISHING ETHICS RULES.

ASES PUBLICATIONS – 2022©

LICANCE KEY: 2022/ 63715

23.10.2022

ISBN: 978-605-72042-0-2

CONGRESS ID

CONFERENCE TITLE

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES

DATE AND PLACE

OCTOBER 14-16, 2022

ÇANAKKALE, TURKIYE

ORGANIZATION

ASES (ACADEMY OF SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL STUDIES)

LANGUAGES

Turkish, English, Arabic, Russian

ORGANIZING COMMITTEE MEMBERS

CHAIRMAN OF THE ORGANIZING BOARD

Prof. Dr. OKTAY BEKTAS

ORGANIZING BOARD

DR. ASSIA ALLAOU

UNIVERSITY OF CONSTANTINE (ALGERIA)

DR. MARIUS LOLEA

UNIVERSITY OF ORADEA (ROMANIA)

DR. MUHAMMAD FAISAL

SINDH MADRESSATUL ISLAM UNIVERSTY (PAKISTAN)

DR. KR PADMA

SRIPADMAVATIMAHILAVISVIDYALAYAM (WOMEN'S) UNIVERSITY (INDIA)

DR. ROZINA KHATTAK

SHAHEED BENAZIR BHUTTO WOMEN UNIVERSITY (PAKISTAN)

DR. VARVARA GETMANTSEVA

THE KOSYGIN STATE UNIVERSITY OF RUSSIA (RUSSIA)

IONUT CRISTIAN SCURTU

"MIRCEA CEL BATRAN" NAVAL ACADEMY

GENERAL COORDINATOR

Assist. Prof. OGUZHAN NACAROGLU

COORDINATOR

AYSEL UNAL

CHAIRMAN OF THE SCIENCE COMMITTEE

SCIENCE BOARD

Prof. Dr. ALEXANDER MAKARENKO

NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY OF UKRAINE (UKRAINE)

Prof. Dr. ALI OSMAN ALAKUS

DICLE UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. ARZU KARACA

MUNZUR UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. BANU YAZGAN INANC

TOROS UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. BEJTULLA IRON

INTERNATIONAL BALKAN UNIVERSITY (MAKEDONIA)

Prof. Dr. DENIZ YENGIN

CANAKKALE ONSEKIZ MART UNIVERSITYSI (TURKIYE)

Prof. Dr. EMRULLAH FATIS

AHI EVRAN UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. HATICE FERIHA AKPINARLI

ANKARA HACI BAYRAM VELI UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. IOSEFINA BLAZSANI BATTO

AZERBAIJAN UNIVERSITY OF LANGUAGES (AZERBAIJAN)

Prof. Dr. MEHMET ALI SALAHLI

CANAKKALE ONSEKIZ MART UNIVERSITYSI (TURKIYE)

Prof. Dr. MEHMET KAYGUSUZOĞLU

HASAN KALYONCU UNIVERSITYSI (TURKIYE)

Prof. Dr. MEHMET SERKAN UMUZDAS

TOKAT GAZIOSMANPASA UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. MINE KAYA KEHA

ATATURK UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. MUKADDER BOYDAK OZAN

FIRAT UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. NURETTIN KONAR

BANDIRMA ONYEDI EYLUL UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. SABRI KARADOĞAN

DICLE UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. SADETTIN OZCELIK

DICLE UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. SIBEL KAHRAMAN

INONU UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. SNEZANA BILIC

INTERNATIONAL BALKAN UNIVERSITY (MAKEDONIA)

Prof. Dr. SENGUL KOCAMAN

DICLE UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. QASIM HACIYEV

AZERBAIJAN NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES (AZERBAIJAN)

Prof. VIOLETA MADZOVA

INTERNATIONAL BALKAN UNIVERSITY (MAKEDONIA)

Assoc. Prof. ASLI SAYLAN KRIMIZIGUL

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. AYSE SEZER

BILECIK SEYH EDEBALI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. AYSEGUL TURK

ANKARA HACI BAYRAM VELI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. BURCU UZUM

KOCAELI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. DERYA UZUN AYDIN

BATMAN UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. FULYA ONER ARMAĞAN

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. GORKEMLI KAZAR

MUNZUR UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. HAMIT ARBAS

CANAKKALE ONSEKIZ MART UNIVERSITYSI (TURKIYE)

Assoc. Prof. HATICE BURCIN SOLT

ZONGULDAK BULENT ECEVIT UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. HAYATI CAVUS

VAN YUZUNCU YEAR UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. HICRAN OZLEM ILGIN

CANAKKALE ONSEKIZ MART UNIVERSITYSI (TURKIYE)

Assoc. Prof. IPEK FATMA CEVIK

USKUDAR UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. ISMAIL SAN

INONU UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. MAHMUT CITIL

GAZI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. MUHAMMAD JEHANGIR

ABDUL WALI KHAN UNIVERSITY (PAKISTAN)

Assoc. Prof. MUSTAFA TUYSUZ

VAN YUZUNCU YEAR UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. NASEEM AKHTER

SHAHEED BENAZIR BHUTTO WOMEN UNIVERSITY (PAKISTAN)

Assoc. Prof. ORCUN BOZKURT

MUSTAFA KEMAL UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. OZCAN DEMIR

GAZIANTEP UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. OZGUR ALTINDAĞ

DICLE UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. OZLEM ARDA

ISTANBUL UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. SELMAN ABLAK

CUMHURIYET UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. SONGUL KARABATAK

FIRAT UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. SUKRAN KARACA

SIVAS CUMHURIYET UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. VICTORIA ROCACIUC

INSTITUTE OF CULTURAL HARITAGE (MOLDOVA)

Assoc. Prof. VOLODYMYR MESHCHERIAKOV

STATE BIOTECHNOLOGICAL UNIVERSITY (UKRAINE)

Assoc. Prof. YUSUF ARSLAN

BATMAN UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. ZELIHA TEKIN

MUS ALPARSLAN UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. ZUHAL AKMESE

DICLE UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. AHMET KURTOĞLU

BANDIRMA ONYEDI EYLUL UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. AYSUN BEYDOLA

YAKIN DOĞU UNIVERSITYSI (KKTC)

Assist Prof. BARIS AYDIN

DICLE UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. CETIN TAN

FIRAT UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. DOSS PARIMALA

UNIVERSITY OF DELHI (INDIA)

Assist Prof. DR. DINOOP K

MAHATMA GANDHI UNIVERSITY (INDIA)

Assist Prof. FRANCISCO JAVIER PALACIOS-HIDALGO

UNIVERSITY OF CORDOBA (SPAIN)

Assist Prof. ESREF AKMESE

BATMAN UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. ELIF SELCAN OZTAY

VAN YUZUNCU YER UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. EMIN TAMER YENEN

NEVSEHIR HACI BEKTAS VELI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. FAHRUNNISA KAZANAN

DICLE UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. FATMA ALASLAN

YAKIN DOĞU UNIVERSITYSI (KKTC)

Assist Prof. GAMZE AKKAYA

INONU UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. GULSAH GURKAN

TURGUT OZAL UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. MEENAKSHI INGOLE

UNIVERSITY OF DELHI (INDIA)

Assist. Prof. MELIHA UZUN

SIRNAK UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. MUHAMMAD FAISAL

TOP-TECH AL INSTITUTE OF TECHNOLOGIES (PAKISTAN)

Assist Prof. MURAT BUĞRA TAHALI

INONU UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. OĞUZ HAN OZTAY

VAN YUZUNCU YER UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. OKTAY KIZKAPAN

NEVSEHIR HACI BEKTAS VELI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. PELIN ERTEKIN

INONU UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. SERHAT ERDEM

ATATURK UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist Prof. SUKRU BILICI

MUS ALPARSLAN UNIVERSITY (TURKIYE)

Dr. ABDULLAH KILICARSLAN

KTO KARATAY UNIVERSITY (TURKIYE)

Dr. AHMET DEMIREL

NEVSEHIR HACI BEKTAS VELI UNIVERSITY (TURKIYE)

Dr. ESMERAY KARATAS

CANAKKALE ONSEKIZ MART UNIVERSITYSI (TURKIYE)

Dr. HANI AMIR AOUISSI

CRSTRA-BISKRA (ALGERIA)

Dr. MAJA VIZJAK

FACULTY OF ECONOMICS AND TOURISM MIJO MIRKOVIC (CROATIA)

Dr. MELEK KARACA

Dr. RAMAZAN ERTURK

MINISTRY OF EDUCATION

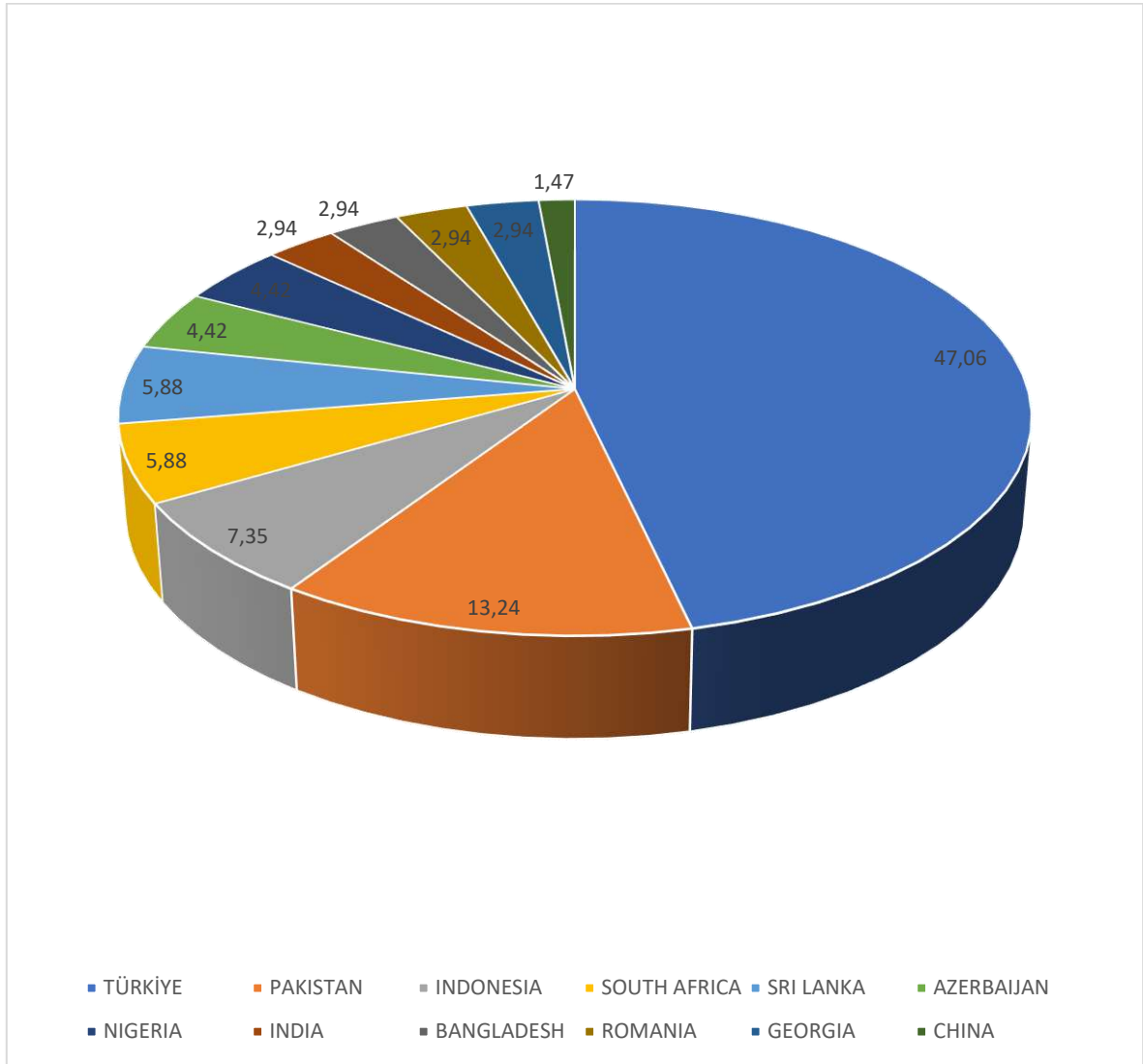
Dr. SEYIDE EROĞLU

CONFERENCE STATISTICS

Distribution of the papers presented orally at the conference by countries

Country	Number of Papers	Percentage (%)
TÜRKİYE	32	47,06%
PAKISTAN	9	13,24%
INDONESIA	5	7,35%
SOUTH AFRICA	4	5,88%
SRI LANKA	4	5,88%
AZEBAIJAN	3	4,42%
NIGERIA	3	4,42%
INDIA	2	2,94%
BANGLADESH	2	2,94%
ROMANIA	2	2,94%
GEORGIA	2	2,94%
CHINA	1	1,47%

Ases III. International Conference On Social Sciences
October 14 -16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE STATISTICS

**ASES III. INTERNATIONAL
CONFERENCE ON SOCIAL
SCIENCES**

**October 14-16, 2022
Çanakkale, Türkiye**

CONFERENCE PROGRAM

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022
FRIDAY / 10:30-12:30
SESSION: 1 HALL: 1 / MODERATOR
Dr. Faruk DURSUN

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Dr. Faruk DURSUN	Sakarya Üniversitesi	THE CONTRIBUTION OF DIGITAL RESOURCE DESIGNS TO DIGITAL LITERACY IN TYPOGRAPHIC CONTEXT
Lect. Mehmet Ali ER	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	INVESTIGATION OF LEARNING OUTCOMES OF ENVIRONMENTAL EDUCATION AND CLIMATE CHANGE COURSE IN TERMS OF CORE VALUES
Assist. Prof. Ahmet KANMAZ	Pamukkale Üniversitesi	ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETME STİLLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Duygu OYMAN	Atatürk Üniversitesi	RİSK TOPLUMU KURAMI BAĞLAMINDA KÜRESEL İKLİM KRİZİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Rabia YILMAZ	Selçuk Üniversitesi	EXAMINATION OF STUDIES ON NOMOPHOBIA IN TURKEY
Assist. Prof. Özgür YEŞİLYURT Güler METİN	Muş Alparslan Üniversitesi	AN EVALUATION OF THE REASONS FOR VIOLENCE IN HEALTHCARE ORGANIZATIONS AND SUGGESTIONS FOR SOLUTIONS
Assist. Prof. Koray SEVİNDİ	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	SİNEMA VE NFT İLİŞKİSİNİN GELECEĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022

FRIDAY / 10:30-12:30

SESSION: 1 HALL: 2 / MODERATOR

Assist. Prof. Md. Amir HOSSAIN

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
SHAHZADI HINA SAIN ZOHAIB HASSAN SAIN	Beaconhouse School System Superior University	EFFECT OF PROJECT BASED LEARNING ON THE READING SKILLS OF THE YEAR 3 STUDENTS
MUHAMMAD RAFI FAJAR RIZKY NAFIDA HETTY MAHAENI VERONICA ANITA BUDININGSIH	Univesitas Mercu Buana Yogyakarta SMA Negeri 1 Pengasih	THE STUDY NEEDS FOR LEARNING TECHNOLOGY TO INCREASE PROBLEM SOLVING ABILITY AND STUDENTS' INTEREST IN LEARNING MATHEMATICS
ZOHAIB HASSAN SAIN	Superior University	CHALLENGES FACED TO ONLINE EDUCATION & LEARNING IN PAKISTAN DURING COVID-19 PANDEMIC
ZUMROTUL ISTIFADAH NAFIDA HETTY MAHAENI RUSTAM JASTANA	Univesitas Mercu Buana Yogyakarta SMA Negeri 1 Pengasih	STUDENT RESPONSES TO E-LKPD ASSISTED BY LIVEWORKSHEETS AS TEACHING MATERIAL FOR EXPONENTIAL EQUATIONS
ZOHAIB HASSAN SAIN	Superior University	CHALLENGES IN QUALITY OF EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS (HEIs) OF PAKISTAN
Assist. Prof. Md. Amir HOSSAIN	IBAIS University	RETHINKING ALIENATION IN THE POETRY OF JOHN CLARE
Moses Adeolu AGOI Solomon Abraham UKPANAHAH	Lagos State University	INDUSTRIAL TRAINING (IT): A SKILL GAP AND JOB PROSPECT FOR INFORMATION TECHNOLOGY STUDENTS

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022

FRIDAY / 10:30-12:30

SESSION: 1 HALL: 3 / MODERATOR

Assist. Prof. UMUT DAĞISTAN

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Dr. Özcan GARAN İrem GÜNEŞ	İstanbul Üniversitesi	THE ROLE OF ADULT TRAINING IN RURAL DEVELOPMENT: THE CASE OF KODA RURAL FAMILY STUDIES PROGRAMME
Res. Assist. Emre YAŞAR Lect. İsmail ÖZTÜRK	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Kırıkkale Üniversitesi	BIBLIOMETRIC REVIEW of ARTICLES on OVER-TOURISM
Assist. Prof. Ahmet YAMAN	Tarsus Üniversitesi	SMART CITY POLICY AND SMART ECONOMY APPROACH: ESNAFSENİNLE IMPLEMENTATION
Dr. Güller ŞAHİN Lect. Dr. Fatih Volkan AYYILDIZ	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ardahan Üniversitesi	HEALTH EFFECTS OF URBANIZATION IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION
Assist. Prof. UMUT DAĞISTAN	Akdeniz Üniversitesi	EARLY STUDIES IN ORGANIZATION THEORY: FREDERICK TAYLOR
Kübra KÖKSAL Assoc. Prof. Ömer Lütfi ANTALYALI	Süleyman Demirel Üniversitesi	CORPORATE IMAGE PERCEPTION OF SAVINGS- BASED INTERESET- FREE FINANCE SYSTEMS

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022
FRIDAY / 10:30-12:30
SESSION:1 HALL: 4 / MODERATOR
Assoc. Prof. Mustafa İsmail DÖNMEZ

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Lect. Dr. Aşkay Nur ATASEVER	Afyon Kocatepe Üniversitesi	CAREER CONSTRUCTION INTERVIEW: CASE OF INDECISIVE HIGH SCHOOL GIRL
Assoc. Prof. Mustafa İsmail DÖNMEZ	Selçuk Üniversitesi	ABDULLAH CEVDET'S ARTICLE TITLED "TERCÜME! TERCÜME!" PUBLISHED IN THE ICTİHAD MECMUA: THE EVALUATION AND TRANSCRIPTION
Assoc. Prof. Mustafa İsmail DÖNMEZ	Selçuk Üniversitesi	THE ARTICLES TITLED "TERCÜME NUMULERİ" AS EXAMPLE OF TRANSLATION CRITICISM IN THE OTTOMAN PERIODICALS: EVALUATION AND TRANSCRIPTION
Lect. Tahsin BOZDAĞ	İnönü Üniversitesi	NORMATIVES OF TRADITIONAL TURKISH MARBİLİNG ART IN THE LOGICAL CHARACTER OF FEELING AND EMOTION
Lect. Tahsin BOZDAĞ	İnönü Üniversitesi	EFFECTS OF HERMENEUTIC EMOTIONS ON TRADITIONAL TURKISH MARBİLİNG ART
Dr. İsmail ERGEN	İstinye Üniversitesi	THE IMPORTANCE OF EXPERIENCE AND FEEDBACK IN VIDEO GAMES
Dr. İsmail ERGEN	İstinye Üniversitesi	THE IMPACT OF AGGREGATED DIGITAL DESIGN ON GAME AND METAVERSE

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022

FRIDAY / 10:30-12:30

SESSION: 1 HALL: 5 / MODERATOR

DR. MUHAMMAD SAFDARBHATTI

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Assist. Prof. ULVIYYA NASIROVA SAMIRA HASANOVA AYNURA QULIVEYA	Odlar Yurdu University	DISTANCE VOCATIONAL EDUCATION
DR. SANTA STOPNIECE	Suzhou Polytechnic Institute of Agriculture	FACTORS INFLUENCING CHINESE STUDENTS' VOICE IN ENGLISH ACADEMIC WRITING AND SPEAKING
Assist. Prof. ULVIYYA NASIROVA SAMIRA HASANOVA FERIDE MEMMEDOVA	Odlar Yurdu University	DIFFICULTIES IN USAGE AND TRANSLATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS
KHAIRUNNISA WIJAYANTI RENI SUHARTANTI AGUSTINUS HARY SETYAWAN	Universitas Mercu Buana Yogyakarta SMA Negeri 1 Pengasih	STUDENT AWARENESS OF PADLET AS EDUCATIONAL TOOL IN UTILIZING THE USE OF TECHNOLOGY
FAUZIA RAHMA AMALIA DANIEL ARI WIDHIATAMA RENI SUHARTANTI	Universitas Mercu Buana Yogyakarta SMA Negeri 1 Pengasih	STUDENT RESPONSES TO COLLABORATIVE ENGLISH LEARNING WITH PADLET
DR. MUHAMMAD SAFDARBHATTI MARIA NOOR	Islamia University of Bahawalpur Sadiq Women University	USING LITERATURE IN AN ESL CLASSROOM: A SURVEY

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022
FRIDAY / 13:30-15:30
SESSION: 2 HALL: 1/MODERATOR
Assist. Prof. Duygu ULUDAĞ

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Prof. Dr. Mehmet KAYGUSUZOĞLU Res. Assist. Hande KAYGUSUZOĞLU Enes Said ÖZTÜRK	İstanbul Üniversitesi Hasan Kalyoncu Üniversitesi	THE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON COMPANIES: A RESEARCH ON GAZIANTEP TEXTILE INDUSTRY
Assist. Prof. Melis SOYER Assist. Prof. Duygu ULUDAĞ	Niğantaşı Üniversitesi	MOMPREENURSHIP AND SOCIAL MEDIA: EXAMINING MOMPREENURSHIP PAGES IN ISTANBUL
Assist. Prof. Ayşe AKBULUT BAŞAR	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	PAST, PRESENT AND FUTURE OF TECHNOPARKS- TECHNOLOGY DEVELOPMENT REGIONS
Assist. Prof. Diler Ezgi TARHAN	İstanbul Gelişim Üniversitesi	A GENERAL VIEW TO WEIMAR'S CLASSICISM: PHILOSOPHY OF ART IN GOETHE AND SCHILLER
Can ASARCIK	Kırıkkale İl Göç İdaresi Müdürlüğü	COMPARISON OF ELECTION SYSTEMS US-TURKEY IN COUNTRIES MANAGED WITH THE PRESIDENTIAL SYSTEM
Mahmut Berhan DÜZGÜN Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU	MEB Gazi Üniversitesi	ÖĞRETMENLERİN ÖZ YETERLİK İNANÇLARI İLE ÖRGÜTSEL MUHALEFET DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ VE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022

FRIDAY / 13:30-15:30

SESSION: 2 HALL: 2 / MODERATOR

Dr. Marius LOLEA

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Dr. Marius LOLEA Dr. Cornelia ANGHEL- DRUGĂRIN	Oradea University Babeş-Bolyai University	LAST EVOLUTION OF ENERGY AND FUELS PRICES VERSUS AFFECTING THE ECONOMY AND SOCIAL LIFE IN ROMANIA
NINO KITOSHVILI	Tbilisi State University	THE ROLE OF PEDAGOGY IN THE PREVENTION OF ADOLESCENT ANTISOCIAL BEHAVIORS
Assist. Prof. Md. Amir Hossain	IBAIS University	CONTRIBUTIONS OF MICROBES TO THE PROSPERITY OF BANGLADESH ECONOMY
Assoc. Prof. ZIYA ATT TAMHID AHMED KHAN PATHAN PHILANGEZWI T. MHLANGA	UNIVERSITY OF ESWATINI	FOOD CULTURE AND ITS HEALTH IMPLICATIONS
Assist. Prof. SHAISTA JABEEN	Govt. Graduate College for Women	THE EFFECTS OF PAKISTANI MOTHER'S LULLABIES
Assoc. Prof. ZIYA ATT TAMHID AHMED KHAN PATHAN	UNIVERSITY OF ESWATINI	ROLE OF ILLNES ON SOCIO- CULTURAL RELATIONSHIP
NINO KITOSHVILI	Tbilisi State University	PROBLEMS OF ACHIEVING THE GOAL OF PUNISHMENT IN THE PENITENTIARY SYSTEM

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022

FRIDAY / 13:30-15:30

SESSION: 2 HALL: 3/MODERATOR

Prof. Dr. C. VETHIRAJAN

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
RIMSHA MAQSOOD UNAR	University Of Karachi	ANALYTICAL STUDY OF PORTRAYAL OF WOMEN ISSUES IN PAKISTANI DRAMAS
MUSTAPHA, SHEIKH ABDULLAHI MUHAMMAD ABUBAKAR	IBB University Ahman Patigi University	ISSUES IN NIGERIA DEVELOPMENT PLAN AND THE WAY FORWARD: A REVIEW
D.M.P.V. DISSANAYAKE K.S. DHARMASIRI	University of Sri Jayewardenepura Kotelawala Defence University	EFFECTIVENESS OF ACCESS CONTROL IN CRIME PREVENTION THROUGH ENVIRONMENTAL DESIGN (CPTED)
M. K. GANESHAN Prof. Dr. C. VETHIRAJAN	Alagappa University	ELECTRONIC LEARNING AND DEVELOPMENT OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE WORKPLACE
D.M.P.V. DISSANAYAKE K.S. DHARMASIRI	University of Sri Jayewardenepura Kotelawala Defence University	CRIME PREVENTION THROUGH ENVIRONMENTAL DESIGN; A COMPARATIVE STUDY OF ITS UTILITY
M. K. GANESHAN Prof. Dr. C. VETHIRAJAN	Alagappa University	DIGITAL SERVICES PLATFORMS: TRENDS, OPPORTUNITIES, AND CHALLENGES FOR ECONOMIC DEVELOPMENT

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022

FRIDAY / 13:30-15:30

SESSION: 2 HALL: 4 / MODERATOR

PROF. DR. MORAKENG EDWARD KENNETH LEBAKA

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
K.S. DHARMASIRI K.B.N. DE SILVA	General Sir John Kotelawala Defence University	THE CONCEPT OF FEMALE VIRGINITY: SOCIAL ATTITUDE VIA SRI LANKAN PERSPECTIVE
PROF. DR. MORAKENG EDWARD KENNETH LEBAKA	University of Zululand	SORRY FOR OPPORTUNISTS, PROJECTS' HIJACKERS AND POLLUTERS WHO CANNOT FIND THEIR WAY AFTER THE FOUNDER/LEADER OF THE PROJECT/ORGANIZATION HAS STEPPED DOWN AS A RESULT OF HIDDEN AGENDA AND/OR INSUBORDINATION
K.B.N. DE SILVA M.P.A.A. BUDDHADASA K.G.N.U. RANAWEERA	General Sir John Kotelawala Defence University Sri Jayewardenepura University	PROPERTY CRIMES IN URBAN AREA: THE LINK BETWEEN CRIMINAL VICTIMISATION TENDENCIES AND CITY DWELLERS' DAILY ROUTINES
PROF. DR. MORAKENG EDWARD KENNETH LEBAKA	University of Zululand	THE SIGNIFICANT ROLES PLAYED BY THE WHISTLE AND LEG RATTLES DURING COMMUNAL MUSIC-MAKING IN THE BAPEDI SOCIETY, IN GREATER SEKHUKHUNE DISTRICT MUNICIPALITY, LIMPOPO PROVINCE IN SOUTH AFRICA
RAFIA MUKHTAR	Workers Welfare School	A STRUCTURE FOR THE MEASUREMENT OF SOFTWARE QUALITY

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022
FRIDAY / 13:30-15:30
SESSION: 2 HALL: 5/ MODERATOR
Dr. Uğur ERDEM

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Assoc. Prof. Ela Ayşe KÖKSAL Assoc. Prof. Fulya ÖNER ARMAĞAN Prof. Dr. Oktay BEKTAŞ Prof. Dr. Mustafa METİN	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Erciyes Üniversitesi	ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇİZİMLERİNDE ÇİÇEĞİN KISIMLARI
Assoc. Prof. Fulya ÖNER ARMAĞAN Assoc. Prof. Ebru EZBERCİ ÇEVİK Prof. Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR	Erciyes Üniversitesi Amasya Üniversitesi	FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ARAŞTIRMA VE SORGULAMA KAVRAMINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ
Azime PEKŞEN YAKAR	Ankara Bilim Üniversitesi	ALEXANDER POPE'S THE DUNCIAD: A STINGING SATIRE ON THE DECLINE OF LITERARY VALUES IN THE EIGHTEENTH CENTURY
Assist. Prof. Eray ŞAHBAZ Lect. Serpil BAŞLILAR ALTUN	Dumlupınar Üniversitesi	PLACES THAT CANNOT BE AN OPEN SPACE: THE CASE OF KÜTAHYA VICTORY SQUARE
Dr. Fatma İlknur AKGÜL		WOMEN IN ASSYRIAN COMMUNITY IN TURKEY
Dr. Uğur ERDEM		AN APPLICATION ON THE RELATIONSHIP OF CDS PREMIUM WITH MACRO VARIABLES

ASES III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
October 14-16, 2022, Çanakkale, Türkiye
CONFERENCE PROGRAM

14.10.2022

FRIDAY / 13:30-15:30

SESSION: 2 HALL: 6/ MODERATOR

Assoc. Prof. NASEEM AKHTER

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Momeena MEHDI	Khazar University	DIGITALIZATION OF RESTAURANT BUSINESS & FOOD CONSUMPTION PATTERNS: A CASE STUDY OF BAKU, AZ
Assoc. Prof. NASEEM AKHTER	Shaheed Benazir Bhutto Women University	MYSTIC QUALITIES OF HAZRAT BABA FARID FOR PROMOTING PEACE, HARMONY AND TRANQUILITY IN SOCIETY
DIAH AYU LESTARI HERIBERTUS BINAWAN RISBATIN KIYAH	Universitas Mercu Buana Yogyakarta SMA Negeri 1 Pengasih	STUDENT RESPONSES TO PADLET USED AS A MEDIA IN LEARNING OPINION AND IDEA
SHEEBA IRFAN	University of the Punjab Lahore	GEOPOLITICAL PARADIGM SHIFT IN THE WORLD; IMPLICATIONS FOR SOUTH ASIA
Lect. Irina-Ana DROBOT	Technical University of Civil Engineering Bucharest	THE MINIMALISM IN JAPANESE CULTURE AND THE RICHNESS OF DETAIL IN MIDDLE EASTERN CULTURES
IBRAHIM SALIHU KOMBO	IBB University	CONCEPT OF GLOBALIZATION ON HIGHER EDUCATION: NIGERIA IN FOCUS

CONTENTS

AUTHOR(s)	TITLE	PAGE NO
Faruk DURSUN	THE CONTRIBUTION OF DIGITAL RESOURCE DESIGNS TO DIGITAL LITERACY IN TYPOGRAPHIC CONTEXT	1
Mehmet Ali ER	ÇEVRE EĞİTİMİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ DERSİNİN ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ KAZANIMLARININ KÖK DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ	3
Ahmet KANMAZ	ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETME STİLLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	9
Duygu OYMAN	RİSK TOPLUMU KURAMI BAĞLAMINDA KÜRESEL İKLİM KRİZİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
Rabia YILMAZ	TÜRKİYE'DE NOMOFOBİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ	12
Özgür YEŞİLYURT Güler METİN	AN EVALUATION OF THE REASONS FOR VIOLENCE IN HEALTHCARE ORGANIZATIONS AND SUGGESTIONS FOR SOLUTIONS	23
Koray SEVİNDİ	SİNEMA VE NFT İLİŞKİSİNİN GELECEĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	32
Shahzadi Hina Sain Zohaib Hassan Sain	EFFECT OF PROJECT BASED LEARNING ON THE READING SKILLS OF THE YEAR 3 STUDENTS	33
Zohaib Hassan Sain	CHALLENGES FACED TO ONLINE EDUCATION & LEARNING IN PAKISTAN DURING COVID-19 PANDEMIC	34
Zohaib Hassan Sain	CHALLENGES IN QUALITY OF EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS (HEIS) OF PAKISTAN	35
Muhammad Rafi Fajar Rizky Nafida Hetty Marhaeni Veronica Anita Budiningsih	THE STUDY NEEDS FOR LEARNING TECHNOLOGY TO INCREASE PROBLEM SOLVING ABILITY AND STUDENTS' INTEREST IN LEARNING MATHEMATICS	36
Zumrotul Istifadah Nafida Hetty Marhaeni Rustam Jastana	STUDENT RESPONSES TO E-LKPD ASSISTED BY LIVEWORKSHEETS AS TEACHING MATERIAL FOR EXPONENTIAL EQUATIONS	37
Amir Hossain	RETHINKING ALIENATION IN THE POETRY OF JOHN CLARE	38
Moses Adeolu AGOI Solomon Abraham UKPANAHI	INDUSTRIAL TRAINING (IT): A SKILL GAP AND JOB PROSPECT FOR INFORMATION TECHNOLOGY GRADUATE STUDENTS	39
Özcan GARAN İrem GÜNEŞ	THE ROLE OF ADULT TRAINING IN RURAL DEVELOPMENT: THE CASE OF KODA RURAL FAMILY STUDIES PROGRAMME	45
Emre YAŞAR İsmail ÖZTÜRK	AŞIRI TURİZM İLE İLGİLİ MAKALELERİN BİBLİYOMETRİK İNCELEMESİ	48
Ahmet YAMAN	AKILLI KENT POLİTİKASI VE AKLLI EKONOMİ YAKLAŞIMI: ESNAFSENİNLE UYGULAMASI	60
Güller ŞAHİN Fatih Volkan AYYILDIZ	HEALTH EFFECTS OF URBANIZATION IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION	62
UMUT DAĞISTAN	ÖRGÜT KURAMINDA ERKEN DÖNEM ÇALIŞMALARI: FREDERICK TAYLOR	64

Kübra KÖKSAL Ömer Lütfi ANTALYALI	CORPORATE IMAGE PERCEPTION OF SAVINGS-BASED INTEREST-FREE FINANCE SYSTEMS	66
Aşkıy Nur ATASEVER	CAREER CONSTRUCTION INTERVIEW: CASE OF INDECISIVE HIGH SCHOOL GIRL	68
Mustafa İsmail DÖNMEZ	THE ARTICLES TITLED “TERCÜME NUMULERI” AS EXAMPLE OF TRANSLATION CRITICISM IN THE OTTOMAN PERIODICALS: EVALUATION AND TRANSCRIPTION	70
Mustafa İsmail DÖNMEZ	ABDULLAH CEVDET’S ARTICLE TITLED “TERCÜME! TERCÜME!” PUBLISHED IN THE İCTİHAD MECMUA: THE EVALUATION AND TRANSCRIPTION	107
Tahsin BOZDAĞ	DUYGU VE DUYGUNUN MANTIKSAL KARAKTERİNDE GELENEKSEL TÜRK EBRU SANATININ NORMATİFLERİ	114
Tahsin BOZDAĞ	GELENEKSEL TÜRK EBRU SANATINDA HERMENEUTİK DUYGU DURUMLARININ ETKİLERİ	120
İsmail ERGEN	VIDEO OYUNLARINDA DENEYİM VE GERİ BİLDİRİMİN ÖNEMİ	127
İsmail ERGEN	THE IMPACT OF AGGREGATED DIGITAL DESIGN ON GAME AND METAVERSE	131
ULVIYYA NASIROVA SAMIRA HASANOVA AYNURA QULYEVA	DISTANCE VOCATIONAL EDUCATION	135
ULVIYYA NASIROVA SAMIRA HASANOVA FERIDE MEMMEDOVA	DIFFICULTIES IN USAGE AND TRANSLATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS	141
SANTA STOPNIECE	FACTORS INFLUENCING CHINESE STUDENTS’ VOICE IN ENGLISH ACADEMIC WRITING AND SPEAKING	147
KHAIRUNNISA WIJAYANTI RENI SUHARTANTI AGUSTINUS HARY SETYAWAN	STUDENT AWARENESS OF PADLET AS EDUCATIONAL TOOL IN UTILIZING THE USE OF TECHNOLOGY	148
FAUZIA RAHMA AMALIA DANIEL ARI WIDHIATAMA RENI SUHARTANTI	TUDENT RESPONSES TO COLLABORATIVE ENGLISH LEARNING WITH PADLET	149
MUHAMMAD SAFDARBHATTI MARIA NOOR	USING LITERATURE IN AN ESL CLASSROOM: A SURVEY	150
Mehmet KAYGUSUZUOĞLU Hande KAYGUSUZUOĞLU Enes Said ÖZTÜRK	THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE FINANCIAL STRUCTURE AND OPERATING RESULTS OF COMPANIES: A RESEARCH ON GAZİANTEP TEXTILE INDUSTRY	159
Melis SOYER Duygu ULUDAĞ	MOMPREENURSHIP AND SOCIAL MEDIA: EXAMINING MOMPREENURSHIP PAGES IN ISTANBUL	175
Ayşe AKBULUT BAŞAR	TEKNOKENT-TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİNİN DÜNYÜ BUGÜNÜ VE GELECEĞİ	177

Can ASARCIK	BAŞKANLIK SİSTEMİ İLE YÖNETİLEN ÜLKELERDE SEÇİM SİSTEMLERİ ABD-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRILMASI	187
Mahmut Berhan DÜZGÜN Necati CEMALOĞLU	ÖĞRETMENLERİN ÖZ YETERLİK İNANÇLARI İLE ÖRGÜTSEL MUHALEFET DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ VE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	215
Marius LOLEA Cornelia ANGHELDUGĂRIN	AST EVOLUTION OF ENERGY AND FUELS PRICES VERSUS AFFECTING THE ECONOMY AND SOCIAL LIFE IN ROMANIA	215
NINO KITOSHVILI	THE ROLE OF PEDAGOGY IN THE PREVENTION OF ADOLESCENT ANTISOCIAL BEHAVIORS	216
AMIR HOSSAIN	CONTRIBUTIONS OF MICROBES TO THE PROSPERITY OF BANGLADESH ECONOMY	217
ZIYA ATT TAMHID AHMED KHAN PATHAN PHILANGEZWI T. MHLANGA	FOOD CULTURE AND ITS HEALTH IMPLICATIONS	218
ZIYA ATT TAMHID AHMED KHAN PATHAN	ROLE OF ILLNES ON SOCIO-CULTURAL RELATIONSHIP	219
SHAISTA JABEEN	THE EFFECTS OF PAKISTANI MOTHER'S LULLABIES	220
NINO KITOSHVILI	PROBLEMS OF ACHIEVING THE GOAL OF PUNISHMENT IN THE PENITENTIARY SYSTEM	221
RIMSHA MAQSOOD UNAR	ANALYTICAL STUDY OF PORTRAYAL OF WOMEN ISSUES IN PAKISTANI DRAMAS	222
MUSTAPHA SHEIKH ABDULLAHI MUHAMMAD ABUBAKAR	ISSUES IN NIGERIA DEVELOPMENT PLAN AND THE WAY FORWARD: A REVIEW	223
D.M.P.V. DISSANAYAKE K.S. DHARMASIRI	EFFECTIVENESS OF ACCESS CONTROL IN CRIME PREVENTION THROUGH ENVIRONMENTAL DESIGN (CPTED)	236
D.M.P.V. DISSANAYAKE K.S. DHARMASIRI	CRIME PREVENTION THROUGH ENVIRONMENTAL DESIGN; A COMPARATIVE STUDY OF ITS UTILITY	240
M. K. GANESHAN C. VETHIRAJAN	ELECTRONIC LEARNING AND DEVELOPMENT OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE WORKPLACE	260
M. K. GANESHAN C. VETHIRAJAN	DIGITAL SERVICES PLATFORMS: TRENDS, OPPORTUNITIES, AND CHALLENGES FOR ECONOMIC DEVELOPMENT	261
K.B.N. DE SILVA M.P.A.A. BUDDHADASA K.G.N.U. RANAWEERA	PROPERTY CRIMES IN URBAN AREA: THE LINK BETWEEN CRIMINAL VICTIMISATION TENDENCIES AND CITY DWELLERS' DAILY ROUTINES	262
K.S. DHARMASIRI K.B.N. DE SILVA	THE CONCEPT OF FEMALE VIRGINITY: SOCIAL ATTITUDE VIA SRI LANKAN PERSPECTIVE	263
MORAKENG EDWARD KENNETH LEBAKA	SORRY FOR OPPORTUNISTS, PROJECTS' HIJACKERS AND POLLUTERS WHO	264

	CANNOT FIND THEIR WAY AFTER THE FOUNDER/LEADER OF THE PROJECT/ORGANIZATION HAS STEPPED DOWN AS A RESULT OF HIDDEN AGENDA AND/OR INSUBORDINATION	
MORAKENG EDWARD KENNETH LEBAKA	THE SIGNIFICANT ROLES PLAYED BY THE WHISTLE AND LEG RATTLES DURING COMMUNAL MUSIC-MAKING IN THE BAPEDI SOCIETY, IN GREATER SEKHUKHUNE DISTRICT MUNICIPALITY, LIMPOPO PROVINCE IN SOUTH AFRICA	269
RAFIA MUKHTAR	A STRUCTURE FOR THE MEASUREMENT OF SOFTWARE QUALITY	275
Ela Ayşe KÖKSAL Fulya ÖNER ARMAĞAN Oktay BEKTAŞ Mustafa METİN	ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇİZİMLERİNDE ÇİÇEĞİN KISIMLARI	276
Fulya ÖNER ARMAĞAN Ebru EZBERCİ ÇEVİK Şafak ULUÇINAR SAĞIR	FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ARAŞTIRMA VE SORGULAMA KAVRAMINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ	282
Azime PEKŞEN YAKAR	ALEXANDER POPE'S THE DUNCIAD: A STINGING SATIRE ON THE DECLINE OF LITERARY VALUES IN THE EIGHTEENTH CENTURY	292
Eray ŞAHBAZ Serpil BAŞLILAR ALTUN	PLACES THAT CANNOT BE AN OPEN SPACE: THE CASE OF KÜTAHYA VICTORY SQUARE	293
Fatma İlknur AKGÜL	WOMEN IN ASSYRIAN COMMUNITY IN TURKEY	302
Uğur ERDEM	AN APPLICATION ON THE RELATIONSHIP OF CDS PREMIUM WITH MACRO VARIABLES	304
Diler Ezgi TARHAN	A GENERAL VIEW TO WEIMAR'S CLASSICISM: PHILOSOPHY OF ART IN GOETHE AND SCHILLER	306
Momeena MEHDI	DIGITALIZATION OF RESTAURANT BUSINESS & FOOD CONSUMPTION PATTERNS: A CASE STUDY OF BAKU, AZ	308
NASEEM AKHTER	MYSTIC QUALITIES OF HAZRAT BABA FARID FOR PROMOTING PEACE, HARMONY AND TRANQUILITY IN SOCIETY	309
DIAH AYU LESTARI HERIBERTUS BINAWAN RISBATIN KIYAH	STUDENT RESPONSES TO PADLET USED AS A MEDIA IN LEARNING OPINION AND IDEA	310
SHEEBA IRFAN	GEOPOLITICAL PARADIGM SHIFT IN THE WORLD; IMPLICATIONS FOR SOUTH ASIA	311
Irina-Ana DROBOT	THE MINIMALISM IN JAPANESE CULTURE AND THE RICHNESS OF DETAIL IN MIDDLE EASTERN CULTURES	317
IBRAHIM SALIHU KOMBO	CONCEPT OF GLOBALIZATION ON HIGHER EDUCATION: NIGERIA IN FOCUS	324

**THE CONTRIBUTION OF DIGITAL RESOURCE DESIGNS TO DIGITAL
LITERACY IN TYPOGRAPHIC CONTEXT**
**DİJİTAL KAYNAK TASARIMLARININ TİPOGRAFİK BAĞLAMDA DİJİTAL
OKURYAZARLIĞA KATKISI**

Faruk DURSUN¹

**¹Öğr. Gör. Dr., Sakarya Üniversitesi, Yönetim Bilişim Sistemleri,
0000-0003-1571-1107**

Özet

Dijital okuryazarlık 2000’li yılların başında tanıtılmış ve genellikle yalnızca teknik kullanıma odaklanan bir kavramdan bilişsel, eleştirel ve sorumlu bakış açılarını içeren daha kapsamlı bir fikre doğru evrilmiştir. İlk olarak bilgisayar kullanımıyla ilişkilendirilmiş teknolojik gelişmeler ışığında “teknik”, “bilişsel” ve “sosyal-duygusal” olmak üzere üç farklı kategori gibi görünse de kesişen noktada incelenmiştir. Teknik boyut, çevresel aygıtların kullanımı, dosyaların korunması, sorun giderme, uygulama arama ve yükleme ve veri aktarımı gibi teknik ve operasyonel becerilerle ilişkilidir. Bilişsel boyut, dijital bilgiyi arama ve değerlendirmede, belirli görevler için uygun yazılımı seçmede ve yeni anlayışı en iyi şekilde gösteren ürünler yaratmada eleştirel düşünme yeteneği ile ilgilidir. Sosyal-duygusal boyut, interneti sosyalleşme, iletişim kurma ve öğrenme amaçlarına uygun olarak kullanmak ve bireyin güvenliğini ve mahremiyetini korumakla ilgilidir. UNESCO ise dijital okuryazarlığı istihdam, insana yakışır işler ve girişimcilik için dijital teknolojiler aracılığıyla güvenli ve uygun bir şekilde bilgiye erişme, yönetme, anlama, entegre etme, iletişim kurma, değerlendirme ve bilgi oluşturma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Tanımı üzerinde henüz bir fikir birliği sağlanamayan, literatürde farklı şekillerde tanımlanan dijital okuryazarlık kavramının çerçevesi dijital dünyadaki bilgilere erişim, anlama, analiz etme ve paylaşma olarak çizilmiştir. Bu çalışmada dijital kaynakların görsel tasarımlarının tipografik olarak dijital okuryazarlığa katkısı genel anlamda yer alan “anlama” kavramından hareketle incelenmiştir. Tipografik olarak etkili şekilde tasarlanmayan dijital kaynaklara erişim her ne kadar kolay olsa ve kaynak doğru veriler içerse de tasarım boyutuyla sorunlu olması halinde “anlama” sürecini tetikleyemeyeceği için diğer adımlar da eksik kalacaktır. Bu çalışmada etkili tasarım yöntemleriyle yaratılan bir dijital kaynağın erişim sağlayıcılara yaratacağı kolaylıklar sonuç ve öneriler kısmında paylaşılmıştır.

1

Anahtar kelimeler: Tipografi, Dijital Okuryazarlık, Yönetim Bilişim Sistemleri

Abstract

Digital literacy was introduced in the early 2000s and has evolved from a concept that usually focuses only on technical use to a broader idea that includes cognitive, critical and responsible perspectives. First of all, in the light of technological developments associated with computer use, it has been examined at the intersection point, although it seems like three different categories as "technical", "cognitive" and "social-emotional". The technical dimension relates to technical and operational skills such as using peripheral devices, protecting files, troubleshooting, searching and installing applications, and transferring data. The cognitive

dimension relates to the ability to think critically in searching and evaluating digital information, choosing appropriate software for specific tasks, and creating products that best illustrate new understanding. The social-emotional dimension is about using the Internet for socializing, communicating and learning purposes and protecting the security and privacy of the individual. UNESCO defines digital literacy as the ability to securely and appropriately access, manage, understand, integrate, communicate, evaluate and create knowledge through digital technologies for employment, decent work and entrepreneurship. The framework of the concept of digital literacy, which is defined in different ways in the literature, whose definition has not been reached yet, has been drawn as accessing, understanding, analyzing and sharing information in the digital world. In this study, the typographic contribution of the visual designs of digital resources to digital literacy was examined based on the concept of "understanding" in the general definition. Although it is easy to access digital resources that are not effectively typographically designed, and the source contains correct data, if the design dimension is problematic, other steps will be missing as it will not trigger the "understanding" process. In this study, the convenience that a digital resource created with effective design methods will create for access providers is shared in the results and suggestions section.

Keywords: Typography, Digital Literacy, Management Information Systems

**ÇEVRE EĞİTİMİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ DERSİNİN ÖĞRETİM
PROGRAMINDAKİ KAZANIMLARININ KÖK DEĞERLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

**INVESTIGATION OF LEARNING OUTCOMES OF ENVIRONMENTAL
EDUCATION AND CLIMATE CHANGE COURSE IN TERMS OF CORE VALUES**

Mehmet Ali ER¹

**¹Öğr. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Mehmet Tanrıkulu Sağlık Hizmetleri
Meslek Yüksekokulu Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü Çocuk Gelişimi
Programı, Değerler Eğitimi,**

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4416-4421>

Özet

Milli ve manevi değerlere duyulan ihtiyaç her geçen gün önemini arttırmaktadır. Toplumlar eğitim sistemlerinin genel çerçevesini, tarihsel birikimleri olan değerleri ve yetkinlikleri taşıyan bireyleri yetiştirebilme düşüncesini göz önünde bulundurarak oluşturmaktadır. Toplumsal bir miras olan değerlerimiz ile geçmiş ve gelecek arasındaki bağ devamlılığını sürdürmektedir. Bunun yanında değerler eğitiminin, eğitim programlarının kazanımlarının aktarılmasında önemli bir yeri bulunmaktadır. Öğretim programlarının kazanımlarının değerler eğitimiyle programlı ve sistemli bir şekilde verilmesi hedefe daha çabuk ulaşılmasını sağlamaktadır. Bireyler değerler eğitimi ile kazanımlara karşı daha duyarlı hale gelmekte ve duygudaşlık, saygı, yardımlaşma gibi birtakım insani duygularla çevrelerine karşı sorumluluklarını yerine getirmektedirler. Bu bağlamda derslerin öğretim programında değerlerle ilişkilendirilmesi kazandırılmak istenen özelliklere daha çabuk ulaşılmasını sağlamaktadır. Bu çalışmayla 2022-2023 yılından itibaren ortaokullarda seçmeli olarak okutulacak olan çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersinin öğretim programındaki (6, 7. ve 8. sınıf) kazanımların öğretim programı içinde belirtilen “kök değerler” açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sürecinde eğitim sistemimizin müfredatında öğrencilere kazandırılması arzulanan kök değerlerin (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) çevre eğitimi ve iklim değişikliği öğretim programında ne düzeyde ve nasıl bir dağılım gösterdiği belirlenmeye ve öğretim programında en çok hangi değerlerin vurgulandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kapsamında ele alınmıştır. Çalışma, 2022-2023 yılından itibaren ortaokul 6, 7 veya 8. sınıflarda haftada 2 ders saati olmak üzere toplam 72 saat seçmeli okutulacak çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi öğretim programında belirlenen kök değerler ile çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi öğretim programındaki kazanımlar ile sınırlandırılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre çevre eğitimi ve iklim değişikliği öğretim programı kazanımlarında kök değerlere fazla değinilmediği, en çok vurgulanan değerlerin ise “sorumluluk ve vatanseverlik” olduğu tespit edilmiştir. Çevre eğitimi ve iklim değişikliği öğretim programının kazanımlarında en az ilişkili olan değerlerin ise “adalet, sabır, sevgi, dürüstlük” değerleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda çevre eğitimi ve iklim değişikliği öğretim

programı kazanımlarının kök değerlerle doğrudan veya bu değerlere ilişkin tutum ve davranışlarına dolaylı olarak değinilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Çevre eğitimi ve iklim değışikliği öğretim programı, değerler eğitimi, kök değerler

Abstract

The need for national and spiritual values increases its importance day by day. Societies form the general framework of their education systems by taking into account the idea of raising individuals with historical background values and competencies. As a social heritage the bond between our values and the past and the future is still maintaining. In addition, values education has an important place in transferring the achievements of education programs. Giving the gains of values education and teaching programs in a programmed and systematic way enables the target to be reached faster. With values education, individuals become more sensitive to gains and fulfill their responsibilities towards their environment with some human feelings such as empathy, respect and cooperation. In this context, associating the courses in the curriculum with values provides easy access to the desired features. In this research, the "core values" specified in the curriculum of the achievements in the Environmental Education and Climate Change (6th, 7th and 8th grades) curriculum, which will be taught as an elective in secondary schools between 2022 and 2023 are tired to be investigated. During the research process, it was determined how and at which level the core values (justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, responsibility, patriotism and helpfulness) that are desired to be gained by the students in the curriculum. It was tried to determine which values were emphasized. The research was handled within the scope of document review, one of the qualitative research methods. In this study, the Education and Climate Change curriculum, which will be taught as an elective in secondary schools between 2023 and 2023, and the "core values" in the curriculum (6th, 7th and 8th grades) were compared. According to the findings obtained as a result of the research, it was determined that the core values were not mentioned much in the environmental education and climate change curriculum achievements, and the most emphasized values were "responsibility and patriotism". It has been concluded that the values that are least related to the achievements of the environmental education and climate change curriculum are the values of "justice, patience, love, honesty". In line with the findings obtained from the research, it can be suggested that environmental education and climate change curriculum achievements be addressed directly with the core values or indirectly to the attitudes and behaviors related to these values.

Keywords: Environmental education and climate change curriculum, values education, core values

1. GİRİŞ

Küreselleşmenin etkisini arttırmasıyla beraber toplumlar geçmişten günümüze gelen kültürel varlıklarını devam ettirebilmek için değerler eğitimine daha fazla yer vermeye başlamışlardır. Toplumsal bir miras olan değerlerimiz ile geçmiş ve gelecek arasındaki bağ devamlılığını sürdürmektedir. Toplumlar eğitim sistemlerinin genel çerçevesini, tarihsel birikimleri olan değerleri ve yetkinlikleri taşıyan bireyleri yetiştirebilme düşüncesini göz önünde bulundurarak oluşturmaktadır (Er, 2021). Bu bağlamda derslerin öğretim programında değerlerle ilişkilendirilmesi kazandırılmak istenen özelliklere daha çabuk ulaşılmasını sağlamaktadır.

Çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersinin öğretim programındaki kazanımlarının kök değerler açısından incelenmesi adlı çalışmanın amacı 2022-2023 yılından itibaren ortaokullarda (6, 7. ve 8. sınıf) seçmeli olarak okutulacak olan çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersinin öğretim programında yer alan kazanımlarının kök değerler açısından incelenmesidir. Bireyler değerler eğitimi ile kazanımlara karşı daha duyarlı hale gelmekte ve sorumluluklarının farkına varmaktadır.

1.1. Kuramsal Çerçeve

Türk Dil Kurumu tarafından “Bir şeyin önemini belirleyen soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık” ve “Bir ulusa ait olan sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerleri içeren maddi ve manevi öğelerin bütünüdür” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2022) şeklinde ifade edilen değerler, toplumun kültürel yapılarına anlam katan (Özensel, 2003) ve bireyin topluma uyumunu kolaylaştıran standartlar bütünüdür (Elbir ve Bağcı, 2013).

Değer; bir toplumda veya bir inançta, ideolojide veya insanlar tarafından kabul gören, benimsenen ve yaşatılmakta olan ideolojik, insani ya da ilahi kaynaklı olan her türlü kural ve kıymetler bütünüdür (Çelikkaya, 1998).

Değerler, toplumsal hayata olduğu gibi bireyin davranışlarına da yön verir (Halstead ve Taylor, 2000; Kaymakcan ve Meydan, 2014 ve Rokeach, 1973) ve insanların kararlarının belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir (Allport vd., 1960 ve Roccas ve Sagiv, 2010).

Değerler, toplumsal dayanışmanın ve bütünleşmenin sağlanması açısından önemli bir yere sahiptir. Değerler, toplumsal açıdan birlik ve beraberliğin sağlanmasında, bireysel açıdan da davranışlarımızın olumlu yönde etkilenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Duygularımızın yönetiminde rol-model olması ve duyguların dengede kalması değerlerin önemini ve değerlere olan ihtiyacı arttırmaktadır. Değerler; biyolojik, psikolojik ve sosyal bir varlık olan insanın, seçimlerinde kendisine yol gösteren ve edinilmesi arzu edilen erdemlerdir (Er, 2021: 55).

Milli Eğitim Bakanlığı 2017 yılının Temmuz ayında eğitim ve öğretim ile ilgili müfredatta değişikliğe gitmiş, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından bu değişiklik 18 Temmuz 2017 tarihinde “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine” başlığıyla yayımlanmıştır. Yapılan değişiklikler arasında “Değerler Eğitimi”ne ilişkin “on kök değer”den söz edilmiştir. Müfredat değişikliğiyle beraber kazandırılması hedeflenen on kök değerler şu şekilde sıralanabilir: Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik
(https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf).

On kök değer kazanımını ve kalıcılığını arttırmak amacıyla eğitim-öğretim dönemlerinde okutulacak olan derslerin kazanımlarının ve konularının ilgili değerlerle ilişkilendirilmesi ve on kök değer içselleştirilmesi için uygulamaya yönelik bir takım etkinlikler içinde yer alması gerekmektedir. Böylelikle öğrencilerin kazandıkları değerleri davranışlarına yansıtma daha da kolaylaşacaktır.

2022-2023 yılından itibaren ortaokullarda okutulacak olan çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersinin kazanımları bu bağlamda kök değerler açısından incelenecektir. 2022 yılında Talim ve Terbiye Kurulunun onayını alan ve ortaokul 6, 7 veya 8. sınıflarda haftada 2 ders saati olmak üzere toplam 72 saat seçmeli olarak okutulacak çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersinin müfredatı bakanlığın ilgili birimlerinin değerlendirmesinden sonra yayımlanmıştır (<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/202244102710628-2022-10-cevre-egitimi-iklim-degisikligi-ogretim-programi-web.pdf>).

2. YÖNTEM

Araştırma sürecinde eğitim sistemimizin müfredatında öğrencilere kazandırılması arzulan kök değerlerin (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) çevre eğitimi ve iklim değişikliği öğretim programında ne düzeyde ele alındığı ve öğretim programında en çok hangi değerlerin vurgulandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kapsamında ele alınmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması istenen olay ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Çalışma, 2022-2023 yılından itibaren ortaokul 6, 7 veya 8. sınıflarda haftada 2 ders saati olmak üzere toplam 72 saat seçmeli okutulacak çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi öğretim programında belirlenen kök değerler ile çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi öğretim programındaki kazanımlar ile sınırlandırılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde kök değerler ve çevre eğitimi ve iklim değişikliği öğretim programında yer alan kök değerler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1

Çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi öğretim programının ünite adları, kazanım sayıları ve öngörülen ders saatleri

Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati
İnsan ve Doğa	6	10
Döngüsel Doğa	4	10
Çevre Sorunları	6	12
Küresel İklim Değişikliği	5	12
İklim Değişikliği ve Türkiye	5	12
Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Dostu Teknolojiler	8	16

Tablo 2

Yenilenen müfredatlarda değerler ve değerlerle ilişkili tutum ve davranışlar

Değerler	Tutum ve Davranışlar
Adalet	Adil olma, eşit davranma, paylaşma...
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma...
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...
Öz denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...
Sabır	Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme...

Saygı	Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme...
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...
Vatanseverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme...
Yardımseverlik	Cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma...

Tablo 3

Çevre eğitimi ve iklim değişikliği öğretim programı ünitelerinde yer alan kök değerler

Ünite Adı	Ünitede Yer Alan Kazanımlarla İlişkili Kök Değerler
“İnsan ve Doğa”	“Sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik”
“Döngüsel Doğa”	“Vatanseverlik, sorumluluk”
“Çevre Sorunları”	“Vatanseverlik, sorumluluk”
“Küresel İklim Değişikliği”	“Vatanseverlik, öz denetim”
“İklim Değişikliği ve Türkiye”	“Sorumluluk, vatanseverlik, öz denetim”
“Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Dostu Teknolojiler”	“Dostluk, saygı, yardımseverlik, vatanseverlik”

Tablo 3 incelendiğinde “İnsan ve Doğa” ünitesi olan kazanımların “Sorumluluk”, “Vatanseverlik” ve “Yardımseverlik” değerlerine ilişkin tutum ve davranışları içerdiği görülmektedir. “Döngüsel Doğa” ve “Çevre Sorunları” ünitelerinin olan kazanımların “Sorumluluk” ve “Vatanseverlik” değerleri ile ilişkili olduğu; “Küresel İklim Değişikliği” ünitesi olan kazanımlarının “vatanseverlik” ve “Öz Denetim” değerleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. “İklim Değişikliği ve Türkiye” ünitesinin kazanımlarının “Sorumluluk”, “Vatanseverlik” ve “Öz Denetim” değerleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Dostu Teknolojiler” ünitesi içinde yer alan kazanımların “Dostluk”, “Saygı”, “Yardımseverlik” ve “Vatanseverlik” değerleri ile ilişkili olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre çevre eğitimi ve iklim değişikliği öğretim programı kazanımlarında kök değerlere fazla değinilmediği, en çok vurgulanan değerlerin ise “Sorumluluk, Vatanseverlik, Yardımseverlik, Öz denetim, Dostluk, Saygı” olduğu tespit edilmiştir. Çevre eğitimi ve iklim değişikliği öğretim programının kazanımlarında en az ilişkili olan değerlerin ise “Adalet, sabır, sevgi, dürüstlük” değerleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda Çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi öğretim programında “kök

değerler”in dengeli bir şekilde dağılmadığı görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda çevre eğitimi ve iklim değişikliği öğretim programı kazanımlarının kök değerlerle doğrudan veya bu değerlere ilişkin tutum ve davranışlarına dolaylı olarak değinilmesi önerilebilir.

5. KAYNAKLAR

- Allport, G. W., Vernon, P. E., ve Lindzey, G. (1960). *Study of values*. Houghton Mifflin.
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(1), 1321-1333.
- Er, M. A. (2021). Değerlerin tanımı ve sınıflandırılması. M. Turan ve E. Bozkurt. (Editörler). *Karakter ve Değerler Eğitimi*. Ankara: Vize Basın Yayın, s. 51-80'deki bölüm.
- Halstead, J. M., & Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Kaymakcan, R. ve Meydan, H. (2014). *Ahlak değerler ve eğitimi*. İstanbul: DEM Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf adresinden edinilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). Çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi öğretim programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/202244102710628-2022-10-cevre-egitimi-iklim-degisikligi-ogretim-programi-web.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217-240.
- Roccas, S., ve Sagiv, L. (2010). Personal values and behavior: Taking the cultural context into account. *Social and Personality Psychology Compass*, 4(1), 30-41.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. Free Press.
- Türk Dil Kurumu. (2022). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=ahlak%20> adresinden alınmıştır.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETME STİLLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ahmet KANMAZ

Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi,

ORCID: orcid.org/0000-0001-8468-2042

Özet

Öğretmenlerin bilgiyi aktarma sürecinde sahip oldukları akademik birikimler oldukça önemlidir. Bu birikimin yanı sıra önemli olan bir diğer faktör öğretim tarzlarında ortaya çıkan stillerdir. Öğretmenlerin, öğretim sürecinde, öğrencilerin sahip olduğu öğrenme stillerini göz önünde bulundurmaları oldukça önemlidir. Öğretmenlerin sahip oldukları öğretim stillerini, farklı strateji ve tekniklerle zenginleştirerek, öğrenci özelliklerine yönelik olarak ortaya koyabilmeleri gerekir. Bireysel farklılıklara yönelik değerlendirmeler yapabilmek için öncelikle öğretmenlerin kendi öğretim stillerinin farkına varmaları çok önemlidir. Akademik olarak yeterliklere sahip olan, öğrenci katılımını göz önünde bulundurabilen öğretmenlerin etkin öğretim süreçlerinde bulunması kaçınılmazdır. Bu düzeydeki öğretmenlerden beklenen bir diğer husus öğrencilerinin sahip olduğu öğrenme deneyimlerini ve bilgiyi nasıl inşa ettiklerini anlaması beklenmektedir. Ortaya çıkan bu beklenti, nitelikli öğrenmeyi sağlayacak olan öğretmenlerin ve sahip oldukları öğretim stillerinin önemini arttıran bir bulgudur. Bu yüzden, eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştiren öğretmenlerin öğretim stillerinin belirlenmesi önemli bir ihtiyaçtır. Bu çalışmada temel amaç, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerinin sahip oldukları öğretim stilleri ve bu öğretim stillerinin farklı değişkenlere göre değişip değişmediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, betimsel araştırma desenlerinden tarama modeline göre desenlenmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2021-2022 eğitim- öğretim Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde görev yapan 358 ortaokul öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ile Grasha (1994) tarafından geliştirilen, dil geçerliği Sarıtaş ve Süral (2010) tarafından yapılan “Öğretim Stili Envanteri” aracılığıyla toplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı ilişkin güvenilirlik katsayısı 0,83 olarak hesaplanmıştır. Ölçek 5 alt boyut ve 40 maddeden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin en az tercih ettikleri öğretim stili resmi öğretim stili iken, en çok tercih ettikleri öğretim stili katılımcı öğretim stili olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin tercih ettikleri öğretim stilleri branş ve kıdem değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık yaratırken cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır.

Anahtar kelimeler: Öğretim Stili, öğretmen, bireysel farklılıklar

RİSK TOPLUMU KURAMI BAĞLAMINDA KÜRESEL İKLİM KRİZİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Duygu OYMAN

Atatürk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Doktora Öğrencisi,

ORCID: 0000-0003-1070-6528

ÖZET

Küresel modern dünyada, yaşanan olaylar, sorunlar ve krizler gittikçe belirsiz ve kalıpların dışında bir hal almaktadır. İçinde yaşadığımız zamanda, riskler ve belirsizlikler toplumsal süreci açıklarken vurgulanan önemli kelimeler haline gelmişlerdir. Beck de modern toplumlarda yaşanan dönüşümleri risk kavramı temelinde açıklamış, risklerle örülü yeni yaşamın dinamiklerinden bahsetmiştir. Günümüzde hem küresel çapta hem de toplumsal olarak karşı karşıya kaldığımız ve bilimsel verilerin varlığına rağmen birçok belirsizliği beraberinde getiren risklerden biri de iklim krizidir. İnsan yaşamı ve doğa üzerinde ciddi etkileri olan ve devam eden süreçte de farklılaşıp çeşitlenebilecek olan iklim krizine bağlı çeşitli risk unsurları ve krizler toplumlara, toplumsal sistemleri etkilemeye devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı, risk toplumu kuramı temelinde, küresel iklim krizinin yol açtığı ve ilerleyen süreçlerde toplumlara etkileyebilecek ekolojik, sosyal, kültürel, psikolojik boyutlarıyla ve bunlara bağlı gelişen değişimleri inceleyip analiz etmektir. Çalışma, Beck'in Risk Toplumu kuramı bağlamında küresel iklim kriziyle ilgili ulusal ve uluslararası literatürün detaylı olarak taranması ve değerlendirilmesi sonucunda özgün perspektiften alana katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, iklim krizine bağlı sorunlar ve çözüm önerileri Beck'in bilinçli modernleşme kavramıyla ilişkilendirilip, değerlendirilecek ve mevcut sorunlara çözüm önerileri yine bu kavram doğrultusunda geliştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Risk Toplumu, İklim Krizi, Küreselleşme.

ABSTRACT

In the global modern world, events, problems and crises are becoming increasingly uncertain and out of the box. In the time we live in, risks and uncertainties have become important words that are emphasized when explaining the social process. Beck explained the transformations in modern societies on the basis of the concept of risk and talked about the dynamics of new life woven with risks. One of the risks that we face today, both globally and socially, and which brings with it many uncertainties despite the existence of scientific data, is the climate crisis. Various risk factors and crises related to the climate crisis, which have serious effects on human life and nature and may be differentiated and diversified in the ongoing process, continue to affect societies and social systems. The aim of this study is to examine and analyze the ecological, social, cultural, psychological dimensions caused by the global climate crisis and the changes that may affect societies in the following processes and the changes that develop due to them, on the basis of risk society theory. The study aims to contribute to the field from

a unique perspective as a result of the detailed review and evaluation of the national and international literature on the global climate crisis in the context of Beck's Risk Society theory. In this direction, the problems related to the climate crisis and their solution proposals will be associated with Beck's conscious modernization concept, evaluated and solutions to existing problems will be developed in line with this concept.

Keywords: Risk Society, Climate Crisis, Globalization

TÜRKİYE'DE NOMOFOBİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ EXAMINATION OF STUDIES ON NOMOPHOBIA IN TURKEY

Rabia YILMAZ

**Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı,
0000-0002-9681-2251**

Özet

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de nomofobiye ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda 2014-2021 yılları arasında yapılan çalışmalara ulaşmak adına bazı veri tabanlarında (YÖK Tez Merkezi, Google Akademik, Google, EBSCO, ERIC, ScienceDirect, SAGE, Elsevier, Scopus) anahtar kelimelerle (nomofobi, nomophobia, mobil telefon yoksunluğu korkusu, akıllı telefonda yoksun kalma, akıllı telefonda yoksun kalma korkusu, mobil telefonsuz kalma korkusu, akıllı telefonlardan mahrum kalma korkusu, no mobile phone phobia) belge taraması yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, tarama yapılan tüm alanlarda ortak olarak ulaşılan ve belirlenen kriterlere uyan toplam 134 çalışma oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi kullanılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda Türkiye’de nomofobiye ilişkin olarak 1. Çalışmaların geçmişinin kısa olduğu ve yıldan yıla çalışmaların sayısında artış olduğu, 2. Genel olarak üniversite öğrencileriyle çalışıldığı 3. Araştırmaların çoğunda nicel araştırma metodunun kullanıldığı; nitel, karma ve deneysel çalışmaların az olduğu 4. En çok çalışılan demografik değişkenin cinsiyet iken en fazla çalışılan değişkenin akıllı telefon bağımlılığı olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Nomofobi, cinsiyet, akıllı telefon bağımlılığı, doküman analizi

Abstract

The aim of this study is to examine the studies on nomophobia in Turkey. For this purpose, in order to reach the studies carried out between 2014-2021, some databases (YÖK Thesis Center, Google Scholar, Google, EBSCO, ERIC, ScienceDirect, SAGE, Elsevier, Scopus) are used with keywords (nomophobia, nomophobia, fear of mobile phone deprivation, smart phone use, phone deprivation, fear of being deprived of a smart phone, fear of being without a mobile phone, fear of being deprived of smart phones, no mobile phone phobia) documents were scanned. The study group of the research consisted of a total of 134 studies, which were reached in common in all the scanned areas and complied with the determined criteria. In the study, document analysis, which is one of the qualitative research methods, was used as a data collection method. As a result of the examination, regarding nomophobia in Turkey 1. The history of the studies is short and the number of studies increases from year to year, 2. It is generally studied with university students 3. The quantitative research method is used in most of the studies; there are few qualitative, mixed and experimental studies. 4. While the most studied demographic variable is gender, the most studied variable is smartphone addiction. Some suggestions were made in line with the findings obtained.

Keywords: Nomophobia, gender, smartphone addiction, document analysis

1. GİRİŞ

Günümüzde insanların hayatında birçok kolaylık sağlayan farklı teknolojik aletler bulunmakla birlikte bunlardan en vazgeçilmezi hepimizin kullandığı akıllı telefonlardır. Akıllı telefonların insan hayatında sağladıkları kolaylıklar ve taşınabilirliği sayesinde kullanımı hızla yaygınlaşmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan araştırmada (TÜİK, 2016) evlerin % 96,9 gibi önemli bir kısmında mobil cihaz veya akıllı telefon bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca akıllı telefonların hayatımıza girmesiyle öncelerde çeşitli cihazlar kullanılarak yapılan pek çok faaliyet tek cihaz ile istenilen ortamda gerçekleştirilebilir hale gelmiştir (Kaplan Akıllı ve Gezgin, 2016). Örnek olarak insanlar; akıllı telefonunu kullanarak herhangi bir ortama bağlı kalmaksızın internete bağlanma, mesajlaşma, yemek siparişi verme, araştırma yapma, fotoğraf çekme, oyun oynama, alışveriş yapma gibi daha pek çok faaliyeti gerçekleştirebilmektedir (Hoşgör, Tandoğan ve Hoşgör, 2017). İnsanlar gerçekleştirebildikleri bu faaliyetlerle hayatlarında günden güne daha fazla yer kaplayan akıllı telefonların sağladığı kolaylıklara alışmaya başlamış ve bu alışkanlık da akıllı telefonların sağladığı imkânlardan mahrum kalma korkusu gibi olumsuz bazı etkileri ortaya çıkarmıştır (Erdem, Türen ve Kalkın, 2017). Bu olumsuz etkileri içeren ve son yıllarda sıkça duyduğumuz kavramlardan biri ise nomofobidir.

Nomofobi kavramı “No, mobile, phone, phobia” kelimelerini içeren İngilizce “No Mobile Phone Phobia” (nomophobia) sözcük grubunun kısaltılmasından türetilmiştir. Nomofobi kavramı, King ve diğerleri (2013) tarafından bireyin mobil cihazına ulaşamaması ya da mobil cihazını kullanarak bağlantı kuramaması durumunda yaşamış olduğu istemsiz ve mantık dışı korku olarak tanımlanmaktadır. Nomofobi kavramı ilk olarak 2008 yılında İngiltere’de Posta İdaresi tarafından gerçekleştirilen bir araştırmanın sonucunda ortaya çıkmış ve üzerine pek çok araştırma yapılacak bir kavram olarak hayatımıza girmiştir (Daily Mail, 2008). Akıllı telefon kullanan 2100 katılımcı ile gerçekleştirilen bu araştırmanın sonucunda katılımcıların yarısından fazlasında nomofobinin görüldüğü tespit edilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların çoğu akıllı telefonlarını her zaman açık tuttuklarını ve beş dakikalık aralıklarla akıllı telefonlarına gelen bildirimlerin kontrolünü sağladıklarını belirtmişlerdir (Daily Mail, 2008). Aradan dört yıl geçtikten sonra 2012 yılında yine İngiltere’de nomofobi düzeyinin ölçülmesi amacıyla tekrar bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarında ise 2008 yılında katılımcıların %53’ü nomofobiye sahipken 2012 yılında bu oranın %66’ya yükseldiği tespit edilmiştir. Araştırmada bulunan başka bir sonuç ise özellikle 18-24 yaş arasındaki bireylerin nomofobiye sahip olma konusunda diğer yaş gruplarına göre daha riskli olduklarıdır (SecurEnvoy, 2012). Ülkemizde yapılan ilk nomofobi çalışması ise daha yakın bir tarihte Yıldırım, Sumuer, Adnan ve Yıldırım (2016) tarafından üniversite öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada Nomofobi ölçeğinin Türkçe uyarlaması kullanılmış ve genç nüfusta nomofobiye sahip olma oranı %42,6 olarak tespit edilmiştir.

Yıldırım (2014) tarafından geliştirilen nomofobi ölçeğinde, nomofobinin dört alt boyutu olduğu tespit edilmiştir. Bireyin akıllı telefona düşkünlüğü sonucunda ortaya çıkan bu dört alt boyut; iletişim kuramama, bağlantıyı kaybetme, bilgiye erişememe ve rahat hissedememedir. İletişime geçememe, bireyin yakınlarıyla olan iletişiminin kaybolması ve bu durum neticesindeki hisleridir. Bağlantıyı kaybetme, bireyin herhangi bir ortamda ve zamanda bağlantıyı kaybetmesidir. Bilgiye erişememe, bireyin her türlü bilgiye istediği ortam ve zamanda erişememesidir. Rahat hissedememe, bireyin akıllı telefonun rahatlığına alışmış olma durumundan kaynaklı bu rahatlığın kaybolması durumunda bu rahatlığa duyduğu istektir.

Nomofobiye sahip bireylerin birtakım tipik özelliklere sahip olduğu Bragazzi ve Del Puente (2014) tarafından yapılan bir çalışmada ortaya konmuştur. Çalışmada bu tipik özellikler

arasında akıllı cihazını her zaman açık tutma, geceleri telefonunu yakınında bırakma, cihaz kapsama alanı dışında ulaşamazken yoğun kaygı, endişe, gerginlik hissetme ve çok kısa aralıklarla cihaza gelen bildirimlerin kontrolünü sağlama gibi davranışlar bulunmaktadır. King ve diğerleri (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise nomofobiye sahip bireylerde karşılaşılan bazı semptomlar olarak kaygı, solunumda değişiklik, titreme, terleme, ajitasyon, taşıkardi ve depresyon belirtilmiştir. Nomofobiye sahip bireyler akıllı telefonları yanlarında olmadığına yoğun kaygı ve korku yaşamakta, bu durum ise bireylerin gündelik yaşamlarında olumsuz etkilere yol açmaktadır. Hissedilen kaygı ve korku seviyesi arttıkça bireyler günlük yaşamlarına odaklanamamakta ve konsantre olamamaktadırlar (Dixit vd., 2010).

Nomofobinin belirtilerinden biri olan geceleri yatağa telefonla girme ve telefonu açık durumda yakınında bulundurma davranışı uyku problemlerini beraberinde getirmektedir (Rosen vd., 2016). Yine telefonla sürekli ilgilenme isteği birey araçta sürüş halindeyken de kendini göstermekte ve bu da trafik kazalarına yol açmaktadır (Ghazizadeh ve Boyle, 2009). Ayrıca nomofobi; yaşı küçük bireylerin akademik başarılarını, motivasyonlarını ve uykularını olumsuz etkilemektedir (Erdem, Kalkın, Türen ve Deniz, 2016). Takao (2014) tarafından yapılan çalışmada da aşırı seviyede akıllı telefon kullanan insanların maruz kaldıkları radyasyonun etkisiyle baş ağrısı, yorgunluk, konsantrasyon bozukluğu, uyku ve duyma problemleri gibi şikayetlere sahip olduğu görülmüştür. Anlaşılacağı üzere nomofobi insanların hayatlarının birçok alanında olumsuz etkilere sebep olabilmektedir.

Bragazzi ve Del Puente (2014) nomofobinin sebep olduğu endişe, gerginlik ve kaygının seviyesi ile birlikte yayılma hızları nedeniyle DSM-5'e dâhil edilmesinin gerekli olduğunu ifade ederek nomofobinin belirtilerinden bahsetmişlerdir. Çalışmada bahsedilen bu belirtiler şu şekilde sıralanmaktadır (Bragazzi ve Del Puente, 2014):

1. Akıllı telefonu çok sık kullanma, en az bir akıllı telefona sahip olma, akıllı telefonların şarj aletlerini yanından ayırmama
2. Akıllı telefonu kullanamamasına yol açacak kaybetme, kapsama alanı dışında olma, şarj veya bakiyenin bitmesi gibi sebeplerin bireyde yoğun kaygıya sebep olması, buna yol açan sebeplerden kaçma isteği
3. Çok kısa aralıklarla akıllı telefona gelen bildirimlerin kontrolünü sağlama
4. Gece de dâhil olmak üzere akıllı telefonu yanından ayırmama ve her zaman açık tutma
5. Akıllı telefon kullanılarak gerçekleştirilen iletişimi yüz yüze olana tercih etme
6. Akıllı cihazlar için fazla para harcamadır.

Nomofobi, 2008 yılında ortaya atılmasından bu yana son zamanlarda araştırmacılar tarafından çalışılmaya başlanan bir konu olarak karşımıza çıkmakta ve nomofobi konusunda yapılan çalışmaların her geçen gün sayıca arttığı görülmektedir. Aynı durumun Türkiye için de geçerli olduğu ve özellikle son yıllarda ivme kazanmaya başladığı söylenebilir. Bu çalışma ise Türkiye'de nomofobiye ilişkin yapılan çalışmalarda genel eğilimin ortaya konması, gelecekte yapılacak çalışmalara yön vermesi açısından alanyazın için önemlidir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı Türkiye'de nomofobiye ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İncelenen çalışmaların yıllara göre yayın türlerine ilişkin dağılımı nasıldır?
2. İncelenen çalışmaların yıllara göre çalışılan gruplara ilişkin dağılımı nasıldır?
3. İncelenen çalışmaların yıllara göre araştırma metodu türlerine ilişkin dağılımı nasıldır?

4. İncelenen çalışmaların nomofobi ile ele alınan demografik değişkenlere göre dağılımı nasıldır?

5. İncelenen çalışmaların nomofobi ile ele alınan değişkenlere göre dağılımı nasıldır?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi; araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Doküman incelemesinde takip edilmesi gereken aşamalar; verileri düzenleme, inceleme, kodlama, tema ve kategorilere ayırma, nasıl sunulacağını belirleme ve bulguları yorumlamadır (Creswell, 2013).

Bu araştırmada ilk aşama olarak 2014-2021 yılları arasında yapılan çalışmalar anahtar kelimelerle (nomofobi, nomophobia, mobil telefon yoksunluğu korkusu, akıllı telefondan yoksun kalma, akıllı telefondan yoksun kalma korkusu, mobil telefonsuz kalma korkusu, akıllı telefonlardan mahrum kalma korkusu, no mobile phone phobia) bazı veri tabanlarında (YÖK Tez Merkezi, Google Akademik, Google, EBSCO, ERIC, ScienceDirect, SAGE, Elsevier, Scopus) belge taraması yapılmıştır. Araştırmada belge taraması yapılırken bazı dahil etme kriterleri belirlenmiştir:

1. Çalışmalar Türkiye’de yapılmış olacak.
2. Çalışmalar Türkçe veya İngilizce olacak.
3. Çalışmalar tez veya makale olacak.
4. Çalışmaların tam metnine ulaşılabilecek.
5. Çalışmalar 2014-2021 arası yayınlanmış olacak

Bu kapsamda, tarama yapılan tüm alanlarda ortak olarak ulaşılan ve belirlenen kriterlere uyan toplam 134 çalışma araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Taramalar sonucunda elektronik ortama aktarılan ve analiz edilen çalışmaların sayısı, yıllara ve yayın türlerine göre dağılımları Çizelge 2.1’de verilmiştir:

Çizelge 1. Çalışma Grubuna Dâhil Edilen Çalışmaların Yıllara ve Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Yayın Türü	Çalışma Sayısı	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tez	55	0	0	0	1	4	12	18	20
Makale	79	0	0	3	7	12	18	21	18
Toplam	134	0	0	3	8	16	30	39	38

Çalışmalar belirlenen kriterlere göre araştırmaya dâhil edildikten sonra ise diğer aşamada bilgisayar ortamına aktarılan çalışmaların analizleri, hazırlanan değerlendirme ölçütleri dikkate alınarak içerik analizi türlerinden frekans analizi ile yapılmıştır. Son aşama olarak ise çözümlenen veriler tablolastırılarak çalışmanın bulgular kısmında sunulmuştur.

3. BULGULAR

Çalışmaya bugüne kadar Türkiye’de nomofobi ile ilgili yapılmış toplam 134 çalışma dâhil edilmiştir. Bu kısımda elde edilen bulgular tablolarda gösterilmiştir.

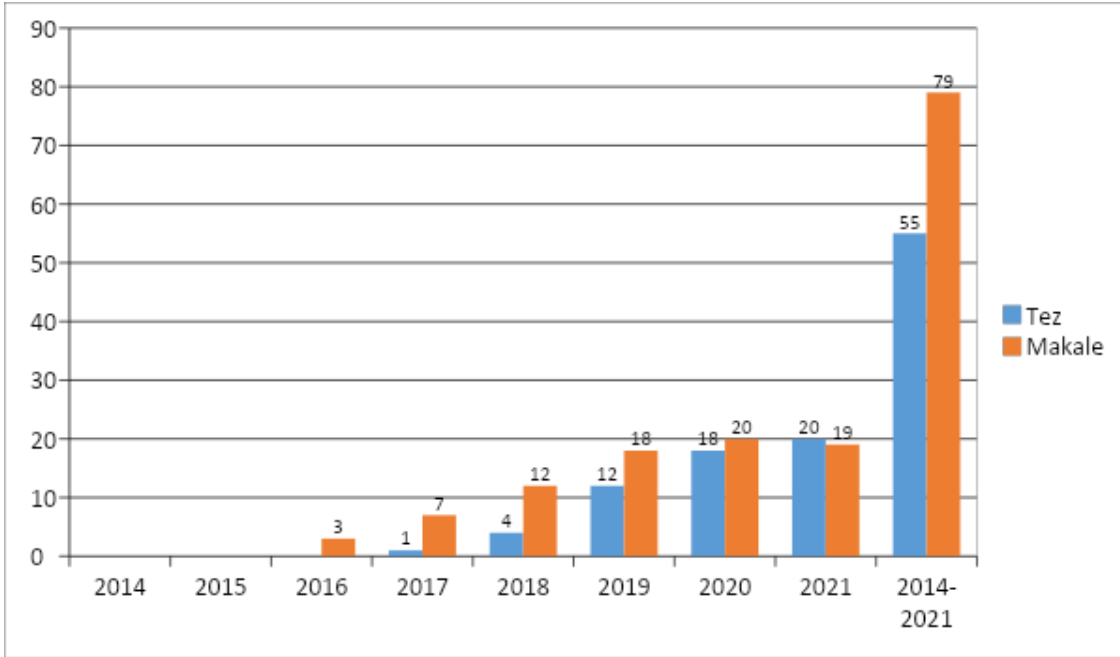
Türkiye’de nomofobi ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre yayın türlerine ilişkin dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Yıllara Göre Yayın Türlerine İlişkin Frekans Tablosu

Tür	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Toplam
Tez	0	0	0	1	4	12	18	20	55
Makale	0	0	3	7	12	18	20	19	79

Tablo 1’de görüldüğü üzere nomofobiye ilişkin yapılan tez ve makale çalışmalarının frekansları yer almaktadır. Toplamda 2014 ve 2015 yıllarında hiç çalışma yapılmadığı görülmekle birlikte en fazla çalışmaya ise 2021 yılında rastlanmaktadır. Genel olarak bakıldığında 2014-2021 yılları arasında 55’i tez, 79’u makale olmak üzere toplamda 134 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu verilere ilişkin dağılım grafik 1’de gösterilmiştir.

Grafik 1. Yıllara Göre Yayın Türlerine İlişkin Dağılımı

Türkiye’de nomofobi ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre gruplara ilişkin dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

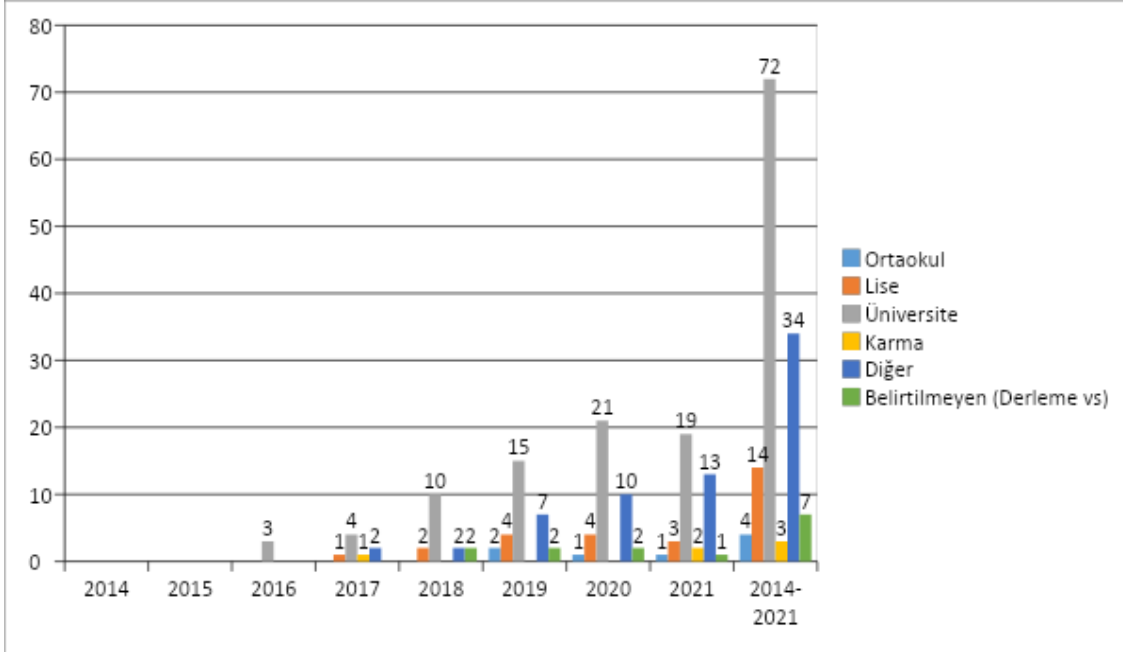
Tablo 2. Yıllara Göre Çalışılan Gruplara İlişkin Frekans Tablosu

Gruplar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Toplam
Ortaokul	0	0	0	0	0	2	1	1	4
Lise	0	0	0	1	2	4	4	3	14
Üniversite	0	0	3	4	10	15	21	19	72
Karma	0	0	0	1	0	0	0	2	3
Diğer	0	0	0	2	2	7	10	13	34

Belirtilmeyen (Derleme vs)	0	0	0	0	2	2	2	1	7
-------------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Tablo 2’de görüldüğü üzere, nomofobiye ilişkin yapılan araştırmalarda çalışılan örneklem grupları ortaokul öğrencileri, lise öğrencileri, üniversite öğrencileri, karma, diğer ve belirtilmeyen olarak altı grupta incelenmiştir. Toplamda en az çalışılan grup farklı yaş gruplarını içine alan karma grup iken bunu 4 çalışmayla ortaokul öğrencileri grubu takip etmiş, en fazla çalışılan grup ise 72 çalışmayla üniversite öğrencileri olmuştur. Bu verilere ilişkin dağılım grafik 2’de gösterilmiştir.

Grafik 2. Yıllara Göre Çalışılan Gruplara İlişkin Dağılım

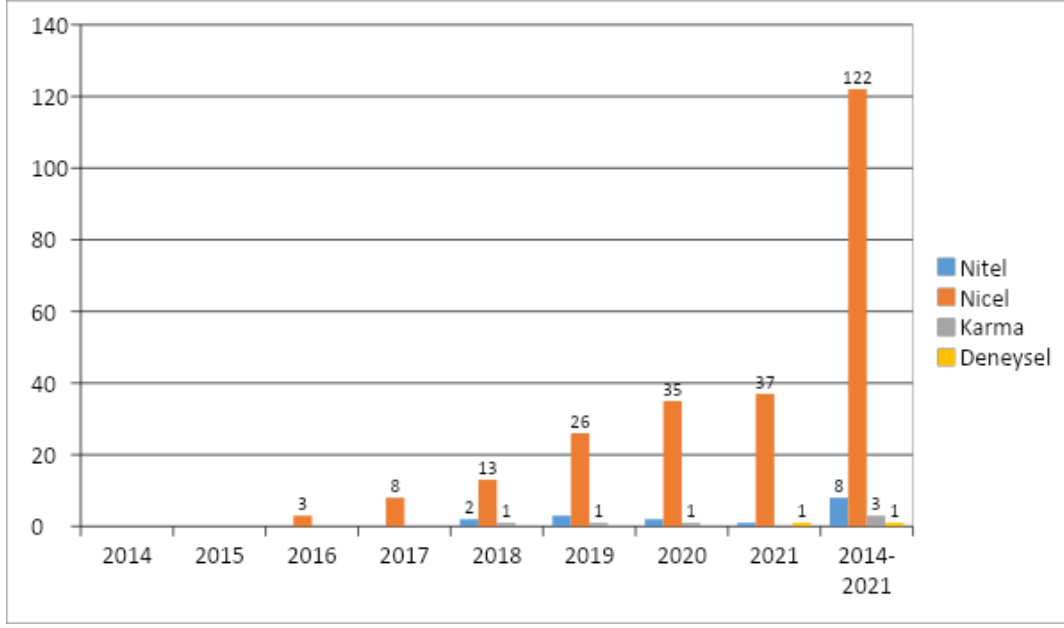
Türkiye’de nomofobi ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre araştırma metodu türlerine ilişkin dağılımı Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Yıllara Göre Araştırma Metodu Türlerine Göre Frekanslar

Türü	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Toplam
Nitel	0	0	0	0	2	3	2	1	8
Nicel	0	0	3	8	13	26	35	37	122
Karma	0	0	0	0	1	1	1	0	3
Deneysel	0	0	0	0	0	0	0	1	1

Tablo 3’te görüldüğü üzere, nomofobiye ilişkin yapılan araştırmaların metotlarına ilişkin olarak nitel, nicel, karma ve deneysel olarak dört grupta incelenmiştir. Toplamda 134 çalışma incelediğinde en az kullanılan metot 1 çalışma ile deneysel metot iken bunu 3 çalışmayla karma ve 8 çalışmayla nitel takip etmektedir. En fazla kullanılan metot ise 122 çalışma ile nicel metot olmuştur. Bu verilere ilişkin dağılım grafik 3’te gösterilmiştir.

Grafik 3. Yıllara Göre Araştırma Metodu Türlerine İlişkin Dağılım

Türkiye’de nomofobi ile ilgili yapılan çalışmaların demografik değişkenlere ilişkin dağılımı Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Nomofobi ile Çalışılan Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Tablosu

Değişken	f	Değişken	f	Değişken	f	Değişken	f
Yaş	92	Kaçıncı Çocuk Olma Durumu	3	Üniversite	15	Madde Kullanımı	1
Cinsiyet	108	Ekonomik Durum	28	Bölüm	32	Çocuğa Sahip Olma	5
Anne-Babanın Hayatta Olma Durumu	9	Aile Tipi	12	Sınıf Düzeyi	56	Akademik Başarı	35
Anne-Babanın Birlikte Olma Durumu	15	Psikiyatrik Rahatsızlık Öyküsü	6	Medeni Durum	30	Çalışma Durumu	9
Anne Eğitim Durumu	17	Kronik Rahatsızlık Öyküsü	6	Çalışma Süresi (Kıdem)	15	Ortalama Harcama	8
Baba Eğitim Durumu	17	Yaşanılan Yer	18	Sigara Kullanımı	9	Romantik İlişkiye Sahip Olma	2
Kardeş Sayısı	12	Eğitim Durumu	29	Alkol Kullanımı	7	Spor Durumu Yapma	1
Ailenin Dindarlık Durumu	1	Gün İçerisinde Telefonunu Kontrol Etme Sıklığı	78	Yanında Şarj Aleti Taşıma Durumu	73	Günlük Akıllı Telefon Kullanım Süresi	82

Tablo 4’te nomofobi ile ilgili çalışılan demografik değişkenler yer almaktadır. En çok çalışılan değişken cinsiyet iken bunu yaş, günlük akıllı telefon kullanım süresi, gün içerisinde telefonunu

kontrol etme sıklığı, yanında şarj aleti taşıma durumu şeklinde diğer değişkenler takip etmektedir.

Türkiye’de nomofobi ile ilgili yapılan çalışmaların değişkenlere ilişkin dağılımı Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Nomofobi ile Çalışılan Değişkenlere İlişkin Frekans Tablosu

Değişken	f	Değişken	f	Değişken	f	Değişken	f
Bağlanma Özellikleri	4	İnternet Bağımlılığı	7	Yalnızlık	3	Erişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu	1
Ruhsal ve Davranışsal Sorunlar	2	Uyku Kalitesi	3	Online Uygulanan Çözüm Odaklı Kısa Süreli Psikolojik Danışma	1	LGS Puanları	2
Kişilik Özellikleri	7	Uykululuk	1	Akademik Başarı	4	Çocuk Yetiştirme Tutumları	1
İş Performansı	3	Sosyal Kaygı	2	İhtiyaç Doyumu	1	Kişilerarası Duygu Düzenleme Becerileri	1
Yaşam Doyumu	6	İletişim Becerileri	1	Öz Kontrol ve Öz Yönetim	1	Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu	2
Akıllı Telefon Bağımlılığı	11	Gelişmeleri Kaçırma Korkusu	7	Duygu Düzenleme	1	Yaşantısal Kaçınma	1
Depresyon	3	Sosyal Yabancılaşma	1	Sosyal Bağımlılığı	4	Öğretmenlerin Bilişim Teknolojisi Kullanım Düzeyleri	1
Algılanan Sosyal Destek	3	Genel Aidiyet	2	Psikolojik Değerlendirme	1	İş Yükü Fazlalığı	1
İş Tatmini	2	Ayrılma Anksiyetesi	1	Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi	1	Sosyal Fobi	1
İşe Bağlılık	1	Dürtüsellik	1	Sosyal İyilik Hali	1	Sosyal Ağ Kullanım Amaçları	2
Sosyal İzolasyon	1	Korku Düzeyi	1	Bilinçli Farkındalık	1	İçsel Motivasyon	1
Psikolojik İhtiyaçların Doyumu	1	Obsesif Kompulsif Yakınmalar	1	Yeni Psikolojik İhtiyaçlar	1	Mobil Telefon Kullanım Amaçları	1
Mizaç Karakter Puanları	1	Kişilerarası İlişkiler	1	Ergenler İçin Başa Çıkma	1	Saldırganlık	2

Temel Psikolojik İhtiyaçlar	2	Örgütsel Hafıza	1	Uluslararası Fiziksel Aktivite	2	Sürekli Öfke- Öfke İfade Tarzları	1
Sürekli Kaygı	5	Yaşam Kalitesi	1	Dijital Bağımlılık	1	Ders Performansı	1
Mutluluk	4	Pozitif Psikolojik Sermayeler	1	Sosyal Bağlılık	1	Öz Düzenleme	1
Online Satın Alma	1	İlişki Yetenekleri Ağs	1	Visüel Analog Skala (Boyun Ağrı Şiddeti)	1	Akıllı Telefon Kullanım Becerisi	1
Mobil Ticaret Kullanımı	1	Dindarlık	1	Boyun Özürlülük Durumları	1	Sosyotelizme Maruz Kalma	1
Aleksitimi	3	Hayat Memnuniyeti	1	Dijital Oyun Bağımlılığı	2	Satın Alma Tarzları	1
Bilinçli Farkındalık	2	Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeyi	1	Nevrotik Eğilimler	1	Duygusal Zekâ Özellikleri	1
Üst Biliş	1	Kimlik Duygusu Değerlendirme Aracı	1	Sosyotelizm	2	Salgın Hastalık Kaygıları	1
Nikotin Bağımlılığı	1	Kişiler Arası Problemler	1	Sanal Kaytarma	2	Stres	1
Alkol Kullanım Şiddeti	1	İyi Oluş	1	Can Sıkıntısı	1	Öğretmenlerin Eğitim Teknolojisi Kullanım Düzeyleri	1
Üniversite Yaşamına Uyum Düzeyi	1	Favori Mobil Sosyal Medya İçin Akış Deneyimi	1	Netlessfobi	1	Siber Aylaklık	1
Olumlu-Olumsuz Duygulanım	1	Yaşam Memnuniyeti	1	Mobil Öğrenmeye Hazırlık	1	Sınıflarda Akıllı Telefon Kullanımı (Siber Aylaklık)	1

Tablo 5’te nomofobi ile ilgili çalışılan diğer değişkenler yer almaktadır. En çok çalışılan değişken akıllı telefon bağımlılığı iken bunu kişilik özellikleri, yaşam doyumu, gelişmeleri kaçırma korkusu, internet bağımlılığı şeklinde diğer değişkenler takip etmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Nomofobiye ilişkin Türkiye’de yapılan araştırmalar dikkate alındığında, çalışmaların çok uzun geçmişinin olmadığı görülmektedir. Geçmişinin uzun olmamasının yanında çalışma sayılarında yıldan yıla belirgin bir artışın olduğu görülmektedir. Bu da konunun araştırmacıların dikkatini çekmeye başladığına ilişkin bir ipucu olarak değerlendirilebilir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulguya göre çalışmaların çoğunluğunun üniversite öğrencileri ile yapıldığı belirlenmiştir. Bireylerin günden güne daha erken telefon sahibi olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileriki araştırmalarda daha küçük yaş grupları ile daha fazla çalışma gerçekleştirilebilir. Ayrıca ileride yapılacak araştırmalarda evli bireyler, akademisyenler, öğretmenler, yöneticiler, diğer meslek gruplarındaki bireylerle de daha fazla çalışılabilir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulguya göre tüm araştırmalar içinde sadece bir çalışmanın deneysel, üç çalışmanın karma ve sekiz çalışmanın nitel olduğu; diğerlerinin ise nicel araştırmalar olduğu belirlenmiştir. Bu durumda çalışılan konunun yeni olması, araştırmacıların dikkatini yeni yeni çekiyor olması etkili olmuş olabilir. Nomofobi üzerine ileride yapılacak çalışmalarda kavramın derinlemesine anlaşılması adına nitel çalışmalar arttırılabilir. Nomofobi düzeyi yüksek bireyler için psiko-eğitim programları, grup rehberliği, grupla psikolojik danışma gibi deneysel çalışmaların sayısı arttırılarak etkililiği test edilebilir. Karma araştırma desenlerinin artı yönleri kullanılarak da araştırmalar eklenebilir.

Araştırmadan elde edilen diğer bulgularda ise nomofobiyle ilgili çalışılan demografik değişkenlerde sırasıyla en fazla cinsiyet, yaş, günlük akıllı telefon kullanım süresi, gün içerisinde telefonunu kontrol etme sıklığı gibi değişkenler yer alırken diğer değişkenlerde ise sırasıyla en fazla akıllı telefon bağımlılığı, kişilik özellikleri, yaşam doyumu, gelişmeleri kaçırma korkusu gibi değişkenlerin çalışıldığı bulunmuştur. Bulgular incelendiğinde, ergenlerin ve üniversite öğrencilerinin aile ilişkilerine ilişkin çalışmaların az sayıda değişkenle çalışıldığı görülmektedir. İleriki araştırmalarda aile faktörü derinlemesine incelenebilir.

5. KAYNAKÇA

- Bragazzi, N.L. ve Del Puente, G. (2014). A proposal for including nomophobia in the new DSM-V. *Psychology Research and Behavior Management*, 7, 155- 160.
- Creswell, J.W. (2013). Araştırma deseni (Çev Edt Demir, S.B.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Daily Mail (2008). Nomophobia is the fear of being out of mobile phone contact-and it's the plague of our 24/7 age. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-550610/Nomophobia-fear-mobile-phone-contact--plague-24-7-age.html>, 12.08.2022.
- Dixit, S., Shukla, H., Bhagwat, A., Bindal, A., Goyal, A., Zaidi, A. ve Shrivastava, A. (2010). A study to evaluate mobile phone dependence among students of a medical college and associated hospital of central India. *Indian Journal of Community Medicine*, 35(2), 339-341.
- Erdem, H., Kalkın, G., Türen, U. ve Deniz M. (2016). Üniversite öğrencilerinde mobil telefon yoksunluğu korkusunun (Nomofobi) akademik başarıya etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* ,21(3), 923-936.
- Ghazizadeh, M. ve Boyle, L. (2009). Influence of driver distractions on the likelihood of rear-end, angular, and single-vehicle crashes in Missouri. *Transportation Research Record: Journal of the Transportation Research Board*, 2138, 1-5.
- Hoşgör, H., Tandoğan, Ö. ve Hoşgör, D.G. (2017). Nomofobinin günlük akıllı telefon kullanım süresi ve okul başarısı üzerindeki etkisi: Sağlık personeli adayları örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(46), 573-595.
- Kaplan Akıllı G. ve Gezgin D.M. (2016). Üniversite öğrencilerinin nomofobi düzeyleri ile farklı davranış örüntülerinin arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,1(40), 51–69.
- King A.L., Valenca A.M., Silva A.C., Sancassiani F., Machado S. ve Nardi A.E. (2014). Nomophobia: Impact of cell phone use interfering with symptoms and emotions of individuals with panic disorder compared with a control group .*Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, 10, 28-35.

- King, A.L.S., Valença, A.M., Silva, A.C.O., Baczynski, T., Carvalho, M.R. ve Nardi, A.E. (2013). Nomophobia: Dependency on virtual environments or social phobia? *Computers in Human Behavior*, 29(1), 140-144.
- Rosen, L., Carrier, L. M., Miller, A., Rökkum, J. ve Ruiz, A. (2016). Sleeping with technology: cognitive, affective, and technology usage predictors of sleep problems among college students. *Sleep Health*, 2(1), 49-56.
- SecurEnvoy. (2012). 66% of the population suffer from Nomophobia the fear of being without their phone. <http://www.securenvoy.com/blog/2012/02/16/66-of-the-population-suffer-from-nomophobia-the-fear-of-being-without-their-phone/>, 12.08.2022.
- Takao, M. (2014). Problematic mobile phone use and big-five personality domains. *Indian Journal of Community Medicine*, 39(2), 111-113.
- Yıldırım, C. (2014). *Exploring the dimensions of nomophobia: Developing and validating a questionnaire using mixed methods research* (Doktora Tezi). Iowa State Üniversitesi, ABD.
- Yıldırım, C., Sumuer, E., Adnan, M. ve Yıldırım, S. (2016). A growing fear: Prevalence of nomophobia among Turkish college students. *Information Development*, 32(5), 1322-1331.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

AN EVALUATION OF THE REASONS FOR VIOLENCE IN HEALTHCARE
ORGANIZATIONS AND SUGGESTIONS FOR SOLUTIONS
SAĞLIK KURUMLARINDA ŞİDDETİN SEBEPLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Özgür YEŞİLYURT¹, Güler METİN²

¹Dr. Öğretim Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü,

ORCID: 0000-0001-9252-3375

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı,

ORCID: 0000-0002-6799-4420

Özet

Şiddet, günümüz şartları açısından bakıldığında hemen her alanda görebileceğimiz bir olay olarak karşımıza çıkabilmektedir. Canlılar üzerinden uygulanan fiziksel ya da psikolojik şiddet, çoğu zaman birçok gerekçe öne sürülerek meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Gelişen teknoloji ile dünyanın bir ucunda meydana gelen şiddet olayı, aynı anda tüm dünyada gündem olabiliyor. Konuyla ilgilenenler genel olarak şiddetin nedenlerine odaklanmakta ve buna çözüm üretmekte yetersiz kalabilmektedir.

Çalışmanın amacı; sağlık kurumlarında sağlık çalışanlarına yapılan her türlü şiddetin sebeplerini irdeleyip çözüm önerilerinde bulunmaktır. Çalışma, konu ile ilgili literatürden destekle derleme olarak oluşturulmuştur.

Çoğu zaman sebepsiz bir şekilde kendini gösteren şiddet, sosyal medya aracılığıyla şiddet meyillilerini cesaretlendirmekte ve şiddetin ortaya çıkmasına ortam hazırlamaktadır. Özellikle sağlık kurumlarında gerçekleştirilen şiddet son yılların en önemli problemleri arasında yer almaktadır. Sağlık çalışanlarının yoğun iş stresi, hasta-hekim arasındaki iletişimsizlik, eğitimsizlik, bilinçsizlik, hekim ya da hasta/hasta yakınının kişisel özellikleri gibi birçok faktör şiddete neden olabilmektedir. Şiddeti doğuran bu faktörler; psikolojik, sosyolojik ve biyolojik faktörler olarak genel bir başlık altında ele alınabilmektedir. Şiddetin daha çok erkek ve eğitimsiz kişiler tarafından; devlet hastanelerinde, acil servislerde ve hemşirelere uygulandığı saptanmıştır. Şiddete maruz kalan sağlık çalışanları; tükenmişlik sendromuna yakalanabilmekte ve işten ayrılma noktasına kadar gelebilmektedir.

Sağlık kurumlarında işlenen şiddet her ne kadar bireysel olarak görülse de aslında tüm toplumu etkileyen bir olay olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında sağlık kurumlarında şiddetin sebepleri ve çözüm önerileri başlığı adı altında konunun toplum açısından önemi vurgulanmıştır. Çalışmanın sonucu; sağlık kurumlarında şiddet sorununa dikkat çekerek, şiddetin sebepleri; eğitimsizlik, kişisel özellikler, psikolojik, sosyolojik ve biyolojik faktörlerin etkili olduğu sonucuna varılırken şiddeti önlemek için; acil servislerde güvenlik görevlilerinin bulundurulması, hastane girişinde silah, kesici/yaralayıcı aletlerin kontrolünün yapılacağı sistemin kurulması, özellikle tıbbi sekreterlere sağlıklı iletişim için eğitimlerin verilmesi, sağlık çalışanları için koruyucu yasaların düzenlenmesi gibi çözüm önerilerinin şiddeti önleme konusunda etkili olacağı görüşüne varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sağlık kurumlarında şiddet, şiddetin nedenleri, şiddete çözüm önerileri

Abstract

When examined from the view of the present conditions, violence can appear as an event that we can see in almost every field. Physical or psychological violence against living beings is often tried to be justified by putting forward many reasons. With the developing technology, violence in one part of the world can be on the agenda all over the world concurrently. Those interested in the subject generally focus on the reasons for violence and may be inadequate in producing solutions. Although violence committed in healthcare organizations is regarded as an individual, it is actually useful to regard it as an event that influences the whole society. In light of all this information, the importance of the subject for society has been emphasized under the title of reasons for violence in healthcare organizations and suggestions for solutions.

The aim of the study is to examine the reasons for all kinds of violence against healthcare professionals in healthcare organizations and to offer solutions. The study was created as a review with support from the literature on the subject.

Violence, which often occurs for no reason, encourages those who are prone to violence through social media and prepares the environment for the emergence of violence. Violence, especially in healthcare organizations, is one of the most important problems of recent years. Many factors such as intense work stress of healthcare professionals, miscommunication between patient and physician, lack of education, unconsciousness, and personal characteristics of the physician or patient/patient relative may cause violence. These factors that cause violence can be discussed under a general heading as psychological, sociological, and biological factors. It has been determined that violence is mostly used by men and uneducated people in public hospitals, emergency services, and against nurses. Healthcare professionals who are exposed to violence can suffer from burnout syndrome which gets them to the point of quitting their job.

In the study, drawing attention to the problem of violence in healthcare organizations, it is concluded that the causes of violence are lack of education, personal characteristics, and psychological, sociological, and biological factors. To prevent violence in healthcare organizations, it is necessary to have security guards in emergency services, to establish a system to control weapons and sharp/injurious devices at the entrance of the hospital, to provide training for healthy communication, especially to medical secretaries, and to enact protective laws for healthcare professionals.

Keywords: Violence in healthcare organizations, reasons for violence, solutions to violence.

GİRİŞ

İnsanların yaşam kalitesinin maksimum düzeyde olabilmesi için tüm ihtiyaçlarının karşılanması gerekirken bu ihtiyaçlar arasında “sağlık” faktörü önemli bir yer tutmaktadır. Sağlık kurumları; toplumun fizyolojik, psikolojik, sosyolojik gibi birçok alanını korumak, tedavi etmek ya da rehabilite etmek amacıyla topluma hizmet sunmaktadır. Birbirinden farklı sorunları onarmak için varlık gösteren sağlık kurumları çoğu zaman *şiddetin* olduğu bir ortam haline dönüşebilmektedir.

Hastanelerde şiddet, sağlık çalışanlarının karşılaştığı küresel bir sorun olarak ele alınmakta ve sağlık çalışanları için hayati önem taşıyan bir risk olarak görülmektedir. Hastane ortamı; doktorlar, hemşireler ve diğer sağlık çalışanları için “işin bir parçası” olarak kabul edilmektedir. Bu ortamda sağlık çalışanlarına şiddet uygulanması sağlık çalışanlarının yaşamlarını tehdit etmektedir (Picha vd. 2017:1).

“Sağlık kurumlarında şiddet” günümüz şartlarında kalıplaşmış bir cümle olarak karşılık bulmaktadır. Sadece cümle alışkanlığı dışında sağlık kurumlarında uygulanan şiddet olayı, insanlar tarafından alışılmış, doğal bir durum olarak değerlendirilebilmektedir. Toplumda hiçbir şiddetin normal karşılanmaması gerekiyorken çok sık bir şekilde yaşanması insanlar tarafından kabul görmüş ve şiddete meyilli bireylere yol açmış durumdadır.

Gerçekleştirilen bu çalışma sağlık kurumlarında şiddetin sebepleri ve çözüm önerileri çerçevesinde literatürdeki çalışmalar incelenerek tasarlanmıştır. Çalışmanın amacı; sağlık kurumlarında sağlık çalışanlarına yönelik uygulanan şiddetin sebeplerini ortaya koyup şiddete dair çözüm önerilerinde bulunmaktır. Yapılan çalışmalar bir bütün olarak ele alındığında daha çok şiddet gören sağlık çalışanları ile çalışma yapılmıştır. Bu yüzden objektif bir yaklaşımdan uzaklaşan sonuçların ortaya çıkma olasılığı daha yüksek olabilmektedir. Genel olarak şiddeti gören tarafın fizyolojik ve psikolojik durumu ele alınmaktadır. Şiddeti uygulayanların ruhsal durumu ya da mevcut dış faktörlerin etkisi ile ilgili boşluğun doldurulmasına dikkat çekmeye çalışılmaktadır. Toplumda meydana gelen olayların birçoğu çevresel koşulların etkisi altındadır. Bu yüzden şiddet kavramı çözümlenirken bireyi tek başına almak yerine “toplum içinde birey” yaklaşımı ile bireyleri ele almak daha sağlıklı ve kalıcı çözümlerin üretilmesine imkan tanıyacaktır.

1. ŞİDDET

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan yola çıkılarak şiddet; bireyin bilerek, isteyerek kendisine ya da çevresine maddi ve manevi zarar vermesi olarak açıklanabilmektedir (Çayır ve Çetin, 2011: 8).

Şiddet, bireyin psikolojik rahatsızlıklar ya da çevresel sorunlar sonucu etrafındaki diğer bireylerde olumsuz/ rahatsızlık yaratacak hareketlerde bulunması olayıdır.

1. Şiddetin Türleri

Şiddet, takip, ekonomik şiddet, duygusal veya psikolojik şiddet, cinsel şiddet, ihmal, Münchhausen Sendromu ve fiziksel şiddet olmak üzere farklı türlere ayrılmaktadır (Houseman ve Semien, 2022: 6-8):

- **Takip:** Bireyi istenmeyen mektuplarla, e-postalarla ve telefon aramaları ile sürekli rahatsız etmek ya da bireyin bulunduğu ortamlarda sık sık bulunup bireyi izlemek olarak tanımlanabilir.
- **Ekonomik Şiddet:** Bir kişinin maddi yeterliliğe sahip olanlar tarafından uygunsuz para kullanım yoluyla kişiyi mal hırsızlığına, sahteciliğe, vesayet veya vekaletnameyi kötüye kullanımı olarak tanımlanır. Aynı zamanda şiddeti uygulayan taraf ek mali elde etmek amacıyla mağduru istihdam ve eğitimden yoksun bırakılabilmektedir.
- **Duygusal veya Psikolojik Şiddet:** Birey ile sözlü veya sözsüz, duygusal ya da psikolojik olarak rahatsız edecek bir iletişim kurulmasıdır. Bu şiddet yoluyla mağdur olan taraf tüm suçu kendinde olduğuna inanıp depresyon ve intiharla sonuçlanacak davranışlarda bulunabilmektedir.
- **Cinsel Şiddet:** İstenmeyen cinsel ilişkiler için bireyi fiziksel zorlama yoluyla ilişkiye zorlaması olayıdır. Genellikle uyuşturucu ya da alkol kullanımı ile birey etkisiz hale getirilir. Mağdurlar arasında zihinsel engelliler ve bakımevlerindeki hastalar da olabilmektedir.

- **İhmal:** Yaşlı veya çocuğun bakımından sorumlu olan kişinin dikkatsizliği ya da göz ardı etmeleri sonucu yaşlının ya da çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılayamaması olarak tanımlanır.
- **Munchausen Sendromu:** Bireyin önemseydiği kişi tarafından dikkat çekmek ya da sempati kazanmak amacıyla bireyde zihinsel veya fiziksel sağlık sorunlarının olduğuna inandırdığı yapay bir hastalık olarak tanımlanan sendromdur.
- **Fiziksel Şiddet:** Fiziksel şiddet biçimleri olarak; yaralanma, sakatlık, ölümle sonuçlanan fiziksel güç kullanımı, zorlama, izinsiz bağımlılık yapan maddeler kullanma ve tıbbi bakımı reddetme olarak sıralanabilir. Fiziksel şiddet örnekleri; saldırı, ısırma, tekme, tokat atma, boğma, saç çekme, kısıtlama, tırmalama, itmedir.

Toplumda şiddet, sadece fiziksel bir zarar (saldırma, öldürme, tükürme vb.) olarak algılansa da fiziksel olmayan şiddet türleri de bulunmaktadır. Şiddet fiziksel olsa da olmasa da toplumdaki hemen hemen her bireyin maruz kalabileceği bir gerçektir.

2. Şiddete Etki Eden Faktörler

Şiddetin ortaya çıkmasına etki eden faktörler; ebeveynlik stilleri, psikososyal, psikodinamik, eğitim ve bakım kalitesi, genetik faktörler, mizaçsal, nöropsikiyatrik, çevresel ve okul ruh sağlığı girişimlerinin karşılıklı etkileşimi sonucu şekillenmesinde etkilidir. Tüm bu olumsuz durumların önüne geçmek için koruyucu ruh sağlığı hizmetinin verilmesi ve devlet politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir (Yalçın ve Erdoğan, 2013: 410). Şiddeti etkileyen faktörler; biyolojik faktör, psikolojik faktör ve sosyolojik faktör olarak üç genel başlık altında ele alınabilmektedir:

- **Biyolojik Faktör:** Şiddete meyilli olan bireylerin genelde erkeklerden oluşması hormonların etkisini gündeme getirmiştir. Bunun dışında şizofreni başta olmak üzere bazı akıl hastalıkları ile antisosyal kişilik bozukluğu da biyolojik faktörler arasında yer almaktadır (Yetim, 2008: 5). Kompleks davranış modelleri hem genetiğin hem de çevresel faktörlerin etkisi altında şekillenmektedir (Cura ve Çankaya, 2017: 100).
- **Psikolojik Faktörler:** Psikolojik teorilerde şiddetin iki farklı şekilde ortaya çıktığı vurgulanmıştır. Bunlardan ilki; bireyin doğasında olan şiddet diğeri ise sonradan öğrenilen şiddet olarak tanımlanmıştır. İnsanın doğasında bulunan şiddet ise kendi içinde iki farklı şekilde mevcuttur. İnsanın doğasında olumsuz şiddetin var olduğunu savunanlar ile insan doğasında olumlu halde bulunan fakat daha sonra olumsuz şiddete dönüştüğünü savunan görüşler yer almıştır. Şiddet uygulayanlar farklı sebepler öne sürerek davranışlarını rasyonelleştirme gereksiniminde bulunmaktadırlar. Meşrulaştırılan olumsuz davranışlar ve kişinin bilişsel açıdan tutarlı olması ruh sağlığı için önemli olan faktörler arasında yer almaktadır. Şiddet sonrası hissedilen huzursuzluk, vicdani rahatsızlık bireyin haklı gerekçeler sunmasına sebep olmaktadır. Failler; “ötekileştirme, adil dünya inancı, engellenme, kendini haklılaştırma ve yansıtma” gibi meşrulaştırmaları öne sürerek kendilerini temize çıkarırken karşı tarafı lekelemeye, ötekileştirmeye çalışmaktadır (Çayır ve Çetin, 2011: 26). Şiddetin uygulandığı ortamda bulunan kişiler genel olarak şiddeti destekleme ve şiddetin önüne geçme çabaları karşısında etkisiz hale gelebilmektedirler (Güleç Öyekçin vd., 2012: 81).
- **Sosyolojik Faktörler:** Şiddet uygulayan ya da şiddete meyilli olan kimselerin genellikle aile içinde şiddet gördüğü tespit edilmiştir. Çocukluk ya da gençlik yıllarında aile içinde şiddetin yaşanmasına tanık olanların şiddete daha fazla meyilli oldukları belirlenmiştir. Toplum tarafından şiddetin bir değer yargısı olarak kabul edilmesiyle gelecek nesillere aktarılması şiddeti doğuran bir diğeri sosyal olgudur. Aynı zamanda toplumdaki bireyler arası

yetersiz iletişim becerileri, duygu ve düşüncenin kışkırtıcı bir şekilde karşı tarafa aktarma alışkanlığı, hatalı namus ve ahlak anlayışı gibi durumlar da şiddeti doğuran diğer sosyal faktörlerdir (Yetim, 2008: 6).

2. SAĞLIK KURUMLARINDA ŞİDDET

Sağlık kurumlarında şiddet, hasta ve hasta yakınları tarafından doktora, hemşireye, sağlık memuruna ve diğer sağlık çalışanlarına yönelik; tehdit edici davranışlar ya da cümleler sarf etmesi, fiziksel ve cinsel saldırılar içeren durum olarak açıklanır (Yeşilbaş, 2016: 44). Sağlık kurumlarında sağlık çalışanlarına yönelik şiddet neredeyse her gün gerçekleşen bir olay haline gelmektedir. Sağlık çalışanları için her geçen gün riskli bir hastane ortamı oluşabilmektedir. Kendilerini büyük bir tehdidin altında hisseden sağlık çalışanlarına yönelik yapılacak önlemler; değişen sağlık hizmetleri ve yasal düzenlemelerdeki yetersizlik sonucu önlemlerin alınması konusunda boşlukların oluşmasına neden olmaktadır (Annagür, 2010: 162).

Sağlık kurumlarında şiddeti önleme çalışmaları açısından Türkiye ele alındığında şiddetin artması ve büyük bir risk haline gelmesi ile Sağlık Bakanlığı tarafından sağlık çalışanlarını güvence altına alacak “Beyaz Kod” uygulamasını gerçekleştirilmiştir. Herhangi bir şiddet vakası durumunda sağlık çalışanları şikayetlerini; <http://www.beyazkod.saglik.gov.tr> adresine giriş yaparak, 113 numaralı çağrı merkezini (7/24) arayarak, “Çalışan Hakları ve Hasta Güvenliği Birimi”ne ya da bu amaçla kurulmuş birime/görevlendirilen personele müracaat edebilmektedirler (Devebakan, 2018: 389).

1. Sağlık Kurumlarında Şiddetin Sebepleri

Sağlık kurumlarında birçok nedenden dolayı genellikle hasta yakınları tarafından sağlık çalışanlarına şiddet uygulanmaktadır. Bu şiddetin sebepleri (Mittal ve Garg, 2017: 2748):

- Hastaneye yatışı yapılan hastaların ağır durumu hakkında hekimlerin açıklama yapması,
- Maliyeti yüksek olan ameliyat ya da tedaviler,
- Tedavinin beklenmeyen sonuçları ya da ölümle sonuçlanması,
- Hastaya nakil yapılması gerektiğinden hizmet verilmemesi,
- Faturalandırma prosedürlerini anlamama,
- Ücreti ödeyememe,
- Gerekli olan tedavi için ücretin verilmemesi halinde cezalandırma işleminin uygulanması,
- Hastaya/hasta yakınına hastane kuralları hakkında yeterli bilginin verilmemesi sonucu bilinçsiz hareket etme gibi birçok sebep sağlık kurumlarında şiddeti doğurabilmektedir.

Sağlık kurumlarında şiddetin meydana gelmesi konusunda medyanın etkisine bakıldığında; sağlık çalışanlarına yönelik işlenen şiddet olayı, medyada sık sık gündem olurken faille yönelik cezalandırma işleminin yapılmaması ya da cezalandırmanın gündeme getirilmemesi izleyiciler tarafından şiddeti meşrulaştırmakta ve şiddeti daha kolay uygulayabilmektedir (Büyükbayram ve Okçay, 2013: 50). Sağlık kurumlarında şiddeti tetikleyen birçok durum söz konusudur. Dijitalleşen dünya ile birlikte kolay yaşam mümkün olurken beraberinde birçok olumsuz durumu da yaratabilmektedir. Özellikle sosyal medya aracılığıyla davranış kalıpları yaygınlaşıp örnek alınabilmektedir.

2. Sağlık Kurumlarında Şiddet Konusuna Dair Literatür Taraması

Sağlık kurumlarında şiddet, devlet hastanelerinde daha çok rastlanırken acil servisler birinci sırada yer almaktadır. Büyük bir risk oluşturan bu durum %80'i sözel, %20' si fiziksel şiddet olarak tespit edilmiştir. Şiddetin önlenemeyeceğine dair görüşler %22 iken %66 sıklıkla şiddetin cezalandırılmadığına dair görüşler belirlenmiştir. Katılımcılar arasında şiddetin gerekli olduğu görüşü yer alırken bu görüşü savunan (%23) kişilerin erkek, 30 yaş altı ve eğitimsiz oldukları saptanmıştır. Şiddeti uygulayanlar daha çok eğitimsiz, erkek ve işsiz oldukları belirlenmiştir (İlhan vd., 2013: 10).

Şiddet; sağlık hizmetleri sunumu, sağlık çalışanları ve toplum üzerinde etkili olan bir durumdur. Hizmet sunumu açısından etkilerine bakıldığında hastaların, hastanelerdeki şiddet olaylarından korktukları için tedavilerini ertelemek zorunda kaldıkları tespit edilmiştir (Vargas vd., 2021: 11). Şiddetin en yoğun yaşandığı acil servisteki sağlık çalışanları, şiddet olayı sırasında hızlı bir şekilde olaya müdahale edecek güvenlik görevlilerine başvurmayı gerekli bulurken hastanedeki yetersiz güvenlik görevlilerinin olması anında müdahaleyi gerçekleştirememektedir (Partridge ve Affleck, 2017: 144).

Sağlık kurumlarında şiddetin artmasına bağlı olarak iş memnuniyetsizliğinin meydana geldiği bildirilmiştir. İtici bir faktör olan bu durum sağlık çalışanlarının işten ayrılma niyetine etki ettiği gözlemlenmiştir (Yan vd., 2011: 7). Şiddete karşı sağlık çalışanları, altı ana tema başlığı altında belli stratejiler geliştirerek şiddetle başa çıkma ve önleme çalışmaları gerçekleştirdiklerini dile getirmişlerdir. Bu stratejiler şunlardır (Spelten vd., 2022: 4-8):

- *Eğitim ve diğer araçlar:* Yapılan çalışmada katılımcılardan bazıları şiddetle baş edebilmek için kendilerine eğitim verilmesini yararlı bulurken bazı katılımcılar ise görevlerinin şiddet ile ilgili eğitim almak olmadığını, sağlık hizmeti sunmak olduğunu belirtmişlerdir.
- *Bakımı Reddetme/Evreme İçin Destek:* Grup çalışması sonucu katılımcıların çoğu bakım hizmetinin verilmesini reddetmelerine ve şiddet içeren durumlardan uzaklaşmak istediklerini dile getirmişlerdir. Bu durumun kendileri için güvenilir bir yol olduğunu savunmuşlardır.
- *Önleme Stratejileri:* Katılımcılar, şiddeti önleyecek reklam ya da kamu kampanyalarının olduğunu fakat bunun da pek başarılı olmadığını savunmuşlardır. Bazıları ise halkı eğitmenin gerekliliğini vurgulamışlardır.
- *Kuruluşlar Arası İletişim:* Katılımcılar, sevkten ya da riskli durumlar karşısında polisten alınacak bilgiler, “riski doğru bir şekilde değerlendirmeyi kolaylaştırıp karar alma sürecine yardımcı olacaktır” görüşü savunulmuştur.
- *İşaretleme:* Bu strateji ile daha önce suç işleyenlerin belirlenmesi için gerekli olduğu savunulmuştur. Hastaneye başvuran hastanın daha önce şiddet uyguladığı bilgisi varsa sağlık görevlisinin uyarılması görüşü savunulmuştur. Bu durumun şiddete karşı olumlu etki yapacağı düşüncesi yer almıştır.
- *Sevk:* Sevk durumunda iletişim ve iş birliğinin olması halinde şiddete karşı ilk savunma hattının sevkte oluşturulabileceği savunuldu. Paramedikçilerin olay yerinde insanlarla iletişim halinde olması daha fazla bilgi sahibi olmalarını sağlamıştır.

3. Sağlık Kurumlarında Şiddete Karşı Çözüm Önerileri

Sağlık kurumlarında şiddete karşı literatürde yer alan çözüm önerileri şunlardır:

- Sağlık yöneticileri tarafından sağlık çalışanlarının verdiği hizmetler dışında hasta menfaati de göz önünde bulundurulup ortak bir paydada buluşulması sağlanmalıdır. Hasta ve

sağlık çalışanı arasındaki problemler kişiselleştirilmeden kurumsal mantık çerçevesinde ele alınmalıdır (Temizkan, 2018: 7).

- Sağlıkta şiddete dair kanun uygulamalarına geçilmelidir. Sevkiyatın kurallara uygun ve doğru bir şekilde yapılmasını sağlamak, hekime belli kotalarda hasta tahsis etmek ve randevusu olmayan hastaları kabul etmemek gibi şiddeti önlemeye yönelik girişimler yapılmalıdır (Çevik vd., 2020: 1568).
- Sınırlı sayıda hasta yakını ziyarete kabul edilmeli ve giriş çıkışları kısıtlanmalı, yoğun bakım ünitelerine CCTV kameralar kurulmalı ve refakatçi ile hastanın son durumu güncellenmelidir (Mittal ve Garg, 2017: 2750).
- Hastaların ruh sağlığı tanılarına öncelik verilmeli ve hızlı triyaj yapılmalı, uygun olan hastaların belirlenmiş uzman doktorlar tarafından tıbbi müdahalesi yapılmalıdır (Picha vd., 2017: 111).
- Sağlık kurumları belli güvenlik politikaları uygulayabilir ya da sağlık çalışanlarının şiddet ile ilgili tecrübelerini paylaşacakları bir ortam yaratarak destek çalışmalarını yapabilir (Vargas vd., 2021: 22).
- Özellikle acil servisteki sağlık çalışanlarının yaşadığı şiddete karşı acil serviste güvenlik görevleri bulundurulmalıdır (Partridge ve Affleck, 2017: 144).
- Şiddeti önleme stratejileri bireysellikten çıkartılıp kamu politikaları, meslek kuruluşları, sendikalar ve sağlık kuruluşlarında sistem temelli stratejiler geliştirilmelidir (Spelten vd., 2022: 9).
- Tabipler birliği amacı kapsamında eksiklikleri tespit etmeli, halkı bilinçlendirmeli ve hekimlik mesleğine dair koruyucu önlemler almalıdır (Annagür, 2010: 170).
- Şiddete dair gerçekleştirilen yasal düzenlemelerin olumlu ve olumsuz sonuçları değerlendirilmelidir (Büyükbayram ve Okçay, 2013: 52).
- Şiddetin sonuçlarından çok kaynağını ve insanların bir yöntem olarak neden şiddete başvurdukları üzerinde durulmalıdır (Çayır ve Çetin, 2011: 28).

SONUÇ

Şiddeti meydana getiren birden fazla sebep mevcuttur. Bu sebepler; psikolojik, sosyolojik ve biyolojik faktörler olarak genel başlıklar altında ele alınabilmektedir. Bu faktörlerde meydana gelen bozulmalar, şiddeti doğuracak davranışlara neden olabilmektedir. Toplum tarafından algılanan şiddet sadece fiziki müdahale olarak kendini göstermektedir fakat şiddetin farklı türleri mevcuttur. Somut olan fiziksel şiddet daha fazla konuşulan bir durum olurken özellikle psikolojik ve diğer şiddet türlerinin önemi göz ardı edilmektedir. Tüm şiddetlerin altında yatan asıl nedeninin insanların psikolojik durumlarının olduğu düşünülmektedir. Psikolojik durum hem şiddetin nedeni olurken hem de şiddetin sonucu olabilmektedir.

Şiddet hemen hemen her alanda uygulanabilirken son yıllarda özellikle salgın döneminde önemi çok iyi anlaşılan sağlık kurumlarında görülmesi apayrı bir problem olarak ele alınması gerekmektedir. Sağlık kurumlarındaki şiddet daha çok acil servisinde olurken sağlık çalışanları arasında ise hemşirelere uygulanmaktadır. Yapılan çalışmalarda şiddetin daha çok eğitimsiz kişiler ve erkekler tarafından uygulandığı görülmüştür. Bu durumda medyanın da etkisinin olduğu düşünülmektedir. Şiddet toplumda yaygınlaşan bir davranış haline gelmeye başlamıştır. Sağlık kurumlarında şiddetin daha çok sonuçları üzerinde durulmakta ve şiddetin ortaya çıkış sebepleri araştırılmamaktadır. Halbuki şiddet olaylarına çözüm bulunması isteniyorsa şiddetin

sebeplerinin de detaylı olarak irdelenmesi bu sorunun çözümüne katkı sağlayacaktır. Şiddetin önlenmesi için çalışma sonucunda önerilmiş olan çözümler şunlardır:

- Sağlık kurumlarının işleyişinde göz ardı edilen en büyük problemlerden biri çalışanların kendi uzmanlık alanlarında çalışmamasıdır. Bu durum yetersiz bilgiyi açığa çıkardığından şiddet meydana gelebilmektedir. Sağlık kurumlarına kendi alanında uzman kişilerin ataması yapılmalıdır.
- Sağlık çalışanları arasında en fazla hemşirelere karşı yapılan saygısızlık yapılmaktadır. Bu durum hem üst kademelerdeki sağlık çalışanları hem de toplum tarafından görülebilmektedir. Hemşirelere karşı saygınlığı artıracak politikaların geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- Türkiye'nin doğu bölgelerinde sağlık kurumlarında şiddetin temelinde dil farklılığından insanların birbirilerini anlayamama ya da yanlış anlama yatmaktadır. Dil farkından kaynaklı şiddetin önlenmesi için gerekli eğitimler verilmelidir.
- Tıbbi sekreterlerin hasta ve yakınlarına karşı daha hoş görülmesi için sergilemeleri için uyarıların yapılması veya eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.
- Hasta ve yakınlarını "hasta hakları" hakkında bilgilendirmek gerekmektedir.
- Hastanelere girişte taşınabilecek silah, kesici alet ve yaralayıcı alet kontrolü gerçekleştirecek sistemler kurulmalıdır. Hastanelere bu tür aletlerin kolay bir şekilde sokulması önlenmelidir.
- Şiddet üzerine çalışmalar daha çok sağlık çalışanları ile yapılmıştır. Şiddete dair çalışmalar, tek taraflı olarak ele alınmadan failerle ya da tanık olan kişilerle yapılmalıdır. Böylece şiddetin temeline ulaşıp önlemler alınabilir.

Sağlık kurumlarındaki şiddetin ortaya çıkışında toplum, genellikle hasta ve yakınlarını suçlamaktadır. Bu durumun asıl nedeni literatürde yer alan çalışmaların büyük bir kısmının sağlık çalışanları (mağdurlarla) ile yapılmasıdır. Daha objektif sonuçların elde edilmesi için failerle ya da şiddete tanık olan kişilerle de çalışmaların yapılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Annagür, B. (2010). "Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet: Risk Faktörleri, Etkileri, Değerlendirilmesi ve Önlenmesi". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, Cilt 2, Sayı 2, 161-173.
- Büyükbayram, A. ve H. Okçay (2013). "Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddeti Etkileyen Sosyo-Kültürel Etmenler". *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 46-53.
- Cura, D.O. ve T. Çankaya (2017). "Genetik Faktörlerin Şiddet Davranışı Üzerine Etkisi". *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Cilt 31, Sayı 12, 97-102.
- Çayır, C. ve Ö. Çetin (2011). "Din ve Şiddet Üzerine Psikolojik Bir Yaklaşım". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 13, Sayı 1, 1-302.
- Çevik, M., R.Ş. Gümüş vd. (2020). "Violence In Healthcare At A Glance: The Example of The Turkish Physician". *Int J Health Plann Mgmt*, Vol. 35, No. 6, 1559-1570.
- Devebakan, N. (2018). "Sağlık Kurumlarında İşyeri Şiddeti ve Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi'nde Beyaz Kod Başvurularının Değerlendirilmesi". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, Sayı 2, 383-399.

- Güleç Öyekçin, D., D. Yetim ve E. Melih Şahin (2012). “Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen Psikososyal Faktörler”. *Türk Psikiyatri Dergisi*, Cilt 23, Sayı 2, 75-81.
- Houseman B ve G. Semien (2022). *Florida Domestic Violence*. StatPearls [İnternet]. Hazine Adası (FL): StatPearls Yayıncılık.
- İlhan, M.N., M. Çakır vd. (2013). “Toplum Gözüyle Sağlık Çalışanlarına Şiddet: Nedenler, Tutumlar, Davranışlar”. *Gazi Medical Journal*, Cilt 24, 5-10.
- Mittal, S. ve S. Garg (2017). “Violence Against Doctors- An Overview”. *Journal Evolution of Medical and Dental Sciences*, Vol. 6, No. 33, 2748-2751.
- Partridge, B. ve J. Affleck (2017). “Verbal Abuse and Physical Assault İn The Emergency Department: Rates of Violence, Perceptions of Safety, and Attitudes Towards Security”. *Australasian Emergency Nursing Journal*, Vol. 20, No. 3, 139-145.
- Picha, J.V., A. Kable ve M. Hazeltonb (2017). “Antecedents and Triggers of Patient-Related Violence İn The Emergency Department: Results of The Australian VENT Study (Emergency Nursing and Violence İn Triage)”. *Australas Journal of Emergency Nursing*, Vol. 20, No. 3, 107-113.
- Spelten, E., B. Thomas vd. (2020). “Violence Against Emergency Department Nurses; Can We İdentify The Perpetrators?”. *Plos One*, Vol. 15, No. 4, 1-12.
- Spelten, E., J. Van Vuuran vd. (2022). “Workplace Violence Against Emergency Health Care Workers: What Strategies Do Workers “. Use?”. *Bmc Emergency Medicine*, Vol. 22, No. 1, 10-11.
- Temizkan, V. (2018). “ Sağlık Kurumlarında Şiddete Karşı Bir Çözüm Önerisi: Sağlık Hizmetleri Pazarlaması”. *Uluslararası Bankacılık, Ekonomi ve Yönetim Araştırmalar Dergisi* Cilt 1, Sayı 1, 1-16.
- Vargas, L., C.V.Grau vd. (2021). “ The Permeating Effects of Violence On Health Services and Health İn Mexico”. *Journal of Interpersonal Violence*, Vol. 37, No. 13-14, 1-29.
- Yalçın, Ö. ve A. Erdoğan (2013). “ Şiddet ve Agresyonun Nörobiyolojik, Psikososyal ve Çevresel Nedenleri”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, Cilt 5, Sayı 4, 388-419.
- Yan, S., X. Shen vd. (2011). “The Prevalence of Turnover İntention and İnfluencing Factors Among Emergency Physicians: A National Observation”. *Human Resources for Health*, Vol. 19, No. 1, 149.
- Yeşibaş, H. (2016). “ Sağlıkta Şiddete Genel Bakış”. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, 44-54.
- Yetim, D. (2008). *Edirne Şehir Merkezinde Kadınlara Yönelik Şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler*. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Trakya Üniversitesi.

SİNEMA VE NFT İLİŞKİSİNİN GELECEĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Koray SEVİNDİ

**Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Film Tasarımı ve Yönetimi Bölümü,
ORCID: 0000-0003-0264-5390**

ÖZET

Dijitalize edilmiş olan ürünlerin sahipliğini tanımlayan NFT (Non-Fungible Token), blok zincir teknolojisinin gelişmesiyle birlikte son yıllarda sanat dünyasında oldukça popülerleşmeye başlamıştır. Başlangıçta daha çok tekil sanat eserlerinin dijitalleştirilmesi üzerine yapılan NFT'ler ortaya konya da zamanla çeşitli video parçalarının da NFT'ye dönüştürüldüğü görülmektedir. Bu çalışmanın amacı; henüz çok yeni olan bu teknolojinin sinemadaki karşılığını araştırmak ve sinemanın geleceğini gerek film üretim tercihleri açısından gerekse filmin finanse edilme yöntemlerinin değişimi açısından nasıl etkileyebileceğini incelemektir. Bu açıdan içerik analizi yöntemiyle NFT'nin sanatla ve sinemayla ilişkisine yönelik yapılan çalışmalar ve haberler incelenecek ve bulgular ortaya konacak, daha sonra NFT teknolojisinin sinemada yaşatabileceği değişimler tartışmaya sunulacaktır. Bu yapılırken sorulacak iki soru şu şekildedir: “Bir filmin yazıdan görsele oluşturulma sürecini NFT etkileyebilir mi?” ve “Bir filmi finanse edebilmek ya da filmde gelir sağlamak adına NFT nasıl kullanılabilir?”.

Anahtar Kelimeler: Sinema, NFT, Film Yapımı

EFFECT OF PROJECT BASED LEARNING ON THE READING SKILLS OF THE YEAR 3 STUDENTS

Shahzadi Hina Sain¹, Zohaib Hassan Sain²

Beaconhouse School System, Pakistan¹

Superior University, Pakistan²

ABSTRACT

The topic was selected to probe the effectiveness of project-based learning on the reading skills of the students. In this case study, the prime objective was to determine the impact of PBL on the year 3 students in the TNS, DHA branch, Lahore, Pakistan. Moreover, understanding students' progress in various ways and become autonomous learners to improve their reading skills. A literature review conducts a meticulous investigation of the research in the same area.

The data was collected through census sampling which enabled the researcher to have authentic data, and details in a short time. The researcher practiced triangulation by comparing a variety of sources which are: running records, reading logs, observations and students' artefacts (reflective journals and writing journals). The study was held for two months in each term. The results prove that project-based learning not only improved their literacy skills but also made them inquisitive and independent learners. Therefore, many surveys and studies conducted before on the secondary level, have proven the findings of this study similar to the one conducted now at the primary level highlighting the scope of the study.

Keywords: *Autonomous learners, Independent learners, Literacy skills, Project Based Learning, Case study.*

CHALLENGES FACED TO ONLINE EDUCATION & LEARNING IN PAKISTAN DURING COVID-19 PANDEMIC

Zohaib Hassan Sain

Faculty of Business & Management Sciences, Superior University, Pakistan

ABSTRACT

This study required to analyse the challenges/issues teachers and students encountered in the online education & learning process as it was being carried out in Pakistan during the Covid-19 pandemic. The social, economic, and political systems around the world have all experienced COVID-19 as a nightmarish. In Pakistan, one of the most damaged sectors is thought to be education. The developed nations have already switched from traditional classroom settings to online learning environments, while Third World nations like Pakistan were most negatively impacted because they lacked the necessary technology for online learning at any point during the COVID-19 pandemic. There have been several difficulties in getting teachers and students to adopt new technology. In this study, closed-ended questionnaires were used in a mixed-method research design. To improve data collection and analysis, the researcher issued questionnaires to students, teachers, and the management in addition to conducting management interviews. This study offers advice to online teachers in Pakistan on how to overcome their difficulties. The results show a negative attitude toward faculty members using online learning environments for teaching and learning. The difficulties faced by faculty members prevented them from providing effective teaching and learning. Faculty members also needed extensive expertise teaching online and were not provided the right training to deal with the technical difficulties. This study will assist educators in improving the quality of online teaching in Pakistan by identifying the suitable solutions and suggestions by exploring the experiences and difficulties faculty members have with online education and learning.

Keywords: *Online Education & Learning, Pakistan, Covid-19 Pandemic, Online Teaching & Learning Challenges.*

**CHALLENGES IN QUALITY OF EDUCATION IN HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS (HEIS) OF PAKISTAN**

Zohaib Hassan Sain

Faculty of Business & Management Sciences, Superior University, Pakistan

ABSTRACT

The purpose of this study is based on exploratory research to identify “Challenges in Quality of Education in HEIs of Pakistan”. Exploratory research approach is used to achieve the objectives of the study in less time and inexpensive means. From the last few years, Pakistan is facing a lot of challenges in education sector such as curriculum, less training institutions, corruption in education, teacher’s behavior, less research work. Emerging issues in education sector are less training institutions and trend towards research work which is essential to follow for the growth and strength of any economy. The purpose of this research is to identify the major challenges in educational sector in Pakistan which the educational sector is suffering from last few years. The researcher used triangulation in order to carry the reliability and validity of the data for results. So, to conduct this triangulation the researcher used polling survey for the students, questionnaire for the teachers and interviews of the management. . In this regard primary data was collected from the focused group of students and teachers using a sample of 100 questionnaires for each university were filled by the students of the selected five universities. This attempt of conducting the research will play an important role in the development of Pakistan. In this research curriculum, corruption in education, less training institutions, teacher’s behavior and less research work are independent variables and quality of education is dependent variable. In future, we will research on the solution of these problems. To increase the literacy rate, the Govt. of Pakistan has announced that the education is compulsory for sixteen years old for every citizen.

Keywords: *Curriculum, Corruption, Teacher’s Behavior, Research Work.*

THE STUDY NEEDS FOR LEARNING TECHNOLOGY TO INCREASE PROBLEM SOLVING ABILITY AND STUDENTS' INTEREST IN LEARNING MATHEMATICS

Muhammad Rafi Fajar Rizky^{1*}, Nafida Hetty Marhaeni², Veronica Anita Budiningsih³

^{1,2}Mathematics Education Department, Univesitas Mercu Buana Yogyakarta, Indonesia

³Mathematics Teacher, SMA Negeri 1 Pengasih, Yogyakarta, Indonesia

ABSTRACT

Learning mathematics requires students to have problem solving skills and high interest in learning to help students achieve better learning achievements. One of the causes of problem solving and students' interest in learning mathematics is teaching materials that have not facilitated these two abilities. Therefore, the purpose of this study was to examine the need for android-based learning applications to improve problem solving skills and students' interest in learning mathematics. The research subjects were 10th graders of SMA Negeri 1 Pengasih, Yogyakarta, Indonesia. Data collection techniques used interviews, observations, questionnaires and daily test results. This study has several results. First, learning applications are able to attract students' interest in learning. Second, the teaching materials used today have not been able to improve students' problem-solving skills and interest in learning mathematics. Third, 89% are interested if the material is packaged into an Android-based learning application. From this research, the key is that learning applications need to be applied to improve problem solving and students' interest in learning mathematics.

Key words: Learning Applications, Android, Problem Solving, Interest in Learning

**STUDENT RESPONSES TO E-LKPD ASSISTED BY LIVEWORKSHEETS AS
TEACHING MATERIAL FOR EXPONENTIAL EQUATIONS**

Zumrotul Istifadah¹, Nafida Hetty Marhaeni², Rustam Jastana³

¹ Mathematics Education Department, Universitas Mercu Buana Yogyakarta, Indonesia

³ Mathematics Teacher of SMA Negeri 1 Pengasih, Yogyakarta, Indonesia

ABSTRACT

This study aims to determine the response of students to the E-LKPD assisted by live worksheets in learning mathematics. This type of research is descriptive research on the level of student satisfaction in learning using E-LKPD assisted by live worksheets. Student responses were collected using a questionnaire with a Likert scale, then analyzed using data categorization techniques. The population used in this study were students of SMA Negeri 1 Pengasih in class X MIPA 2. The sample used was 36 students divided into three groups, namely high, medium and low. The instruments used in this study were E-LKPD and student response questionnaires. This study concludes that the use of the E-LKPD assisted by a live worksheet that contains indicators of the ability to understand concepts in class X MIPA 2 with good learning outcomes feels that the presentation of the E-LKPD is interesting, useful in learning mathematics with exponential equations, and easy to use.

Keywords: E-LKPD, Liveworksheet, Student Response

RETHINKING ALIENATION IN THE POETRY OF JOHN CLARE

Md. Amir Hossain¹

¹Assistant Professor, Department of English, IBAIS University, Bangladesh

ORCID: 0000-0002-8444-2409

Abstract

This paper aims to examine the inner and silent alienation in the poetry of John Clare (1793–1864), highlighting its profound relationship to the poet's inner psychology as well as meditative poetry. The connection between his philosophical life observed apparently in his uncertain and risky position as a pastoral bard, and his philosophy of alienation is investigated. His background of rural poverty, his anomalous status as a peasant poet, his dedication to a kind of poetry which goes rapidly out of fashion, and his deep-rooted instability and miraculous malaises all combined to heighten his sense of alienation in a panoramic way. Alienation appears in many guises and links with such diverse preoccupations as love, nature, poetry, the past and the search for spiritual fulfilment. Though Clare was influenced by the eighteenth-century retirement poets and by his Romantic contemporaries, his sense of alienation was distinctively personal. The development of his sense of alienation, from his immature verse to the mature poetry written at Northampton Asylum, is traced chronologically. Clare's sense of alienation is reflected as a concrete phenomenon which took various forms and derived from physical, topographical, and mysterious levels as his career-oriented. His fanciful mode of alienation is the most complex web of emotion, with its roots in a matrix of psychological, societal and wise conscience. Clare's expression of philosophy of alienation expresses his versatility who is of great pertinent to the post-modernist projections. For this purpose, this paper would like to investigate poetry of Clare through applying the theory of alienation.

Keywords: Alienation, John Clare, and Poetry.

INDUSTRIAL TRAINING (IT): A SKILL GAP AND JOB PROSPECT FOR INFORMATION TECHNOLOGY GRADUATE STUDENTS

Moses Adeolu AGOI¹, Solomon Abraham UKPANA²

Lagos State University of Education, Lagos Nigeria

Orcid Code: [0000-0002-8910-2876](https://orcid.org/0000-0002-8910-2876)

Abstract

The geometrical increase in the number of graduates of information technology students and the spontaneous decrease in the employment rates of its Graduates calls for global concern. However, the alarming criticism of work industries against the failure of university curriculum to tackle practical realities in skills training adds that Academia is at the centre of the evoking trends. This denotes that academic institutions lack the proper schemes suitable for the training of students towards employment in the work industries after their graduation. This paper is a descriptive review of the skill gap between industrial applications of information Technology and university academic program (curriculum). The paper takes a microscopic look at the major causes and reconsiders the possible solutions for bridging the gap. The paper further highlights some strategies to help abolish the misalignments between university curriculum and work industries. In order to gather relevant information for the paper discussion, online Google form questionnaire instrument was used to collect relevant data from respondents. The responses were collated and subjected to reliability analysis by experts. Conclusively, recommendations were made.

Keyword: Industrial Training, Skill Gap, Job Prospect, Information Technology.

INTRODUCTION

Advancement in technologies has open new era and opportunities in industries but unfortunately there is a gap between the skill requirement of industrial employers and the skills of potential employees. However, industries often criticize the existing curriculum of formal education as being crippled and unable to measure up with the growing economy. Traditionally, education is focused more on theoretical knowledge but in practice, industries are interested in employing individuals who will be able to come up with practical solutions to problems. It is generally observed that the modern day industries are undergoing continuous transformation in knowledge and skills. Information technology students are expected to continue in professional development to stay ahead of marketplace trends so as to remain relevant to employers.

RELATED LITERATURE

Skill gap has become the subject matter between employers and their potential employees in the issues of employment. The term skill refers to practical proficiencies, abilities and competencies which a graduate has acquired from formal education. OECD (2019) described a 'Skill' as the capability to execute an assigned job to a level of competence which is achieved through learning. By definition, a skill gap is the significant gap between the current capabilities of an organization and the skills needed to achieve its goals and meet up with customers' demand. Bano & Shanmugam (2020), opined that skill gap is the point at which an organization remain competitive or may not be able to grow because of its inability to fill up critical jobs with employees that have the right abilities, knowledge and skills. Skill gap therefore refers to the difference between the skills required for a Job and the actual skills of the employers. According to Olusa (2019), skill gap denotes a situation where the employees or the existing workers do not have adequate skills to meet up with the business aspirations of the industry. In the recent, skills gap has become a global concern in construction industry. Report from Accenture (2014), explained that without intervention in bridging skill gap, the shrinking workforce and unreliable productivity in growth rate could lead to a 9% drop down in the in the United States' standard of living by 2030.

Causes of Skills Gap amongst Graduates of IT

Globally, there are a number of challenges that have hindered the level of skills acquisition amongst information technology students. According to Ogboru (2017), the major cause for the skills gap is lack of funds which identifiably affects education system. Education system being a core driver of the development in any economy which includes business industry and other manufacturing sectors. Research studies have proven that governmental allocation of funds to education in some country especially the less developed nations is not accorded with the required premium. Most of the said allocation still falls below the minimum benchmark of 26% of national budget as recommended by the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO).

Some other causes for skills gap as observed by Gowon (2004); Akinseide, (2010) and Salami (2010) include:

1. Poor infrastructure and facilities
2. Poor attitude of Students towards education subjects
3. Erratic power supply inhibiting practical sessions during skills acquisition
4. Insufficient instructors/teachers for skills instruction
5. Poor partnership between the industry and learning institutions
6. Non diversification of formal education curriculum

Remedy for bridging skill gap

Without doubts, studies have shown that there is a significant gap in skills attained by information technology graduate students and the skills required by firms all across nations of the world. According to Adeyemo (2010), the factors responsible for the poor state of skills acquisition can be reversed if the appropriate actions are taken by concerned stakeholders such as government, educational managers, students, business and manufacturing industries.

Below are some measures that can help bridge the skills gap between graduates and business firms. Viz:

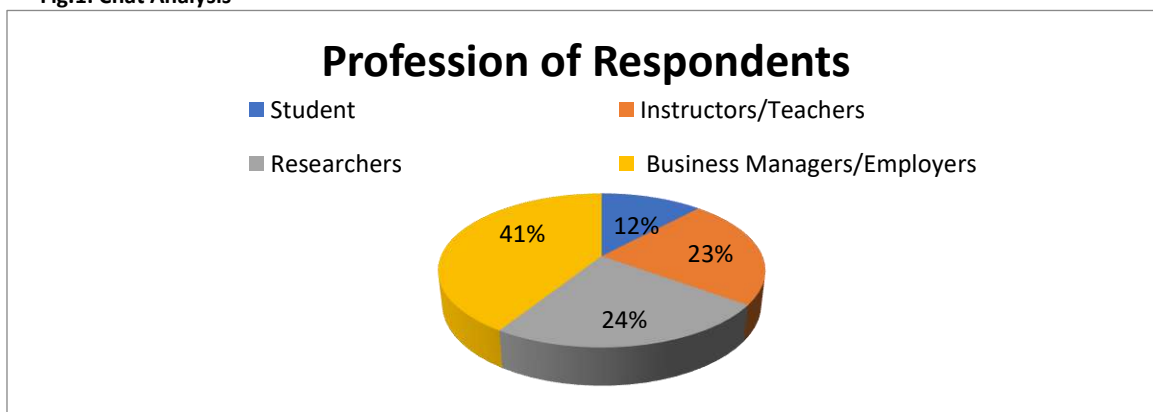
1. Educational policy makers should ensure that information technology graduate students are certified based on completed skill modules.
2. Facilities and infrastructure in learning institution should be upgraded to meet up with international standards and evoking trends.
3. Industrial Training (IT) for information technology students should be reviewed so that students can at least spend one year post graduation in the industries to help perfect the skills of the potential employees.
4. Instructors/ teachers of information technology students in learning institutions should on regular basis attend refresher courses in business firms so as to update their skills and keep abreast with new technologies in the industries.
5. Government and other stakeholders in the power sector should ensure workable power supply for sustainable production in the industry.
6. Trending information technology facilities should be provided in all learning institutions to bridge skills gap between information technology graduate students and potential employers.

MATERIALS AND METHODS

This paper adopted a descriptive survey of the skill gap between industrial applications of information Technology and university academic program (curriculum). For the purpose of this paper discussion, carefully drafted copies of questionnaire were given to respondents using online Google form questionnaire instrument. The responses obtained were subjected to Cronbach's alpha reliability analysis. The result of 0.83 gave a good reliability index of the instrument. The entire exercise was carried within the space of 31 days before completion.

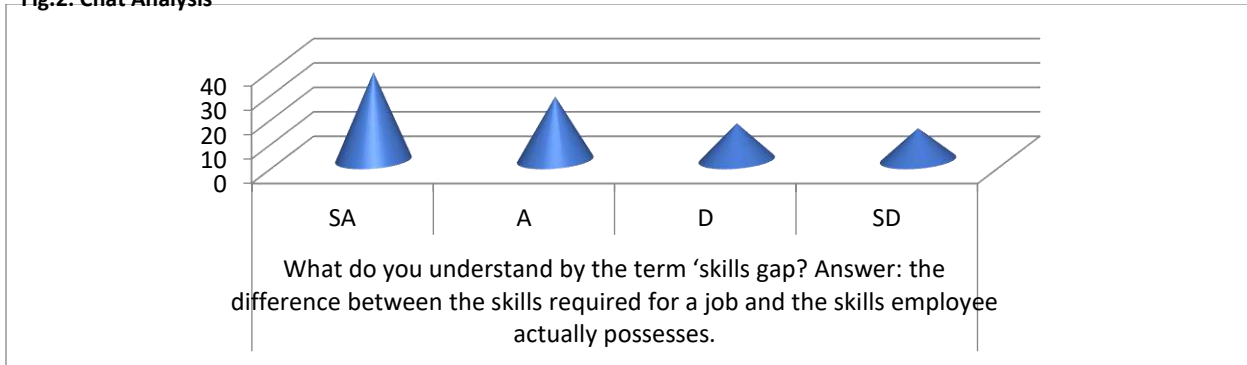
RESULTS AND DISCUSSION

Fig.1: Chat Analysis

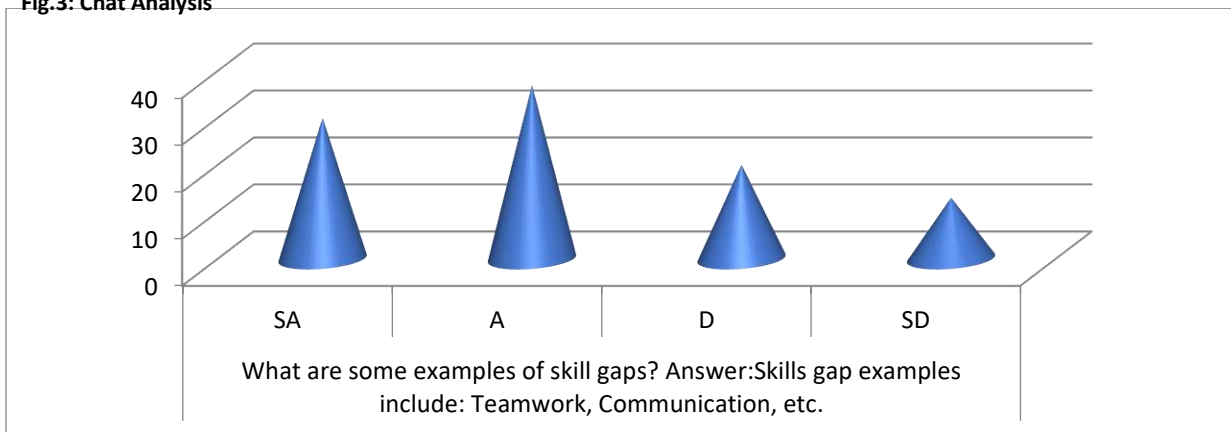
The pictorial representation in fig.1 shows the respective profession of the respondents to whom the questionnaire instruments were administered to using the online Google form. The chart also indicates the population of each participants using percentage.

Fig.2: Chat Analysis

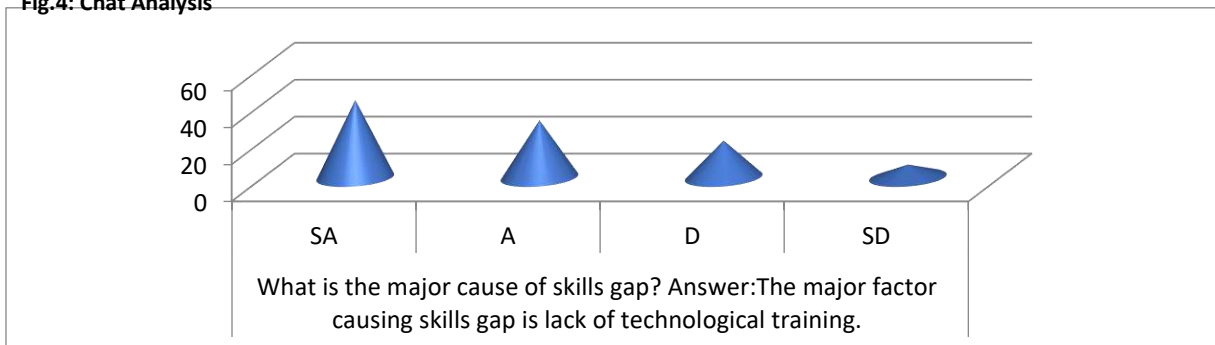
The respondents in response to the question posted in fig. 2 denoted that skills gap simply means the difference between the skills for a job and the skills employee actually possesses. The respondents explain that if there is a skill gap an employee may not be able to meet up to expectation on a complete job.

Fig.3: Chat Analysis

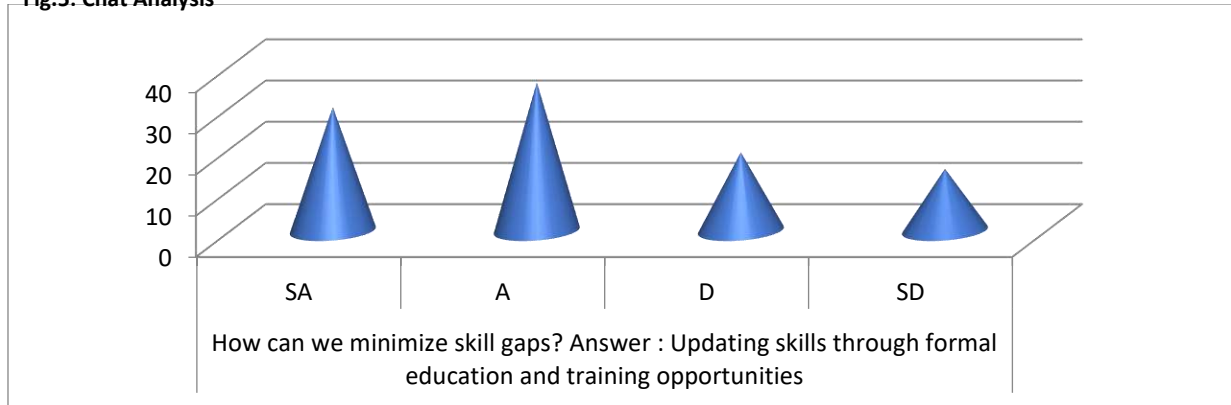
In an attempt to give answer to the question posted in fig.3, the respondents outlined some example of skills gap including teamwork, communication, attention to details, leadership, etc.

Fig.4: Chat Analysis

The responses to the question posted in fig. 3 infer that there are many factors that may bring about skills gap but the major one is lack of technological training. Others may include lack of soft skill development, retiring baby boomers, etc.

Fig.5: Chat Analysis

The chart analysis in fig.5 shows that a significant number of the respondents agree that the simple solution to minimizing skills gap effects is updating technical skills through formal education and training opportunities through seminars, workshops, webinars other distance learning opportunities.

CONCLUSION

This discussion on this paper is focused on skills gap between industrial applications and university academic program (curriculum). The paper highlighted the major causes of skills gap and reconsidered the possible solutions for bridging such gaps. The paper significantly identifies continuous professional development as a core strategy that can help in abolishing the misalignments between industrial employers and their potential employees.

RECOMMENDATION

The following recommendations were made from the paper discussion so as to help bridge the skills gap between the graduate's students of information technology and work places:

1. Learning institutions should inculcate strong career orientation in the minds of their students on the relevance of basic education in improving their skills
2. Learning institutions should create a strong link with work industries to enhance mutual benefits and technical cooperation.

REFERENCE LIST

- Accenture (2014). U.S. States: For Richer, for Poorer. <https://www.wtb.wa.gov/Documents/%20U.S.StatesRicherPoorerCombined.pdf>
- Adeyemo, S.A. (2010). The Need for Skill Development in Science Technology and Mathematics in Nigeria. Academic Journal.
- Akinseide, S.I.(2010). Challenges and Direction in Making Vocational Technical Education Job Demand Driven in Contemporary Nigeria.
- Bano, Y., & Shanmugam, V. (2020). Review on Strategies for Bridging the Employability Skill Gap in Higher Education. International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE), 7.

- OECD (2019). OECD Skills Strategy 2019: Skills to Shape a Better Future. OECD Publishing.
- Olusa, A. O. (2019). Skills Gap Assessment to Enhance the Delivery of Technical and Vocational Education: A Case Study of Electrical Installation Graduates in Ogun and Kaduna States of Nigeria. University of the West of England.
- Salami, K.A. (2010). The Demands of Labour Market and Relevance of Vocational Technical Education Programmes in the Nigerian Education System.

**THE ROLE OF ADULT TRAINING IN RURAL DEVELOPMENT: THE CASE OF
KODA RURAL FAMILY STUDIES PROGRAMME**

**KIRSAL KALKINMADA YETİŞKİN EĞİTİMLERİNİN ROLÜ: KODA KIRSALDA
AİLE ÇALIŞMALARI PROGRAMI ÖRNEĞİ**

Özcan GARAN¹, İrem GÜNEŞ²

¹Doktor, İstanbul Üniversitesi, İktisat Sosyolojisi,

ORCID: 0000-0001-8126-6473

²Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, İktisat Sosyolojisi,

ORCID: 0000-0002-1443-2934

Özet

Birleşmiş Milletler nezdinde başlatılan ve 2030 yılına kadar imzacı devletlere yükümlülükler veren Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasında “nitelikli eğitim” ve “eşitsizliklerin azaltılması” amaçları yer almaktadır. İlk başlıkta kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitime ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarının teşvikine odaklanan program, alt hedefleriyle de bu yolda imzacı devletlere yol göstermektedir. Bu minvalde yedinci alt başlık sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir yaşam tarzları için eğitimin geliştirilmesi ve kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının takdiri yoluyla tüm öğrenciler tarafından sürdürülebilir kalkınmanın ilerletilmesi için gereken bilgi ve beceri kazanımının sağlanması şeklindedir. Ülkeler içinde ve arasında eşitsizlikleri azaltmayı hedefleyen ikinci başlık, hiçbir demografik, kültürel ya da ekonomik statüye bakılmaksızın herkesin güçlendirilmesi ve sosyal, ekonomik ve siyasi olarak kapsanmasının desteklenmesi üzerine inşa edilmiştir. Bu bağlamda kırsal kalkınma ve yetişkin eğitimleri arasında kurulan ilişki çerçevesinde Köy Okulları Değişim Ağı Derneği (KODA) tarafından 2021’den itibaren Kırsalda Aile Çalışmaları Programı başlıklı bir eğitim projesi gerçekleştirilmekte ve halen de sürdürülmektedir.

Kırsalda Aile Çalışmaları Programı Kovid-19 pandemisi nedeniyle telekonferans yoluyla başlamıştır. Söz konusu telekonferans eğitimleri için Şubat-Temmuz 2021 döneminde projenin Faz 1 süreci gerçekleştirilmiş; ardından o süreçte elde edilen bilgi birikimine göre Ağustos-Kasım 2021 döneminde Faz 2 süreci sürdürülmüştür. Pandeminin etkisinin görece azaldığı 2021 sonbaharında ise programın yüz yüze eğitimler yoluyla devam etmesine karar verilmiş ve Bursa’nın Orhaneli ilçesindeki Göynükbelen ve Gümüşpınar köylerinde Faz 3 çalışmaları yürütülmüştür. Bu süreçte anne ve babalara yönelik 3 farklı modül altında 5 oturum şeklinde gerçekleştirilen eğitimler (1) Aile İçi İletişim, (2) Okul-Aile İlişkileri ve (3) Çocuk Gelişimi konu başlıklarını kapsamaktadır.

Bu araştırmanın amacı Kırsalda Aile Çalışmaları Programı’nın Faz 3 sürecini mercek altına alarak kırsalda yetişkin eğitimlerinin kırsal kalkınmaya ve aile bireylerine olan etkilerini değerlendirmek ve söz konusu programı iki kalkınma hedefiyle ilişkilendirmeye çalışmaktır.

Araştırma nitel bir çalışma olarak tasarlanmış ve vaka analizi deseni kullanılmıştır. Bu anlamda odak grup görüşmesi, günce ve gözlem şeklinde üç farklı nitel veri toplama aracı çalışmaya dahil edilmiştir. Faz 3 eğitimlerine katılan ebeveynlerle yapılan yarı yapılandırılmış odak grup görüşmeleri, eğitmenler tarafından tutulan yarı yapılandırılmış günceler ve eğitimlere katılan gözlemciler tarafından doldurulan yarı yapılandırılmış gözlem formlarından elde edilen veriler MAXQDA Nitel Veri Analiz Programında kodlanarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler çerçevesinde elde edilen bulgular çalışmanın ana hattını oluşturmakta ve literatüre katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Kırsal Kalkınma, Yetişkin Eğitimi, Sivil Toplum Kuruluşları.

Abstract

Among the Sustainable Development Goals initiated by the United Nations and giving obligations to the signatory states until 2030, there are the objectives of “quality education” and “reducing inequalities”. Focusing on inclusive and equitable quality education and promoting lifelong learning opportunities for all, the programme guides the signatory states on this path with its sub-goals. In this context, the seventh sub-title is the development of education for sustainable development and sustainable lifestyles, and the acquisition of the knowledge and skills necessary for the advancement of sustainable development by all learners through the appreciation of cultural diversity and the contribution of culture to sustainable development. The second chapter, which aims to reduce inequalities within and between countries, is built on the empowerment and promotion of social, economic and political inclusion of all regardless of demographic, cultural or economic status. Concordantly, within the framework of the relationship established between rural development and adult training, a training project titled Rural Family Studies Programme has been carried out by the Village Schools Transformation Network Association (KODA with its abbreviation in Turkish) since 2021 and is still continuing.

Rural Family Studies Programme started via teleconferencing due to the Covid-19 pandemic. For the teleconference trainings in question, Phase 1 of the project was carried out in the period of February-July 2021; then, according to the knowledge gained in that process, Phase 2 process was led in the period of August-November 2021. In the autumn of 2021, when the impact of the pandemic was relatively reduced, it was decided to continue the programme through face-to-face training and Phase 3 studies were carried out in Göynükbelen and Gümüşpınar villages in Orhanlı district, Bursa. In this process, the trainings, which were held in 5 sessions under 3 different modules for mothers and fathers, cover the topics of (1) Inter-Family Communication, (2) School-Family Relations and (3) Child Development.

The aim of this research is to evaluate the effects of adult training in rural areas on rural development and family members by examining the Phase 3 process of the Rural Family Studies Programme and to try to associate the programme with two development goals. The research was designed as a qualitative study and a case study design was applied. In this sense, three different qualitative data collection tools in the form of focus group interview, journal and observation were included in the study. The data obtained from the semi-structured focus group interviews with the parents who participated in the Phase 3 trainings, semi-structured journals kept by the trainers, and semi-structured observation forms filled by the observers participating in the trainings were coded and analyzed in the MAXQDA Qualitative Data Analysis

Programme. The findings obtained within the framework of the analyzes made constitute the main line of the study and it is aimed to contribute to the literature.

Keywords: Sustainable Development, Rural Development, Adult Training, Non-Governmental Organizations.

AŞIRI TURİZM İLE İLGİLİ MAKALELERİN BİBLİYOMETRİK İNCELEMESİ BIBLIOMETRIC REVIEW OF ARTICLES ON OVERTOURISM

Emre YAŞAR¹, İsmail ÖZTÜRK²

¹ Isparta University of Applied Sciences, Tourism,

0000-0003-1573-0930

²Kırıkkale University, Tourism,

0000-0002-1057-7060

Özet

Toplumsal, ekonomik ve teknolojik gelişmeler sonucunda insanların gündelik yaşamları ve tercihleri değişmeye başlamıştır. Bilgiye erişme kolaylık kazanmış ve insanların bir etkinlik oluşturacak boş zamanları artış göstermiştir. Bu değişikliklerin devam etmesi ile birlikte insanlar boş zamanlarını daha farklı şekilde geçirme eğilimine yönelmiş ve bu yöndeki tercihlerden bir tanesi de tatil yapmak olarak şekillenmiştir. Sonuç olarak destinasyonlara yönelik talebin artış göstermesi sonucunda hem olumlu hem olumsuz durumlar yaşanabilmektedir. Bu olumsuz durumları ifade etmek amacıyla kullanım alanı kazanan bir kavram olan aşırı turizm, genel olarak bir destinasyon özelinde meydana gelen talep artışının var olan durumunu, öncüllerini, sonuçlarını geniş kapsamlı ele alarak konunun incelenme olanağını sunmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın temel amacı Türkçe literatürde aşırı turizm üzerine yayınlanan makalelerin belirli kriterler çerçevesinde bibliyometrik incelemesini gerçekleştirmektir. Bu amaç kapsamında, Google Akademi arama tabanında ‘‘aşırı turizm’’ kelime taraması gerçekleştirilmiştir. Bu tarama sonucunda aşırı turizm ile 20 makalenin yayınlandığı belirlenmiştir. 20 makalenin bibliyometrik açıdan incelenmesi yayınlanan yıl, yayınlandığı dergi, yazar sayısı, yazar unvanları, yazarların kurumları, çalışılan konular, araştırma deseni, veri toplama yöntemi, veri toplanan kitle, analiz yöntemi, örnekleme bölgesi, kaynakça olmak üzere on iki kriter ile yapılmıştır. Bibliyometrik inceleme sonucunda aşırı turizm ile ilgili ilk makalenin 2019 yılında ve en fazla makalenin 12 makale ile 2020 yılında yayınlandığı belirlenmiştir. Aşırı turizmle ilgili 8 makale Journal of Tourism and Gastronomy Studies dergisinde yayınlanmıştır. Yazar kurumlarında Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi 8 yazar ile ön plandadır. Aşırı turizm, 18 farklı konu ile çalışılmıştır. Aşırı turizmle beraber yavaş şehirler ve turizm karşıtlığı konuları 2 kez çalışılmıştır. 18 makalede nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. 12 makalede veriler, doküman analizi ile elde edilmiştir. Aşırı turizm ile ilgili makalelerin çoğunluğunda doküman analizi kullanıldığı için veri toplanan kitle kriterinde uygun değil seçeneği ağırlıklıdır. Sadece 6 çalışmada yerel halktan veri toplanmıştır. 13 makalede içerik analizi uygulanmıştır. Makalelerin büyük bir kısmında örneklem bölgesi bulunmamaktadır. Makalelerde İngilizce kaynak kullanımı fazladır. 12 makale iki yazarlı olarak yazılmıştır. Yazarların unvanlarında ise 12 doktor öğretim üyesi yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Aşırı Turizm, Bibliyometrik, Turizm

Abstract

As a result of social, economic and technological developments, people's daily lives and preferences have begun to change. Information has become more accessible, and people's free time to create an activity has increased. With the continuation of these changes, people have tended to spend their free time differently. One of the preferences in this direction is taking a vacation more often. As a result, both positive and negative situations can be experienced as a reduced increase in demand for destinations. Overtourism, a concept that has gained usage in expectative cases, offers the opportunity to examine the subject by comprehensively addressing the existing problem, antecedents and results of the increase in demand in a specific destination. In this context, the primary purpose of this study is to perform a bibliometric analysis of the articles published on overtourism in the Turkish literature within the framework of specific criteria. For this purpose, the word "overtourism" was searched in the Google Academy search base. The bibliometric examination of twenty articles was carried out with twelve criteria: the year they were published, the journal in which they were published, the number of authors, the titles of the authors, the institutions of the authors, the subjects studied, the research design, the data collection method, the data collected population, the analysis method, the sampling region, and the bibliography. As a result of the bibliometric analysis, it was determined that the first article on overtourism was published in 2019, and the highest number of articles was published in 2020 with twelve articles. Among the author institutions, Ankara Hacı Bayram Veli University is at the forefront with eight authors. Overtourism has been studied with eighteen different topics. Eight articles on overtourism have been published in the Journal of Tourism and Gastronomy Studies. Slow cities and anti-tourism issues have been explored twice with over-tourism. The qualitative research method was adopted in eighteen articles. Data in twelve articles were obtained by document analysis. Since document analysis is used in most articles about overtourism, the "not suitable" option is predominant in the data collection criteria. Only six studies collected data from local people. Content analysis was applied in thirteen articles. Most of the articles do not have a sample region. The use of English resources in the articles is high. Two authors wrote twelve articles. In the titles of the authors, there are twelve associate professors.

Keywords: Overtourism, Bibliometric, Tourism

1. INTRODUCTION

In addition to impacting more than one area, tourism activities that continue to develop with various dimensions can cause undesirable negative results for destinations and residents and provide certain essential gains. Overtourism, a concept used to express negative situations, offers the opportunity to comprehensively understand the events that develop in the axis of tourism-destination and residents-tourists interaction. While overtourism is due to the combination of multiple factors that increase the number of tourists in destinations, and although the diversity of elements has increased over time, the problem has reached significant dimensions with the contribution of some important developments. Overtourism has become widespread not only in cities but also in other destination areas. With the increase in the awareness and popularity of destinations day by day, the attractiveness levels for tourists increased, and it has become possible for tourists to travel to these destinations with the effect of developments or factors (Dodds & Butler, 2019b). The reasons for overtourism are so vast that it is necessary to approach the event from different angles.

Because overtourism imposes inevitable consequences on tourists and stakeholders, the destructive nature of these outcomes generally increases interest and concern for overflow. Nevertheless, the results may differ from one destination to another, and, naturally, it can be said that stakeholders and tourists in the destinations experience the effects at different levels.

Although there are differences, overtourism outcomes are evaluated, and each destination is expected to share this at certain stages. In this context, the primary purpose of this study is to perform a bibliometric analysis of the articles published on overtourism in the Turkish literature within the framework of specific criteria. Thus, it is intended to have an idea of aspects of overtourism in Turkish literature and what is happening in the context of overtourism in destinations. For this reason, the study is believed to assist future scientific studies.

1. Theoretical Framework

Overtourism is when the destination residents encounter different adverse problems due to the excessive growth of the number of tourists during the periods when tourism activities are at the highest level (Milano et al., 2018). Overtourism is the process experienced by destinations where the number of tourists is too high, and the quality of life and experience is felt to have reached an unacceptable level (Goodwin, 2017). At certain times and destinations, the impact of tourism activities determines the capacity thresholds physically, socially, ecologically, economically, etc. (Seraphin et al., 2018) It can also be expressed as a state of transcendence. In other words, overtourism is when the influx of tourists and trendy destinations increases (Cheung & Li, 2019; Gonzalez et al., 2018) and negative consequences result from the rise. The definitions emphasise that the negative situations that occur with increased tourists reach discomfort. In this context, it should be noted that overtourism should not only be considered as a numerical increase in tourists but also as a set of events that occur due to factors such as tourist behaviour, carrying capacity, and destination management (Koens et al., 2018).

Dodds and Butler (2019a) provide a clearer understanding of the subject by specifying the elements frequently mentioned in the definitions of overtourism. These elements are:

- Many tourists
- Inappropriate behaviour of tourists
- Hostility between residents and tourists
- Crowded
- Infrastructure strain
- Loss of authenticity
- Reduction in residents' quality of life and comfort
- Decreased experience of tourists

According to the World Travel and Tourism Council, various criteria, such as the share of tourism in the gross domestic product, increase in the number of tourists, tourist area density, tourist population density, and seasonal air transportation, are considered indicators of overtourism. On the other hand, criteria such as the share of tourism in the gross domestic product, increase in the number of overnight stays, tourism intensity, seasonal air transportation, proximity to cruise lines and airports, and proximity to heritage sites are considered necessary by the European Parliament Transport and Tourism Committee. Tourism share in gross domestic product and seasonal air transport are standard evaluation criteria for the World Travel and Tourism Council and the European Parliament's Committee on Transport and Tourism.

The overtourism event covers a vast area in terms of its occurrence. While almost every destination, where only certain regions do not experience overtourism, has overtourism potential, some destinations are at the forefront with their attractiveness. Especially in recent

periods, various preventive studies have been carried out for destinations that have experienced the adverse effects of overtourism. These:

Barcelona: In Barcelona, where the opening of new hotels and accommodation facilities was prohibited in 2017, taxes were also increased, limitations were imposed on bed capacities, and restrictions were imposed on applications such as Airbnb.

Venice: Rules have been established to increase the city administration entrance fees and to protect the city order, and these rules have been applied to include tourists.

Agra: In Agra, which is the Taj Mahal. A time limit has been applied for entry tickets, and an arrangement has been made to stay no longer than 3 hours. Otherwise, a fine was imposed, and the number of visits per day was limited.

Netherlands: There are no plans to promote tourism, raise taxes or restrict Airbnb applications.

Iceland: After the negative results experienced in Fjadrargljúfur Canyon, it has decided to close the canyon during the peak period of tourists.

Thailand: The number of tourists was limited to protect the islands, but later it was decided to arrest it for protection. Moreover, various practices have been implemented, such as the prohibition of waste and smoking.

Santorini: It has limited the number of daily tourists arriving by ship and regulated the establishment laws.

Dubrovnik: The number of tourists has been kept to a minimum.

Overtourism is recognised throughout the world. In terms of prevention, limiting the number of tourists and increasing prices are in the vanguard. These are financial measures, but constraints and lengths vary by destination. Many destinations have too much tourism, and the possibility of sharing it has dramatically increased the number of university studies in recent years. Knowing which elements are likely to overflow and what results are obtained is possible regarding the academic studies in question.

2. METHOD

This study aims to evaluate the articles published in the Turkish literature on overtourism based on various criteria. The qualitative research methodology was applied to the researcher. The document analysis technique was used to analyse and acquire items. The articles obtained were submitted to bibliometric examinations within the framework of the analytical criteria. Bibliometric analysis expresses the field of research in numerical terms and reveals the known development in the area (Demir and Aracı, 2022). In bibliometrics, different types of publications are assessed together or separately. In this research, articles on overtourism are examined.

The articles reviewed in the search were determined as a result of the review conducted as the word "overtourism" in the Google Academy database. After the survey, the first article about overtourism was published in 2019. In this respect, over-tourism articles from 2019 to 2022 were included in the study. Between 2019 and 2022, 20 articles were published. The bibliometric examination of 20 articles was carried out within twelve criteria. These criteria are the year published, the journal in which it was published, the number of authors, the titles of the authors, the institutions of the authors, the subjects studied, the research design, the data collection method, the data collected population, the analysis method, the sampling region, and the bibliography.

2.FINDINGS

In this part of the study, there are analysis data as a result of examining the articles on overtourism published in the Google Academy database between 2019-2022 within the scope of the determining criteria. The authors created figures and tables showing the data.

Table 1 shows information about the research method, data collection technique, data collection population, data analysis, study region and bibliography of the articles. In the articles, qualitative (18) was preferred as the research method, and document analysis was selected as the data collection technique (12). 13 articles do not meet the data collection criteria. Content analysis (13) was used the most in the articles. There are studies (9) that did not choose a destination as the study region in the articles. The use of English citations in articles is preferred.

Table 1. Method information of articles

Criteria	Information	Number	Ratio (%)
Research Method	Quantitative	2	10
	Qualitative	18	90
	Total	20	100
Data Collection Technique	document analysis	12	60
	Interview	5	25
	Questionnaire	2	10
	Case Study-Document Review	1	5
	Total	20	100
	Data Collection Population	Not available	13
Local people		6	30
shopkeeper		1	5
Total		20	100
Data Analysis	Content Analysis	13	65
	Descriptive Analysis	3	15
	Parametric tests	2	10
	Cifuentes method	1	5
	Content- Descriptive analysis	1	5
	Total	20	100

Study Region	Not Available	9	45
	Akyaka	2	10
	Lake Salda	2	10
	Bodrum	1	5
	Kapadokya	1	5
	Eskişehir	1	5
	Eastern Black Sea Region	1	5
	Foça	1	5
	Çeşme	1	5
	Pamukkale	1	5
	Total	20	100
Bibliography	English	655	64
	Turkish	360	36
	Total	1015	100

In Table 2, the number of authors, the title of the author and the information on the author's institution of the articles linked to adrenal are given. Two writers have written 12 papers. The doctoral faculty members (12) are on the cutting edge of authors' titles. As for the author institutions, the Ankara Hacı Bayram Veli University (9) is superior.

Table 2. Author information of the articles

Criteria	Information	Number	Ratio (%)
Number of Authors	1 author	2	10
	2 author	12	60
	3 author	5	25
	4 author	1	5
	Total	20	100
Author Titles	Graduate Student	3	6,6
	Doctoral Student	1	2.2
	PhD	1	2.2
	Doctor	2	4.4
	Research Assistant	7	15.5
	Instructor	2	4.4

	Doctoral Faculty Member	12	26.6
	Associate professor	5	11.1
	Professor	6	13.3
	Unspecified	6	13.3
	Total	45	100
Author Institutions	Sakarya Uygulamalı Bilimler University	5	11.1
	Ankara Hacı Bayram Veli University	9	19.8
	Pamukkale University	3	6.6
	Eskişehir Osmangazi University	3	6.6
	Kastamonu University	2	4.4
	Selçuk University	2	4.4
	Muğla Sıtkı Koçman University	4	8.8
	Ondokuz Mayıs University	2	4.4
	Kırşehir Ahi Evran University	1	2.2
	Bahçeşehir University	1	2.2
	Bilecik Şeyh Edebali University	1	2.2
	Dokuz Eylül University	1	2.2
	Balıkesir University	1	2.2
	Bandırma Onyedi Eylül University	1	2.2
	Akdeniz University	1	2.2
	Osmaniye Korkut Ata University	1	2.2
	Bolu Abant İzzet Baysal University	1	2.2
	Sinop University	1	2.2
	İstanbul Gelişim University	1	2.2
	İzmir Kâtip Çelebi University	1	2.2
Nevşehir Hacı Bektaş Veli University	1	2.2	

	Mardin Artuklu University	1	2.2
	Çankırı Karatekin University	1	2.2
	Total	45	100

Table 3 presents the journal that published the articles on over-tourism and the year of publication. The Journal of Tourism and Gastronomy Studies (8) is the most significant issue of overtourism literature. Twelve papers were released in 2020.

Table 3. Journal and publication year information of the articles

Criteria	Information	Number	Ratio (%)
Journals	Journal of Academic Research and Studies	1	5
	Ahi Evran Social Sciences Institute Journal	1	5
	Balıkesir University Journal of Social Sciences Institute	2	10
	International Journal of Geography Education	1	5
	Istanbul Ticaret University Journal of Social Sciences	1	5
	Journal of Business Studies	1	5
	International Journal of Eurasia Social Sciences	1	5
	Çağ University Journal of Social Sciences	1	5
	Journal of Tourism and Gastronomy Studies	8	40
	Tourism Academic Journal	1	5
	Journal of Hospitality and Tourism Issues	1	5
	Uşak University Journal of Social Sciences	1	5
	Total	20	100
Year of publication	2019	2	10
	2020	12	60
	2021	3	15
	2021	3	15
	Total	20	100

Table 4 contains information on the topics studied with overtourism. Accordingly, overtourism has been studied with 18 different subjects. Tourism versus slow cities was explored twice with overtourism.

Table 4. Knowledge of the subjects studied with overtourism

Criteria	Information	Number	Ratio (%)
Subjects	Conceptual Approach	1	5
	Population Theory and Participation in Tourism	1	5
	E-news analysis after Covid-19	1	5
	Local people-visitor interaction	1	5
	Fear of tourism	1	5
	the crowd management	1	5
	non-marketing strategies	1	5
	Anti-tourism	2	10
	Negative statements towards tourists	1	5
	Reviewing posts shared on Instagram	1	5
	Local people quality of life	1	5
	physical carrying capacity	1	5
	social carrying capacity	1	5
	Slow Cities	2	10
	City life satisfaction	1	5
	The overtourism problem	1	5
	Over-tourism within the scope of Veblen goods	1	5
	Reviewing TripAdvisor reviews	1	5
Total	20	100	

4. CONCLUSION, DISCUSSION, AND SUGGESTIONS

Similar to the use of the product concept to meet individual needs, touristic products are frequently used to meet the needs of tourists. When completing the requirements, various elements can be presented to tourists. One of these elements is destinations that have significant importance. Tourism destinations are in active formation. In other words, they develop within a certain period, and after a certain point, they can be in a positive or negative situation by entering the process of change. The process starts with the popularity and recognition of a destination, the positive atmosphere in the destination can change into a seriously damaging process as time goes on. The concept of overtourism is used to express this harmful process.

Overtourism begins when a destination receives more tourists than its transportation capacity and continues with growing negative consequences. As tourism is an important sector for countries, overtourism is more widely discussed. Because of its importance for the tourism industry and being a new concept, it has also been addressed in the academic field. Similar meetings and scientific studies have started on the spillover in Turkish literature. For this reason, this study is intended to create a bibliometric analysis of articles on overtourism in Turkish literature.

As a result, twenty papers were discussed. The review determined that the first article related to the spill was published in 2019. Most publications were published in 2020. The Journal of Tourism and Gastronomy Studies has the highest overtourism publications. Ankara Hacı Bayram Veli University is at the forefront of author institutions. Twelve of the articles have two authors. Doctoral faculty members (12) are predominant in the title of author.

Most overtourism papers used qualitative research methodology, document review and content analysis. Because document analysis is preferred in the articles, unsuitable options were elevated in the study area and data collection criteria. References to foreign publications are more frequent when referring to reports. In this case, the effect of overtourism as a newly investigated topic in Turkish literature is high. The issue of spillover was studied with 18 different subjects. It has been examined at most twice with anti-tourism and slow cities.

The main factors that cause overtourism are social media and conspicuous consumption. In destinations where overtourism occurs, the interaction between tourists and the local population is damaged. Tourists are responsible for the negativities that arise due to overtourism (Yıldız, 2022). These negatives include a reduction in the satisfaction of the lives of local people (Demirci, Yılmaz & Oğuz, 2020; Yumuk & Altıntaş, 2019), behaviours against sustainability (Öztürk, 2020; Yüksel, Esen, Kılıç & Akçay, 2020; Karahan & Öztürk, 2021), loss of attractive features (Eren & Bozkurt, 2020), the disrespectful attitude of tourists (Kurnaz & İpar, 2020), exceeding the social carrying capacity (Bayram, Bulut & Yaylı, 2020), environmental pollution (Yazıcıoğlu, Alphan & Onur, 2020). As a result, the attitude of the local people towards tourists becomes negative, and the opposition to overtourism begins (Duyar & Bayram, 2019; Yıldırğan & Bilgiçli, 2022). Some suggestions were made to prevent overtourism. These suggestions are to determine the physical carrying capacity of the destination and to make arrangements accordingly (Kara, Celep & Kanıgür, 2020), to develop crowd management practices by municipalities (Özgürel & Yılmaz, 2021), to use de-marketing strategies (Çetinoğlu & Uygur, 2021) and to downsize (Gül & Shipman, 2021).

It is seen that it is impossible to interpret the subject over a single factor where more than one factor is influential in the causes of overtourism. Similarly, the section on the consequences of overtourism states that the negativities experienced differs and may vary between destinations. However, no matter how much change there is, each negative result carries a severe risk to the destinations. For this reason, it is necessary to increase the studies focused on overtourism and to study the subject from different perspectives. It is an essential requirement for future research to study the causes and consequences of overtourism from the tourist point of view. Because evaluating overtourism only from the supply side causes an incomplete perspective. The level of satisfaction of local people from overtourism should be discussed in detail. It should be determined how the local people who earn income from the tourism sector and those who do not perceive overtourism. Destinations affected by overtourism should be examined, and it should be determined what precautions they take. The main limitation of this research is that it only examines articles related to overtourism. In future studies, papers and theses related to overtourism can be discussed.

5. REFERENCES

- Atar, A., & Urgan, S. (2020) Veblen Malları Bağlamında Aşırı Turizm Hareketlerine Yönelik Eleştirel Bir Bakış açısı, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, (4), 64-78
- Aylan, F. K., & Aylan, S. (2020). Aşırı Turizm Kavramının Farklı Boyutlarıyla İncelenmesi: Instagram'da Paylaşılan. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(1), 584-607.
- Bayram, M., Bulut, Z., & Yaylı, A. (2020) Sosyal Taşıma Kapasitesi: Doğu Karadeniz Bölgesi Üzerine Bir Değerlendirme, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, (4), 347-365
- Cheung, K. S., & Li, L.-H. (2019). Understanding visitor-resident relations in overtourism: Developing resilience for sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(8), 1197–1216.
- Çam., O. & Çelik, C. (2022). Aşırı turizm kapsamında turistlere yönelik olumsuz ifadeler, yapılan eylemler ve bunların turizme yansımalarının değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 66-84.
- Çetinoğlu, D., & Uygur, S. M. (2020). Aşırı turizm sorununa çözüm olarak pazarlamama stratejileri kullanılabilir mi? Pamukkale örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 3008-3026.
- Çolak, O., Kiper, V. O., & Batman, O. (2020). Ölçüsüz Turizm'e (Overtourism) dair kavramsal bir yaklaşım. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 12(23), 609-621.
- Demirci, B., Yılmaz, İ., & Oğuz, Y. E. (2020). Aşırı turizmin kent yaşam memnuniyetine etkisi: Eskişehir Odunpazarı örneği, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, (4), 204-217.
- Demir, M., & Aracı, S. (2022). Eleştirel bir bakış açısıyla kırsal turizm ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizi. *Journal of Applied Tourism Research*, 3(1), 25-36.
- Dodds, R., & Butler, R. (Eds.). (2019a). *Overtourism: Issues, realities and solutions*. Walter de Gruyter GmbH & Co KG.
- Dodds, R., & Butler, R. (2019b). The phenomena of overtourism: A review. *International Journal of Tourism Cities*, 5(4), 519-528.
- Duyar, M., & Bayram, M. (2019). Overtourism and tourismphobia: Evolution of host and tourism relationship. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 347-362.
- Eren, D. ve Bozkurt, İ. (2020). Aşırı turizm sorunsalı: Kapadokya Bölgesi'ne yönelik bir çalışma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8 (4), 3090-3107
- Goodwin, H. (2017). The challenge of overtourism. *Responsible tourism partnership*, 4, 1-19.
- Gonzalez, V. M., Coromina, L., & Gali, N. (2018). Overtourism: Residents' perceptions of tourism impact as an indicator of resident social carrying capacity: Case study of Spanish heritage town. *Tourism Review*, 73(3), 277–296.
- Gül, İ. & Shipman, D. (2021). Aşırı turizm, nüfus teorisi ve turizme katılım. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 993-1006.

- Kara, V. M., Celep, M., & Kanıgür, S. (2020). Aşırı Turizm Kapsamında Salda Gölü'nün Fiziksel Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, (4), 79-92.
- Karahan, S., & Öztürk, Y. (2021). Covid-19 salgını sonrası aşırı turizm: Uluslararası destinasyonlarla ilgili e-haberlerin içerik analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1371-1385.
- Koens, K., Postma, A., & Papp, B. (2018). Is overtourism overused? Understanding the impact of tourism in a city context. *Sustainability*, 10(12), 4383–4398.
- Kurnaz, H. A., & İpar, M. S. (2020). Yavaş şehir Akyaka'da aşırı turizm olgusunun esnafın bakış açısıyla değerlendirilmesi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 2(1), 39-55.
- Milano, C., Cheer, J. M., & Novelli, M. (2018). Overtourism: A growing global problem. *The Conversation*, 18, 1-5.
- Özgürel, G., & Yılmaz, O. K. (2021). Aşırı turizmde kalabalık yönetimi: belediyeler tarafından kullanılacak akıllı turizm uygulamaları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1594-1620.
- Öztürk, Y. (2020). Aşırı Turizm, Turizm Karşıtlığı ve Turizmde Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Değerlendirme, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(4), 112-124
- Peeters, P., Gössling, S., Klijs, J., Milano, C., Novelli, M., Dijkmans, C., ... & Postma, A. (2018). *Research for TRAN Committee-Overtourism: impact and possible policy responses*, European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies, Brussels.
- Seraphin, H., Sheeran, P., & Pilato, M. (2018). Over-tourism and the fall of Venice as a destination. *Journal of Destination Marketing & Management*, 9, 374-376.
- Yazıcıoğlu, İ., Alphan, E., & Onur, M. (2020) Aşırı Turizm Kapsamında TripAdvisor Yorumları Üzerine Nitel Bir İnceleme: Salda gölü örneği, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, (4),505-522
- Yıldırgan, R. & Bilgiçli, İ. (2022). Aşırı turizm ve turizm karşıtlığı üzerine bir değerlendirme Çeşme örneği, *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 13(9). 566–586.
- Yıldız, Ö. E. (2022). Aşırı turizmde yerel halk–ziyaretçi etkileşimi, Foça örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(47), 293-315.
- Yumuk, Y. & Altıntaş, V. (2019). Bodrum'da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algılarının aşırı turizm (overtourism) kapsamında değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 90-102.
- Yüksel, F., Funda, Ö. N., Kılıç, B., & Akçay, S. (2020). Paydaşların gözüyle yavaş şehir Akyaka'da aşırı turizm. *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1), 257-268.

**AKILLI KENT POLİTİKASI VE AKLLI EKONOMİ YAKLAŞIMI:
ESNAFSENİNLE UYGULAMASI
SMART CITY POLICY AND SMART ECONOMY APPROACH:
ESNAFSENİNLE IMPLEMENTATION**

Ahmet YAMAN¹

**¹Dr. Öğr. Üyesi, Tarsus Üniversitesi, Yerel Yönetimler, Kent ve Çevre Politikaları Ana
Bilim Dalı, ORCID : 0000-0002-2359-8653**

Özet

Şehirleşmenin giderek arttığı günümüzde çevresel sorunlar, yoksulluk, şiddet vb. sosyal sorunlarda şiddetini giderek arttırmaktadır. Kentler sosyal, ekonomik ve teknolojik alanlarda yaşanan gelişmelere bağlı olarak sürekli değişmektedir. Özellikle bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmeler kentlerin mekansal, ekonomik ve politik yapılarını yeniden şekillendirmektedir. Son 20 yılda bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak akıllı kent yaklaşımı kentlerin gündemini oluşturmaktadır. Bu artışın en önemli nedeni dünya nüfusunun 2050 yılı itibariyle %70'nin şehirlerde yaşayacağı varsayımıdır. Kentlerin dünyasında yaşanan sorunların giderilmesinde, kentsel hizmetlerinin kalitesinin artırılmasında, kentsel büyümenin sağlanmasında akıllı kent yaklaşımı önemli bir araç olarak görülmektedir. Akıllı kent yaklaşımı bileşenlerinden olan akıllı ekonomi yaklaşımı da girişimcilik ve yenilikçiliği bir araya getirmektedir. Akıllı ekonomi yaklaşımı çerçevesinde kentin üretimi ve tüketimi yeni boyut kazanmaktadır. Bu boyutun işlevselliği ise bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmelere ve uygulama araçlarına bağlıdır. Çalışma akıllı kent politikası ve akıllı ekonomi yaklaşımına dayanarak kentlerin üretim ve tüketim süreçlerindeki değişen politika araçlarına odaklanmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, bir olguyu ya da olayı derinlemesine açıklamak ve anlamak amacını taşıyan nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması benimsenmiştir. Araştırmada, 2020 yılında Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası, Mersin Büyükşehir Belediyesi iş birliğinde hayata geçirilen “esnafseninle” mobil uygulaması incelenecektir. Araştırma kapsamında Mersin ilinde uygulamaya konulan ESNAFSENİNLE mobil uygulamasının akıllı kent ve akıllı ekonomi yaklaşımı çerçevesinde incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Akıllı Kent, Akıllı Ekonomi, Kentsel Politika, Esnafseninle

Abstract

The problems of the environment, poverty, violence, etc. have currently worsened as social, political, and economic issues. The urban has been permanently shaped by the development of the spheres of the social, economic, and technological. The changing of the information communication technological (ICT) has shaped urbans' spatial, economic and politics structure.

In the last two-decade, the smart city approach has come to cities' agendas depending on the developments in ICT.

The most important reason for this agenda is the assumption that seven percent of the world's population will live in cities as of 2050. The smart city approach is a key apparatus in order to overcome the problems of the city's world, increase the quality of urban services, and sustain urban growth. By the way, smart economy approach has incorporated entrepreneurship and innovation as a component of the smart city way. Within the scope of the smart economy, urban production and consumption processes have a new dimension. The functionality of this dimension depends on the development of ICT and its implementation tools. In this study, I focus on policy implementation tools in the production and consumption of cities based on smart city policy, and smart city approach. Within the context of the research, qualitative research method and case study has been used in order to explain deeply and understand a phenomenon or an event. In this study, Esnafseninle mobil application that is realized within the cooperation of Mersin Union of Chambers of Tradesmen and Craftsmen, Mersin Chamber of Industry and Trade, and Mersin Metropolitan Municipality, will be analysed. For this research, the Esnafseninle mobile application, which is being done as a project, will be shown in terms of smart city and smart economy approaches.

Keywords: Smart City, Smart Economy, Urban Policy, Esnafseninle

HEALTH EFFECTS OF URBANIZATION IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION KÜRESELLEŞME BAĞLAMINDA KENTLEŞMENİN SAĞLIK ETKİLERİ

Güller ŞAHİN¹, Fatih Volkan AYYILDIZ²

¹Dr., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İktisat,

ORCID: 0000-0000-0003-2500-7834

²Öğr. Grv. Dr., Ardahan Üniversitesi, İktisat,

ORCID: 0000-0001-5991-3574

Özet

2021 yılında, küresel olarak 4,46 milyar insan yani dünya nüfusunun yaklaşık %57'si, kentsel alanlarda yaşamaktadır. 2050 yılında ise bu rakamın 6,68 milyar olacağı ve küresel nüfusun %68'ini oluşturacağı öngörülmektedir. 2021-2050 aralığında dünya kentsel nüfusundaki büyümenin %90'ının Asya ve Afrika'da gerçekleşeceği beklenmektedir. Kentleşme hızının artması, özellikle gelişmekte olan ülkelerde 21. yüzyılın en önemli sağlık sorunları arasında değerlendirilmektedir. Bu nedenle kentsel nüfusun temel eğilimlerinin anlaşılması, küresel bir halk sağlığı önceliği olarak görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, sürdürülebilir kentleşme politikalarının teşvik edilmesine vurgu yaparak, küreselleşme bağlamında kentleşmenin sağlık etkilerinin açıklanmasıdır. Literatür argümanlarına göre kentleşmenin sağlık üzerinde birbirine karşıt ve belirsiz iki olası etkisi bulunmaktadır. Kentleşme, bir yandan sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırarak, iyileştirilmiş su kalitesi ve tıbbi kaynaklar sağlayarak daha iyi sağlık durumları için fırsatlar sunmaktadır. Diğer yandan hareketsiz ve stresli yaşam tarzları, dengesiz beslenme ve hava kirliliği gibi insan sağlığına zarar veren çevresel faktörler oluşturmaktadır. Ayrıca sürdürülebilir olmayan kentleşme politikaları, genellikle yoksulluk, çevresel bozulma ve doğal kaynakların kapasitesini aşan taleplerle bağlantılıdır. Belirtilen iki karşıt etkiye rağmen Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayımlanan 'güvenilir kentsel sağlık istatistikleri', bir dizi kentsel sağlık tehlikesini ve bağlantılı sağlık risklerini göstermektedir. Endüstriyel atıklar, standartların altında barınma, kirliliği içme suyu, hava ve gürültü kirliliği, artan şehir hastalıkları, sağlık harcamaları, tehlikeli atık depolama alanları ve trafik yoğunluğu, sıkışık bölgeler, yetersiz sağlık koruma ve katı atık bertaraf hizmetleri, zaman yönetimi, yoksulluk ve işsizlikle ilişkili stres, kentsel sağlık riskleri ve endişeleri arasında sayılmaktadır. Bununla birlikte bulaşıcı hastalıklar, gelişmemiş ülkelerde kritik bir halk sağlığı endişesini oluşturmaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ise küresel hastalık yükünün yarısından fazlasını oluşturan bulaşıcı olmayan hastalıkların artması nedeniyle 'çifte hastalık yükü' ile uğraşmaktadırlar.

Literatür kanıtları doğrultusunda iyi kentsel planlama ve yönetim, en iyi uygulama modellerinin seçilebilmesi için disiplinler, topluluklar, sektörler ve ülkeler arasında paydaşların belirlenmesi ve ortaklıkların gerçekleştirilmesi olmak üzere iki temel politika önerisi yapılmaktadır. Ayrıca sağlık politikaları, sürdürülebilir kentleşme politikaları içerisinde kentsel gelişmenin kilit faktörü haline getirilmelidir. Kentleşmedeki temel eğilimlerin anlaşılması, yeni

bir kentsel gelişme çerçevesi oluşturma çabaları da dâhil olmak üzere ülkelerin sürdürülebilir kalkınma gündemleri için başarının kritik bir unsuru olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, kentleşme, sağlık, sürdürülebilir kentleşme politikaları

Abstract

In 2021, 4.46 billion people globally, or about 57% of the world's population, inhabit in urban areas. In 2050, it is foreseen that this figure will reach 6.68 billion and form 68% of the global population. It is anticipated that 90% of the growth in the world's urban population between 2021-2050 will take place in Asia and Africa. The increase in the ratio of urbanization is considered among the most important health problems of the 21st century, especially in developing countries. Understanding the fundamental trends of the urban population is therefore seen as a global public health priority.

The purpose of this study is to explain the health effects of urbanization in the context of globalization by emphasizing the promotion of sustainable urbanization policies. According to the literature arguments, there are two opposing and ambiguous possible effects of urbanization on health. Urbanization offers opportunities for better health, while facilitating access to health services, providing improved water quality and medical resources. On the other hand, environmental factors such as sedentary and stressful lifestyles, unbalanced nutrition and air pollution cause harm to human health. In addition, unsustainable urbanization policies are often linked to poverty, environmental degradation and demands that exceed the capacity of natural resources. Despite the two opposing effects noted, 'reliable urban health statistics' published by the World Health Organization show a series of urban health dangers and associated health risks. Industrial wastes, substandard housing, polluted drinking water, air and noise pollution, increased urban diseases, health expenditures, dangers waste landfills and traffic density, congested areas, inadequate sanitation and solid waste disposal services, stress associated with time management, poverty and unemployment are among the urban health risks and concerns.

At the same time, infectious diseases pose a critical public health concern in underdeveloped countries. Developed and developing countries, on the other hand, are dealing with a 'double disease burden' due to the increase in non-communicable diseases, which form more than half of the global disease burden.

In line with the literature evidences, two main policy recommendations are made, namely, good urban planning and governance, identifying stakeholders and establishing partnerships across disciplines, communities, sectors and countries to select best practice models. In addition, health policies should be made the key factor of urban development within sustainable urbanization policies. Understanding key trends in urbanization will be a critical element of success for countries' sustainable development agendas, including efforts to create a new framework for urban development.

Keywords: Globalization, urbanization, health, sustainable urbanization policies

ÖRGÜT KURAMINDA ERKEN DÖNEM ÇALIŞMALARI: FREDERICK TAYLOR
EARLY STUDIES IN ORGANIZATION THEORY: FREDERICK TAYLOR

UMUT DAĞISTAN

Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, İşletme

0000-0002-2544-8384

Özet

18. yüzyılın sonlarından ve 19. yüzyılın başlarından itibaren sanayi alanında yaşanan büyük dönüşüm örgütleri sadece iktisadi anlamda değil, aynı zamanda sosyal ve politik anlamda da hayatın merkezine taşımıştır. Örgütler hakkında erken dönem yapılan çalışmalar daha çok endüstrileşen toplumlarda örgütlerin değişen şekilleri ve rollerine odaklanarak örgütlerin üretkenliğini artırmak yönündedir. Erken dönem örgüt yazınında Frederick Taylor'un önemli bir yeri vardır. Taylor, bilimsel araştırma yöntemleri ile yönetim uygulamalarını iyileştireceğine olan inancına dayanarak, birçok yerde bilimsel çalışmalar yapmıştır. Çalışmalarında, hammaddenin işlenmesi, alet ve makinelerin kullanımı ve işçi motivasyonu üzerine odaklanmış, böylece bilimsel yönetim kuramını geliştirmiştir. Bu yaklaşımda ana amaç, israf ve kayıplara yol açan etkenleri rasyonel yöntemlerle kontrol altına alarak verimliliği arttırmaktır. Taylor, bilimsel araştırma ve deneylere dayandığı standart ve ilkelerin, yöneticilerin üretim maliyetlerini düşüreceğine, bunun da fabrikaların topluma faydalarını en üst düzeye çıkaracağına ve yönetim ile emek arasında yüksek düzeyde işbirliğini sağlayacağına inanmaktadır. Geleneksel iş görme usullerinin yerine, bilimsel yaklaşıma dayanan iş görme yöntem ve teknikleri öneren Taylor, böylece işçilerin belirlenen hedeflere ulaşmasının sağlanacağını iddia etmektedir. Onun çalışmaları uluslararası verimlilik hareketine ilham vermiştir. Günümüzde, teknik verimliliğe ve biçimsel rasyonaliteye olan bağlılık küresel bir boyut aldığından Taylor'ın fikirlerinin halen güncelliğini koruduğu iddia edilebilir. Öte yandan, onun kuramını eleştirenler, Taylorizmi verimlilik yoluyla örgütleri daha rasyonel hale getirmenin bir yolu olarak değil, kapitalistlerin ve yöneticilerin bugün sahip olduğu benzeri görülmemiş gücü haklı çıkarmanın bir mantığı olarak görmektedir. Bugün Frederick Taylor çalışmaları ve söylemleriyle erken dönem örgüt kuramının simge isimlerinden biridir.

Anahtar Kelimeler: Örgüt Kuramı, Frederick Taylor, Bilimsel Yönetim, Sanayi Devrimi

Abstract

The great transformation experienced in the field of industry since the end of the 18th century and the beginning of the 19th century has brought organizations to the center of life not only in the economic sense, but also in the social and political sense. Early studies on organizations focus more on the changing forms and roles of organizations in industrialized societies to increase the productivity of organizations. Frederick Taylor has an important place in the early

organizational literature. Based on his belief that he will improve scientific research methods and management practices, Taylor has conducted scientific studies in many places. In his work, he focused on the processing of raw materials, the use of tools and machinery, and worker motivation, thus developing the theory of scientific management. The main purpose of this approach is to increase productivity by controlling the factors that cause waste and losses with rational methods. Taylor believes that the standards and principles that he bases on scientific research and experiments will reduce the production costs of the managers, which will maximize the benefits of the factories to the society and ensure a high level of cooperation between management and labor. Taylor, who proposes working methods and techniques based on scientific approach instead of traditional working methods, claims that this way, workers will be able to reach the determined targets. His work has inspired the international productivity movement. Today, it can be argued that Taylor's ideas are still relevant, as the commitment to technical efficiency and formal rationality has taken a global dimension. On the other hand, critics of his theory see Taylorism not as a way to rationalize organizations through efficiency, but as a rationale to justify the unprecedented power that capitalists and managers enjoy today. Today, Frederick Taylor is one of the iconic names of early organizational theory with his studies and discourses.

Keywords: Organizational Theory, Frederick Taylor, Scientific Management, Industrial Revolution

**CORPORATE IMAGE PERCEPTION OF SAVINGS-BASED INTEREST-FREE
FINANCE SYSTEMS**

**TASARRUFA DAYALI FAİZSİZ FİNANS SİSTEMLERİNİN KURUMSAL İMAJ
ALGISI**

Kübra KÖKSAL, Ömer Lütfi ANTALYALI

**¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım
Anabilim Dalı, 0000-0002-0866-3592**

**²Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı,
0000-0002-9600-9581**

Özet

Bu araştırmanın amacı tasarrufa dayalı faizsiz finans sistemlerinde (TDFFS) faaliyet gösteren kurumların kurumsal imaj algısını ortaya koymaktır. Araştırmaya ilgili sektörde faaliyet gösteren Birevim, Eminevim, Fuzulev ve Katılımevim kurumları dahil edilmiştir. Çalışmada ilgili kurumların Isparta halkı üzerinde oluşturduğu olumlu ya da olumsuz imaj algısı ölçümlenmiştir. Tasarrufa dayalı faizsiz finans sistemlerinin kurumsal imaj algısını ölçmek için imaj oluşumuna doğrudan etki eden görsel kimlik, sosyal sorumluluk, iletişim ve kalite faktörlerinden yararlanılmıştır. İlgili boyutları değerlendirmek amacıyla araştırma ile doğrudan ilişkili olan Canöz'ün Türk Hava Yolları üzerindeki araştırması için düzenlediği ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Isparta ili merkez ilçesi nüfus müdürlüğünün 2021 yılında yayınladığı verilere göre 266.982 kişi oluşturmaktadır. Buna göre %95 güven düzeyinde +/-5 hata payında 384 kişinin söz konusu evreni temsil edebileceği görülmektedir. Örneklem olarak Isparta'nın merkez ilçesinde ikamet eden 500 kişi seçilmiştir. Verilerin elde edildiği katılımcılar kolayda örneklem yöntemi ile olasılıksız bir şekilde belirlenmiştir. Araştırmanın genel amacına uygun olarak anket uygulanacak katılımcılar halkın yoğun olduğu (alışveriş merkezleri, meydan ve çarşılar) yerlerden seçilmiştir. Araştırmacı tarafından belirlenen bu yerler farklı yaş gruplarına dahil olan ve yine farklı sektörlerden insanlara daha kolay ulaşılacağı düşünülmüş ve belirlenmiştir. Araştırmada nicel paradigma içerisinde yer alan anket tekniği araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır. Araştırma sahasında elde edilen verilerin analizinde Jamovi programının 2.2.5.0 sürümü kullanılmıştır. Bu yazılım aracılığıyla frekans, aritmetik ortalama ve fark testleri uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında faizsiz finans sistemlerini önceden kullanmış olan katılımcıların çoğunlukla kurumsal iletişim bağlamında olumlu görüşleri bulunmaktadır. Ancak bu sistemleri tercih etmemiş kişilerin ağırlıklı olarak güven faktöründe olumsuz geri dönüşleri alınmıştır. TDFFS'yi kullanmış katılımcılar ise ilgili kurumlarla iş sözleşmesi boyunca problem yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda kurumların hizmet sürdürülebilirliği konusunda yetersiz kaldıklarına dair veriler araştırmanın bulguları arasında yer almıştır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında faizsiz finans sistemlerinin tüketiciler üzerinde kurumsal iletişim alanında başarılı oldukları fakat sürdürülebilir hizmet verme aşamalarında yetersiz kaldıkları saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Faizsiz Finans Sistemleri, İmaj, Kurumsal İmaj Algısı,
Abstract

The aim of this research is to reveal the corporate image perception of institutions operating in savings-based interest-free finance systems (SBIFFS). Birevim, Eminevim, Fuzulev and Katılımevim institutions operating in the relevant sector were included in the research. In the study, the positive or negative image perception created by the relevant institutions on the people of Isparta was measured. Visual identity, social responsibility, communication and quality factors that directly affect image formation were used to measure the corporate image perception of savings-based interest-free finance systems. In order to evaluate the relevant dimensions, the scale designed by Canöz, which is directly related to the research, for his research on Turkish Airlines was used. The population of the research consists of 266,982 people according to the data published by the population directorate of the central district of Isparta province in 2021. According to this, it is seen that 384 people can represent the universe in question with +/-5 error margin at 95% confidence level. As a sample, 500 people residing in the central district of Isparta were selected. The participants from whom the data were obtained were determined by the convenience sampling method in an improbable way. In accordance with the general purpose of the research, the participants to be surveyed were selected from places where the population is concentrated (shopping centers, squares and bazaars). These places determined by the researcher were determined by considering that people from different age groups and from different sectors could be reached more easily. The survey technique, which is included in the quantitative paradigm in the research, was personally applied by the researcher. The 2.2.5.0 version of the Jamovi program was used in the analysis of the data obtained in the research area. Frequency, arithmetic mean and difference tests were applied through this software. When we look at the findings of the research, the participants who have used interest-free financial systems before have mostly positive opinions in the context of corporate communication. However, people who did not prefer these systems mostly received negative feedback on the trust factor. Participants who used SBIFFS reported that they had problems during the employment contract with the relevant institutions. In this context, the data showing that institutions are insufficient in terms of service sustainability are among the findings of the research. Considering the results of the research, it has been determined that interest-free finance systems are successful in corporate communication on consumers, but they are insufficient in providing sustainable service.

Keywords: Corporate Image Perception, Image, Interest Free Finance Systems

CAREER CONSTRUCTION INTERVIEW: CASE OF INDECISIVE HIGH SCHOOL GIRL

KARİYER YAPILANDIRMA GÖRÜŞMESİ: KARARSIZ LİSELİ VAKASI

Aşkay Nur ATASEVER

Dr. Öğr. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü/RPD, 0000-0003-3342-9666

Özet

Bu çalışmada, Kariyer Yapılandırma Kuramı'na dayalı olarak tasarlanan bireysel kariyer müdahalesinin danışanın kariyer gelişimine ve dönemsel kariyer probleminin çözümüne katkısı incelenmiştir. Bu çalışma, nitel bir araştırma modeli olan durum çalışmasıdır. Danışan amaçlı olarak seçilmiştir. Çalışmada, veri toplamak amacıyla Kariyer Yapılandırma Görüşmesi (KYG) ve çeşitli kariyer müdahale teknikleri kullanılmıştır. Danışan, Anadolu Lisesi birinci sınıfa devam eden 15 yaşında bir kız öğrencidir. Meslek alanı seçimi konusunda kararsızlık yaşamaktadır. Kariyer müdahalesi, üçer haftalık aralar ile üç oturumda gerçekleştirilmiştir. Her oturum ortalama 90 dakika sürmüştür. Danışanın kişisel bilgilerinin alınması ile ilk oturuma başlanmıştır. Devamında danışanın ilerde yapmayı düşündüğü mesleklerin listesi hazırlanmış ve Kariyer Soy Ağacı alıştırması yapılmıştır. Sonra beş bölümden oluşan KYG uygulanmıştır. Danışanın kendisiyle ilgili farkındalığını arttırmak için Kendini Tanıma Kılavuzu ödev olarak verilmiş ve danışma sonlandırılmıştır. İkinci oturum ödevin yorumlanmasıyla başlamıştır. Akabinde danışanın KYG'ye verdiği cevaplar üzerinde durulmuştur. Danışanın benlik bilincini geliştirmek amacıyla Sıfat Listesi, Sevilen Etkinlik – Başarılı Yaşantı Formu ve Mesleki Değerler Formu kullanılarak sürece devam edilmiştir. Oturum sonunda Kariyer Tekerli alıştırması danışana ödev olarak verilmiştir. Son oturuma daha önce yapılan tüm çalışmalarını özetleyen Kariyer Tekerli'nin yorumlanmasıyla başlamıştır. Önceki oturumların değerlendirildiği bu son oturumda danışanın kararsızlığını yendiği gözlenmiştir. Danışma sürecine Beş Yıllık Kariyer Gelişim Planım – Amaçlar ve Ulaşma Yolları isimli formun danışan tarafından doldurulmasıyla devam edilmiştir. Ses kaydına alınan oturumların analizi sonucunda, Kariyer Yapılandırma Görüşmesi'nin danışanın kendini keşfetmesine ve kararsızlığını gidererek kariyer hedeflerini belirlemesine yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte kullanılan diğer kariyer müdahale tekniklerinin danışma sürecini olumlu yönde etkilediği ve danışanın benlik kavramını geliştirmesine katkıda bulunduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışma sonucundan yola çıkarak post modern kariyer danışma yaklaşımları ve kariyer müdahale yöntemlerinin bireysel kariyer müdahalelerinde etkin olarak kullanılabileceği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Kariyer yapılandırma, Kariyer Yapılandırma Görüşmesi, kariyer kararsızlığı.

Abstract

In this study, the contribution of the individual career intervention designed based on the Career Construction Theory to the career development of the client and the solution of the periodic career problem was examined. This study is a case study, which is a qualitative research model. It has been chosen for the purpose of the client. In the study, Career Construction Interview (CCI) and various career intervention techniques were used to collect data. The client is a 15-year-old female student attending the first year of Anatolian High School. She is indecisive about choosing a profession. Career intervention was carried out in three sessions with three-week breaks. Each session lasted an average of 90 minutes. The first session started with the receipt of the personal information of the counselee. Afterwards, the list of professions that the client intends to do in the future was prepared and the Career Pedigree Tree exercise was conducted. Then, CCI consisting of five parts was applied. In order to increase the client's awareness of herself, the Self-Knowledge Guide was given as homework and the counseling was terminated. The second session started with the interpretation of the assignment. Afterwards, the answers given by the client to the CCI were emphasized. The process was continued by using the Adjective List, Favorite Activity – Successful Experience Form and Professional Values Form in order to improve the client's self-consciousness. At the end of the session, the Career Wheel exercise was given to the client as homework. The last session started with the interpretation of the Career Wheel, which summarizes all previous work. In this last session, in which previous sessions were evaluated, it was observed that the client overcame her indecision. The consultation process continued after the client filled out the form called My Five-Year Career Development Plan – Aims and Ways to Achieve. As a result of the analysis of the audio-recorded sessions, it was determined that the Career Construction Interview helped the client discover himself and set career goals by eliminating his indecision. In addition, it has been revealed that other career intervention techniques used affect the counseling process positively and contribute to the development of the client's self-concept. Based on the results of this study, it can be said that post-modern career counseling approaches and career intervention methods can be used effectively in individual career interventions.

Keywords: Career construction, Career Construction Interview, career indecision.

THE ARTICLES TITLED “TERCÜME NUMULERİ” AS EXAMPLE OF
TRANSLATION CRITICISM IN THE OTTOMAN PERIODICALS: EVALUATION
AND TRANSCRIPTION

OSMANLICA SÜRELİ YAYINLARDA ÇEVİRİ ELEŞTİRİSİ ÖRNEĞİ OLARAK
“TERCÜME NUMUNELERİ” ADLI MAKALELER: DEĞERLENDİRME VE
ÇEVİRİ YAZI

Mustafa İsmail DÖNMEZ

Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık ABD,

0000-0002-0315-7615

Özet

Bu çalışmada ara nesle mensup şair, hikâyeci, romancı ve çeviri eleştirmeni Mehmed Celâl'in (1867-1912) İrtikâ Mecmuasında “Tercüme Numuneleri” adı altında seri olarak yayımladığı on bir makalesi ele alınacaktır. Şemsülmaârif Mektebi ve bazı okullarda Kitâbet ve Türkçe dersleri veren yazar, Türkçenin kullanımını noktasında dönemin diğer yazarlarında olduğu gibi titiz bir tutum sergilemiştir. Yazar, ilk on makalede Xavier de Montepin'in Mütercim Atamyân tarafından *Mecnûneler Tabibi* adıyla yaptığı tercümeyle eleştirir. Sadece beşinci makalede Fâik Ali Bey'in şiir tercümesini eleştirir. İlk on makalede aynı mütercimi ve eseri eleştirmesinin entelektüel kesim tarafından tenkit edildiğini oysa mütercimi şahsen tanımadığını, başka tercümelerinin olup olmadığını bile bilmediğini ve ona karşı kişisel bir garezinin olmadığını ifade eder. Düşünüldüğü gibi bir niyetinin olmadığını göstergesi olarak on birinci makalede zekasını, idrakini takdir ettiği ve üslubunu beğendiğini belirttiği Ali Nihad'ın Paul de Kock'tan yaptığı *Dostum Pifar* tercümesini eleştiriye ayırır. Makalelerde kaynak metne yer verilmemiş olup eleştiriler Türkçe erek metin üzerinden yapılmıştır. Bu çalışmada Osmanlı odaklı çeviri tarihi çerçevesinde dönemin tercüme uygulamalarına ve eleştirisine dair tespitler yapılmaya çalışıldı. Literatürde bu makalelere kısmen temas eden bazı çalışmalar bulunsa da bağımsız olarak ele alınmadığı tespit edildi. Mehmed Celâl ilk on makalede mütercim Atamyân'ın çevirilerinden çok sayıda örnek vererek onu birçok açıdan eleştirir. Mütercimlerin önce Türkçeyi doğru kullanmayı öğrenip sonra tercüme işine girişmeleri gerektiğini vurgular. Türkçeyi güzel kullanmayı ve onu korumayı görev addettiği görülür ve bunu sık sık vurgular. Edebiyatçı kimliği yaptığı eleştirilerde şiir dizelerine yer verişyle kendini gösterir. Yaptığı eleştiriler genel olarak yerinde olup mütercimlerin Türkçeyi düzgün kullanması anlamında önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Çeviribilim, Çeviri Tarihi, Çeviri Eleştirisi, Mehmed Celâl, Tercüme Numuneleri

Abstract

In this study, the ten articles published by Mehmed Celâl (1867-1912), an interim (ara nesil) poet, storyteller, novelist and translation critic, in series under the title of "Tercüme Numuneleri" in İrtikâ Mecmuası (magazine) will be discussed. The author, who taught literary composition and Turkish at Şemsülmaârif Mektebi and other schools, is meticulous in use of

Turkish, as is the case with other writers of the period. In the first ten articles, the author criticizes Xavier de Montepin's work translated as Mecnûneler Tabibi by Translator Atamian. He criticizes Fâik Ali Bey's translation of poetry only in the fifth article. In the first ten articles, Mehmed Celâl states that his criticism of the same translator and his work was reprehended by the intellectual community, whereas he did not know the translator personally, he did not even know if he had other translations, and he did not have any personal grudges against him. In the eleventh article, as an indication that he did not have such an intention, he devotes his criticism to Ali Nihad's translation of Dostum Pifar written by Paul de Kock, which he states that he appreciates his intelligence and understanding and that he likes his style. The source text was not included in the articles, and the criticisms were carried out in the Turkish target text. In this study, it has been attempted to make determinations about the translation practices and criticism of the period within the framework of the Ottoman-oriented translation history. Although there are a number of studies in the literature that partially touch on these articles, it has been determined that they were not handled independently. In the first ten articles, Mehmed Celâl criticizes the Translator Atamian from many aspects by giving many examples from his translations. He emphasizes that translators should first learn to use Turkish correctly and then engage in translation work. It is seen that Mehmet Celâl considers it a duty for translators to use Turkish properly and to protect it, and he often emphasizes this thought. His literary identity is manifested by the inclusion of lines of poetry in his criticisms. His criticisms are generally appropriate, and they are important in terms of the translators' proper use of Turkish.

Keywords: Translation Studies, Translation History, Translation Criticism, Mehmed Celâl, Tercüme Numuneleri

GİRİŞ

Batı edebiyatına ait hikâye, roman ve şiir türünün dilimize girmesi 1859-1863 yılları arasında olmuştur. Bu türler dilimize tercüme yoluyla girmiştir. Şinasi, *Tercüme-i Manzume*'sinde Lamartine, Musset, Hugo ve Racine'den "çoğu münferit mısra ve beyitlerle" şiir çevirileri yapmıştır. Yusuf Kamil Paşa, François de la Monthe Fénelon'un *Les aventures de Télémaque* adlı eserini çevirerek 1862'de *Tercüme-i Telemak* adıyla yayımlamıştır. (Tanpınar, 150, 185, 438) İlerleyen tarihlerde tercüme eleştiriler yapılmıştır. Namık Kemal'in Diyojen'de birkaç sayı tefrika edilen, Voltaire'den mütercem *Mikromega* adlı eser üzerine yaptığı değerlendirme ve Recâizâde Mahmud Ekrem tarafından kendisine incelemesi için gönderilen *Meprizon* tercümesinin tenkidi bunlardandır. Bir Tenkide Cevap: Mehmet Atâ'nın *Maarif Mecmuası*, C:1, Nu:15, 1309'dan C:1, Nu:17, 1309'a kadar üç sayı halinde tefrika edilen yazıları, yapmış olduğu *Paul ile Virginie* tercümesine yöneltilen eleştirilere cevap niteliğindedir. Recâizâde Mahmud Ekrem'in *Rafael* Önsözü ve Safvet Nezîhî'nin *Malumat*'ta yayımladığı tercüme yazıları bu türün diğer örnekleridir. (Ceyhan, 48-57) Kemalpaşazade Saîd Bey'in (Lastik Said Bey), yirmi beş yıllık çalışma hayatında derlediği ve 1888-1906 arasında on sekiz defter olarak yayımladığı Fransızcadan yapılan tercüme hatalarına örnekler verdiği *Galatât-ı Tercüme* adlı eseri de bu dönemin çeviri eleştirisi yapıtlarındandır. (Beyhan, 549-551; Semercioğlu, 30) Kemalpaşazâde Said Bey ilk üç defteri yayımladıktan sonra Harbiye Mektebi lisan muallimlerinden Mehmed Halid Bey Tedkik-i Galatât-ı Tercüme, İstanbul Gazetesi yazarlarından Mustafa Fatih İhsan da *Hatîat-ı Tercüme (Çeviri Hataları)* adıyla iki kitapçık çıkarır. Taraflar birbirinin eleştirisine yanıtlar verir. (Akbayar, 40-49) Bolulu H. Talat ve o devirde birçok polemige girmiş olan Ali Kemâl de tercüme üzerine düşünen ve makaleler yazan kişilerdendir. (Kolcu, 78)

METOD VE YÖNTEM

Bu çalışmada Mehmed Celâl'in (1867-1912) İrtikâ Mecmuasında 1900-1901 yıllarında *Tercüme Numuneleri* adıyla seri olarak yayımladığı on bir makale incelenerek değerlendirilmiştir. Makalelerin tamamı çeviri yazı olarak çalışmanın sonuna eklenmiştir. *Tercüme Numuneleri* Fransızcadan Türkçeye yapılan tercüme hakkında olduğu için Fransız Dili ve Edebiyatı, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık gibi farklı alanlardan yapılacak çalışmalara katkı sağlamak hedeflenmiştir.

BULGULAR

Mehmed Celal on bir makaleden oluşan *Tercüme Numuneleri* adlı yazılarında, ilk 10 makale boyunca tek bir eserin tercümesini tenkit eder. Bu eser, Atamyân'ın *Mecmuneler Tabibi adıyla tercüme ettiği* Fransız yazar *Xavier de Montepin'in Le médecin des folles* adlı eseridir. 10 makale boyunca sadece bu eseri tenkit edip durmuştur ve mütercim Atamyân'a çok yüklenmiştir. Bu 10 makaleden sadece 5. makalenin son tarafında devrin şairlerinden Fâik Âli'nin bir şiirine tenkit vardır. 11. ve son makalede aynı kişiyi niye tenkit ettiğine dair eleştiriler üzerine olsa gerek, arkadaşı olduğunu söylediği Ali Nihad'ın Paul de Kock'tan yaptığı *Dostum Pifâr* tercümesini eleştirir. Atamyân'a kıyasla Ali Nihad'a fazla saldıramadığı da görülmektedir. Eleştiriler dönemin çeviri etkinliklerinde yaygın olduğu üzere kaynak metin olmadan Türkçe üzerinden yapılmıştır. Fransızca metne yer verilmemiştir. Bu bölümde Atamyân, Fâik Ali ve Ali Nihad'a ve genel olarak mütercimlere yönelttiği eleştiriler üst başlıklar halinde ele alınacaktır. Alt başlıklarda mütercimlere ve tercümeyle ilgili eleştirileri ya da genel olarak tercümeyle ilgili tespitleri birkaç örnekle bir arada verilecektir.

1. Tercüme ve Mütercimlere Yönelik Genel Değerlendirmeleri:

Mütercimlerin öncelikle Türkçeyi ve onun biçimini iyi bilmesi gerektiğini vurgular. Güzel dilimizi korumanın bir vatan borcu olduğunu belirtir. Eleştirilerinin genç mütercimlerin ilgisini çektiğini görünce bütün tercüme eserleri tenkit etmek istediğini belirtir.

“Bugün edebiyâtımızı işgâl eden en mühim mesele tercüme meselesidir. Türkçe lisanına bi-hakkın vâkıf olamayan bu gibi acemi mütercimler biraz düzgüncesine söylemeyi öğrenseler, ondan sonra eser-i mahâretlerini gösterseler! Türkçe bilmeden eser tercümesine kalkışmak gülünç olduğu kadar müellifin şöhretine nakîsa îrâs etmek mazarratını da tevlîd eder. İleriki makalemizde tafsilât-ı lâzime verilecektir.” İrtikâ, numara: 42-90, s. 166.

“Geçen haftaki makalemin nihayetinde “Türkçe bilmeden eser tercümesine kalkışmak gülünç olduğu kadar müellifinin şöhretine nakîsa îrâs etmek mazarratını da tevlîd eder.” demiştim. Pek doğrudur! Bir kere Kasavye dö Montepen'i göz önüne getirelim: Meşhur bir muharrir değil mi? Şimdi bu zat Türkçe bilse de, eserinin sûret-i tercümesini okusa “Hayır! Ben böyle eser yazmadım!” demez mi? Yahud Kasavye dö Montepen'i tanıyan Türkler böyle tercüme münasebetsizliklerini gördükçe “Ne âdi şey! Ne bayağı eser!..” tezyifinde bulunmazlar mı? Bu gibi mütercimliğe heves edenler, bari, tercümelerini iyi Türkçe bilenlere tashih ettirseler!.. Mesela Mustafa Refik Bey, yahud Selanikli Tevfik Bey gibi muktedir zevata müracaat olursa, onlar bu müracaatı reddetmezler. Eser de sevile sevile okunur. “ İrtikâ, numara: 43-91, s. 169-171.

“İkinci makâlemizin son satırlarını tekrâr etmeye mecbûruz. Bu mecbûriyet vazifeyi unutmamaktan neş'et ediyor: “Şîve-i lisânımızı muhâfazaya borçluyuz. Bu, bizim için en büyük bir vazifedir!” İrtikâ, numara: 43-91, s. 169-171.

“Tercüme Numûneleri” unvân-ı umumîsi altında yazmakta olduğum işbu makalelerin bir kısım mütercimîn tarafından şâyân-ı intibâh olarak telakkî edildiğini işittikçe hakikaten memnun

oluyorum. Mademki hep vatandaşız; mademki Osmanlı unvân-ı celîli altında yaşıyoruz, bu unvâna mensub olan lisân-ı latîfi tağlît ve tahrîf etmeye hakkımız yoktur.” İrtikâ, numara: 46-94, s. 110.

“Acemi mütercimlerin, yazdıklarından mütenebbih olduklarına itimâd ettikçe, her türlü âsâr-ı müterceme hakkında bazı mülâhazât dermeyân etmek istiyorum. Maamafih, bunu sonraya bırakarak, yine Atamyân Efendi’nin tercümesine gelelim.” İrtikâ, numara: 47-95, s. 114-115.

“Şîve-i lisânımıza ne kadar ehemmiyet verir ve bu şîveyi bozmamaya ne kadar çalışırsak o kadar kazanmış oluruz. Halbuki kayıdsızlıkla isti’mâl olunan bir kısım kelimât, mahallerinde îrâd olunmadıkları için manayı büsbütün tağyîr ediyor.” İrtikâ, numara: 51-99, s. 130.

2. Mütercim Atamyân’a Eleştirileri

Bu başlık altında Atamyân’a yönelik eleştirileri alt başlıklar halinde örneklerle verilecektir.

Özel isimleri kullanımına yönelik eleştirileri:

“Kazaviye di Montepen, Mecnûneler Tabîbi. Mütercimi: Atamyân, nâşiri Civelek. İşte kitabın üstündeki unvanlar bunlar! Fransızcaya âşinâ birçok arkadaşlarıma “Kazaviye di Montepen” nâmında bir muharrir tanır mısınız?” diye sordum. Cevâben “Hayır!” “Kazaviye di Montepen” değil, “Kasavye dö Montepen” (Xavier de Montépin) nâmında bir muharriri tanırız!.” dediler. İrtikâ, numara: 42-90, s. 166.

Sözcük seçimine yönelik eleştirileri: “Genç kadın bunu diyerek ve tebessüm ederek...” Ah! Bu “demek” ile “söylemek” beynindeki fark! “Genç kadın bunu diyerek” denilecek yerde “Genç kadın böyle söyleyerek” denilse hata mı edilmiş olur? İnsan böyle garîbeleri gördükçe: “Anladım ammâ muvaffak olmadım anlatmağa Anlamak âlemde anlatmak kadar müşkil midir?” suâlini îrâd etmekte bî-ihityâr kalıyor!.” İrtikâ, numara: 42-90, s. 166.

Ödünçleme stratejisini kullanmamasına yönelik eleştirileri:

“...meşe ağacından mamûl büyük bir dolap ve ceviz ağacından mamûl bir düzen masası...” Bir kısım Fransızca kelimeler vardır ki bunlar isti’mâl oluna oluna âdetâ Türkçeleştiğinden bunları kullanmak için hiçbir mahzur yoktur. Yanılmıyorsam “tuvalet” kelimesi de bu kelimelerdendir. Lisânımızda başka mukabilini de bulabiliriz. Hal böyle iken tuvalet masasına “düzen masası...” demek, malumat-fürûş olan acemi mütercimin “İşte tuvalet kelimesinin mukabilini buldum!” mu demektir.” İrtikâ, numara: 43-91, s. 169-171.

Sözcük tekrarlarına yönelik eleştirileri:

“Merkûmenin ufacık elleri zannedersin bir lerze-i nâgehânîye dûçâr olarak sık sık titriyordu.” Mesele öyle değil! Şu satırları yazarken, mütercimin kalemi bir herze-i hâk-dânîye giriftâr olarak aralık aralık cızıldıyordu öyle değil mi? “Moris – İyice misin?” “Evet, çok iyiyim... Deniz beni berbâd etmişti... Zannedersin şimendiferde yorgunluk aldım...” Bir türlü aklım ermiyor!.. Arada sırada şu “zannedersin” ne oluyor?.. “Genç kadın yeniden uyuşup zannedersin uykuya daldı...” “Artık zannetmem!.. Çünkü çok oluyor!.. Zannedersin zannedersin... Nedir bu zannedersin?.. Bıktık!.. İllallah!.. İnsan zan ile yaşar mı?..” İrtikâ, numara: 42-90, s. 166.

Gereksiz sözcük kullanımına eleştirileri:

“Maznûnun fotoğraf resmini çekdirmek...” Demek, fotoğraf başka, resim de başkadır!.. Öyle ya!.. Bunun istampası var, yağlı boyası var, her şeyi var. Hatta, acemi mütercimlerin garâib-i elfâzından ma’dûd olmak üzere “Diş çekdirmek...” gibi “Fotoğraf çekdirmek!..” meselesi de

var! Çek mütercim efendi, çek!.. Sen bir taraftan çek, ben bir taraftan “Lâ havle!..” çekeyim, hatta ister isen, meşhûr: “Hep çekticeğin kendi cezâ-yı amelindir” İrtikâ, numara: 43-91, s. 169-171.

Anlaşılmaz ifadelerle yönelik eleştirileri:

“Genç kadın bir tayyâr mecrûh gibi...” Şu tercümeyle tercüme etsek bundan “Genç kadın bir uçan yaralı gibi” manasını istihrâc ederiz. Yaralı uçmamaz mı ya? demek istiyor ise bundan da bir şey anlaşılmasın! Zavallı şâirlere kızarlar da “El-ma ‘nâ fî batni ‘ş-şâir!..” derler. Bilmem niçin “El-ma ‘nâ fî batni ‘l-mütercim!..” demezler. Olur mu ya?.. Bu haksızlık değil mi?” İrtikâ, numara: 42-90, s. 166.

Sözdizimine yönelik eleştirileri:

“Rene – El’ân bu madde rahat uykumuzu haram mı edecek?” Dikkat ediyor musunuz? Meram anlaşılmıyor değil, fakat şîve-i ifâde pek fena! Mütercim güya “Bu hal bize uykuyu haram edecek!” demek istiyor ama bir türlü dilçeğizi varıp da diyemiyor!..” İrtikâ, numara: 43-91, s. 169-171.

Mütercimin ana dilinde kötü olmasına yönelik eleştirileri:

“Fabris – Siz kasâvet etmeyiniz..” Tercümenin gittikçe âdileştiğini anlıyorum! Şu asr-ı terakkîde artık “Kasâvet çekme!..” kelimelerini bile lisân-ı tahrîre almıyorlar, nerede kaldı ki “Kasâvet etme!..” Lâyıkıyla Türkçe öğrenilmeden Fransızca –o da nâkıs bir sûrette– öğrenilir ise işte böyle garîbelere, maskaralıklara tesâdüf olunur!.. “Yürek alınız efendi! Telaş etmeyiniz.” Şu ibâre tercümeden tercüme olunursa “Cesâret ediniz efendi! Telâş etmeyiniz!..” kelimeleri vücuda gelecek! Mütercim “Yürek alınız!..” dedikçe “Ciğer yemeyiniz, dalaktan hoşlanmayınız, böbrek iyi değildir, işkembe mide bulandırır, bunları bırakınız yalnız yürek alınız!..” demek istediğini tahattur ediyorum!..” İrtikâ, numara: 43-91, s. 169-171.

74

Kaynak ve erek dili aynı anda kullanmasına eleştirileri:

“Şef di tren yani katarın ser-memuru...” İşte şimdi anladık, şimdiye kadar bilmiyoruz idik. Meğer şef di tren demek katarın ser-memuru demek imiş!.. Acayip!..” İrtikâ, numara: 42-90, s. 166.

Halk ağzını kullanmasına yönelik eleştirileri:

“Bir kadeh süt... he mi?..” “He mi?” demek, burada “Olmaz mı?” yahud “İster misiniz?” makamında mıdır? İrtikâ, numara: 42-90, s. 166.

Sözcüklerin yapısına yönelik eleştirileri:

“Çağrılmasızdan geldiğime affedersiniz efendi...” Bu da “Çağrılmadan...” olacak!.. Her şey olacak ama, bakalım bu garîb mütercimler (!) ne zaman mütenebbih olacak!..” İrtikâ, numara: 43-91, s. 169-171.

İmla hatalarına eleştirileri:

“Jorj hayf Madmazel!..” Dikkat olunsun, imlâ yanlışlığı pek dehşetli! Evveline geliş, lisân-ı avâmda bile makâm-ı teessür ve telehhüfte îrâd [olunan hayf] kelimesi burada (□□□□) sûretinde yazılmıştır!.. Hayf sad hayf!..” İrtikâ, numara: 47-95, s. 114-115.

Zorlama Eleştiriler

“...ve anın el’ân baygın ve bilâ-hareket bulunduğunu görerek yüreği kalkıyordu.” Yürek!.. Yani kalp demek! Yürek çarpar mı, kalkar mı? İz’ân be yahu!.. İdrâk be Monşer!.. Vay!.. Haberim yok!.. Vezinli?.. İz’ân be yahu idrâk be Monşer” İrtikâ, numara: 42-90, s. 166.

“Yüreği kalkmak” deyimini de heyecanlanmak anlamına geldiği için “kalbi çarpmak” ifadesiyle aynı anlamı barındırmaktadır. Buradaki

Mütercim için kullandığı eleştiri ifadeleri:

“Ol adamda şirinlik denilen şeyin eseri yok...” “Şirinlik!” ne demek? “Tatlılık” demek mi? Yoksa, Ferhad ile Şirin’den mi bahsedilmek isteniliyor?... Zavallı, âciz, bununla beraber hodbîn mütercimler!.. “...sınıf-ı ahâlîye mensûbe olduklarına...” İşte “na’şe” kelimesine bir nazîre daha: Mensûbe!..” İrtikâ, numara: 43-91, s. 169-171.

“... Paskal di Landil’i durmayıp söyler, elinde kamçının sapını emer ve kukla gibi durduğu yerde zıp zıp sıçardı.” Kamçının sapını emmek, kukla gibi sıçramak, Kasavye dö Montepen’in değil, mütercimin evzâ’-ı garibesinden olmalı. İşte size hokkabâzlığın tuhaf bir misâli!.. Bizde “mütercim” sıfatını ihrâz edecek olanlar, en evvel lisânımızın gavâmızına oldukça vâkıf olmalı. Bu vukûf husûle gelmeyince işte, şu gibi âsâr-ı müterceme daima tenkîde, daima hande-i istihzâya uğrar!.. “Fârisî söylediğin duymasın ol maskaranın Acemistân bayılır hande-i istihzâdan!..” denilecek yerde: “Âferîn ey tıfl-ı nev-hat sen de mi oldun edîb Bilmiş ol kim sözlerin mehcûr-ı ma’nâdır henüz!..” denilmesin!.. Şîve-i lisânımızı muhâfazaya borçluyuz. Bu, bizim için en büyük bir vazîfedir!” İrtikâ, numara: 43-91, s. 169-171.

“İki günden...” “İki günden” demek “İki günden beri” demek imiş!.. Üslûb-ı ifâdeye dikkat olunuyor mu? Belki mütercimin maksadı yine ihtisâr olsa gerek... “Hani ya ki öyle olsun?..” Şimdi “Allah vere de böyle ola!..” demek istiyoruz, değil mi? Allah aşkına olsun. Bu kelimeler böyle mi telaffuz olunur? “Hani ya ki öyle olsun?” ne demek? Hele bir kere Türkçe değil!.. Fransızca yahud İngilizce şîve-i ifâdesine de benzemez!.. Ey... Nedir bu!.. “Elsine-i hayvâniye” var ise mutlak o lisânlara mürâcaat etmek lâzım gelecek!..” İrtikâ, numara: 44-92, s. 174.

“...Fabris ile elleştikte...” El ele, kol kola, çiftede sandık, kırmızı fındık!.. Kârilerimin hayâlâtını zamân-ı sabâvete, mâziye ircâ’ ederim, evet, böyle bir oyun vardır!.. Masumiyetin bütün bekâret-i semâvîsiyle sâde, latîf bir kızcağz, o bekâret-i semâviyenin şuâtı altında parlayan küçük bir oğlan ellerini birbirine verirler, sonra mütebessimâne, masûmâne, bakışları yekdiğerinin bakışları içinde bayıldığı hâlde tekrâr ederler: El ele, kol kola, çiftede sandık, kırmızı fındık!.. Şuradaki “elleşmek!” tabiri de hâtırına bu bâzîçeyi getirdi. Halbuki mütercimin merâmı “el ele vererek bonjur... yahud bonsuvar!” demeye mün’atîf olsa gerek!.. Aman ya Rabbi!.. Ne mübhem, ne muzlim şeyler!..” İrtikâ, numara: 44-92, s. 174.

“Parla – Ben de çok beğenmişim.” Burada “Beğenmişim” demek “Beğendim” demek oluyor!.. Zavallı mütercim Türkçenin harfini bile okumamış!.. Bilmem böyle tercümelemleri kimler beğenir?” İrtikâ, numara: 44-92, s. 174.

“Fabris – Demek hâsılı burada pek o kadar kökleşmemişsin” “Kökleşmek” demek “müddet-i medîde bir yerde ârâm etmek” olacak!.. “Kökleşmek” ile bu manayı ifâde etmek ne kadar uzun!.. Ne kadar münâsebetsiz!.. Udhûke-perdâzân-ı zamândan biri çıksa da “Hayır mütercim efendi! Muhâtabınız kökleşmedi ama, yavaş yavaş filizleri, havalar böyle giderse çiçek açacak!.. İnşâallah, mâşâallah o zaman da sizin şükûfe-i idrâkiniz neşv ü nemâ bulur!..” dese bilmem ne cevab verilir?” İrtikâ, numara: 44-92, s. 174.

Şu kelimelere dikkat edin: “Ben sandal gibi şeyleri çok severim...” Ben de kayık gibi şeylere bayılırım, Eyüb’e gittiğim vakit oyuncakçılardan bir tane kayık almak mutâdumdur! Herkesin zevk-i selîmine (!) karışılmaz ya!.. Bununla beraber, sormak ayıb olmasın ama, mütercim sandal gibi şeylerden hoşlanıyor da kotra gibi, pazar kayığı gibi, kelek gibi şeylerden niçin harâret (!) duymaz!..” İrtikâ, numara: 44-92, s. 174.

“Klod – Ne güzel tasavvur! İnsan istediği vakit, su üzerinde seyr ü seyâhat edebilmek pek güzel şeydir. Velev bir ceviz kabuğuna râkib olursa yine haz olunur.” “Ceviz kabuğuna râkib olunmak...” Ne?.. Bu şîve nasıl şîve? Bu ifade nasıl ifade? Bakalım mütercim-i meslûbü 'l-ârâm ne zamana kadar böyle tuhaflıklarda devam edecek!.. Şu ceviz kabuğunun da arkasına birkaç tane fıstık, fındık kabuğunu da bağla da, küçük bir istimbotun sevk etmekte olduğu salapuryalar, filanlar hâtıra gelsin!.. İrtikâ, numara: 44-92, s. 174.

“...Jak Liğber dahi zevcesinin kulağından aşağı...” “Kulağından aşağı!” demek kulağına laf etmek demek imiş!.. Yazık bu kadar kâmûslara, eyvah bu kadar hodbînliğe!.. Bir kelimenin mukâbilini bulamadan hemen ona bir mana uydurmak ihtisâr-ı kelâmı itiyâd etmekten ziyâde isti'câl-i tercümeyle delâlet eder sanırım!..” İrtikâ, numara: 46-94, s. 110.

“...şukka-i mezkûrede...” Dikkat ediyor musunuz? Fenn-i tercüme gittikçe kolaylaşıyor. Bu gibi âsâra artık tabirât-ı resmiyyeden olan “şukka” gibi “mezkûre” gibi kelimeler de dâhil olmaya başladı. Câiz mi ya?.. Hele şu asr-ı marîfette câiz olur mu? Bunun yerine mesela “o mektubda” dense hata mı edilir?..” İrtikâ, numara: 46-94, s. 110.

“...ve avdetinde merkûmeyi daha ziyâde dil-dâde ve meftûne bulacağını tahayyül etti.” Hele “dil-dâde” tuhaflığını bir tarafa bırakalım, lâkin, mütercim efendinin birisine bile lüzûm yok iken iki hâ-i te'nîsi bir araya getirmesinde bilmem ne lezzet tasavvur olunur?.. A iki gözüm!.. “Merkûme” dedin, bari “meftûne” deme!.. Şunun her ikisini de unutsan da, şu merkûme yahud meftûnenin asıl adını söyleyen o mübhem belâgatinden (!) bilmem ne eksilir?..” İrtikâ, numara: 46-94, s. 110.

“Yazık o kalemlere ki lisân-ı Osmanî'nin kavâidini öğrenmeden roman tercümesine başlarlar!.. Sonra insanı da: “Kendi bazen gelir amma sözü gelmez kaleme” şikâyetine mecbur ederler!..” İrtikâ, numara: 47-95, s. 114-115.

“Yarı yolda bırakmadı!.. Bu söz o kadar uzadı ki Marsilya'yı, Lyon'u bir tarafa bıraktıktan sonra nihâyet mütercim-i muktedir âlem-i belâgate dâhil olabildi! Dikkat ediyor musunuz? Mütercimlikte tıpış tıpış yürüyor!.. Acele etmiyor!..” İrtikâ, numara: 47-95, s. 114-115.

“...maamafih hastahânesini yürütmeye ve şöhret itibar kazanmaya...” Hastahâne, dâhilindeki hastalar gibi, yavaş yavaş yürüyerek, havâ-yı nesîmîyi teneffüs ediyor! Bakalım, tedkikâtımızda devam ettikçe, hastahâneleri yürüten böyle yörük, yahud çürük mütercimlerin tuhaf tercümelerine daha ne kadar tesâdüf edeceğiz!..” İrtikâ, numara: 47-95, s. 114-115.

“A. Nâdir Beyefendi'nin bir şâir-i nev-zuhûrun (!) nazımları (!) için dedikleri gibi, işte, bir sürü laf!.. Fakat boş, fakat kof!.. Şîvemize mugâyir!.. Memleketimizde bütün vatan kardeşlerimiz için Fransızca bilmek bir marîfet ise, Türkçe bilmek bütün bütün bir lâzîme-i hamiyettir!.. İnsaf edelim, düşünelim, altı yüz sahifelik bir romanın tercümesinin hemen her sahifesinde böyle münâsebetsiz, muğlak, âdi ibârelere, kelimelere, soğuk soğuk muhâverelere tesâdüf edilir ise, insan nasıl olup da müellif-i eserin –böyle tercümelerle– kadrinin tenzîl edildiğine acımaz, insan nasıl olup da, böyle garîb, tuhaf, ne yazdığını bilmez mütercimlere kızmaz?..” İrtikâ, numara: 50-98, s. 125-126.

“...sözünü tekmil etmediyse de alt yanı “polis olmalı” demek istediği derkâr idi.” Buradaki “alt yanı” “mâ-ba'd” makâmında isti'mâl olunmuştur. Mütercimin kelime intihâbındaki muvaffakiyeti böyle kışın kışın gittikçe mana ve üslûbun hemen her satırda böylece alt üst olması mukarrerdir!” İrtikâ, numara: 50-98, s. 125-126.

3.Fâik Ali Bey'in Şiirine Eleştirisi

Beşinci makalede Fâik Ali Bey'in bir şiirini tercümeyle muhtaç bulduğunu belirterek eleştirmiştir.

“Tercüme numûneleri altında, tercüme muhtaç olan bir kısım eş‘âr-ı cedîdeyi de mevzubahis etmek isterim. Ez-cümle geçen haftaki İrtikâ’da Fâik Âlî Beyefendi biraderimizin bir şiiri görüldü. Muhtâc-ı tercümedir. Şâirin ne demek istediğini anlamaya çalışacağım. Dikkat edin, manzûme “Gece Yarıları” diye bir âheng-i mübhem (!) ile başlıyor. “Meḫ‘ûlü meḫâilü meḫâilü feûlün” vezni kâh nezleye uğrayanların yumuşamış öksürüğü gibi “meḫ‘ûlü meḫâilü meḫâilü” sürekli, kâh zâtürriyeden bir şehik-ı ıztırâb gösterircesine yalnız sâdece “Ühhü!.. Ühhü!..” makamında! Neme lâzım benim bunlar?.. Varsın bunları yeni Edebiyât-ı Cedîde’nin yeni aruzu düşünsün!.. Biz gelelim manzûmeye:

“Sen bâd-ı şebistân ile, mahmûr uyanırken

Bîdâr idi bir darbe-i ilhâm ile rûhum;

Me’vâsına bin zâir-i mevḫûm [öksürük kesildi]

Bin ebediyetti semâdan, kürelerden [öksürük başladı]

Etmîşti kamer mavi karanlıkları intâk

Oh ey ebedî şi’r ol, her gece böyle:

Sen bâd-ı nagam-perverişiyle [öksürük kesildi!..]

Ben darbe-i ilhâm-ı me’âliyle uyansak [öksürük başladı!..]

-Tercüme-

Sen gece rüzgârı ile mahmur, uyanırken, ilhâmın bir tokadıyla ruhum uyanıktı. Bulduğumuz yere bin vehm olunmuş ziyaretçi, gönüldü. Küreden haberdî. Âlî, mavi siyahlıkları söyleşiyordu!.. Oh!.. (Çünkü bu oh’un tercümesi yoktur). Ey ümidin şiiri! Her gece böyle, gecenin nağam besleyici rüzgârıyla ben ilhâmın ulviyetlerinin darbeleriyle uyansak!..

Dört bendden ibaret olan nazm-ı mahûdun ilk bendini işte şu kelimeler[le] tercüme edebilmeye çalıştık. Lakin tercümeden de bir fâide hâsıl olmadı. Diğer cihetleri ve emsâli âsârı bu tercüme numûnelerinde, makâm-ı istitrâd-ı tercüme mecbur olursak ne tuhaf şeylere tesadüf edeceğimiz teemmül buyrulsun!..” İrtikâ, numara: 47-95, s. 114-115.

4. Ali Nihad’a Eleştirileri

Son makalede Ali Nihad’ın Pol de Kock’tan çevirdiği *Dostum Pikar* adlı eseri eleştirir.

Sözcük seçimlerine eleştirileri:

“Üstü başı pek temiz ve tutumu yolunda olduğundan...”

Burada düşündüm düşündüm, şu “tutum” kelimesinin ne makamda îrâd olduğunu anlayamadım. Gerçi mütercimim merâmı “idâresi yolunda” gibi bir maksadı ifhâm etmek ise de, kelime, o maksadı ifade için bir mevki-i fesâhat tutamıyor!.. (İrtikâ, numara: 4-104, s. 149-150.)

Gereksiz anlamsal yinelemelere eleştirisi:

“...bunun dahi üstü başı, diğeri gibi insana alışık bir mahlûk olduğunu...”

Zaten insandan bahsolunuyor. Bilmem, burada ne maksada mebnî îrâd olunan “insana alışık bir mahlûk” kelimelerinin, öyle ale’l-amyâ yazılması Nihad Beyefendi biraderimizce bir eser-i zühûl değil midir? (İrtikâ, numara: 4-104, s. 149-150.)

Sözcük yapılarına eleştirileri:

“...sâkit ve sâmit durması ise ahbâbiyetini büsbütün inkâr etmek olmakla...”

“Ahbâbiyet” masdar ise, bunun mâzisi, muzârii, istikbâli nedir? Şunu öğrensek de kâmûsumuz bir kelime daha kazansa!.. (İrtikâ, numara: 4-104, s. 149-150.)

Muğlak ifadelere eleştirileri:

“...deniz üzerinde benim, fikrim, boğazım, çenem pek açılır.”

Evet, mütercim, müellifin ifade ettiği vechile “fikrim güşâyış bulur, obur olurum, hele gevezeliğime nihâyet olmaz, muttasıl söylenir dururum!..” demek istiyor!..

“...aziz dostum Pikar! Ben gemide doğdum. İşte henüz deniz görmedim!..”

Dikkat ediniz: Herif doğuyor, büyüyor, gemide yaşıyor, bununla beraber “henüz deniz görmedim” diyor!.. Acaba buradaki denizden maksad fırtına mıdır?

Hayli zaman görmeyeli sen deniz

Gördüm efendim, ne kadar ben deniz

“...masayı iki tabak ve iki takım çatal bıçakla donattı...”

Büyük bir salon ki bütün avizelerinden rengârenk nurlar yağıyor, şu “takım” kelimelerinin ifade ettiği mana, “on iki” yani “bir düzine” demek midir, evvelâ onu anlayalım!..

“...işte bizim Mösyö Paviyon da bu boyda zevâtandır...”

Buradaki “boy” acaba “iktidâr” manasına mıdır? Yoksa “Dostum Pikar” romanındaki “Mösyö Paviyon” metre yahud arşınla mı ölçülmek lâzım gelir? Sonra, lisân-ı şâir, ara sıra letâfete de dâir olduğu için, lisân-ı Nedim ile:

“Bana bağışla beğenmezsen o şûhu nesi var

Kaddi kûteh mi tenâsüb mü yok endâmında?..”

derler!..

“Ateş gibi olan külbastıları hemen nefes almaksızın yediğinden yahud yuttuğundan kayıdsız iştihâsı her şeye açık, ve bilâ-fâsıla dostuna ettiği gayrın dünyasını düşünmez bir adam olduğunu...”

Külbastılar, yani alafranga tabirce pizolalar ateş gibi değil, henüz ızgaralık alındığı için sıcaktır, denilmek isteniliyor. Maamafih, nefes almaksızın yemek yemekten bir şey anlayamıyor!.. “Yemek” ile “Yutmak” beynindeki farkı tayin pek müşkil değilse de, iştihânın kayıtlı, kayıdsız olup olmadığı cây-ı suâldir!.. “Gayr” kelime-i garîbesinin ne mana ifade ettiğini –lisanımızın nezâhet-i edebiyyesini tahatturla beraber– anlayamadım. (İrtikâ, numara: 4-104, s. 149-150.)

SONUÇ

Mehmed Celâl İrtikâ Mecmuasında yayımladığı *Tercüme Numuneleri* adlı makalelerinin acemi mütercimlerin dikkatini çektiğini fark edince buradakilerden başka tercüme de eleştirme arzusunun oluştuğunu belirtmiştir. Eleştirilerinde erek dil Türkçenin söz varlığını, biçimini ve söz dizgisini dikkate aldığı dikkat çekmektedir. Güzel dilimiz Türkçeyi ve üslubunu korumaya atıfta bulunur, bunu milli bir görev addeder. Mütercimlerin ana diline hâkim olduktan sonra tercüme işine girişmelerini salık verir. Eleştirilerinde Türkçenin söz dizgisi, söz varlığı, sözcük yapısı, üslubu gibi birçok noktaya değinir. Eleştirileri çoğunlukla yerinde olmakla birlikte bazılarının zorlama olduğu kanaati oluşmuştur. Şair ve edebiyatçı oluşu eleştirilerinde yer verdiği şiir dizlerinde kendini göstermektedir. On makale boyunca aynı mütercimi tenkit etmesi

eleştirilince bunda bir kasıt olmadığını göstermek için tanıdığı bir mütercimmin tercümesini öncesine benzer bakış açısıyla eleştirmesi dikkat çekicidir.

BİBLİYOGRAFYA

Akbayar, Nuri, Yüz Yıl Önce Bir Çeviri Tartışması, Metis Çeviri, Sayı 3, 1988.

Andı, M. Fatih, Mehmed Celâl, TDV İslam Ansiklopedisi, c. Ek-2, Ankara, 2019.

Beyhan, Mehmet Ali, Said Bey, Lastik, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2008, 35/549-551.

Ceyhan, Nesime, Romanla Tanışan Neslin Tercüme Tekniği ve Tenkidine Dair Tartışmaları, Türkbilig, 2007/14.

İrtikâ, numara: 42-90, İstanbul, 1900.

İrtikâ, numara: 43-91, İstanbul, 1900.

İrtikâ, numara: 44-92, İstanbul, 1900.

İrtikâ, numara: 46-94, İstanbul, 1901.

İrtikâ, numara: 47-95, İstanbul, 1901.

İrtikâ, numara: 50-98, İstanbul, 1901.

İrtikâ, numara: 51-99, İstanbul, 1901.

İrtikâ, numara: 1-101, İstanbul, 1901.

İrtikâ, numara: 2-102, İstanbul, 1901.

İrtikâ, numara: 3-103, İstanbul, 1901.

İrtikâ, numara: 4-104, İstanbul, 1901.

Kemalpaşazâde Said, Galatât-ı Tercüme 1-18. defterler, 1306-1324/ 1888- 1906.

Kolcu, Ali İhsan, Tanzimat ve Servet-i Fünûn Devirlerinde Batı Edebiyatından Yapılan Şiir Tercümeleri Üzerine Bir Araştırma (189-1901), Atatürk Üniv. SBE, Doktora Tezi, Erzurum, 1995.

Semercioğlu, Ufuk, Osmanlı'da İlk Çeviri Eleştirileri, Buca Eğitim Fak. Dergisi, 28 (2010)

Tanpınar, Ahmet Hamdi, 19 ncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1988.

ÇEVİRİ YAZI:

Tercüme Numûneleri

Kelimeler Aynen

1

Kazaviye di Montepen, Mecnûneler Tabîbi. Mütercimi: Atamyân, nâşiri Civelek.

İşte kitabın üstündeki unvanlar bunlar! Fransızcaya âşinâ birçok arkadaşlarıma “Kazaviye di Montepen” nâmında bir muharrir tanır mısınız?” diye sordum. Cevâben “Hayır!” “Kazaviye di Montepen” değil, “Kasavye dö Montepen” (Xavier de Montépin) nâmında bir muharriri tanırız!” dediler.

Müteaccibâne ilk sahifeyi çevirdim. Birinci Bâb başlıyor:

“Milâd’ın 1874 senesi Mayıs’ının onuncu günü Marsilya’dan Paris’e revân olan demiryol sürat katarı yolcuları meyânında yaşlıca bir erkek ile henüz genç çağında bir kadın bulunup erkek altmış geçkin ve kadın ise otuz beş yaşında ancak var idi.”

Mütercimim Türkçeyi pek ziyâde iltizâm ettiği “demiryol sürat katarından” anlaşılıyor! Hele “revân” kelimesini şurada isti‘mâl edişi katarın su gibi akıp gittiğini göstermektedir.

Bârekallâh mahâretidir bu

Eser-i pâk-i belâgattir bu

İnsan, tercümeyle muhtaç olan bu tercüme numûnelerini gördükçe tuhaf bir şâirin, Sa‘dî’nin:

Ey mürğ-i seher aşk zi-pervâne beyâmûz

K’ân sũhte-râ cân şüd âvâz neyâmed

beytiyle başlayan kıt‘asını:

Bilmem zu! Ne cır cır eyliyorsun?

Sus ey zeherin guşu! Bed-âvâz

Pevrâneye bak köpoğlu hayvan!

Âteşde yanar da hiç tınmaz

nazmıyla tercüme etmeyi der-hâtır ediyor.

“Merkûmenin ufacak elleri zannedersin bir lerze-i nâgehânîye dûçâr olarak sık sık titriyordu.”

Mesele öyle değil! Şu satırları yazarken, mütercimim kalemi bir herze-i hâk-dânîye giriftâr olarak aralık aralık cızıldıyordu öyle değil mi?

“Moris – İyice misin?”

“Evet, çok iyiyim... Deniz beni berbâd etmişti... Zannedersin şimendiferde yorgunluk aldım...”

Bir türlü aklım ermiyor!.. Arada sırada şu “zannedersin” ne oluyor?..

“Demiryol katarı yeniden yola çıkmış olup saatte altmış kilometre kat‘-ı mesâfe ederek Paris’e doğru tayerân etmekte idi!..”

Kuzum söyle!.. Şu katar nâmındaki kuşun kanatları uzun muydu, kısa mıydı? Paris’e doğru uçarken öttü mü, ötmedi mi?

“Genç kadın yeniden uyuşup zannedersin uykuya daldı...”

Artık zannetmem!.. Çünkü çok oluyor!.. Zannedersin zannedersin... Nedir bu zannedersin?.. Bıktık!.. İllallah!.. İnsan zan ile yaşar mı?.. Şâir:

“Zannedersin perde-i mehtâba girmiş âfitâb

Yûsuf’un nûr-ı ruhundan olsa pîrâhen sana”

demiş ama, bu makamda değil!..

“...vagonun pencere camını aşağı kaydırıldı.”

Burada kârîîn-i kirâm için çok dikkat lâzım!.. Öyle anlaşılıyor ki vagonun her tarafı camdandır!.. Bir de pencere camı varmış!.. Bu cam inmezmiş, kayarmış!.. Ha bildik şunu!.. Vagonun içinde kaydarak da oynarlarmış!.. İşte Amerika’nın nev-îcâd vagonları böyledir!..

“Genç kadın bunu diyerek ve tebessüm ederek...”

Ah! Bu “demek” ile “söylemek” beynindeki fark! “Genç kadın bunu diyerek” denilecek yerde “Genç kadın böyle söyleyerek” denilse hata mı edilmiş olur? İnsan böyle garîbeleri gördükçe:

“Anladım ammâ muvaffak olmadım anlatmağa

Anlamak âlemde anlatmak kadar müşkil midir?”

suâlini irâd etmekte bî-ihdiyâr kalıyor!.

“Genç kadın bir tayyâr mecrûh gibi...”

Şu tercümeyle tercüme etsek bundan “Genç kadın bir uçan yaralı gibi” manasını istihrâc ederiz. Yaralı uçmaz mı ya? demek istiyor ise bundan da bir şey anlaşılmaz! Zavallı şâirlere kızarlar da “El-ma’nâ fî batni’ş-şâir!” derler. Bilmem niçin “El-ma’nâ fî batni’l-mütercim!.” demezler. Olur mu ya?.. Bu haksızlık değil mi?

“Şef di tren yani katarın ser-memuru...”

İşte şimdi anladık, şimdiye kadar bilmiyorduk. Meğer şef di tren demek katarın ser-memuru demek imiş!.. Acayip!..

“Araba getirmeye giden istasyon memuru ufacak ve zâif bir bârgîr koşulu köhne bir araba getirdi.”

Ben Atamyan Efendi’nin yerinde olaydım, bu arabaya binmek için, zannedersin, titrerdim. Yollarda tangır tungur ettikçe dibi ensesinden çıkarsa çamurlara serilmek lazım gelir!.. Şimdi şef di tren de yoktur ki ona laf anlatalım!..

“...ve anın el’ân baygın ve bilâ-hareket bulunduğunu görerek yüreği kalkıyordu.”

Yürek!.. Yani kalp demek! Yürek çarpar mı, kalkar mı? İz’ân be yahu!.. İdrâk be Monşer!.. Vay!.. Haberim yok!.. Vezinli?..

İz’ân be yahu idrâk be Monşer

Müstef’ilâtün müstef’ilâtün!.. Ne ise!..

Şimdi şiir bahsinde değiliz ya!.. Biz gelelim, romana.

“...merkûme kızlar sözlerine hiç kulak vermemiş...”

“Merkûme” dedikten sonra “kız” demeye lüzum var mı? İnsanın, Mısırlı Nihad Bey merhûmun meşhur bir kıt’asını biraz tağyîr ile:

“Öyle câhilsin ki echeller seni techîl eder

Hep sana meçhûldür âlemdeki malûmlar

Beynimizde söz yine mutlak sana şaplak atar

Bir tuhaf merkûme bir kız, dört nefer merkûmlar”

diyeceği geliyor!..

“Roza – Yahud bir kadeh süt... Eşi mânendi bulunmaz bir sütümüz var...”

“Eş” ne demek, “Mânend” ne demek? “Bir kadeh süt... he mi?..”

“He mi?” demek, burada “Olmaz mı?” yahud “İster misiniz?” makamında mıdır?

“Sevgili zevcesinin cismi yanında yalnız kaldı...”

Buradaki “cisim” zevceden ibaret değil midir? Yoksa zevcenin cismi yok mudur? Bu zevce midir, heyûlâ mıdır, canlı mıdır, cansız mıdır, yenir mi, yenmez mi?..

Bugün edebiyâtımızı işgâl eden en mühim mesele tercüme meselesidir. Türkçe lisanına bi-hakkın vâkıf olamayan bu gibi acemi mütercimler biraz düzgüncesine söylemeyi öğrenseler, ondan sonra eser-i mahâretlerini gösterebilirler!

Türkçe bilmeden eser tercümesine kalkışmak gülünç olduğu kadar müellifin şöhretine nakîsa îrâs etmek mazarratını da tevlîd eder. İleriki makalemizde tafsilât-ı lâzime verilecektir.

Mehmed Celâl

Tercüme Numûneleri

2

Geçen haftaki makalemin nihayetinde “Türkçe bilmeden eser tercümesine kalkışmak gülünç olduğu kadar müellifinin şöhretine nakîsa îrâs etmek mazarratını da tevlîd eder.” demiştim. Pek doğrudur! Bir kere Kasavye dö Montepen’i göz önüne getirelim: Meşhur bir muharrir değil mi? Şimdi bu zat Türkçe bilse de, eserinin sûret-i tercümesini okusa “Hayır! Ben böyle eser yazmadım!” demez mi? Yahud Kasavye dö Montepen’i tanıyan Türkler böyle tercüme münasebetsizliklerini gördükçe “Ne âdi şey! Ne bayağı eser!..” tezyifinde bulunmazlar mı?

Bu gibi mütercimliğe heves edenler, bari, tercümelerini iyi Türkçe bilenlere tashih ettirseler!.. Mesela Mustafa Refik Bey, yahud Selanikli Tevfik Bey gibi muktedir zevata müracaat olursa, onlar bu müracaatı reddetmezler. Eser de sevile sevile okunur.

Şu ibareyi okuyalım:

“...ta birisi olduğunu tanıdıktan sen mi imişsin, gel içeri...”

Şimdi buradaki “Sen mi imişsin...” suâli “Sen misin” yahud “Sen idin” makamında olacak, değil mi? Halbuki ne kadar uzak!.. Makâm-ı taaccübde “Sen imişsin!” denilir. Ez-cümle şu meşhur şiir buna şahiddir:

“Ben bilmez idim gizli ayân hep sen imişsin

Canlarda ve tenlerde nihân hep sen imişsin

Âlemde nişân ister idim ben sana senden

Bildim ki dü-âlemde nişân hep sen imişsin!..”

Şîve-i lisânımızca “Sen mi imişsin...” denilemez.

“...meşe ağacından mamûl büyük bir dolap ve ceviz ağacından mamûl bir düzen masası...”

Bir kısım Fransızca kelimeler vardır ki bunlar isti‘mâl oluna oluna âdetâ Türkçeleştikten sonra bunları kullanmak için hiçbir mahzur yoktur. Yanılmıyorsam “tuvalet” kelimesi de bu kelimelerdendir. Lisanımızda başka mukabilini de bulabiliriz. Hal böyle iken tuvalet masasına “düzen masası...” demek, malumat-fürûş olan acemi mütercimin “İşte tuvalet kelimesinin mukabilini buldum!” mu demektir.

“...kendisi bu bin türlü eşya ve âlât ve edevâtın ara yerinde oturmuş keyifleniyordu.”

“Neşeli bir halde bulunuyordu” “Müsterih görünüyordu” “Mesrûr idi” gibi bin türlü tabir var iken “keyifleniyordu” kelimesi pek tuhaf geliyor: zevkleniyordu gibi!..

“Rene – El’ân bu madde rahat uykumuzu haram mı edecek?”

Dikkat ediyor musunuz? Meram anlaşılmıyor değil, fakat şîve-i ifâde pek fena! Mütercim güya “Bu hal bize uykuyu haram edecek!” demek istiyor ama bir türlü dilçeği varıp da diyemiyor!..

“*Fabris – Siz kasâvet etmeyiniz..*”

Tercümenin gittikçe âdileştiğini anlıyorum! Şu asr-ı terakkîde artık “Kasâvet çekme!..” kelimelerini bile lisân-ı tahrîre almıyorlar, nerede kaldı ki “Kasâvet etme!..”

Lâyıkıyla Türkçe öğrenilmeden Fransızca –o da nâkıs bir sûrette– öğrenilir ise işte böyle garîbelere, maskaralıklara tesâdüf olunur!..

“*Fabris – Ve bu dediğim karı...*”

“Dekadanlık” bizim bildiğimiz kadar pek yeni değilmiş!.. İşte mütercim de dekadan!..

“*Yürek alınız efendi! Telaş etmeyiniz.*”

Şu ibâre tercümeden tercüme olunursa “Cesâret ediniz efendi! Telâş etmeyiniz!..” kelimeleri vücuda gelecek! Mütercim “Yürek alınız!..” dedikçe “Ciğer yemeyiniz, dalaktan hoşlanmayınız, böbrek iyi değildir, işkembe mide bulandırır, bunları bırakınız yalnız yürek alınız!..” demek istediğini tahattur ediyorum!..

“*...banker bu hali görünce yavaşçacık bir nidâ salıverip...*”

Banker bu nidâyı ne tarafa doğru salıverdi? Nidâ, böyle başıboş salıverilir mi ya? Ya gemi azıya alırsa?.. Artık uğraş ki tutasın!..

“*...o ara oda kapısı çalınıp...*”

“O aralık” olacak!.. Gaflet buyrulmaya!.. Mütercim, ihtisâr-ı kelâm tarafdârânı olduğundan “O ara...” demiş!..

“*Çağrılmazdan geldiğime affedersiniz efendi...*”

Bu da “Çağrılmadan...” olacak!.. Her şey olacak ama, bakalım bu garîb mütercimler (!) ne zaman mütenebbih olacak!..

“*Tabîb – Şu sırada yalnız kalmanız iyi kaçmayacağını anladım!..*”

Buradaki kaçış, yavaşçacık salıverilen “nidâ”ya benziyor!.. “Kaçış” ile “nidâ” birbirini kovalıyor mu, ne oluyor?..

“*Banker – Ey bu na‘şe kimin na‘şesi imiş?..*”

Şimdi, bana bir şaşkınlık geldi. Ne yapılmak, ne denilmek, ne yazılmak isteniliyor! Allah aşkına olsun, anlatınız bana, boğulacağım!.. “Na‘ş” kelimesi için bir hâ-i te’nîs mi isbât olunacak?..

“Anladım ammâ muvaffak olmadım anlatmağa

Anlamak âlemde anlatmak kadar müşkil midir?”

“*Maznûnun fotoğraf resmini çekdirmek...*”

Demek, fotoğraf başka, resim de başkadır!.. Öyle ya!.. Bunun ıstampası var, yağlı boyası var, her şeyi var. Hatta, acemi mütercimlerin garâib-i elfâzından ma’dûd olmak üzere “Diş çektirmek...” gibi “Fotoğraf çektirmek!..” meselesi de var!

Çek mütercim efendi, çek!.. Sen bir taraftan çek, ben bir taraftan “Lâ havle!..” çekeyim, hatta ister isen, meşhûr:

“Hep çekticeğin kendi cezâ-yı amelindir”

mısrâını

“Hep çekticeğin kendi cezâ-yı kalemindir”

mısrâına tahvîl edelim.

“Banker – Bu adam kaç yaşında görünür ve ne cins adama benzer?..”

Hazret-i Âdem’in ahfâdından olan bu adam, Amerika orangutan cinsine benzer!.. Adamlık nâmına her cinse benzer!..

“Ol adamda şirinlik denilen şeyin eseri yok...”

“Şirinlik!” ne demek? “Tatlılık” demek mi? Yoksa, Ferhad ile Şirin’den mi bahsedilmek isteniliyor?... Zavallı, âciz, bununla beraber hodbîn mütercimler!..

“...sınıf-ı ahâlîye mensûbe olduklarına...”

İşte “na‘şe” kelimesine bir nazîre daha: Mensûbe!..

“...bu geniş elbiseler içinde kendi hafif vücudu sallanır durur idi.”

Şeyh Gâlib’in:

“İnsâfın o yerde nâmı yok mu?”

mısrâını her zaman tekrâr edeceğim geliyor. İnsaf, merhamet, teemmül be!.. Za‘îf vücud sallanmaz, titrer!.. Sonra, etfâl-i zamân mütercim efendiye hande-künân olarak:

“Bâğçeye kurdum asma salıncak

Yâr gelip yâr gelip sallanacak!..”

derler!..

“... Paskal di Landil’i durmayıp söyler, elinde kamçının sapını emer ve kukla gibi durduğu yerde zıp zıp sıçrardı.”

Kamçının sapını emmek, kukla gibi sıçramak, Kasavye dö Montepen’in değil, mütercimın evzâ’-ı garîbesinden olmalı. İşte size hokkabâzlığın tuhaf bir misâli!..

Bizde “mütercim” sıfatını ihrâz edecek olanlar, en evvel lisânımızın gavâmızına oldukça vâkıf olmalı. Bu vukûf husûle gelmeyince işte, şu gibi âsâr-ı müterceme daima tenkîde, daima hande-i istihzâya uğrar!..

“Fârisî söylediğin duymasın ol maskaranın

Acemistân bayılır hande-i istihzâdan!..”

denilecek yerde:

“Âferîn ey tıfl-ı nev-hat sen de mi oldun edîb

Bilmiş ol kim sözlerin mehcûr-ı ma‘nâdır henüz!..”

denilmesin!.. Şîve-i lisânımızı muhâfazaya borçluyuz. Bu, bizim için en büyük bir vazifedir!

Mehmed Celâl

Tercüme Numûneleri

3

İkinci makâlemizin son satırlarını tekrâr etmeye mecbûruz. Bu mecbûriyet vazifeyi unutmamaktan neş'et ediyor: “Şîve-i lisânımızı muhâfazaya borçluyuz. Bu, bizim için en büyük bir vazifedir!”

Bundan sonra yine ihtârâtımıza devam edelim:

“Milyonlara el vurur...”

Hayır hayır! El vurmaz, ayak vurur; bacak vurur, muttasıl vurur. “Milyonlara sahip olmak” makâmında “Milyonlara el vurur.” demek, altınlara şöyle başparmağıyla bir fiske vurarak “He?.. Sen saf altınsın, yoksa değilsin?” demek midir?

“İki günden...”

“İki günden” demek “İki günden beri” demek imiş!.. Üslûb-ı ifâdeye dikkat olunuyor mu? Belki mütercimim maksadı yine ihtisâr olsa gerek...

“Hani ya ki öyle olsun?..”

Şimdi “Allah vere de böyle ola!..” demek istiyoruz, değil mi? Allah aşkına olsun. Bu kelimeler böyle mi telaffuz olunur? “Hani ya ki öyle olsun?” ne demek? Hele bir kere Türkçe değil!.. Fransızca yahud İngilizce şîve-i ifâdesine de benzemez!.. Ey... Nedir bu!.. “Elsine-i hayvâniye” var ise mutlak o lisânlara mürâcaat etmek lâzım gelecek!..

“Ne şey için...”

Bu kelimeleri anlamak için, biraz ta'mîk-i fikr etmeliyiz. Çünkü bu kelimeler Türkçenin Alenika'sından olmalı!.. Biz anlamayız, biz bilmeyiz!.. Bunlar bize külliyen vahşidir!.. Bunlar bize bütün bütün yabancıdır!..

“...ışığı söndürerek...”

İşte tam Türkçe bir kelime; ışık! Pekâlâ ama “ışık” aydınlık manasına olup bu da ya bir gazdan, ya bir mumdan, ya bir elektrikten vesairenden intişâr eden bir aydınlıktır. Bunun itfâsı için ise, ya bir mumu söndürmek, ya bir elektrik düğmesine dokunmak îcâb eder. O halde, mumu üfleyerek, gazı söndürerek tabirleri şîve-i lisânca daha muvâfık, daha lâyük olur!..

“...delikanlı makâlesine devam ederek...”

Bu makâlenin mâ-ba'di var mı, yok mu? Muttasıl devam eden bu makâle musikîye mi âiddir, yoksa:

Ensenedeki lafı demedin mi? Âhengime mi taalluk ediyor?

“Düşte fikr eylerim evsâfını bîdâr olıcak

Bulurum levh-i hayâlimde serâb-ı bî-reng

Sonra tasvîr edip âyîne-i endîşeme

Hem yazar hem tutarım nağme-i kilke âheng!..”

diyen şâirin üslûb-ı ifâdesi, mütercimim armonisinin yanında “pek güzel..” makâmında kalıyor!.. Söz beynimizde, laf lafi açar derler... Bakınız, mütercim Kasavve dö Montepen'in ağzından daha neler söylüyor:

“...hizmetkârânın yerlerini tayin ve tevzî edersin...”

Gazete müvezzii Üsküdar'a da gelse de İrtikâ'ları tevzî etmeye başlasa!.. Cuma günleri şu gazeteyi Çamlıca'da okumaktan mahrum kalıyorum!.. Bunu bizim direktöre de söyledim, müteessifâne tebessüm etti!

“...Vefâtından beri üç milyonluk Franklık bir servete mâlike bulunmaktadır.”

Zannedersem, kâriyerim “na‘şe”, “mensûbe” kelimelerine birer eş arıyorlar!.. İşte size bir “mâlike!..” Şunun yerine “sâhib” yahud “mâlik” dese idin ne olurdu? İz‘ânından (!), irfânından (!) bir şey mi eksilirdi.

“...katarın bir vagonundan bir nidâ-yı âh Ovime'nin (?) kulağına vâsıl olmakla var kuvvetini gözlerine cem‘ edip başını vagonun dışarı çıkardı ise de...”

Bir nidâ-yı âh!.. His, mübkî eser yazan büyük... ama pek büyük şâirlere müjde! İşte bir feryad daha bulduk: Nidâ-yı âh!.. Âhın sadâsı!.. Sadâ-yı âh!.. Büyük şey!.. Büyük iş!.. Râst’dan başlayarak biraz Nihâvend’i dolaşıktan sonra Sûzinâk’ta şöyle biraz nefes alalım, Hicâzkâr’da mola veririz, ve sonra öyle bir nidâ-yı âh koparırız ki:

“Nâyın ki çıkar zembere sûrâhlarından

Bülbüller öter sanki gülün şâhlarından!..”

“...Fabris ile elleştikte...”

El ele, kol kola, çiftede sandık, kırmızı fındık!.. Kâriyerimin hayâlâtını zamân-ı sabâvete, mâziye ircâ‘ ederim, evet, böyle bir oyun vardır!.. Masumiyetin bütün bekâret-i semâvîsiyle sâde, latif bir kızcağz, o bekâret-i semâviyenin şuâi altında parlayan küçük bir oğlan ellerini birbirine verirler, sonra mütebessimâne, masûmâne, bakışları yekdiğerinin bakışları içinde bayıldıği hâlde tekrâr ederler: El ele, kol kola, çiftede sandık, kırmızı fındık!..

Şuradaki “elleşmek!” tabiri de hâtırıma bu bâzîçeyi getirdi. Halbuki mütercimim merâmı “el ele vererek bonjur... yahud bonsuvar!” demeye mün‘atif olsa gerek!.. Aman ya Rabbi!.. Ne mübhem, ne muzlim şeyler!..

“Parla – Ben de çok beğenmişim.”

Burada “Beğenmişim” demek “Beğendim” demek oluyor!.. Zavallı mütercim Türkçenin harfini bile okumamış!.. Bilmem böyle tercüme kimler beğenir?

“...ve zannetmem ki pastan çıkmış olsun.”

Cereyân-ı ifâdeye dikkat edilecek olursa, buradaki “pas”, “mâtem” kelimesi makamına kâim olacak! Zevk-âşinâyân-ı edebe mürâcaat ederim, her harfinden bir hüznün anlaşılabilir şîve-i lisânımızca mûnis ve dâimiyyü’l-isti‘mâl olan “mâtem” kelimesini bırakıp da “yas” demek, vukûfsuzluğun derece-i nihâyesini göstermek demek değil midir?

“Fabris – Demek hâsılı burada pek o kadar kökleşmemişsin”

“Kökleşmek” demek “müddet-i medîde bir yerde ârâm etmek” olacak!.. “Kökleşmek” ile bu manayı ifâde etmek ne kadar uzun!.. Ne kadar münâsebetsiz!.. Udhûke-perdâzân-ı zamândan biri çıksa da “Hayır mütercim efendi! Muhâtabınız kökleşmedi ama, yavaş yavaş filizleri, havalar böyle giderse çiçek açacak!.. İnşâallah, mâşâallah o zaman da sizin şükûfe-i idrâkiniz neşv ü nemâ bulur!..” dese bilmem ne cevab verilir?

“Klod – Amerika’dan gelme bir dayım var...”

Buradaki “gelme” acaba “gelmiş” yahud “gelen” demek mi olacak?

“Kendi bazen gelir sözü gelmez kaleme!”

Şu kelimelere dikkat edin:

“Ben sandal gibi şeyleri çok severim...”

Ben de kayak gibi şeylere bayılırım, Eyüb'e gittiğim vakit oyuncakçılardan bir tane kayak almak mutâdımdır! Herkesin zevk-i selimine (!) karışılmaz ya!.. Bununla beraber, sormak ayıb olmasın ama, mütercim sandal gibi şeylerden hoşlanıyor da kotra gibi, pazar kayığı gibi, kelek gibi şeylerden niçin harâret (!) duymaz!..

“Klod – Ne güzel tasavvur! İnsan istediği vakit, su üzerinde seyr ü seyâhat edebilmek pek güzel şeydir. Velez bir ceviz kabuğuna râkib olursa yine haz olunur.”

“Ceviz kabuğuna râkib olunmak...” Ne?.. Bu şîve nasıl şîve? Bu ifade nasıl ifade? Bakalım mütercim-i meslûbü'l-ârâm ne zamana kadar böyle tuhafliklarda devam edecek!.. Şu ceviz kabuğunun da arkasına birkaç tane fıstık, fındık kabuğunu da bağla da, küçük bir istimbotun sevk etmekte olduğu salapuryalar, filanlar hâtıra gelsin!..

Tercüme Numûneleri

4

“Tercüme Numûneleri” unvân-ı umumîsi altında yazmakta olduğum işbu makalelerin bir kısım mütercimîn tarafından şâyân-ı intibâh olarak telakkî edildiğini işittikçe hakikaten memnun oluyorum. Mademki hep vatandaşız; mademki Osmanlı unvân-ı celîli altında yaşıyoruz, bu unvâna mensub olan lisân-ı latîfi tağlît ve tahrîf etmeye hakkımız yoktur.

Gelelim tercüme numûnelerine:

“...bu sandal ve sefâini idâre ve muhâfaza etmek için ayrı sanattan bir adam lazım...”

Ashâb-ı sanattan, yahud erbâb-ı sanattan denilecek yerde yalnız sanattan demek Atamyan Efendi'nin her dem iltizâm edegeldiği kâide-i ihtisâra riâyetten ileri gelse gerektir!

Bu kadar ihtisârı söyleyiniz

“Ehl-i sıfat revâ görürler mi”

“...sırtına düzgün bir ruba al!”

“Ruba”dan maksat hep bildiğimiz elbise olduğuna göre bunun elbette ayağa, başa iksâ olunmayacağı bedihî olup sırta mahsûs olduğu âşikâr olduğundan burada:

“Malumu ne lâzım etmek i'lâm?”

suâl-i müteaccibânesini îrâd edersem mazur görülürüm, sanırım!

“...bunlar ikisi suspus ve biraz ayrıca yürüyerek...”

Burada “suspus”, “sessiz” yahud “sâkitâne” demek mi olacak? Bu gidişle mütercimîn sükûtu musikî yerine geçecek ama, anlayan kim?

“Yavla – Lakin siz beni henüz tanır tanımaz bir şeysiniz.”

Allah aşkına olsun, manasızlıktan boğulacağım geliyor. “Bir şeysiniz” ne demek? Ne denilmek isteniliyor. Meram “Siz beni daha yeni tanıyorsunuz” yahud “Henüz görüştüğ” demek midir? Zavallı, biçâre kelimelerin böyle acemi mütercimlerin elinde hiçbir mana ifade edemediklerine bakınca “Hayf sad hayf!” demekten başka çare bulamıyorum.

“...yalnız bir nigâh ile bir kalbe âteş-i aşk u sevdâ düştüğünü ve bir şerâre ile bir harîk-ı kebîr vukû bulduğunu bilmez misiniz?”

Biliriz, Hocapaşa harîk-ı kebîrini biliriz ki Hocapaşa'dan başlayarak Yedikule'ye kadar kol attı. Davudpaşa harîk-ı kebîrini biliriz ki Fâtih civârını bile aydınlattı!

“Ah Beyoğlu vah Beyoğlu

Yandı da yandı kül oldu!..”

koşmasından da istidlâl olunacağı üzere Beyoğlu harîk-ı kebîrini de biliriz ki her şerâresi tâk-ı âsumâna (!) erişti!.. Ne hâcet? Unkapanı, Hasköy yangınları daha pek yakından, unutulacak kadar zaman olmadı. Bu kebîr harîkların hepsini biliriz! Şimdi:

“Âşık Kerem Aslıhân’ı yolunda

Bir tarlayı yaktı şânı yolunda!”

Yahud:

“İhrâk-ı kebîr âteş-i sûzâna nisbet

Yazlarda zuhûr eyleyen âteş böceğidir”

demiş olan şâirler, gelsinler, bu mübâlağayı görsünler de “Amma yanık mütercim imiş, ha!..” desinler!..

“...istasyondan demiryola râkib olursunuz...”

Yani demirlerin üzerine oturursunuz!.. Hava böyle don, soğuk da olursa var ya!.. Bir âlâ kaydırak da oynarsınız!..

“...zannedersin muşambanın üzerinde berhayat gibi görünüyordu.”

Al bir “zannedersin...” daha?..

Zannedersin bu tercüme olacak

Zannedersin yavaş yavaş solacak

Montepen şimdi bir zekâ bulacak

Hugo’nun nazlı infîlinden

Jilber’in iğbirâr-ı bâlinden!..

Zannedersin köpoğlu pevrâne

Ensesinde uçar garîbâne

Geliyor neş’e hiss-i insâna

Tenin en sonraki melâlinden

Borje’nin sâde hasbihâlinden!..

“...Jak Liğber dahi zevcesinin kulağından aşağı!..”

“Kulağından aşağı!” demek kulağına laf etmek demek imiş!.. Yazık bu kadar kâmûslara, eyvah bu kadar hodbînliğe!.. Bir kelimenin mukâbilini bulamadan hemen ona bir mana uydurmak ihtisâr-ı kelâmı itiyâd etmekten ziyâde isti’câl-i tercümeyle delâlet eder sanırım!..

Buna tercüme der isem tercüme, pek aldanırım!..

“...lâkin üç aydan düğüncü olacağımıza hiç şüphem yoktur.”

“Üç aydan” demenin “üç aydan beri” demek olduğunu ihtârdan sonra şu “düğüncü” kelimesinin ne mana ifade ettiğini arayalım!.. Düğüncü!.. Vâkîâ düşündürücü bir kelime!.. Acaba bu, eli ayağı düzgün, musâhabeti tatlı olan görücü demek mi? Çünkü düğüne münâsebeti var!.. Olmasa gerek!.. Ya nedir? Yoksa, bir kira beygirine binerek, üzengileri muttasıl sallayarak, kendine avâm-pesendâne bir vaziyet vererek, gelin arabasının önünden koşan, damat beyden hediye

alacağı mülâhazasıyla ağzı iki karış açılan müjdeci demek midir? Gâlibâ, o da değil!.. Ya ne demektir? Sakın “İki aya kadar düğünümüz olacak!” demek [olmasın]. Öyle ise:

Dikkat et hiç düğüncü olamaz öyle bugün

Bu düğün başka düğündür bu düğün başka düğün
derim!..

“...Nabrisi sūr-ı kalbini açığa vurmamak için başını önüne astı.”

“Başını önüne eğdi” demek için pek büyük müşkilât içinde kalırsanız onun yerine “Başını önüne astı.” dersiniz olur biter!..

“...şukka-i mezkûrede...”

Dikkat ediyor musunuz? Fenn-i tercüme gittikçe kolaylaşıyor. Bu gibi âsâra artık tabirât-ı resmiyyeden olan “şukka” gibi “mezkûre” gibi kelimeler de dâhil olmaya başladı. Câiz mi ya?.. Hele şu asr-ı marifette câiz olur mu? Bunun yerine mesela “o mektubda” dense hata mı edilir?..

“...her ne kadar ki cism ü vücûdu deryâları tecâvüz edecek idiyse de, fikr ü kalbi Melon’daki sayfıyeden firkat etmeyeceğini ilâve eyledi...”

“Deryâları tecâvüz”, “deryâları geçmek” olacak!.. Bunu anlayabildik ya!.. Gel gelelim “firkat etmeyi!!!” ne?..

“İftirâk” makâmında “firkat” demek ne kadar gülünç olur, değil mi?..

“...ve avdetinde merkûmeyi daha ziyâde dil-dâde ve meftûne bulacağını tahayyül etti.”

Hele “dil-dâde” tuhaflığını bir tarafa bırakalım, lâkin, mütercim efendinin birisine bile lüzûm yok iken iki hâ-i te’nîsi bir araya getirmesinde bilmem ne lezzet tasavvur olunur?.. A iki gözüm!.. “Merkûme” dedin, bari “meftûne” deme!.. Şunun her ikisini de unutsan da, şu merkûme yahud meftûnenin asıl adını söyleyen o mübhem belâgatinden (!) bilmem ne eksilir?..

“...gece uykusu götürmemiş olduğu anlaşılıyordu.”

Anlıyorsunuz ya? Mütercim efendinin uykuları kaçmış!.. Onu demek istiyorlar!.. Uyku macunundan bir dirhem mikdârı tenâvül buyursalar hem derd-i tercüme, hem illet-i hezeyâna bire birdir!..

Mehmed Celâl

Tercüme Numûneleri

5

Acemi mütercimlerin, yazdıklarından mütenebbih olduklarına itimâd ettikçe, her türlü âsâr-ı müterceme hakkında bazı mülâhazât dermeyân etmek istiyorum. Maamafih, bunu sonraya bırakarak, yine Atamyân Efendi’nin tercümesine gelelim.

“Elmas-pâre bir kızdır.”

Farkında mısınız, aziz kârilerim? Burada “elmas-pâre”, “elmas parçası” demek olacak!.. Kasavye dö Montepen mutlak “elmas parçası” gibi bir kız tahayyül ettiği halde Atamyân Efendi cenâbları “elmas-pâre”

Vasf-ı terkîbi kalır âvâre

Acabâ var mıdır elmas-pâre

Yazık o kalemlere ki lisân-ı Osmanî'nin kavâidini öğrenmeden roman tercümesine başlarlar!..
Sonra insanı da:

“Kendi bazen gelir amma sözü gelmez kaleme” şikâyetine mecbur ederler!..

“...bunu müteâkiben sevinçli sesler dahi işitildiğinden...”

Allah aşkına olsun, niçin “Dekadanlar”a ilişirsiniz, neden bu biçâre çocuklara dokunursunuz,
“semen-fâm sâât”ler olsun, “hulyâ-yı zümrüdîn” bulunsun, “avd-i mükevkeb” terâne-sâz-ı
belâgat olarak, bu terkîbi –halledeceğiz diye– bütün müntesibîn-i edebin zihni yorulsun da hâlâ
“sevinçli sesleri...” anlamayalım!.. Bu ne kadar hamâkat!..

“Göğüs kemâl-i şiddetle kalkıp kalkıp oturuyor ve yanaklarından aşağı seylâb gibi ter
akıyordu.”

Komedi!.. Çok değil! Bir perde! İşte göğsü körüklü bir insan!.. Bir iner, bir çıkar, ama bu
göğüste oturuş da var!.. Seylâb!.. Cenâb-ı Hak, kimseyi seylâb-zede etmesin!.. Hele “ter” seylâb
şekline girerse, kim bilir, ne kadar kokar!.. O halde, eczahâne sâhiblerine müjde!.. Asit borikler
falanlar kim bilir, ne kadar satılır?..

“...deyip sözünde yine yarı yolda bıraktıkta...”

Yarı yolda bırakmadı!.. Bu söz o kadar uzadı ki Marsilya’yı, Lyon’u bir tarafa bıraktıktan sonra
nihâyet mütercim-i muktedir âlem-i belâgate dâhil olabildi! Dikkat ediyor musunuz?

Mütercimlikte tıpış tıpış yürüyor!.. Acele etmiyor!..

“Gül de dikensiz olmaz!..”

Dikkat ediyor musunuz! İbârede şâiriyet de var!..

Mevtâ kefensiz olmaz

İbrik leğensiz olmaz

Keşî dümensiz olmaz

dedim!..

İnsan sühansız olmaz

Bir dil bedensiz olmaz

der!.. Yine tekrâr edelim:

“Malûmu ne lâzım etmek i‘lâm!..”

Yine gelelim tercüme numûnelerine:

“Nur meleşim...”

Nur meleşim!.. Ateş meleşim!.. Meleşim meleşim!.. El-hâsıl her türlü meleşim!.. Kaç kere
söyleyelim, bilmem ki... “Melek..” ism-i mukaddesi îrâd olunduktan sonra ona “nur” sıfatını
bahşetmek mütercimim bahşâyîş-i câhilânesinden olmak gerek!.. Ne câhilâne semâhat!..

“Atılma dur sühan-ı ehl-i hâli anlamadan

Cevâba etme tasaddî suâli anlamadan”

“Parıl [parıl] parlamakta olan gözlerini rûy-ı semâya (!) tevcîh eyledi.”

Gördünüz mü mütercimim iktidârını!.. Jules Verne bunun yanında halt etmiş!.. O kadar maharet,
marifet göstermiş ki, insanlara semânın yüzünü bile (!!) gösteriyor!..

“...ağzı çevik ve cerbezeli bir kimse olduktan mâ-adâ..”

“Çeviklik” işe yarar, elinden iş gelir adamların sıfatı olup bunun ağız ile hiçbir münâsebeti olmasa gerektir.

“...sâhil-i nehre bağlı olan envâ-ı sandal vesâireyi...”

Kâide-i izâfet denilen meziyet-i edebiyeyi gördünüz mü? Envâ-ı sandal!.. Maiyetinde bir de “sâire!..” sesi var!.. Aman ya Rabbi!..

“Gûş etmesin öyle söz kulaklar

Âlûdesi olmasın dudaklar”

“...gözden geçirmek üzere nehrin boyuna yürümeye başladı.”

Nehrin boyuna yürünülür mü ya? Belki yüzülür. Bunun yerine “Nehri takib etmeye başladı” gibi bin türlü tabirât var iken mütercimim nehrin boyuna doğru hatve-endâz olması vekâyî-i mudhikeden değil midir?

“Kalbinde henüz neşv ü nemâ bulan aşk ve muhabbetini alıp oturarak...”

Ayıp değil a! Herkesin derece-i idrâki bir olamıyor! Tabâyî‘-i idrâk de muhtelif! Şimdi burada aşk ve muhabbet nereye alınıyor? Bu nasıl muammâ?..

“Ağır bir maddeden dolayı geldim.”

Kaç kıyye mikdârı ağır!.. Bu bâr-ı sakîle mütercim efendinin dûş-ı zaîfî tâb-âver-i mukâvemet olamıyorsa berây-ı muâvenet bir hamal bulsak, sevâba girmiş oluruz!..

Çekilir yük mü bu mihnet kişi olsa hamal ola

“Jorj hayf Madmazel!..”

Dikkat olunsun, imlâ yanlışı pek dehşetli! Evveline geliş, lisân-ı avâmda bile makâm-ı teessür ve telehhüfte îrâd [olunan hayf] kelimesi burada (هايف) sûretinde yazılmıştır!.. Hayf sad hayf!..

“...bu zaîf halinde dahi sinirleri ziyâde teprenmiş olduğundan...”

Sinirlerin teprenmesi!.. Garîb tabir!.. İhtimal, damarların tepinmesine, yahud adalâtın hora tepmesine nazîre olacak!..

Tercüme numûneleri altında, tercüme muhtaç olan bir kısım eş‘âr-ı cedîdeyi de mevzubahis etmek isterim. Ez-cümle geçen haftaki İrtikâ’da Fâik Âlî Beyefendi biraderimizin bir şiiri görüldü. Muhtâc-ı tercümedir. Şâirin ne demek istediğini anlamaya çalışacağım. Dikkat edin, manzûme “Gece Yarıları” diye bir âheng-i mübhem (!) ile başlıyor. “Mef‘ûlü mefâilü mefâilü feülün” vezni kâh nezleye uğrayanların yumuşamış öksürüğü gibi “mef‘ûlü mefâilü mefâilü” sürekli, kâh zâtürriiden bir şehîk-ı ıztırâb gösterircesine yalnız sâdece “Ühhü!.. Ühhü!..” makamında! Neme lâzım benim bunlar?.. Varsın bunları yeni Edebiyât-ı Cedîde’nin yeni aruzu düşünsün!.. Biz gelelim manzûmeye:

“Sen bâd-ı şebistân ile, mahmûr uyanırken

Bîdâr idi bir darbe-i ilhâm ile rûhum;

Me’vâsına bin zâir-i mev’hûm [öksürük kesildi]

Bin ebediyyetti semâdan, kürelerden [öksürük başladı]

Etmîşti kamer mavi karanlıkları intâk

Oh ey ebedî şî'r ol, her gece böyle:

Sen bâd-ı nagam-perverişiyle [öksürük kesildi!..]

Ben darbe-i ilhâm-ı me'âliyle uyansak [öksürük başladı!..]

-Tercüme-

Sen gece rüzgârı ile mahmur, uyanırken, ilhâmın bir tokadıyla ruhum uyanıktı. Bulduğumuz yere bin vehm olunmuş ziyaretçi, gönüldü. Küreden haberdî. Âlî, mavi siyahlıkları söyleşiyordu!.. Oh!.. (Çünkü bu oh'un tercümesi yoktur). Ey ümidin şîiri! Her gece böyle, gecenin nağam besleyici rüzgârıyla ben ilhâmın ulviyetlerinin darbeleriyle uyansak!..

Dört bendden ibaret olan nazm-ı mahûdun ilk bendini işte şu kelimeler[le] tercüme edebilmeye çalıştık. Lakin tercümeden de bir fâide hâsıl olmadı. Diğer cihetleri ve emsâli âsârı bu tercüme numûnelerinde, makâm-ı istitrâd-ı tercüme mecbur olursak ne tuhaf şeylere tesadüf edeceğimiz teemmül buyrulsun!..

Mehmed Celâl

Tercüme Numûneleri

6

Eser, gittikçe gülünç bir hale geliyor. Bir kısım kelimeleri süzerken, insan hiddet ve hayret arasında kalıyor. İşte isbatı:

“...Allah aşkına olsun, anlattırınız bana...”

Dikkat buyruluyor ya? “Anlatınız” makâmında “Anlattırınız” deniliyor!.. Şimdi insan nasıl hayret etmez, şimdi lisân-ı şâir nasıl olup da tekrâr ve ale't-tekrâr:

“Anladım ammâ muvaffak olmadım anlatmağa

Anlamak âlemde anlatmak kadar müşkil midir?”

Yahud:

“Atılma dur sühan-ı ehl-i hâli anlamadan

Cevâba etme tasaddî suâli anlamadan!”

demez.

“Ey hired-bahş-ı asfiyâ-yı ibâd!

Ne alık bendeler yaratmadasın!”

“Doktor Jorj Verneye mektubu gözleriyle yutarcasına okuyup...”

Amma aç gözlü ha!.. Doktor, mutlaka bir ârıza-i dimâğiyeye ile mektubu kâğıt helvası zannetmiş olsa gerek!..

“Gündüz vakitte vâlidesiyle beraber hastahânenin büyük kapısından çıkıp...”

“Gündüz vakitte” ne demek? “Gündüz” dedikten sonra “vakit”e lüzum kalır mı? Böyle bir kâide olaydı:

“Müştâk-ı cemâlin gece gündüz dil-i şeydâ”

diyen şâir:

“Müştâk-ı cemâlin gece vakitte gündüz vakitte dil-i şeydâ”

derdi!..

“Madmazel Edeme merkûm bâğçevân ile birkaç defa bir iki çift lakırdı etmiş olup...”

En evvel şunu sorarım ki iki nedir, çift nedir? Eğer şu ism-i aded ile şu çift birbirinin aynı değilse ne dersiniz deyiniz!.. Galiba mütercim “Tek mi, çift mi?” oyununu pek ziyâde sevdiğinden arada sırada kelimeleri böyle çiftleştiriyor!..

“Orada ifâ ettiğim hizmet (can sıkıntılı) bir hizmettir.”

Yanlış!.. Can sıkıntılı değil, can sıkıcı olacak!..

“Edeme – O yol ne yoldur?”

Buradaki “ne” de “hangi?” makâmında îrâd edilmiştir. Gaflet buyrulmaya!

“Edeme’nin zihninde o ana değin mevcûd olan bi’l-cümle telâşelere yeni bir telâşe dahi munzam olmuş idi.”

Telâşe nedir, telâşe? Telâşın müennesi mi?

“...sözünü tekmîl etmediyse de alt yanı “polis olmalı” demek istediği derkâr idi.”

Buradaki “alt yan” “mâ-ba’d” makâmında isti’mâl olunmuştur. Mütercimin kelime intihâbındaki muvaffakiyeti böyle kıçın kıçın gittikçe mana ve üslûbun hemen her satırda böylece alt üst olması mukarrerdir!

“...Fabris denizin üstünde geziyor...”

Mütercimin “...Fabris denizin üstünde geziyor...” demekten maksadı Fabris denizlerde seyr ü seyâhat ediyor! demek olacak. Yoksa herifin nev-îcâd deniz velosipediyile Bahr-i Muhît-i Kebîr’i karışladığı zehâbında bulunmamalıdır.

“...yarım saatten yola düşelim...”

Bu da “Yarım saate kadar gidelim...” demek olacak! “Yola düşmek” tabiri ise mütercimin hatırına, diksiyonerleri karıştırırken kesret-i meşâgıl-ı beyhûdeden başı dönüp sersemlediği zaman gelmiş olmalıdır!..

Tercüme, bir reh-i nâ-reftedir o

Her çocuk böyle yola düşmemeli!..

“...ve ikisi de birer parça şey kapıştırdıktan sonra...”

“Yemek” yerinde “kapıştırmak” masdarı isti’mâl olunmuştur. Pek çirkin değil mi? Köpeğe ekmek kaptırmak, gibi!..

“...sorgu suâle kalkışmadı...”

“Sorgu suâl”in nazîreleri ber-vech-i âtîdir:

Deniz derya, çayır çimen, ay mehtâb. Daha böyle binlerce emsâl varken Atamyân Efendi’nin “sorgu suâl”ine kim itiraz eder?

“Bu sandal güzel ve dilber bir sandal olup...”

Sandal güzel olabilir. Meselâ tek gözlüklü, narin bastonlu, glase iskarpinli, fındıkî eldivenlikli, pelerinli melerinli, kıvrık bıyıklı, pudralı çehreli, çıtkırıldım şık beylerimizin Göksu Deresi’nde dümenlerinin kırmızı kordonunu idâre etmekte oldukları maun rengindeki kikler, fena şeyler midir? Hatta bunların kışklarına zarif, hasırlı birer koltuk bile yerleştirilmiştir. Düz beyaz, su kesiminin aşâğısı mavi, üç çifte öyle hususi sandallar vardır ki insanın baktıkça bakacağı gelir.

Fakat bunlara yalnız “güzel” demek kâfidir. Burada “sandal” için “dilber” sıfatının ne lüzumu var?

“...niçin böyle keder ediyorsun...”

“Kasâvet çekme”nin nazîresi!... Nazîre-i dehşet-âmîzi! Mahalle karılarının tabirâtı da böyle romanlara dâhil olunca tercüme nâmına, teessüf etmemek elden gelmiyor!..

“...ve oradan da bir hamlede Melon’a avdet eylemiş ise de...”

Dikkat ediyor musunuz? Bir adımda, bir sıçrayışta gibi... “süratle”, “hemen” gibi birçok kelime var iken bunlara mukâbil o cümleyi intihâb etmek mütercimmin pehlivanlığa hevesinden neş’et etmiş olsa gerek!..

“Jorj – Gâyet zengin bir kimse bana arka duruyor.”

Ne anladınız? Muhabbet lazım, hasbihâl edecek değil miyiz ya. Ey kâriyerim! Şu “arka duruyor”dan ne mana istihrâc edebildiniz? Jorj, “Zengin herifin birisi bana arkasını dönmüş, hiç yüzünü çevirmiyor...” demek mi istiyor? Yoksa maksadı büyük bir servete istinâd ettiğini göstermek midir?

Güldürür insânı her satrı ne mudhik tercüme

Böyle yazmak marifet mi söyleyin Allah için!..

“...maamâfih hastahânesini yürütmeye ve şöhret itibar kazanmaya...”

Hastahâne, dâhilindeki hastalar gibi, yavaş yavaş yürüyerek, havâ-yı nesîmîyi teneffüs ediyor! Bakalım, tedkikâtımızda devam ettikçe, hastahâneleri yürüten böyle yörük, yahud çürük mütercimlerin tuhaf tercümelerine daha ne kadar tesâdüf edeceğiz!..

“...hayret etmekten kendiyi aldırnamamakta idi.”

İşte tercümesi: Beyân-ı hayret etmekten kendini alamıyordu!..

“Ritner – Elbette, o da laf mı?”

A. Nâdir Beyefendi’nin bir şâir-i nev-zuhûrun (!) nazımları (!) için dedikleri gibi, işte, bir sürü laf!.. Fakat boş, fakat kof!.. Şîvemize mugâyir!.. Memleketimizde bütün vatan kardeşlerimiz için Fransızca bilmek bir marifet ise, Türkçe bilmek bütün bütün bir lâzıme-i hamiyettir!.. İnsaf edelim, düşünelim, altı yüz sahifelik bir romanın tercümesinin hemen her sahifesinde böyle münâsebetsiz, muğlak, âdi ibârelere, kelimelere, soğuk soğuk muhâverelere tesâdüf edilir ise, insan nasıl olup da müellif-i eserin –böyle tercümelerle– kadrinin tenzîl edildiğine acımaz, insan nasıl olup da, böyle garîb, tuhaf, ne yazdığını bilmez mütercimlere kızmaz?..

“Sübhâne men tehayyera fi sun‘ihi’l-ukûl (!)”

“Jorj – Ham hâsılât demek mi istiyorsunuz?”

Hayır! Olmuş, kemâle erişmiş, yetişmiş hâsılât demek istiyoruz!.. Daha anlatamadık mı?

“...oda-i mahsûsuna gitti...”

Mekâtib-i ibtidâiyede okuyan beşer, altışar yaşlarındaki çocuklara işte dehşetli bir izâfet numûnesi!..

Mehmed Celâl

Tercüme Numûneleri

Şîve-i lisânımıza ne kadar ehemmiyet verir ve bu şîveyi bozmamaya ne kadar çalışırsak o kadar kazanmış oluruz. Halbuki kayıdsızlıkla isti‘mâl olunan bir kısım kelimât, mahallerinde îrâd olunmadıkları için manayı büsbütün tağyîr ediyor. Ez-cümle bakınız:

“Franc Ritner arabasını yola koydu.”

Gördünüz mü? Şimdi şu “yola koydu”dan ne anlarsınız? Kelime makamında mı isti‘mâl olunmuştur? Müellifin maksadı “Arabasını yürüttü.” yahud “Arabasını sürdü.” manasını mı ifade etmektedir? Yoksa “Arabasını kaldırıp yolun ortasına koydu.” denilmek mi isteniliyor.

“Merkûmun üzerine boğuntu geliyordu.”

Boğuntu!.. Şimdi bu kelime ne mana ifade eder? Bir müddetten beri lisân-ı avâmda deverân edegelmekte olan bu kelime “aldatmak” demek oluyor, hatta “boğuntuya gelemem!..” diyorlar. Halbuki pek mübhem bir sûrette istidlâl olduğuna göre “boğuntu”, “ıztırâb” kelimesi makâmına kâim olarak, mütercim “ıztırâbından boğuluyordu.” demek isteyecek!.. O manadan bu kelimeleri istihrac edinceye kadar, ta‘mîk-i fikr ede ede insanın boğulması bir şey demek değil!..

“Küçük baron boş kafalı ve akl-ı kasîr sâhibi eşhâs gibi...”

Böyle eserlerde “eşhâs” gibi, böyle esere yakışmayacak kelimeler isti‘mâlinin mahdûdiyet-i fikirden nişâne vermek demek olduğunu teslim etmekle beraber “boş kafalı” dedikten sonra “akl-ı kasîr” demek ne demek olduğunu –müsaade ederlerse– mütercim efendiden sorarım!..

“...gâyet patırtılı bir ömür sürülmüş olduğunu mübeyyin...”

Burada da “Filân zâttan beş lira istikrâz ettiğimi mübeyyin işbu sened i‘tâ kılındı.” ibâresini ihtâr eden “mübeyyin”i de şöylece nazar-ı müsâmahadan geçirdikten sonra “patırtılı ömür” üzerinde bir mikdâr tevakkuf ettim. Bu esnâda bu tabirin –Dekadanların tabiri vechile– “gumgume-i hayât, harhara-i memât” olduğunu zannederek, matbaanın uzun kâğıtları üstünde işitilen sarîr-i kaleme daldım gittim!..

“Eski muhabbet-nâmelerini şöminedeki ateşe verdi.”

Ateş de bu muhabbet-nâmeleri alarak, gâyet ince bir kül hâline komuş, sonradan yazılacak muhabbet-nâmelerin kurumamış mürekkepleri için bir rîg makamında mütercim efendiye takdîm eylemiştir!..

“Her ne kadar öteden beriden sözler atıyor idiyse de uzaktan uzağa güç hal bir cevâb alıyordu.”

Anlaşılmayacak bir şey değil! Söz atmak “harf atma”nın nazîresi demektir. “Güç hal”in yalnız bir “ile”si eksik!.. Hem tashih, hem tercümeden tercüme!..

İşte mübhem bir eseri eyledim

Tercümeden tercümeye tercüme!..

“Benim hakkımda sana laf geçmişler!..”

Bir şeyi tekrar etmek muhassenâtta değil mi ya? “Et-tekrâru hasenün”:

“Bilmem zu! Ne cır cır eyliyorsun

Sus ey zeherin guşu! Bed-âvâz!

Pevrâneye bak köpoğlu hayvan

Âteşde yanar hiç tınmaz!..”

İnsan böyle “laf” kabîlinden olan tercümelere gördükçe “tınmamak” da elden gelmiyor!.. İsterseniz, bu lafları da geçelim!..

“*Matild – Memurların hor hor bakışlarından!..*”

Mütercimim burada “hor hor” tabirini isti‘mâl etmesi, kendinin şâiriyetini (!) dahi teslim ettirerek:

“Eşk-i çeşmânım gibi hor hor akar kim etmede

Aksaraylı bir perînin vaslına ikdâm su”

beyt-i gayr-ı meşhûrundan (!) haberdâr olmadığını ifhâm etmek maksadına mebnîdir. Aman gaflette bulunmayınız!..

“*...öyle ise hâtırınıza bırakalım...*”

Kuzum, rica ederim, şöyle yavaşça bırak, ki hâtırım kırılmasın!.. Çünkü gönül bir sırça sürahidir derler, kırılırsa bir daha yapılmaz!..

“*Pol – Mösyö, benim gibi adamlar sizin gibi haylazlara ne vakitten beri tarziye verirler?*”

-Tercüme-

–Efendi! Benim meziyetimde bulunanlar sizin gibi adamlara tarziye verirler mi?

“*Bir hande-i denâet-kârâne ile tebessüm ederek...*”

Hande!.. Bu kelimeyi işitince, insan, dudaklarını –mümkün olduğu kadar– açar, sonra, bu dudaklarda bir kahkaha... amma... hah hah hah... âheng-i taklidîsiyle bir hande isbât eder. Tebessüm ise, handenin küçüğüdür, mini minisidir, ufağıdır, yavrusudur. Kahkahalar, tebessümden sonra başlar, tebessüm, dudakların belirsiz bir kıvrıntısından ibaret değil midir? Şimdi, makâm-ı hayrette, Nâbî’nin:

“Bilemem eyleyecek girye midir, hande midir?”

suâl-i müteaccibânesini îrâd etmekte ve bir büyük şâirin:

“Gönül ki hande yüzünden yaşar, hayâta güler

Hayâta hande eden rind-i kâinâta güler”

demekte bî-ihyâr kalıyorum!.. Çünkü böyle tercümelere, böyle malumat-fürûşluğa (!) bakıyorum da, tebessümümü, sürekli bir handeye tahvile mecbur oluyorum!..

“*Duman peyderpey kalınlaşmakta...*”

Bu, “Duman muttasıl kesb-i kesâfet etmekte...” demek olacak!

“*Apal tapal sokağa düşmüş.*”

Süklüm püklüm çamura batmış gibi!..

“*Ettiği feryâd u figânlar henüz kulağında öttüğü...*”

Sabaha karşı horoz öter gibi!..

“*Kapıcı uykusundan ham uyanarak...*”

“Kapıcı uykusunu henüz alamamış olduğu halde uyanarak” denilmek isteniliyor, değil mi? İşte burada “ham” kelimesi pek nâ-becâ, pek nâ-be-mahal isti‘mâl olunmuştur. Meyveye mahsus olan bir sanatı uykuya bahşetmek her pişmiş mütercimim kârı olmasa gerektir.

“*Gözümü kapayacağım ve ağzımı açacağım zannediyorsunuz.*”

Pek tuhaf olur. Ona sıçan gülüşü derler. Mütercim efendinin hatıra getirdiği şu manzara tasvîr ve tahrîr olunursa biz de serlevha olarak “Âlem-i edebiyâтта bir komedi!” kelimelerini – âcizâne– intihâb ederiz.

“Deniz kuşları çın çın bağırsarak”

Roman tercüme ederken, biraz da edebiyâttan dem vurmak lâzım değil mi ya?.. İşte mütercim burada “çın çın” diyerek âheng-i taklidînin ne demek olduğunu göstermek istiyor!..

“Erişti zirve-i Nâhîd’e çın çın-ı halhâl”

diyen Nedim nerdesin? Gel de âheng-i taklidîyi bizdeki –bir kısım– mütercimlerde seyret!..

“Harâretten teşekkî ettiyse işittiniz mi?”

Buradaki “ettiyse”yi mazur görünüz. Çünkü bu, mütercimin tabirât-ı mahsûsasından. Bu tabire pek alışmıştır. Bunu bir türlü dilinden düşüremez!..

“Albatros aslan gibi yürümekte idi.”

“Albatros” bir sefîne ismidir. Sefîne ile aslanın beyninde hiçbir münâsebet olmadığı halde, geminin yürüyüşüne benzetmek garâibden değil midir? Bir vapur gibi, aslanın da makineleri, davlumbazları, bordaları, falanları var mıdır? Kasavye dö Montepen’in hâtır ve hayalinden geçmeyen bu teşbîh, mütercimin hayalhânesini nasıl müşerref edebildi? Fakat ne mâni? Es’ad Muhlis Paşa merhûm:

“Dilde âteş, serde dûd u eşk-i yem dûrîde çarh

Cism-i âşık sûretâ vapur şeklin gösterir”

demiş!.. Âşıkını vapura teşbih etmiş. Varsın mütercim efendi de aslana teşbîh etsin! Ondan ne çıkar?

“Kara kara düşünceleri zihninden def’ etti.”

Tefekkür-i siyâh! İşte Dekadanlar da her şeyi böyle aynen tercümeye himmet buyurdıkları için, bir kısım acemi mütercimler de “kara kara düşünceler” içinde müstağrak-ı gaflet oluyorlar!.. İki gözümün nuru! Bizim şîve-i ifademize göre “kara baht”, “kara tâli” olur ama, “kara düşünce” olmaz!..

“Rüzgâr hemen kâmilin sinmiş olup dalgalar dahi gevşemekte idiler.”

-Tercüme-

Rüzgâr bütün bütün durmuştu. Dalgalar da yavaş yavaş tahfif-i şiddet eyliyordu.

Mehmed Celâl

Tercüme Numûneleri

8

Komedi. İki perde. Birinci perde: Muhâvere-i bî-mânâ. Çatılmış kaşları altındaki gözlerini ara sıra, Şubat’ın bürûdetinden titremekte olan mütercime atfederek:

Münekkid:

Okuyanlar kitabı belki bıkar

Okudukça ne rütbe can da sıkır

Ne çıkar ey zavallı Mösyö Pikar

Marsel'in nazlı Marsiyal'inden

Löbon'un âteşin hayâlinden

Mütercim – (Münekkidin yüzüne hayretle bakarak ve ara sıra sümüğünü çekerek) kitab demişsen onu anlamış ettim, olsun ki can sıkar he? Mösyö Pikar'dan ne çıkar? Tercüme ye yeltendiğim roman da ise, ne Mösyö Pikar vardır, ne de Mösyö Cansıkar. Marsel'in nazlı Marsiyal'i olur? Âteşin hayâl demek, kırmızı biber demek he?

Münekkid:

Sanma çok söylerim ziyâde olur

Sözlerim başka bir edâda olur

Sana ahbâr bir istifâde olur

Ani'nin tavr-ı yâl ü bâlinden

Kirkor'un âteşin cemâlinden

Mütercim – Amma saçmalor, böyle olur? Ne biçimsiz iş! Söylor, söylor, yedi haftadan beri söylor... Hep yine ahbâr. Farkındasın? Ani'nin demişse Anna olacak! (Yâl ü bâl) demişse – güya efendi şâir imiş– (apal total) olacak!.. Ey münekkid-i menşûr, aklını gözet! Sonra ben de Fransız pratiği ile Belçika grameri yazarım.

(Mütercimin humret-i dîdârı sıkıldığını îmâ eder.)

Münekkid – (Merhameti îmâ eder bir nazarla zavallı mütercimin yüzüne bakarak):

Montepen görse böyle âsârı

Etmez elbet ihâta efkârı

Yoksa da gerçi hiç eş'ârı

Homer'in düştü destimâlinden

Jilber'in dest-i bî-mecâlinden

Mütercim – (Kemâl-i sürûr ile omuzlarını kaldırarak ve sümüğünü çekmekte devam ederek): Ne çeşit mesele, Montepen dersin o herif, ki jeyendir, dibi Paris'tedir. Poet efendi! Sen Montepen'de efkâr arorsun? Yoksa eş'âr arorsun? Huv dersin, Jilber dersin. Sen bunları bilirsin?

Münekkid – (İtidâl-i demini muhafaza ederek mütebessimâne):

Zannedersin bahâr-ı sevdâyı

Sanki bîdâr ederdi hulyâyı

Şimdi gel gör guguklu rüyâyı

Bir kuşun çırpınan hayâlinden

Bana sorma onun vebâlinden

Mütercim – Guzuna kurban olayım... Bah... Zannedersin... Zannedersin... Münekkid benim dilimin persengini bilir. Çünkü tercüme ettiğim romanda zannedersin başka bir şey yoktur. Ey şâir-i şûrîde-hayâl! “Şimdi gel gör guguklu rüyâyı da” demekle Dekadanlara laf atorsun ha?

Münekkid – (Mütebessimâne) Guguk!..

Mütercim – Amma saçmalıyorsun!..

Münekkid – :

Dekadanlar olur mu hiç edîb
Bu mütercim zavallı kaldı garîb
Gelse bîçâreye bu demde tabîb
Fikrini anlayınca hâlinden
Ûrker elbette hep hayâlinden

Mütercim – Ne saçma, ne saçma!.. Hiç böyle şiir olur? Ey tenkid sahibi! Yok... Yanlış halt
ettim... Yok yok... Haltı yanlış ettim... Ey sâhib-i münekkid... İşte burada bütün bütün halt
ettim... (Garîb)e kafiye gelsin diye (tabîb)i ne yazarsın!

Münekkid – (Hiddetle):

Bu mütercim fakat azar yiyecek
Sonra şâirin elinde bir değnek
Eyliyor arz-ı ihtirâm etmek
Haleb'in mandalin-i âlından
Yafa'nın tatlı portakalından

Mütercim – Tekrar edeyim... Saçma bî-meâli!..

Münekkid – Evet, itiraf ederim, senin tercüme nazmen bir nazîre yazmak îcâb etti, binâen-
aleyh işte bu saçmaları yazdım... Bilmem, senin saçmalarını tanzîre muvaffak olabildim mi?

Mütercim – Lâkin efendi! Kanım başıma çıkar!...

Münekkid – (Rahîmâne bir tavır ile) Merak etme! Şimdi bir düş tertîb edeceğim! Her şey
geçecek! Bak! İkinci perde açılıyor!.

İkinci perde. Mütercim'in üslûb-ı ifâdesi.

“– Jorj, şeyler suâl eder, işaretler alır...”

Bu şeylerdir benim meftûn-ı hayret olduğum şeyler

Bu şeylerdir giriftâr-ı belâgat olduğum şeyler

Bu şeylerdir işaretlerle her gün yazdığım eş'âr

Bu şeylerdir zekâ-çîn-i fesâhat olduğum şeyler

Fakat biraz manasız düştü ama, aldırma, işine bak!..

“İhtimâl ki vefât eder mi?”

Kim bilir? Ya eder, ya etmez!.. Ah bu vukûfsuzluk ah!..

“Ritez'in damarları kesildi.”

-Tercüme-

Maksad, “Ritez'in tahammülü kalmadı!” demek olsa gerek... Acaba böyle mi? Yoksa meram,
beyân-ı hayret midir?

“Sahîhan fındık altını gibi bir sandal oldu.”

Ceviz gümüşü gibi yelken gemisine nazîre isterseniz, işte size fındık altını gibi bir sandal!..

“Madmazel Baltos ile iki ahibbâ...”

Bir şey değil! Küçük bir nakîsa-i nisyâniyye!.. Yani cem‘u‘l-cem‘!

“Fabris, Jorj’un selamını alarak kuru bir tavır ile...”

Bu ibârede kuruluk olduğu görülüyor. Tavırda “kuruluk” olur mu? Jorj’un selamında yaşlık var ise, mütercim bir tezâd-ı edebî teşkîli için böyle bir “kuruluk”u îrâd eylemiştir!.. Siz, kurukafanın hikâyesini bilir misiniz? Fakat şimdi geçelim!

“Paskal – Yâdigârlar yâdigârı...”

Yâdigârlar yâdigârı bergüzârındır senin

Böyle bî-mana yazılmak bak yâdigârındır senin

Ensesinden laf edenlerle bu tayhaz (?) sözlerin

Doğrusu pevrâne-âsâ (!) bir şi‘ârındır senin

“Ben bu şey için boyumca imza veririm.”

Latife, latifeyi açar. Muhabbet de lazım değil mi ya? Şimdi “kart dö vizit”i olmayan ahibbâdan birisi, ahibbâdan birisini ziyârete gitse, oraya geldiğine dâir bir imza bırakmak îcâb etse, düşününüz bir kere, ama iyi düşününüz, kendi boyu mikdârında bir imza çizecek, –tabir-i sahîhle– yazacak olsa, buna kâğıt mı yetişir, yoksa mütercim efendinin ifâde-i bî-manası mı?

Mehmed Celâl

Tercüme Numûneleri

9

Fenâ olmuyor. Biz intikâdâtımıza devam ettikçe hakâyık-ı mühimme-i lisâniyye kendi kendine tezâhür ediyor. Yine devam edelim:

“Mendilini gözüne dayatarak...”

Görülüyor mu? Burada göz “müttekâ” gibi gösteriliyor!..

“Aceb bir ittikâ bir müttekâ gördüm ki âlemde

Ne öyle ittikâ ettim ne böyle müttekâ buldum!..”

“...Jorj oynak bir sadâ ile...”

“Bir murakkas nağme îcâd et ki Nâcî şevk ile

Âlem-i imkânda raksân olmadık cân kalmasın”

diyeceğim geliyor!

Hayrân olacak bu hâle herkes

Oynar mı cihânda hiç bir ses?..

“Kalbimi tekmîl küşâd etmeye cesâret ettim.”

Gülmemeli. Mütenebbih olmalı. Sonra insanın ta‘yîb ettiği şey, yine o insanın başına gelmek tecârib-i hayâtiyedendir. Mütercim efendi, burada bir kalb açıyor. Hem de tekmîl kalbini bir sahnedeki perde nasıl açılırsa bu kalb de öyle açılıyor! Acaba mütercimin maksadı “Bütün esrâr-ı kalbiyemi söyledim.” demek midir?

“Fabris – Bilmiyorum ama, ve, zannetmem.”

Şu eserde “zan” kelimesinin ne kadar suistimâlâta dũcâr olduğunu anlayan bir kısım kârîîn, şu zavallı kelimenin, o zavallı mütercimın lisânında ne kadar hırpalanmış olduğuna izhâr-ı teessüfle beraber şu matla‘-ı meşhuru da tekrar edeceklerdir, sanırım:

“Şu mısırâı söyler tabîat bu demde:

Ne bitmez ve ammâ ne bitmez ve hem de!..”

Yahud şöyle denilebilir:

“Ey tarafdâr-ı makâlât-nüvîs ve ne de

Acaba kaç ve ne de sarf olunur bir senede?”

“Evma, canı halazâdesinin dudaklarında kalarak”

Kalbi de kulaklarında asılarak, mutlak, mütercime bir latife göstermek için, ruhu da bacalarını sallayarak:

“Güş etmesin öyle söz kulaklar

Âlûdesi olmasın dudaklar!..”

demiştir!..

“...Edeme, pederi tarafından ısmarlanmış olduğu bu cevâbı işiterek...”

Şimdi burada, bir kelimeyi tedkîk edeceğiz. Bu kelime de, şüphesiz “ısmarlanmış!..” kelimesidir. İsmarlamak!.. Meselâ, üzüm ısmarlamak, kürk ısmarlamak, potin ısmarlamak, evet, yine meselâ, uskumru balığı, midye dolması ısmarlamak olur ama, cevab da ısmarlanır mı ya? Böyle laf olur?..

“...o letâfet ve halâvet-i havada bir dolgunluk ve sıkıntı hâsıl olup...”

Dolgunluk var ise, kulûb-ı münkabıza ashâbına göre, Atranos Suyu’nun birebir olduğunu, bir kısım huzzâk-ı etibbâ tavsiye etmekte, sıkıntıya gelince, bunun imtidâdı, her hâl-şinâsa;

“Olmalıdır râh-rev-i Üsküdar!..”

dedirmektedir! Bilmem mütercim efendi ne buyururlar?..

“...uzun boylu bir tevâzu ile başını öne eğdikten...”

Tercüme

Uzunca, hani şu, sekiz, dokuz, on, belki on beş arşın bir gülümsemelikle, bir nezâketle, bir kırılışla başcağızını öne doğru salladıktan...

“...alev, Fabris’in parmaklarını yaladı.”

Yine bu sahifelerde söyledik, hatırdâ kalmış ise, yine bu sahifelerde tekrar ettik: Hocapaşa Yangını, bir kısım yerleri yaladı. Fakat Allah aşkına olsun, burada “yalamak” kelimesinin îrâdına münâsebet var mıdır? Bu şîve-i lisan, mütercim efendice; bâdî-i talâkat-ı beyân ise, parmaklarını yalasin!..

“Şimdi sâhil-i nehirde gezinirken, iri bir sazan balığı, üç kere sudan dışarı sıçradığını gördüm. Zannedersin, beni istihzâ ediyordu. Kendi kendime ‘Seni gidi, bunamış balık seni!.. Klod Martor’un mâhir bir sayyâd-ı mâhî olduğunu sana öğreteceğim.’ ”

Sazan balığı, üç kere sudan dışarı sığıyor!.. Dans edecek dans!.. Bu aralık, Klod Martor ile istihzâ ediyormuş!.. Balık, ateh getirmiş!.. Şimdi ey kâriyerim, hep yek-lisân olarak mütercim efendiye:

“Bu balık başka balıktır, bu balık başka balıktır!..” diyelim!..

“...reçete yazmak için küçük bir masa üstünde oturdum.”

Kızıyorum, yavaş yavaş canım sıkılıyor, hemen hemen “Hokkabazın hokkası!..” diyeceğim geliyor!.. Bilmem ne yapayım?.. Yoksa mütercime karşı:

“Zavallı! Uslu otur! Nerdübânı gösteririm!” hitâbında mı bulunayım?

“Ben Evma’yı drahomatsız ve servetsiz olarak...”

“Drahoma” ne demek, “servet” ne demek?

“Eğer merkûme tanıdık, bildik ise”

“Eğer”den sonra “ise” edâtının lüzûm-ı hakikîsini (!) isbât etmeye çalışan mütercim efendi, “tanımak” ile “bilmek” arasında nasıl bir fark görüyor?.. Sorabilir miyiz?

“Ve sizi görmesiyle huylanmakta olduğundan...”

Mütercim efendinin tabir bulmakta ne kadar muktedir olduğunu (!) görüyorsunuz. Ez-cümle “huylanmak” kelimesi, “çifte atmak” gibi, hayvanâtın tek durmadığını ifhâm ettiği halde kelime burada insan hakkında isti‘mâl edilmiştir.

“...merkûm vekilharcın gölgesi bir ağaç yolunun dirseğinden meşhûd olduğundan...”

“Aklına şaşsın senin ol dört nefer merkûmlar” mısraını ihtâr ile beraber “ağaç yolu”nun ve bu “ağaç yolu” gölgesinin ne demek olduğunu mütercim efendiden sorarsak acaba ne cevap verir? Lisanimıza peydâ-yı vukûf edilmeden eser tercümesine yeltenmek, işte böyle hande-i istihzâ olacak hatîâta bâis olur! “Bir ağaç yolunun dirseği” demek, “iki tarafı ağaçlarla müzeyyen bir yolun dolambaç yeri” demek midir?

İki refîk bir meyhânede işret ile meşgul. Refîkin biri, kesret-i işretten ne söyleyeceğini şaşırmış. Kadehi yüksüğe teşbih etmiş!.. İşte isbâtı:

“Klod içkiyi bir solukta yuttuktan sonra fenâ değil. Lâkin bu kadehler yüksük kadar şeylerdir.”

Bununla beraber, “solukmak” da insandan ziyâde hayvan için kullanılır, değil mi?

“Zannedersin insan hiçbir şey duymuyor.”

“Loran – Tek ayak girilemez. İkinci yüksüğü de ben ısmarladım.”

Şu satırları yazarken, yanımda oğlum Mümin vardı. “Yüksük” kelimesini okuduktan sonra “Hani bunun iğnesi, makarası!..” dedi. Müteâkiben “Tek ayak girilemez” ibâresini okudu. Mütebessimâne: “Seke seke ben geldim” demesin mi? Artık lisânı oldukça rekâket-perver olan bizim Mümin’e karşı gürültülü bir kahkaha ile: “Çingırağım hoş geldin!..” demekte bî-ihyâr kaldım!..

Mehmed Celâl

Tercüme Numûneleri

10

Bir kısım erbâb-ı mütâlâa, tercüme numûnelerinde, ciddiyât arasında latîfeye ziyâdece cevâz verdiğimiz zannında bulunuyorlarmış! Bendeniz ise, böyle tuhaf eserlere dair yazılacak

intikâdâtın dahi biraz tuhaf olması fikrindeyim. Hem insan bu mudhik eser tercümede, hakikaten o kadar gülünç şeylere tesadüf ediyor ki, bunlara dâir pek çok olarak beyân-ı mütâlaaya, dudakların tebessüm-i ma'nîdârı mâni' oluyor!.. Ez-cümle bakınız:

"...Apsent'in parasını vereceğimi inşallah maşallah bilirsiniz."

Şimdi, rica ederim, insan bu ibâreye karşı, nasıl olur da "Aman! Ne ifade! Ne üslûb!.. Kırk bir buçuk kere maşallah!.. Tütü!.. Nazar değmesin!" demez.

"...müddet-i ömrümde sıcak ve soğuk günlerim olmuş da..."

Bu ifade-i nesriye olsa olsa:

Tûde-i hâkinden ibret berk urur yer yer ve biz

Germ ü serd-i âlemi görmüş gibi müş'ir deniz

nazmının tercümesi olacak! Başka bir şey değil!..

"...siz benim dostum adamsınız..."

-Tercüme-

Siz benim dostumsunuz.

"...söz içimizde..."

"Söz beynimizde" demek olacak!.. Hiç bu kertede (!) öyle tabir olur?

"...dudaklarında dahi müdhîş bir tebessüm nümâyân olduğu hâlde şöyle bir dirilip yukarı kalktı."

Herif evvelce ölmüş müydü?

"...Fabris, Novi'ye avdet ve muvâsalat etmekte idi."

"Avdet"den sonra "muvâsalat" kelimesini îrâd etmekte hakikaten isbât-ı iktidâr etmiş olan mütercime şöylece bol keseden: "Hûb ta'lim eylemişsin âferîn üstâdına!" demeyelim mi?

"...tamâmıyla muvaffakiyetsizliğe dûçâr olduğunu der-hâtır ederek sümsüğü düşmüş olduğu halde..."

-Tercüme-

Yani, dûçâr olduğu nezleden henüz ifâkat-yâb olamayarak henüz sümüğünü çekmekte olduğu haldir...

"...niçin bu fena evsâfi takınmak istiyorsunuz..."

Buradaki "takınmak"ın pek bî-lüzûm olduğu muhtâc-ı izah değildir zannedirim.

"...ihtimal ki Fabris'in şüphe etmesi tutup..."

Maazallah! Sar'ası tutup gibi!..

"Şişede keskin ve garîb bir koku bulunduğundan ağzını burnunu ekşiterek..."

Bahar yaklaştı. Lahana biber gibi turşuların zamanı da geçti ama, ağızla burun ekşirse –kâriler iğrenmemek şartıyla– belki bunların yerine kâim olur! A iki gözüm! Mâdem, herifin işmi'zâzından bahsedeceksin, böyle ekşili, mekşili kelimeler îrâdına ne lüzum var?

"Müteessir olarak", "işmi'zâz göstererek" gibi bin türlü tabir bulunamaz mı?

"...bu ne kıyak şey..."

Mütercim, her zaman üslûb-ı nezîhini iltizâm etmediğini göstermek için “kıyak” tabirini de ber-âverde-i lisân-ı takdîr (!) eylemiştir! Ne yaman mahâret-i münşiyâne. Değil mi?

“...henüz bir ağrı ve veca‘ınız var mıdır...”

“Ağrı” ile “veca“ beyninde ne gibi fark olduğunu anlarsak, hakikaten istifâde etmiş olurduk!

“...bu elmas taşının hiç bulunamayacağına bire karşı yüz bahis gidilebilirdi.”

Şimdi burada “bire karşı yüz bahis gidilebilirdi” kelimeleri hakikaten şâyân-ı tercümedir. Fakat bu ibâreyi tercüme edecek mütercim nerede?

“...size bir suâl re‘y ettim...”

İşte bir muammâ daha!.. “Size bir suâl re‘y ettim.” ne demek? “Size bir şey sordum.” demek mi?

“...eğer dünkü gibi koru yollarını tepiyorsa...”

Buradaki “tepmek”in “solumak” yahud “çifte atmak” kabîlinden olduğunu ihtâr etmeyi unutmayalım.

“Demek bana ufak boylu malumat verebilirsiniz...”

Hayır! Be-kavl-i Kânî, “İdrâki gevşek ve mahfaza-i mağzı numûne-nümâ-yı dünbelek!..” oldukça ufak değil, büyük yollu malumat veririz!..

“...olsa olsa bir zükâm kapacağım...”

Aman kapma! Bir zükâm influenzaya çevirecek olursa, şu artık, Montepen’in âsârını tercüme etmekten mahrûm kalırsın!..

“...yağmur daha ziyade sıkıştırmaya başlıyor. Zannedersin âmirin yüzü yırtılmıştır.”

Yağmur, kimi sıkıştırıyor? Evvelâ, burasını anlayalım. Sâniyen, âmirin yüzü mü yırtılıyor, bulutlar mı? Bu meseleyi de hallettikten sonra, bu nüshadan sonra, her sahifede birkaç kere mastûr ve muharrer olan “zannedersin...”lere ilişmeyeceğimize söz veririz!..

Mehmed Celâl

Tercüme Numûneleri

11

Tercüme numûnelerinden ma‘dûd olmak üzere bu kere de rüfekâmızdan Nihad Efendi’nin eser-i tercümeleri olan bir hikâyeyi nazar-ı tedkîkten geçirdim. On kadar makalemi ihtivâ eden tercüme numûnelerinde yalnız bir eserden ve bir eserin müterciminden bahsedişim; bir kısım erbâb-ı mütâlaaca bî- taraf olmadığımı, yazdıklarında şâibe-i garaz bulunduğu itimâd hâsıl ettirmiş gibi anlıyorum. Halbuki, ben o eserin mütercimini şahsen tanımadığım gibi o hikâyeden başka eser-i tercümesini de görmemişimdir. Hatta, bu bâbda ne kadar bî- tarafâne îrâd-ı mütâlaa ettiğime delil olmak üzere zekâsını, idrâkini, üslûb-ı ifâdesini takdir ettiğim Nihad Beyefendi birâderimizin bile bir eser-i tercümesini ele almaya cür‘et-yâb oluyorum.

Dostum Pikar. Müellifi: Pol de Kok. Mütercimi: Ali Nihad

“Üstü başı pek temiz ve tutumu yolunda olduğundan...”

Burada düşündüm düşündüm, şu “tutum” kelimesinin ne makamda îrâd olunduğunu anlayamadım. Gerçi mütercimim merâmı “idâresi yolunda” gibi bir maksadı ifhâm etmek ise de, kelime, o maksadı ifade için bir mevki-i fesâhat tutamıyor!..

“...çehresi sevimli, gözleri pek uyanık o bakış kâh meraklı ve kâh müstehziyâne olduğu gibi sâhibinin kemâl derecede hoşnûd bir adam bulunduğunu irâe ederlerdi.”

Çehre sevimli olabilir. Gözlerin uyanıklığına bir türlü aklım ermemektedir. Hem bir bakış müstehziyâne olursa, bu bakış sâhibinin hoşnûd olması neden lâzım gelsin?

“...bunun dahi üstü başı, diğeri gibi insana alışık bir mahlûk olduğunu...”

Zaten insandan bahsolunuyor. Bilmem, burada ne maksada mebnî îrâd olunan “insana alışık bir mahlûk” kelimelerinin, öyle ale’l-amyâ yazılması Nihad Beyefendi biraderimizce bir eser-i zühûl değil midir?

“...bir dost... bir dost... su üzerinde...”

Vaktâki şu kelimelerden mana istihrâcına çalışırız, şu kelimeler derhal levh-i hâtırda intikâş eyler: Bir dost... Bir dost... Burada, vapur içinde öyle mi?

“...sâkit ve sâmit durması ise ahbâbiyetini büsbütün inkâr etmek olmakla...”

“Ahbâbiyet” masdar ise, bunun mâzisi, muzârii, istikbâli nedir? Şunu öğrensek de kâmûsumuz bir kelime daha kazansa!..

“...deniz üzerinde benim, fikrim, boğazım, çenem pek açılır.”

Evet, mütercim, müellifin ifade ettiği vechile “fikrim güşâyiş bulur, obur olurum, hele gevezeliğime nihâyet olmaz, muttasıl söylenir dururum!..” demek istiyor!..

“...evet, yani deniz kabardı. Çünkü: rüzgâr var idi.”

Rüzgâr olmazsa deniz kabarmaz. Deniz kabarırsa rüzgâr olur. Deniz, rüzgâr bahislerini tekrâr ve ale’t-tekrâr okumayı tavsiye ile beraber:

Âferîn ey rüzgârın tercümân-ı ekmeli

Dâimâ poyraz olur mutlak lodosun evveli

matla‘ını hemen –bi’l-bedâhe– îrâd etsem yeri yok mudur?

“...aziz dostum Pikar! Ben gemide doğdum. İşte henüz deniz görmedim!..”

Dikkat ediniz: Herif doğuyor, büyüyor, gemide yaşıyor, bununla beraber “henüz deniz görmedim” diyor!.. Acaba buradaki denizden maksad fırtına mıdır?

Hayli zaman görmeyeli sen deniz

Gördüm efendim, ne kadar ben deniz

“...masayı iki tabak ve iki takım çatal bıçakla donattı...”

Büyük bir salon ki bütün avizelerinden rengârenk nurlar yağıyor, şu “takım” kelimelerinin ifade ettiği mana, “on iki” yani “bir düzine” demek midir, evvelâ onu anlayalım!..

“...işte bizim Mösyö Paviyon da bu boyda zevâtandır...”

Buradaki “boy” acaba “iktidâr” manasına mıdır? Yoksa “Dostum Pikar” romanındaki “Mösyö Paviyon” metre yahud arşınla mı ölçülmek lâzım gelir? Sonra, lisân-ı şâir, ara sıra letâfete de dâir olduğu için, lisân-ı Nedim ile:

“Bana bağışla beğenmezsen o şûhu nesi var
Kaddi kûteh mi tenâsüb mü yok endâmında?..”
derler!..

“...nihâyet müddet-i medîde beklenen külbastular geldi. Mösyö Paviyon, yanan tutan iki tanesini kemirmesiyle iştiyhâsı biraz teskîn oldu...”

Şu “oldu” sonra da “teskîn” denir mi
Kemirmek iştiyhâdan hiç gelir mi!..

“Ateş gibi olan külbastuları hemen nefes almaksızın yediğinden yahud yuttuğundan kayıdsız iştiyhâsı her şeye açık, ve bilâ-fâsıla dostuna ettiği gayrın dünyasını düşünmez bir adam olduğunu...”

Külbastular, yani alafranga tabirce pırzolalar ateş gibi değil, henüz ızgaralık alındığı için sıcaktır, denilmek isteniliyor. Maamafih, nefes almaksızın yemek yemekten bir şey anlamılamıyor!.. “Yemek” ile “Yutmak” beynindeki farkı tayin pek müşkil değilse de, iştiyhânın kayıdı, kayıdsız olup olmadığı cây-ı suâldir!.. “Gayr” kelime-i garîbesinin ne mana ifade ettiğini –lisanımızın nezâhet-i edebiyesini tahatturla beraber– anlayamadım.

“...Pikar karısının isminin telaffuz edildiğini işitmesiyle öyle sert bir hareket etti ki...”

Burada “sert hareket”in de câlib-i nazar-ı taaccüb olduğunu unutmayalım. “Hareket”e yumuşaklık sertlik isnâdı doğru olmasa gerektir!..

“...güya ses yokmuş da boğazında beyhûde yere arıyormuş gibi bir halde bulunup bir vakit yüzünü gözünü buruşturduktan sonra...”

Ses boğazda aranılır mı ya? Şu halde yüzün, gözün buruşması –bir şâire göre– alâim-i istihzâ, –bir tabîbe göre– asabî bir hal için ibtidâ olur!..

Mehmed Celâl

**ABDULLAH CEVDET’S ARTICLE TITLED “TERCÜME! TERCÜME!”
PUBLISHED IN THE İCTİHAD MECMUA: THE EVALUATION AND
TRANSCRIPTION**

**ABDULLAH CEVDET’İN İCTİHAD MECMUASI’NDA YAYIMLADIĞI
“TERCÜME! TERCÜME!” ADLI MAKALESİ: DEĞERLENDİRME VE ÇEVİRİ
YAZI**

Mustafa İsmail DÖNMEZ

**Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık ABD,
0000-0002-0315-7615**

Özet

Yazar, çevirmen, şair, siyasetçi Doktor Abdullah Cevdet (1869-1932) Tanzimat ve Erken Cumhuriyet Döneminde telif eserleri ve tercümeleriyle dikkat çeken bir kişiliktir. Jön Türk Hareketini başlatan son devrin önemli fikir ve siyaset adamlarındandır. Batılılaşmayı savunun öncü kişiler arasında yer almaktadır. Kırk altı eser telif etmiş otuz dokuz tercüme yapmıştır. Shakespeare’den yaptığı çeviriler onun II. Meşrutiyet Dönemindeki dikkat çeken faaliyetlerindendir. Eylül 1904-Aralık 1932 tarihleri arasında toplam 358 sayı olarak çıkan ilmî, siyasî ve edebî içerikli *İctihad* dergisini yayımlamıştır. Bu çalışmada onun 1 Ağustos 1923 tarihinde çıkan 156 sayılı *İctihad* mecmuasında yer alan “*Tercüme! Tercüme!*” adlı makalesi değerlendirilip çeviri yazı olarak sunulacaktır. Abdullah Cevdet makalesinde okur yazarların okuyacağı kitapları artırmak gerektiğini, ülkede telif ortamının olmadığını, uzun bir süre gerçek yazarların bulunmayacağını öne sürer. Bu yüzden “telif ve tercüme encümeni” değil “tercüme encümeni”nin hayata geçirilip devamlılığın sağlanmasını gerektiğini belirtir. Ona göre Avrupa’daki bilimsel ve edebi eserlerin dilimize serbestçe kazandırılabilir olmaları bir lütuftur. Kaynak metne ve terminolojiye vakıf olmayan mütercimlerce yapılan kötü çevirileri eleştirir. Bunların okurlar üzerindeki olumsuz etkilerinden söz eder. Tercüme edilmesi gereken eserler hakkında önerilerde bulunur. Tercüme edilen eserler noktasında diğer ülkelerle karşılaştırmalar yapar. Ona göre edebiyatta tercümeğe önce klasik şaheserlerden başlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Çeviribilim, Çeviri Tarihi, Abdullah Cevdet, İctihad Mecmuası, Tercüme

Abstract

A writer, translator, poet, politician Doctor Abdullah Cevdet (1869-1932) is a person who draws attention with his copyrighted works and translations in the Tanzimat and Early Republican Periods. He is one of the important intellectuals and politicians of the last period who started the Young Turk Movement. He is among the pioneers advocating westernization. He copyrighted forty-six works and translated thirty-nine. His Shakespeare translations are among his remarkable activities in the Second Constitutional Era. Between September 1904 and December 1932, he published the scientific, political and literary journal *İctihad*, which had a total of 358 issues. In this study, his article titled “*Tercüme! Tercüme!*” in *İctihad* journal no. 156 published on August 1, 1923 will be evaluated and presented as transcription. In his article,

Abdullah Cevdet argues that there is a need to increase the number of books that literate writers would read, that there is no copyright environment in the country, and that there would be no real authors for a long time. For this reason, he states that “the translation committee”, not “the copyright and translation committee”, should be implemented and its continuity should be ensured. According to him, it is a blessing that scientific and literary works in Europe could be freely brought into our language. He criticizes poor translations made by translators who are not familiar with the source text and terminology. He mentions about the negative effects of these on the readers. He makes suggestions about the works that need to be translated. He makes comparisons with other countries in terms of translated works. According to him, translation in literature should first start with classical masterpieces.

Keywords: Translation Studies, Translation History, Abdullah Cevdet, İctihad Mecmuası, Translation

GİRİŞ

Batılılaşma fikrinin sembol isimlerinden Abdullah Cevdet bu konuda temel araç olarak toplum üyelerinde fikrî bir değişiklik oluşturabilmeyi amaçlar. Bunun sağlanabilmesi için ilk düşüncesi Batı kültürünün imparatorluk üyelerine tanıtılmasıdır. Bu amaçla yapılacak tercümeleri modernleşme için fertlerde gerekli fikrî değişiklikleri oluşturabilmenin en önemli aracı olarak kabul eder. Batıyı bir üstünlük olarak görmüş, Batılılaşabilmek için yalnızca teknolojinin değil, düşüncelerin de alınması gerektiğini belirtmiş, bu alanda yabancı kitapların tercümesine ve getirilmesine, Batı düşüncesinin alınması gerekliliğini gören herkesin birleşmesi gereğine işaret etmiştir. (Hanioğlu, 367-368) Hanioğlu’na göre toplumun gelişebilmesi için Abdullah Cevdet’in vardığı sonuç yönetici «elite» i kontrol edecek kimselerde bir kültür birikiminin yaratılması gerektiğidir. Bu da onu Jön Türklerde başka bir örneği görülmeyen bir tercüme politikasına götürmüştür. Tercüme politikasının bir amacı da Batı düşüncesini Osmanlı toplumuna taşımaktı. Batı düşüncesi ile birlikte —ve bundan önce— Batı teknolojisinin imparatorluğa getirilmesi Abdullah Cevdet’in temel düşüncelerinden birisidir ve Batılılaşma konusunda Latin alfabesinin kabulü gibi çok radikal önlemlerin dahi ilk izlerini Abdullah Cevdet’in bu dönemdeki düşüncelerinde bulmak mümkündür. (Hanioğlu, 281) Başta edebiyat alanında olmak üzere temel eserlerin sürekli olarak Türkçeye çevrilmesine benzer bir hareket Jön Türklerin diğerlerinde göze çarpan bir özellik değildir. Abdullah Cevdet’in çevirileri incelendiğinde bunların propaganda amacının yanı sıra toplumda bir kültürel birikim yaratılması amacına yönelik oldukları görülür. (Hanioğlu, 178) Abdullah Cevdet çıkardığı İctihad dergisinde Jön Türkler’in diğer siyasi dergilerine nazaran Avrupa edebiyatına daha çok yer vermiştir. Batıya yaklaşmanın Batı klasiklerinin anlaşılmasıyla olacağını belirtmiştir. (Mardin 1983: 167-168) Paker’e göre, o dönem iktidarda bulunan İttihad ve Terakki Cemiyeti’nin ilk kurucularından Abdullah Cevdet’in Hamlet ve Julius Sezar çevirilerini 1908’de, Makbet ve Kral Lir çevirilerini de sırasıyla 1909 ve 1912’de yayınlaması rastlantı sayılamaz. Çevirdiği eserlerin seçimi ve yayın tarihlerine bakıldığında, Abdullah Cevdet’in Osmanlı siyaset ve kültür ortamının yeniden uyanış döneminde bu oyunların devrimci değilse de uyarıcı ve aydınlatıcı bir işlevi olmasını istediği düşünülecektir. (Paker 1987: 22-23) Abdullah Cevdet, Shakespeare çevirilerinde 1920’lerin okumuş kişilerine bile anlaşılmaz gelen ağır ve ağdalı şiirsel bir dil kullanır. (Paker 1987: 24) Ayluçtarhan çalışmasında onun çevirilerine ve kullandığı ağır dile örnekler vererek değinmiştir. (Ayluçtarhan, 66) Abdullah Cevdet Kur’an’ın Türkçeye tercüme edilmesinin sosyal reformların ve genel olarak reformların en önemlisi olduğunu belirtmiş, cuma günleri hutbelerin Arapça anlamayan Türk cemaate Arapça okunmasını eleştirmiş, Latin harflerinin kabulünü ve okur yazarlığın genelleştirilmesini de temel ve zorunlu sosyal reformlardan biri addettiğini belirtmiştir. (akt. Hanioğlu, 311) Arap harflerinin Türkçenin inkişafına mâni olduğunu belirtmiştir. (akt. Duman, 89) Abdullah

Cevdet'in tercüme ettiği bazı eserler büyük tepkilere yol açmış, kimisi yasaklanmıştır. Çevirileriyle döneminin tercüme faaliyetleri içinde çok fazla yer alan Abdullah Cevdet'in bu konudaki fikirleri önemlidir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Alanyazında Abdullah Cevdet'i farklı yönleriyle ele alan birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak, tespit edebildiğimiz kadarıyla onun 1 Ağustos 1923 tarihinde çıkardığı 156 sayılı *İctihad* Mecmuasında yer alan "Tercüme! Tercüme!" adlı makalesi özgün bir çalışma olarak ele alınmamıştır. Birçok çalışmada bu makaleye hiç temas edilmemiş, bazılarında ise küçük ölçüde değinilmiştir. Çevirmen kimliğiyle üretken bir kişilik olan Abdullah Cevdet'in bu makalesi onun çeviri hakkındaki düşüncelerini yansıtmaya anlamında önemlidir. Bu çalışmada onun makalesi çeviri yazı olarak sunulup değerlendirilecektir.

BULGULAR

Abdullah Cevdet'in "Tercüme! Tercüme!" adlı makalesinde dikkat çektiği konular şunlardır:

Maarif vekili ve eğitim-öğretim işleriyle yakından ilgilenen Kazım Karabekir Paşa'nın beyanatından anlaşıldığı kadarıyla hükümet, küçük savaştan çıkıp yeniden büyük, asıl savaşa dönmüştür. Okur yazarları ve okunacak kitap sayısını çoğaltmak gerekmektedir. İnkılap ve kalkınma yoluna yeni giren bir millet olarak başvurulacak ilk tedbirin "tercüme encümeni"ni yeniden canlandırıp devamlığını sağlamak olduğunu ifade eder. "Telif ve tercüme encümeni"ne gerek yoktur. Çünkü ülkemizde henüz telif ortamı yoktur ve uzun zaman gerçek yazarlar bulunmayacaktır.

Avrupa'daki önemli bilimsel ve edebi eserleri, yazarlarına ve yayıncılarına telif hakkı ödemediği tercüme edebilecek olmak büyük bir lütuftur.

Kaynak metnin yazıldığı dile ve ilgili olduğu konuya hâkim olmayan mütercimlerce yapılan tercüme okuru olumsuz etkilemektedir. Önemli ve değerli bulunduğu felsefe ve sosyolojiye dair bazı eserlerin tercümelerinde yazarın beyaz dediğinin siyah olarak aktarılmıştır. İyi niyet ve gayret gösteren bu kişilerin canını sıkmak istemediği için bu yanlış yapan mütercimlerin ve eserlerin isimlerini vermektan kaçınır. Maarif Vekaletinin tercüme işine teşvik etmekle beraber Batının klasik şaheserlerinin hoyratça ve deneyimsiz bir şekilde tercüme edilmesine mâni olması gerektiğini ve tercüme yoluyla verilen ziyatı en aza nasıl indirebileceğini düşünmesi gerektiğini ifade eder.

Avrupalı çok önemli sosyolog ve psikologların eserleri genç mütercimlerce tahrip edilmiştir. Aynı eserler yetkin mütercimlerce tercüme edilse okurlar "Canım, biz bunların tercümesini sekiz on sene evvel gördük, saçma kitaplardır; bir şey anlaşılmıyor" diyecek, asıl ve hakiki tercüme belki almak ve okumak istemeyeceklerdir.

Dahiliye vekili Fethi Bey'in on iki sene evvel İttihat ve Terakki Fırkası kâtib-i umumisi iken tercümenin gerekliliğine binaen temeli atılan telif ve tercüme encümeninin bilimsel bakış açısıyla yeniden düzenlenip sağlam bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

İnsanlığa mâl olmuş şaheserlerin belki yüzde biri bile dilimize tercüme edilmemiştir. Bulgarcada Şekspir'in külliyatı, Bulgarlar daha bizim tebaamız iken vardı. Bundan yirmi beş sene evvel Sivas'ta Canupekyan Ağa isminde ihtiyar bir Ermeni efendinin bir oda dolusu ve çoğu Venedik'te, Viyana'da Ermeniceye tercüme ve tab' edilmiş kitapları arasında Charles Darwin'in bütün külliyatının Ermeniceye resimli ve mükemmel tercümelerini bizzat görmüştür. Altmış sene evvel Fındıklıyan Efendi isminde bir Ermeni şairi Rubâiyyât-ı Hayyam'ı Ermeniceye nazmen tercüme etmiştir.

Fransız, İngiliz, Alman dillerinden dilimize layıkıyla tercüme edilip basılan on kitap ancak vardır.

Shakespeare, Goethe, Schiller, Molyer, Homer, Dante, Calderon gibi edebiyatçılar hiçbir milletin malı değildir. Her ulus ve bütün insanlık için bir meşaledirler. Bu eserlerin tercüme edilmesi gerektiği görüşündedir.

Hayyam, Hafız, Sadi, İbn Ruşd, Gazali, Ebu'l-Alâ el-Maarrî, Muhyiddin Arabi gibi Doğunun meşhur ilim adamlarının Doğudan çok Batıda tanınıp, takdir edildiklerini ve gün geçtikçe bu ilim adamlarına daha çok saygı gösterildiğini belirtmiştir. Abdullah Cevdet'in bu görüşü biraz abartılı durmaktadır. Çünkü bu eserlerin birçoğu Osmanlılar tarafından on beş ve on altıncı yüzyılda tercüme edilmiştir.

Diğer ülkelerdeki tercüme faaliyetleri ile ülkemizi karşılaştırmıştır: Firdevsî'nin şaheseri Şahnâme'sini Ruckert isminde bir Alman müsteşrik şairin on beş seneden fazla bir sürede nazmen Almancaya tercüme etmiştir. 1903 senesinde Amerika ve İngiltere'de Rubâiyât-ı Ömer Hayyam'ın yüz yirmi muhtelif baskısı yayımlanmıştır. Avrupa'da hiçbir ulus Homer'in tercümesinden mahrum değildir. Araplar dahi el-Bustânî'nin tercümesiyle onunla 16 sene önce tanışmıştır.

Tercüme faaliyetlerine hemen başlanıp onun sürdürülebilirliğini sağlamanın milli bir mesele olduğuna değinir. Edebiyat, sosyoloji, felsefe ve psikolojideki uzmanların kendi alanlarındaki klasikleri tercüme etmeye başlamalıdır.

Tercümeler, kâmil ve sadık tercüme olduğuna emin olunduktan sonra basılıp dağıtılmalıdır.

Hükümet tercüme tahsis ettiği bütçeyi zamanla çıkaracak, hatta kâr bile edebilecektir. Maarif bütçesinin yüzde beşinin tercüme ayrılması yeterli olacaktır.

O dönemde Fransızca, İngilizce, Almanca ve İtalyancadan fasih ve dürüst bir Türkçe ile tercüme yapabilecek yirmi beş otuzdan fazla kimse yoktur.

İtalyan müsteşriklerinden Prens Caetani'nin *Annale d'İslam* adıyla yazdığı ve dört büyük cildini neşir ettiği İslam tarihine dair *Tarih-i İslam* adlı geniş ve mükemmel eser hiçbir lisanda henüz yoktur. Yıllardır bu alanda çalışan Müsteşrikler bu görüştedir. Abdullah Cevdet vaktiyle Şeyhülislam merhum Hayri Efendiye bu kitap hakkında bilgi vermiş ve kitabın getirilerek İtalyancaya aşına ve Türkçesi güzel Ali Fahri Bey'e tercüme ettirilmesi kararlaştırılmıştı. Ancak, Birinci Dünya Savaşının çıkmasıyla bu karar uygulanamamıştır. Daha sonra Hüseyin Cahit Yalçın bu eseri tercüme etmiştir.

Tercüme edebiyatta klasik şaheserlerden, felsefe ve içtimâiyatta diğerlerinden başlanması gerektiği görüşündedir.

SONUÇ

Abdullah Cevdet bu çalışmada ele alınan makalesinde ülkede telif ortamının olmadığını ve uzun süre gerçek yazarlar bulunmayacağını bu yüzden tercüme faaliyetlerinin canlandırılıp sürdürülebilirliğinin sağlanmasını gerektiği ifade eder. Daha önce yapılan kötü tercüme eleştirerek, bunun okurlar üzerindeki olumsuz yönlerinden bahseder. Yeni yapılacak tercüme için önerilerde bulunur. Avrupa dillerini bilen nitelikli mütercim sayısının çok az olduğunu ifade eder. Mütercimlerin kaynak metne, içerdiği konuya hâkim olması gerektiğini belirtir. Türkçeyi güzel kullanmaların atıfta bulunur. Doğu ve Batı klasiklerinin tercümesi noktasında diğer ulusların gerisinde olduğumuzu örneklerle açıklar. Doğulu kimi önemli isimlerin Batıda daha çok tercüme edilip takdir edildiğini konusundaki görüşü abartılı durmaktadır. Çünkü bu edebiyatçılara ait eserler Osmanlılar tarafından on beş ve on altıncı yüzyıllarda tercüme

edilmiştir. Devletin tercüme işine yeterli bütçe tahsis etmesi gerektiğini belirtir. Edebiyatta öncelikle klasiklerin tercümesine başlanmasını önerir.

BİBLİYOGRAFYA

Abdullah Cevdet, İctihad, 1 Ağustos 1923, Sayı: 156, İstanbul.

Ayluçtarhan, Seveda, Dr. Abdullah Cevdet's Translations (1908-1910): The Making of a Westernist and Materialist "Culture Repertoire" in a "Resistant" Ottoman Context, Boğaziçi Üniv. SBE, Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Durak, Muhammet İslam, Bilim ve Modernleşme Perspektifinde Bir Osmanlı Entelektüeli: Doktor Abdullah Cevdet, BAİBÜ, SBE, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Hanioglu, M. Şükrü, "Abdullah Cevdet", TDV İslam Ansiklopedisi, I/90-93.

....., Bir Siyasal Düşünür Olarak Doktor Abdullah Cevdet ve Dönemi, Üçdal Neşriyat, İstanbul.

Mardin, Şerif, Jön Türklerin Siyasi Fikirleri: 1895-1908, İletişim Yayınları, 1983, İstanbul.

Paker, Saliha, Tanzimat Döneminde Avrupa Edebiyatından Çeviriler: Çoğul Dizge Açısından Bir Değerlendirme, Çev. Ali Tükel, Metis Çeviri, Sayı: 1, 1987.

....., Türkiye'de 'Hamlet', Çev. Güzin Özkan, Metis Çeviri, Sayı: 2, 1988.

ÇEVİRİ YAZI:

"TERCÜME! TERCÜME!"

"Hükûmet-i milliyemiz cihâd-ı aşğardan cihâd-ı ekbere avdet edildiğine bihakkin kâni görünmektedir. Maarif vekilinin ve terbiye ve talim umûruna büyük bir merbûtiyeti bulunan Kazım Karabekir Paşa Hazretlerinin ifâdât ve temâyülâtı bunu teyit ediyor. Demek ki halkın okur yazarlarını çoğaltmak ve okur yazarların okuyacakları kitapları artırmak ihtiyaçları önündeyiz. Biz bugün yalnız bu ikinci ihtiyacın tatmini çaresiyle meşgul olacağız. Yeni bir inkılap ile terakki ve temeddün yoluna yeni giren her milletin bu hususta müracaat ve azîm istifade temin ettiği yegâne tedbire müracaat edeceğiz. Bu tedbir, bir "tercüme encümeni" [telif ve tercüme encümeni değil] yalnız "tercüme encümeni" ihyâ ve idâme etmektir. Bizde, daha hayli uzun müddet hakiki müellifler bulunamayacaktır. Müelliflik için muktezi muhit mevcut olmayacaktır. Müellif ve tâbi' hakkı te'diye etmeksizin Avrupa âsâr-ı ilmiyye ve edebiyesini lisanımıza tercüme etmekte serbest olmamızın bir nimet olduğu meydandadır. Fakat henüz kitabın yazıldığı lisana ve mevzûu olan ilme layıkıyla nüfuz etmemiş kimseler tarafından yapılan tercüme büyük bir ziyân-ı manevîyi mucip olmaktadır. Pek mühim ve kıymetdâr bazı felsefi, ictimâî kitap tercüme bilirim ki müellifin beyaz dediği şey siyah diyerek Türkçeye nakil olunmuştur. Burada o kitapların ve tercüme isimlerini ve fahiş tercüme hatalarını zikir ve irâe ederek hadd-i zatında hüsnüniyet ve gayret-i ilmiyye ile hareket etmiş bu zevatın canlarını sıkmak istemeyiz. Demek isteriz ki Maarif Vekaleti bir taraftan tercüme işini teşcî' ile beraber diğer taraftan da garbın şaheserlerinin bekâret-i ruhâniyyesini hetk etmekten ve ortaya hoyrat bir gayret-i tiftâne mevlûdü çıkarmaktan müteşebbisleri vikâye etmek ve bu gayûrların hasarlarının tahdidini çarelerini düşünmek icap ediyor.

Avrupa'nın ictimâiyyât ve rûhiyyât ulemasından bazı zevatın pek mühim eserlerini biliriz ki bazı gençlerimiz tarafından tercüme [ve] tab' olunmak suretiyle canhıraş bir surette tahrir olunmuşlardır. Şimdi bu kitapları salâhiyatdâr zevat, layıkıyla tercüme etmiş olsalar ve meydân-ı neşre çıkarsalar kâriler "Canım, biz bunların tercümesini sekiz on sene evvel gördük, saçma kitaplardır; bir şey anlaşılıyor" diyeceklerdir. Asıl ve hakiki tercüme belki almak ve

okumak istemeyeceklerdir. Bizim talim ve terbiye sistemimizin, teşekkül-i ictimâiyemizin bedbaht neticesi olarak bizde hükümet pişvâ olmadıkça ekseriya büyük işler görülmez. Binaenaleyh on iki sene evvel, dahiliye vekili Fethi Bey, İttihat ve Terakki Fırkası kâtib-i umumisi iken müşârun ileyhin delâleti ve tercümenin lüzumuna ta mektep sıralarında bulunduğu zamandan beri kuvvetli bir imân-ı ilmî ile kani bir zatın ilham ve izahı ve verdiği proje üzerine temeli atılmış olan telif ve tercüme encümeni yeni bir ilim zihniyetiyle ve umumi içtihat farkları endişelerinden pâk ve sağlam bir kafa ile tanzim ve tarsîn olunmalıdır. İnsaniyetin malı olmuş şaheserlerin belki yüzde biri bile lisanımıza tercüme edilmemiştir. Bulgarcada (Şekspir)'in külliyyatı, Bulgarlar daha bizim tebaamız iken vardı. Ermenilerin Viyana'da (Mekitaristen buhder vekkaray) ismiyle muazzam bir matbaaları vardır. Aynı Ermeni cemiyet-i ilmiyyesinin (Venedik)'de büyük bir ilahiyat fakültesi ve bu şehre civar bir adacıkta koca bir kütüphanesi vardır. İlahiyat Fakültesini 1902'de ziyaret etmiş ve teşkilat ve intizamına şahid [ve] hayran olmuşuk. Bundan yirmi beş sene evvel (Sivas)'ta (Canupekyan) Ağa isminde ve müstesna bir zeka ve şîâr-ı hikmet ile mümtaz, ihtiyar bir Ermeni efendinin bir oda dolusu ve hemen cümlesi (Venedik)'de, (Viyana)'da Ermeniceye tercüme ve tab' edilmiş kitapları arasında (Charles Darwin)'in bütün külliyyatının Ermeniceye musavver ve mükemmel tercümelerini re'ye'l-ayn görmüşük. Bundan altmış sene evvel (Fındıklıyan Efendi) isminde bir Ermeni şairi (Rubâiyyât-ı Hayyam)'ı Ermeniceye nazmen tercüme etmiştir. Lisanımızda (Avrupa)'nın Fransız, İngiliz, Alman lisanlarından layıkıyla tercüme ve tab' edilmiş, belki on kitap ancak buluruz. Türk şairi muhibbimiz Mehmed Emin Bey Erzurum valisi olarak devirde iken sohbet ettiği bir Ermeni rahibi "Bize artık hâkim olamazsınız. Ermeni köylüleri (Şekspir)'i okuyorlar" demiş ve bunu bizzat Emin Bey kemâl-i hüzn ve hicran ile bize hikâyeye etmişti. (Şekspir), (Göte), (Şiller), (Molyer), (Homer), (Dante) ve hatta (Kalderon) ilah. gibi üdebâ, falan veya falan milletin malı değildir. Her milletin, bütün insaniyetin meşalesidirler. Onlar, güneş mâhiyet-i nûrâniyesinden canlardırlar. Nitekim (Hayyam), (Hafız), (Sadi), (İbnu'r-Ruşd), (Gazali), (Ebu'l-Alâ el-Maarri), (Muhyiddin Arabi) gibi şark eâzımı şarktan ziyade garpta tanınmış, takdir ve tazim olunmuştur. Her gün daha ziyade tazim, tebcil olunmaktadırlar. Bihakkın:

Besî renc bürdem derîn sâl-i sî

Acem zinde kerdem bedîn Pârsî

Demiş olan Firdevsî'nin İran ibdâât-ı edebiyyesinin hiç şüphesiz şaheseri olan (Şehname)'sini Ruckert isminde bir Alman müsteşrik ve şairi nazmen Almancaya tercüme ve bu fikrânî işe, bir rivayete göre on beş seneden ziyade hayatını sarf etmiştir. 1903 senesi zarfında ve yalnız (Amerika) ve (İngiltere)'de (Rubâiyyât-ı Ömer Hayyam)'ın yüz yirmi muhtelif tab'ı neşrolunmuştur! Avrupa'da yaşayan milletlerden hiçbirinin lisanı (Homer)'in tercümesinden mahrum değildir. (Arap) lar dahi el-Bustânî efendinin kalemiyle bu tercümeye bundan 16 sene evvel mâlik olmuşlardır. Bu neviden muhalled âsârın tercümelere bir ziynet işi değildir: bu iş artık püskül işi değil serpuş işidir. Talim ve terbiyeye salim ve sağlam bir istikamet vermek lüzumunu ayrıca derpiş etmeyi mütehasıslara terk etmek doğrudur. Dünkü (Tanîn)'de [23 Mart 1923] Cahit Bey'in (Maarif mîsâkı) unvanlı makalesi dikkatle okunmalı ve iyi mülâhaza edilmelidir. 159 numaralı (İctihad)'da memleketimizin saadeti için ne düşünüyorsunuz, sualinin bir mufassal cevabı da aynı perdede icra olunmuş bir nağme-i ihlastır. 152 numaralı (İctihad)'da (Derdin menbana doğru) makalesinin yüreği de aynı heyecanla çarpar fakat tekrar ederiz, bu ayrı bir meseledir." Şimdi tercüme işi hemen başlayacak ve müstemirren devam olunacak bir irfân-ı millî işidir. Edebiyatta ihtisası olanlar edebi şaheserleri ictimâiyâta, felsefede, rûhiyâta, mütehasıs olanlar bu neviden klasik âsârı tercüme etmeye başlanılmalı. Tercümelerimiz, kâmil ve sadık tercüme olduğuna emin bulunularak tab' ve neşrolunmalı. Bir gün gelir ki hükümet bunlara sarf ettiği parayı satıştan istifâ eder ve hatta kâr

bile kalır. Maarif bütçesinin yüzde beşi kadarı bu işe tefrik olursa bol bol yetişir ve artar. Zira bugün Fransız, İngiliz, Alman, İtalyan lisanlarından fasih ve dürüst bir Türkçe ile tercüme yapabilecek yirmi beş otuzdan ziyade kimsemiz zikir ve irâe olunamıyor. (İtalyan) lisanını da zikrettiğimiz şu dakikada İtalyan müsteşriklerinden (Prens Caetani)'nin *Annale d'İslam* adıyla yazdığı ve şimdiye kadar dört büyük cildini neşir ettiği (Tarih-i İslam) hatırımıza geldi. İslam tarihine dair bu kadar vâsi' ve mükemmel bir eser hiçbir lisanda henüz yoktur. Bu sâha-i ilmiyyede senelerden beri çalışan garp müsteşrik ve uleması bunu tereddütsüz ve pervasız iddia ediyorlar. Bu nokta, şeriyye vekaletinin nazar-ı dikkatine arz edilmeye layık bir noktadır. Bal istiyorsak evvela tüveyçlerinde madde-i aseliyye bulunan çiçekler hazırlamalıyız. Bal alınacak çiçekler bulununca arıların zuhuru ve faaliyete geçmeleri gecikmez.

Evvela hangi eserleri tercümeyle başlamalı? Edebiyatta klasik şaheserleri, felsefe ve içtimâiyâtta şimdilik diğerlerine.

DUYGU VE DUYGUNUN MANTIKSAL KARAKTERİNDE GELENEKSEL TÜRK EBRU SANATININ NORMATİFLERİ

NORMATIVES OF TRADITIONAL TURKISH MARBLING ART IN THE LOGICAL CHARACTER OF FEELING AND EMOTION

Tahsin BOZDAĞ

**Öğretim Görevlisi, İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel
Türk Sanatları, 0000-0001-7412-9323**

ÖZET

Sanatta duygu ve duygulanımların önemli ölçüde ihmal edilmesi üzerine bazı genel gözlemlerle felsefi duygulanımların geleneksel sanatların duygusal gelişiminin bilişsel bir mesele olduğunu ve bu sanatta bilişsel gelişim sürecinin duygulanımların normatifleri ile çözümlenmesi çalışmanın sorunsalını teşkil etmektedir. Sanattaki deontolojik veya sonuçsalcı sanat idealarının yaratım süreci duygulanım anlayışının duygusal olarak rasyonalist normatifleri metodolojik gerekçelerle eleştiriye geleneksel sanatların duygusal gelişimciliğin yalnızca bilişsel odağının çok ilerisinde bir ideanın içinde yer almasıdır. Geleneksel Türk ebru sanatında duygunun duygu bileşeninin, sanatçıyı nesnenin görünümünden görünmeyene taşıması duygulanımın normatiflerini ilham verici yollarla ifade ederler. Ebru sanatında bilişsel aklın güdüsel gücünü duygu birleşenleri taahhütlerinde tekneye yansıtır.

Bununla birlikte, ahlaki bilişsel gelişimcilikten bir başka etkili modern ayrılma, Ebru teknesindeki normatifleri sanatçı birlikteliğinin duygusal veya duygusal boyutlarında daha da net bir şekilde yerleştirir. Ebru sanatçısının duygulanımlarına aynı zamanda, farklı bir etik perspektif olarak duygu normatifleri bağlamında ele alınması çalışmanın bir diğer sayıtları arasında yer almaktadır.

Geleneksel Türk ebru sanatkarının iki boyutlu düzlemdeki eyleminin duygulanımsal kaynaklarının özel bir düzenidir. İki boyutlu düzlemdeki renk değerlerinin ve sanatçının duygulanımlarının merkezinde yer alan pratik aklın ayırt edici biçimi olarak duygularını rasyonel bir düzenleme güdüsü gerektirdiğinden, duyguları rasyonel düzenlemeyi gerektirdiği sürece, daha deontik olarak iki boyutlu düzlemde sanatın normatifleri ile kavramsal diyalektikleri sanatçıyı geliştirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygu, Ebru, Eğitim, Sanat

Abstract

With some general observations on the significant neglect of emotions and affections in art, the emotional development of traditional arts of philosophical affections is a cognitive issue, and the analysis of the cognitive development process in this art with normatives of affects constitutes the problematic of the study. The creation process of deontological or consequentialist art ideas in art is the fact that the emotional understanding of the emotionally rationalist normatives is included in an idea far beyond the cognitive focus of traditional arts emotional developmentalism, while criticizing them for methodological reasons. In traditional Turkish marbling art, the emotion component of emotion carries the artist from the appearance

of the object to the invisible, expressing the normatives of emotion in inspiring ways. In the art of Ebru, emotional components reflect the motivational power of the cognitive mind to the boat in their commitments.

However, another influential modern departure from moral cognitive developmentalism places the normatives in the Ebru boat even more clearly in the emotional or affective dimensions of artist association. Another assumption of the study is to consider the emotions of the marbling artist in the context of emotion normatives as a different ethical perspective.

It is a special order of affective sources of the action of the traditional Turkish marbling artist on the two-dimensional plane. Normatives and conceptual dialectics of art in the two-dimensional plane, more deontically, develop the artist, as long as emotions require a rational regulation of emotions, as the distinctive form of the practical mind, which is at the center of color values in the two-dimensional plane and the artist's emotions.

Keywords: Emotion, Marbling, Education, Art

1.GİRİŞ

Sanatçının sanat, yaşam ve sanat eğitiminin normatifleri etik açıklaması, duygulanım veya duygunun gelişimini, sanat eğitimi sürecinde için ciddi sonuçları olan açılardan önemli kabul eder. Bu bakış açısından, geleneksel sanatların felsefesindeki duygu ve duygu kavramları akıl ve duygu arasındaki ilişkinin uygun bir şekilde birleşimlerini yansıtır (Jackson, 1995). Geleneksel Türk ebru sanatında akıl ve duygu, sanatçının psikolojisinin temelde beslendiği motivasyon olarak yer alır. Ebru sanatçısının motivasyonunda yanlış veya anlamsız olabilen yargılar veya önermeler ise bu normatiflerin birleşenlerinden biridir.

Şekil 1. Tahsin Bozdağ arşivi

Teknedeki yargılar veya önermeler, geçerli veya geçersiz olabilecek çıkarımsal ilişkilere de girebilir. Bununla birlikte sanatçının, akıl ve muhakeme kabiliyeti bu şekilde yorumlansa da, birliği arama amacı gütmektedir (Rethorst, 1997). Teknedeki gerçekliğin 'kendinde olduğu' olarak açıklanması, bu açıklama, esasen rasyonel olmayan tutku, duygu veya duyarlılığın çarpıtıcı etkisi altında ebru sanatçısının arayışından başka bir şey değildir. Ebru sanatındaki bu duygulanımlarla birlikte, özellikle geleneksel sanatın ampirist versiyonlarında, duygu ve tutku nadiren nesnel yargıya ve geçerli argüman kaynakları olarak işlev görebilirler. Duygulanımlarını bunun ötesine taşımayı başaran sanatçı iki boyutlu düzlemde iç devinimlerini doğru bir şekilde görmeye çalıştığında, böyle bir yargı kendi başına normatiflerini nihai olarak bağlı olduğu duygulanımsal temelleri keşfeder. Arı düşüncenin deneyimle ilişkisi teknenin nesnel ama güdüsel olarak durağan akıl ve öznel ama güdüsel olarak etkin tutku ve duygu hakkındaki gelenekseli arayışında yordanmalıdır.

Geleneksel sanatçı sanatında akıl ve tutku ya da duygu arasındaki karşıtlığı biliş ve duygulanım arasındaki normatifleri belirlemelidir. İki boyutlu düzlemde duygulanımsal olarak bağlantısız biliş olarak düşünce arayışları düşünce görüşünün ne de bilişten bağımsız duygulanım olarak buna karşılık gelen herhangi bir duygu görüşünün insan aklı ve tutku fenomenolojisi ötesine taşınmasıdır ebru sanatı.

2.DUYGU VE DUYGU TEMELLERİ

Sanatçı eserinin ilham ideasında duyguları yoğun belirleyen duygulanım ideasının kesif değerinin eserin etki ettiği bireylerin aklına gelebilecek düşüncelere ve eleştirilere göre özgünlüğü veya duygu yoğunluğu belirlenemez (Pugmire, 1998)

Şekil 2. Tahsin Bozdağ arşivi

Geleneksel Türk ebru sanatkarı duygu kavramlarının eserin bilişsel duygulanımdan biraz daha fazlası olduğu yönündeki duygu ve duyguların, öznel içeriklerden, sanatçının ruhi hamiyetinin tesiri, bağımsız olarak hemen hemen hiç tanımlanamayacağını vurgulamıştır (Devereaux, 2004). Teknedeki sanatçı eserinin duyguya içsel bir çağrı yoluyla, tam olarak şu ya da bu duyguya sahip olduğumuzu keşfettiğimiz, alenen ifade edilebilen tutum ve değerlendirmelere atıfta bulunarak renk değerlerinin fırçadan kitreye rutin olarak 'önermesel tutumlar' olarak yorumlamalarının ifade selliğinde yavaş yavaş sınırlarında sınırsızlık ifade eder. Sınırlı iki boyutlu düzlemde sınırsız aramak belirtmenin bir başka bilinen yolu, duygu ve duygu normatiflerini bilgi ve inancın Öz'e sahip olduğu, bunların içerdiği ya da varsaydıkları değerlerin tekneden renge olduğu kabul edilir.

3.GELENEKSEL TÜRK EBRU SANATI VE DUYGU

Geleneksel Türk ebru sanatında duyguların mantıksal olarak yargı ve öz değerlendirmeye bağlı olduğu ileri sürülebilir; eşsiz saf duygulanım meseleleri olarak sanatçının teknedeki arayışı ise bu yargının biçimsel formu niteliğindedir (Derman, 1977). Teknedeki, duygu ve duygunun (ifadelerinin) bir "bilişsel öz"e sahip olduğu, bunların içerdiği ya da varsaydığı bilişselci duygu açıklamaları, sırayla, duygusal olanın bilişsel olana ne kadar kesin olarak dahil edildiği ebrunun aslında, insan duygularının gerçek deneyimlerinin tutku ve duygu açıklamalarına sanat ile çözümlemesi gibi görünmektedir.

Şekil 3. Tahsin Bozdağ arşivi

Geleneksel Türk ebru sanatçısı ebru sanatının renk değerleri kavramsalını duygusal ve duygusal yaşamında değerlendirmeden daha fazlası olduğu konusunda yaklaşımlarda buluna bilmektedir. Teknede deneyimlenen duygulanımlarının gerçek niteliğini sanat sürecinde şekillendirmeye çalışmanın sanatsal olarak mümkün olduğu bilinmektedir. Ebru sanatçısı şimdiye kadar deneyimlenmiş duygulanım biçimlerini bir duyguya başlama girişiminin ön hazırlığı olarak nitelendirmektedir. Bu ön hazırlık sanatta kendini bulmada ebru sanat duygulanımının normatiflerinin özel bir rolü vardır ve ayrıca böyle bir duygulanım yetisinin ebru sanatının üstünde bir sanat biçimine zamanda deneyimlenen duygunun niteliğini şekillendirmek için de imkân sunar (Kim, 2009).

4.GELENEKSEL TÜRK EBRU SANATI NORMATİFLERİ VE İMGELEME

Geleneksel Türk ebru sanatçılarından bazıları zihinsel imgelemenin epistemik sanat ideasının birliğe ulaşmadaki amaçları ile ilgilendi. Teknede sanatçı ilham ve inanç üzere zihinsel imgeler yaratma gücümüzü nasıl ortaya koyabileceğinin şuuruna vakıf olma noktasında bir normatif geliştirmeyi başara bilme kabiliyetiyle inilti bir eylemi gerçekleştirir (Göktaş,1986).

Ebru sanatçısı zihinsel imgelemenin kendi inançları tarafından sınırlandırılmış olmasının ötesinde bir normatif oluşturması iki boyutlu düzlemdeki sanat icrasının bilinenin çok ötesinde bilinmeyi bilme olduğunun ilk göstergesidir. Ebru sanatı imgelemler ile epistemik amaçlar için en yararlı gördüğü türden renksel değerlerin sanatçının hayal gücüne rehberlik eden bir dürtüsellekle başlar.

Şekil 4. Tahsin Bozdağ arşivi

Bu dürtüsellek ebru sanatçısını kitle üzerindeki renk değerlerinin tınısıyla hayal etme niyetiyle başlar. Ebru sanatçısı renklerin değerlerinde kasıtlı bir niyet taşıyabilir veya bir renk değerinden başka bir renk değeri seçme niyeti gibi sadece eylemdeki bir niyet olabilir (Loughlin, 1997). Teknedeki yaratıcı durumlar dizisi, yanal kısıtlamalar dediği şeye uygun olarak ilk görüntüden gelişir ve yanal kısıtlamalara uygun olarak daha önce gelen imgelem durumlardan tamamen yemi bir imgelem kendi iç mantığına veya ebru sanatındaki normatifleri zaman içinde nasıl sanatçıda ortaya çıktığını belirleyen bilişsel bir yeti olduğu düşünüle bilir (Aycock, 2005). Bu düşünce ebru sanatçısını tekneden tefekküre maddeden manaya derin bir düşüncenin ve üst aklın sorunsalına ilerletebilir.

5.SONUÇ

İki boyutlu düzlemdeki değer yargıları veya önermeler, geçerli veya geçersiz olabilecek çıkarımsal sanat sanrıları arayışı ilişkileri normatif duygular olarak ebru sanatına yansır. Bununla birlikte ebru sanatı, akıl ve muhakeme kabiliyeti bu şekillinde yorumlansa da, sanatçıyı birliği arama içgüdüsüne iten bir duygulanım amacı gütmektedir. Teknedeki gerçekliğin 'kendinde olduğu' olarak açıklanması, bu açıklama, esasen rasyonel olmayan tutku, duygu veya duyarlılığın çarpıtıcı etkisi altında ebru sanatçısının arayışından başka bir şey değildir. Ebru sanatındaki bu duygulanımlarla birlikte, özellikle geleneksel sanatın ampirist versiyonlarında, duygu ve tutku nadiren nesnel yargıya ve geçerli argüman kaynakları olarak işlev görebilirler. Duygulanımlarını bunun ötesine taşımayı başaran sanatçı iki boyutlu düzlemde iç devinimlerini doğru bir şekilde görmeye çalıştığında, böyle bir yargı kendi başına normatiflerini nihai olarak bağlı olduğu duygulanımsal temelleri keşfeder. Bu çalışmada ebru sanatçısı normatif düşüncenin deneyimle ilişkisi teknenin nesnel ama güdüsel olarak durağan akıl ve öznel ama güdüsel olarak etkin tutku ve duygu hakkındaki gelenekseli arayışında yordamalıdır.

6.KAYNAKLAR

- Aycock, J. C. (2005). *John Dewey and the art of teaching: Toward reflective and imaginative practice*. Thousand Oaks, Ca, London, UK, New Delhi, India: SAGE Publications.
- Derman, U. (1977). *Türk Sanatında Ebru*, Akbank Yayınları, İstanbul
- Devereaux, M. (2004). Moral judgments and works of art: The case of narrative literature. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 62.
- Göktaş, U. (1986). Son ebru ustası: Mustafa Düzgünman, *Türkiyemiz*, S:49, s. 27-31, İstanbul.
- Jackson, P. W. (1995). If we took Dewey's aesthetics seriously, how would the arts be taught? *Studies in Philosophy and Education*, 13, 193–202.
- Loughlin, M. (1997). Reinstating emotion in educational thinking. *Philosophy of Education*, 404–411.
- Rethorst, J. (1997). Art and imagination, implications of cognitive science for moral education, *Philosophy of Education*, 278–284.
- Kim, J. (2009). Dewey's aesthetics and today's moral education. *Education and Culture*, 25, 62–75.

**GELENEKSEL TÜRK EBRU SANATINDA HERMENEUTİK DUYGU
DURUMLARININ ETKİLERİ**
**EFFECTS OF HERMENEUTIC EMOTIONS ON TRADITIONAL TURKISH
MARBILING ART**

Tahsin BOZDAĞ

**Öğretim Görevlisi, İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel
Türk Sanatları, 0000-0001-7412-9323**

ÖZET

Geleneksel Türk ebru sanatında sanatçının duygularını nesnelleştirilmiş kavramlar açısından epistemolojik olarak uygunluk temelinde hakikat görüşünde anlamlandırma çabasıdır. Sanatın pragmatik olgularına ve nesnel olarak var olan bir gerçekliğe tam olarak karşılık geldikleri ölçüde doğru olduğu ideasının aksine sanat özneleri olarak birlikte yaratılmış bir iç dünya görüşü ebru sanatının idealarından biridir. Ebru sanatındaki duygu durumlarının geçerliliği modern zamanların sanat ideaları gibi eleştirilere ve yeni yorumlamalara imkân tanımaktadır. Geleneksel Türk ebru sanatının kendi dinamikleri ve sanat insanları bağlamında hermeneutik, duygu yorumlama, ideaları ebru sanatının eleştirel varoluş diyalektiğinin teminde yer almalıdır.

Geleneksel Türk ebru sanatının günümüz sanat disiplinleri olan ilişkileri ebru sanatının plastik dili bağlamında ampirik çağrışımlara karşı, diğer yanda hermeneutik karşılaşmanın içsel karmaşıklığına ve onunla birlikte temel kültürel sayıltılarına yönelik gerekli bir değerlendirme açısından bu çalışma başlığı üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Herneutik, Ebru, Eğitim, Sanat

Abstract

It is an effort to make sense of the artist's feelings in the view of truth on the basis of epistemological conformity in terms of objectified concepts in traditional Turkish marbling art. Contrary to the idea that art is true to the extent that it fully corresponds to pragmatic facts and an objectively existing reality, an inner worldview created together as art subjects is one of the ideals of marbling art. The validity of emotional states in the art of marbling allows criticism and new interpretations like the art ideas of modern times. Hermeneutics, emotion interpretation and ideas of traditional Turkish marbling art in the context of its own dynamics and people of art should be included in the critical existence dialectic of marbling art.

The relationship between traditional Turkish marbling art and contemporary art disciplines has been focused on in terms of empirical connotations in the context of the plastic language of the art of marbling, on the other hand, in terms of a necessary evaluation of the internal complexity of the hermeneutic encounter and with it the basic cultural assumptions.

Keywords: Hermenektium, Marbiling, Education, Art

1.GİRİŞ

Geleneksel Türk ebru sanatı hakikatin denklik ideasına dayanan nesnelci bir konumdan ve öznelliğe daha fazla daldırmaya doğru hareket ettirirken, hermeneutik bir nesnellikte daha da kültürel bir temellendirmeyi ve onunla birlikte birlik arayışını savunur (Felsten, 2009).

Sanatın özgür ve yaratıcı, radikal bir postmodern göreceliği ile ebru sanatının duygusal ve zihinsel arayışlara yönelik bir uygulamalı estetik bir plastik dil kullanmaktadır (Ijsselsteijn, 2006).Teknenin sanatçı ruhundaki etkilerinin iyileştirmesi için uygulanan bir biçimiye, psikanaliz de öznel olarak var olan kişiliğini iyileştirmek için uygulanan bir sanat biçimidir (Hartig, 2004). Ebru sanatçısı radikal görecilikle teknedeki renk değerlerinin ve ortaya çıkan eserin estetiğe karşı sadece bir sanat eserinden başka bir geçerlilik kriterleri ifade etmediğini savuna bilir. Plastik öğelerin eserde tam olarak takdir edildiğinde çözülebileceğini hermeneutik bir yorumsama ideası olarak nitelendirme

Şekil 1. Tahsin Bozdağ arşivi

Bu idea değer alanlarının farklılaşması, aynı zamanda ebru sanatının teknenin ötesinde algılanmasına da izin verdi. İki boyutlu düzlemdeki değerler sadece plastik ve estetik değil, aynı zamanda arayış ve biteviye de içeriyordu.

2.DUYGU DURUMLARI VE HERMENEUTİK

Geleneksel Türk ebru sanatında hermeneutik duygusal süreçlerin estetik bir anlayışının oluşturulması, sanatçının öz bilişi ve davranışına ilişkin derin bir kavrayış için çok önemlidir Ebru sanatçısının sanatla etkileşimlerinin incelenmesi, kendi iç metaforlarının ruh halinde olabilecek karmaşık duygusal tepkilerine mükemmel bir perspektif açar. Teknedeki Sanat alımının ampirik örüntüleri estetik duygulanım ve duyguya adanan ömür birliğe ulaşmanın yolunu açmıştır. Tekne düzlemindeki estetikteki mevcut bulgular, özellikle duyguyla sanatçının beden ve ruh duyuşsal deneyimi için basit bir odaklanmanın ötesinde, duygusal deneyimin manevi hazzını ulaşan unsurlardan oldukça beslenir.

Şekil 2. Tahsin Bozdağ arşivi

Bu unsurlar geleneksel sanatlardan türetilen duyguların nitelik veya nicelik bakımından diğer bilindik duygulardan farklı olup olmadığı ve sanatçıda bıraktığı etki ölçütleri ile ilgilidir. Ebru sanatında Sanatçı genellikle sanat uyaranlarına karşı duygusal tepkilerin anlamlandırılması doğrultusunda sanatına yeni yorumlamalar katar. Ebru sanatçısı estetik bağlamlardaki duygusal tepkiler gibi daha kişisel bağlantılardan kaynaklanan benzer tepkilerden genellikle daha yoğun beslenir. Özellikle bir usta tarafından icazet makamına nail olmuş ise utasının eserlerinde bu duygulanımı sürekli estetik bir biçimde sorgular. Bu sorgulanan, estetik duyguların içsel bir bileşene karşı daha bilişsel bir bileşene sahip olabileceğini veya teknedeki sanat eğilimlerinin hermeneutik olduğunu düşündürür (Napier , 2014). Aynı zamanda, ebru sanatında bazen bu duygulanım oldukça güçlü ve hareketli duyguların sanatçının ruh aleminde ortaya çıkmasına zemin hazırlar (Mancia,2013).

Şekil 3. Tahsin Bozdağ arşivi

Ebru sanatçısının ruh halindeki bu sanrılar renk değerlerinin her algılanışında duyguların nasıl farklı şekilde işlenebileceği veya bilişsel işlemde ve karşılık gelen ruh hamisinde duygusal ton veya değerlik ile ilgili kırılma noktaları bulunup bulunamayacağı sorusunu ebru sanatındaki en önemli hermeneutik sanrılardan biridir (Ökten, 2016).

3.GELENEKSEL TÜRK EBRU SANATI VE HERMENEUTİK SANRILAR

Geleneksel Türk ebru sanatı ve Hermeneutik ya da sanrılar hem teori hem de tekne üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu estetik kavrayışları, ebrunun güçlü duygusal etkilerini, zihinsel imgelerin neden olduğu bir etki hakimdir (Parati , 2008). Ebru sanatçısı duygusal dil bağlamında iki boyutlu düzlemde kendi geleneksel doğrusal perspektife temsili bir alternatif olarak algı hermeneutik sanrılarını imgeler arasındaki (ve bunların karşılıklı dönüşümü), görünmeyen ile görünen arasındaki karmaşık ilişkiyle sürekli zihinsel mücadelesindeki ebru sanatı bir sanatsal deney olarak sanatçıyı eserle bütün kılar.

Şekil 4. Tahsin Bozdağ arşivi

"Ebru sanatında hermeneutik" terimiyle, ebru sanatçısının çoğunluğunun kabul ettiğinden çok daha geniş bir evrenleme alanı yelpazesineyle 'estetik', duyulur ve aşkın olan arasındaki bağlantının yeniden kurulduğu, güçlü duygular veya duygulanımlarla birlikte yeni bir deneyim biçimi olarak teknede ortaya çıkar (Göktaş, 1984). Ebru sanatındaki estetik deneyimi geleneksel mistik deneyim ile, ilahi içeriği hem de bakanın uygun yetileri ve duyarlılıkları ile benliği yeniden icat edildi ve yeniden şekillendirildiği bir üst akla perde aralar (Whitfield, 1983). Tek düze teknede ana (ideal) türü aynı anda ortaya çıktı bir anlamda daha felsefesi olan klasik ebru çalışmalarına güzellik, mükemmellik, düzen, kavramlarına odaklanan gelenek duyum, maneviyat (çoğunlukla manevi alıştırmalar duygusu) ve sanatçı inancının duygusal-alışkanlıkları eserlerinde arayışın şekli olarak yansıya bilmektedir (Siegel, 1988).

Şekil 5. Tahsin Bozdağ arşivi

Ebru sanatçısı iki boyutlu düzlemde yükselen estetik söylemin ilk merkezi olarak renk değerlerini merkeze almaktadır. Sanatçı estetik ilgisini göstermek için ebru denemelerinde özel bir zihin durumu ve ruh haline sahip olmalıdır. Sanat yetisi tarafından sanatçı için mümkün kılınan 'arı dürtülerin' günlük deneyimi, 'hayal gücünün sınırsızlığı' ebruda sonunda sonsuzluk ve sonsuzluk üzerine mistik-teolojik iç görümlere yol açan bir deneyim olacaktır (Sandler, 1996). Bu süreç ebru sanatçısı için kolay ulaşılan bir arayış olarak değil duyduğu ve gördüğü her şeyde belirli bir iradenin" almak için muhafaza edilmesi gereken özel bir ruh "Eğilimi" farkındalığı hakkında dönütlerin idraki boyutunda saklıdır.

4.SONUÇ

Geleneksel Türk ebru sanatı ve Hermeneutik yorumlamalar duyarlı veya ruh tin selliğinde tüm sanatsal eylemlerin arayış ve metaforlarında oluşum sınırları sunar. Bilinçli veya kurgusal olmayan yorumlamalar tekne deneyim yoluyla estetik eylemlerde arayışı o kadar çok hissettiğimizi ve sürekli bir arayış ile onları bir zamanlar bizim için doğal hale getirdik, kolay, özgür ve estetik eserlerle Dünya üzerinde böyle bir sanatın ben oluştaki seni arayışının sudaki yansımasından ibarettir. Ebru sanatçısının sanatın bize sağlayabileceği deneyim, estetik ve alışılmış varoluşsal sorgulamaların aracılığıyla yeryüzündeki estetik elde edilebilir boyutlar üzerine yapılan vurgu, adanmışlık ve yükselen 'estetik' söylemler arasındaki yakınlığı iyi bir şekilde tekne gösterebilir.

5.KAYNAKLAR

Felsten, G. (2009). Where to take a study break on the college campus: An attention restoration theory perspective. *Journal of Environmental Psychology*, 29, 160–167.

Göktaş, U. (1984). "Ebru Sanatımız", *Sanat Dünyamız Dergisi*. s.30. İstanbul.

- Hartig, T. (2004). Restorative environments. In C. Spielberger (Ed.), *Encyclopedia of applied psychology* (Vol. 3, pp. 273–279).
- Ijsselstein, W. A. (2006). What's wrong with virtual trees? Restoring from stress in a mediated environment. *Journal of Environmental Psychology*, 26, 309–320.
- Napier, A. (2014). Chatterjee, H., & Woolf, K. Culture and health. *The Lancet*, 384,
- Ökten, S. (2016). *Gelenek, Sanat ve Medeniyet*. (2. Baskı). İstanbul: Sufi Kitap.
- Parati, G. (2008). Linee Guida della Società Italiana dell'Ipertensione Arteriosa sulla misurazione, 15, 63–115.
- Siegel, J. (1988). *Art Talk: the Early 80's*. Di Capo Press: Michigan
- Sandler, I (1996) *Art of the Postmodern Era: From the Late 1960's to the Early 1990's* Westview Press: Colorado p. 321.
- Whitfield, T. W. A. (1983). Predicting preference for familiar, everyday objects: An experimental confrontation between two theories of aesthetic behaviour. *Journal of Environmental Psychology*, 3(3), 221–237.

VIDEO OYUNLARINDA DENEYİM VE GERİ BİLDİRİMİN ÖNEMİ THE IMPORTANCE OF EXPERIENCE AND FEEDBACK IN VIDEO GAMES

Dr. İsmail ERGEN

¹İstinye Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul / Türkiye

Özet:

Video oyunu endüstrisinin ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte, oyun geliştiricileri, oyuncu merkezli bir geliştirme süreci ve kültürüne yönelik eğilimin, daha güçlü kullanıcı katılımına yol açacak olumlu bir kullanıcı deneyimi yarattığı ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple zaten zor olan başarılı bir video oyunu yapmak daha da zorlaşmış ve uzun vadede kullanıcı deneyimi (UX) ile ilgili sorunlar; oyuncuları meşgul etme ve elde tutma konusunda başarısız olma olasılığını artırmıştır. Klasik UX felsefesi “kullanıcı ihtiyaçlarını çözmek” üzerine kurulmuştur. UX oyuncu zekasını anlamakla ilgilenir ve oyuncuların bu zekasının, oyunu nasıl algılayacağını sezgisel ve eğlenceli bir şekilde ortaya çıkarmaya çalışır. Oyun kullanıcı deneyimi, oyuncuların bir video oyunuyla ilgili ilk duyduklarından; menülerde gezinmeye ve oyunda ilerlemeye kadar sahip oldukları tüm deneyimi açıklar. Bir disiplin olarak UX, geliştiricilere sunmak istedikleri deneyimi yaratmada, daha yüksek kaliteli ister bağımsız (Indie) ister gündelik (Hyper casual) oyunlar olsun başarı hedeflerine ulaşmada yardımcı olacak tasarım ve sanatsal amaçlı yönergeler sunar. Ayrıca oyuncuları oyuna geri getirmek gibi temel bir amaca sahiptir. Yayıncıların pazarlama stratejilerine harcadıkları çabanın çoğu yeniden hedeflemeye odaklanır. Bu nedenle, oyun geliştiricileri için, ilerleme çubukları, rozetler ve oyuncuya yapılacak daha çok şey olduğunu bildiren diğer sayaçlar gibi oyuncuları tekrar oyuna çeken düzinelerce özellik oluşturmak için en baştan UX kullanmaları akıllıca olacaktır. Bu nedenle, oyuncu deneyimlerini geliştirmeye odaklanan, UX Tasarımı ve Oyun Kullanıcı Araştırması gibi çalışmalarını yapmak oyun tasarımı için zorunlu bir hale gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Oyun Tasarımı, UX, Deneyim Tasarımı, Grafik Tasarım, Hyper casual, Psikoloji

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Grafik tasarım; tasarımcıların görsel hiyerarşi ve sayfa düzenini belli teknikler ile birleştirerek, gerekli mesajı iletmek için görsel içerik oluşturma sanatıdır. Bu tasarımların temelinde, tipografi ve resimleri kullanarak hedef kitle etkileşim tasarımı öğelerini görüntüleme mantığı yatar. Tarihsel sürecin içerisinde de grafik tasarım, birden fazla faktörün etkisiyle, görsel bilginin iletişimini ve ifadesini daha derine ve daha meta bir yöne sürekli olarak değişim göstermiştir (Bennett, 2020).Grafik tasarımın tarihi M.Ö. 38 binlerden önceye, mağara resimlerine kadar uzanır ve bir nesilden diğer nesille iletişimin aktarılmasına aracılık yapan ilk araçlardandır. Yazının bulunuşu, piktografik yazı sistemleriyle sembollerin fikirler ile eşleştirilmesi grafik tasarım tarihinin her aşamasını önümüze çıkartmıştır. Özellikle baskılama ve matbaanın bulunmasıyla, iletişim aktarımı yaygınlaşmış ve halka kolayca ulaşmaya başlamıştır. Matbaanın 1400’lü yılların ortasında Avrupa’ya gelmesiyle kitap basımları ucuzlamış, reklam ve grafik tasarımın en etkin dönemi başlamıştır. Endüstri devrimiyle litografi tekniği kullanılmaya başlanmış, baskı ile üretim verimliliği artırılmış ve ucuzlamıştır. İnsanlara

en kolay ulaşma metodu olan grafik tasarım, daha sonra 1903 yılında kurulan ilk grafik tasarım ajansı *The Wiener Werkstätte* Viyana atölyesi ile daha ticari bir şekil almıştır (Meggs & Alston, 2016). Daha sonra 1922’de *Boston Evening Transcript*’te yayımlanan *New Kind of Printing Calls for New Design* isimli makalede ilk defa grafik tasarım kavramı kullanılmıştır. (Dwiggins, 1922). Endüstri devrimi ve sonrasında ortaya çıkan birçok yenilik, grafik tasarımın gelişmesinde büyük rol oynasa da tasarım açısından ortaya bir karmaşa getirmiş ve tasarımı kalabalıklaştırmıştır. Bu dönem içerisinde tasarımdaki karmaşıklığı azaltmak ve tasarımı basitleştirerek, daha kompakt bir hale getiren Bauhaus ve İsviçre akımı gibi akımlar doğmuştur. Bauhaus akımı (1919-1933), tasarım yaklaşımının XX. yüzyıl modern sanatının çoğunda olduğu gibi, güzel sanatlar ile el sanatlarının birleşiminin, grafik tasarımın gelişiminde etkili olduğunu göstermiştir. Bu yaklaşımla, parçaların yapıyı işin odak noktası haline getirmesi temel ilke olarak alınmış ve izleyicilerin sanat yapma ve tasarlama sürecinin, bitmiş ürünün estetiğinin önemli bir parçası haline gelmesini sağlamıştır (How Bauhaus, 2019). Mimarideki karmaşıklığı gidermek için, yeni bir mimari okul olarak kurulan Bauhaus’un bu alandaki başarısı, diğer tasarım alanlarında da başarılı olmasını sağlamış ve tasarımı sadeleştirilen bir akımı günümüze kadar getirmiştir. Aynı şekilde İsviçre Tasarımı – Uluslararası Tipografi Stili (1920-1950s), matematiksel bir sayesinde, ihtiyaçları karşılayan sürdürülebilir ve yaratıcı fikirleri destekleyen bir tasarım süreci oluşturmuştur (O’Brien, 2019). Özellikle televizyonun yaygınlaşması, dijital çağ ve 1990 sonrasına kadar Bauhaus ve İsviçre Tasarım gibi öncü akımları takip eden, etkilenen, ve yenileyen birçok sanat akımı olmuştur, grafik tasarım seyri tekrar tekrar değişmiştir. Fakat bu zaman dilimindeki grafik tasarımı, fotomontaj, rölyef baskı, daldırma kalem, yazı kılavuzu, bir renk çevirme vb. dahil olmak üzere son derece zahmetli teknikler ve araçlar içermiştir. Tasarımcılar bir zamanlar bu aletleri kullanarak, kağıtları kesmek ve yapıştırmak için tehlikeli toksinlerle çalışarak, günlerce zorlu el yapımı süreçlerle kitap, dergi, gazete, poster, vb. çalışmalar yapmışlardır. Dahası süreci; sadece en küçük bir hatada tekrar başlatarak her şeyi yeniden yapmak zorunda kalmışlardır. Ancak Dijital Çağ’da tüm modern yazılım ve teknolojiye sahip tasarımcılar için her şey çok farklı hale gelmiş ve oldukça basitleşmiştir. Grafik tasarımdaki otomasyon, anında oluşturulan şekiller, nesnelere yazılımla oluşturulan ızgaralarla hizalama, geri alma düğmesiyle hassas kesme ve yapıştırma gibi her şeyi yalnızca birkaç tıklama ile mümkün kılmıştır. Bununla birlikte, bu yeni tasarım stili, yapay zekâ (AI) ve makine öğrenimi (ML) uygulamasına yönelik teknoloji ve veri kullanılabilirliğinde daha fazla ilerleme ile başka önemli bir değişime tanık oluyoruz. İsmi 1922’de alan grafik tasarımı, dijitalleşmiş ve insansız tasarıma doğru ilerlemektedir. Özellikle grafik kelimesinin, diğer tasarım türlerinden ayırt edilememesi “bütünleşmiş dijital tasarım” kavramını ortaya çıkartmaktadır. Bilgisayarın hayatımıza girmesi ile dijital bir çağ başlamış, dijital yardım, grafik tasarımın gerçek bir parçası haline gelerek deneyim tasarım kavramını oluşturmuştur. Bilgisayardan önceki dönemde ortaya çıkan problemlerin çözümü, zamana göre insan el becerileri ile başlayıp, dijital süreçte bilgisayar kullanma yeteneğine dönüşmüştür. Bilgisayar ile dokunsal beceriler daha az değerli olmakta ve aynı zamanda yaratıcı bir zihin daha da önemli hale gelmektedir. Böylece kullanıcıların deneyimlerini ölçebilen ve bunları hesaplayabilen bir yapıya kavuşulmaktadır. Deneyim tasarımından elde edilen verilerin, tasarımcılar aracılığı ile yorumlanmasından sonra, ortaya bu verilerin bilgisayar tarafından işleneceği ve çıktı alınacağı makine öğrenme aşamasına geçilmeye başlanmış, böylece de tasarımda yapay zekâ evrimi başlamıştır. Henüz daha başında olunan yapay zekâ evrimi ile tasarımcılar artık karar verirken, tasarım deneyimi sayesinde müşteriyle ilgili toplanan detaylı veriler; hedef kitleleri daha iyi belirleyebilmekte ve yapay zekâ aracılığı ile tahmin edilenden daha iyi bir yardım alabilmektedir. Geleceğin tasarımcıları, bir ürüne veya oyuna ilişkin müşteri algısını ölçmek için yalnızca bilgisayar tarafından oluşturulan insan tarzı akıl yürütmeyi kullanabilir. Veri bilimi ve grafik tasarım birbiriyle kaynaşmakta ve her ikisinin toplamı haline

gelmektedir. Yeni grafik tasarımlar, yaratıcılık ve insan dokunuşu etrafında her zamankinden daha fazla yön bulacaktır. İnsan dokunuşunu bilgisayar algısıyla etkili bir şekilde bütünleştirebilen tasarımcılar bu alana liderlik edecektir.

AMAÇ

Yapay zekânın oyun ve grafik tasarımını nasıl etkilediği ve gelecekte tasarım dünyasını nasıl yönlendireceği bir tasarımcının aklındaki önemli sorulardan bir tanesidir. Yapay zekâ kavramı gelişen teknolojiler ile tasarım dünyasında daha önemli bir rol almaktadır. Bu gelişim şu anda erken bir aşamadır ama gelecekte tasarım dünyasında çok daha aktif bir rol alacaktır. Yapay zekanın şu anda logo tasarımında, internet sitesi yapımında, kullandığımız grafik tasarım programlarında kullanılıyor olsa da henüz piyasa içinde hayal edildiği kadar yer almamaktadır. Bu araştırmadaki amacımız gelecek için önem arz eden bazı sorunların yanıtını aramaktır; Tasarım gelecekte nasıl şekil değiştirecek? Oyun ve oyuncu rolleri ne olacak? aynı zamanda (i) Tecrübe transferi: Tasarımcının yıllar içerisinde tecrübe ettiği deneme yanılmaların, müşteriye yönelik çıkarımların, yeni nesil tasarım teknolojisi ve otomasyonla kısa sürede çok daha tecrübesiz birine aktarılabilir mi? (ii) Grafik dizayn tüketiciliği: Teknolojideki değişim ve sosyal medyanın etkinliği ile grafik tasarımı ihtiyacı artmış tasarımcının yetişemeyeceği ve adaptasyonun güçleştiği bir durum oluşturmuştur. Örneğin, 1979'larda elle sayılabilecek kadar bilgisayar oyunu varken şimdilerde binlerce hatta yüzbinlerce bilgisayar oyununa rastlanmakta ve oyunun her parçasında grafik tasarımı gerekmektedir. Bu nedenle otomasyon ve yapay zekâ, bu gibi ihtiyaçtan doğan tasarımı karşılamakta yeterli olacak mı? Bu Grafik dizaynın bitişimi yeniden doğuşunu mu anlatmakta? Ve en son olarak, dijital tasarımın gelecekteki yönü "Metaverse", "sanal gerçeklik (VR)", vb. konularına nasıl etki edecektir?

KAPSAM

Tasarımdaki gelişmeler bu üç bölüm olarak ele alınacaktır. *Birinci bölümde*, kısaca grafik tasarım tarihi içerisindeki grafik tasarım kavramı tanımlanacak. Endüstri devrimi öncesi ve sonrası gelişen grafik tasarımını etkileyen akımlar ve teknoloji firmalarının tasarıma etkisi incelenecektir. *İkinci bölümde* ise, Dijital Çağ'ın getirdiği deneyim tasarımı ve tasarımcıya neden gerekli olduğu incelenecektir. Deneyim tasarımının evrelerinin gelişimine de ışık tutulacaktır. *Üçüncü bölümde* ise, tasarımdaki yapay zekâ çağının grafik ve oyun tasarımına etkisi incelenecektir. Özellikle yapay zekânın kolaylıkları, tasarımcı tanımının değiştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık kavramlarının yeniden tanımlanmasına, deneyim tasarımı ile, toplanan veri ve bilgisayar analizi ile oluşturulabilmesine değinilecektir. En son olarak da grafik tasarımın bütünleşmiş dijital tasarıma dönüşmesi ve Metaverse gibi gelecekteki teknolojilere adaptasyonu anlatılacaktır.

YÖNTEM

Büyüyen oyun sektörü geliştiricileri için başarının anahtarı, o başarının gerçekte nasıl görüneceğini anlamaktır. Bu çalışmada League of Legends karakterleri incelenerek avantajların versiyonları üzerinde çalışılmıştır (Şekil 73) (Luxana, 2020). LOL oyununda toplamda var olan 157 tane karakter makine öğrenmesi için yeterli olmamasına karşın bu karakterlerin farklı görüntü ve özelliklerine göre birleştirilmiştir. Bu sayede makine öğrenmesi için toplamda 1289 adet 120x120 avatar karakter elde edilmiştir. Ardından bu avatarlar 128x128 olarak boyutlandırılıp FFHQ256 StyleGan2- programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Yapay zekâ ve makine öğrenimi alanında yapılan çalışmaların kodları ve çıktıları oyun alanında yapay zekânın kullanımının ne kadar önemli olduğunu anlatmaktadır. LOL karakterlerinin isimlerini ve onlara uygun deri seçeneklerini bulunmuştur.

SONUÇ

Araştırma sonucunda bütünleşmiş dijital tasarım kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavram; tasarımın sadece tasarımcı tarafından değil, kullanıcı deneyimi ile elde edilen “data”, bu dataların kullanıldığı yapay zekâ yazılımları ve bu yazımlar sonucu eğitilen makine öğrenmesinin: tasarımcı tarafından yorumlanması, işlenmesi ve yeniden yaratılması olarak tanımlanabilir. Bu sunumuzda insanın kendi psikolojik sınırlarının ötesine geçmesi, bakış açısını genişletmesi ve daha önce yapılanlar ile yeni bir akım yaratmak için makineleri kullanması, gelecekteki gelişmelerin öncüsü olacaktır. Tıpkı klasik grafik tasarımdan bilgisayar evrimine geçildiği gibi bundan sonra da bilgisayar çağından, düşünen makineleri (yapay zekâyı) kullanma evresine de geçiş sağlanabilecektir. Tasarımcının kodlama bilgisine sahip olması, AI ve ML için yorum yapabilme yeteneğini kazandıracak, özellikle bilgisayar mühendisliği alanında AI ve ML'in grafiksel etkisini artıracaktır. Çalışmamızda işlenen bütünleşik dijital tasarım yöntemi; oyun, sanal/aratılmış gerçeklik (Örnek: Metaverse) alanlarında grafik tasarım branşlarının etkisini artıracak ve tasarım bilimine yeni bir bakış açısı kazandıracaktır. Bu yaptığımız araştırma gösterdik ki; gelişen teknolojiler ışığında, tasarımcıların sadece tasarım alanında değil, bilgisayar programlama alanında da eğitim almaları gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Tasarım bölümleri ile mühendislik bölümlerinin ortak ders almaları ve ortak projeler geliştirerek, bu yeni dönemde eğitim süreçlerini beraber yürütmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Bennet, J. (2020, Temmuz 14). The Future of Design: ADI Automation, or AI/Human Collaboration? Becoming Human: <https://becominghuman.ai/>
- Bennett, J. (2020, Temmuz 14). The Future of Design: ADI Automation, or AI/Human Collaboration? [Answered]. Becoming Human: <https://becominghuman.ai/the-future-of-design-adi-automation-or-ai-human-collaboration-answered-e5429c471f0d>
- O'Brein, F. (2020, Ocak 17). Artificial Intelligence and the Future of Web Design. Designing Websites. <https://www.websitebuilderexpert.com/designingwebsites/artificial-intelligence-and-the-future-of-web-design/>
- O'Brien, F. (2019, Kasım 19). Artificial Intelligence and the Future of Web Design. Website Builder Expert: <https://www.websitebuilderexpert.com/designingwebsites/artificial-intelligence-and-the-future-of-web-design/>
- Zuckerberg, M. (2021, Aralık 16). Meta AI researchers built a tool. Facebook: <https://www.facebook.com/4/posts/10114159586985971/?d=n>

**THE IMPACT OF AGGREGATED DIGITAL DESIGN ON GAME AND
METAVERSE**
**BÜTÜNLEŞİK DİJİTAL TASARIMIN OYUN VE METAVERSE ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ**

İsmail ERGEN

¹İstinye Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul / Türkiye

Özet:

Hızla gelişen teknoloji dalgaları, hayatımızın her alanını değiştirerek bizi sürekli yenilenen bir bakış açısına sürüklemiştir. Son yıllarda geliştirilen yapay zekâ algoritmalarının, tasarım üzerindeki etkisi, geleneksel tasarım modellerini değiştirmiş ve gelecek yıllar için yepyeni bir düşüncenin kapılarını açmıştır. Yenilik, yapay zekâ temelli oyun yaratma fikrinin ilerletilmesini de tetiklemiştir. Yapay zekâ ve otomasyonun tüketici pazarına sağladığı kolaylık nedeniyle, grafik tasarım ve oyun tasarım konseptini geri dönüşü olmayan yepyeni bir boyutlara sürüklemiştir. Eski tip tasarımcı rolünün tamamen ortadan kalkmaya başlayacağı bu suretçe, “bütünleşmiş tasarım” kavramı ortaya çıkmaya başlamıştır. Özellikle, geleneksel iki boyutlu tasarımların yerini, ilerleyen teknoloji ile tüketici kolaylığı sağlayan çok boyutlu tasarımlar almaya başlamıştır. Tasarımın içine “Kullanıcı Deneyimi (UX)” ve “Kullanıcı Arayüzü (UI)” ile insan faktörü de eklenmiştir. Teknolojideki gelişmeler ve insan ihtiyaçlarının değişmesi, tasarımın geleceğinin kalıcı olmasına ve kabuk değiştirmesine yol açmıştır. Bu tez içerisinde, değişimler grafik tasarımın tarihinden başlayarak, teknolojinin grafik tasarıma etkisi, yeni gelişen yapay zekâ ve otomasyon fikirlerinin sağladığı avantajlar ile dezavantajlar, tasarımdaki boyut değişiminin tüketiciye ve tasarımcıya etkileri ile oyun tasarımının yapay zekâ ile nasıl şekilleneceği anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Oyun Tasarımı, UX, Deneyim Tasarımı, Grafik Tasarım, Metaverse, NFT

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Grafik tasarım; tasarımcıların görsel hiyerarşi ve sayfa düzenini belli teknikler ile birleştirerek, gerekli mesajı iletmek için görsel içerik oluşturma sanatıdır. Bu tasarımların temelinde, tipografi ve resimleri kullanarak hedef kitle etkileşim tasarımı öğelerini görüntüleme mantığı yatar. Tarihsel sürecin içerisinde de grafik tasarım, birden fazla faktörün etkisiyle, görsel bilginin iletişimini ve ifadesini daha derine ve daha meta bir yöne sürekli olarak değişim göstermiştir (Bennett, 2020).

Grafik tasarımın tarihi M.Ö. 38 binlerden önceye, mağara resimlerine kadar uzanır ve bir nesilden diğer nesille iletişimin aktarılmasına aracılık yapan ilk araçlardandır. Yazının bulunuşu, piktografik yazı sistemleriyle sembollerin fikirler ile eşleştirilmesi grafik tasarım tarihinin her aşamasını önümüze çıkartmıştır. Özellikle baskılama ve matbaanın bulunmasıyla, iletişim aktarımı yaygınlaşmış ve halka kolayca ulaşmaya başlamıştır. Matbaanın 1400’lü yılların ortasında Avrupa’ya gelmesiyle kitap basımları ucuzlamış, reklam ve grafik tasarımın

en etkin dönemi başlamıştır. Endüstri devrimiyle litografi tekniği kullanılmaya başlanmış, baskı ile üretim verimliliği artırılmış ve ucuzlamıştır. İnsanlara en kolay ulaşma metodu olan grafik tasarım, daha sonra 1903 yılında kurulan ilk grafik tasarım ajansı *The Wiener Werkstätte* Viyana atölyesi ile daha ticari bir şekil almıştır (Meggs & Alston, 2016). Daha sonra 1922’de *Boston Evening Transcript*’te yayımlanan *New Kind of Printing Calls for New Design* isimli makalede ilk defa grafik tasarım kavramı kullanılmıştır. (Dwiggins, 1922). Endüstri devrimi ve sonrasında ortaya çıkan birçok yenilik, grafik tasarımın gelişmesinde büyük rol oynasa da tasarım açısından ortaya bir karmaşa getirmiş ve tasarımı kalabalıklaştırmıştır. Bu dönem içerisinde tasarımdaki karmaşıklığı azaltmak ve tasarımı basitleştirerek, daha kompakt bir hale getiren Bauhaus ve İsviçre akımı gibi akımlar doğmuştur. Bauhaus akımı (1919-1933), tasarım yaklaşımının XX. yüzyıl modern sanatının çoğunda olduğu gibi, güzel sanatlar ile el sanatlarının birleşiminin, grafik tasarımın gelişiminde etkili olduğunu göstermiştir. Bu yaklaşımla, parçaların yapıyı işin odak noktası haline getirmesi temel ilke olarak alınmış ve izleyicilerin sanat yapma ve tasarlama sürecinin, bitmiş ürünün estetiğinin önemli bir parçası haline gelmesini sağlamıştır (How Bauhaus, 2019). Mimarideki karmaşıklığı gidermek için, yeni bir mimari okul olarak kurulan Bauhaus’un bu alandaki başarısı, diğer tasarım alanlarında da başarılı olmasını sağlamış ve tasarımı sadeleştirilen bir akımı günümüze kadar getirmiştir. Aynı şekilde İsviçre Tasarımı – Uluslararası Tipografi Stili (1920-1950s), matematiksel bir ızgara düzeni getirerek sadeleştirici ve ölçülü bir tasarım kavramı oluşturmuştur. Bunun gibi akımlar sayesinde, ihtiyaçları karşılayan sürdürülebilir ve yaratıcı fikirleri destekleyen bir tasarım süreci oluşturmuştur (O’Brien, 2019). Özellikle televizyonun yaygınlaşması, dijital çağ ve 1990 sonrasına kadar Bauhaus ve İsviçre Tasarım gibi öncü akımları takip eden, etkilenen, ve yenileyen birçok sanat akımı olmuştur, grafik tasarım seyri tekrar tekrar değişmiştir. Fakat bu zaman dilimindeki grafik tasarımı, fotomontaj, rölyef baskı, daldırma kalem, yazı kılavuzu, bir renk çevirme vb. dahil olmak üzere son derece zahmetli teknikler ve araçlar içermiştir. Tasarımcılar bir zamanlar bu aletleri kullanarak, kağıtları kesmek ve yapıştırmak için tehlikeli toksinlerle çalışarak, günlerce zorlu el yapımı süreçlerle ile kitap, dergi, gazete, poster, vb. çalışmalar yapmışlardır. Dahası süreci; sadece en küçük bir hatada tekrar başlatarak her şeyi yeniden yapmak zorunda kalmışlardır. Ancak Dijital Çağ’da tüm modern yazılım ve teknolojiye sahip tasarımcılar için her şey çok farklı hale gelmiş ve oldukça basitleşmiştir. Grafik tasarımdaki otomasyon, anında oluşturulan şekiller, nesnelere yazılımla oluşturulan ızgaralarla hizalama, geri alma düğmesiyle hassas kesme ve yapıştırma gibi her şeyi yalnızca birkaç tıklama ile mümkün kılmıştır. Bununla birlikte, bu yeni tasarım stili, yapay zekâ (AI) ve makine öğrenimi (ML) uygulamasına yönelik teknoloji ve veri kullanılabilirliğinde daha fazla ilerleme ile başka önemli bir değişime tanık oluyoruz. İsmi 1922’de alan grafik tasarımı, dijitalleşmiş ve insansız tasarıma doğru ilerlemektedir. Özellikle grafik kelimesinin, diğer tasarım türlerinden ayırt edilememesi “bütünleşmiş dijital tasarım” kavramını ortaya çıkartmaktadır. Bilgisayarın hayatımıza girmesi ile dijital bir çağ başlamış, dijital yardım, grafik tasarımın gerçek bir parçası haline gelerek deneyim tasarım kavramını oluşturmuştur. Bilgisayardan önceki dönemde oraya çıkan problemlerin çözümü, zamana göre insan el becerileri ile başlayıp, dijital süreçte bilgisayar kullanma yeteneğine dönüşmüştür. Bilgisayar ile dokunsal beceriler daha az değerli olmakta ve aynı zamanda yaratıcı bir zihin daha da önemli hale gelmektedir. Böylece kullanıcıların deneyimlerini ölçebilen ve bunları hesaplayabilen bir yapıya kavuşulmaktadır. Deneyim tasarımından elde edilen verilerin, tasarımcılar aracılığı ile yorumlanmasından sonra, ortaya bu verilerin bilgisayar tarafından işleneceği ve çıktı alınacağı makine öğrenme aşamasına geçilmeye başlanmış, böylece de tasarımda yapay zekâ evrimi başlamıştır. Henüz daha başında olunan yapay zekâ evrimi ile tasarımcılar artık karar verirken, tasarım deneyimi sayesinde müşteriyle ilgili toplanan detaylı veriler; hedef kitleleri daha iyi belirleyebilmekte ve yapay zekâ aracılığı ile tahmin edilenden daha iyi bir yardım

alabilmektedir. Geleceğin tasarımcıları, bir ürüne veya oyuna ilişkin müşteri algısını ölçmek için yalnızca bilgisayar tarafından oluşturulan insan tarzı akıl yürütmeyi kullanabilir. Veri bilimi ve grafik tasarım birbiriyle kaynaşmakta ve her ikisinin toplamı haline gelmektedir. Yeni grafik tasarımlar, yaratıcılık ve insan dokunuşu etrafında her zamankinden daha fazla yön bulacaktır. İnsan dokunuşunu bilgisayar algısıyla etkili bir şekilde bütünleştirebilen tasarımcılar bu alana liderlik edecektir.

AMAÇ

Yapay zekânın oyun ve grafik tasarımını nasıl etkilediği ve gelecekte tasarım dünyasını nasıl yönlendireceği bir tasarımcının aklındaki önemli sorulardan bir tanesidir. Yapay zekâ kavramı gelişen teknolojiler ile tasarım dünyasında daha önemli bir rol almaktadır. Bu gelişim şu anda erken bir aşamadır ama gelecekte tasarım dünyasında çok daha aktif bir rol alacaktır. Yapay zekanın şu anda logo tasarımında, internet sitesi yapımında, kullandığımız grafik tasarım programlarında kullanılıyor olsa da henüz piyasa içinde hayal edildiği kadar yer almamaktadır. Bu araştırmadaki amacımız gelecek için önem arz eden bazı sorunların yanıtını aramaktır; Tasarım gelecekte nasıl şekil değiştirecek? Oyun ve oyuncu rolleri ne olacak? aynı zamanda (i) Tecrübe transferi: Tasarımcının yıllar içerisinde tecrübe ettiği deneme yanılmaların, müşteriye yönelik çıkarımların, yeni nesil tasarım teknolojisi ve otomasyonla kısa sürede çok daha tecrübesiz birine aktarılabilir mi? (ii) Grafik dizayn tüketiciliği: Teknolojideki değişim ve sosyal medyanın etkinliği ile grafik tasarımı ihtiyacı artmış tasarımcının yetişemeyeceği ve adaptasyonun güçleştiği bir durum oluşturmuştur. Örneğin, 1979'larda elle sayılabilecek kadar bilgisayar oyunu varken şimdilerde binlerce hatta yüzbinlerce bilgisayar oyununa rastlanmakta ve oyunun her parçasında grafik tasarımı gerekmektedir. Bu nedenle otomasyon ve yapay zekâ, bu gibi ihtiyaçtan doğan tasarımı karşılamakta yeterli olacak mı? Bu Grafik dizaynın bitişimi yeniden doğuşunu mu anlatmakta? Ve en son olarak, dijital tasarımın gelecekteki yönü "Metaverse", "sanal gerçeklik (VR)", vb. konularına nasıl etki edecektir?

KAPSAM

Tasarımdaki gelişmeler bu üç bölüm olarak ele alınacaktır. *Birinci bölümde*, kısaca grafik tasarım tarihi içerisindeki grafik tasarım kavramı tanımlanacak. Endüstri devrimi öncesi ve sonrası gelişen grafik tasarımını etkileyen akımlar ve teknoloji firmalarının tasarıma etkisi incelenecektir. *İkinci bölümde* ise, Dijital Çağ'ın getirdiği deneyim tasarımı ve tasarımcıya neden gerekli olduğu incelenecektir. Deneyim tasarımının evrelerinin gelişimine de ışık tutulacaktır. *Üçüncü bölümde* ise, tasarımdaki yapay zekâ çağının grafik ve oyun tasarımına etkisi incelenecektir. Özellikle yapay zekânın kolaylıkları, tasarımcı tanımının değiştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık kavramlarının yeniden tanımlanmasına, deneyim tasarımı ile, toplanan veri ve bilgisayar analizi ile oluşturulabilmesine değinilecektir. En son olarak da grafik tasarımın bütünleşmiş dijital tasarıma dönüşmesi ve Metaverse gibi gelecekteki teknolojilere adaptasyonu anlatılacaktır.

YÖNTEM

Büyüyen oyun sektörü geliştiricileri için başarının anahtarı, o başarının gerçekte nasıl görüneceğini anlamaktır. Bu çalışmada League of Legends karakterleri incelenerek avantajların versiyonları üzerinde çalışılmıştır (Şekil 73) (Luxana, 2020). LOL oyununda toplamda var olan 157 tane karakter makine öğrenmesi için yeterli olmamasına karşın bu karakterlerin farklı görüntü ve özelliklerine göre birleştirilmiştir. Bu sayede makine öğrenmesi için toplamda 1289 adet 120x120 avatar karakter elde edilmiştir. Ardından bu avatarlar 128x128 olarak boyutlandırılıp FFHQ256 StyleGan2- programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Yapay zekâ ve makine öğrenimi alanında yapılan çalışmaların kodları ve çıktıları oyun alanında yapay zekânın kullanımının ne kadar önemli olduğunu anlatmaktadır. LOL karakterlerinin isimlerini ve onlara uygun deri seçeneklerini bulunmuştur.

SONUÇ

Araştırma sonucunda bütünleşmiş dijital tasarım kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavram; tasarımın sadece tasarımcı tarafından değil, kullanıcı deneyimi ile elde edilen “data”, bu dataların kullanıldığı yapay zekâ yazılımları ve bu yazımlar sonucu eğitilen makine öğrenmesinin: tasarımcı tarafından yorumlanması, işlenmesi ve yeniden yaratılması olarak tanımlanabilir. Bu sunumuzda insanın kendi psikolojik sınırlarının ötesine geçmesi, bakış açısını genişletmesi ve daha önce yapılanlar ile yeni bir akım yaratmak için makineleri kullanması, gelecekteki gelişmelerin öncüsü olacaktır. Tıpkı klasik grafik tasarımdan bilgisayar evrimine geçildiği gibi bundan sonra da bilgisayar çağından, düşünen makineleri (yapay zekâyı) kullanma evresine de geçiş sağlanabilecektir. Tasarımcının kodlama bilgisine sahip olması, AI ve ML için yorum yapabilme yeteneğini kazandıracak, özellikle bilgisayar mühendisliği alanında AI ve ML'in grafiksel etkisini artıracaktır. Çalışmamızda işlenen bütünleşik dijital tasarım yöntemi; oyun, sanal/aratılmış gerçeklik (Örnek: Metaverse) alanlarında grafik tasarım branşlarının etkisini artıracak ve tasarım bilimine yeni bir bakış açısı kazandıracaktır. Bu yaptığımız araştırma gösterdik ki; gelişen teknolojiler ışığında, tasarımcıların sadece tasarım alanında değil, bilgisayar programlama alanında da eğitim almaları gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Tasarım bölümleri ile mühendislik bölümlerinin ortak ders almaları ve ortak projeler geliştirerek, bu yeni dönemde eğitim süreçlerini beraber yürütmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Bennet, J. (2020, Temmuz 14). The Future of Design: ADI Automation, or AI/Human Collaboration? Becoming Human: <https://becominghuman.ai/>
- Bennett, J. (2020, Temmuz 14). The Future of Design: ADI Automation, or AI/Human Collaboration? [Answered]. Becoming Human: <https://becominghuman.ai/the-future-of-design-adi-automation-or-ai-human-collaboration-answered-e5429c471f0d>
- O'Brein, F. (2020, Ocak 17). Artificial Intelligence and the Future of Web Design. Designing Websites. <https://www.websitebuilderexpert.com/designingwebsites/artificial-intelligence-and-the-future-of-web-design/>
- O'Brien, F. (2019, Kasım 19). Artificial Intelligence and the Future of Web Design. Website Builder Expert: <https://www.websitebuilderexpert.com/designingwebsites/artificial-intelligence-and-the-future-of-web-design/>
- Zuckerberg, M. (2021, Aralık 16). Meta AI researchers built a tool. Facebook: <https://www.facebook.com/4/posts/10114159586985971/?d=n>

DISTANCE VOCATIONAL EDUCATION

Asst. Prof. Ulviyya Nasirova¹, Samira Hasanova², Aynura Quliyeva³

Odlar Yurdu University, Azerbaijan

¹ORCID NO: 0000-0002-7226-2857

²ORCID NO: 0000-0002-6292-874X

³ORCID NO: 0000-0001-5413-6147

Abstract

This article is devoted to the main problems of modern education in the implementation of the form of education using distance technologies in institutions of additional vocational training. Moreover, the research analyzes the forms of education, the main directions of the development of distance learning, shows the differences between distance learning and traditional one. Both formats have their undeniable advantages, and the effectiveness will be different for each specific case. The result depends on the context, subject, learning goals, student personal characteristics, the quality of the educational product implementation, and an infinite number of less obvious factors.

At present, information and communication technologies are increasingly being introduced into the educational process, which in itself is a global trend in the modern world. The development of information technologies caused not only the formation of a new technological order, but also generated systemic changes in the electronic culture itself. One of the important forms of manifestation of electronic culture, which has its function, including adaptation to the conditions of information development is electronic education. The process of informatization unfolds in all spheres of human activity, including also education. Taking into consideration the current situation in the world, the most relevant solution to the problem of education at the moment is distance education. Distance learning can be considered as an independent form of formal education, which has significant differences that cannot be implemented in a traditional form. The scientific community has never spent so many efforts to come up with effective models of distance learning.

Keywords: distance learning, additional vocational training, information development, distance learning system

1.INTRODUCTION

Throughout the world, distance education is gradually entering the life of society. Around the 20th century, distance learning programs were developed by universities, states and private companies to solve various problems: teaching children from distant settlements, professional retraining on the job, overcoming social inequality in access to higher education. Distance learning is a modern method of distance learning with the help of computer systems. The main goal of the creation and development of the distance education system was determined to provide the widest layers of the population in all regions of the country and abroad with equal

educational opportunities, as well as to increase the quality level of education through more active use of the scientific and educational potential of leading universities, academies, institutes, leading branch centers for training and retraining of personnel, institutes for advanced training, other educational institutions. The current stage of the organization of the educational process marked by the wide and urgent introduction of a distance learning format for students of various categories, regardless of age, health status, level of development, level of education.

Taking into consideration the given complex situation around the world, distance education currently plays an important role in the world education system. The aggravating problem of the pandemic, which arose in connection with the spread of the coronavirus infection Covid-19, has become a prerequisite for changes in the field of education. We have all become observers and participants in a unique process - the forced transfer of training to a distance format, which is taking place in countries affected by the COVID-19 pandemic. The forced transition to training using distance learning technologies, which took place in the spring of 2020, generates a request for some readiness assessment students, families and educational organizations of the distance education system for learning in new conditions. With the difficulties of organizing and conducting absolutely all participants in the educational process faced the remote mode. Someone had accumulated sufficient distance learning experience to be used in an emergency. Someone faced the organization of training in this format for the first time. First of all, the burden fell on teachers, who needed to immediately transfer from regular classes to electronic resources. In this regard, the vocational education system today is undergoing cardinal changes. It is not surprising that society's excited efforts to predict what education will be like after a pandemic. Will this format become an integral part of our life, replacing the traditional face-to-face training? Recently, distance learning has become widespread, which allows a teacher to improve his qualifications without interrupting work. But the fact is that the future has already arrived and distance learning has long been a full-fledged part of the educational landscape, solving educational problems where direct contact between the teacher and the student is impossible or unnecessary. Developers of educational solutions have many good reasons, in addition to urgent ones, to transfer face-to-face programs to a distance format: the request of the target audience, changes in the situation in the education market, the world, etc. This form of training allows you to overcome distance and covers most of the territories with various training programs.

The concept of distance education covers a range of educational services provided to the general population in the country and abroad using a specialized information and educational environment based on the means of exchanging educational information at a distance. Full-fledged distance learning requires not only Internet access, technical and software equipment and basic digital competencies of the participants in the process. It becomes precisely "learning" only under the condition of careful planning and design of the educational process, materials and assignments, consistency their study and implementation. One of the main differences between distance learning and the traditional form of education is the availability of modern technical means of communication systems, the ability to relatively quickly receive the necessary training materials, interaction with the teacher in real time. The distance learning allows you to provide the student with educational materials, as well as provide the necessary information in audio and video formats, which makes the learning process interactive. The use of the Internet and satellite television in distance learning makes information and reference materials available for a user anywhere in the country. In the case of distance learning, the student has the opportunity to organize his studies in the necessary temporal rhythm, necessary for him to master the subject and obtain the necessary data for the chosen courses.

Distance education has long been included in the information society system and is actively used. Traditional distance learning in the world is understood as the delivery of content (texts, video and audio lectures, interactive learning games, etc.), supervision by teachers, taking exams and tests using modern information technologies. The process is associated with the active use of websites, forums, blogs, television and video conferencing, chats, online communication programs, virtual classrooms and others, up to the use of artificial intelligence (for instance, virtual interlocutors and text evaluation programs). The creation of a unified educational standard in a distance environment will allow getting rid of many problems, namely the use of low-quality programs in this area. In this case, it is advisable to create a single distance educational standard: electronic platform guidelines, tutorials, as well as various complexes and programs. A significant contribution to solving these problems will be made by innovations and innovations in the field of distance education. The development of distance education is recognized as one of the key directions of the main educational programs of UNESCO "Education for All", "Education throughout life", "Education without borders". The transition from industrial to information society leads to significant changes in the field of education:

- the nature of the development, acquisition and dissemination of knowledge is changing;
- opportunities open up for updating teaching content and teaching methods;
- access to higher education is expanding;
- the role of the teacher in the educational process is changing.

2.METHODOLOGY

In the given study research methodology refers to some exact content analysis of distance vocational education. At the same time, this research analyzes the forms of education, the major directions of the development of distance learning, considers the differences between distance learning and traditional one. There are clear advantages in the distance education system. Distance learning is a technological, convenient and modern form of professional education that takes into account individual needs as teachers and students, their specialization and different skill levels. Distance learning allows us to organize joint educational activities of vocational education, students who are at a distance from each other in order to master the knowledge they need and implement an individual educational route chosen by the student himself. The main advantage distance education is that it allows each student to create his own individual trajectory of education, to master it effectively, referring to the created information environment, to satisfy his needs for educational services in the most convenient and comfortable mode for the student. This kind of training is much more convenient than the classical one, which is more expensive and takes more time, and limits students to the location of the course. Distance learning provides an opportunity to determine and vary the speed and sequence of learning independently, makes it possible to refer to teaching materials at a convenient time for the teacher. The ability to combine learning with everyday life. For many, distance learning is preferable due to the nature of the work, personal circumstances, and in some cases it is the only possible way to get an education. High quality of education, which can be ensured by meeting a number of conditions. Full provision of training courses with educational and methodological materials specially developed by the most qualified teachers. The presence of constant individual contact with the teacher, the ability to promptly discuss emerging issues with him, as a rule, using telecommunications. Ensuring the interaction of students with each other, organizing discussions, joint work on projects and other types of group work during the course of the course and at any time, while students also contact the teacher

through telecommunications. For a distance education program to work well, truly versatile skills are required: planning, and deep methodological expertise, and instrumental knowledge, and a willingness to cope with emerging problems promptly and outside the box. It is impossible and unnecessary to foresee everything, but if you have understanding the typical complexities and leveraging the experience of colleagues, you can significantly save time and resources. Correctly selected tools for organizing distance learning allow you to make the educational process as comfortable and effective as possible, while inattention to them leads to irritation and unnecessary labor costs for all participants in the process. The main difficulty in choosing is that there are no single correct solutions. It all depends on specific requests: the number of listeners, budget, technical capabilities, etc. Compared to traditional teaching methods, distance learning has the following features:

- Distribution - the ability to remove spatial restrictions and organize the educational process when separating the teacher and the student in space.
- Flexibility - the ability to remove time constraints due to the flexible schedule of the educational process, which can be either completely free or tied to a limited number of checkpoints (passing exams, on-line communication sessions with a teacher), or to group lessons, as well as to laboratory work on equipment (possibly remote).
- Complexity - the use of specially developed educational and methodological materials, complexes, combining various media, including printed materials, radio and television broadcasts, video and audio cassettes, computer technology and telecommunications.
- Interactivity - the presence of two-way communication (synchronous or asynchronous), which makes possible continuous individual interaction between the student and the teacher and differs from the passive perception of the transmitted information.

Despite the difficulties, the remote format offers unique advantages in the organization of project work. In face-to-face training, it is not uncommon for the physical proximity of the teacher and the group to be tempted to unnecessarily seek the help of a leader or team resources, and this, in turn, can reduce the motivation to independently seek information and solve problems. The remote format of project activities does not imply such hothouse conditions and stimulates students to independently reach agreements, organize their time, synchronize with the team. The distance learning format does not exclude, and in many respects even contributes to the practical development of skills.

With all the advantages of distance learning, there are a number of problems associated with the development of distance education methods and the formation of an open education system. We must not forget about the disadvantages of e-learning. There are not so many of them, but they can significantly complicate the work in the direction of organizing distance learning. With distance learning, a certain level of proficiency in digital tools is expected from both teachers and students. The speed and quality of the teacher's work, the level of satisfaction and motivation of students seriously depend on the skills of working in a digital environment. This problem is closely related to the availability of technical support and the level of technical equipment. Are there staff to contact if technical problems arise (for example, Internet connection problems), or do they have to be solved on their own? Do all participants in the process have easy access to training materials (for instance, are there any restrictions at the provider or company level)? Are there detailed instructions on how to solve common technical problems or work with the tools you are using? At the same time obtaining high results of distance learning is impossible without taking into account the following conditions: students studying remotely must have a modern computer base with Internet access, distance teachers

must have a good educational resource, it is necessary to have a high level of preparation of distance lessons and systematic conduct of distance lessons. Sometimes the speed of access to the Internet from both the listener (learner) and the speaker may not be enough for full-fledged work related to streaming video and sound. Of course, there are also creative risks when it is more difficult to hold the audience's attention due to the lack of direct contact with it. Few trainers will be able to remotely learning to create the energy of live communication. It is possible to make it more similar to the face-to-face meeting by drawing more attention of the participants to the topic of the presentation. The teacher will need to make a lot of effort in order to use chat more often, ask more questions from the audience and ask them to answer them more actively, more dynamically alternate question and answer sessions. The difference in perception and attitudes towards distance learning among the older and younger generations also does not allow us to say that this form of education is equally suitable for listeners (students) of all ages. Integration with external solutions such as e-mail, sms, social media or the Internet makes distance learning one of the most advanced learning and development tools for modern students. In addition, when higher education is implemented mainly using distance educational technologies, the problem of creating optimal conditions for self-development of a student's personality in accordance with the principles of the new educational paradigm acquires special relevance and urgency. This is primarily due to the fact that distance learning didactics is initially focused on the active role of the student, on his internal motivation and a conscious desire to acquire the necessary knowledge, which presupposes the achievement of a certain level of intellectual and personal development. New information and communication technologies require new approaches to the technology of creating educational and methodological materials, which include the development of educational materials and activities, methods and tools to ensure high quality teaching. For instance, Odlar Yurdu University, like many universities around the world, has entered the distance education system. An important factor ensuring success is a clear tracking of progress, support for students in real time, their encouragement and motivation. Modern technology, technically trained, experienced and educated teachers of Odlar Yurdu University provide an opportunity to create favorable conditions for high-quality distance education at this university.

3.RESULTS AND DISCUSSION

Distance vocational learning is learning in which students and teachers interact with each other indirectly, using various technologies communication, while being in different locations. Wherein all components of the educational process are preserved: goals, content, teaching methods, evaluation of the result, etc. This type of learning is a set of technologies that ensure that the student receives the bulk of the material being studied, interactive interaction between students and teachers in the learning process, and provides students with the opportunity to independently work to master the material being studied. Distance learning arose as a result of the objective need for the development and improvement of knowledge transmission mechanisms that provide the possibility of continuous learning for a large number of people throughout their lives. It is necessary to conduct new research in the field of information technology application in pedagogy, to study the influence of information technology on pedagogy in general, as well as on teachers and students. This fact will have a positive effect on the learning process.

4.CONCLUSIONS

Distance education is a complex of educational services provided to the general population in the country and abroad using a specialized information and educational environment at any distance from the educational institution. Information educational environment of distance

education is a systemically organized set of data transmission means, information resources, interaction protocols, hardware-software and organizational methodological support, focused on meeting the educational needs of students. All this leads to an increase in the interactivity of the learning process, the visual attractiveness of the form of distance learning, and, as a result, to an increase in the effectiveness of training. However, for the entire educational sphere, the ongoing global experiment means that it is never too late to start creating the necessary infrastructure, improve the conditions for a comfortable transition to distance learning and systematically develop the digital and pedagogical competencies of teachers. In conclusion, it cannot be denied that distance learning is very convenient and useful in our time. Undoubtedly, with the development of technology and the Internet, distance learning will only expand and improve.

5. REFERENCES

1. Almaz Hesret, Azerbaijan, (2003), Modern situation of distant education and its ways of development
2. 1. [Bharat Inder Fozdar Indira Gandhi National Open University \(IGNOU\)](#) July 2008
The Role Open and Distance Learning in Vocational Education and Training in India Authors, July 2008
3. Mehrotra V. S. and Sacheti A. K. (2005). Integrating vocational education and training with open learning system: taking skills training to door step. ICDE Internaional Conference, New Delhi
4. UNESCO (2002). Open and Distance Learning: Trends Policy and Strategy Consideration. Paris
5. World Bank (2002). Karnataka: Secondary Education and the New Agenda for Economic Growth. A World Bank Grey Cover Report
6. World Bank (2008). Skill development in India: the vocational education and training. The World Bank

DIFFICULTIES IN USAGE AND TRANSLATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS

ASST. PROF. ULVIYYA NASIROVA¹, SAMIRA HASANOVA²,
FERIDE MEMMEDOVA³

Odlar Yurdu University, Azerbaijan

¹ORCID NO: 0000-0002-7226-2857

²ORCID NO: 0000-0002-6292-874X

³ORCID NO: 0000-0002-5675-6507

Abstract

This article is devoted to the linguistic features of phraseological units, their classification, difficulties arising in the translation of phraseological units. Over the long existence of the English language, a huge variety of expressions have accumulated in it, which are considered very successful and beautiful. Thus, a special layer of the phraseology language arose, which includes a set of stable expressions having their own independent meanings. A phraseological unit is a lexical indivisible unit of a language, a stable, semantically related combination of words, integral in meaning, distinguished by imagery, expressiveness. The purpose of the research is the analysis of phraseological units and difficulties in their usage and translation. It is known that phraseological units arise from a free combination of words that are used in a figurative sense.

Phraseological units have an evaluative function, that is, they express the speaker's attitude to a particular object or phenomenon, give speech liveliness and expressiveness and they are a powerful tool for influencing the audience. It is important to note that phraseological units are considered the most difficult ones to translate lexical category, which is explained by a number of reasons. Firstly, being the components of a phraseological unit, words with a free meaning lose their semantic meaning and acquire a new associated meaning. For this reason, it is not enough just to find a dictionary match for each component to translate phraseological units. Good knowledge of the language is impossible without knowledge of its phraseology. After all, many phraseological expressions are not literally translated, but they are perceived rethought.

Keywords: phraseological unit, linguistic features, meaning, speech, lexical category

1. INTRODUCTION

In the modern world, it is considered normal to speak several languages. In almost every job advertisement, you can meet the requirement to know at least one foreign language. Each person, starting to learn a new language, begins with the basics of grammar and elementary vocabulary. But this is not enough for completing mastery of the language. To fully master the language, a person must understand phrases, statements, well-established phrases, idioms, or any other phraseological units. To do this, we need to understand the national characteristics of countries, navigate their history, culture, as well as other aspects of modern life. After all, the development of the language does not stand still. New phraseological units appear every day, some of them are characteristic of certain social groups or professional activities, some may be

territorially specific, and some are popular and used everywhere. Naturally, it is practically impossible to know them all, but such is the way to mastering a foreign language as a native one. Today, the statement that phraseological units serve to enrich the language, reflecting its development and the mentality of the people who speak it, is indisputable. Phraseology as a branch of lexicology that studies phraseological units has always been in the focus of attention of the most prominent linguists in different countries. The problematics of the study of the phraseological fund, which is a kind of reflection of the picture of the world of native speakers, the spirit and culture of the people, is becoming increasingly relevant. The isolation of combinations of words reproduced in the language in a finished form was initially necessary to separate fixed phrases from combinations that naturally and regularly form in speech. Phraseologism, or phraseological unit, is also an idiom - a stable phrase that performs the function of a separate word, is used as a whole, not subject to further decomposition and usually does not allow rearrangement of its parts within itself. One of the richest resources of phraseological units in the language is professional speech. Terminological vocabulary easily acquires a figurative meaning due to figurative and metaphorical use, gradually moving into the category of phraseological units with their characteristic features and properties. Phraseological units used in speech by a certain professional group often pass into the category of commonly used ones.

2. RESEARCH AND DISCUSSION

Phraseological units are the more colorful side of any language. Phraseologisms differ in their emotional coloring. They reflect the history of the people, their values, way of thinking and culture. However, we must not forget that the main purpose of phraseological units is still the transfer of information. Both of these aspects are the reason why the best linguists of the world are engaged in the translation of phraseological units. This area of linguistics is of particular importance in the science of translation. Being a writer is creativity, and creativity is always based on emotions, phraseological units help the author to express the desired emotions on paper, without them the author is not able to write, and the translator cannot translate any work of art. Phraseology not so long ago began to be considered an independent linguistic discipline. As a result, there is still no consensus on the issues of its study. The opinions of linguists differ on the ways of studying phraseology. Even in our time, the methods of studying this discipline have not been sufficiently developed. Scientists-linguists do not have a generally accepted term - what is a phraseological unit, respectively, and it is not possible to come to a unity of views on the classification, which units should be included in phraseological units and which should not.

The study of phraseological units is of particular interest. The definition of phraseological units is unambiguous, narrowly structured, stylistically directed and limited to a certain area of use. The meaning of a phraseological unit cannot be deduced from the meanings of its constituent components. The impetus for the creation of this or that phraseological unit was some specific ideas that awaken, cause the activity of the imagination. For example, in the expression to squeal like a stuck pig, the negative, dismissive attitude of the speaker is emphasized. The considered phraseological unit is used not in order to clarify the meaning of a loud cry, but to express censure, condemnation of human behavior, that is content contains data to answer questions like "what", "how", and not "what does".

To understand the term "phraseologism", we consider it appropriate to reveal the content side of this concept. Phraseologisms arise from a free combination of words, which is used in a figurative sense. Gradually, the figurative meaning is forgotten, erased, and the combination becomes stable. Phraseological units are stable combinations of words in which, in the presence

of a common figurative meaning, signs of the semantic separation of the components are clearly preserved. For instance, to spill the beans, to burn bridges, to have other fish to fry. Phraseological units are somewhat closer to phraseological fusions in their figurativeness, metaphoricalness. But unlike phraseological fusions, where the figurative content is revealed only historically, in phraseological units, figurativeness and portability are recognized from the point of view of the modern language. Phraseological units or phraseologisms, as an object of study of the science of phraseology, are semantically related words and sentences, which “unlike syntactic structures similar to them in form, are not produced in accordance with the general patterns of choice and combination of words when organizing an utterance, but are reproduced in speech in a fixed ratio of the semantic structure and a certain lexical and grammatical composition”. In addition, when translating a phraseological unit, the task of the translator is not only to correctly convey its meaning, but also to reflect the emotional and expressive characteristics, evaluative connotation, functional and stylistic features.

If we compare a word and a phraseological unit, then the second one is more difficult to sort in dictionaries. If for words it is enough to take their original form and arrange them in alphabetical order, then this method is not suitable for units that have two or more words in their composition. That is, this method cannot be applied to phraseological units. The first problem of compiling phraseological dictionaries is that it is not always clear in what form to place an idiom in a dictionary entry. After all, there is no clearly defined original form. And indeed, despite their relative fixity, immutability, phraseological units can take all sorts of changes, such as, for example, narrowing and expanding the number of words that make up the phraseological unit. The second problem arises when considering the question of which word to choose as a keyword. Indeed, depending on the type of phraseological units and their components, to one degree or another, a kind of a single whole is formed, sometimes having nothing to do with the meanings of individual components. The third difficulty on the way of classification is the fact that it is necessary to take into account that phraseological units that are understandable to a native speaker from childhood very often need a more detailed explanation for foreigners. The study of phraseological units as linguistic units that most clearly express the national characteristics of the culture of a native speaker people seems important in connection with the desire for an adequate perception of the mentality of the representatives of this people against the background of developing ties in various spheres of human life. It should be noted that phraseological units are considered the most difficult lexical category to translate, which is explained by a number of reasons.

The translation of phraseological units causes considerable difficulties. A large number of mistakes made by translators in the transfer of phraseological units indicates that the problem is quite acute. Therefore, the translation of phraseological units is given a lot of attention in linguistic research. The problems associated with this are considered in different ways. It is clear that different methods may be appropriate in different situations. But the main emphasis here lies on the personality of the translator himself. He must feel himself a part of the culture in the language of which this or that text is written, he must get used to it, create the only possible and at the same time unique version of the translation. To do this, he needs to include in his work the totality of the realities of a foreign culture, and to present other people's thoughts clearly and freshly. Depending on the situation, a different approach is required, a different translation strategy, different translation solutions. First, becoming components of a phraseological unit, words with a free meaning lose their semantics and acquire a new, related meaning. For this reason, for the translation of phraseological units, it is not enough just to choose a dictionary match for each component. Secondly, it may be difficult for a translator who is not familiar with the phraseology of the original language to recognize phraseological

units in the target text, which will lead to a word-by-word or literal translation, and this, in turn, to a distortion of meaning and subsequent misperception of information by the target audience. It is also worth noting here that a translator who is poorly versed in the phraseology of the target language will also inevitably encounter difficulties. They will be associated with finding the equivalent of the original phraseological unit in the target language or the selection of an analogue. Thirdly, sometimes even if there is an equivalent phraseological unit in the target language, the translator needs to look for other ways of conveying meaning because this phraseological unit does not correspond to the context. In this regard, it is also worth considering that similar phrases in English and any other language may have different evaluative connotations. Also, the cause of difficulties in translating a phraseological unit can be a high degree of its national specificity. In such cases, the task of the translator will be to adapt it to the culture and language of the target audience. Most researchers believe that the compilation of dictionaries with the most accurate translation is possible only if the relationship of phraseological units between the expression in the source language and in the target language is determined. On the other hand, it is worth noting that not every phrase that occurs in one language will be part of the phraseological dictionary of another language.

The tasks of phraseology as a linguistic discipline include a comprehensive study of the phraseological fund of a particular language. Important aspects of the study of this science are: the stability of phraseological units, the consistency of phraseology and the semantic structure of phraseological units, their origin and main functions. A particularly complex branch of phraseology is the translation of phraseological units, which requires considerable experience in the study of this discipline. The translation of phraseological units from English into other languages presents significant difficulties. This is due to the fact that many of them are bright, figurative, concise, and ambiguous. When translating, it is necessary not only to convey the meaning of a phraseological unit, but also to display its figurativeness, without losing its stylistic function. It is also necessary to take into account the peculiarities of the context. When translating a phraseological unit, the translator needs to convey its meaning and reflect its figurativeness, finding a similar expression in English and not losing sight of the stylistic function of the phraseological unit. In the absence of an identical image in the English language, the translator is forced to resort to the search for an approximate match.

Translating phraseological units into English is a very difficult task. Due to its semantic richness, figurativeness, conciseness and brightness, phraseology plays a very important role in the language. It gives speech expressiveness and originality. Especially widely phraseological units are used in oral speech, in fiction and political literature. Another difficulty is the external similarity of phraseological units in the source and target languages, which have different semantics, which can lead to false associations and incorrect translation. The main problem of translations of various phraseological units is that with a simple literal translation into another language, they may lose their meaning. The preservation of the meanings of these expressions is very important, because the English language, like any other language, is characterized by the use of a great variety of phraseological phrases, idioms, winged expressions, etc. For those people who do not have English as their native language, mastering phraseological units presents a certain difficulty. However, their development will allow a person to speak a foreign language as if it were their own, and understand native speakers without any difficulties. After all, then the level of speech increases dramatically. Also, knowledge of phraseological units will help to convey your idea most concisely and clearly. The complexity of translations of phraseological units is also expressed by the need to convey the meaning to the reader or listener, while not losing the figurativeness of the phraseological unit. When parsing a phraseological unit, first of all, it is necessary to be attentive to the fact that they are often

characterized by polysemy and homonymy. The use of an expression in which the words are in a derivative order, implying a figurative meaning, is the first step in the emergence of a new phraseological phrase. Further, the word is adopted by other people and fixed in the language. When translating some phraseological units, the connection between the language and the cultural characteristics of the country is especially clearly distinguished; in this case, in their content, they show a national coloring. Then the primary task of the translator becomes the cultural adaptation of such expressions. Only in this way can one achieve an understanding of expressions in another culture, only by preserving their equivalent properties, semantic and cultural sides. After all, no literary translation is possible without a complete deepening into the creative impressions of the author. The task of the author is to bring us closer to the situation, the atmosphere that is described in the work. And the translator has to keep these feelings when translating. Sometimes the frequency of the use of one or another idiomatic expression in speech acts as a distinctive feature of phraseological units, in violation of which the used phraseology can give the speaker's speech an unusual or even old-fashioned character. The translator should always keep this in mind.

Characteristic features of phraseological units:

- vivid figurativeness and the resulting possibility of coincidence with parallel existing phrases; preservation of the semantics of individual components;
- impossibility of replacing some components with others;
- the decisive role of emotionally expressive coloration;
- the ability to enter into synonymous relations with individual words or other phraseological units.

Phraseology is a treasure trove of any language. Phraseological units reflect the history of the people, the originality of their culture and way of life. Phraseologisms often have a clearly national character. Phraseological combinations are stable turns, which include words with both free and phraseologically related meanings: a bosom friend, a pitched battle. Phraseological expressions are only turns with the literal meaning of the components. Phraseological expressions include numerous English proverbs and sayings that are used in their direct meaning without figurative allegorical meaning: live and learn; better untaught than ill taught; many men, many minds.

3.CONCLUSIONS

The rapid development of phraseology as a linguistic discipline in recent years is characterized by a gradual delimitation of the concepts of the subject of research and the methodology of its study, as well as the inclusion in the scope of scientific research of more and more new problems and aspects that refer to the theoretical foundations of phraseology established in linguistics. So, phraseological units of the English language from the point of view of semantic fusion, that is the relationship between the general meaning of a phraseological unit and the private semantics of its constituent parts represent four varieties: phraseological fusions, phraseological units, phraseological combinations and phraseological expressions. The characterization of the degree of semantic fusion of a particular phraseological unit and, therefore, its assignment to one of the four typical varieties should be entirely based on the facts of semantics and the use of words in a particular language. As a result, phraseology is a complex phenomenon that requires special attention of translators, since phraseological units are not simple phrases with free meanings of components, and when translating them, one may encounter a number of difficulties. Our analysis made it possible to make sure that in each case the translation strategy

varies and a number of factors can affect the translation decision. These include the features of the use of a phraseological unit in a particular context, its structure, semantics, emotional and expressive coloring. Depending on the situation and features of the phraseological unit, the translator can find an equivalent, analogue, use descriptive, lexical, contextual, antonymic translation, tracing, integral transformation. In order to perform a translation of high quality, the translator must be well acquainted with the above methods of translating phraseological units. Phraseology as a branch of linguistics that studies stable combinations of two or more words is one of those disciplines that took a long time to form and develop. Phraseological units are a reflection of the culture and life of a particular language, without them it is difficult to imagine both a literary work and everyday speech, because they help us express our thoughts more clearly. Phraseology, like any other science, must be perceived as a very complex phenomenon, the study of which requires a certain method of study, and is also impossible without the use of a number of other sciences. However, some aspects of this science have a number of disagreements among linguists. Which is quite reasonable. However, the main task of people working in the field of linguistics and phraseology is and always will be to unite efforts and identify common ground in the interests of both the theoretical aspect of the study of phraseology and its practical application. Summing up, from all of the above, we can conclude that the chosen topic is undeniably relevant.

4. REFERENCES

- [1] [Subbotina V. \(2013\). Challenges of Translating Phraseological Units. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 70:1487-1492, doi:10.1016/j.sbspro.2013.01.216](#)
- [2] Amosova, N.N. (1963). The English phraseology. Leningrad: Higher School Publishers.
- [3] Tarakov A.S. (2015). Translation Problems of Phraseological Units: On the Basis of M. Auezov's Novel "the Way of Abai" [Mediterranean Journal of Social Sciences](#) 6(4) doi:10.5901/mjss.2015.v6n4s2p370
- [4] Bayramov, G. (2008). The profession of translation. Baku: "OKA" Printing House.
- [5] Aytbayev O. (1975). Phraseological phenomenon in translation. Almaty, 228 (180)
- [6] Mustafayeva, S.B. (2012). Grammar through proverbs. Baku: Science and Education Publishing House.
- [7] Jafarova L.M. (2016). Challenges in Translating Phraseological Units. ISSN 1799-2591 Theory and Practice in Language Studies, Vol. 6, No. 7, pp. 1341-1346, July 2016 doi: <http://dx.doi.org/10.17507/tpls.0607.02>
- [8] Nida, E.A. (1964). Towards a science of translating. Leiden: Brill.

**FACTORS INFLUENCING CHINESE STUDENTS' VOICE IN ENGLISH
ACADEMIC WRITING AND SPEAKING**

DR. SANTA STOPNIECE,

Suzhou Polytechnic Institute of Agriculture (China)

ABSTRACT

Voice is a crucial issue in the field of second language (L2) writing research. Due to the differences in cultural and social backgrounds between the East and the West, the understanding and application of voice for Chinese students in English academic writing have some limitations. This paper aims to analyze previous studies to examine factors influencing Chinese students' voice. Results shows that the cultural, linguistic and educational perspectives interacting with each other, all have impact on voice in academic writing to varying degrees.

With the internationalization of English and increasing demand for applied composite talents, admission and achievements of further study at foreign countries or high level for career ladder cannot be separated from capability of English language speaking, communication and application. Paper also addresses the fact that English interviews have gradually become an indispensable and important assessment method before entering universities abroad or participating in work in foreign related enterprises, which increases the requirements of students' proficiency in English speaking, skillful use of verbal communication strategies, and active presentation of unique personal voice. Candidates who have divergent and critical thinking and significant personal characteristics shown at those interviews are more likely to gain a competitive edge.

Keywords: Voice in academic writing, Spoken English, Chinese culture, Language, English education

STUDENT AWARENESS OF PADLET AS EDUCATIONAL TOOL IN UTILIZING THE USE OF TECHNOLOGY

KHAIRUNNISA WIJAYANTI¹, RENI SUHARTANTI²,
AGUSTINUS HARY SETYAWAN³

¹ English Education Department, Universitas Mercu Buana Yogyakarta, Indonesia

³ English Teacher of SMA Negeri 1 Pengasih, Yogyakarta, Indonesia

ABSTRACT

Lately, technology has become the most effective medium for conveying information. Padlet, one of the education tools, helps teachers and students to work collaboratively for more effective and enjoyable learning. This research is about the students' awareness towards Padlet as educational tool in utilizing technology. The purpose of this research is to determine the level of students' satisfaction and their awareness of Padlet as educational tool in learning English. This research uses a quantitative design with the data are obtained from questionnaire with Likert Scale, followed by analysis using data categorization method regarding how satisfied students are with their use of Padlet for learning. The participants of this research were 36 students of SMA Negeri 1 Pengasih in class X IPS 2. The predicted finding from this research is that most of the students consider that Padlet is one of the useful educational tools to help the learning process. Students considered that padlets were easy to use and easy to learn, so some students were satisfied with using padlets as educational tools. In addition, students will also be aware of the importance of using technology to convey information, one of which is Padlet to help teaching and learning activities become more effective and fun.

Keywords: *Padlet, Educational Tool, Technology, Student Awareness*

STUDENT RESPONSES TO COLLABORATIVE ENGLISH LEARNING WITH PADLET

FAUZIA RAHMA AMALIA¹, DANIEL ARI WIDHIATAMA², RENI SUHARTANTI³

^{1,2} English Education Department, ² Universitas Mercu Buana Yogyakarta, Indonesia

³ Teacher of SMA Negeri 1 Pengasih, Yogyakarta, Indonesia

ABSTRACT

This study aims to determine student responses to padlet as a media of collaborative learning in learning English. Padlet is a platform in which you can create a single or multiple walls that are able to house all the posts you want to share. This type of research is descriptive research on the level of student satisfaction in learning to use padlet. Student responses were collected using a questionnaire with a Likert scale, then analyzed using data categorization techniques. The population used in this study were students of SMA Negeri 1 Pengasih class X IPS 2. The sample used was 33 students who were divided into three groups, namely high, medium and low. The instruments used in this study were padlet and student response questionnaires. This study concludes that the use of padlet containing collaboration in various forms such as text, photos, videos, sounds, and links or other content as teaching materials can be well received by students, useful in learning English, and easy to use.

Keywords: Padlet, Collaborative Learning, Student Response

USING LITERATURE IN AN ESL CLASSROOM: A SURVEY

*DR. MUHAMMAD SAFDARBHATTI, **MARIA NOOR

*The Islamia University of Bahawalpur-Pakistan

**Sadiq Women University, Bahawalpur-Pakistan

Abstract

Language is a measure of conveying the ideas, facts, figures, particulars, solicitudes, compassion and love from one individual to other. Although it is roughly calculated that bisection of sphere's inhabitant is multilingual. The accession of additional languages has been associated with cognitive benefits in all respects of life span. These days English language is contemplated as an indispensable as it is frequently manipulated throughout the sphere as a measure of communication. A good grasp of English to higher standard andragogy is to gain better professional slots and a well-respected status in society. Teachers are perhaps the most critical component of any system of education. How well they teach depends on motivation, qualification, experience, training, aptitude and the environment. The stimulus for the present study derives from the view that the teaching of language should be taught by using literary pieces and should move away from a teacher-centered approach towards a student-centered one. The present study illustrated the impact of literature teaching in an ESL context at university level. It was designed to encourage students to experience literary texts directly as a part of a process of meaning creation that develops their thought processes, imaginative faculties and interpretative skills and ultimately has a strong impact on their learning ability. Such a systematic approach to literature teaching in developing learners' reading skills is likely to enable teachers to have a more student-centered classroom. The present study also utilizes the devised teaching activities based on prediction initiating personal growth, in an actual teaching learning context in a selected research environment and explores students' responses to the proposed approach. The obtained data of the present study was collected through questionnaires which were analyzed descriptively. The findings suggested that application of teaching approach proposed by the study notably changed the classroom dynamics in a positive way. The researchers' conclusion with suggestions and recommendations was also summed up at the end of the study.

Key Words: Literature, ESL Classroom, Survey, Student-centered, Explores.

INTRODUCTION

Language is a measure of conveying the ideas, facts, figures, particulars, solicitudes, compassion and love from one individual to other. Although it is roughly calculated that bisection of sphere's inhabitant is multilingual. The accession of additional languages has been associated with cognitive benefits in all respects of life span. These days English language is contemplated as an indispensable as it is frequently manipulated throughout the sphere as a measure of communication. A good grasp of English to higher standard andragogy is to gain better professional slots and a well-respected status in society. At secondary level in Pakistan

educationists launch ESL in their education system. Language acquisition possibly be a tiresome and mind blowing task for them who acquire English language as their second language. Taking in consideration the significance of English language, educationists delineate English language as a foreign language that must be acquired at undergraduate level. It has derived more attentiveness in Pakistan primarily in edification, pedagogy and andragogy. Predominantly the primary education at the elementary level in Pakistan is composed of eight years of continuous teaching. Secondary education appears after it for the duration of two years. It is actually a study sequential track of two years where a student is permitted to select either academic or vocational programs. Here comparatively a wider exposure to target language can be outlined for the learners. Inside the classroom, the leading role is played by the teacher who can provide students adequate exposure to practice the target in variety of ambience. A qualified language teacher can proffer practical usage of language by introducing input from television, cassettes, videos, books, magazines and websites regarding their profession and subjects. But predominantly the general language exposure is referred to communicate outside the classroom. Anthony (1997) some people described ESL as simply being the teaching of English for any purpose that could be specified. Others, however, were more precise describing it as the teaching of English used in academic studies or the teaching of English for vocational or professional purposes. Benson (2001) expounded outside of class language exposure as “any kind of learning that takes place outside the classroom and involves self-instruction, naturalistic learning or self-directed naturalistic learning.” So here the question arises what could the form be of outside classroom language exposure can include: it could be listening to English programs, watching movies speakers and using English language in real life, surfing interest by using English as a source of communication and by reading English literature books. As by using literary text in ESL classroom deliver more awareness of language to students than other sources as it is near to life. Literature has the situations of quotidian life only with the difference of names and places. Further it helps and develops skills and strategies that could be applied to different circumstances, conditions and milieu. Such literature that captures the picture of quotidian life would interest learner’s interest and motivation and make the language learning more effective, quick and entertaining. It helps them to make use of their imagination intensifies their ability to understand and share the feeling of others and escort them to develop their own creativity. According to Boas (1931) “Literature is the record of experience interpreted by personality that behind every book which the race has preserved is a human being’s eager effort to give life meaning, to create beauty, to express vivid emotions and ideas, to make men aware of themselves and the life they lead”. The above extract presents an integrated meaning of the value and the importance of literature. To certain limited extent of linguistics cultural and personal growth considers literary texts could be more motivated than referential ones, frequently used in ESL classroom. It provides learners the knowledge of socio political background of target language community and develops the learner’s understanding of communication that takes place in the particular English community. The focus of research was on use of literature, literature choices, and methods that are used in class rooms. The researcher preferred to discuss what regulatory documents for secondary classes have to say about teaching and using English literature in ESL classroom. So teaching English language to the secondary level learners via Literature would be more beneficial. Most of the English teachers and linguists are not in the favor of teaching literature in ESL class as they are of the view that grammar translation method is the perfect method to teach language in ESL classrooms. That’s why they remain stuck to the old methodologies and don’t want to turn over the new methods and techniques. The students always behave somber in learning and using English language not only inside the classrooms but even outside the classrooms when they are having conversation with friends they hesitate. This is the reason that our most intelligent students are not able to

use the English language accurately and confidently even after passing the masters degrees. In our government schools, the great number of the students cannot grasp the words they have been taught. This study will drag the heed of the teachers to make use of Literature to enlarge the proportion of positive results and to stimulate their students' interest in learning English language with profound interest and to improve their incentive. It will also inquire how the use of Literature in ELT classrooms make it easier and possible for the learners to get the better of their deficiencies of learning English as second language. This use of literature has been contemplated to be an effectual and productive fecund seed. It will intensify the learner's thirst for learning of English Language. To learn a language as second language is only possible if the learner finds it interesting, this interest leads him toward self-motivating and competency. What the teacher has to do just to build up the interest and confidence of the learner, learning would be done 50% by its own and this can be achieved by the use of literature in ESL classrooms.

1. OBJECTIVES OF THE STUDY

Based on the background of the study, the main objectives were:

- To determine the impact of literature in ESL classroom.
- To determine the suitable types of literature for ESL learners.
- To determine the methods and motives for reading literature in ESL classroom at university level.

2. RESEARCH QUESTIONS

Aim of this survey was to look over and present how the use of English literature in ESL classroom with an emphasis of personal experiences expands the learner's capabilities to learn second language. This survey inspected and talked about the use of literature, choice of literature for ESL classroom and teaching methods and motives with reading literature in relation to the curriculum for BS classes. The current research was based on the following questions:

1. How literature is beneficial in ESL classroom?
2. How does teacher precede literature in ESL classroom?
3. What methods are employed while using literature as a teaching tool?
4. What type of literature and which genre are used by the teacher?
5. How should the specific literary text be selected for ESL classroom?

2. LITERATURE REVIEW

2.1 THE STANCE OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS

Keshavarzi, Abdullah (2012) Teachers generally and English teachers particularly are always anxious with the variety of content which they are going to present to their learners. Literature is considered one of the most challenging kinds of material for English classes. However some scholars have talked about the drawbacks of literature use in practice, it is so extensive and so practice able that mentors cannot stop using it. Language learning needs developing four skills reading comprehension, writing, listening and speaking. Some sources come up with material that can meet up with some of these abilities, but literature has shown to be a true source that can help in attaining these four skills. Also language acquisition bestows with culture and consequently with social grasp. It is this aspect of language that bids material dealing with

culture. Literature is culture, it is not to suppose that literature bestow with culture. But it should uttered that literature is a culture of people wielding that language. Aside from this it can be asserted that “use of literature in ESL classroom stimulates more pensive and resolute language acquisition. In this respect the language learner are not only wide open to the actual use of language, but also they become critics.

2.2 VARIETY OF LITERATURE FOR ESL CLASS

Mckay, Sandra (1982) literature undeniably has a deposit in the ESL classroom. For learners, literature is a source to provide an incentive key to read in English. It is a classic wheel for embellishing language use and for establishing cultural speculation. The positive results in using literature definitely to a great extent rely on the relation of text which must not be overly difficult on both linguistic and conceptual level. Nevertheless if we approached efferent but in a mode which initiates a peculiar and aesthetic interconnection of a reader and a text.

2.3 LESS EMPIRICAL RESEARCH ON LITERATURE AND LAND LANGUAGE TEACHING

Khatib, Muhammad (2011) literature at the outset was a main fount of input for language teaching in the epoch of Grammar Translation Method. But since then has been dropped down podium. Actually with the emergence of structuralism and audio-lingual method, Literature was disregarded and further heed was proffered to dialogues and conversations which were considered more practical and visible in modern word conditions. Melay (2001) asserts that this vintage point toward literature is due to dearth of empirical research establishing the significance of literary input for ESL classrooms. Melay further adds that what stay alive today as empirical research on literature and language teaching are cramped to action research at minor scale. Taking notice of all these disapprovals in the mid of 1980s some practitioners ad language intellectuals revived literature as a content language for acquisition after a long period been abandoned.

2.4 LITERATURE IS AN ENCOURAGING INSTRUMENT FOR LANGUAGE TEACHING

Khatib, Muhammad (2011) apart from this applied linguistics fueled the homecoming of literature for language teaching. Literature is contemplated as an encouraging instrument for language acquisition motives. Literature is permanently an authentic source and issues authentic input for language acquisition. Literature shares out things which are personally significant and pertinent to them. Authenticity is a standard contemplated highly vital in the contemporary literature in ESL that clearly have existence in the literary text. It can clearly be contemplated in novel and drama. Contextualized expressions, conversations, functional phrases and expression of feelings could be clearly observed in drama. Literature in novels descriptive writing across with other sort of writing builds on the imaginative nature of learners and consequently language straightforwardly engraved on learner’s mind.

2.5 LITERARY TEXTS ARE UPSHOTS OF DIVERSE FACETS OF SOCIETY

Clandfield, Lindsay (2011) Literature has been a subject matter of the study in many states at a secondary level. But prior to a recent time much attention has not been given to ESL classroom. It has been started since 1980s that this zone has evoked more fascination among ESL teachers. Mostly linguists’ authors’ and critics get confused when the term literature is used. But the answer is that literary texts are upshots which throw back different facets of society. They are cultural indenture which proffer an intense understanding of society. Other linguists are of the view that literary text does not hold any kind of inherent quality, it is only an interpretive kind

of justification that a reader gives to the text. Literature is selected as a material for language class due to its authenticity. It is a sort of unmodified language. When the learners get exposure of it, they would be able to decode it outside the classroom as well. Literature enlarges the language awareness when the learner would expose to unsophisticated and standard language. They would get the knowledge of language norms. Literature proved to be a good source of teaching values as well. By reading literature language learners consciously and unconsciously would start to develop themselves as well. And these values relate to the world out of class. Literature is a source of motivation. It holds high place. When the learner would go through such highly respected literature they may feel real discern of achievement at getting full understanding of it.

2.6 LITERATURE, “AN ALLY OF LANGUAGE”

Irene, Koutsompou Violetta (2015) in language classrooms literature comes up with adequate expanse for students to remark, explain and reflect themselves. By using literature as a content in English language classrooms transpired to be stimulating and prompting. Keeping in mind in the last decade, there has been increase of heed in how literature can be employed with language students. Language and literature are adjacent connected, literature is comprised by language and it appears one of the most periodic utilization of language and linguistics study can also be availed to approach literature from the learner’s stance. Brumfit and Carter highlighted the role of literature as “an ally of language”. The proficiency is by no mean novel since is an extensively utilized teaching instrument in several language teaching techniques. Nevertheless here the standpoint occurs differently and provides more pertinence to the literary text as a project of art.

3. RESEARCH METHODOLOGY

3.1 RESEARCH DESIGN

The researchers were going to apply quantitative approach. For that the researchers gauged the level of students in the form of close-ended questionnaires. The quantitative approach helped the researchers to assess the success of different activity tools and teaching techniques to the class. For this, questionnaires were distributed among the students of 2nd semester, Spring 2021, Department of Law at The Islamia University of Bahawalpur-Pakistan.

3.2 POPULATION OF THE STUDY

Population of the study was the students of 2nd semester, Spring 2021, Department of Law at The Islamia University of Bahawalpur-Pakistan.

3.3 SAMPLE OF THE STUDY

For this study, 100 students of 2nd semester, Spring 2021, Department of Law at The Islamia University of Bahawalpur-Pakistan participated.

3.4 RESEARCH TOOLS

The self-developed Questionnaire, reading proficiency test (RPT) was used by the researchers. In addition, the students’ current knowledge test sheet was used. The factors that were kept in mind while making the research questionnaire in the form of factors. They were reading habits, understanding, confidence increased, drawing meanings and interest in reading ability.

DATA ANALYSIS

The data were analyzed with the help of using SPSS version 23. The mean distribution was calculated by using frequency table and standard deviation. The following table showed the

different sources that were used by the participants for improving reading skills through literature.

1. Enhancement of motivation in reading English is due to use of Literature.

	Frequency	Percent Valid	Percent	Cumulative Percent
Valid				
Neutral	4	4.0	4.0	4.0
Agree	36	36.0	36.0	40.0
Strongly Agree	60	60.0	60.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Table 1 represents answers related to the question; Enhancement of motivation in reading English is due to use of literature. The above data represents frequency, percent, valid percent and cumulative percentage of the values thus giving clear picture of data distribution. From 100 responses, no one was on the option of strongly disagree and disagree whether only 4% neutral, 36% agree and 60% strongly agree. Thus illustrating the complete data range from strongly disagree to strongly agree with the majority being agree at 36% and strongly agree at 60% which is the highest range from other all scales.

2. Literature has absolutely affected my English reading proficiency.

	Frequency	Percent Valid	Percent	Cumulative Percent
Valid				
Disagree	2	2.0	2.0	4.0
Neutral	4	4.0	4.0	8.0
Agree	44	44.0	44.0	52.0
Strongly Agree	50	50.0	50.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Table 2 defines answer related to the question; literature has absolutely affected my English reading proficiency. Here in the table data illustrates frequency, percent, valid percent and cumulative percentage which is providing vivid picture of data distribution. From the 100 responses, only 2% disagree, 4% neutral, 44% agree, 50% strongly agree and no one strongly disagree. Thus illustrating the complete data range from being strongly disagree to strongly agree with the majority being agreed at 44% and strongly agree at 50%. The highest range favored the objectives of study.

3. ESL learners can overcome their reading mistakes after using literature.

	Frequency	Percent Valid	Percent	Cumulative Percent
Valid				

Neutral	6	6.0	6.0	6.0
Agree	40	40.0	40.0	46.0
Strongly Agree	54	54.0	54.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Table 3 illustrates responses of the respondents regarding the question. It not only presents frequency but also contains percent, valid percent and cumulative percentage of the values thus providing vivid picture of data distribution. Of the 100 responses, only 6% neutral, 40% agree, 54% strongly agree and no one response was found about strongly disagrees, disagree. The values in the given table covering the data range from strongly disagree to strongly agree with the majority being agreed at 40% and strongly agree at 54%.

4. Literature based environment is highly recommended as one of the most effective ways to learn English reading for ESL learners.

	Frequency	Percent Valid	Percent	Cumulative Percent
Valid Strongly Disagree	4	4.0	4.0	4.0
Disagree	2	2.0	2.0	6.0
Neutral	8	8.0	8.0	14.0
Agree	34	34.0	34.0	48.0
Strongly Agree	52	52.0	52.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Table 4 exemplifies the responses of the respondents regarding the question; literature based environment is highly recommended as one of the most effective ways to learn English reading for ESL learners. It characterizes the frequency, percent, valid percent and cumulative percentage respectively of the values thus providing vivid picture of data distribution. From 100 responses, 4% strongly disagree, 2% disagree, 4% neutral, 34% agree and 52% strongly agree. The values given in the above table is covering the data range from strongly agree to strongly disagree with the majority being agree at 34% and strongly agree at 52%.

5. The ESL learners can utilize various genres as supportive material for enhancement of English reading skills through literature.

	Frequency	Percent Valid	Percent	Cumulative Percent
Valid Strongly Disagree	0	0.0	0.0	0.0
Disagree	2	2.0	2.0	2.0
Agree	44	44.0	44.0	46.0

Strongly Agree	54	54.0	54.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Table 5 illustrates the responses of respondents regarding question. It is providing the vivid picture of data distribution by showing frequency, percent, valid percent and cumulative percentage respectively of the values. From 100 responses, 0% strongly disagrees, only 2% disagree, 0% neutral, 44% agree and 54% strongly agree. The table is covering the data range of the values from strongly disagrees to strongly agree with the majority of being agreed at 44% and strongly agrees 54%.

4. FINDINGS

The study highlights the impact of literature on reading skills. This study gave very fruitful results in answering the research questions rationalized in the start about impact of literature on reading skills. The results of this study are in line with Bhatti, (2013), Liu, (2015), Farrah & Tushyeh (2010), Rashid (2015) and Irshad & Ghani (2015). Bhatti (2013) explored that using literature to teach reading skills is more significant than a teacher's lecture and the study showed 35% difference between experimental group and controlled group. Liu (2015) explored that the experimental group had huge achievements in terms of reading comprehension ability than the controlled group due to the use of literature. Farrah & Tushyeh (2010), explored that using literature enhances the reading proficiency of ESL learners. Irshad & Ghani (2015), revealed that literature has pedagogical benefits for ESL learners and it helps to increase proficiency level of English language learning.

This research spotlights the general overview of the attitudes of the students towards improvement in reading. The respondents were found more curious and interested towards the implementation of literature in classes to learn reading skills. Literature also helped to enhance the motivation and interest level of the students. The effect of animated stories, dialogues and short stories cannot be negated in boosting up the interest in English language reading. Student centre approach enhanced self confidence in the learning of students. New feeling of liveliness made the students to love literature learning environment. Subsequently the tiresome, dry and unexciting environment was changed into interactive, participatory and excited one which increased confidence and self study of ESL learners.

5. CONCLUSIONS

To recapitulate, it can be concluded that for the teaching of English at university level, literature proved to be an effective source. This study recognized the efficacy of literary materials in their ability to produce results especially for the improvement of reading skills. Moreover it has created an innovative way for English language reading for the students of BS and gave new path to researcher to move on. Literature learning environment is most effective for learning English for all aspects of language. Literature has showed positive results for the enhancements of reading skills of ESL learners at university level. Using literature for reading skill has generated a lot of interest among the students for reading skills. The students enjoyed and never get bored during learning session because literature has variety of stories, novels and eye catching pictures.

6. SUGGESTIONS AND RECOMMENDATIONS

Time may be increased for reading literary texts. The students should be encouraged to participate in reading activities. Medium of instructions should be in English so that they may practice the reading skills in their everyday life situations. Parents and teachers role towards the

use of literature is significant. They should encourage their kids and students to read the literary texts regularly to keep themselves abreast of what is happening around them. Reading training courses may be arranged for improving reading habits of students. There ought to be sufficient daily time to quicken reading tendencies. This research empowers administrators to comprehend the significance of reading habits and enhances the students' communication ability.

REFERENCES

- Anthony, L. (1997). "Preaching to Cannibals: A look at Academic Writing in Engineering". In The Japan Conference on English for Specific Purposes Proceedings. January 31st, 1998.
- Borg.W.R & Gall.M.D. (1989). Educational Research: An Introduction 5th edition. New York. Longman Cland field, Lindsay. "Teaching Materials using Literature in the ESL/EFL Classroom" <http://onestopenglish.com/146508article>
- Davies G. & Hewer S. (2011) Introduction to new technologies and how they can contribute to language learning and teaching. Module 1.1 in Davies G. (ed.) Information and Communications Technology for Language Teachers (ICT4LT), Slough, Thames Valley University.
- ESL learners, (2019), In Merriam-Webster Dictionary, retrieved from; <http://www.learnersdictionary.com/definition/ESLFreeman.C>, (n.d). How to build self-confidence in students. <https://www.readandspell.com>
- Keshavarzi, Abdullah. (2012) "Use of Literature in Teaching English". Procedia-Social and Behavioral Sciences, vol 46, 2012.<http://doi.org/10.2016/j.sbspro.2012005.159>
- Khatib, Muhammad. (2011) "literature in ESL classroom." www.ccsenet.org/elt.
- Irene, Koutsompou Violetta. (2015) "The Use of Literature in the Language Classroom: Methods and Aims". International Journal of Information and Education Technology, vol.:5, No 1, January 2015.
- Mckay, Sandra. (1982) "literature in ESL Class", Tesol Quarterly, vol 16 no 4, December 1982. <http://www.jstor.org>.
- R. P. Boas. (1931)"The Study and Interpretation of Literature," Harcourt: Brace and Company Inc., 1931.

**THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE FINANCIAL STRUCTURE
AND OPERATING RESULTS OF COMPANIES: A RESEARCH ON GAZİANTEP
TEXTILE INDUSTRY**

**COVID-19 PANDEMİSİNİN ŞİRKETLERİN FİNANSAL YAPISI VE FAALİYET
SONUÇLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: GAZİANTEP TEKSTİL SEKTÖRÜ ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA**

Mehmet KAYGUSUZUOĞLU¹, Hande KAYGUSUZUOĞLU², Enes Said ÖZTÜRK³

¹ Prof. Dr., Muhasebe, Hasan Kalyoncu Üniversitesi,

² Arş. Gör., Muhasebe-Finansman, İstanbul Üniversitesi,

³ Doktora Öğrencisi, İşletme, Hasan Kalyoncu Üniversitesi,

Özet

Geçmişten bugüne bakıldığında tarih birçok salgın hastalığa şahitlik etmiştir. Bu salgın hastalıkların en sonuncusu Covid-19 adlı pandemi olmuştur. Çin'in Hubei eyaletine bağlı Wuhan şehrinde 2019 Aralık ayında koronavirüs olarak tanınan Covid-19 salgını çok kısa bir süre içerisinde küreselleşerek tüm dünyaya hızlı bir şekilde yayılmıştır. Covid-19 salgınının hem sosyal hayatta hem de iş hayatında yarattığı dramatik etkiler birçok ekonomik sorunu da beraberinde getirmiştir. Dünyada daha önce yaşanan krizler genellikle ekonomik ve finansal nedenlerden kaynaklanırken bu kriz bir virüsten kaynaklanmış ve küresel çapta ekonomik büyümeyi olumsuz şekilde etkilemiştir. Pandeminin yarattığı bu olumsuz koşullar sektörden sektöre farklı boyutlarda etkiler yaratmış olmasına rağmen tüm sektörleri etkilemiş ve büyük bir belirsizlik ortamı doğurmuştur.

Bu çalışma kapsamında Gaziantep Tekstil sektöründe faaliyet gösteren ve İstanbul Sanayi Odası tarafından her yıl açıklanan Türkiye'nin ilk 500 sanayi işletmesi arasında yer alan işletmelerin finansal raporları üzerinde analizler yapılmıştır. Bu işletmelerin 2018, 2019 ve 2020 yılları finansal tabloları olan bilançoları ve kar zarar tabloları üzerinde finansal analiz yöntemlerinden oran (rasyo) analizi yöntemiyle elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda olumsuz etkiler elbette ki gözlenmiş ancak pandeminin genel olarak gösterdiği şiddetli olumsuz etkilerin Gaziantep tekstil sektöründe yaşanmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid 19 Pandemisi, Finansal Kriz, Finansal Analiz

Abstract

From the past to the present, history has witnessed many epidemics. The last of these epidemics was the pandemic called Covid-19, December 2019 in the city of Wuhan, Hubei province of China. The Covid-19 epidemic, known as the coronavirus, became global in a very short time and spread rapidly all over the world. The dramatic effects of the Covid-19 pandemic on both social life and business life have brought about many economic problems. While previous crises in the world were usually caused by economic and financial reasons, this crisis was caused by a virus and negatively affected global economic growth. Although these adverse conditions

created by the pandemic have created different effects from sector to sector, they have affected all sectors and created a great environment of uncertainty.

Within the scope of this study, analyzes were made on the financial reports of the companies operating in the Gaziantep Textile sector and which are among the top 500 industrial enterprises of Turkey, which are announced every year by the Istanbul Chamber of Industry. The data obtained by the ratio analysis method, one of the financial analysis methods, on the balance sheets and profit and loss statements of these enterprises, which are the financial statements of 2018, 2019 and 2020, were evaluated. As a result of the evaluations, of course, negative effects were observed, but it was determined that the severe negative effects of the pandemic in general were not experienced in the Gaziantep textile sector.

Keywords: Covid 19 Pandemic, Financial Crisis, Financial Analysis

1. GİRİŞ

Covid-19 ismiyle de anılan bu virüs ilk olarak Çin' de yer alan Hubei bölgesinde 2019 sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. Çin'den sonra, 2020 Ocak' tan itibaren İran'da görülen bu virüs ardından İtalya, İspanya' da görülmeye başlanmıştır. Avrupa' da ilk vaka tespit edildikten sonra ise bir ay gibi kısa bir sürede nerdeyse tüm Avrupa kıtasına yayılmıştır. Salgının çok hızlı bir seyir izlemesinden dolayı 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) korona virüs hastalığını pandemi olarak ilan etmiştir (WHO, 2020).

Covid-19 gibi öngörülemeyen salgınlar beraberlerinde başta ekonomik ve finansal olmak üzere birçok farklı krizi de ortaya çıkarmaktadır. Birbirine yakın iki kavram olmasına karşın ekonomik kriz, büyüme hızında düşüş veya bir durgunluk (negatif büyüme oranı) gibi ekonomik dinamiklerde önemli bozulmanın ortaya çıkması iken, finansal kriz, finansal piyasalarda meydana gelen bilgi akışı bozulması ve finans piyasalarının görevlerini yerine getirememesi şeklinde tanımlanabilir (Sakarya, 2006: 52).

Dünyayı etkileyen salgın ülkemizi de hem sosyal hem de ekonomik olarak birçok yönden etkilenmiştir. Vakaların artmasıyla birlikte birçok sektör uzun süreli kısıtlamalar ve kapanmalar nedeniyle olumsuz yönde etkilenmiştir. Bu kısıtlamalar, ekonominin daralmasına ve ticari hayatın olumsuz etkilenmesine sebep olmuştur. Salgının arz ve talep yönlü değişiklikleri toplumun tüketim alışkanlıklarını da etkilenmiştir. Eğitimin online olarak yapılması, lokanta ve restoranların kapatılması, seyahat kısıtlamaları, otellerin, alışveriş merkezlerinin kapatılması birçok alanda uygulanan kısıtlamalar ekonomide dengelerin bozulmasına sebep olmuştur (Eroğlu, E., 2020).

Bireylerin ve işletmelerin karşılaştıkları sorunlar, aslında ulusal ve uluslararası boyutta çok daha büyük krizlere neden olmaktadır. Bu krizin aşılabilmesi açısından kamu ve özel sektör yöneticilerine önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. İmalat sektörünün durma noktasına gelmesi, ihracatın azalması ve turizmin sektöründeki daralma ülkenin gelir kalemlerinde azalışa neden olmuştur (Taş, M. ve Zengin, B., 2019).

COVID-19 pandemisinin hızlı bir şekilde yayılmasını önlemek ve sağlık sektörünün aksamaması adına birçok ülkede sosyal ve ekonomik hayatla ilgili kısıtlayıcı önlemler alınmıştır. Bunlardan bazıları; insanların toplu olarak bir arada bulunmalarına yönelik tedbirler ve yasakların uygulanması, yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan öğretime geçilmesi, birçok şirkette çalışanların evden çalışma sistemine geçmesi ve seyahat kısıtlamaları şeklindedir. Pandeminin yayılmasına yönelik alınan bu yasaklar ve kısıtlamalar dünya ekonomileri üzerinde de kısa dönemde olumsuz etkisini göstermeye başlamıştır (Kılıç, 2020: 67). Nitekim pandemi ile birlikte finansal piyasalarda bozulma, tedarik zincirlerinde

aksaklıklar-kesintiler, üretimde gecikmeler-sınırlamalar-kesintiler yaşanmıştır. Ayrıca bunların etkisiyle birlikte hem ticari müşterilerden hem de tüketicilerden gelen talep azalmış, bunun sonucunda şirketlerin satışları, kazançları ve verimliliklerinde azalma meydana gelmiştir (Cavlak, 2020: 147). Mikro düzeydeki bu aksaklıklar esas itibariyle makro düzeyde de etkisini göstermiş ve birçok ülkenin Gayri Safi Yurtiçi Hasılasında da azalışa neden olmuştur (Şeker, 2020: 80).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Dünyayı etkisi altına alan salgın hayatın her alanını etkilemiş, etkilenen her bilim dalı kendi içerisindeki sorunlara çözümler üretmeye çalışmıştır, çalışmaya da devam etmektedir. Sosyal bilimciler konuyu daha çok pandeminin neden olduğu refah kaybı, ekonomik ve finansal yönden ele almışlardır.

Dünya genelinde uzun süreli kısıtlamalar, küresel bakımdan ekonominin gerilemesi ve bununla bağlantılı olarak arz-talep ve tedarik zincirlerinin bozulması, ekonominin uzun bir yavaşlama dönemiyle karşı karşıya kalmasına neden olmuştur (Dev ve Sengupta, 2020: 1).

Covid-19 salgını ile birlikte yaşanan olumsuzlukların ne zaman biteceği bilinmemektedir. Bu bilinmezlik içerisinde pek çok ülkede tüketim alışkanlıklarında değişikliklere neden olmuştur (Özbay ve Özcan, 2021: 21).

Covid-19 sadece insan sağlığı için çok önemli bir durumu temsil etmiyor, aynı zamanda uluslararası ekonomik kriz haline de dönüşmüştür. Büyük ölçüde dünyada hammaddenin azalması, likidite sorunun yaşanması, işsizlik, arz şokları sorunların temelini teşkil etmektedir (Loayza ve Pennings, 2020: 6).

Salgının etkisiyle yaşanan arz şoku, istihdamda ve sermayede azalma yoluyla GSYİH'yı düşürür bu da üretimin düşmesine neden olur. Artan maliyetler nedeniyle ihracatın yanı sıra kişi başına düşen gelir ve üretimin daralmasına neden olmuştur (Maliszewska, 2020). İstihdam edilen işçi sayısında ciddi düşüş görüldüğü ifade edilmiştir (Coibion, Gorodnichenko ve Weber, 2020). Türkiye salgını kontrol altına alıp mevcut duruma uyum sağlayabilirse, bu durum sürdürülebilir bir büyüme getirecek, ihracat artışları ve turizm geliri büyük kazanç elde edecektir (Açıkgöz ve Günay, 2020).

Covid-19 salgının olumsuz şartlarından tüm dünya etkilenmiştir. Pandeminin olumsuz şartları devam etmekte olup işletmeleri ve hükümetleri de ekonomik yönden etkilemektedir. Sermaye yatırımları ve istihdamdaki düşüş, halkın gelirlerinin düşüşüne ve tüketimde azalmaya yol açmaktadır. Borçlanmalardaki artışlar sermaye yatırımlarının azalmasına neden olmuştur. Turizm sektörü en fazla etkilenen sektör olmak üzere birçok sektör salgından olumsuz yönden etkilenmiştir. Pandemi şartları nedeniyle turizm sektörüne verilen destek çabaları birçok ülkede sınırlı kalmıştır (Şkare, 2021).

Covid-19 salgını çok boyutlu bir belirsizlik ortamı yaratmıştır. Virüsün yayılma hızına bağlı tedirginlik, ölüm oranlarının artması, sağlık sisteminin yetersiz kalması, piyasaları sınırlama etkisinin süresi, pandeminin yarattığı şokun hafifletilmesi için yapılan hükümet müdahaleleri, tüketici harcama eğilimlerinde yaşanan değişim, Ar-Ge, insan kaynakları vb. faktörler bu boyutlardan sadece birkaçıdır. Pandeminin doğası gereği yarattığı benzeri görülmemiş korku ve belirsizlik, işletmelerin üretimlerini azaltmalarına neden olmuştur. Bu durum maliyetlerin yükselmesine, karlılığın azalmasına ve yatırımların ertelenmesi sonucunu doğurmuştur. İşletmelerin pandemi nedeniyle düşen finansal performanslarını azaltmak amacıyla finansal raporlamada farklı muhasebe tekniklerini kullanmaya çalışacakları beklenebilir. Covid-19 salgınına verilen ekonomik tepkinin iki boyutu olduğu söylenebilir. Bunlardan birincisi kitlesel

boyutta iş kayıpları, ikincisi ise yaşanan can kayıplarına paralel olarak şiddeti artan ekonomik daralmadır (Altig vd., 2020).

Pandeminin neden olduğu belirsizliklerin işletme faaliyetlerini ne şekilde etkilediği ve pandeminin finansal boyutlarının neler olduğunu anlamak alınacak karşı tedbirler ve izlenecek politikalar açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü finansal bilgi kullanıcıları başta yatırım kararları olmak üzere birçok karar alma noktasında cari ve geçmiş faaliyet sonuçlarına ait verileri kullanarak analiz ve değerlendirme yapmaktadırlar. Pandeminin neden olduğu belirsizlikler, yatırımcılara nezdinde tek başına bu tablolardaki verileri yetersiz kılmakta, yatırım güven ortamını sağlamak bakımından daha ayrıntılı bilgilerin açıklanmasını zorunlu kılmaktadır.

Covid-19'un potansiyel etkileri 3 aşamada incelenebilir; (Deloitte, 2020).

- COVID-19'un finansal performansı, finansal durumu ve nakit akışlarını nasıl etkilediği
- Strateji ve hedeflerin nasıl değiştirildiği,
- Etkilerin ele alınması ve hafifletilmesi için alınan önlemler.

Bu araştırma kapsamında Covid-19 pandemisinin işletmelerin finansal performansı ve finansal durumu üzerinde neden olduğu değişimlerin araştırılması hedeflenmiştir.

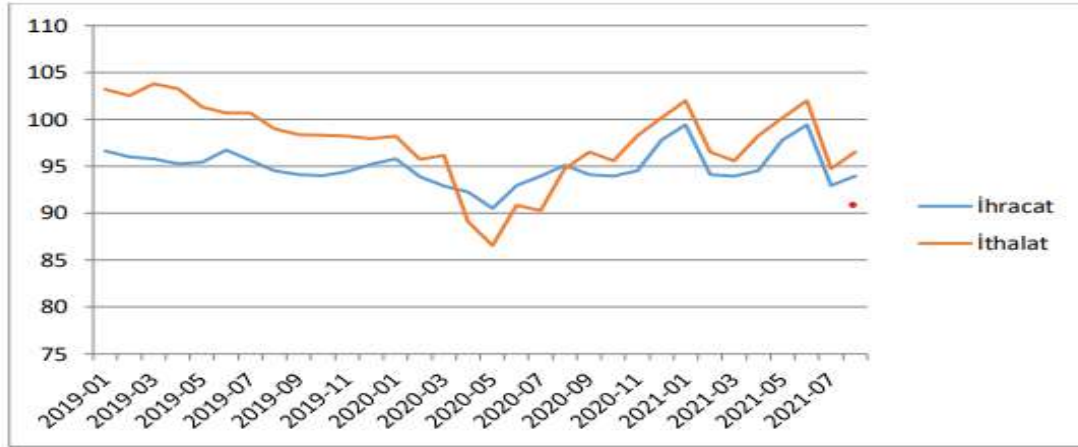
Şirketlerin finansal yapısını, karlılık düzeyini, krizlerden etkilenme düzeyini vb. incelemek için en sık kullanılan yöntemlerden biri oran analizidir. Oran analizi, şirketlerin durumu hakkında diğer analiz tekniklerine göre daha detaylı bilgi sağlayabildiği için finansal analiz teknikleri arasında en yaygın kullanılan analiz tekniği olarak kabul edilmektedir (Bakır ve Şahin, 2009:132). Oran analizi hesap veya hesap grupları arasında sayısal ilişkiler oluşturularak, işletmenin; finansal yapısı, kârlılık, faaliyet etkinliği konularında yargıya ulaşmamızı sağlar (Balcı, 2012: 4689).

3. COVID-19 PANDEMİSİNİN TÜRKİYE' DEKİ EKONOMİK GÖSTERGELERE ETKİSİ

Türkiye ekonomik ve sosyal bakımdan salgından etkilenmiştir. Sağlık Bakanlığının yayınladığı verilere göre ülkemizde vaka sayıları on milyonu aşarak artmaya devam etmektedir. Salgında vefat edenlerin sayısı 85.600'e ulaşmıştır. Ülkemizde devam eden aşı politikası sayesinde salgının etkisi azaltılmaya çalışılmaktadır (<https://covid19.saglik.gov.tr/>, 05.02.2022).

Türkiye'nin ihracat ve ithalat oranları 2019 yılının son dönemlerinde düşüşe geçmiştir. Pandemi kısıtlamalarıyla Mayıs ayında en düşük seviyeye gelen dış ticaret oranları kısıtlamaların kaldırılmasıyla yine yükselmeye başlamıştır. Kış aylarında yaşanan enerji artışıyla ithalatın ihracatı geçtiği görülmüştür. Kısıtlamaların kalkmasıyla birlikte dış ticaret oranları pandemi öncesindeki oranlara dönmeye başlamıştır.

Şekil 1. Türkiye'nin 2019-2021 Dış Ticaret Oranları (Milyon Dolar)

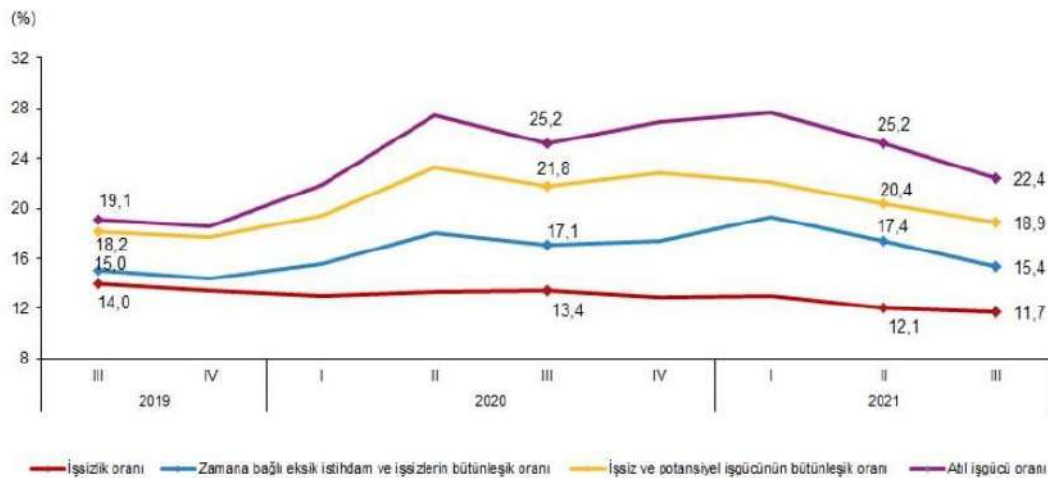
Kaynak: TÜİK, 2022

Turizm ve ihracat gelirlerinde ciddi azalma, enflasyonun artması, döviz açığı, istihdamın azalması, yabancı sermaye çıkışının devam etmesi, vergi gelirlerindeki düşüş ve sosyal harcamaların artması gibi etkenler ekonomimizin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olmaktadır. Salgının özellikle şirketler ve çalışanlar üzerindeki etkisinin devlet yardımı olmadan kısa vadede ortadan kaldırılması olası görülmemektedir. (Özatatay ve Sak, 2020).

Avrupa Birliği ülkeleri ile uyum kapsamında Uluslararası Çalışma Örgütü'nün verilerine göre İşsizlik oranı bir önceki yılın aynı ayına göre 2,0 puan azalarak %10,9 olarak gerçekleşmiştir. İşsizlik bir önceki yılın aynı ayına göre 309 bin kişi azalarak 3 milyon 651 bin kişi olarak gerçekleşmiştir. İstihdam oranı bir önceki yılın aynı ayına göre 4,0 puan artarak %46,4 oldu. İstihdam edilenlerin sayısı 3 milyon 18 bin kişi artarak 29 milyon 746 bin kişi olmuştur (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İsgucu-Istatistikleri-Kasim-2021-45641>, 05.02.2022).

Covid-19 salgının artmaya başladığı 2020 yılı Mart ayından itibaren işsizlik oranlarındaki artış çok net bir şekilde görülmektedir. Salgının etkilerinin hafiflemeye başlamasıyla birlikte işsizlik oranlarında azalma görülmeye başlasa da başta ülkemiz olmak üzere ülkelerin büyük bir kısmında halen yüksek seyretmeye devam etmiştir (Kılınç, E.C., 2021).

Şekil 2. Türkiye'nin İşgücü Oranları

Kaynak: TÜİK, 2022

Covid-19 salgınıyla birlikte istihdamda azalma meydana gelmiş ve çalışma şekillerinde önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bu süreçte kısa, uzaktan ve dönüşümlü ile ücretli, ücretsiz ve yıllık ücretli izinler uygulanmıştır. Covid-19'un Türkiye'de ilk olarak ortaya çıktığı Mart 2020'den Ağustos 2021 tarihine kadar Kısa Çalışma Ödeneği, İşsizlik Ödeneği ve Nakdi Ücret Desteğinden yararlanan işçi sayısı 6 milyon 931 bin olmuştur (İŞKUR, 2021). Ertelen vergiler, şirketlere sağlanan ucuz krediler ve destekler işverenler açısından en önemli destek paketleri olmuştur. İşten çıkarmaların önüne geçmek amacıyla yasal düzenlemeler yapılmıştır.

4. GAZİANTEP EKONOMİSİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ VE TEKSTİL SEKTÖRÜ

Sanayi üretimi bakımından 5 büyük organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Gaziantep'te tekstil çoğunlukla yarı mamul ve hammadde üretimi gerçekleştirmektedir. Makine halısı ve makine halısını üretimi talep edilen sentetik iplikler imalat yapan işletmeler Gaziantep tekstil sanayisinde çoğunluktadır. Makine halısı üretiminde son dönemde kullanımı yaygınlaşan polyester, tekstürize polyester iplik, bükülmüş polyester iplik üreten fabrikaların sayısında arttırmıştır. Gaziantep tekstil sektöründe Türkiye'nin en önemli üretim merkezi arasında yer almaktadır (<https://gso.org.tr/tr/genelsayfa/gaziantep-sanayisi/sektorel-yapi-54.html>, 05.02.2022).

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği verilerine göre Gaziantep'in 2020 yılında kurulan şirket sayısı, 2019 yılının aynı dönemine göre %20,47, gerçek kişi ticari işletme sayısında ise %26,89 oranında artış gözlenmiştir. 2020 yılında 2019 yılına göre kapanan şirket sayısında %16,44 kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısında %26,74 oranında artış olmuştur. Bu verilere göre pandemi döneminde sermayesi daha kısıtlı olan genellikle küçük ölçekte iş yapan küçük esnaf ve zanaatkarlar bu süreçte daha büyük olumsuzluklar yaşamışlardır (<https://www.tobb.org.tr/Bilgi>, 05.02.2022).

Tablo 1. Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri

	2019 Kurulan	2019 Tasfiye	2019 Kapanan	2020 Kurulan	2020 Tasfiye	2020 Kapanan
Şirketler	1.996	299	284	2.527	208	344
Kooperatif	26	6	4	17	2	3
Gerçek Kişi Ticari İşletme	440	-	304	548	-	263

Kaynak: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

İstanbul sanayi odası tarafından gerçekleştirilen 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'na göre Gaziantep 2018 yılında 24, 2019 yılında 26, 2020 yılında 29 firmanın dünya genelinde devam eden salgına rağmen ilk 500 firma arasında yer aldığı belirtilmiştir.

Tablo 2. Gaziantep İlinin İhracat Ve İthalat Rakamları (1000\$)

Yıllar	İhracat Rakamları	İthalat Rakamları	Dış Ticaret Dengesi
2018 Yılı	6.939.031	5.354.869	1.584.162
2019 Yılı	7.471.843	4.627.107	2.844.736
2020 Yılı	5.539.928	5.015.186	524.742

Kaynak: TÜİK, 2020

Gaziantep'in dış ticaret hacmi, özellikle tekstil endüstrisinin başı çekmesiyle 2019 yılında gerçekleşen ihracat bir önceki yıla göre artmış olup, Covid-19 etkisiyle 2020 yılında bir önceki yıla göre düşüşe geçmiştir. Salgın Gaziantep sanayisini birçok yönden olumsuz olarak etkilemiş olsa da Gaziantep 2020 yılında 179 ülkeye ihracat gerçekleştirmiştir. Ülkemizde ihracat sıralamasında Gaziantep'in 5. sırada yer alması ekonomik açıdan stratejik bir konumda olduğunu göstermiştir (<https://tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari>, 05.02.2022)

En başta gelen ihracat kalemleri arasında halı, konfeksiyon, tekstil ürünleri yer almaktadır. Gaziantep'te bulunan sektörlerin; %24'ü tekstil sektörü, %21'i gıda sektörü, %15'i Kimya Plastik sektörü, %15'i Makina-Metal sektörü, 5'i Plastik Atık Geri Kazanım sektörü, %1'i İnşaat sektörü ve diğer sektörler %12'sini oluşturmaktadır. (<https://www.gto.org.tr/tr/yayinlar/kod/faaliyet-raporu-2020-24.html>., 05.02.2022)

Gaziantep'te tekstil sektörünün stratejik öneminin en önemli sebeplerinden biri de şehrin tekstil imalatındaki rolüdür. Gaziantep imalatında tekstil öncü olarak çok önemli bir yere sahiptir Sanayi üretimi bakımından 5 büyük organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Gaziantep tekstil sektörü makine halısı ve iplik konularında ihtisaslaşmış olup, elde ettiği rekabet avantajı ile Türkiye genelinde piyasaya hâkim durumdadır. Ancak son yıllarda salgının etkisiyle tekstil sektöründe de ihracat rakamlarında düşüş yaşanmıştır (Uyanık, S., Çelikel, D.C., 2019; 37).

Tablo 3. Gaziantep'in Teknik Tekstil Verileri (1000\$)

Sektör	2018 Yılı	2019 Yılı	Değişim %	2019 Yılı	2020 Yılı	Değişim %
Tekstil ve Hammaddeleri	1.494.901	1.435.886	3,90	1.435.886	1.356.006	5,56

Kaynak: TİM, 2020

Covid-19 döneminde birçok sektör gibi tekstil sektörü de etkilenmiştir. Salgın döneminde karşılaşılan problemler ve çözümleri aşağıda verilmiştir. Tekstil sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin en önemli üç sorunu şöyledir. İlk üç sırada olduğu belirlenen sorunlardan talep daralması %44, finansman Sorunları %33 ve tahsilat sorunları %23 oranında dağılım göstermektedir. Bu ilk üç sorunun tüm sorunlar içindeki payı %52'dir (Ekren N. Alp E. 2020;5).

5. YÖNTEM

Finansal tablo verilerinin analiz edilmesinde; karşılaştırmalı tablolar analizi, trend analizi, yüzde tekniği ile analiz ve oran yöntemi ile analiz gibi değişik teknikler kullanabilmektedir. Bu çalışma kapsamında hem bilanço (finansal durum tablosu) hem de faaliyet sonuçlarını yansıtan gelir tablosu (kar zarar tablosu veya kapsamlı gelir tablosu) verilerinin hem kendi içlerinde hem de birbiri ile mukayese ederek ulaşılan sonuçların daha anlamlı bir şekilde yorumlanmasına imkan tanınması açısından oran analizi tekniğinin kullanımı tercih edilmiştir.

Bu çalışma Gaziantep'te tekstil sektöründe faaliyet gösteren, İSO 500 sanayi şirketleri arasında yer alan şirketlerin finansal tablolarından elde edilen verilerin finansal analiz tekniklerinden oran (rasyo) analizi yöntemiyle analiz edilerek ulaşılan verilen yorumlanmasını kapsamaktadır. Burada temel amaç küresel ekonomide yaşanan pandemi etkisinin ülkemizde ve Gaziantep'te de önemli bir sektör olan tekstil sektöründe faaliyet gösteren bu şirketlerin finansal durumlarındaki değişimin yönünü ve derecesini yıllar itibariyle tespit edebilmektir. Bu amaçla

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi şirketinden olan ve İSO 500'de yer Gaziantep merkezli 12 şirketin 2018, 2019 ve 2020 yılları bilanço ve kar zarar tablolarında yer alan verilerin analiz edilerek sonuçlar değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında yer alan şirketlerin gerçek ticaret unvanları yerine A,B,C, gibi sembol isimler kullanılmıştır.

6. BULGULAR

Covid 19 pandemisinin işletmelerin temel finansal göstergelerinin yer aldığı bilanço ve gelir tablosu verilerinden en önemlileri üzerindeki etkisi analiz edilerek ulaşılan sonuçlar yorumlanmıştır. Bu kapsamda özellikle pandemi etkilerinin yoğun olarak yaşandığı 2020 yılı ile önceki yıllara ait finansal tablo verileri karşılaştırılmıştır.

6.1. Oran Yöntemi ile Verilerin Analiz Edilmesi

Mali tablolar analizinde kullanılan tekniklerden biri de oran analizidir. Oran, finansal tablolarda yer alan iki kalem arasındaki ilişkinin basit matematiksel ifadesi olup, bu ilişkileri matematiksel olarak ölçüp ortaya koymak bir amaç değil bir araçtır. Asıl önemli olan, ulaşılan sonuçların yorumlanması ve değerlendirilmesidir (Akgüç, 2017;539). Oran analizi ile şirketlerin likidite, mali yapı, kaynak yaratma, varlıkların etkin kullanımı, karlılığı, büyüme vb. gibi çok çeşitli açılardan değerlendirmesi yapılabilir. Bu çalışma kapsamında sadece; Likidite, Faaliyet (etkinlik), Mali yapı ve Karlılık oranları üzerinde inceleme ve değerlendirme yapılacaktır.

6.1.1. Likidite Oranları

Likidite oranlarıyla, işletmenin likidite durumunun değerlendirmesi yapılır. İşletmenin dönen varlıkları ile kısa vadeli yabancı kaynakları arasındaki ilişki analiz edilir. Bu grupta yer alan oranlar yardımıyla işletmenin kısa vadeli borçlarını ödemede herhangi bir sorunla karşılaşmayacağı (Yaslıdağ, 2012: 163) ve vadesi gelen bir borcun ne ölçüde nakit ve benzerleri ile diğer dönen varlıkların paraya dönüştürülmesi ile karşılanacağını ölçmeye yarar (Apak, Demirel, 2009: 185). Likidite oranları da borcun ödenmesine kullanılacak varlığın nakit olması veya belirli bir sürede nakde dönüşebilecek olması özelliği dikkate alınarak Cari, Likidite ve Nakit oranı olarak şeklinde çeşitleri bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında şirketlere ait bu oranlar tablo 4'de verilmiştir.

Dünya genelinde yapılan bilimsel çalışmalar sonunda, cari oran sonucunun 2, likidite oran sonucunun 1 ve nakit oranının da 0,20 civarında olması arzu edilmektedir. Böyle olduğu takdirde (kesin olmamakla birlikte) şirketin kısa vadeli borçlarını ödemede bir sorunla karşılaşmayacağı düşünülür. Bu çalışmanın temel amacı pandemi dönemi ile öncesini karşılaştırmak olduğundan özellikle 2020 yılı verileri ile önceki yıl verilerine bakmak gerekmektedir. Tablo verileri incelendiğinde 2020 yılı cari oranının genel olarak önceki yıllara göre daha yüksek çıktığı görülmektedir. Bunun nedeni, kriz döneminde şirketlerin dışsal riskleri göğüsleyebilmek için daha fazla nakit buldurmak istemeleri, satışlardaki azalma dolayısıyla stoklardaki artış ve olumsuz piyasa koşulları nedeniyle alacakların tahsilinde yaşanan olumsuzluklar dönen varlıklarda (işletme sermayesi) artış sonucunu doğurmaktadır.

Tablo 4. 2018-2020 Yıllarına Ait Likidite Oranları

Şirket Adı	CARİ ORAN			LİKİDİTE ORANI			NAKİT ORANI		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1. A Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	3,00	1,23	2,00	2,27	0,77	1,73	1,38	0,39	0,83
2. B Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	1,21	1,23	3,16	0,79	0,84	1,80	0,06	0,01	0,13
3. C Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,76	1,22	1,56	0,58	0,72	1,06	0,21	0,04	0,13
4. D Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	2,30	2,63	2,25	2,12	2,40	2,11	1,37	1,58	1,38
5. E Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	1,36	1,51	1,90	0,40	1,10	0,96	-0,23	0,35	0,12
6. F Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	1,77	2,00	2,36	1,39	1,56	1,75	0,33	0,34	0,50
7. G Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,00	2,80	2,61	0,00	2,58	2,36	0,00	1,55	2,09
8. H Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	1,24	0,99	0,69	1,04	0,77	0,47	0,75	0,49	0,31
9. K Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	1,23	1,37	1,77	0,81	0,84	1,22	0,30	0,16	0,20
10. L Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	1,07	1,66	1,05	0,93	1,47	0,86	0,70	1,05	0,56
11. M Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	6,30	16,83	19,63	5,42	15,72	13,34	0,18	4,80	5,03
12. N Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	1,56	1,40	2,87	1,37	1,23	2,56	1,29	1,15	2,48
ORTALAMA	1,82	2,91	3,49	1,43	2,50	2,52	0,53	0,99	1,15

6.1.2. Faaliyet Oranları

Faaliyet oranları, işletmenin satışlarında ve diğer faaliyetlerinde aksaklığa neden olmayan en az varlık kullanımını amaçlar. En az girdi ile en yüksek çıktının elde edilmesi temel prensibinden hareket edilerek bu oranlar geliştirilmiştir. Faaliyetlerin etkinliği, net satışlara göre tespit edilen devir hızı oranları yardımıyla ölçülmektedir. İşletmenin değişik durumlara göre faaliyetlerini ne kadar etkili yürütmüş olduğu bu oranlar aracılığıyla belirlenir (Sayılğan, 2019: 172).

Tablo 5. 2018-2020 Yıllarına Ait Faaliyet Oranları

	STOK DEVİR HIZI			ALACAK DEVİR HIZI			AKTİF DEVİR HIZI		
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
1. A Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	3,38	2,62	5,37	3,66	3,95	2,97	0,79	0,79	0,71
2. B Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	3,60	4,61	3,46	2,46	2,46	3,29	0,66	0,86	0,93
3. C Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	6,37	3,36	3,36	3,67	3,12	2,40	1,24	1,15	0,79
4. D Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	10,48	10,56	13,46	3,48	3,81	3,80	0,68	0,75	0,85
5. E Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,83	2,26	2,00	1,58	1,58	2,63	0,36	0,40	0,66
6. F Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	3,40	3,50	2,67	1,77	1,65	1,93	0,89	0,84	0,76
7. G Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	4,38	5,19	3,82	1,14	1,35	4,37	0,52	0,62	0,56
8. H Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	3,92	3,70	3,41	3,37	3,74	6,06	0,51	0,52	0,61
9. K Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	2,78	4,13	3,44	2,90	4,03	2,52	0,61	1,19	0,97
10. L Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	5,48	8,14	6,15	4,33	4,15	4,81	0,68	0,70	0,84
11. M Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	6,69	19,46	2,19	1,54	2,49	2,43	1,08	1,24	0,80
12. N Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	1,67	1,94	1,52	6,98	6,42	8,49	0,23	0,25	0,19

Çalışma kapsamındaki şirketlerin stok, alacak ve aktif devir hızları ölçülerek karşılaştırma yapılmak amaçlanmıştır. Bu oranlarla ilgili standart kabul edilip referans alınabilecek değerler bulunmamaktadır. Her şirket elde edilen sonuçları aynı sektörde bulunan diğer şirketlerle ve kendi geçmiş yıl verileri ile karşılaştırarak durumunu ortaya koymalıdır. Genellikle stok devir hızlarının yüksek olması kârlılık üzerinde olumlu etkiler yaratır. Stok devir hızının yüksek olması stoklara daha az kaynak ayrılmasını ve alternatif maliyetlerin daha düşük olmasını sağlar. Bununla birlikte yükselen alacak devir hızları, kredili satış politikasında esnekliğin azaldığının göstergesi olarak algılandığında kârlılıkta olumsuz etkiler yaratabilecektir. Bir yılda bulunan 365 gün rakamı bu oran sonuçlarına bölüldüğünde ise ilgili varlığın bir yılda kaç kez

yenilendiğini, kaç kez döndürüldüğünü gösterir. Dönüş hızı arttıkça varlıkların daha etkin kullanıldığı (yetersizlik durumu hariç) söylenebilir. Aktif devir hızı, satışların toplam varlıklara oranlanması yoluyla bulunmaktadır. Oran nispeten duran varlıkları yüksek olan işletmelerde/sektörlerde düşük olacak, az olan sektörlerde ise yüksek olacaktır. Varlık devir hızının azalması atıl kaynaklar konusunda bir ipucu verebilir.

6.1.3. Mali Yapı Oranları

İşletmenin finansal yapısını, kaynak bileşimini ortaya koyarak özellikle uzun vadeli borçları ödeme gücünü gösteren oranlardır (Aydın, Başar, Coşkun, 2007: 101). İşletmeler amaçları uygun bir takım varlıklara ancak bunları temin edecek kaynaklara eriştikten sonra sahip olabilirler. Kısaca kaynak sağlanmadan varlık sahibi olunamayacağı gibi istenilen yerden istenilen miktarda kaynak da sağlanamaz. Bulunan kaynaklar geliş güzel olarak varlıkların finansmanında kullanamaz. Kaynak yapısı ile varlık yapısı arasında armoni olmalıdır. Aslında kısa vadeli kaynaklardan sağlanan fonların dönen, uzun vadeli kaynaklardan sağlanan fonların da duran varlıkların finansmanında kullanılması gereğini ifade eden temel finansman denge kuralı bu konudaki standardı belirlemektedir. Bir işletmenin toplam kaynakları içinde borç oranının yüksek olması, riskin bir kısmını borç verenler üzerinde bırakırken, işletmeye belli bir maliyette getirmektedir. Bu nedenle alınan borçların etkin olarak kullanılması kârı artırıcı etki yaparken, alınan borçlar etkin olarak kullanılmazsa kârı azaltıcı etki yapar(Büker, Aşıkoğlu, Sevil, 1997: 47).

Tablo 6. 2018-2020 Yıllarına Ait Mali Yapı Oranları

FİRMA ADI	KALDIRAÇ ORANI (TOP.YAB.KAY./AKTİF TOP.			UZUN VAD.YAB.KAY/KAYNAKLAR TOPLAMI			DURAN VARLIKLAR TOP./UVYK+ÖK		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1. A Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,64	0,79	0,70	0,40	0,27	0,43	0,37	0,75	0,64
2. B Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,85	0,82	0,84	0,48	0,41	0,67	0,88	0,83	0,56
3. C Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,92	0,67	0,73	0,00	0,13	0,37	4,89	0,73	0,69
4. D Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,71	0,69	0,60	0,45	0,45	0,30	0,54	0,48	0,45
5. E Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,48	0,42	0,48	0,12	0,08	0,18	0,79	0,74	0,61
6. F Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,64	0,62	0,65	0,17	0,20	0,34	0,31	0,29	0,37
7. G Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,94	0,93	0,93	0,42	0,49	0,45	0,63	0,53	1,62
8. H Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,85	0,86	0,90	0,34	0,37	0,26	0,74	1,01	1,54
9. K Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,71	0,67	0,65	0,30	0,23	0,27	0,84	0,72	0,53
10. L Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,76	0,77	0,79	0,06	0,37	0,19	0,83	0,56	0,93
11. M Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,13	0,05	0,12	0,00	0,00	0,08	0,18	0,24	0,23
12. N Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,87	0,87	0,71	0,46	0,38	0,45	0,62	0,62	0,34

Gaziantep'teki tekstil şirketlerinin büyük oranda yabancı kaynaklarla finanse edildiği görülmektedir. C şirketinde % 92, G şirketinde ise % 94 gibi oldukça yüksek orandadır. Üç yılın ortalaması ise sırasıyla; % 71, % 68 ve % 67 civarındadır. Eğilim genel olarak azalış yönlüdür. Toplam kaynaklar içerisinde uzun vadeli yabancı kaynakların oranı % 26'dan % 33'e çıkmıştır. Duran varlıkların devamlı sermaye (UVYK+ÖK) ile hangi oranda finanse edildiğine bakıldığında burada da şirketler arasında önemli farklılıklar olduğunu görmek mümkündür. 2018 yılında M şirketinde % 18 gibi çok düşük bir oran iken 2020 yılında G ve H şirketlerinde oranın % 162 ve 154 seviyesinde olduğu görülmektedir. M şirketinde devamlı sermaye unsurlarının

dönem varlık yatırıma kanalize edildiği görülürken, G ve H şirketlerinde ise aksine kısa vadeli fonlarla duran varlıkların finanse edildiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

6.1.4. Karlılık Oranları

Araştırmaya konu şirketlerin karlılık oranları tablo 10.da verilmiştir. Brüt kar marjı üç yılda sırasıyla 0,20-1,18 ve 0,23 olarak gerçekleşmiştir. Brüt kar marjı oranı en yüksek olan şirket 2018 ve 2019 da N şirketi iken 2020 yılında A şirketi olmuştur. Bunun nedeni daha önce de belirtildiği üzere A tekstil şirketinin pandemi döneminin ortaya çıkardığı ihtiyaçlara uygun tekstil ürünlerini üretmesinden kaynaklanmaktadır. Şirketlerin çoğunluğunun 2020 yılında brüt kar marjı oranının arttığı söylenebilir. Esas faaliyet karı/Net satışlar oranı da 2019 yılında 2018'e göre düşüş gösterirken 2020 yılında ise önemli artış göstererek her iki yılda üzerinde bir artış göstermiştir.

Net kar/net satışlar oranı açısından değerlendirme yapıldığında 2020 yılında durumu negatife dönen 3 şirket bulunmaktadır. N şirketinin brüt kar marjı oranı yüksek oranlarda iken net kar marjının negatife dönmesinin nedeni yabancı kaynaklardan yapılan borçlanmadan kaynaklı finansman gideri ve kur farklarındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

Tablo 7. 2018-2020 Yıllarına Ait Karlılık Oranları

FİRMA ADI	BRÜT SATIŞ KARI/NET SATIŞLAR			ESAS FAAL.KARI/NET SATIŞLAR			DÖNEM NET KARI/NET SATIŞLAR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1. A Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,25	0,21	0,47	0,20	0,17	0,44	0,03	0,08	0,35
2. B Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,15	0,13	0,14	0,13	0,11	0,11	0,02	0,01	-0,08
3. C Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,16	0,20	0,24	0,10	0,12	0,14	0,02	0,05	0,10
4. D Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,29	0,22	0,33	0,24	0,17	0,29	0,07	0,08	0,21
5. E Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,20	0,20	0,15	0,18	0,18	0,13	0,02	0,00	0,03
6. F Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,31	0,24	0,32	0,25	0,16	0,25	0,10	0,10	0,09
7. G Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,19	0,18	0,19	0,18	0,17	0,18	0,01	0,01	0,02
8. H Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,22	0,22	0,25	0,18	0,18	0,22	0,04	0,06	-0,03
9. K Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,21	0,19	0,25	0,16	0,15	0,20	0,07	0,11	0,16
10. L Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,17	0,14	0,17	0,17	0,14	0,16	-0,02	0,01	0,01
11. M Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,27	0,20	0,32	0,26	0,19	0,31	0,28	0,18	0,41
12. N Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,43	0,34	0,36	0,22	0,13	0,13	-0,05	0,03	-0,09

Aktiflerin karlılığını gösteren dönem karı/aktif toplamı oranı 2020 yılında daha fazla sayıdaki şirketin olumsuz duruma döndüğünü göstermektedir. Öz kaynakların karlılığı ise sırasıyla; 0,13-0,17 ve 0,18 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar, öz kaynaklardan yararlanarak sağlanan karın giderek yükseldiğini göstermektedir. 2020 yılında A, D ve M şirketlerinin oldukça yüksek öz kaynak karlılığı elde ettiği görülmektedir. B şirketinde ise öz kaynak sahiplerine herhangi bir getiri sağlanamadığı gibi işletmedeki haklarında zarar nedeniyle azalma olmuştur.

Tablo 8. 2018-2020 Yıllarına Ait Karlılık Oranları (Devamı)

FİRMA ADI	DÖNEM KARI/AKTİF TOPLAMI			DÖNEM KARI/ÖZ KAYNAKLAR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1. A Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,03	0,06	0,25	0,07	0,29	0,84
2. B Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,01	0,01	-0,07	0,09	0,07	-0,45
3. C Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,02	0,06	0,08	0,26	0,17	0,31
4. D Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,05	0,06	0,20	0,17	0,21	0,49
5. E Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
6. F Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,09	0,08	0,07	0,25	0,21	0,20
7. G Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,00	0,01	0,01	0,07	0,08	0,13
8. H Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,02	0,03	-0,02	0,14	0,24	-0,16
9. K Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,04	0,13	0,16	0,15	0,40	0,45
10. L Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	-0,01	0,01	0,01	-0,06	0,04	0,03
11. M Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	0,35	0,28	0,34	0,40	0,30	0,39
12. N Tekstil Sanayi ve Ticaret AŞ.	-0,01	0,01	-0,02	-0,09	0,05	-0,06

Araştırma kapsamındaki şirketlerin, bu dönemde toplam dönen varlıkların 2018-2019 yılları arasında arttığı görülmüştür. Nitekim likidite oranları ile yapılan analizde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Hemen hemen bütün likidite oranlarında bir artış olduğu görülmüştür.

Toplam Duran Varlıkların 2018-2019 yıllarındaki değişimlerine bakıldığında bazı şirketlerin negatif yönde bazı şirketlerin ise pozitif yönde bir değişim gösterdiği görülmüştür. Ancak bu değişim 2019-2020 yılları arasında genel olarak pozitif bir yönde eğilim gösterdiği ve sadece bir işletmenin negatif yönde bir değişim gösterdiği görülmektedir.

Araştırma kapsamındaki 4 şirketin (A, C, F ve G şirketleri) 2019 ve özellikle 2020 yılında duran varlıklarına ciddi tutarlarda yatırım yapmışlardır. Krize rağmen böylesi yatırımlar, krizin uzun sürmeyeceğine ve krizin kendileri için yeni çıkış kapısı yaratacağına olan inançları olsa gerek. Özellikle pandeminin ortaya çıkardığı ihtiyaçları (maske ve tek kullanımlık ürünler) karşılamaya tekstil ürünlerini üreten şirketler bu dönemin en şanslıları olmuştur. Bu nedenle bu şirketlerin üretim hatlarına yeni yatırım yaparak duran varlıklarını artırdıkları söylenebilir.

Araştırmaya konu şirketler her yıl satış hasılatlarını artırmışlardır. Ancak bu artışın reel mi fiktif mi olduğunun netleştirilebilmesi açısından enflasyonun etkisinden arındırılması gerekir. 2018 yılında % 20 olan brüt kar marjı 2019 yılında % 18 ve 2020 yılında ise % 23 olmuştur. Şirketlerin çoğunluğunda 2020 yılında brüt kar marjının arttığı söylenebilir. Satış maliyetlerinin satış hasılatından daha az artması olumludur. Türkiye’de şirketlerin pandemi koşullarına karşı dayanıklılığını artırmak ve istihdamı korumak amacıyla yönelik devletçe uygulanan kısa çalışma ödeneği ve sigorta prim desteğinin önemli bir rolü vardır.

7. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Gaziantep Türkiye’nin güneydoğusunda bulunan ve Türkiye’nin güney komşuları olan başta Suriye ve Irak olmak üzere Arap ülkeleri ile ticari ilişkilerin yoğun olduğu bir şehirdir. Uzun yıllardan beri Türkiye’nin güney komşularında yaşanan iç karışıklıklar ve terör olayları nedeniyle bu ülkelerle yapılan ticarete en fazla olumsuz etkilenen şehirlerin ve ekonomilerin başında Gaziantep ve sanayisi gelmektedir. Bu önemli olumsuzluklara rağmen Gaziantep sanayisi ve özellikle de tekstil sektörü her geçen gün büyümeye devam etmektedir. Bunun en açık örneği de İstanbul Sanayi Odası tarafından her yıl yayınlanan Türkiye’nin en büyük 500 firması arasında çok sayıda Gaziantep firmasının da bulunmasıdır.

Gaziantep’te faaliyette bulunan ve İSO tarafından açıklanan Türkiye’nin ilk 500 şirketi içinde yer alan Tekstil şirketleri hakkında 2018-2020 yıllarını kapsayan finansal analiz (Karşılaştırmalı ve oran analizi) ile elde edilen sonuçlar şöyle sıralanmıştır.

- Genel olarak dönen varlıklarda bir artış gözlenirken duran varlıklarında (birkaç şirket hariç) önemli bir değişme olmadığı,
- Kaynak yapıları açısından, kısa vadeli yabancı kaynakların bu dönemde artış kaydettiği,
- Varlıkların önemli oranda yabancı kaynaklarla finanse edildiği, öz kaynakların yetersiz olduğu,
- Satış hasılatlarında genel olarak her yıl bir önceki yıla göre bir artış gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak bu artışın reel olup olmadığından dolayı enflasyonun etkisinden arındırılması gerektiği,
- Satış gelirlerindeki artışa rağmen, stok devir hızı, alacak devir hızı ve tahsil süresi ile aktiflerin devir hızında artışın olmamıştır. Bu dönemde hem krize karşı koruma sağlaması açısından dönen varlıklara yapılan yatırım hem de az da olsa yeni duran varlık yatırımları bu durumun başlıca nedeni olarak değerlendirildiği,
- Satışlardan elde edilen hasılatlardan kalan brüt karın 3 yıllık süreçte azalmadığı hatta bir miktar arttığı halde net kar marjındaki olumsuzluğun finansman giderleri ile kur farklarındaki olumsuzluktan kaynaklandığı söylenebilir.

Yapılan analiz ve değerlendirmelerle ilgili öneriler ise şöyledir.

Öncelikle, bu çalışmaya benzer bir araştırma 2020, ..., 2024 yıllarını kapsayacak şekilde yapılabilir. Bu çalışma yapılacak olursa, elde edilen veriler ile pandemiyin hüküm sürdüğü 2020-2021 yıllarının karşılaştırılması, ulaşılan verilerin yorumlanması pandemiyin etkilerinin ortaya konulmasına büyük katkı sağlayabilecektir.

Bilgi işlem, ulaşım, telekomünikasyon teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler ile küreselleşen dünya herkese yeni fırsatlar ve imkânlar sunmanın yanı sıra bir takım riskleri de beraberinde getirmektedir. Bundan 30 yıl önce olsaydı, Çin’in Wuhan şehrinde ortaya çıkan Corona virüsü dünyaya böylesi bir hızla yayılma göstermez ve bir kriz halini almazdı. Bunun gibi pandemi kaynaklı olmasa da egemenlik, teknolojik, askeri, ekolojik, enerji vb. nedenlerle ve daha sıklıkla krizlerin ortaya çıkacağı çok açık bir gerçektir. Daha pandemi sorunu aşılmadan başlayan Ukrayna-Rusya savaşı, Enerji krizi, Tahıl krizi, yüksek fiyat artışları, Çin-Tayvan-ABD anlaşmazlığı, gelecekte ortaya çıkabilecek ABD Kuzey Kore, ABD İran anlaşmazlıkları yeni krizlere gebe olduğunun göstergeleridir. Böylesi krizler küreselleşmenin de etkisi ile kısa zamanda bütün Dünya ülkelerini yakından ve derinden etkileyecektir. Bu noktadan hareketle genel anlamda bütün şirketlere ve özel olarak da Gaziantep’te faaliyette bulunan Tekstil şirketlerine yapılacak öneriler şöyle sıralanabilir.

- Her şeyden önce tekstil sektöründe tek bir ürün üretmekten vaz geçip ürün çeşitlendirmesine giderek krizler nedeniyle ortaya çıkabilecek talep kaymalarına karşı korunmak gerekir.
- Etkin nakit, stok ve alacak yönetimi yöntemleri geliştirilerek mümkün olduğunca az bir dönen varlıkla işletme faaliyetlerini devam ettirmek. Böylece kriz dönemlerinde stokların satılamaması ve alacakların da tahsil edilememesi gibi olumsuzluklarla karşılaşma olasılığı azalacaktır.
- Yeni duran varlık yatırımları, gelecekle ilgili iyi tahminler yaparak elde edilecek sağlam ve güvenilir verilere dayanmalıdır. His ve duygular bu noktada yanıltıcı olabilmektedir.

- Normal koşullarda artan ama kriz dönemlerinde astronomik bir şekilde artan enerji maliyetlerinin olumsuz etkisinden korunabilmek için en azından kendi enerjisini üretebilecek alternatif ve yenilenebilir enerji kaynakları kendi enerjisini kendisinin üretebileceği yeni bir oluşum içine girmek.
- Özellikle ülkemizdeki dış ticaret açığı nedeniyle oluşan döviz kurlarındaki artışın neden olduğu olumsuz kur farklarından kurtulabilmek için döviz cinsinden borçlanmaya gidilmemelidir.
- İhtiyaç duyulan kaynakların finansmanında borçlanarak ağır finansman yükü altına girmektense ya yeni ortak alarak veya halka açılarak öz kaynaklarla finansmana ağırlık verilmelidir. Bu sayede şirket güçlü bir finansal yapıya kavuşarak krizlere karşı koyma gücü artacaktır.
- Türkiye’de her ne kadar Enflasyon muhasebesi uygulaması zorunlu olmamakla birlikte, şirketler enflasyon muhasebesini uygulayarak, şirket faaliyetleri sonucu ulaşılan başta finansal tablo veriler olmak üzere bütün veriler üzerindeki enflasyonun etkisini arındırmalıdır. Bu sayede elde edilecek reel verilerle, geleceğe yönelik alınacak kararlar daha akılcı ve uygulanabilir olacaktır.

8. KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Ö., & Günay, A. (2020). The Early Impact Of The Covid-19 Pandemic On The Global And Turkish Economy. *Turkish Journal Of Medical Sciences*, 50(SI-1), 520-526
- Akgüç, Ö. (2017). *Mali Tablolar Analizi. (Genişletilmiş 16. Baskı)*. İstanbul: Arayış Basım ve Yayıncılık
- Altig, D., Baker, S., Barrero, J. M., Bloom, N., Bunn, P., Chen, S. & Mizen, P. (2020). Economic uncertainty before and during the COVID-19 pandemic. *Journal of Public Economics*, 104274.
- Apak, S., Demirel, E.(2009). *Finansal Yönetim Sermaye Piyasaları, Cilt 1*, İstanbul: Papatya Yayıncılık
- Aydın, O., Oğuz, M., Kayalı, C.A., Akay, H.(2021). “Covid 19 Sürecinin Tekstil, Giyim Eşyası ve Deri Sektöründeki İşletmelerin Finansal Tabloları Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi” Covid-19 Salgını İşletmelerin Finansal Tabloları Üzerine Etkisine İlişkin Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi,900-924, Yay. Haz. Akdoğan, N., Doğan, D.U., Çetinkaya, N., Ankara: Gazi Kitabevi
- Aydın, N., Başar, Mehmet ve Coşkun, M. (2007). *Finansal Yönetim, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı*, Eskişehir: Genç Copy Center.
- Bakır, H., Şahin, C., (2009), *Yöneticiler İçin Finansal Tablolar Analizi*, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Balcı, Baki Rıza (2012), “TFRS’lerin Finansal Analize Etkileri”, *Journal of Yasar University*, 28(7), ss. 4687- 4707.
- Bozkurt, N. (2006). *Muhasebe Denetimi*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Büker, S., Aşıkoğlu, R., Sevil, G (1997). *Finansal Yönetim*, (Anadolu Üniversitesi Basımevi).
- Cavlak, H. (2020). Covid-19 Pandemisinin Finansal Raporlama Üzerindeki Olası Etkileri: BİST 100 Endeksi’ndeki İşletmelerin Ara Dönem Finansal Raporlarının İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, COVID-19 Special Issue*, 143-168.

- Coibion, O., Gorodnichenko, Y., & Weber, M. (2020). Labor markets during the Covid-19 Crisis: A preliminary view (No. w27017). National Bureau of Economic Research.
- Dev, S. M., & Sengupta, R. (2020). Covid-19: Impact on the Indian economy. Indira Gandhi Institute of Development Research, Mumbai April.
- Deloitte, (2022) Erişim Adresi: <https://www2.deloitte.com/ch/en/pages/audit/articles/financial-reporting-survey-q3-2020.html>. Erişim Tarihi: 15.08.2022
- Ekren N. Alp E. (2020). Covid-19 Salgın Dönemi Anketi Etkileri (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası İstanbul Üniversitesi Yayınevi.
- Eroğlu, E. (2020). Covid-19'un ekonomik etkisinin ve pandemiyle mücadele sürecinde alınan ekonomik tedbirlerin değerlendirilmesi. *International Journal of Public Finance*, 5(2), 211-236.
- Kılıç, Y. (2020). Borsa İstanbul'da COVID-19 (Koronavirüs) Etkisi. *Journal Of Emerging Economies and Policy*, 5(1), 66-77.
- Kılınç, E. C. (2021). COVID-19 SALGINI VE İŞSİZLİK ORANLARI İLİŞKİSİ: OECD ÜLKELERİ ÖRNEĞİ. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(24), 922945.
- Loayza, N. V., & Pennings, S. (2020). Macroeconomic policy in the time of Covid-19: A primer for developing countries.
- Maliszewska, M., Mattoo, A., & Van Der Mensbrugge, D. (2020). The potential impact of Covid-19 on GDP and trade: A preliminary assessment. *World Bank Policy Research Working Paper*, (9211)
- Özatay, F., ve Sak, G. (2020). COVID-19'un Ekonomik Sonuçlarını Yönetebilmek İçin Ne Yapılabilir? Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı.
- Özbay, F. ve Özcan, A. (2021). The Examined of the Influence of Covid-19 on E-Commerce and Consumer Behavior: A Study on Turkey. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 6(1), 21-33.
- Sakarya, Betül (2006), "Türkiye'de Bankacılık Krizleri Nedenleri ve Regülasyon Uygulamaları", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Sayılgan, G. (2019). Soru ve Yanıtlarıyla İşletme Finansmanı, 8. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Škare, M., Soriano, D. R., & Porada-Rochoń, M. (2021). Impact of Covid-19 on the travel and tourism industry. *Technological Forecasting and Social Change*, 163, 120469
- Şahmaroğlu, S.T. (2016). Bağımsız Denetimde Analitik İnceleme Prosedürleri Ve Uygulaması. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şeker, Y. (2020). COVID-19 Pandemisinin BIST Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Alan Şirketler Üzerindeki Etkisi, *Karadeniz Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 1 (2) 2020, 79-94
- Taş. M. ve Zengin, B. Seyahat İşletmelerinde Uluslararasılaşma Sorunları ve Çözüm Önerilerinin Kavramsal Çerçeve İncelenmesi. *Ekonomi İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 205-216.

Uyanık, S. & Çelikel, D. C. (2019). Türk Tekstil Endüstrisi Genel Durumu. Teknik Bilimler Dergisi, 9 (1) , 32-41

Yaslıdağ, B.(2012). Finansal Yönetim, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Web Adresleri

Gelir İdaresi Başkanlığı. (04.02.2022). Çeşitli Vergi İstatistikleri. Erişim adresi:https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/CVI/Tablo_74.xls.htm

İşkur. (20. 01. 2022) İşsizlik Sigortası Fonu Bülteni Ağustos. Erişim adresi. https://media.iskur.gov.tr/48610/08_agustos-2021-bulten.pdf.

Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri. (05.02.2022). Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği. Erişim adresi <https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php>

Sağlık Bakanlığı. (05.02.2022). Covid-19 Bilgilendirme Platformu. Erişim adresi. <https://covid19.saglik.gov.tr/>

Sanayi Bölgeleri. (05.02.2022). Gaziantep Sanayi Odası. Erişim adresi <https://gso.org.tr/tr/genel-sayfa/gaziantep-sanayisi/sanayi-bolgeleri-56.html> (05.02.2022)

Sektörel Yapı. (05.02.2022). Gaziantep Sanayi Odası. Erişim adresi <https://gso.org.tr/tr/genelsayfa/gaziantep-sanayisi/sektorel-yapi-54.html>

Sosyal Güvenlik Bülteni (01.02.202) Covid-19 Özelinde İşveren Bilgilendirme Rehberi. Erişim adresi <https://www.pwc.com.tr/tr/Hizmetlerimiz/sosyal-guvenlik/bultenler/2020/covid-19-ozelindeisveren-bilgilendirme-rehberi.pdf>

Türkiye İhracatçılar Meclisi. (05.02.2022). İhracat Rakamları. Erişim adresi. <https://tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari>

Türkiye İstatistikleri Kurumu.(06.02.2022). Tuik, Erişim adresi. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dis-Ticaret-Istatistikleri-Aralik-2021-45535>

World Healty Organization. (01.02.2022). Covid-19 Dashboard. Erişim adresi. <https://covid19.tubitak.gov.tr/dunyada-durum>

**MOMPREENEURSHIP AND SOCIAL MEDIA: EXAMINING MOMPREENEURSHIP
PAGES IN ISTANBUL**

**ANNE GİRİŞİMCİLER VE SOSYAL MEDYA: İSTANBUL İLİNDEKİ ANNE
GİRİŞİMCİ SAYFALARININ İNCELENMESİ**

Melis SOYER¹, Duygu ULUDAĞ²

**¹Dr. Öğr. Üyesi, Nişantaşı Üniversitesi, Havacılık Yönetimi,
0000-0001-5878-474X**

**²Dr. Öğr. Üyesi, Nişantaşı Üniversitesi, Havacılık Yönetimi,
0000-0003-4822-0195**

Özet

Günümüzde sosyal medya kullanımının yoğunluğu annelerin de ilgisini çekecek duruma gelmiştir. Girişimcilik ile annelik kavramlarını birleştirerek anne girişimciliği kavramına değinilecek bu çalışmada; iş- aile dengesinin kurulmasında sosyal medyanın yeri ve önemini araştırılacaktır. Literatür taraması yapılırken kavramın oldukça yeni olduğu görülmektedir. Girişimcilik kavramı literatürde desteklenmiş ancak anne girişimciliği ile ilgili sosyal medya alanında çalışmaya rastlanılmamıştır. Literatürde yapılan çalışmalar, anne figürünün kutsallığına değinirken aynı zamanda girişimcilik olgusunu kadın girişimciliği çatısı altında açıklamıştır. Bu araştırmanın amacı, hobileri veya yetenekleri olan kadınların sosyal medya ortamlarını nasıl bir çalışma alanına dönüştürdüklerini ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmada, kendi küçük döngüsünü kuran ve sunan girişimci annelerin sosyal medya sayfaları anlatılmaktadır. Kadın girişimciler; evde kalan anneler, çalıştıkları işlerinden ayrılan kadınlar veya yanlarında yeni iş istihdamı yaratanlar olarak kategorize edilmektedir. Eğitim düzeyi, önceki iş deneyimi, çocuk sayısı gibi demografik özelliklerin yanında sosyal medyanın etkin kullanım kolaylığı ve girişimciliği sağlayan faktörler araştırılacaktır. Çalışmamızdaki diğer amaçlardan biri de sosyal medya kullanan ancak iş hayatında aktif rol oynamayan annelerin sosyal medyada ne gibi çalışmalar yaptığını incelemektir. Çalışma kapsamında İstanbul ili özelinde anne girişimciliğine uygun olan sosyal medya sayfalarında yer alan görsel öğeler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma bulguları neticesinde elde edilen sonuçlara göre, anne girişimcilerin sosyal medya sayfalarını tanıtım ve istihdam amaçlı kullanıldığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik, Anne Girişimci, Sosyal Medya

Abstract

Today, the intensity of social media use has become of interest to mothers. This study will focus on the concept of entrepreneurship by combining the concepts of mompreneurship; the place and importance of social media will be explored in establishing work-family balance. The concept of mompreneurship seems to be quite novel when doing literature screening. The concept of entrepreneurship has been supported in literature but there has been no study in the field of social media related to mompreneurship. Studies in literature have touched on the

sanctity of the mother figure while also explaining the phenomenon of entrepreneurship under the umbrella of women's entrepreneurship. The goal of this research is to uncover how women with hobbies or abilities are turning social media environments into a workspace. This study describes the social media pages of entrepreneurial mothers who set up and present their own little cycle. Women entrepreneurs are categorized as; stay-at-home mothers, women leaving their jobs or creating new job employment alongside them. Factors that enable the efficient ease of use and entrepreneurship of social media will be explored alongside demographics such as education level, previous work experience, number of children. One of the other aims in our study is to examine what kind of work mothers do on social media, who use social media but do not play an active role in business life. Within the scope of the study, the visual elements in the social media pages suitable for mompreneurship in the province of Istanbul were analyzed by content analysis method. According to the results obtained as a result of the research findings, it was seen that the social media pages of mompreneurships were used for promotion and employment purposes.

Keywords: Entrepreneurship, Mompreneurship, Social Media

TEKNOKENT-TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİNİN DÜNYA BUGÜNÜ VE GELECEĞİ

PAST, PRESENT AND FUTURE OF TECHNOPARKS- TECHNOLOGY DEVELOPMENT REGIONS

Ayşe AKBULUT BAŞAR

¹Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, ORCID:0000-0002-6101-310X

Özet

İçinde bulunduğumuz çağ bilgi çağı olup yenilik ve hız bu bilgi akışının özünü oluşturmaktadır. Bu yenilik ve hıza adapte olan bilgi toplumlarının oluşması ile endüstri form değiştirmiş, buharlı makinenin icadıyla başlayan devrim, endüstri 6.0 olarak yapay zekanın üretim düzenine hakim olduğu döneme evrilmiştir. Bu geçişte, start-up, kuluçka merkezi, melek yatırımcı, spin-off şirket gibi hayatımıza 2000'li yıllar ile birlikte giren kavramlar artık gerek endüstri gerek ticaret gerekse akademinin ilgi ve üretim alanlarına girmiş durumdadır. Bu çalışmada, teknoloji, üretim ve kent üçgeni ilişkisinde teknokentlerin günümüzde yeri nedir sorusuna yanıt aranmıştır. Bu nedenle, teknokent kavramı, bu uygulamanın ne amaçla, nasıl yapıldığı modellerin neler olduğu Dünya ve Türkiye'den örneklerle ele alınarak aktarılmış, mevcut durumu ve geleceği tartışılmıştır. 2001 yılında yayınlanan ve en son 2021 yılında güncellenen 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile teknokent ifadesi teknoloji geliştirme bölgesi olarak güncellenmiştir. Ülkemizde toplam 93 adet teknoloji geliştirme bölgesi ilan edilmiş olup, 79 tanesi faal olarak çalışmaya devam etmektedir. Çalışmada 7 coğrafi bölgeden basit rastgele (random) seçimle üçer adet teknokenti olan devlet üniversitesi seçilmiştir. İnceleme her birinin internet sitesinden paylaştığı bilgiler üzerinden yapılmıştır. Teknoloji, üretim ve kent üçgeni ilişkisi bağlamında ele alınan bu örneklerin özellikleri ortak başlıklar altında gruplanmıştır. Mevcut durumlarına dair sorun ve potansiyelleri değerlendirilmiş, gelecek ön görülerinde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Teknokent, teknoloji geliştirme bölgesi, kent planlama

Abstract

We live in the information age, and innovation and speed constitute the essence of this information flow. The industry changed its form with the formation of information societies adapting to this innovation and speed. The revolution that started with the invention of the steam engine evolved into the period when artificial intelligence dominated the production order as industry 6.0. In this transition, concepts such as start-ups, incubation centers, angel investors, and a spin-off company that entered our lives in the 2000s have entered industry, trade, and academia fields of interest and production. This study examined the place of technoparks in the relationship between technology, production, and the cities. Therefore, the concept, purpose, and models of technopark are investigated with examples from the world and Turkey; their current situation and future are discussed. With the Technology Development Regions Law No.

4691 published in 2001 and last updated in 2021, the term technopark was updated as a technology development region. A total of 93 technology development regions have been declared in our country, and 79 continue to operate actively. In the study, three technoparks were selected by simple random selection from 7 geographical regions' state universities. The examination was made on the information shared by each of them on the website. The characteristics of these examples, which are discussed in the context of technology, production and the city triangle relationship, are grouped under common headings. The problems and potentials of their current situation were evaluated, and future predictions were made.

Keywords: Technopark, technology development region, urban planning

1.GİRİŞ

İlki 1952 yılında Amerika'da Kuzey California'da kurulan teknopark, araştırma, geliştirme ve ticareti bir arada yaşatıp değerlendiren teknoloji yoğun sanayi üretim alanı olarak tarif edilebilmektedir (Dökmeci, 2011). Teknoparkların başarılarının büyümesi ve yerleşim içerisinde firma sayılarının yaygınlaşması ile birlikte de teknokentlerin oluşumu söz konusu olmaktadır (Gülersoy vd.,2004).

Teknokent terimi, kapsayıcı genel bir terim olup ülkemizdeki kullanım adıyla böyle anılmaktadır. Türk Dil Kurumu'nun (2022) açıklamasıyla "bilişim alanında belirli bir üniversitenin veya enstitünün olanaklarından yararlanarak teknoloji veya yazılım üreten, geliştiren şirketlerden oluşan alan" olarak tarif edilmektedir. Fakat her ülkedeki kullanım adı farklı olmaktadır. Örneğin, Amerika'da 'araştırma parkı', İngiltere'de 'bilim parkı', Almanya'da 'kurucu merkez' olarak kullanımda yer bulmaktadır.

İsim farklılıkları esasen kuruluş amaçlarındaki farklılıklara da işaret etmektedir. Kamu eliyle bölgesel ve ulusal kalkınma odaklı kurulan teknoparklar olabildiği gibi üniversiteler tarafından kurulan ve ar-ge çalışmaları yoğun teknoparklar olabilmektedir. Dolayısıyla ülkelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları ve üniversitelerin ar-ge konusuna ayırdıkları bütçe ve sosyal destek açısından teknoparkların kuruluşları, amaçları ve gelişimleri farklılık gösterebilmektedir. Aynı ayrı bu kavramlara değinilecek olursa (Dökmeci, 2011; Keleş & Tunca, 2010; Gülersoy vd., 2004):

Bilim Parkı: Üniversiteler ile teknoloji bazlı firmaların, geniş bir arazi içerisinde birbirleriyle yakın ilişkiler içerisinde olduğu araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin ön planda olduğu parklardır. Burada dikkat çekici düzeyde mimari estetiğe sahip yapıların olduğu gözlemlenmektedir.

Araştırma Parkı: Bilim esaslı teknoloji geliştirme sahası olan bu alanlarda çoğunlukla yeni, küçük ölçekli firmalar yer almaktadır. Son ürünün üretilmesi aşamasına kadar bu parkta üretim geliştirilebilirken, endüstriyel üretime geçiş, pazarlama vb. faaliyetler parkın faaliyeti dışında kalmaktadır.

Yenilik Merkezi: Fütüristik teknoloji firmalarının var olabilmesi için ortaya çıkmış merkezlerdir.

Kuluçka Merkezi, İnkübatör, İlk Gelişim Merkezi: Küçük ölçekli firmaların gelişebilmesi için onlara gerekli eğitim, altyapı, malzeme vb. hizmetlerin verildiği merkezlerdir. Destekler firma büyüyüp ticari faaliyete geçtiği zamana kadar devam eder, ondan sonra yerlerine yeni firmalar geçer.

Teknopark-Teknokent: Üniversiteler ile iş birliği içerisinde olmak isteyen girişimciler için sanayi üretimlerinin merkezi olabilecek teknoloji sitesidir. Teknoparkların yerleşim üzerinde yaygınlaşması ile kentsel hizmetlerin tümünü de aynı sınırlar içerisinde içeren, üniversite, endüstriyel birimler ve araştırma kurumları ile donatılmış faal bölge olduklarında teknokent olarak tanımlanabilmektedir. Türkçe kullanımda çoğu zaman birbirinin yerine bu ifadeler kullanılabilir.

Teknoloji Geliştirme Merkezi: Teknoloji bazlı firmaların oluşması ve yaygınlaşması için üniversitelerin bilimsel desteğinden yararlanan merkezlerdir. Ülkemizde 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile teknokentlerin güncel yasal ifadesi de teknoloji geliştirme merkezi olarak kullanılmaktadır.

Teknoparkların kuruluşunun özündeki anahtar kelimeyi bu bağlamda sinerji olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Asıl amacın girişimcilerin desteklenmesi olduğu bu oluşumda, daha önceden aynı durumlarda bulunmuş, tecrübesi olan, bilgisi olan, yatırım kapasitesi olan, pazarlama kabiliyeti olan, teknolojik altyapısı olan kişi, kurum veya firma gruplarının birbiriyle profesyonel olarak iş birliği halinde olması beklenmektedir. Teknoparklar üniversite yakınlarına kurulduğu için onun internet ağı, su, elektrik, doğalgaz ve ulaşım ağı, teknik ve idari personeli, sosyal donatıları imkanlarından faydalanmaktadır. Coğrafi olarak endüstri bölgelerine de yakın oldukları için girişimcileri destekleme konusunda temel olanakları bünyelerinde barındırmaktadırlar. Ayrıca zaman içerisinde, firmaların kiralarından, patent ve buluşlardan elde edilecek paylardan, girişimci desteklenmiş firmalara ortak olunmuş ise hisse bazında alınan karlardan gelirlerini kazanmaktadırlar. Üniversitelerdeki akademisyenler, yetişmiş uzmanlar sayesinde danışmanlık hizmeti almak için birebir iletişimin yüksek olduğu bu alanlarda üniversiteler de bu danışmanlık hizmeti üzerinden gelir elde etmektedirler.

Teknoparkların kuruluşlarındaki felsefe, teknoloji tabanlı endüstriyel gelişmelerin bir arada yer seçerek bilgi, tecrübe aktarımının sağlanması, personel yetiştirilmesi için verimli çalışma koşullarının sunulması, daimî eğitim süreçlerinin eş zamanlı devam etmesi ile yenilikçilik ruhunun devam ettirilmesi ve sonuçta global ölçekte rekabet gücü kazanılması olmaktadır (Dökmeci, 2011; Keleş ve Tunca, 2010; Atay, 2004).

A.B.D.'de 1950'li yıllarda California'dan sonra Kuzey Carolina ve daha birçok yerleşimde teknoparklar kurulmaya devam etmiştir. Amerika'dan sonra ilk teknopark örnekleri İngiltere'de görülmeye başlanmıştır. Edinburgh ve Cambridge'te açılanlar öncülük etmişlerdir. Ülkelerin teknoloji konusunda gelişmişlikleri ve yatırımları arttıkça teknoparklarının da sayıları artmaktadır. Amerika'nın teknoparkları kurarken temel hedefleri şunlar olmuştur (Stanford Research Park, 2022):

- Girişimcilik için toplumu heveslendirmek
- Eğitim olanaklarını arttırmak
- Yeni istihdam olanakları oluşturmak
- Teknoloji odaklı yeni firmaların oluşmasını ve yaygınlaşmasını sağlamak
- Üniversitelerin bilgi birikimini ticari ürüne dönüştürmede katkı sağlamak
- Az yatırım yapılan ar-ge ile çok yüksek kar marjı kazanmak
- Yalnızca ulusal değil lokal olarak da bulunan yerleşimin kalkınmasını sağlamak.

Türkiye'de teknopark altyapısı oluşturulması, kurulması ve geliştirilmesi ile ilgili ilk adımlar Devlet Planlama Teşkilatı'nın hazırladığı 5 yıllık kalkınma planları ile atılmıştır. 1985-1989 yıllarını kapsayan kalkınma planında politika olarak ilk defa anılırken sonrakilerde de somut

olarak geliştirme faaliyetlerinin programa alındığı görülmektedir (T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, 1984 ; Keleş & Tunca, 2010). Burada 1980’li yıllar ile birlikte ülke kalkınma modelinde neoliberal ekonomi politikalarının benimsenmesinin dolayısıyla serbest piyasa koşullarının, uluslararası pazar ekonomisi yaklaşımlarının etkili olduğu söylenebilmektedir.

Devlet Planlama Teşkilatı’nın Birleşmiş Milletler ile teması sonucu uzmanlardan alınan destekler ile Türkiye’de sanayinin gelişmiş olduğu bölgeler, iller (Ankara, İstanbul, İzmir, Eskişehir, Gebze vb.) ve oradaki üniversitelerdeki akademik ve teknik altyapı 1990 yılında incelenmiştir. İnceleme sonrası ODTÜ, İTÜ, Anadolu Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve TÜBİTAK MAM Araştırma Merkezi’nde teknokentler kurulması kararlaştırılmıştır. 2001 yılında çıkan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile de Türkiye’de teknokentler için gerekli ilk altyapı süreçleri tamamlanmıştır (Keleş & Tunca, 2010).

1.1.Dünya ve Türkiye’de Uygulanmış Başarılı Örnekler

Singapur Science Park & One-North:

2001 yılında kurulan bilim parkı, biyomedikal, ar-ge, medya, iletişim ve bilgi işlem alanında P&G, The Walt Disney Company (Southeast Asia), Industrial Light & Magic, Canon, Fujitsu Asia, Ubisoft gibi uzmanlaşmış büyük şirketlere ev sahipliği yapmaktadır (bkz. Şekil1) (Sholihyn, 2021).

Şekil 1. Singapur Science Park & One-North’tan bir görünüş, (Sholihyn, 2021)

Uluslararası bir girişimci olup ülkesinin kalkınmasında önemli rol oynayan Sim Wang Hoo, dünya çapında teknoloji bazlı üretim yapan şirketini kurduktan sonra ülkesinde girişimcilik ekosistemini oluşturabilmek için teknoparkların kurulması için de çalışmıştır. Yönetimsel olarak ideolojik çekişmeleri tarihsel sürecinde yaşayan ülke, İngiltere’nin ticaret merkezi olan kolonilerinden biri olması ve 1965 yılında da bağımsız olması ile teknoloji ve ticaret

konularında oldukça ilerlemiştir. Gayri Safi Yurt İçi Hasıla değerine göre Dünya’da ikinci sırada olup, Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Endeksi’nde de dokuzuncu sırada yer almaktadır. Bu şekilde potansiyellerini kullanarak ulaştığı gelişmişlik noktasıyla da birçok ülkeye örnek olmaktadır (Sholihyn, 2021).

Boston, Massachusetts Biyoteknoloji Vadisi

Bünyesinde barındırdığı 65 üniversite ve kolej ile büyük bir kampüs bölgesi olan Boston, MIT, Harvard gibi dünyanın en prestijli okullarına da ev sahipliği yapmaktadır (bkz. Şekil2). Büyük bir beyin gücünü elinde bulunduran yerleşim, A.B.D’nin kendi tarihinde önemli yer tutan bir geçmişe sahip olmaktadır (Russell, 2017).

Şekil 2. Boston, Massachusetts Biyoteknoloji Vadisi’nden bir görünüş, (Russell ,2017)

Yüksek teknoloji firmalarının yer seçtiği bölge özellikle biyoteknoloji konusunda dünyaya yön vermektedir. Önemli aşı, ilaç çalışmalarının son teknolojik ürün ve yöntemlerle geliştirdiği binlerce şirketi ve yüzbinlerce çalışanı bulunmaktadır. Ülkenin biyotek merkezi olarak nitelendirilen bu vadi, California’daki Silikon Vadisi’nden sonra 2. Sırada yer almaktadır. California’daki oluşumdan daha eski tarihe sahip olan ve beşeri, sosyal sernayeye daha yakın olan Massachusetts’in ikinci sırada yer almasının başıca sebebinin de kentin tarihi olduğu belirtilmektedir (Manning, 2019). Çalışanların kentle kurdukları bağ ve sosyal hayatlarının parçası olan mekanlarla bağ kurabilmesinin verimliliği azalttığı yönünde görüş belirtilmektedir. California’nın çok fazla başka yerleşimlerden ve ülkelerden göç aldığı, kentin kuruluşunun daha yeni olması dolayısıyla çalışanların boş zamanlarında yine kendileri gibi çalışanlarla bir araya geldiği, sosyal ortamlarında da iş konuşmaları yaptıklarını hayatlarının tamamının iş ve verimlilik üzerine kurulu olmasından dolayı da California’daki Silikon Vadisi’nin en gelişmiş derecesini aldığı aktarılmaktadır (Russell, 2017).

ODTÜ Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi

ODTÜ Teknokenti, teknopark olarak KOSGEB iş birliği ile 1992 yılında Ankara’da ODTÜ kampüsünde kurulmuştur. Yasal altyapıların oluşturulması ve teşviklerin yıllar içerisinde sunulması ile 2001 yılında atılım yaparak boyut atlayan teknopark, teknokent formuna dönüşmüştür (bkz. Şekil 3) (ODTÜ_Teknokent, 2022).

Şekil 3. ODTÜ Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nden bir görünüş, (ODTÜ Teknokent, 2022).

Türkiye'de şirket statüsünde kurulan ilk teknopark 1988 yılında kurulan İzmir Teknopark A.Ş. (İTAŞ) iken teknopark yönetmeliğine göre Sanayi Bakanlığı onayı ile kurulan Marmara Araştırma Merkezi (MAM)'dan sonra ikinci teknopark da ODTÜ Teknopark'ıdır. Yazılım, bilişim, enerji, çevre, uzay gibi alanlarda %70'inden fazlası ODTÜ bünyesinde kurulanlardan oluşan 450'nin üzerinde şirket sayısı ile hala Türkiye'nin öncü ar-ge ve sanayi iş birliği noktalarından birisi olmaktadır (ODTÜ_Teknokent, 2022).

İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi:

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü kampüsü içerisinde 2002 yılında kurulmuş 2004 yılında faaliyete geçmiş olup, 187 yerli ve yabancı ar-ge firmasını bünyesinde barındırmaktadır (bkz. Şekil4). 140 milyon Dolar üzeri ihracatı ve 2 milyar TL üzeri cirosu ile Teknopark İzmir hem bölge hem de ülke ekonomisinde önemli bir yer teşkil etmektedir (Teknopark İzmir, 2022).

Şekil 4. İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nden bir görünüş, (Teknopark İzmir, 2022)

İçerisindeki kuluçka merkezi ile yenilikçi fikirlerin gelişmesine ortam hazırlarken ayrıca teknoloji transfer merkezi ile de akademik bilgi ve teknoloji ile sanayiye bir araya getirdiği görülmektedir. Uluslararası birlik, ticari ağlara üyeliği bulunan teknopark, bu sayede küresel rekabet ortamında da yer bulabilmektedir.

2.Materyal ve Method:

2001 yılında yayınlanan ve en son 2021 yılında güncellenen 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Türkiye’de toplam 93 adet bölge ilan edilmiş olup, 79 tanesi faal olarak çalışmaya devam etmektedir (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Derneği, 2022). Güncellenen ifadesi ile yasal olarak teknoloji geliştirme bölgesi, teknokent veya teknopark yerine kullanılmaya başlanmıştır.

Türkiye’de karşılaşılan sorunları anlayabilmek için 7 coğrafi bölgeden basit rastgele (random) seçimle üçer adet teknokenti olan devlet üniversitesi seçilmiştir. Böylece faal olanların %26’sı incelenmiş örneklem temsiliyeti istatistiki olarak kabul edilebilir seviyede tutulmuştur. Burada bölgeler arası gelişmişlik farkı dikkate alındığı, özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde yer alan her üniversitenin faal teknokentinin olmayışı sebebiyle bölge ortalamaları dikkate alınarak bu yöntem seçilmiştir.

Teknokent, teknopark, teknoloji transfer ofisi gibi birimi olmayanlar dahil edilmemiştir. İnceleme her birinin internet sitesinden paylaştığı bilgiler üzerinden yapılmıştır. İncelenen üniversitelerin listesi aşağıdaki tabloda (bkz. Tablo1) sunulmaktadır.

Tablo 1. İncelenen Teknokentler, Buldukları Üniversiteler ve Bölgeler

Teknokent	Üniversite	Bölge
Balıkesir Teknokent	Balıkesir Üniversitesi	Marmara Bölgesi
Namık Kemal Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Namık Kemal Üniversitesi	Marmara Bölgesi
Çanakkale Teknopark	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Marmara Bölgesi
Zonguldak Teknopark	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Karadeniz Bölgesi
Amasya Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi	Amasya Üniversitesi	Karadeniz Bölgesi
Düzce Teknopark	Düzce Üniversitesi	Karadeniz Bölgesi
Kütahya Tasarım Teknokent	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Ege Bölgesi
İKÇÜ Teknoloji Transfer Ofisi	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Ege Bölgesi
ADÜ Teknokent	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Ege Bölgesi
Teknopark Hatay	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Akdeniz Bölgesi
Göller Bölgesi Teknokent	Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi	Akdeniz Bölgesi
Antalya Teknokent	Akdeniz Üniversitesi	Akdeniz Bölgesi
Kapadokya Teknopark Uluslararası Teknoloji Merkezi	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	İç Anadolu Bölgesi

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	İç Anadolu Bölgesi
Cumhuriyet Teknokent	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	İç Anadolu Bölgesi
Malatya Teknopark	İnönü Üniversitesi	Doğu Anadolu Bölgesi
Fırat Teknokent	Fırat Üniversitesi	Doğu Anadolu Bölgesi
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Doğu Anadolu Bölgesi
Adıyaman Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi	Adıyaman Üniversitesi	Güney Doğu Anadolu Bölgesi
Şanlıurfa Teknokent	Harran Üniversitesi	Güney Doğu Anadolu Bölgesi
Dicle Teknokent	Dicle Üniversitesi	Güney Doğu Anadolu Bölgesi

Teknokent örnekleri incelendiğinde, bu yapılanmanın özünde temel problemlerin bulunduğu gözlemlenmektedir. İnceleme sonrası bölgelerarası sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları ve üniversitelerin kuruluş yıllarına göre teknokentlerinin de farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. İnceleme sonrası, literatür kısmında aktarılan teknokentlerin kuruluş amaçları ve temel hedefleri doğrultusunda karşılaşılan sorunlar genel başlıklar altında toplanmıştır. Bunlar: dijitalleşememe, teknokent altyapılarının yeterli olmayışı, teknokent yönetimlerinde vizyoner yaklaşımların olmayışı, kentsel /bölgesel gelişmişlikle bağlantılı teknokent gelişmişliği görülmesi olarak gruplanabilmektedir.

-Dijitalleşememe:

Teknoloji temelli kalkınmanın amaç alınması gereken teknokentlerde, bilgi alma ve başvuru süreci dahil olmak üzere çevirim içi sistemlerin kurulu olmayışı, kuruluş felsefesine aykırı olmaktadır. Ar-ge yapmak isteyen bilim insanı, yatırımcı veya girişimcinin evrak ve form prosedürlerini şahsen takip etmek zorunda bırakılması, özellikle başlangıç süreçlerinde motivasyon kırıcı bulunabilmektedir.

-Teknokent altyapılarının yeterli olmayışı

Gelişmiş dünya ülkeleri örneklerinin ortak özellikleri arasında güçlü bir teknolojik altyapı, yaratıcılığı arttıran mimari tasarımların olduğu yapılar ve çevre düzenlemesi, en son teknoloji ürünlerinin kullanıldığı ofisler, paylaşım kültürünün oluşabileceği ortak kullanım alanları, rekreatif faaliyetlere ayrılmış alanlar vb. yatırımların olmadığı görülmektedir. Gelişmekte olan üniversitelerin ilk yatırım yaparken bütçe kısıtları dolayısıyla büyük ölçekli yatırım yapamadıkları düşünülmektedir. Yeteri kadar gelişemedikçe de teknokentin büyük ölçekli firma veya yatırımı da kendine çekemeyişi bu sorunu daha da pekiştirebilmektedir.

-Teknokent yönetimlerinde vizyoner yaklaşımların olmayışı

İncelenen örnekler içerisinde özellikle henüz daha gelişim aşamasında olan teknokentlerin, yönetsel açıdan gerekli beşeri altyapıya sahip olmadığı görülmüştür. Bu da vizyoner bir yaklaşımla: Gelecekte nasıl bir teknokent hayal ediliyor? Bu yapının gelişiminin kente, bölgeye, ülkeye katkısı nasıl olacak? sorularını yanıtızsız bırakmaktadır. Bu bağlamda, kullanılan web sayfası ara yüzü, sekmeler ve matbu formların birçok üniversitede aynı olduğu

görülmüştür. Dolayısıyla teknokentler için özgün bir yaklaşım geliştirme isteğinin de olmadığı söylenebilmektedir.

-Kentsel /bölgesel gelişmişlikle bağlantılı teknokent gelişmişliği görülmesi

Teknokentlerin bulunduğu bölge ve yerleşimin sosyo-ekonomik gelişmişliğine paralel biçimde teknokentlerin de gelişmişliği olduğu tespit edilmiştir. Burada, önce yerleşim sonra bölge giderek ulusal ölçekte gelişim ivmesi yaşanması sürecinde, bir katalizör olarak görülen teknokentlerin, aslında tek başına faydalı olamayacağı görülmüştür. Orta, uzun vadeli yatırım olanakları ve özellikle sanayi sektöründeki gelişmişlik, bu bağlamda teknokentlerin de geleceğini etkilemektedir. Dolayısıyla teknokentleri fiziki olarak inşa ettikten sonra sosyo-ekonomik gelişmişlik göstergesi olarak bir kırtarıcı araç olarak görülmemesi gerektiği düşünülmektedir.

3.SONUÇ VE TARTIŞMA

Teknokentler, teorik bilgi ve pratik olan uygulamalar ile üniversite ve sanayi arasında bir köprü kurması amaçlanan oluşumlardır. İnovatif yaklaşımlarla yalnızca bugünün değil geleceğin teknolojisinin temellerinin atıldığı, bünyesinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı birimlerdir. Katma değerli üretimler yaparak gerek lokal gerekse uluslararası ölçekte kalkınmaya katkı sağlayan üretim merkezleridir. Bu nedenle, kentlerin ve bölgelerin gelişiminde teknokentlerin de önemli bir rolünün olduğu söylenebilmektedir. Bu bağlamda, bu alanda verilecek desteklerin, özellikle ar-ge yatırımlarının artırılmasının anahtar rol oynayacağı görülmektedir.

Yapılan araştırma sonucu elde edilen bulgular, Türkiye’de teknokentlerin kuruluş aşamasında aşılması gereken problemlerinin olduğunu göstermektedir. Teknoloji tabanlı ar-ge üretim merkezlerinde, temel dijitalleşememe probleminin varlığı bunun en önemli kanıtı sayılabilmektedir. Literatür araştırması, kentlerin gelişiminde önemli bir rol üstlenen Dünya’da gelişmiş teknokentlerin, teknoloji, üretim ve kent üçgeninin odağında yer aldığını, ancak her üç bileşenin de bir arada ve orantılı geliştiği müddetçe bu oluşumun kullanılabilirliğini göstermektedir. Dolayısıyla yalnızca teknokentlerin varlığı ile yerel ve uluslararası ölçekte sosyo-ekonomik bir gelişim beklemek doğru olmayacaktır. Vizyoner, ülke kalkınma politikalarına gerçekçi bir entegrasyon ile altyapı problemlerinin ele alındığı yaklaşımların gerekli olduğu görülmektedir.

4.KAYNAKLAR:

- Atay T. (2004). Teknoloji geliştirme bölgeleri ve sağlanan vergisel teşvikler, Yaklaşım Yayıncılık: Ankara.
- Bayzin S. ve Şengür M. (2019). Üniversite Sanayi İşbirliğinde Teknoparkların Rolü, *The International Journal of Economic and Social Research*, Vol. 15, No. 3, 299-314.
- Bilgin, O. ve Işık, H. B. (2022). Türkiye’deki Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Üzerine Tekno-Ekonomik Araştırmalar: Makale ve Tezler Üzerine Bir İçerik Analizi, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 49, Denizli, 341-362.
- Dökmeci V. (2011). Şehirlerin Yeniden Yapılanması. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Ders Notları.
- Gülersoy N.Z., Önem A. B., Ayataç H. & Arslanlı K.Y. (2004). Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Üzerine Bir Araştırma. Cenker Matbaası, İstanbul.
- Keleş M.K ve Tunca M.Z. (2010). Türkiye’deki Teknokentlerin Mevcut Durumun İncelenmesi, *Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences*. 1(11).

-Manning B. (2019). “[How Silicon Valley Became Silicon Valley \(And Why Boston Came In Second\)](https://www.briancmanning.com/blog/2019/4/7/how-silicon-valley-became-silicon-valley)”

<https://www.briancmanning.com/blog/2019/4/7/how-silicon-valley-became-silicon-valley> ,

Son erişim tarihi 01.07.2022

-ODTÜ Teknokent (2022). <http://odtuteknokent.com.tr/tr> , Son erişim tarihi 01.07.2022

-Özbay, Mahmut, “Bilime Dayalı Teknoloji Üretim Merkezleri Veya Teknoparklar”, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt:13, No:4, Ekim, 2000, s1113

-Resmi Gazete 24454. (2001). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/07/20010706.htm> , Son erişim tarihi 01.07.2022

-Russell J. (2017). “Boston Versus Silicon Valley: Advantage Beantown”, <https://psmag.com/economics/boston-versus-silicon-valley-advantage-beantown> , Son erişim tarihi 01.07.2022

-Shoyolin I. (2021). “Just How Scientific is Singapore Science Park? A Not-So-Scientific Investigation”,

<https://www.ricemedia.co/features-singapore-science-park-not-so-scientific-investigation/> ,

Son erişim tarihi 01.07.2022

-Stanford Research Park. (2022). <https://stanfordresearchpark.com/about> , Son erişim tarihi 01.07.2022

-T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı. (1984). Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985-1989, Yayın No: DPT 1974

https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/12/Besinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Plani-1985-1989.pdf , Son erişim tarihi 01.07.2022

-Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Derneği. (2022), “Türkiye’de Teknoparklar”, <https://www.tgbd.org.tr/turkiyede-teknoparklar-icerik-35> , Son erişim tarihi 01.07.2022

-Teknopark İzmir (2022). <https://teknoparkizmir.com.tr/tr/kurumsal/hakkimizda/> , Son erişim tarihi 01.07.2022

-Türk Dil Kurumu. (2022). <https://sozluk.gov.tr/> , Son erişim tarihi 01.07.2022

**BAŞKANLIK SİSTEMİ İLE YÖNETİLEN ÜLKELERDE SEÇİM SİSTEMLERİ
ABD-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRILMASI**

**COMPARISON OF ELECTION SYSTEMS US-TURKEY IN COUNTRIES
MANAGED WITH THE PRESIDENTIAL SYSTEM**

Can ASARCIK

**İl Göç Uzmanı, Sığınmaevî Müdür Vekili Kırıkkale İl Göç İdaresi Müdürlüğü,
Kırıkkale Üniversitesi, SBKY, Yüksek Lisans Öğrencisi,**

ORCID: 0000-0003-3437-234X

Özet

Siyasal demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarından birisi de seçimler. Dünya üzerinde yer alan ülkeler de siyasi partiler bu seçimlere girerek ülkelerin yönetime talip olan oluşumlardır. Siyaset bilimi literatüründe birbirinden farklı siyasi parti sistemleri bulunmakla beraber ülkelerde siyasi, sosyal ve ekonomik yapılarına göre bu sistemlerden en uygununu kendi ülkelerinde uygulamaktadır. Ülkeler siyasi parti sistemlerini belirledikten sonra bu partilerin iktidar olabilme yolunda birbirleriyle yarış içinde olacakları seçim sistemlerini belirlemek gerekecektir. Bunu da belirlerken ülkenin yönetim biçimi önemli olmaktadır. Ülke de parlamenter sistem mi ? yarı başkanlık sistemi mi ? yoksa başkanlık sistemi mi? uygulanmakta olup olmadığı sorusuna cevap vermelidir. Ülkeler siyasi parti sistemlerini, yönetim sistemlerini ve seçim sistemlerini belirlemede ki esas gaye halkın iradesinin seçimler aracılığıyla ülkenin yönetimine olabildiğince katılımın sağlanmasıdır. Çalışmada başkanlık sistemi deyince dünyada ilk akla gelen ülke olan Amerika Birleşik Devletlerinin seçim sistemi ile 2018 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçen Türkiye'nin seçim sistemleri incelenecektir. Bu çalışmada ilk olarak konunun anlaşılabilmesi için temel kavramlar tanımlanarak başlanacaktır. Bu kapsamda siyasi partiler seçim sistemleri dünya ülkelerinde uygulanan seçim sistemleri ve hükümet sistemlerinden bahsedilecektir. Akabinde Amerika Birleşik Devletlerinin ülke profiline bakıldıktan sonra Amerika'nın yürütme erki Başkanlık ile Senato ve Temsilciler Meclisinin yapısı ve seçim sistemlerinden bahsedilecektir. Daha sonra Türkiye'de Osmanlı'dan günümüze seçimlerde uygulanan sistemler hakkında bilgi verilecektir. Son kısımda ise iki ülkenin seçim sistemleri karşılaştırılarak çalışma sonlandırılacaktır.

Anahtar kelimeler: Seçim, Seçim Sistemi, Başkanlık

Summary

Elections are one of the indispensable elements of political democratic life. Political parties in the countries in the world are the formations that aspire to the administration of the countries by entering these elections. Although there are different political party systems in the political science literature, countries apply the most appropriate of these systems in their own countries according to their political, social and economic structures. After the countries have determined their political party systems, it will be necessary to determine the electoral systems in which these parties will compete with each other in order to be in power. While determining this, the

form of government of the country is important. Is the country a parliamentary system? semi-presidential system? Or the presidential system? It should answer the question of whether it is implemented or not. The main purpose of determining the political party systems, administrative systems and electoral systems of the countries is to ensure the participation of the people's will in the administration of the country as much as possible through elections. In the study, the electoral system of the United States of America, which is the first country that comes to mind in the world when the presidential system is mentioned, and the election systems of Turkey, which has been changed to the Presidential Government System with the constitutional amendment made in 2018, will be examined. In this study, firstly, the basic concepts will be defined in order to understand the subject. In this context, the election systems of political parties, the election systems applied in the countries of the world and the government systems will be mentioned. Then, after looking at the country profile of the United States, the structure and electoral systems of the executive power of the United States, the Presidency, the Senate and the House of Representatives will be mentioned. Then, information will be given about the systems applied in elections in Turkey from the Ottoman period to the present. In the last part, the study will be concluded by comparing the election systems of the two countries.

Keywords: Election, Election System, Presidency

1.Kavramsal Çerçeve

Konu ile ilgili altyapının oluşması için ilk olarak kullanılan terimlerin kavramsal çerçevesi oluşturulacak olup bunun akabinde ilgili ülkelerin sistemleri hakkında bilgi verilecektir.

1.1.Siyasi Partiler

Çalışmamızın saç ayaklarından olan siyasi parti olgusu üzerinden siyasi partilerin kökenleri, tanımları, türlerinden bahsedilecektir.

Bülent Daver'e göre (1969,s.223) siyasi partiler; hazırladıkları plan ve programını uygulamak ve üyelerini buldukları ülkede iktidara gelmek amacıyla hükümetin kontrolünü sağlamaya çalışan organize olmuş bir insan topluluğudur.

Ahmet Taner Kışlalı ise (2010,s.261) belli başlı bir program çerçevesinde ülkede alınan siyasal kararları etkilemek ve bu amaçla siyasal iktidarı ele geçirmek üzere örgütlenmiş kuruluşlardır diyerek siyasi partileri tanımlar.

Heywood ise (2007,s.356) ülkede ki iktidarı seçimle ya da başka yollarla kazanmak için örgütlenen insanların bir araya gelmesiyle vücut bulmuş insan topluluğudur der ve partilerin genellikle çıkar grupları veya toplumsal hareketler ile karıştırıldığını söyler ve siyasi partileri karıştırıldıkları diğer insan topluluklarından ayırmak için dört maddede aktarılabilecek kıstaslar belirlemiştir;

- Partiler, siyasi çoğunluk elde ederek iktidarı kazanmayı, elde etmeyi amaçlar(küçük partilerse seçimleri iktidarı ele geçirmek için değil bir taban kazanabilmek için kullanırlar.)
- Partiler, üyelerin kendileri tarafından düzenlenen ve resmi bir niteliğe haiz üyelik kartlarına sahip olduğu örgütlü yapılardır. Bu özellik sayesinde siyasi partiler çıkar grupları ya da toplumsal hareketlere göre daha geniş ve yaygın toplumsal hareketlerden ayırmaktadır.
- Partilerin, genel olarak devlet siyasasının temel alanlarının her birini hedefleyen geniş bakış açıları vardır(öte yandan küçük partilerin, tıpkı dernekler gibi. Tek bir konu odakları olabilir.)

- Farklı düzeylerde partiler ortak bir politik tercihin ve genel bir ideolojik kimliğin etrafında birleşmişlerdir.

1.2.Seçim

Siyasal iktidarlar yönettiği kitleler tarafından kabul ve destek görmek için varlıklarını yasallaştırmak zorundadır. Tarihsel süreçte sosyal gelişme düzeyi ve egemen siyasal değerlere bağlı olarak siyasal iktidarı ele geçirme ve kanunilik kazandırma yöntemleri değişmiştir. Günümüz demokratik sistemlerinde seçimler, yönetilenlerle yöneticiler arasındaki ilişkiyi düzenleyen siyasal iktidarın yasallaşmasına yardımcı olmaktadır. Seçimler, siyasal kararları alanlarla uygulayanlar arasında iletişimi gerçekleştiren bir bağıdır.(Çam, 1981: 265-266)

Seçim, önceden belirlenmiş bir insan topluluğunun yani seçmenlerin tercihleri yoluyla talip olunan bir makama ve ya pozisyona insan yerleştirmenin aracıdır. (Heywood, 2007:332)

Bir başka tanıma göre ise seçim; yönetilenlerin kendilerine yönetecek olanları oy verme suretiyle sınırlı bir zaman dilimi içerisinde vekil seçme işidir. (Gül, 2014:16)

Son olarak Türk Dil Kurumu'nun tanımına yer verilecektir. Buna göre; Kanunlar, yönetmelikler uyarınca bir veya daha çok aday arasından belli birini veya birkaçını seçme, intihap olarak tanımlanır.(<https://sozluk.gov.tr/>)

1.3.Seçim Sistemi

Yönetenlerle yönetilenler arasındaki ilişki seçimler marifetiyle gerçekleşir. Yöneten iradenin gerçek anlamda yönetilenleri temsil ettikleri boyutta o rejimin niteliği demokrasiye ya yakınlaşır ya da uzaklaşmış olur. Seçme koşulunu belirleyen yasa koyucu marifetiyle belirlenen seçim sistemleri olmaktadır. Belli bir seçim sisteminin belirlenmesi siyasal saiklere göre belirlenmekte ve bunun sonucunda iktidarın niteliği ve siyasal partiler üzerinde etkisini gösterir.(Çam, 1981: 275)

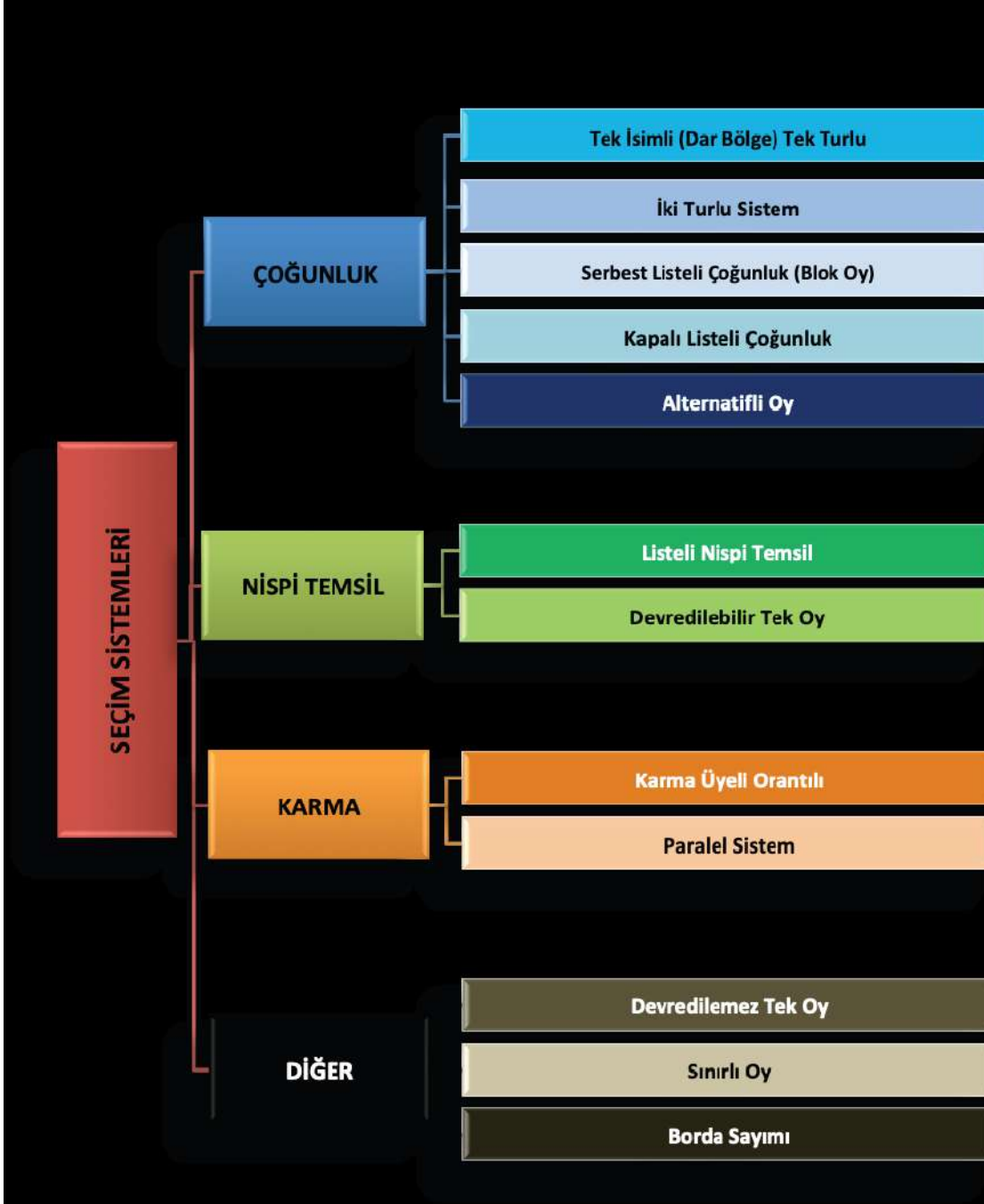
Siyasal sistemin nasıl gerçekleşeceğine yönelik kurallar bütünü seçim sistemi olarak adlandırılabilir.(Doğan,2020:8)

Seçim sistemi; seçimlerin nasıl yapılacağını hangi yol ve yöntemlerin izlenerek yapılacağını gösteren ve belirleyen kurallar setidir. Bu kurallar dünyada farklılık göstermekle kalmaz bununla beraber birçok farklı ülke de ciddi tartışmalara ve çekişmelere neden olmaktadır. Bu kurallar birbirinden şu şekilde farklılaşır;

- Seçmenlerden, adaylar arasında veya partiler arasında tercih yapmaları istenir,
- Seçmenler, ya tek bir adayı veya desteklemek istedikleri adayları sıraya koyarak kapalı tercihlilik olarak oy kullanabilir
- Seçmenler, seçim birimleri ve bölgeleri içinde gruplandırılabilir veya gruplandırılmaz
- Seçim sahası tek bir ülke veya belli bir sayıda üye bildirilebilir
- Bir adayın seçimi için gerekli desteğin düzeyi çokluktan (en fazla oy veya görece çoğunluğu) tam veya mutlak çoğunluğu ya da bir çeşit kotaya kadar farklılık gösterir. (Heywood, 2007:336)

Son olarak seçim sisteminin amaçlarından bahsetmek yerinde olacaktır. Fedai'ye göre (2020,118) seçim sistemleri zıt iki ilkenin aynı potada eritmek ister; temsilde adalet ve yönetimde istikrar. Yönetimde istikrar, ülkeyi istikrar içinde yönetecek siyasi iradenin seçilmesini temsilde adalet ise ülke dâhilinde farklı siyasi akım ve fikirlerin adil olacak biçimde meclis çatısı altında birleştirilmesini amaçlar.

Seçim sistemi ile ilgili bilgi verilmesi ve bununla ilgili tanımlar yapılmasına müteakip dünya üzerinden uygulanmakta olan seçim sistemleri ile ilgili tanımlamalara ve açıklamalara yer verilecektir. Buna göre dünyada uygulanmakta olan seçim sistemleri aşağıda bulunan şekil marifetiyle aktarılmıştır.

Tablo 1: Seçim Sistemleri (Dünyada Seçim Sistemleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Hizmetleri Başkanlığı, 2020: 3)

Seçim sistemleri fayda ve adalet esaslarından hangisini ön planda tutmaları ya da bu iki ilke arasında kuracağı dengeye göre üç ana kümede incelenebilir.(Türk, 2006;78)

1.3.1. Çoğunluk Sistemleri (*Plurality/Majority Systems*)

Çoğunluk sisteminin temel gayesi oldukça basittir. Buna göre seçmenler tarafından verilen oylar sayıldıktan sonra en çok oyu alan partiler ya da adaylar kazanan olmaktadır.(Ek koşullar olabilir.)Bununla beraber uygulamada bu sistem önemli farklılıklar içermektedir. Çoğunluk sistemlerini beş farklı alt başlık altında incelemek mümkündür: Tek İsimli Tek Turlu Sistem, İki Turlu Sistem, Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi (Blok Oy), Kapalı Listeli Çoğunluk Sistemi (Parti Blok Oy) ve Alternatifli Oy Sistemi.(Hurma,2020:5)

- **Tek İsimli Tek Turlu Sistem:** Amerika ve İngiltere başta olmak üzere Anglo-Sakson ülkelerinde uygulanır. Nitelikli bir çoğunluk şartı aranmaksızın her seçim çevresinde ilk turda en çok oyu alan aday seçilir. Dar bölge adı da verilmektedir.(Aydoğdu,2015:53)

- **İki Turlu Sistem:** Ülke parlamento da seçilecek vekil kadar seçim bölgesine bölünür ve her seçmen oyunu bir aday için kullanır. Seçim çevresinde oyların en az yarısından bir fazlasını alarak çoğunluğu elde eden aday kazanır. İlk turda çoğunluk sağlanamazsa ikinci bir oylama öngörülür.(Koçak,2019:42)

- **Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi (Block Vote):** Bir seçim çevresinde birden çok vekilin oylandığı sistemdir. Seçmenin aday sayısı kadar oy hakkı vardır. Seçimler tek turlu olacak şekilde yapılır.(TBMM,2020:27)

- **Kapalı Listeli Çoğunluk Sistemi (Party Block Vote):**Bu yöntemde seçmen kendi önüne getirilen aday listelerinden birisini tercih ederek herhangi bir değişiklik yapmadan olduğu gibi oyunu verir.(Doğan, 2020:13)

- **Alternatifli Oy Sistemi (Tercihli Tek Turlu Sistem) (Alternative Vote):**Bu sistemde her seçmene o dar seçim bölgesinde aday olan isimlerin yazılı olduğu liste verilir. Seçmen bu adaylardan seçilmesini istediklerini sıraya göre numaralar.(Çirkin,2019:42)

1.3.2.Nispi Temsil: Her partiye oy desteği ile orantılı bir temsil imkânı vermek temel amaçtır. Bu sistemde temsilde adalet ilkesini ön planda tutar, farklı uygulamaları olmakla beraber genellikle geniş bölge esasına dayanır ve seçim çevresinden birden fazla vekil çıkar.(Fedai,2020:123)

- **Listeli Nispi Temsil:** Her parti her seçim çevresi için aday listesi hazırlar. Oylar partilere göre verilir ve partiler seçim çevresinden aldıkları oyla orantılı şekilde temsilci kazanırlar. (TBMM,2020:39)

- **Devredilebilir Tek Oy Sistemi (Single Transferable Vote):** Devredilebilir Tek Oy Sistemi, bilim adamları tarafından önerilmiştir ancak uygulaması sınırlı olmuştur. Çok isimli seçim çevreleri mevcuttur. Adayları kendi tercihlerine göre sıralar. (TBMM,2020:39)

1.3.3.Karma Seçim Sistemleri: Nispi temsil seçim sistemleri sonrasında istikrarsız dönemler ortaya çıkabilmekte ya da çoğunluk sistemlerine dayalı seçimlerden sonra temsilsiz kalan toplumsal kesimlerde de huzursuzluklar oluşabilmektedir. Çoğunluk seçim sistemleri ile nispi temsile dayalı sistemlerin sakıncalarının ortadan kaldırılması amacıyla, aynı anda yönetimde istikrar ile temsilde adalet ilkelerini gerçekleştirmeye yönelik bir araya getirilmiş karma sistemler ortaya çıkmıştır.(Koçak,2019:96)

- **Karma Üyeli Orantılı Sistem (Mixed Member Proportional):** Karma Üyeli Orantılı Sistemde sandalyelerin bir kısmı nispi temsil sistemiyle, kalan kısmı ise genellikle Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile belirlenmektedir. Çoğunluk sistemiyle oluşan orantısızlıklar, nispi temsil üzerinden belirlenen sandalyelerin ilgili partilere verilmesi yoluyla giderilmeye çalışılmaktadır. (TBMM,2020:72)

- **Paralel Sistem (Parallel System):**Listeli Nispi Temsil ve Tek İsimli Ter Turlu Sisteminden sonra en çok uygulanan sistemdir. Bu sistemde sandalyelerin bir kısmı Nispi Temsil ile kalan kısmı ise Çoğunluk Sistemlerinden biriyle veya nadiren “Diğer Sistemlerden”biriyle belirlenir. Sistemde, genellikle sandalyelerin bir kısmı Listeli Nispi Temsil Sistemiyle, kalan kısmı ise Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile belirlenmektedir. (TBMM,2020:89)

1.3.4.Diğer Seçim Sistemleri: Diğer seçim sistemleri içinde Devredilemez Tek Oy Sınırlı Oy ve Borda Sayımı Sistemleri bulunmaktadır. Bu seçim sistemleri ulusal düzeyde son derece sınırlı olarak kullanılmaktadır. (TBMM,2020:102)

1.4.Hükümet Sistemleri

Hükümet sistemleri ve devlet şekilleri geçmişten günümüze birbirleriyle karşılaştırılan kavramlardır. Bunun yanında üniter, federe, monarşi, cumhuriyet, parlamenter ve başkanlık gibi kavramlar iç içe girerek anlam karmaşasına sebebiyet vermektedir. Biz bu çalışmamızda başkanlık sistemi ile yönetilen ülkelerin seçim sistemlerini inceleyeceğimizden dolayı sadece hükümet sistemlerini tartışacağız. Devletin teşkilini sağlayan yasama-yürütme ve yargı erklerinin demokrasiye dayanan yönetim şekillerinde Parlamenter hükümet sistemi, Yarı-başkanlık hükümet sistemi ve Başkanlık hükümet sistemi bulunmaktadır. Yarı-başkanlık sistemi, Parlamenter hükümet sistemiyle Başkanlık hükümet sistemin bütünlüğünden türemiştir.(Güvenç, 2022:46)

Jose Antonio Cheibub’ın, parlamenter sistem ve diğer hükümet sistemlerine ilişkin tanımı oldukça sadedir: “Bir hükümet var olmak için yasama organının desteğine muhtaçsa parlamenter, muhtaç değilse başkanlık, hem yasama organının hem başkanın desteğine muhtaçsa yarı-başkanlık olarak sınıflandırılır. Cheibub hükümet sistemini tanımlamanın diğer bir yolu olarak, aşağıdaki şemanın kullanılmasını önermektedir.

Konumuz açısından başkanlık sistemi üzerinde durulacaksa da anlam birliğinin bütünlüğünün sağlanması ve kavramsal çerçeve oluşturduğumuz bu bölümde diğer hükümet sistemlerinden de bahsedilecektir. Bu kapsamda meclis hükümet sistemi, parlamenter sistem, başkanlık sistemi ve yarı başkanlık sisteminden bahsedilecektir.

Tablo 2 :Yukarıdaki şema Jose Antonio Cheibub'un hükümet sistemlerine yönelik çizdiği şemadır. TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri Parlamenteer Sistem Kitabından alınmıştır.

1.4.1.Meclis Hükümet Sistemi

Yasama ve yürütme erklerinin bir parlamento da toplandığı sistemdir. Bu sistemin özellikleri şöyle sıralanabilir;

- Yasama ve yürütme kuvvetleri mecliste toplanır,
- Yürütme kuvveti tek bir kişiye değil meclis içinden seçilen bir heyete verilir
- Yürütme organının üyeleri meclis tarafından seçilir,
- Devlet başkanı meclis tarafından seçilen sembolik yetkilere haiz bir makamdır,
- Yürütme, meclisin emir ve talimatlarına uygun olarak hareket eder,
- Yürütmenin yasamayı feshetme yetkisi yoktur.Buna karşılık meclis yürütme organının üyelerinin görevlerine son verebilir.(Fedai,2020:34)

1.4.2.Parlamenteer Sistem

Bu sistem yürütme organının yasama erki içinden doğduğu ve ona karşı sorumlu olduğu, kuvvetlerin yumuşak ayrımına dayanan bir sistemdir. Yürütme erkini Devlet Başkanı ve Bakanlar Kurulu oluşturur. Devlet Başkanı sorumsuz kanat iken Bakanlar Kurulu yürütmenin

sorumlu tarafını meydana getirir. Yasama organının olması gereken bu sistemde meclis tek ya da çift yapılı olabilir.

Parlamerter sistemde görünüşte erkler arasında bir ayrılık olsa bile yürütme organının yasama erkinin içinden çıkması sebebiyle yasama ve yürütme arasında geçişkenlik bulunmaktadır. Bu sistemin özellikleri şöyle sıralanabilir;

- Bu sistem kuvvetlerin yumuşak ayrımına dayanır. Yasama ve yürütme organlarının hukuki ayrılığı vardır.
- Yürütme organı iki başlıdır. Esas sorumlu kanat ise Bakanlar Kurulu'dur.
- Başbakan mutlaka diğer hükümet üyeleri ise ekseriyetle yasama organı içerisinde seçilir,
- Yasama erki yürütme organını güvensizlik oyu ile düşürebilir.(Nohutçu,2020:14)

1.4.3.Yarı Başkanlık Sistemi

Başkanlık sistemi ve parlamenter sisteminin karışımı olarak kabul görmüştür. Yürütme yetki ve görevi doğrudan halk tarafından seçilen bir başkan ile halk tarafından seçilen meclisten kaynaklanan bir bakanlar kurulu arasında paylaşılmıştır. Bir başbakan varsa da fiilen yürütmenin başı cumhurbaşkanıdır ve cumhurbaşkanı yürütme gücünü elinde tutar.

Bakanlar kurulu meclise karşı siyasi olarak sorumlu olup devlet başkanının böyle bir sorumluluğu yoktur. Meclis halk tarafından seçilir.(Fedai,2020:36)

1.4.4.Başkanlık Sistemi

Başkanlık sistemi hem yürütme organının başı hem de devlet başkanı olan başkanın sabit bir süre için halk tarafından seçildiği ve yasama organının başkanı düşüremediği başkanın da yasama organının feshedemediği bir hükümet sistemidir.(TBMM,2017:1)

Başkanlık sisteminde yürütme şekilleniş yönüyle yasamadan tamamen bağımsızdır. Dolayısıyla da yürütmenin varlığını sürdürmesi yasamanın güvenoyuna/güvenine bağlı değildir. Yasama organı güvensizlik oyu vermek suretiyle yürütmenin görev süresini kısaltamaz ya da sonlandıramaz. Aynı şekilde, yasama organı da yürütmenin fesih silahından korunmaktadır. Yürütme organı yasama organını feshetmek suretiyle görev süresini kısaltamaz.(Eren,2002:137)

Hükümet sistemleri, yasama ve yürütme erklerinin birbiriyle olan karşılıklı konum ve ilişkileri yönünden birbirlerinden ayrılırlar. Başkanlık sisteminde de yasama ve yürütme organlarının birbirleriyle karşılıklı ilişkileri ve konumları kendine özgü bir özellik taşımakta olup, bu sistemin diğer hükümet sistemlerinden ayrılması sonucuna neden olmaktadır. Bu bağlamda başkanlık sistemini diğer hükümet sistemlerinden ayrılmasını sağlayan üç temel kriter vardır. Buna göre;

- Başkanın doğrudan doğruya veya doğrudan benzeri bir yöntemle halk tarafından seçilmesi,
- Başkanın görev süresinin sabit olması,
- Yürütme organının tek bir kişiden oluşmasıdır.(Eren,2002:137-138)

Arend Lijphart; hükümet sistemini tanımlarken üç temel kriterin yeterli olacağını aktarmıştır. Bu kriterleri şöyle açıklamıştır; hükümet sisteminin yapısı, yürütme organının başını temsil

eden kişinin meşruiyeti konusu ve yürütmenin kaç kişiden oluştuğudur. Lijphart'ın üç ölçütü açıklamaya çalıştığı parlamenter sistem - başkanlık sistemi ayırımına Giovanni Sartori de katılmakla beraber Sartori, özellikle üçüncü ölçüte getirdiği alt ölçütlerle bu görüşü destekleyerek, geliştirmiştir. Sartori'ye göre;

- Halk tarafından göreve getirilmesi,
- Parlamentonun oyuyla görevden alınamaması,
- Hükümet ya da hükümetin başkanının atamasını yapması ya da hükümetin başı olması gerekmektedir.

Bu koşulların varlığı ile tamamlanan üçüncü ölçüt ile diğer iki ölçütün hepsinin bir arada bulunması halinde pür başkanlık sisteminden bahsedilebilecektir. (Yücel, 2003:340)

Konumuzla ilgili kavramsal çerçevenin oluşturulması ile beraber şimdi Amerika Birleşik Devletlerinde uygulanan başkanlık hükümet biçimi ve seçim sistemi ile Türkiye'de 2018 yılında yapılan referandum sonrası uygulanmaya başlayan ve Türk tarzı başkanlık sistemi olarak adlandırılan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Türkiye'nin uyguladığı seçim sistemi anlatıldıktan sonra iki sistemin karşılaştırması yapılacaktır.

2. Amerika, Seçim Sistemi ve Başkanlık

2.1. Amerika Ülke Profili

Resmi adı Amerika Birleşik Devletleri olan ülke coğrafi konum olarak Kuzey Amerika kıtasında, Kuzey Atlantik Okyanusu ve Kuzey Pasifik Okyanusu kıyısında, Kanada ve Meksika arasında yer alır. 330,66 milyon nüfusu olan ülke dünyada 3. Sıradadır. 9.161.923 km² yüzölçümüne sahiptir. Federal Cumhuriyet yönetim şekline sahiptir.

ABD, çoğulcu demokrasiye dayalı başkanlık sistemiyle yönetilen federal bir cumhuriyettir. Federal devlet yapısı 50 Eyalet ve başkent Vaşington DC'yi (District of Columbia) içermektedir. Federal sistem uyarınca federal yönetim ile işlerinde serbest olan eyalet yönetimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları Anayasa'da tanımlanmıştır. Kuvvetler ayrılığı prensibi hâkimdir.

ABD Başkanı, yürütmenin başı olarak Federal Hükümet kurum ve kuruluşlarına yönelik politikaları belirler ve yürütülmesini sağlar. Buna ilaveten, yasal olarak Başkan gümrük, vergiler ve diğer ticari konularda karar vermek ve tedbirler almak konusunda yetkili kılınmıştır.

ABD Kongresi; ABD Senatosu ve Temsilciler Meclisi olmak üzere iki ayrı yasama biriminden oluşmaktadır. Senato, her bir eyaletten 2 üye olmak üzere toplam 100 sandalyeden oluşmaktadır. Toplam 435 sandalyeden oluşan Temsilciler Meclisi'nin görev süresi 2 yıldır.

Dünya çapında serbest piyasa ekonomilerinin en büyük örneği olarak gösterilen ABD ekonomisinde, üretim ve hizmetlerin büyük bir bölümü özel sektör tarafından tüketilmekte ve sağlanmakta olup, dünya çapında kamunun ağırlığının bu kadar az olduğu başka bir ekonomi bulunmamaktadır. Amerikan ekonomisinde yapısal olarak rol oynayan iki temel unsurun ilki zengin doğal kaynakları, diğeri ise nitelikli işgücüdür. (Ticaret Bakanlığı, 2021:2-4)

2.2. Amerika Seçim Sistemi

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), başkanlık sisteminin başarıyla uygulandığı ülkelerin başında gelmektedir. Ayrıca 50 federe eyaletten oluşan federal bir yapıya sahip Amerika'da, seçimler çok sık aralıklarla yapılmakta; bir seçim biter bitmez diğeri hazırlanmak gerekmektedir. Amerika'nın sürekli bir seçim havasında olmasına, önseçim uygulaması da

neden olmaktadır. Neredeyse ülkede seçime girebilmek için başka bir seçimi kazanmış olmak şarttır.(Doğan, 2020:32)

Amerika’da iki kanattan oluşan yasama organına Kongre denilmektedir. Kongre Senato ve Temsilciler Meclisinden oluşur. Parlamenter sistemde bulunan meclislerden farklı olarak Kongre’nin ikili yapılanması arasında bazı istisnalar bulunmakla beraber ast-üst ilişkisi yoktur ve işbirliği ve işbölümü mevcuttur.(Akçay,2010:27) Yasama yetkisi Temsilciler Meclisi ve Senatodan oluşan Kongreye, yürütme yetkisi ise halk tarafından seçilen Başkana aittir.(TBMM,2020:12)

17 Eylül 1787 tarihli Amerikan Anayasası, önsöz, 7 madde ve 27 anayasa değişikliğinden oluşmaktadır. İlk değişiklik 1789 yılında, son değişiklik ise 1992 yılında yapılmıştır. Anayasanın birinci maddesinde toplam on bölümde yasama organı düzenlenmiştir. (<https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf>)

2.2.1.Temsilciler Meclisi ve Üyelerinin Seçimi

Birinci maddenin birinci bölümünde yasama yetkisinin senato ve temsilciler meclisinden oluşan ABD Kongresine ait olduğu hüküm altına alınmıştır. İkinci bölümde temsilciler meclisinin her eyaletin halkı tarafından iki yılda bir seçilen üyelerden oluşacağı, kendi eyalet yasama organının “en kalabalık meclisi” için oy kullanma niteliklerine sahip birinin Temsilciler Meclisi üyeleri için de oy kullanabileceği belirtilmiştir.(Doğan,2020:33)

Temsilciler Meclisi her eyaletin halkı tarafından iki yılda bir seçilen üyelerden oluşacak ve her eyaletteki seçiciler kurulu, eyalet yasama organının en kalabalık meclisinin üyeleri için geçerli olan niteliklere sahip olacaklardır. Yirmi beş yaşına basmamış, yedi yıldan beri Birleşik Devletler vatandaşı olmayan ve seçildiği zaman seçildiği eyalette ikamet etmekte olmayan bir kimse, temsilci olamaz. (<https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf>)

Amerikan Anayasası’na göre her on yılda bir nüfus sayımı yapılmak zorundadır. Temsilciler meclisi üyeleri, sayı olarak; yapılan nüfus sayımı doğrultusunda, eyaletlere nüfuslarınca paylaştırılır. Yine anayasaya göre temsilci sayısı her otuz bin kişiye bir temsilciden fazla olmayacak fakat her eyaletin en az bir temsilcisi bulunacaktır.

Herhangi bir eyaletin temsilinde boşalmalar olması halinde, eyaletin yürütme organı, bu boş yerlerin doldurulması için seçim yapılmasını emredecektir. (<https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf>)

Nitekim ölüm, istifa, ihraç gibi nedenlerle üyeliğin sona ermesi durumunda eyalet valisinin ara seçimi yaptırmasıyla boşalan üyelikler doldurulmaktadır Temsilciler Meclisi’nde bir üyenin üyeliğinin düşürülerek ihraç edilmesi için 2/3 oy çoğunluğu gerekmektedir. Temsilciler Meclisi’nde sıkı bir parti disiplini bulunmamaktadır. Bu yüzden Temsilciler Meclisi üyeleri partiye ya da parti liderine bağlı olmak yerine seçmene bağlı olmayı tercih etmektedirler.(Doğan,2020:34)

2.2.2.Senato ve Senatörlerin Seçimi

ABD Senatosu, her eyalette, o eyaletin halkı tarafından altı yıl için seçilen ikişer senatörden oluşacak ve her iki yılda bir senato üyelerinin üçte biri seçilecektir. Her senatörün bir oyu olacaktır. Anayasada, Temsilciler Meclisi için toplam üye sayısı hususunda net bir sayı bulunmasa da senatör sayısı yüz olarak sabitlenmiştir. Kendi eyalet yasama organının “en kalabalık meclisi” için oy kullanma niteliklerine sahip biri, senato seçimleri için de oy kullanabilecektir.(Doğan, 2020:34)

Anayasaya göre; Otuz yaşını doldurmamış, dokuz yıldan beri Birleşik Devletleri vatandaşı olmayan ve seçildiği zaman, seçildiği eyalette ikamet etmeyen herhangi bir kimse senatör olamaz der. (<https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf>) Bir eyaletin Senato'daki temsilcilerinde bir boşalma olması halinde, söz konusu eyaletin yürütme makamı, bu boşlukları doldurmak üzere seçim emrini verecektir. Ancak, o eyalet halkı, yasanın öngördüğü şekilde yapılacak seçimle boşlukları dolduruncaya kadar eyalet yasama meclisi, eyalet yürütme makamına bu yerlere geçici atamalar yapma yetkisini verebilir.(Doğan,2020:34)

Tablo 3 :Kaynak: <https://www.gazeteduvar.com.tr/dunya/2016/11/05/abd-secimleri-sihirli-sayi-270>

2.2.3. Oy Verme ve Seçmen Yaşı

Amerika Birleşik Devletlerinde 1920 yılına kadar sadece erkeklerin oy kullanma hakkı varken bu tarihte yapılan anayasa değişikliği ile; Birleşik Devletler vatandaşlarının oy kullanma hakkı, Birleşik Devletler veya herhangi bir eyalet tarafından cinsiyet nedeniyle reddedilmeyecek veya kısıtlanmayacaktır hükmü ile kadınlara da oy kullanma hakkı tanınmıştır. Bununla beraber 23 Mart 1971 tarihinde önerilmiş, 1 Temmuz 1971'de onaylanmış olan anayasa değişikliği ile seçmen yaşı 21'den 18'e düşürülmüştür. (<https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf>)

2.3.Kongre Seçimlerine İlişkin Usuller ve Seçim Sistemleri

Amerika'da yasama organı olan Kongre üyelerinin seçim yöntemine ilişkin genel usul ve esaslar anayasanın birinci maddesinin dördüncü bölümünde düzenlenmiştir. Anayasa'ya göre

Senato ve Temsilciler Meclisi üyeleri için yapılacak seçimlerin zamanı, yeri ve ne şekilde olacağı, her eyalette o eyaletin yasama meclisi tarafından saptanacaktır. Bununla beraber Kongre, bu alanlarda yasa ile düzenleme yapma yetkisine sahiptir. Seçimlerin usul ve esaslarını belirleme de yetkili eyalet yasama organlarıdır. (Doğan,2020:34)

Amerikan Anayasası'nda Kongre'nin bir kanadı olan Temsilciler Meclisi'nin kaç üyeden oluşacağı konusunda herhangi bir hüküm bulunmamakla beraber, üyelerin her on yılda bir yapılacak nüfus sayımı esas alınarak eyaletler arasında paylaştırılması öngörülmüştür. Amerika'nın nüfusu artarken Temsilciler Meclisi'nin üye sayısı da oransal olarak artmıştır. Temsilciler Meclisi'nin üye sayısındaki bu artış 1929 yılında The Permanent Apportionment Act'ın yürürlüğe girmesi ile son bulmuş ve adı geçen yasa ile Temsilciler Meclisi'nin üye sayısı 435 olarak dondurulmuştur. Senato'da ise her eyaletten seçilen 2 üye olmak üzere toplam 100 üye bulunmaktadır. (<https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf>)

Amerika demokrasi kültüründe ön seçim sistemi ehemmiyetli bir yet tutmaktadır. Ön seçimler ilk olarak 1905 senesinde Wisconsin'de uygulanmıştır. Daha sonrasında ise 1970 senesinden sonra tüm eyaletlerde uygulanmaya başlanmıştır.(Eroğlu,2008:134)Eyaletlerde uygulanacak ön seçim türünün ne olacağına (kapalı ya da açık) o eyalette yer alan partiler karar vermektedir. Bazı eyaletlerde sadece kayıtlı parti üyelerinin katılabildiği "kapalı" ön seçimler düzenlenir. Açık bir ön seçime ise hangi partinin üyesi olduğuna veya herhangi bir parti üyeliği olup olmadığına bakılmaksızın tüm seçmenler katılabilir. Bazı eyaletlerde ön seçim yerine nadir de olsa adaylarını parti toplantısı yaparak belirleyen siyasi partiler bulunmaktadır.(https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/2016/10/secimler_kitapcik_2016.pdf)

Ön seçim uygulaması Amerikan sistemi açısından çok önemlidir. Parti genel başkanı ya da yöneticileri tarafından aday gösterilerek seçilmeyen ve ön seçimden geçerek Kongre'ye gelen üyeler, Senato ve Temsilciler Meclisi'nde kendi hür iradeleri ile hareket etmektedirler.(Doğan, 2020:36)

Amerikan Anayasası Kongre'nin genel düzenleme yapma yetkisini muhafaza ederek seçim sistemi ile ilgili düzenleme yapma yetkisi konusunda eyaletler yetkilidir. Her eyalet Kongre'ye göndereceği senatörlerin ve Temsilciler Meclisi üyelerinin seçimi hususunda kendi seçim yöntemlerini belirlemiştir. (<https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf>)

Amerika'nın bütün eyaletlerinde ortak olan seçim sistemi, dar bölge sistemidir. Dar bölge seçim sisteminde Temsilciler Meclisi üyelerinin seçimi için Amerika her birinden yalnızca bir adayın seçileceği toplam 435 seçim bölgesine ayrılmıştır. Her eyalet Temsilciler Meclisi'ne göndereceği üye sayısı kadar seçim çevresine bölünmüştür. Örneğin; Temsilciler Meclisine 53 üye gönderen California72, 53 seçim bölgesine bölünmüştür. Alaska, Delaware, Montana, Kuzey Dakota, Güney Dakota, Vermont ve Wyoming eyaletleri, Temsilciler Meclisi'nde bir üye ile temsil edildiklerinden adı geçen eyaletlerin tamamı birer seçim bölgesidir. Senato seçimleri için ise her eyalet bir seçim bölgesi olmaktadır.(Doğan, 2020:36)

Eyaletlerin kırk yedisi Kongre seçimlerinde sonucu belirlemek için bir seçim bölgesinde en fazla oy alanın kazanmasını öngören tek turlu dar bölge-basit çoğunluk sistemini uygular. Louisiana ve Georgia eyaletlerinde ise kullanılan geçerli oyların yarısından en az bir fazlasını almayı şart koşan dar bölge salt çoğunluk sistemi uygulanmaktadır. Maine eyaletinde ise tercihli tek turlu dar bölge salt çoğunluk sistemine göre senatörler ve temsilciler meclisi üyeleri belirlenmektedir.(https://ballotpedia.org/Electoral_system) Tercihli tek turlu salt çoğunluk sisteminde bir adayın kazanması için kullanılan geçerli oyların yarısından fazlasını alması

gerekmektedir. Bu sistemde seçmenler seçilmesini istedikleri adaylarını tercih sırasına göre 1.2.3.. şeklinde numaralandırılırlar. Hangi aday birinci tercih oyları toplamıyla salt çoğunluğu elde ederse; o aday kazanmış olur. Eğer bu şekilde bir aday seçimi kazanacak salt çoğunluğu sağlayamazsa en az oyu alan aday elenir ve bu elenen adayın oy pusulasındaki ikinci tercih oylarının hangi adaylara verildiği hesaplanarak diğer adayların birinci tercih oylarına eklenir. Bu işlem sonucunda da hiçbir aday salt çoğunluk sağlayamazsa kalan adaylar arasından aynı usulle en az birinci tercih oyu almış olan aday çıkarılarak aynı işlemler tekrarlanır.(Bakır, Küçükkoğlu ve Pehlivan, 1982:30)

Amerika’da Aralık 2021 itibari ile eyalet düzeyinde toplam 209 siyasi parti bulunmaktadır.(https://ballotpedia.org/List_of_political_parties_in_the_United_States) Tüm eyaletlerde örgütlenen Demokrat Parti’nin ve Cumhuriyetçi Parti’nin Amerika’nın siyasi yaşamında mühim yerleri bulunmaktadır. Bugüne kadar seçilmiş olan 46 Başkan ya Demokrat Parti’den ya da Cumhuriyetçi Parti’den olmuştur. (Doğan, 2020:36)

Amerika’da bu kadar çok sayıda siyasi parti varken; neden sadece iki büyük parti dışında Kongre’de görev yapan diğer parti mensuplarının sayısı neden bu kadar düşüktür? 117. Yasama dönemini yaşayan Temsilciler Meclisinde Demokratların 221 Cumhuriyetçilerin 209 5 sandalye ise boştur.(<https://pressgallery.house.gov/member-data/party-breakdown>) Bu durumun tek nedeni ise ülkenin neredeyse tamamında uygulanan en çok oy alanın kazandığı tek turlu dar bölge çoğunluk seçim sistemidir. (Doğan, 2020:41)

Senato seçimlerinde ise eyaletin tamamı seçim bölgesidir. Eyaletler, Temsilciler Meclisi üye seçiminde kullandıkları seçim sistemini senato seçimlerinde de kullanılmaktadırlar. İki parti sistemi sebebiyle iki senatörden biri Demokrat diğeri ise Cumhuriyetçi Partiden olmaktadır. Üç ve daha fazla adayın yarışması halinde kırk yedi eyalette en fazla oyu alan; Louisiana, Georgia ve Maine eyaletlerinde ise kullanılan geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday kazanmış olmaktadır.

Senato seçimlerinde her eyaletten sadece bir senatör seçilebilir. Hiçbir eyalet aynı seçimde iki senatörünü birden seçemez. Bunun nedeni ise hem dar bölge seçim sisteminin uygulanması hem de her iki yılda bir senatonun üçte birinin yenilenmesidir. Herhangi bir eyalette iki yıl arayla birer senatör seçildiğinde; o eyalette iki yıl sonra seçim yapılmayacağından son seçilen iki senatör birlikte dört yıl görev yapacaktır. (Doğan, 2020:41)

Senato’da bulunan 100 koltuğun 50 tanesi Cumhuriyetçi Partili,48 tanesi Demokrat Partili ve 2 tanesi ise bağımsızdır.(https://ballotpedia.org/United_States_Senate)

2.4.Amerika’ da Başkanlık ve Seçim Sistemi

2.4.1. Başkan Seçim Sistemi

Amerika Anayasası’nın 2. Maddesinin ilk bölümü başkanın nasıl seçileceğine dair bilgiler sunmaktadır. ABD Anayasası’na göre (m. 2/1/5) başkan olabilmek için; ABD’de doğmuş olmak, ABD vatandaşı olmak, en az 35 yaşında olmak ve en az 14 yıldır ABD’de ikâmet ediyor olmak gerekmektedir. Başkan yardımcısı da aynı özelliklere sahip olmalıdır. 1951 yılında Anayasa’ya getirilen 22’nci değişiklik uyarınca ise, bir kişi en fazla iki dönem başkan seçilebilmektedir.(TBMM,2017:47) Amerika’da başkanlar genellikle WASP’lardan (White,Anglo-Saxon,Protestan) seçilir. (Arı, 2004:86 akt. Akçay,2010:31)

Amerika’da Anayasa kabul edildiği esnada siyasi partiler sistemde yer almadığı için başkan seçimlerinden partilerin rolü ve etkisi olmamıştır. Fakat 1800’lerde kurulmaya başlayan siyasi partiler ilerleyen süreçlerde seçimlerde etkin rol oynamaya başlamıştır. İlerleyen zamanlarda Cumhuriyetçi Parti ve Demokrat Parti olmak üzere iki partili bir sistem oluşmaya ve egemen

olmaya başlamış ve başkan adaylarını seçmek bu iki partinin en önemli faaliyetlerinden biri haline gelmiştir.(TBMM,2017:48)

ABD’de başkanlık seçimi Kasım’ın ilk pazartesi gününden sonra gelen ilk Salı günü olmak üzere her dört yılda bir yapılır. Başkanlık seçim süreci ön seçimler ve parti toplantılarıyla başlar. Bu faaliyetler ile ana partiler başkan adaylarını belirler. Ön seçim uygulamalarında genellikle gizli oy pusulaları kullanılır. Bunun akabinde siyasi partiler aday belirleme toplantılarını yapar. Bu kongrelerden önce başkan adayları aynı zamanda başkan yardımcısı belirler. Adaylar daha sonra görüşlerini ve planlarını seçmenlere açıklamak için ülke çapında kampanya yürütür. Diğer partilerden adaylarla da tartışmalara katılabilirler.

Ön seçimler ve parti toplantılarından sonra Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Parti ulusal bir kongre düzenleyerek başkan adaylarını belirler. Parti tarafından belirlenen başkan adayı seçtiği başkan yardımcısını duyurur ve genel nüfusun desteğini kazanmak için ülke çapında kampanya yürütür. Seçim günü eyaletlerdeki nüfus kampanyasını desteklediği parti adayı için oy kullanır. Kullanılan bu oylar aslında seçim kurulunu oluşturan delegeleri belirler.(Kanat, Gültekin:2020;28-19)

Amerika’da başkanlık seçimleri iki dereceli seçim sistemiyle gerçekleştirilmektedir. Buna göre; her bir eyalette, seçiciler kuruluna seçilecek ikinci seçmenler belirlenmektedir. (Çirkin,2019:192) İkinci seçmeni seçme nedenleri olarak şunlar söylenebilir. ABD başlı başına bir kıta, geniş, mesafe fazla ve sonuçların alınmasının zor olması ve halkın kimi seçeceğini kestiremediklerinden onlara güvenemiyorlar. Bu da 2. seçmene ihtiyacına sebep oluyor. (Akçay,2010:31)

Her bir eyalet, senatodaki senatör sayısı ve Temsilciler Meclisindeki temsilci sayısının toplamı kadar ikinci seçmen belirlemektedir. Her bir eyalet nüfusuna bakmadan en az 3 adet ikinci seçmeni seçiciler kuruluna göndermektedir. Seçimde toplam 538 seçmenin 270’nin oyunu alan aday başkan olur .Başkan seçiciler kurulunun salt çoğunluğuyla seçilmektedir. Bu seçimde aynı zamanda başkan yardımcılığı seçimi de yapılmakta ve o da başkan gibi salt çoğunluk ile seçilmektedir. Seçim sonrası herhangi bir aday seçiciler kurulunda salt çoğunluğa erişemezse Temsilciler Meclisi devreye girmekte ve en çok oyu alan 3 aday beraber oylanır. Bu oylamanın sonunda da oyların çoğunluğunu alan aday başkan seçilir. Ancak bu oylamada; her bir Eyaletin, mecliste kaç temsilcisi bulunduğu bakılmaksızın, bir oy hakkı bulunmaktadır. Başkan ve başkan yardımcısının seçilebilmesi için seçiciler kurulunda salt çoğunluğun sağlanması gerekir. Ancak bu sağlanamazsa son sözü başkanlar için Temsilciler Meclisi, başkan yardımcısı için Senato söyler.(Çirkin,2019:193)

Tablo 4 :Seçim Kurulu Oy Dağılımı.

Kaynak:<https://www.usa.gov/election#:~:text=The%20president%20must%3A,United%20States%20for%2014%20years>

Seçiciler kurulu oluşurken; kazananın her şeyi aldığı, basit çoğunluk seçim sistemi esas alınmaktadır. Bir eyalette en çok oyu alan aday o eyaletteki ikinci seçmenlerin tamamını kazanmaktadır. Bu yüzden adil bir temsilden ziyade çoğunluğun hangi tarafta olduğuna göre popüler oy esası vardır. Bahse konu sistem Nebraska ve Maine eyaletlerinde tam olarak uygulanmamaktadır. Bunlarda aynı mantıkla çoğunluk seçim sistemiyle ikinci seçmenleri belirler. Diğer tüm eyaletlerde ise bütün eyalet bir seçim bölgesi olarak düşünülmektedir. Bu da çok az sayıdaki oy farklarıyla başkanın kim olacağına belirlenmesi anlamına gelmektedir.

Sonuç olarak; Amerika Başkanlık seçimleri yasama organı seçimlerinde olduğu gibi başkanlık seçimlerinde de çoğunlukçu demokrasi anlayışı vardır. Bu sistemde demokrasi ve temsilde adalet anlamında önemli sorunlar mevcuttur. Uygulanan bu seçim sistemleri nedeniyle, halkın çoğunluğu farklı bir yönde tercihte bulunmuş olsa da bu oyların temsili tam aksi yönde olabilmektedir. Bu sistem temsilde adalet ilkesi açısından çok büyük sorunlar barındırmaktadır. Ancak yönetimde istikrar anlamında başarılıdır çünkü her şartta bir başkan yarışı kazanmakta ve tek başına yürütme organını kazanmaktadır. Karmaşa ve koalisyon görülme ihtimali mevcut değildir.(Çirkin,2019:195)

Amerika'da başkan seçildikten 2 ay sonra koltuğuna oturur çünkü

- Kıtanın büyük olmasından dolayı sonuçlarının alınmasının uzun sürmesi
- Başkan'a seçildikten sonra kabine oluşturması için süre verilmesindedir

Bu 2 aylık süre zarfında eski başkan görevine devam eder. Ancak eski başkan, sadece rutin işleri, gündelik işleri yapar, büyük işlere girişemez.(care taker) Bu yüzden ona topal ördek denir.(Akçay,2010:31)

2.4.2.Başkanın Görev ve Yetkileri

Amerika Anayasası'nın 2. Maddesinin ilk bölümünde yürütme yetkisinin Amerika Başkanına ait olduğu yazılır.(<https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf>) Anayasa başkanın görev ve yetkilerini detaylı bir şekilde saymakta olup başkanın yardımcısına,

kabinesine ya da diğer federal yetkililere belli idari görevleri vermemektedir. Anayasa'nın 2.maddesinin başkan seçimi ve ile ilgili bölümünün akabinde başkanın yetki ve sorumluluklarına ait bilgiler yer almaktadır.(TBMM, 2017:49)

ABD Başkanı,

- Hükümetin başı, uygulanacak programların koordinatörü,
- Parti lideri
- Çıkacak yasaları belirleyen kişi
- Dış Politikada esas karar veren kişi (ancak yetkileri sınırsız değildir. Bazı kararlarının Kongre tarafından tasdik edilmesi gerekir.)
- Silahlı Kuvvetlerin başkomutanı
- Devlet başkanı
- Kongre önünde siyasi sorumluluğu olmayan bir hükümet şefi
- Bazılarına göre ise seçilmiş kraldır.(<http://www.2023.gen.tr>, 2010)

Amerika başkanı, ülkenin dış siyasetini yürütmektedir. Başkan uluslararası antlaşmaları imzalayıp, büyükelçi ataması yapmaktadır. Ancak Başkan dış siyasetin yürütülmesi konusunda alınacak kararlarda Senato'nun onayına ihtiyacı vardır. Bu durum da kongre ile başkanın ortak müşterekte buluşmasını sağlar. Başkanın kongrenin yasa yapımı sürecinde yetkisi bulunmamaktadır. Sadece her yasama yılının başlangıcındaki konuşmasında kongreye yasa yapım süreci ile ilgili rapor sunabilir veya mesaj yollayabilir. Başkan yasama sürecinde pasif olsa da kongrede onaylanan yasaları veto etme yetkisine sahiptir. (Helvacıoğlu,2018:40) Başkanlar veto yetkilerini bugüne kadar 2564 defa kullanmıştır. Bunların 1066 tanesi cep vetosu, 1498'i normal vetodur. Şimdiye kadar 110 veto, Kongrede nitelikli çoğunluk sağlanarak geçersiz kılınmıştır. 1933-1945 yılları arasında başkanlık yapan Franklin D. Roosevelt, toplam 635 kez veto yoluna başvurarak, bu yetkiye en çok başvuran başkan olmuştur.(TBMM, 2017:51) Başkanlar Kongrede yaptığı yıllık ve özel konuşmalarda, gerekli

olduğuna inandığı yasaların yaşama geçirilmesini de önerebilmektedir. Bu durum, kamuoyu oluşturmak ve Kongre üyelerini belli bir konuda yasama faaliyetine girişmeye teşvik etmekten ibarettir, yürütmenin yasa tasarısı hazırlamak gibi bir yetkisi bulunmamaktadır.(TBMM, 2017:52)

Siyasi parti lideri kimliği de bulunan başkanlar kamuoyu geliştirecek ve böylelikle Kongredeki yasama çalışmalarının akışını etkileyecek bir konuma sahiptir. Başkanlar Kongre ile ilişkilerini geliştirmek amacıyla Beyaz Saray'da "Kongre ile Bağlantı Bürosu" oluşturmuşlardır. Başkanların diğer önemli yetkisi ise yürütme kararnamesi çıkartma yetkisine sahiptir. Bu durum Anayasa ya da diğer yasalarda bulunmamakla beraber ortaya çıkış sürecinin 1793'e kadar gittiği bilinmektedir.(TBMM, 2017:52)

Başkanın kuvvetler ayrılığının bir sonucu olarak siyasi sorumluluğu yoktur. Cezai sorumluluk mekanizması impeachment olarak adlandırılan durum vatana ihanet suçu şeklinde adlandırılmaktadır. Kongre, başkanı impeachment ile suçlayabilmektedir. Bugüne kadar iki ABD başkanı (Andrew Johnson, Bill Clinton) impeachemnt sürecine girmiştir fakat sürecin uygulandığı bir başkan olmamıştır.

3.Türkiye'de Uygulanan Seçim Sistemleri ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

3.1.Cumhuriyet Öncesi Dönem

Osmanlı Devletinde ilk seçimler 1877'de yapılmıştır. Kanun-u Esasi'de seçim kuralları olduğu halde Meclis-i Vükela'da çıkarılan Talimat-ı Muvakkate (Geçici Yönetmelik) hükümleri uygulanmıştır. Osmanlı'da seçimler için uygulanan mevzuat başta Kanun-u Esasi, Talimat-ı Muvakkate, Beyanname ve bir de seçilecek Mebusların vilayetlere göre mebus dağılımını gösteren cetvelden oluşmuştur. 1876 Kanun-u Esasi'nin Meclis-i Mebusan seçimleri ile ilgili olarak öngördüğü esaslar şunlardır.(Bakır, Küçüköğlü ve Pehlivan,1982:70)

- Her 50 bin erkek Osmanlı vatandaşı bir milletvekili seçecektir (md. 65).
- Seçimler 4 senede bir gizli oy ile yapılacaktır (md. 66-69).

Türkiye'deki ilk seçimler bu Anayasa'ya göre değil de Talimat-ı Muvakkate adlı bir belgeye göre yapıldığından bu belgedeki esaslara da değinilecektir. (Armağan, 1968: 51).

1. Bu talimat yalnız ilk içtima devresi için uygulanacaktır. Talimat-ı Muvakkate, seçimlerin "bu defaya" değil "bu seneye mahsus" olduğunu bildirmiştir.
2. Mebus sayısının asgari haddi tespit edilmiştir. Mebus sayısı yapılacak olan seçimlerde 80'i Müslim, 50'si gayrimüslimdir (md. 1).

Kanun-u Esasi seçim usulünü yani seçimlerin tek dereceli mi yoksa iki dereceli mi olacağını açıkça belirtmemiş olmakla birlikte seçmenlerin seçecekleri mebuslardan söz eden 72. Madde, "birinci seçmen- ikinci seçmen" ayrımı yapmadığından tek dereceli seçim sistemine daha yakın görünmektedir. Buna karşılık Talimat İki dereceli usulü benimsemiştir. Karışık bir durum arz eden bu konuda kesin bir yargıya varmak mümkün görünmemektedir (Armağan, 1968: 55). Seçimlerde basit çoğunluk yöntemi uygulanmış ve en çok oyu alan kişi mebus seçilmiştir.

İlk Meşrutiyet döneminin ikinci yılında hazırlanan ancak padişah tarafından onaylanmayan seçim kanunu taslağı otuz yıl sonra meclis tarafından onaylanarak 3 Ağustos 1908'de yürürlüğe girmiş ve II.Meşrutiyetin ilk seçimleri yürürlüğe giren bu yasayla yapılmıştır.(Gültekin,2006:51)

II. Meşrutiyet döneminde yapılan seçimlerin yasal dayanağı olan İntihab-ı Mebusan Kanunu Osmanlı Devletinde bazı değişiklikler yapılarak 1942 yılına kadar yapılan tüm seçimlerde uygulanmıştır (Karamustafaoğlu, 1970: 106 akt. Gültekin,2006:51)

1908 seçimleri İntihab-ı Mebusan Kanunu kapsamında yapılan ilk seçimlerdir. Siyasal hayatta siyasi partilerin yarıştığı ilk seçimlerdir ve iki dereceli seçim sistemi uygulanmıştır.(Gültekin,2006:53)

3.1.2. Kurtuluş Savaşı Döneminde Seçim Sistemi

Osmanlı döneminin son genel seçimleri 1919 yılında yapılmıştır. Seçimler İntihab-ı Mebusan Kararnamesi uyarınca Aralık 1919'da yapılmış ve Müdafaa-ı Hukukçu adaylar mecliste büyük bir çoğunlukla seçimleri kazanmıştır. (Gültekin,2006:55)

1920 parlamentosu normal seçimler sonucunda oluşmamıştır. Olağanüstü dönem seçimi kabul edilebilir. (Armağan, 1968: 66) Seçimlerde uygulanacak usul ve esaslar için "İntihab Hakkında Tebliğ" yayımlanmış ve seçimler buna göre yapılmıştır. 19 Mart 1920 seçiminin hukuki kurallarını belirtmek açısından tebliğ hükümleri şöyledir.(Bakır, Küçüköğlü ve Pehlivan, 1982: 123)

- Bu meclis için seçilecek olanlar yine intihab-ı Mebusan Kanunu'nun aradığı şartlara uyacaklardır
- Seçimde livalar esas alınacaktır (md. 3).

- Her livadan 5 üye seçilecektir (md. 4).
- Seçim, her livada aynı günde yapılacaktır (md. 5).
- Seçim gizli oyla ve mutlak çoğunluk yöntemine göre olacaktır (md. 8).

Seçim kurallarının belirtildiği üzere seçimde kullanılacak yöntem açısından önemli bir farklılık göze çarpmaktadır. Bu tarihe kadar yapılan seçimlerde basit çoğunluk yöntemi uygulanmış, 1920 seçimlerinde mutlak çoğunluk sistemine göre yapılmasıdır. Seçim yapılmış, seçimlerde gizli oy esasına göre yapılmıştır (Gültekin,2006:57)

3.1.3.Cumhuriyet Döneminde Seçim Sistemi

Ülkemizde seçim sistemleri çok partili siyasal sisteme geçiş ile uygulanmaya başlanmıştır.1946 yılından 1960 yılına kadar yapılan seçimlerde çoğunluk sistemi uygulanmış 1961 yılından yapılan seçimlerden günümüze kadar yapılan seçimlerde ise nispi temsil sistemi uygulanmıştır.(Doğan,2020:12) Şimdi ülkemizde günümüze kadar uygulanan seçim sistemlerinden bahsedilecek ve en son 2018 yılında yapılan değişiklikler ile beraber bu çalışma hazırlanırken Meclisten geçerek yasallaşan seçim kanununun da değişikliklerden bahsedilecektir.

3.2.Liste Usulü Çoğunluk Sistemi

Bu seçim sisteminin en önemli özelliği, her partinin seçim çevresinde seçilmesi gerekli temsilci kadar aday ismini bir liste şeklinde düzenleyerek seçimlerde seçmenlere sunmaları ve seçmenlerinde tercih ettikleri listeye oy vermeleridir. Bu sistem tek turlu ya da iki turlu uygulanabilir. Ülkemizde uygulanan sistem ise tek turlu olmuştur. Bu sistem artık-eksik temsil oluşturulduğundan demokratik ülkelerde artık uygulanmamaktadır.(Teziç,2003:282 akt. Doğan,2020:12)

Bu sistem Türkiye’de 1946, 1950, 1954, 1957 genel seçimlerinde ve son olarak 1961 Cumhuriyet Senatosu seçimlerinde uygulanmıştır. Bu sisteme getirilen eleştiri ise, büyük partiler lehine önemli bir avantaj sağlayıp, küçük partilerin parlamentoda temsil edilmesine olanak tanımasıdır. Liste usulü çoğunluk sisteminde bir seçim çevresinde bir oy farkla da olsa çoğunluğu elde eden parti, o seçim çevresindeki bütün milletvekillerini çıkarmış olmaktadır. Temsilde adalet sağlayamayan liste usulü çoğunluk sistemi yönetimde istikrar sağlamış olup; 1946, 1950, 1954 ve 1957 seçimleri sonucu tek partili hükümetler kurulmuştur.(Doğan,2020:14)

3.3. Çevre Barajlı d’Hondt Sistemi

Çevre barajlı d’Hondt sistemi ülkemizde uygulanan ilk nispi seçim sistemidir.1961 Anayasası seçim sistemi öngörmemiş bu konuda kararı parlamentoya bırakmıştır. 25 Mayıs 1961 tarihli 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile ilk kez nispi temsil sistemini getiren kanundur.1961 yılına kadar uygulanmamış olan bu sistemde en önemli sorun siyasi partilerin elde ettikleri milletvekili sayısının hangi yöntemlerle hesaplanacağı olmuştur. Bahse konu kanununun 32. maddesinde hesaplama yöntemi olarak d’Hondt sisteminin yanında, baraj sınırlaması da getirilmiştir. Kanunun öngördüğü şekliyle 1961 milletvekili seçimlerinde ve 1964 Cumhuriyet Senatosu seçiminde uygulanan bu sistem her görüşün parlamentoda temsil edilmesini zorlaştırmıştır. 1961 seçiminde uygulanan çevre barajlı d’Hondt sistemi ne temsilde adaleti ne de yönetimde istikrarı sağlamıştır.(Doğan,2020:17)

3.4. Milli Bakiye Usulü

1965 yılında yapılacak seçimlerden kısa bir süre önce 13 Şubat 1965 tarih ve 553 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile nispi temsilin milli bakiye sistemi kabul edilmiştir.(Yılmaz,2004:67) Temsilde adalet ilkesinin neredeyse tam anlamıyla uygulandığı bu sistem 1965 Milletvekili

Seçimlerinde ve 1966 Cumhuriyet Senatosu yenileme seçimlerinde uygulanmıştır. Milli bakiye sisteminin uygulandığı seçimlerde tek partili hükümetler istisna; koalisyonlar asıldır. Bu sistemde ön plana adalet ilkesi çıkarken, fayda ilkesi geri planda kalmıştır.(Doğan,2020:18)

3.5. Barajsız (Klasik) d'Hondt Sistemi

Adalet Partisinin 4 yıllık hükümet döneminin akabinde 12 Ekim 1969 tarihinde genel seçimler yapılmıştır. Hükümet zaten başından beri karşı olduğu Milli Bakiye Usulünü seçimlerden 7 ay önce barajlı d'Hondt yöntemini benimseyen 1036 sayılı yasa kabul edilmiştir. Lakin Anayasa Mahkemesi 6 Mayıs 1968 tarihinde barajlı sistemin adil bir yöntem olmadığını değerlendirerek Anayasa'nın 55. maddesindeki serbestlik ilkesine aykırı olduğunu tespit etmesiyle baraj uygulamasını iptal etmiş ve seçim yöntemi olarak klasik, barajsız d'Hondt sistemi belirlenmiştir. Böylece milli bakiye usulünden vazgeçilerek büyük partilerin çıkarına olacak şekilde seçim yöntemi tekrar değiştirilmiştir.(Bakır, Küçükoglu ve Pehlivan,1982:109)

Temsilde adalet ilkesi bağlamında incelendiğinde milli bakiye sisteminden sonra gelen bu sistem 1969, 1973, 1977 Milletvekili Seçimlerinde; 1968, 1973, 1975, 1977, 1979 Cumhuriyet Senatosu Seçimlerinde uygulanmıştır. Görece küçük siyasi partilerin de meclise girdiği bu seçim sistemi ile sadece 1969-1973 yılları arasında Adalet Partisi tek başına iktidar olmayı başarmış 1973-1980 yılları arasında Türkiye koalisyonlarla yönetilmeye çalışılmıştır.(Doğan,2020:19)

3.6. Çifte Barajlı d'Hondt Sistemi

Türkiye'de 12 Eylül 1980 tarihinde bir darbe yaşanmış ve siyasi faaliyetlere ara verilmiştir. 10 Haziran 1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nda hâlihazırda uygulanmakta olan nispi temsil sisteminden vazgeçilmemiş bunun yanında istikrarı sağlayıcı tedbirler alınması yoluna gidilmiştir. Daha önce uygulanmakta olan çevre barajına ek olarak ülkede ilk defa %10 ülke barajı uygulaması getirilmiş ve yapılan seçim sonucunda bu %10'luk ülke barajını aşamayan siyasi partilerin meclise girmeleri mümkün olamamaktadır.(Gül,2014:73)

Çift Barajlı d'Hondt sisteminin çalışma esasları ise şu şekilde olmaktadır. Siyasi partiler tarafından aday gösterilen temsilcilerin meclise girebilmeleri için öncelikle bahse konu partinin ülke genelinde uygulanan %10'luk barajı geçecek oy oranına sahip olması gerekmektedir. Bu barajı geçen partinin ise bir seçim çevresinde milletvekili çıkarabilmeleri için de ayrıca o seçim çevresinin barajını geçebilecek oy oranına ulaşması gerekmektedir. Bu sistemin amacı siyasi istikrarın sağlanması olarak görülebilir. Bundan dolayı çift barajlı yapısıyla parlamentoya girecek parti sayısını azaltıcı ve temsilde adalet ilkesini olumsuz etkileyen özelliklere sahiptir.(Doğan,2020:20)

3.7.Kontenjan Adaylığı

1983 seçimleriyle tek başına iktidara gelen Anavatan Partisi (ANAP) mecliste çoğunluk partisi olmasının da etkisiyle seçim sisteminde bazı değişiklikler yapmayı uygun görmüştür.400 olan milletvekili sayısı 450'ye çıkmış, en az 7 milletvekili çıkararak iller birden fazla seçim çevresine bölünmüş konumuz açısından önemli olan kısım ise 3377 sayılı kanunla altı ve daha fazla milletvekili çıkaracak illerin 4, 5 ve 6 milletvekili çıkaracak seçim çevresinde siyasal partilerin birer kontenjan adayı göstermeleri yasaya bağlanmıştır.(<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19476.pdf>)

1987 ve 1991 milletvekili seçimlerinde çift barajlı d'Hondt usulüne ek olarak kontenjan adaylığı uygulaması da eklenmiştir. Bu sayede hem nispi temsilden hem de tek adlı çoğunluk

sisteminden oluşan karma bir sistem uygulanmıştır. Bu uygulama, temsilde adalet ilkesini liste usulü çoğunluk ilkesinden sonra en fazla zedeleyen seçim sistemi olmuştur.(Doğan,2020:22)

3.8. Ülke Barajlı d'Hondt Sistemi

Yukarıda da anlatıldığı üzere Türkiye'de bugüne kadar birçok farklı seçim sistemleri uygulanmıştır. Temsilde adalet ile yönetimde istikrar uçları arasında geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Yelpazenin bir ucunda Liste Usulü Çoğunluk, diğer ucunda ise Milli Bakiye Sistemi yer almaktadır. Geniş bölge listeli basit çoğunluk sistemi temsilde adaleti en çok ihmal eden seçim sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Tuncer,2006:169)

Türkiye'de halihazırda ülke çapında kullanılan toplam geçerli oyların en az %7'sini geçen siyasi partilere d'Hondt sistemi uygulanarak kazanacakları milletvekili sayısını belirleyen bir sistemdir.(<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220406-1.htm>) d'Hondt sistemi; öncelikle temsilde adaleti sağlayan nispi temsil sistemlerindedir. Ayrıca, genellikle büyük partiler lehine sonuçlar ortaya çıkararak parçalanmış parlamento yapısını engellemekte ve yönetimde istikrara fayda sağlamaktadır.(Çirkin,2019:214-215)

Uygulanan d'Hondt sistemi, temsilde adaleti sağlamaya yöneliktir. Yüzde yedilik ulusal düzey seçim barajı ise yönetimde istikrarı hedeflemektedir.(Bulut,2010:7)

Seçim Sistemleri	Uygulandığı Seçimler
Çoğunluk Sistemi	
Liste Usulü Çoğunluk	1946, 1950, 1954, 1957 Milletvekili 1961 Cumhuriyet Senatosu Seçimleri
Nispi Temsil Sistemi	
Çevre Barajlı d'Hondt	1961 Milletvekili / 1964 Cumhuriyet Senatosu Seçimleri
Milli Bakiye	1965 Milletvekili / 1966 Cumhuriyet Senatosu Seçimleri
Barajsız d'Hondt	1969, 1973, 1977 Milletvekili Seçimleri 1968, 1973, 1975, 1977, 1979 Cumhuriyet Senatosu Seçimleri
Çifte Barajlı d'Hondt	1983 Milletvekili Seçimleri
Çifte Barajlı d'Hondt + Kontenjan	1987, 1991 Milletvekili Seçimleri
Ülke Barajlı d'Hondt	1995, 1999, 2002,2007 Milletvekili,2015 Haziran,2015 Kasım Seçimleri

Tablo 5:Çok Partili Dönemde Uygulanan Seçim Sistemleri (Kaynak: Tuncer,2006:169)

3.9.Seçimlerde Yeni Dönem: İttifak Düzenlemesi

13 Mart 2018 tarihinde 7102 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, TBMM'de kabul edilmiştir. Toplam 26 maddeyi içeren bu kanun teklifi ile milletvekili seçimlerinde siyasi partilerin ittifak yapmasına yönelik kanuni altyapı hazırlamıştır. Bu kapsamda, ilk olarak ittifakın geçerli oyların %10'u geçtiği takdirde bu ittifaka dâhil olan siyasi partilerin her biri tek

başlarını ülkede uygulanan %10'luk seçim barajını geçmese dahi barajı geçmiş sayılıyorlardı. Bunun bir sonucu olarak uygulanan baraj sistemi herhangi bir ittifakta yer alan partiler için de değişmiş oluyordu.(Miş, Duran, 2018:26)

Yukarıda açıklanan ittifak sistemi 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nun 12. maddesi "seçim ittifakı" başlığı altında düzenlenmiştir. Bahse konu maddede seçim ittifakına ilişkin yasal düzenleme şu şekildedir,

Madde 12/A- (Ek: 13/3/2018-7102/15 md.)

Seçimlere katılma yeterliliği taşıyan siyasi partiler, ittifak yaparak seçime katılabilir. İttifak yapan siyasi partiler, kendi aday listelerini verir.

İttifak yaparak seçime katılma kararı alan siyasi partiler, seçimin başlangıç tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde, genel başkanların imzalarını ihtiva eden ittifak protokolünü Yüksek Seçim Kuruluna teslim eder. Aday listelerinin teslim edilmesi için belirlenen tarihten iki gün öncesine kadar, aynı usulle ittifak protokolünde değişiklik yapılabilir.

Siyasi partiler, aday listelerinin teslim edilmesi için belirlenen tarihten üç gün öncesine kadar, Yüksek Seçim Kuruluna bildirimde bulunmak suretiyle ittifaktan vazgeçebilir. Bu durum, Yüksek Seçim Kurulunca aynı ittifak içerisindeki diğer siyasi partilere derhal bildirilir. Vazgeçme halinde, ittifak diğer partiler arasında devam eder. İttifaktan vazgeçmenin bildirilmesini takip eden gün saat 17.00'ye kadar, ittifak içerisindeki diğer siyasi partiler ittifak protokolünü değiştirebilir veya ittifaktan vazgeçebilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile seçim ittifakına ilişkin diğer hususlar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir. (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2839.pdf>)

Ayrıca yapılan bu düzenleme sonucunda ittifak yapan partilerin oy pusulasında yer alma durumu ile ilgili de açıklama getirilmiştir. Bu kapsamda ; "ittifak yapan siyasi partiler, kuraya ittifak olarak dâhil edilir ve oy pusulasında yan yana yer alır. Bu partilerin ittifak içerisindeki sıraları da kurayla belirlenir. İttifakın unvanı yoksa ittifak unvanı bölümüne yalnız "İTTİFAK" ibaresi yazılır. Unvanı olmayan ittifakın birden fazla olması halinde, bunlar başvuru sırasına göre numaralandırılır. İttifak unvanı bölümü ile aralarındaki boşluk dâhil ittifak yapan siyasi partilerin sütunlarının tamamı ittifak alanıdır."

(<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2839.pdf>)

Son olarak 2839 sayılı kanunun 33.maddesi ittifakın elde edeceği milletvekili sayısının belirlenmesine yönelik bilgiler içermektedir. Bu kapsamda,

"İttifakın elde edeceği milletvekili sayısının hesaplanmasında, ittifak yapan siyasi partilerin toplam oyu esas alınır. İttifakın elde ettiği toplam milletvekili sayısı, ittifak yapan siyasi partiler arasında her birinin aldığı geçerli oy sayısı esas alınarak bu maddedeki usule göre paylaşılır. Buna göre, ittifak yapan siyasi partilerin toplam oyu esas alınarak, ittifakın

kazandığı toplam milletvekilliği sayısı belirlenmekte ve bu milletvekillikleri daha

sonra ittifak içindeki partilere dağıtılmaktadır.(Çirkin,2019:239)

3.10.Seçim Barajı ve İttifaklarda Yeni Düzenleme

Bu çalışmaya başlanıldığı esnada Kanun teklifi olarak Meclis Başkanlığına sunulan ve komisyon ve Genel Kurul görüşmelerin akabinde kabul edilerek yasalaşan Milletvekili Seçimi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile seçim sisteminde yeni bir döneme girilmiştir.

Kanun teklifin genel gerekçe kısmında neden böyle bir değişikliğe ihtiyaç duyulduğu açıklanmıştır. Konumuz kapsamında bu gerekçelere bakmak yerinde olacaktır. Buna göre; Bu kanun teklifi ile 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanununda %10 olarak ülke seçim barajının %7'ye indirilmesi hedeflenmektedir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile yönetimde istikrar ilkesinin güçlendirildiği ilkesi göz önüne alındığında, değişikliklerle ülke seçim barajında bir miktar indirim yapılarak daha fazla partinin Meclis'te temsili dolayısıyla temsilde adalet perspektifinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. İttifakı oluşturan siyasi partilerin her birinin çıkaracağı vekil sayısı, her seçim bölgesinde ittifak içinde elde ettiği oy sayısı esas alınarak genel D'hondt uygulamasıyla belirlenir. Önerilen bu değişim ile siyasi partilerin tüzel kişiliklerine destek verilmiş ittifak oluşturmayı hedefleyen ortak amaç ve hedefler yanında program ve ittifak dışı hedefler itibariyle ittifak içinde görünür olan her partinin ittifak dışında görünürlüğü güçlendirilmiştir. Ayrıca siyasi parti tercihlerinde, belirli ortak hedef veya hedefler ötesinde, seçmen iradesinin kendi partisi dışında başka partilere yansımaması da gözetilmektedir.

Özet olarak bu Kanun Teklifi ile ülkemizin yükselmiş olan demokrasi çitasının ve standardının daha da yükselmesi demokratik ülkeler arasında yerinin daha da sağlamlaşması Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile ulaşılan yönetimde istikrarın temsilde adalet ile güçlendirilmesi amaçlanmaktadır denilmiştir.(<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-4284.pdf>) Yukarıda genel gerekçesi aktarılan Kanun Teklifi 6 Nisan 2022 tarihinde Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bunun bir sonucu olarak uzun yıllardır ülkemizde uygulanmakta olan %10 ülke barajı %7'ye çekilmiş ve 2018 yılında yapılan değişiklik ile hayatımıza giren seçim ittifakları da yeniden düzenlenmiştir.

4.Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

2017 Anayasa değişikliği ile Türkiye'de uygulanmakta olan hükümet sisteminde radikal değişiklikler öngörülmüştür. Bahse konu değişikliğin 18. Maddesinde belirttiği üzere “birlikte yapılan TBMM ve cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihte” yürürlüğe girmiştir. 24 Haziran 2018'de ilk TBMM ve cumhurbaşkanlığı seçimleri aynı anda gerçekleşmiştir. Seçilen cumhurbaşkanı 9 Temmuz 2018'de yemin ederek göreve başlamıştır. Anayasal olarak geçerli yeni bir hükümet sistemi vücut bulmuştur. (<https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/02/20170211-1.htm>)

Yeni bir dönem başlatan “Türk başkanlık sistemine” ilişkin bazı özellikler şu şekildedir:

- Yürütme erki düalist yapıdan çıkarak monist bir kimliğe bürünmüştür. Yürütme organı sadece Cumhurbaşkanı tarafından temsil edilmektedir. Bakanlar doğrudan Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Tüm bakanlıklar Cumhurbaşkanı tarafından düzenlenmekte ve onun tarafından atanmaktadır.
- Cumhurbaşkanının aracısız olacak şekilde doğrudan halk tarafından seçilmesi yeni sistemin en temel özelliğidir.
- TBMM, cumhurbaşkanı seçimlerinin yenilenmesini karar verirken kendi seçimlerinin de yenileneceğini göze almaktadır. Bu durum parlamenter hükümet sisteminin bir özelliğidir.
- Cumhurbaşkanı da kendi seçimlerinin yenilenmesini göze alarak TBMM'yi feshetme kararına sahiptir. Bu durum da parlamenter hükümet sistemine benzemektedir.
- Başkanlık sisteminin en önemli özelliği olan aynı kişinin hem yasama da hem de yürütme de görev alamaması bu sistem içinde geçerlidir.

- Parlamenter sistemde olduğu gibi bu sistemde yürütme organının kanun tasarısı hazırlama ve teklifte bulunma vb. yetkileri mevcut değildir. Bu durum başkanlık sisteminin bir özelliğidir.

Yukarıdan anlaşıldığı gibi bu sistemde parlamenter sistem özellikleri görülse de başkanlık sistemi özellikleri ağır basmaktadır.(Sönmez,2022:73)

4.1.Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanı Seçim Sistemi

Ülkemizde 1982 Anayasasının kabulü ile birlikte Cumhurbaşkanının seçimi konusunda yetki Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiştir. Anayasanın 101.maddesine göre;

Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kırk yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim yapmış kendi üyeleri veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip Türk vatandaşları arasından yedi yıllık bir süre için seçilir.

Cumhurbaşkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri dışından aday gösterilebilmesi, Meclis üye tamsayısının en az beşte birinin yazılı önerisiyle mümkündür. Bir kimse, iki defa Cumhurbaşkanı seçilemez.

Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği sona erer.

Cumhurbaşkanının seçimini düzenleyen 102.maddeye göre ise;

Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir. Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı halinde değilse hemen toplantıya çağrılır.

Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından otuz gün önce veya Cumhurbaşkanlığı makamının boşalmasından on gün sonra Cumhurbaşkanlığı seçimine başlanır ve seçime başlama tarihinden itibaren otuz gün içinde sonuçlandırılır. Bu sürenin ilk on günü içinde adayların Meclis Başkanlık Divanına bildirilmesi ve kalan yirmi gün içinde de seçimin tamamlanması gerekir

En az üçer gün ara ile yapılacak oylamaların ilk ikisinde üye tamsayısının üçte iki çoğunluk oyu sağlanamazsa üçüncü oylamaya geçilir, üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğunu sağlayan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur. Bu oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu sağlanmadığı takdirde üçüncü oylamada en çok oy almış bulunan iki aday arasında dördüncü oylama yapılır, bu oylamada da üye tamsayısının salt çoğunluğu ile Cumhurbaşkanı seçilemediği takdirde derhal Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimleri yenilenir. Seçilen yeni Cumhurbaşkanı göreve başlayıncaya kadar görev süresi dolan Cumhurbaşkanının görevi devam eder.

Ak Parti 2002 yılında yapılan seçimleri kazanmış ve 2007 yılında yapılacak cumhurbaşkanı seçimlerinde de cumhurbaşkanını seçecek çoğunluğu elde etmiştir. Ancak seçimlerin yapıldığı 2007 yılında askeri vesayet siyasete doğrudan müdahale etti. Bu zamanda 27 Nisan E-Muhtırası olarak tarihe geçen askeri müdahale yaşandı. CHP meclise yapılan seçimi Anayasa Mahkemesine taşıdı ve tarihe 367 kumpası olarak geçen hadise sonrasında Ak Parti anayasa değişikliğine gitti ve 2007 yılında yapılan referandum sonucunda cumhurbaşkanını doğrudan halkın seçme prensibi anayasa girdi.(Fedayi,2020:135)

Yapılan bu anayasa değişikliği sonrasında Anayasasının 101 inci maddesine Cumhurbaşkanının halk tarafından seçileceği esas eklenmiştir. Cumhurbaşkanının görev süresi 5 yıl olmuş ve bir kimsenin en fazla iki defa seçilmesi sınırı getirilmiştir. Ayrıca Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu

oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış bulunan iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü veya seçilme yeterliğini kaybetmesi halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı seçilmiş olur. (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/06/20070616-1.htm>)

24 Haziran 2018 yılından itibaren ülkemizde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi uygulanmaktadır. Türkiye’de o güne kadar Cumhurbaşkanı seçilen kişinin mensup olduğu siyasi parti ile ilişkisi kesilirken artık Türkiye’de partili cumhurbaşkanlığı dönemi başlamıştır.

Cumhurbaşkanlığı Seçim Kanununda da bazı değişiklikler ve yenilikler yapılmıştır. Bu kapsamda Seçim sistemi ve uygulanması başlıklı 4. Maddenin 3.fıkrasına göre “oylamalara tek adayla gidilmesi hâlinde, oylama referandum şeklinde yapılır. Geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilir. Oylamada, adayın geçerli oyların salt çoğunluğunu alamaması hâlinde seçim yenilenir ve kesin sonuçların ilânından sonra gelen kırkbeşinci günü takip eden ilk Pazar günü sadece Cumhurbaşkanı seçimi yapılır.

Cumhurbaşkanlığına aday gösterilme usulünde de değişikliğe gidilmiş ve bu kapsamda, “Siyasi parti grupları, En son yapılan milletvekili genel seçiminde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler, En az yüzbin seçmen aday gösterebilir.” denmiştir.

(<https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6271.pdf>)

5.Amerika Başkanlık Seçimi ile Türkiye Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Cumhurbaşkanlığı Seçiminin Karşılaştırılması

210

ABD Başkanlık sistemi ile Türkiye Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde yürütme güçleri Başkan ve Cumhurbaşkanıya aittir. İki sistemde de yürütme gücü monark bir yapıdadır. İki sistemde de Başkan (Cumhurbaşkanı) halk tarafından seçilmekte ve ikisi de siyasi parti üyesi olabilmektedir.(Gülener ve Miş, 2017: 75-76)

Amerika’da Başkan iki türlü seçim ile 4 yıllık görev süresi için salt çoğunluk aranarak seçilmektedir.(Miş, vd., 2017: 162). Üstelik Başkan en fazla iki kez aday olabilmektedir. Bu durumda Başkan toplamda en fazla 8 yıl bu görevi üstlenebilmektedir. Ayrıca ABD başkanlık sisteminde Başkan en az 35 yaşında olmalı ve en az 14 yıl ABD’de ikamet etmiş olmalıdır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nde ise Cumhurbaşkanı 5 yıllık görev süresi için iki türlü seçim ile halk tarafından seçilmektedir. Türkiye’de ise Cumhurbaşkanı 5 yıllık görev süresi için iki türlü seçim ile halk tarafından seçilmektedir.

(<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/06/20070616-1.htm>)

ABD başkanlık sisteminde Başkan iki dereceli seçimle belirlenmektedir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanı tek dereceli seçim yöntemi ile doğrudan halk tarafından seçilmektedir. ABD başkanlık sisteminde Başkan’ın seçim sürecinde ikinci seçmen kitlesi halk tarafından belirlenmektedir ve bu seçmen kitlesi (538 üye) Başkanı ve Başkan Yardımcısını seçmektedir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nde ise Cumhurbaşkanı doğrudan halk tarafından TBMM seçimleri ile aynı zamanda belirlenmektedir.(Gülener ve Miş, 2017: 58) Ancak Amerika’nın aksine Türkiye’de Başkan Yardımcısı seçimle değil atama ile gelmektedir. Bunun yanında Cumhurbaşkanı’nın seçim sürecinde eğer ilk turda salt çoğunluğa sahip olan bir aday olmaz ise seçim ikinci tura geçmektedir. İkinci tura en çok oy alan iki aday katılır ve oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmektedir. Türkiye’de Cumhurbaşkanı

seçilmesi sırasında yaşanan sorunlarda çözüm doğrudan halk olmuştur. Amerika da ise böyle durumlarda yetki yasama gücü olan Kongreye bırakılmıştır.(Yılmaz,2020.70)

SONUÇ

Bu çalışmamızda Seçim sistemlerinin temel amacı olan temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkesinin beraber uygulanmasını sağlama amacı güden seçim sistemlerinin dünyada ki uygulanış biçimlerinden bahsedilerek kavramsal çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda seçilen iki ülke olan, Başkanlık sistemi denilince akla gelen ilk ülke Amerika ve kendine özgü bir hükümet sistemi olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemini uygulamakta olan Türkiye'nin seçim sistemleri incelenmiştir. Bu kıyas yapılırken Türkiye'nin çok partili siyasi hayata geçmesinden bugüne kadar seçimlerde uygulanmış olan seçim sistemlerinden bahsedilmiştir. Bununla beraber Amerika'da yasama erkini oluşturan senato ve temsilciler meclisinin seçim sistemlerinden bahsedilmiştir. İki ülkenin seçim sistemlerinin geçirdiği değişim süreci incelenmiştir.

KAYNAKÇA

- Akçay, Y.E.(2010). *Amerika'da Siyasal Yapı Ve Karar-Alma Mekanizması: Kongre, Başkan Ve Yardımcı Organlar*. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi Sayı:2.Gümüşhane.
- Armağan, S. (1968), “Türkiye'de Parlamento Seçimleri”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 33(3-4): 51-76.
- Aydoğdu, Y.(2015). *Seçim Sistemleri ve Türkiye*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Bakır, S. Küçükkoğlu, S. Pehlivan, S(1982). *Seçim, Seçim Sistemleri ve Türkiye'deki Uygulamalar*. TBMM Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürlüğü Yayınları: 5,Ankara.
- Bulut, N.(2010). *Temsilde Adalet - Yönetimde İstikrar İkilemi Bağlamında 12 Haziran 2011 Seçimleri*. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C. XIV, S. 3-4.Erzincan.
- Çam, E.(1981). *Siyaset Bilimine Giriş* (Birinci Baskı).Güryay Matbaacılık. İstanbul
- Çirkin,F.(2019) *Temsilde Adalet Ve Yönetimde İstikrar İlkeleri Işığında Seçim Sistemleri, Hükümet Biçimleri Ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasal Düzeni*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Daver, B.(1969). *Siyaset Bilimine Giriş* (İkinci Baskı).Ankara: Doğan Yayınevi.
- Doğan, Ç.(2020). *Türkiye'de Uygulanan Seçim Sistemleri Ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Parlamento Seçimlerine İlişkin Sistem Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Eren,K.E.(2002).*Başkanlık Sisteminin Türk Parti Sistemi Açısından Türkiye'de Uygulanabilirliği*. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Ankara.
- Eroğlu, Cem. (2008). *Çağdaş Devlet Düzenleri* (Altıncı Baskı) Ankara: İmaj Yayınevi.
- Fedayi, C. (2020).*Siyaset Bilimi* (On üçüncü Baskı).Ankara: Kadim Yayınları

- Fedayi, C. (2020). *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Siyasal Sisteminin Sorunları*. (Birinci Baskı). Ankara: Kadim Yayınları.
- Gül, B.(2014). *Yönetimde İstikrar İlkesi Açısından Türkiye'de Uygulanan Seçim Sistemleri*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gülener, S.Miș, N.(2017). *Analiz: Cumhurbaşkanlığı Sistemi*. SETA, İstanbul.
- Gültekin, İ.(2006). *Temsilde Adalet İlkesi Bakımından Türkiye'de Uygulanan Seçim Sistemleri*. Yüksek Lisans Tezi. Temsilde Adalet İlkesi Bakımından Türkiye'de Uygulanan Seçim Sistemleri. Tokat.
- Gökçimen,S (Edt) (2017). *Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri: Başkanlık Sistemi (Abd, Arjantin, Azerbaycan, Brezilya Ve Nijerya Örnekleri)*. Ankara: TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları.
- Güvenç, C.(2022) *Demokrasi, Seçim Ve Hükümet Sistemleri Çerçevesinde Türk Tipi Başkanlık Sistemine Yönelik Bir Değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi. Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çorum.
- Heywood, A. (2007). *Siyaset* (Birinci Baskı).Ankara: Adres Yayınları.
- Hurma, E. (2020). *Dünyada Seçim Sistemleri*(Birinci Baskı).Ankara: TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları
- Kanat, B.K.Gültekin, E.(2020). *2020 ABD Başkanlık Seçimi* (Birinci Baskı).İstanbul, SETA.
- Kışlalı, T.A.(2010). *Siyaset Bilimi* (Onuncu Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Koçak, N.E.(2019). *Türkiye'de Genel Seçimlerde Uygulanan Seçim Sistemleri Ve Uygulamadaki Sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Miș, N.Duran, H.(2018).*Seçim İttifakları*. Sayı 232.SETA, İstanbul.
- Miș,N.Aslan,A.Ayvaz,E.M.Duran,H.(2015). *Dünyada Başkanlık Sistemi Uygulamaları Abd, Brezilya, Arjantin, Meksika, Güney Kore, Şili*. SETA, İstanbul.
- Nohutça,A. (2020) *Anayasa Hukuk* (Yirmi Üçüncü Baskı).Ankara: Savaş Yayınevi
- Sönmez, K.D.(2022). *Hükümet Sistemlerinin Analizi: Yeni Bir Başkanlık Modeli Olarak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi*. Yüksek Lisans Tezi. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- Ticaret Bakanlığı (2021).*ABD Ülke Profili*. T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Tuncer, E.(2006). *Türkiye'de Seçim Uygulamaları/ Sorunları Işığında Temsilde Adalet-Yönetimde İstikrar İlkelerinin İşlevselliği*. Anayasa Yargısı 23,Ankara.
- Türk, H.S. (2006). **Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasal Tercih**. Ankara: Anayasa Yargısı
- Yılmaz, A.(2020). *ABD Başkanlık Sistemi İle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Yapısal Ve İşlevsel Olarak İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Yılmaz, H.(2004).*Seçim Sistemleri ve Türkiye*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Yücel, Bülent.(2003). *Yarı - Başkanlık Sisteminin Hükümet Modeli Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma: Fransa Modeli Ve Komünizm Sonrası Polonya*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Ankara.

<https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi 01.05.2022)

<https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf> (Erişim Tarihi 01.05.2022)

https://tr.usembassy.gov/wpcontent/uploads/sites/91/2016/10/secimler_kitapcik_2016.pdf (Erişim Tarihi:04.05.2022)

https://ballotpedia.org/Electoral_system(Erişim Tarihi:06.05.2022)

https://ballotpedia.org/List_of_political_parties_in_the_United_States(Erişim Tarihi:06.05.2022)

<http://www.2023.gen.tr,2010>(Erişim Tarihi:07.05.2022)

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19476.pdf>(Erişim Tarihi:07.05.2022)

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220406-1.htm>(Erişim Tarihi:07.05.2022)

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2839.pdf>(Erişim Tarihi:08.05.2022)

<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-4284.pdf>(Erişim Tarihi:01.08.2022)

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/06/20070616-1.htm>(Erişim Tarihi:01.08.2022)

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/06/20070616-1.htm>(Erişim Tarihi:01.08.2022)

ÖĞRETMENLERİN ÖZ YETERLİK İNANÇLARI İLE ÖRGÜTSEL MUHALEFET DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ VE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Mahmut Berhan DÜZGÜN¹, Necati CEMALOĞLU²

¹Öğretmen Milli Eğitim Bakanlığı, Sınıf Öğretmenliği,

<https://orcid.org/0000-0002-6941-141X>

²Prof. Dr. Gazi Üniversitesi, Eğitim Yönetimi, <https://orcid.org/0000-0001-7753-2222>

Özet

Bu çalışmada öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile örgütsel muhalefet davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu kapsamda Aksaray'ın Merkez ilçesinde bulunan devlet ilkokul ve ortaokullarında görev yapan öğretmenlerin katılımıyla bir anket gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öz yeterlik inançları için Çolak vd. (2017) tarafından geliştirilen Öğretmen Özyeterlik İnancı Ölçeği ve örgütsel muhalefet davranışları için Özdemir'in (2010) geliştirmiş olduğu Örgütsel Muhalefet Ölçeği'nin Muhalif Davranışlar alt ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan ölçeklere yönelik gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda, alt boyutların orijinal ölçeklere benzer olduğu görülmüştür. Normal dağıldığı tespit edilen ölçeklerde parametrik testler uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öz yeterlik inançları ile örgütsel muhalefet davranışları arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki söz konusu tespit edilememiştir. Diğer yandan öz yeterlik inançları ile örgütsel muhalefet davranışları alt boyutlarından örtük muhalefet arasında düşük – negatif ($r = 0.148$; $p < 0.05$), açık muhalefet arasında ise düşük – pozitif ($r = 0.230$; $p < 0.05$) bir ilişki tespit edilmiştir. Bunun yanında öz yeterlik inançlarının kıdem sürelerine, medeni duruma ve mesleklerini sevme durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı, buna karşılık örgütsel muhalefet davranışlarının ise medeni duruma ve mesleklerini sevme durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel muhalefet davranışları, örgütsel muhalefet, öz yeterlik inançları, öz yeterlik, öğretmen.

**LAST EVOLUTION OF ENERGY AND FUELS PRICES
VERSUS AFFECTING THE ECONOMY AND SOCIAL LIFE IN ROMANIA**

Dr. Marius LOLEA, Dr. Cornelia ANGHEL-DRUGĂRIN*

University of Oradea, Romania

ORCID ID: [0000-0002-1592-0913](https://orcid.org/0000-0002-1592-0913),

University “Babeş-Bolyai ”of Cluj Napoca, Romania*

ORCID ID: [0000-0002-1906-0623](https://orcid.org/0000-0002-1906-0623)

ABSTRACT

The paper treat the impact on the economy and social life in Romania. of the crisis of energy, natural gas and fuels which have become very expensive in the last period, affected by the duration of the Covid 19 pandemic and the war in Ukraine. Being a country neighboring Ukraine, in Romania perhaps more than in other European countries, an amplification of the crisis was felt. This effect was generated by several aspects such as: the migration of the population from Ukraine to the national territory, the effort to help immigrants, the increase in fuel prices due to the prohibitions imposed by the EU, Russia, the cessation of trade relations with Russia and the need to restrict consumption for making stocks. Stocks must ensure the coverage of uncertainties related to covering the duration of the return to normality, a period that is affected by the continuation of conflicts and the continuation of the crisis.

The case studies in the paper are focused on two directions: economic and social. The economic direction aims at the effects of the crisis on industry, services and the production of material goods and analyzes in particular the price increases of the main basic food products. The second direction is related to the impact on the life of the population by the price increases in the field of fuels and energy. The analysis is for the period from 2019 to 2022.

The authors make an analysis of the evolution of the prices of period products and how people can bear the rising costs of energy and fuels. Based on the questionnaire, the results of people's answers were used so that conclusions could be drawn on the topic addressed. We have found that there have been price increases of up to 60% compared to 2019 compared to the current analysis year - 2022 - of some products and services such as: rent, food or transport.

All the obtained data were processed statistically and are presented in the paper. At the end, the observations of the authors that could be formulated following the study are presented.

KEYWORDS: Energy prices, fuels, National Economy, social life

THE ROLE OF PEDAGOGY IN THE PREVENTION OF ADOLESCENT ANTISOCIAL BEHAVIORS

NINO KITOSHVILI

PhD student at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Abstract

Providing good education to the next generation is a prerequisite for community development. The propensity for antisocial behavior in children puts at risk predictions of community functioning and future community development. The family and school are responsible for the civic and social development of the adolescent. They both play an important role in developing a person and becoming a full member of their community. The proper and deliberate use of pedagogical methods in this process will be able to prevent antisocial behavior in children and support the development of a full-fledged adolescent community. The paper deals with the study, which analyzed the children's anti-social behavior and academic performance binding studies education; regulatory legal documents of general education process; state / non-governmental institutions, who is working with anti-social affections, the low academic performance of children and Preventive measures taken by the organization for preventing antisocial behavior. Based on an analysis of scientific and research papers on the processes in the education field, we found some challenges/gaps. The scientific analysis of information has enabled us to highlight the role of pedagogical activity in preventing children's antisocial tendencies. That helped us identify and predict approaches to antisocial behavior and develop recommendations according to current needs.

Keywords: Deviance, Antisocial Behavior, Pedagogy

CONTRIBUTIONS OF MICROBES TO THE PROSPERITY OF BANGLADESH ECONOMY

Md. AMIR HOSSAIN¹

¹Assistant Professor, Department of English, IBAIS University, Bangladesh

ORCID: 0000-0002-8444-2409

Abstract

The very tiny creature, which cannot be seen without an electron microscope, is called Microbes. These tiny and infectious microbes cannot be seen through a typical microscope. So, they are called ultra-microscopic. However, Viruses are more harmful to human being. Due to the virus attack, a man can become blind, get paralyzed, and even cause premature death. On the contrary, scientists have enabled to use viruses in positive ways. Smallpox, polio, tuberculosis, cholera, typhoid, plague, and dysentery can be prevented owing to viruses. Bacteria have both harmful and useful aspects. They can help men prepare antibiotic medicine and preventive injection, increase soil fertility and crops' fertility, create nitrogen and make food for animal, pasteurize tea, coffee, and tobacco, prepare jute, leather industry, biogas testing salt, and chemical. Moreover, Bacteria help man digest, make vitamin, beautify environment, damage waste, engineer genetics, etc. Again, Algae are well-centered, single, or multi-cell. There is no vascular tissue in their body; their sporangia always have a single cell. Algae are more useful than harmful. These viruses help scientists create oxygen in the air, save environment from pollution, produce food chain and biofuel, determine human age, detective submarine, and fish location in ocean. Besides, Fungi have no chlorophyll and vascular tissue. They are covered with nucleus and spread gene through haploid. Most fungi procure nutrition through absorption. Fungi help us prepare food, medicine, hormone, and organic acid, preserve environment, utilize agriculture, investigate potential research, produce cottages, prepare bread, cake, wine, and juice from date, grapes, and sugarcane, etc. Besides these, mushroom fungi play an important role for prospering Bangladesh economy. They help to prepare food, increase nutrition of soil, make a profit in industry and business, prepare medicine, and earn foreign currency. Bangladeshi scientists are now trying utmost to utilize microbes in many practical ways. The reasons mentioned above, how viruses, bacteria, algae, and fungi contribute much more to Bangladesh economy would be discussed in this study.

Keywords: Virus, Bacteria, Algae, Fungi, and Bangladesh Economy.

FOOD CULTURE AND ITS HEALTH IMPLICATIONS

***DR. ZIYA ATT TAMHID AHMED KHAN PATHAN & **MR. PHILANGEZWI
T. MHLANGA**

**Associate Professor, Sociology & Social Work, University Of Eswatini*

*** Research Scholar & media person, Eswatini Television*

Abstract

Food is a very interesting subject matter and almost every human being loves food and even the thought brings joy to one heart. This is because it is more than just a basic need for survival. Food plays very important role in our daily lives. Food can determine one's mood and performance in their day to day activities; for example, a good breakfast can help individual face work challenges with positive attitude, leading to the achievement of goals.

The study entitled, "Food culture and its health implications" analyses the food culture among the on-campus students pursuing education at University of Eswatini. The study aimed at raising an awareness about the negative effects or rather the consequences of unhealthy eating that university students are exposed to on a daily bases and exploring factors contributing to the unhealthy eating habits.

The research goal intends to explain the role played by culture and socio-economic status in relation to the food choices and also to sensitize the issue of improper food choices and its implications.

The research reflects the food consumption of respondents has less consideration to health as compared to satisfying hunger. This is due to obvious reasons including money or budget which is influenced by the respondents' socio-economic status and background, food items available and also timetable flexibilities are some of the factors that take the lead in perpetuating the problem. The university provides a refectory for students but seemingly it does not serve the purpose as expected as the analysis shows that only a few on-campus students visit the refectory, and they specifically consider for supper and breakfast. This shows that it is not functional in such a way that provides healthy meals affordable to students. Most respondents preferred eating at outside food stalls than the refectory because of affordability and better food offers outside.

Keywords: Food Culture – Health – Survival – Satisfaction - hunger

ROLE OF ILLNES ON SOCIO-CULTURAL RELATIONSHIP

DR. ZIYA ATT TAMHID AHMED KHAN PATHAN

Associate Professor, Sociology & Social Work, University Of Eswatini

Abstract

The present research looks at how general illnesses such as hypertension, diabetes, asthma and arthritis to name a few leads to a person choosing one's relationships and how culture help these ill people to establish relationships with other people.

People with poor support system find it hard to deal with their illness and it becomes challenging to recover from their ailment. The tendency to panic soon after receiving their illness medical report and loosing hope in recovering due to lack of social contacts and a sound support system, there is always a need to express their feelings and emotions.

Ill people have close ties with other ill people as they are in the same state of mind. It is clear that illness has a great effect on a person especially when they lack family support it leads to living a miserable life or establishing new relationships with people suffering from similar ailment.

The reviewed literature establishes the fact that, culture bring some meaning to illnesses and the present study "*Role of illness on socio-cultural relationship*" aims to determine how socio-cultural relations have an impact on illness. The present study investigates whether illness can be the cause of some relationships being cordial or non-cordial. This research tries to find out what is the cultural preference for ill people in choosing their relationships.

Descriptive analysis method is applied and the data is tabulated using simple percentage to analyze and derive scientific results and conclusion.

It derives that people use the knowledge acquired from school and create social relationships within their own environments to understand, treat and live with their illnesses. It shows people relying to what other people convey in relation to accepting their illness and consuming traditional food to heal or reduce the effect of illness. Illness plays a vital role in the establishment of socio-cultural relations. The present research also establishes that there is cordial relationships with those suffering from similar illnesses as compared to those with different illness, although they do have some social relations and contacts with them.

Keywords: Illness – Culture – Relationship – Cordial - Role

THE EFFECTS OF PAKISTANI MOTHER'S LULLABIES

Dr. SHAISTA JABEEN

Abstract

The bond between a mother and children is the most precious and beautiful in this world. The love, care and protection that a mother could give to her children, cannot be replaced by any other relation. The calm and secure as a child feels in the mother's arms, cannot be replaced and no one can soothe him/her in that way. Mothers from ancient times and in the whole world use to sung lullabies to make children asleep. The lullabies sung by Pakistani mother's at the children bed time contains their love, prays and wishes about the child ,information about their religion, short stories of heroes and praise of social relations especially those who belongs to mother's side . Children while listening lullabies have a calm and deep sleep. They feel themselves safe and protective while hearing their mother voice. They are able to understand the rhythm, music and emotions of mother, this understanding at such an early age develops a strong association among mother and child. Mostly the content of lullabies passed from generation to generation and it keep the generations connected with their ancestors. Listening lullabies enhances child's brain capability and they grow more active and brilliant. Singing bed time songs for children also relax the mother's. They feel themselves more energetic and positive.

Key Words: Mother's Song, Lullaby, Child Education, Positivity, Association, connection, Feeling

**PROBLEMS OF ACHIEVING THE GOAL OF PUNISHMENT IN THE
PENITENTIARY SYSTEM**

NINO KITOSHVILI

ABSTRACT

Crime and punishment at all stages of human development have been inseparable institutions of society. To ensure social control, people criminalized unwanted actions and created norms, while in order to comply with the norms, they established punishments that had different explanations and purposes at different times. Resocialization-rehabilitation programs for convicts are an important factor in achieving the goal of sentencing offenders. Theoretical and practical guidelines testify that in order to achieve the purpose of punishment, the program must suits directly to the off ender's personality and should fi ll the gaps and needs that have played a significant role in criminal behavior. The present study analyzes the re-socialization-rehabilitation programs of convicts in the Georgian Penitentiary system, which requires scientific substantiation of the need to study the psycho-social environment of offenders and to take into account their needs for creating such programs. Since the form of punishment, in most cases, is deprivation of liberty, the study reviewed and analyzed information about various re-socialization-rehabilitation programs implemented by the Special Penitentiary Service. The analysis of the data revealed that there is no researched the off ender's psychosocial status before entering the facility and after the end of the program, the programs do not focus on filling in the gaps for which the offenders committed the crime. They are only, in general, aimed at overcoming the antisocial behavioral tendency and have nothing in common with re-socializing of off ender and enabling person to reintegrate into society.

KEYWORDS: Guilty, Prevention, Resocialization

ANALYTICAL STUDY OF PORTRAYAL OF WOMEN ISSUES IN PAKISTANI DRAMAS

RIMSHA MAQSOOD UNAR

ABSTRACT

Women consist of half of the total population in Pakistan that is 48.54% , however being women, they are facing many challenges and issues to the present day. The current study investigates the portrayal of women issues in Pakistani dramas, their linkage with reality and examining the impact and affects on the mind-set of women and the society as a whole. Analysis of the visualization and message been given in the Pakistani dramas aired on counties private television channels. Qualitative method of research is employed in which procedure of content analysis being applied. Ten dramas are selected by purposive sampling method of Non probability sampling technique. The study concluded that women issues portrayed in the dramas have linked with the reality. Depiction of the problems once considered taboo in the Pakistani society are spreading awareness among masses.

Study reveals that the dramas encourages women by giving a message on how they can deal with a problem in their surrounding environment by proposing different solutions. However effects of other cultures such as Indian and western are being seen in the dramas which need to be revised to preserve once own cultural identity. Moreover the depiction of women characters in the dramas also being shown as submissive, weak, and most of the time victims and on the other hand male as strong, Superior and decision makers in patriarchal system. There is a scope for improvement for the Pakistani drama industry to make a positive impact on the lives of women and the society by portraying the characters that inculcate value to the individuals life along with entertainment.

KEY WORDS: media, television, dramas , pakistan, women portrayal.

ISSUES IN NIGERIA DEVELOPMENT PLAN AND THE WAY FORWARD: A REVIEW

MUSTAPHA, SHEIKH ABDULLAHI¹, MUHAMMAD ABUBAKAR²

Department of Political Science, IBB University Lapai-Niger State, Nigeria¹

Department of International Relations, Ahman Patigi University, Patigi-Kwara State,
Nigeria²

Abstract

Development is critical and essential to the sustenance and growth of any nation. A country is classified as developed when is able to provide qualitative life for her citizenry. Nigeria in the last sixty years has been battling with the problems of development in spite of huge human, material and natural resources in her possession. This study seeks to examine national development and governance in the country. The study proposes that a significant nexus exists between good governance and national in Bida local government area of Niger state and the country at large. The study adopted both primary and secondary sources of data and survey method of analysis was adopted. This work examines and x-rays issues that militated against the actualization of the various development plans that were initiated or launched by the Federal Government at one time or the other, as the study adopted modernization theory. Its specific objectives were to examine their challenges as well as to find out why all the development plans failed in Nigeria. It was confirmed that poverty and unemployment were still very high, the infrastructural facilities in bad shape. The recent survey confirmed that Nigeria is 158th on the development index out of 177 countries. Different challenges has stalled their implementation or the actualization of their aims and objectives. Some of these challenges were; lack of political will, distortion of plans, corruption, poor and inadequate feasibility studies in planning and lack of comprehensive statistics. To this, the following recommendations were proffered; avoidance of corruption, qualified persons should be employed, while successive government should implement the projects and programmes of their predecessors.

Keywords: National, National Development, National Development plan, corruption, plan distortion.

Background to the study Development planning is not new to Nigeria; it could be easily traced to the colonial era. It was first introduced by the colonial Government under the leadership of Sir, Arthur Richard in 1946, immediately after the Second World War. Okowa (1991) posits that development planning is today widely utilized all over the third world as an instrument for the accelerated development of these societies. In similar vein, Mezieobi (2003) avers that National Development is a common developmental parlance in all countries of the world, first, second, third and fourth. What is common among the nations of the world, as far as national development is concerned, is that every nation desires it coupled with the fact that it is a continuous process that has no elastic breaking point. Deekor and Kia (2015) clearly stated that the government of Nigeria has over the years experimented on many varied developmental strategies to address problems of development to bring about the much desired economic growth. Successive governments since 1960 made several attempts to harness all her potentials

through the adoption and implementation of various development programmes and plans with the aim of achieving rapid and sustained economic growth. It is important to point out that all the development plans were put together by selected experts and experienced professionals, appointed by the various governments to facilitate an all-round development of the Nation. The federal government's efforts to actualize development in all fields of human endeavour start with the first development plan of 1962-1968. This was followed by the second development plan that spanned between 1970-1974. The third development action plan was to be in existence within 1974 and 1980, while the fourth development plan was launched to cover the period between 1981-1985. At the end of 1985, the various federal military governments that took over power did not come up with development plans, rather they introduced vision 2010 and vision 2020 as their own developmental strategies that would have enabled them to put Nigeria on the wheel of progress.

Statement of the Problem Since Nigeria attained independence status in 1960, several development plans have been put in place to drive the development process in Nigeria. Beside the development plans, several developmental programmes, techniques including the rolling plan 1990-1999, vision 2010, vision 2020, structural adjustment programme, National Economic Empowerment and Development Strategy (NEEDS) etc. were also initiated at one time or the other for the purpose of achieving National Development. It is worthy of note that all the national plans including all other economic development programmes failed to achieve their respective aims and objectives. Several reasons have been identified by scholars, foreign observers, professionals, politicians and the masses as being responsible for their colossal failure. So many analysts trace the failure of our development plans to corruption, non-implementation of the plans to the fullest, political interference or coup and counter coup d'état. Other social commentators and scholars claimed that greater parts of the development plans were implemented but were weakened by political instability. It should be noted that in spite of the implementation of all the development plans to a reasonable extent, the key indices of human development in our country are not at all impressive; poverty is still widespread, education and health systems are in shambles and the critical factor in productive endeavour, regular power supply is unavailable. In sum, Nigeria is 158th on the development index out of 177 countries surveyed in both the 2005 and 2007/2008 UNDP Human Development Index Report (2008). The various development plans aimed at actualizing the following at stipulated time framed reduction in unemployment, diversification of the economy, a great and dynamic economy, to develop as rapidly as possible opportunities in education, health and employment, to improve the distribution of income to maintain price stability and the value of the Nigerian Naira, development of technology etc., all these have not been realized and Nigerians are placed in deplorable condition, perpetual bondage and abysmal poverty. The researchers are specifically interested to find out why our development plans including other economic development programmes failed to actualize their aims and objectives. Despite the numerous development plans, poverty and unemployment are still very high, our roads are in bad shape, power supply is epileptic, technologically we are backward etc.

Objectives of the study: The objectives of the study are as follows;

1. To examine the challenges that surrounded the implementation of the Nigerian Development plans.
2. To investigate why the various National Development plans failed to achieve its aims and objectives.
3. To unveil the nature and components of the Nigerian Development plans

4. To proffer solutions to the problems identified.

Conceptual Clarification

The following concepts were clarified so as to avoid all forms of ambiguities and misconception of terms:

1. **National Development:** A process of systematic transformation of the overall social, economic, political, scientific and technological life of a nation via effective, coherent, co-ordinated management system, result-oriented social mobilization strategy in which the citizens actually participate and exhibit positive attitudinal commitment in the overall reconstruction process for the improved human conditions of the people.

2. **National Development Plan:** This has to do with the strategies adopted by the third world countries including Nigeria to harness and properly manage all the resources within their disposal for the purpose of achieving socio-economic, political, cultural and technological development in their respective countries.

3. **Challenges:** This has to do with the problems hindering the implementation and actualization of the National Development plans in Nigeria.

Theoretical Framework

Modernization Theory

The study adopted Modernization Theory. It has been defined as it is a theory (Reyes, 2001) that uses a systematic process to move underdeveloped countries to a more sophisticated level of development. It is a US and European-centric normative model of development. The focus of Modernisation Theory is cultural change directed at institutional structures in non-industrialized countries. Modernisation Theory explains inequality within or between states by identifying different values, systems and ideas held by different nation states (Martinussen 1997). Modernisation Theory emerged in the late 1950s when it appeared as a North American political scientists' reaction to the incipient failure of many of the prescriptions of development economists (Rapley 2002). While Modernisation Theory stresses the importance of political development in the progress and climactic improvement of a nations' economic standing, it also acknowledges social and cultural reforms. It should be added also that Modernisation Theory is completely different from development economics, which is the first or basic model of development theory. Modernisation is appropriate for political development, but also can be used for any liberal theories of modernisation that appeared after 1945 targeting the nation-states of the Third World (Berger 2004,). Consequently, the focal point of Modernisation Theory is on political development with levels of coverage that consider history, sociology, political sciences in general, and area studies. It is a commonly held idea (Haque 1999, p. 72) that the reason for the emergence of Modernisation Theory was the freedom of Third World countries from colonization and the strategies employed during the Cold War by Western countries in order to prevent these countries from being controlled by communists. Haque (1999) refers to what Preston explicitly states about this issue, pointing out that the U.S. presents Modernisation as an attack on the former USSR's widespread socialistic belief. Thus, Modernisation Theory is a by-product of a political reaction against the communist ideology. Theories of Modernisation, according to Chase-Dunn (2000, p. 216), stress the shift of modern technology and develop institutions and labour habits complementary to industrial production. They also consider the impact of modern beliefs on people, families and society as a whole. Modernisation Theory treats development as a phased process. Reyes (2001, p. 2) referred to

Rostow's (1962) five identified stages, which give shape to the Modernisation Theory of development:

- (a) The traditional society;
- (b) Preconditions for take-off;
- (c) Take-off;
- (d) The road to maturity
- (e) The age of mass consumption.

Traditional society was famous for a limited range of production. Such a society suffered from a false understanding of environmental capabilities and from a shortage of technology and advanced tools that produced a limitation in production. It represented a biased social classification pattern with the political point of focus on a specific region (Rostow 1962, p. 311). The first steps for advancement from traditional society in Europe stemmed from two important happenings that occurred after the middle Ages: the development of modern science and ideologies and the subsequent land discoveries that led to the increase in trade, and the competitive struggles to avoid becoming European territories (Rostow 1962, p. 312). These are considered to represent the preconditions for take-off. The take-off stage starts from the rise of new industries with the application of new industrial techniques, for example, the growth of cotton textiles, timber cutting and the railroad industry (Rostow 1962, p. 317). The road to maturity stage involves the widespread application of technology in its full range. This phase is actually the time of expansion in which some new fields developed into rivals of older sectors (Rostow 1962, p. 318). As a society recognises its need for greater security, welfare and leisure to its labouring forces, it moves into an age of mass consumption. This leads to the provision of extensive private consumption like durable goods, and an extension of power internationally for the nation (Rostow 1962, p. 323). Guilhot (2005, p. 120) recognized that as a country moved to the age of mass consumption, it sought development aid and foreign support. Along with this support came expectations of democratization on the part of the developed countries providing aid. This relatively conservative understanding emanated from a hegemonic U.S. belief in the rights of human beings. Based on the last two stages identified by Rostow (1962), which are the road to maturity and mass consumption, accounting plays a vital role as a modern technology. This is, of course, desirable, but Modernisation Theory ignores the particular concerns of developing countries because the main objectives of the accounting systems based on the developed country model are to satisfy the needs of shareholders. In many developing countries, however, few enterprises have private shareholders, investment decisions are often not made on financial grounds, and the market for information is relatively undeveloped and imperfect. The role of accounting systems in developing countries is therefore seen as inevitably being the adoption of those from developed countries.

Sustainable Development Goals and Development in Nigeria: Most writers have it that development planning in Nigeria started in 1946 with a ten year plan of development and welfare (Obikeze and Obi, 2004; Ugwu, 2009). It is also on record that this plan which was expected to run till 1956 came to an abrupt end in 1951 due to change in the constitution that introduced federalism thus the plan ran concomitantly. According to Okoli (2004), with other plans for each of the then four regions of the federation viz the West, East, North and Southern Nigeria. The plan was stymied (obstructed) due to limited financial resources, serious weaknesses in the public policy making process, and non-consultation with Nigerians as beneficiaries of the plan. The 1951-56 plan which followed was meant to last for five years but the 1954 Littleton's Constitution made Nigeria a real federal system and the bitter struggle for

dominance among nationalist leaders which resulted in the 1953 Kano riots led to the scrapping of the plan that year. Obikeze and Obi (2004) revealed that this plan was particularly different from the original one. In view of the above developments, the 1956-62 plans were introduced. However, political events unfolded dramatically and rapid reversals of earlier political stands led to the Northern members of parliament demanding government as soon as practicable. This was an aftermath of the Action Group (AG) sponsored motion seeking self-government for Nigeria in 1956 hence independence came (earlier than expected) in 1960. There was a compelling need to draw a development plan reflecting the independent status of Nigeria. The new status made the 1956-62 development plan anachronistic (obsolete) (Okoli, 2004).

First National Development Plan (1962-1968): The first National Development Plan was from 1962-1968 and it aimed at cooperation between public and private sectors, as well as between federal and regional governments. It also aimed at high level of development which was expected to supersede the colonial plan before it; hence it required a realistic study of the financial stands of both public and private sectors. It aimed at avoiding balance of payment (BOP) crisis. Thus past plans were studied in order to project for the future. The plan emphasized agricultural, industrial, transport and manpower development.

Other objectives of the first National Development Plan according to Obikeze & Obi (2004) included achievement and maintenance of the highest possible rate of increase in the standard of living for Nigerians, it also aimed at a target saving of about 15 percent of the GDP during the plan period, a GDP minimum growth rate of 4% for the economy. The plan which was expected to last for six years had a proposed total investment expenditure of about N2.132 million. The public sector investment was put at N1, 352.3 million and the remaining investment expenditure of N780 million was to be made by private sector. However, the subsequent crisis, culminating in the thirty-month Nigerian Civil War in 1967-70 punctuated the implementation of the plan. According to Osifo-Whiskey (1987), each region's list of programmes in the 1962-68 plan were the same with no plan at the centre to plan development centrally. The plan rested disproportionately on public sector's contribution to national development. Many industries however were established and this contributed to the rise of the GDP from 5% in 1960 to 8% in 1962.

Second National Development Plan (1970-1974): This development plan was referred to as the oil-boom development plan because it coincided with the period that Nigeria made high earnings from the sales of crude oil and allied products. As a result of the just ended civil war, the plan had the following objective as listed out by Ugwu, (2009):

- i. The reconstruction of the facilities damaged by the civil war or fallen in despair.
- ii. The rehabilitation and settlement of persons displaced by war.
- iii. The rehabilitation and resettlement of demobilized armed forces personnel.
- iv. The establishment of an efficient administrative service and an appropriate economic infrastructure, especially in the new states.
- v. The achievement of a rate of growth of per capita output sufficiently high to bring about a doubling of real income per capita head before (1975) etc.

This plan according to Egonmwan and Ibodje (2001), involved the capital expenditure of 3.2 billion naira and an anticipated overall growth rate of 7% per annum. As a result of the oil boom, however, the initial budget was increased from 3.2 billion naira to 5.3 billion naira. It is arguable that at a point, the Nigerian governing elites started the march towards economic regression as a result of fiscal and financial indiscipline. During the 1970-74 plan periods, as

Okoli (2004) explained, Nigerians were expected to fully participate in private sector which witnessed the enactment of the Nigerian Enterprises Promotion Decree in 1972 (which was to Nigerians certain companies and increase Nigerian participation from 40% to 60% ownership). Full foreign investments were discouraged as the federal government bought shares in major commercial houses like the banks and insurance companies. A comprehensive review of the 1972 Indigenization Decree took place and its provisions and others were consolidated into Decree 3 of 1977 which came up with three schedules instead of the two under the 1972 Decree. It was discovered that the decree rather than transfer ownership and control to Nigerians, subjugated them. As a result of financial indiscipline, sundry mismanagement of resources and planning inadequacies, a country that before now embarked upon indigenizing enterprises in 1972, through 1977, commenced privatization and commercialization of those enterprises in less than twenty years. The country seems to have remained a pawn in the chess game of the strong capitalist nations and their institutions. The plan however was extended to 1975 as a result of its implementation which proved cumbersome for the bureaucrats. Among all the plans mentioned so far, this plan fulfilled its stipulated years of execution with an addition of one year.

The Third National Development Plan 1975-80:

This plan also fell within the oil boom years and according to Osifo (1987), was the largest and most ambitious of all the plans ever launched. The plans were long term in nature. The objectives were to increase in per capita income, even distribution of income, reduction in level of unemployment, increasing the supply of high level manpower, diversification of the economy, balanced development and indigenization of economic activities. 6 total expenditure for the plan was 30 billion naira over five years but further adjustments made the figure 60 billion naira in 1980. The listed objectives further include the following:

1. Research in agriculture on both food and cash crops for domestic feeding and export and raw materials for local industries.
2. Research and development on livestock and veterinary.
3. Special agricultural development schemes.
4. Reviewing the credit requirement of Nigeria Agricultural and Cooperative Bank (NACB).
5. Installation and building of terminal plant stations etc.

This plan as Jide and Oghator (2013) stated, was intended to curb inflationary trends and it suggested the country's attainment of high development level. The search for a wider market which might be included witnessed the formation of ECOWAS as a sure strategy. In his review of this development plan, Onah (2006) submitted that "agriculture and social development schemes (education, housing, health, welfare among others) that have direct bearing on the living condition of the rural population (constituting 70% of Nigerian population), received only 5 Percent and 11.5% respectively of the financial allocation contained in the plan". This lack of proper allocation of finances to priority areas of the economy then, showed lack of focus on the part of the leadership. Just like the 2018 budget that allotted 7.04% to education by the present administration showing great negligence to human capital development, while it voted billions of naira for the upcoming elections in 2019. The third development plan however achieved the following:

- i. GDP grew at an average of 5% per annum.
- ii. The manufacturing sector recorded the fastest growth, averaging 18.1% per annum.

- iii. Building and construction grew at 13.9%
- iv. Government services leaped at 17.7%
- v. Other services grew at 15.7%

Most of the key projects that were anticipated as foundation for self-sustainability and dynamic growth of the economy as Ibietan and Oghator (2013) gathered were not completed or could not take off. Examples are the Ajaokuta Iron and Steel Complex, Aladja Direct Steel Reduction Plant, The Eleme Petrochemical Complex, Oku- Iboku Newsprint Paper Mill and the Liquefied Natural Gas (LNG) Plant at Bonny.

The Fourth National Development Plan 1981-1985

This development plan reaffirmed long term National objective of the proceeding plan. Ijaiya and Usman (2000) added that the plan was launched simply to consolidate the third national development plan...with much more commitment to petroleum resources”. The industrial policy objectives of this plan were:

- ✓ Promotion of export oriented industries
- ✓ Enhancement of local value-added through the development of small and medium scale industries
- ✓ Local sourcing of inputs
- ✓ Improving the efficiency of government-owned enterprises.
- ✓ Acquisition of technological skills.
- ✓ Increasing real income for all.
- ✓ Nigerian Reduction in unemployment.
- ✓ Power generation and supply (which Nigerian government is still battling with today) etc.

The cost of this plan was 82 billion naira. Out of this figure, the public sector was to account for 70.5 billion naira while the share of the private sector was 11.5 billion. The planned investment was expected to generate an annual GDP growth of 7.2%. The manufacturing sector had a projected average growth rate of 15% for the plan period. The rate of growth was supposed to make a significant increase in the standard of living of the average citizen at the end of the plan period. Out of all these plans ever launched since independence, the fourth plan according to Egonmwan and Ibodje (2001) was most ambitious in term of size of the anticipated investment programme and it turned out to be the least successful in term of achievement. The fourth development plan was characterized with huge debt servicing, which resulted from various foreign loans obtained in the previous years, increased import bills in the midst of drastic fall in crude oil export revenue. These factors limited the scope of the objectives. This plan was first to be made under democratic rules and was very unique in that it involved the participation of the local governments. The performance of the plan however, as economic indicators revealed negative growth in major sectors of the economy in 1985. Its achievement however included the commissioning of the Oku Iboku Newspaper project, Egbin Power Station, Akure Airport, 87 telephone exchanges all over Nigeria, and an increase in subscriber base from 188,000 in 1981 to 297,000 in 1985, increase in educational enrolment at all levels, improvement in healthcare delivery, construction of thousands of kilometers of federal highways and rehabilitation/construction of state roads, implementation of Agricultural Development Program (ADP) in seventeen out of the nineteen states of the federation and others

captured by Onah (2006) and Egonmwan and Ibodje (2001). The full expectations of the citizenry were far from being met though the plans were bogus and expectations higher than what achievements were recorded.

Fifth National Development Plan and One Year Economic Emergency Programme (Ibrahim Babangida-1986)

Even in economic sector, the fourth National development plan was assessed to have performed poorly and so it became necessary to carry out extensive consultations as a prelude for the preparation of the fifth National Development plan. A national conference on the matter was held at the University of Ibadan in November, 1984, and the recommendations from it formed the basis of the policies and strategies included in the fifth National Development plan. The objectives remained essentially the same. The main thrust of the plan was to correct the structural defects in the economy and create a more self-reliant economy that would largely be regulated by market forces. The economy was therefore expected to be restructured in favour of the production sector especially those of agriculture and manufacturing. More than ever, the linkages between the agricultural and manufacturing sectors of the economy were to be emphasized during the plan period (Ayo 1988). The Fifth National Development Plan did not actually take off in 1986 and the year was taken as one-year of economic emergency period and programme. It was later absorbed by a two-year structural adjustment programme (SAP). The two year SAP ended the five-year planning model. The two year model was also replaced by the three year rolling plan.

The Perspective Plan and the Rolling Plans-1986-1994

An innovative view of planning was introduced during the preparation of the fifth Development plan. It was felt that the established 5 year planning model did not actually provide an opportunity for a realistic long- term view of the problem of the economy. It commenced action with a conference organized by the Nigerian Institute of Social and Economic Research (NISER) and the Federal Ministry of National Planning to discuss strategies for the National Development plan. Following the recommendations of the planning experts who attended the Ibadan conference in November, 1984, the government decided to institute what became known as perspective planning that was to cover a period of 15-20 years, so that there can be a longer term view of the country's problems. The first phase of the perspective plan was to constitute the fifth National Development Plan, while the establishment of 5-year National Development Plan ceased to operate. In fact, the period between 1986 and 1989 was uneventful.

Essentially, the Babangida administration abandoned the erstwhile system of fixed five-year development plans and adopted in its place, two types of national plans namely the perspective which will span over a period of 15-20 years, and the rolling plan which will cover three years at a time subject to review every year to evaluate our performance and ascertain whether the economy is on course. In view of its comprehensive nature, it requires a lot of information and data to prepare the perspective plan. It is, in this connection, that the national bank undertook a major survey of the statistical base as early as January 1991. This was done to avoid a situation where there will be gaps in our data that will resultantly make it difficult to plan and monitor the performance of our economy.

The economic crisis that faced the nation since 1983 revealed that fixed five-year plans were not the best suited to cope with the attendant problems of economic management and adjustment under conditions characterized by numerous uncertainties as well as pressing issues that called for urgent solutions. The introduction by the Developing Country Studies government of the 3-year rolling plan could be said to have been necessitated by the need to

have an indicative rather than a comprehensive and rigidly directive plan. It was also borne out of the fact that there is the need to have a systematically and orderly rolling of one plan into another to be consummated at the end of the perspective plan time period.

National Economic Empowerment and Development Strategy (NEEDS) (Olusegun Obasanjo 1999- 2007)

Following independence, a total of five national development plans were launched between 1962 and 1980 with the common characteristic of poor implementation. Arguably, from the mid-1980s, systematic planning suffered a setback as the State grappled with the problems of the separation of roles between public and private sectors. The introduction of three-year rolling plan during this period of policy experimentation did little to reverse the declining economic fortunes of the country. Economic conditions plummeted fuelled by such factors as corruption, decline in the price of crude oil and wrong policy formulation and implementation. Poverty then became a problem of major proportions and concern for the first time in Nigeria and the trend worsened through to 1999. It was against this background that the National Economic Empowerment and Development Strategy (NEEDS) that appears to be an ambitious developmental blueprint was introduced. The document was expectedly an attempt to put in place the rudiments of a developmental state and design instruments within it to accelerate growth and reduce poverty. The National Economic Empowerment and Development Strategy (NEEDS) is therefore a response to the development challenges of Nigeria for the level grossly underestimated the extent of social, political, and economic decay of the country was grossly underestimated. Although the NEEDS document stated explicitly that it is Nigeria's home-grown poverty reduction strategy and it appears to conform to what a country PRSP should be (World Bank 2010), it suffers from the shortcomings and inadequacies which Ohiorhenuan (2003), identified for African PRSP generally. Among the shortcomings he identified are weakness on poverty diagnostics; cosmetically descriptive rather than analytical approach and weakness in the setting of economic targets. However, the most fundamental problem with NEEDS as a PRSP is its "trickle down" approach to poverty reduction instead of the "Rights Based Approach" now internationally recognized as the most fruitful approach (AAIN 2005).

Reasons for Development plans Failure

In the face of the disturbing proliferation of national development plans in Nigeria, there still largely exist development gaps that have reached levels that can be appropriately dubbed problematic. In fact, several years of development planning in the country has failed to produce the supposed much sought-after sustainable development. Arguably, the challenge of development planning in Nigeria is compounded by the fact that sustainable development itself is not so much on the agenda of successive Nigerian governments and the absence of a true development agenda has not placed the country on the right sustainable development path. This explains why Nigeria may be described as being in the thick of the worlds.

Lack of Plan Discipline

Poorest people that could be running against the tide and lagging behind in terms of almost all the development indicators. It is instructive to note that while there had been plethora of activities couched and cosmetically dubbed development plans, true development has not been on the agenda as far as the Nigerian leadership is concerned. In fact, lack of clear vision is the foundational basis for the disjointed mission with poorly tangible results in all the globally recognized and acceptable developmental indicators that had so far attended development planning efforts in Nigeria. The sundry factors like misplacement of priorities, poor plan discipline, lack of self-reliance, ineffective executive capacity and public sector inefficiency as

well as poor public/private sector partnership that have made a genuine development path somewhat illusory are evidently micro, subsidiary and mere appendage to the macro

Since independence status was attained in 1960, Nigeria had embarked or launched several National Development plans so as to achieve all round development. Unfortunately, the development plan was unable to achieve their aims to the fullest. Therefore, the following challenges have been identified as some of the factors that militated against the full actualization of the National Development plans.

1. Plans distortion: It has been observed that all the development plans that were launched were at one time or the other distorted. The first development plan was distorted by the coup and counter coup of 1966. The emergence of the Nigerian Civil War in 1967 led to the disorganization and total collapse of the first development plan in Nigeria. Even some of the things that were put in place were later destroyed by the war. Dean (1972) posits that one major error which was frequently permitted was that entirely new and unrelated projects were readily substituted for the original programmes. Plan distortion was not only peculiar to the first national development plan but affected all the development plans that were launched in the post-independence era.

2. Political instability and discontinuity of programmes: The 1960s, 1970s and 1980s were characterized by military coups and change of governments in Nigeria. These were the periods when these national development plans were launched. The political atmosphere was unstable and successive administrations were not interested to continue or implement projects that were initiated by their predecessors. The period in question, witnessed the following military coups: January 15th, 1966; July 29th, 1966, 1975; February 13th, 1976, return to civilian administration on 1st October, 1979, Military coup of 31st of December, 1983 and military coup in 1985. It is pertinent to note that these military coups and counter coups as well as change of government to civilian administration truncated the implementation of all the development plans in Nigeria (Okoli and Onah, 2002). Nigerian government makes a lot of promises but cannot deliver on their promises. They are not committed enough in continuing and completing plans put in place already by their predecessors.

3. Lack of political will: A careful examination and analysis of development plans indicated that the political actors that were at the helms of affairs at one time or the other did not have the political will to implement the development plans. According to Luke (2008), implementing a strategic plan for a nation is like going to war. He further buttressed by saying that you are like someone who has a plan at hand. A national strategic plan and war have something in common. Both have the capacity to change the face of the nation positively or negatively. A nation, which declares war without the political will to prosecute it, will lose. Similarly you cannot set the full benefits of a strategic plan for a country without political will to implement it.

The leaders of Nigeria failed to show commitment and enthusiasm towards the implementation of the various development plans. They were all governed by selfish interests and how to amass the wealth of the nation at the detriment of the poor masses.

4. Poor or inadequate feasibility studies in planning and lack of comprehensive statistics are responsible for the failure of development plans in Nigeria (Ibetan and Oghator, 2013). Nigeria planners did not carry out intensive feasibility studies and comprehensive statistics about the cost of the project before including them in the development plans. This resulted to littering the nation with uncompleted and abandoned projects.

5. Corruption: Corruption is the most challenging problem that has eaten deep into the bone-marrow of Nigerian leaders. The funds that would have been used for the implementation of

the development plans have been mismanaged and converted into personal bank accounts and coffers. Nigeria shares the company of the most corrupt countries in the world today (The Guardian, December 25th, 2009). Deekor and Kia (2015) put it succinctly that the country is 157th among the 170 countries in contrast to Ghana which is number 70 in ascending order among the most corrupt countries in the world. Nahu (2008), at launching of the “Fix Nigeria” initiative in Abuja disclosed that about 65 trillion (£220 billion) has been stolen by the past 40 years of independence. He regretfully stated that the money could have recreated the beauty and glory of Western Europe six times all over (Guardian, September 22, 2008).

The Way Forward

There is nothing more powerful than an idea that is presented to the people in a consistent and systematic manner by the leader or leaders. Change is driven by ideology, by this we mean the presumption of an idea to be attained in the future supported by strategies and policies on how to achieve these goals (Deekor and Kia, 2015). It has been observed that most of the military leaders and civilian administrators really lacked the political will to transform the fortune of the nation. This manifested in their lukewarm approaches toward the development of the nation. Therefore, Nigerian should undermine religious affiliation, ethnicity, nepotism, political affiliation and search for somebody who is upright, committed and has the capacity to manage both human and material resources of the nation. Another important factor to be considered is that more qualified persons should be appointed to do the jobs he is best suited for. A round peg should be placed in a round hole. It is unfortunate that most of the appointments and employments in Nigeria are done based on ethnicity, religious affiliation and political affiliation. This should be avoided because it is greatly responsible for our stagnation and non-implementation of development plans. National development efforts in Nigeria are inclined largely towards economic development and/or materials development to the near total exclusion of attitudinal development which in our invaluable dimension of national development (Mesiobi, 2013). In similar vein, Kamonideen (2008) posits that; “There is no better solution to the many problems militating against the development of Nigeria and its proposed transformation to the top 20 economics than attitudinal change, change to do the right thing and ignore the wrong thing”.

Another way forward is that Nigerian leaders must avoid corruption and focus on the development of the nation, by properly harnessing the abundant human and material resources for the production of goods that will be beneficial to the Nation. The high level of corruption exhibited by the leaders of Nigeria left Nigeria in devastating condition, while the developed nations benefited from the loots, as the funds are invested to create jobs in their countries. The Nigerian leaders paid lip-services to corruption, and are only hunting political opponents. The moment a political opponent decamps to the ruling party, his sins and corrupt practices are forgotten. This ought to be stopped if we want to move forward. Development plan or a rolling plan should not be seen as the property of a leader or a political party. A development plan must be seen as the handbook of the nation that will take us to the promise land. Therefore, successive government ought to work towards its implementation; projects should be properly and adequately monitored and evaluated so as to enhance transparency and accountability. This will certainly go a long way to enhance completion of projects. In addition, funds should be released for the implementation of projects as at when due and the milestone completed should be assessed by experts based on how much that was released. **Conclusion**

Presently, Nigerian development and the actualization of the National Development plans have been hindered by bad leadership. Our leaders are corrupt and lack the political will to implement development plans that would have placed us among the first 20 economics in the world.

Nigeria is found among the first corrupt and poor nations of the world because of our inability to properly implement development plans. We need to have a change in attitude and do the right thing at the right time.

References

- Deedam, D. G., Akpe, C. I., Juliana, O. E. (2020). Sociology Department, Faculty of social sciences, Ignatius Ajuru University of Education, Rumuolumeni, Port Harcourt, Ignatius Ajuru University of Education, Rumuolumeni, Port Harcourt, Rivers State, Nigeria.
- Rivers State.
- Dean, E.R. (1972) Plan implementation in Nigeria 1962-1966 Ibadan: Oxford University Press.
- Deekor, L.N. and Kia, B. (2015) National Development efforts and the Challenges of Development in Nigeria: The case of corruption in Journal of National Association of Female Teachers (JONAFET) Vol. 6, December, 2015.
- Egonmwan, J.A. and Ibodje, S.W.E. (2001) Developmental Administration Theory and Practice Benin City. Resyin (Nig) Company Ltd.
- Ibetan, J. and Oghator, E. (2013) Trends of Development Planning in Nigeria. A Journal of Sustainable Development in Africa. Vol. 15. No. 4, ISSN 1520-5509 Clarion University of Pennsylvania. Clarion, Pennsylvania. Ijaiya.
- G.T. and Usman, A.L. (2000) "Development in Disarray. An overview of the Nigerian Experience" In Usman A.L. and Ijaiya, G.T. (Eds) Selected Essays on Contradictions of Economic development Theories in Nigeria Illorin, Haytee Press and Publishing Company Ltd.
- Kamorudeen, A. (2008) Transforming a Dream into Reality in Nigeria Tribune, Wednesday, October 8.
- Luke, O. (2018) Vision 2020: How do Nations develop? In Guardian Newspaper, July, 22.
- Mesieobi, K.A. (2013). Issues in Nigeria's National Development in Rivers Social sciences forum. Journal of the Faculty of Social Sciences 10 (3) June, 2013.
- Nuchu S. (2008) Launching of "FIX" Nigeria initiative. The Guardian Newspaper, September, 22
- Obikeze, O.S. and Obi, E.A. (2004) Public Administration in Nigeria. A Developmental Approach, Onitsha Book point Ltd.
- Okoli, F.C. (2004) Theory and practice of public of public organizations. A Book of Readings. Enugu. John Jacobs Classical Publishers Limited, Onitsha.
- Okoli, F.C. and Onah, F.O. (2002) Public Administration in Nigeria: Nature, Principles and Application. Enugu: John Jacob's Classical Publishers Ltd.
- Okowa, W.J. (1991) The political Economy of Development planning in Nigeria; Published by Pan Unique publishing company ltd.
- Onah, F.O. (2006) Managing Public Programmes and Projects. Nsukka Great A.P, Express Publishers Ltd. Osifo-W.O. (1087). "Economic Planning/Management: Top speed in the Slow Lane" Newswatch (October 5) pp. 32-33

Ugwu, C.E. (2009). The imperatives of National Development Programmes Harmonization in Nigeria: Vision 2020, Millenium Development Goals and seven Point Agenda; In Nigerian Journal of Public Administration and Local Government (UNN) Vol. XIV. No. 2 pp 200-216.

EFFECTIVENESS OF ACCESS CONTROL IN CRIME PREVENTION THROUGH ENVIRONMENTAL DESIGN (CPTED)

D.M.P.V. Dissanayake¹, K.S. Dharmasiri²

Department of Criminology and Criminal Justice, University of Sri Jayewardenepura,
Sri Lanka.¹

Faculty of Criminal Justice, General Sir John Kotelawala Defence University, Sri
Lanka²

Abstract

As people become more aware of the potential of crime prevention strategies that take advantage of environmental design, this issue becomes increasingly relevant. In order to reduce the likelihood of criminal activity, the concept of "crime prevention through environmental design" (CPTED) was developed. By restricting entry to potential perpetrators, access control aims to limit or prevent criminal activity. It employs both physical and emotional barriers to prevent unauthorized entry. The perception of good access control can deter criminal activity by making would-be offenders think twice before attempting an offence. When proper access control measures are in place, the user of the area can rest assured that they and their belongings are safe. Therefore, this study will explain and uncover the effectiveness of access control in crime prevention through environmental design. Purposive sampling and structured interviews were used to obtain data. And secondary data was collected from literature surveys and case studies. Fifteen New Zealand and US research articles from 2005 to 2020 that used CPTED were reviewed. Ten criminal cases from 2015 to 2019 in Modara Police Division were analyzed utilizing structured interviews with 12 Sri Lankan authorities. New Zealand and the United States have implemented security guards, lane sensor lighting, front and rear guards in public places and burglary alarms for crime prevention. To prevent unauthorized access control in Sri Lanka, window grilles have been installed and the entrance door has been strengthened. In Sri Lanka, built environmental variables are not effectively monitored or maintained, which increases the possibility that criminals may gain access to residences through these characteristics. It is recommended that management and maintenance of constructed houses and built environments, as well as gaining knowledge and experience in public area management and maintenance, understanding the flaws and positive aspects of development programs conducted in developed countries and replacing them with Sri Lankan projects, and establishing a CPTED Division within the Urban Development Authority all contribute to crime prevention.

Keywords: Access Control, CPTED, Crime Prevention, Environmental Design, Maintenance

1. Introduction

The concept of criminality is strongly ingrained in contemporary society. The physical, social, and ecological losses resulting from criminal activities are not minor. To minimize these influences from society, a greater emphasis must be placed on crime prevention and control. Almost every culture has some type of crime prevention and control strategy. Crime prevention refers to proactive measures made to prevent criminal activity before it occurs (Mesko & Mursic, 2003). Crime prevention through environmental design (CPTED) is an approach that

uses physical planning and design to reduce the likelihood of criminal activity. The CPTED strategy demonstrates how the built environment can be planned to deter criminal activity by removing potential targets (Cozens, 2015). According to Schneider and Kitchen, crime prevention through environmental design is an approach for preventing crime by modifying specific environmental phenomena. This concept is the cornerstone of place-based crime prevention. Because the physical environment affects user behaviour, it must be altered to minimize crime and fear of crime and to enhance the quality of life (Schneider & Kitchen, 2001). Crowe (2000) defines CPTED as the effective design and utilization of the built environment in order to minimize crime and improve quality of life (Dale, 2008). Dr C.R. Jeffrey, a criminologist and sociologist, established a new approach to crime prevention through environmental design (CPTED) in 1971. This theory defines how appropriate design and effective use of the built environment can lead to a decrease in the fear of crime, the incidence of crime, an increase in a sense of safety, and an enhanced quality of life. CPTED's objective is to make the environment safer through the application of CPTED principles and practices (Cozens, 2015). Numerous nations in Europe, America, and Asia have widely adopted CPTED techniques. Therefore, the four basic strategies of Crime Prevention through Environmental Design are Surveillance, Access control, Maintenance, and Territoriality (Radosevich, 2012). This has become an important point in crime prevention strategies (figure.1).

Figure 1: CPTED Strategies

The concept of access control entails preventing access to potential criminal targets in an effort to reduce or eliminate criminal opportunities (Cozens et al, 2005). Crowe and Zahm (1994) concur with Cozens et al (2005) that natural access control involves the employment of real barriers (e.g., physical security such as doors), symbolic barriers (e.g., shrubbery), and "other physical design elements to restrict entrance to an area by anybody other than its intended users" (p. 22). In contrast, Armitage (2013) contends that the phrase "access control" is too narrow and is more closely associated with SCP than CPTED. She proposes that the concept be expanded to include "limitations on access, egress, and through movement" (Armitage, 2013). As the design and arrangement of the built environment, particularly in relation to entrance, egress, and through movement, is widely disputed in the literature, Armitage's concept merits more examination. Some feel that developments should be permeable, have a high degree of connection, and be conducive to free mobility (Jacobs, 1961; Hillier & Shu. 1998; Shu, 2000;

Hillier, 2004). Others (White, 1990; Taylor, 2002; Armitage, 2006; Armitage et al, 2011 for instance) argue that permeability should be minimised because it can enhance the likelihood of criminal activity. These are referred to by Cozens and Love (2009) as the "encounter" and "enclosure" models (p.348). The 'encounter' concept encapsulates the viewpoints of individuals who feel that the built environment should enable and promote access and movement (Hillier & Shu, 1998; Shu, 2000; Hillier, 2004). This concept is based on the work of Jacobs (1961), who proposed that places are safer if the arrangement encourages more people to utilise the space (e.g. by walking). This would boost levels of natural surveillance by promoting pedestrian activity. According to Cozens and Love (2009), the encounter model posits that the presence of strangers (as additional eyes on the street) is beneficial since they will aid in policing public spaces.

Academics and urban planners frequently reference Jacobs' (1961) work as the primary text supporting increasing levels of through movement and connectedness. It is essential to note, however, that Jacob's work was based on a number of observations (not an empirical study) done in a city, not a residential region. Jacobs mentioned these and its related difficulties in her statement: I have focused on wonderful cities... But I hope no reader will attempt to translate my observations into guides for what occurs in cities, small cities, or still-suburban suburbs. Towns, suburbs, and even small cities are distinct species from metropolitan areas. Attempting to comprehend settlements in terms of large cities will just add to the confusion (Jacobs, 1961)

It is vital to note that a number of academic studies have determined that via mobility can help reduce crime (Hillier & Sahbaz, 2009 for example). However, this work has been criticised and the approach used to determine street segmentation/connectivity has been called into question (Johnson & Bowers, 2010; Armitage, 2013). Hillier's space syntax method is a mathematical technique that analyses the street network and the connectedness of street segments (Johnson & Bowers, 2010). Armitage (2013) suggests that although the application of space syntax enables a large number of street segments to be analysed simultaneously, it does not take into account instances in which a street segment may have been modified (i.e., the addition of non-official footpaths), which would be identified if assessed by fieldworkers on site (Armitage et al, 2011). This exemplifies some of the challenges involved in determining access and through-movement levels inside a development.

Proponents of the 'enclosure' approach claim that high levels of permeability may be advantageous for potential criminals as well as for inhabitants, who may move around the complex more simply and sustainably. According to Ekblom (1995), more permeable streets increase access for all people (including offenders), which in turn increases criminal opportunities. Thus, the 'enclosure' concept indicates that regions with high levels of access and through movement are more prone to crime and disorder, and that access should be restricted as much as possible (White, 1990; Eck, 1997; Taylor, 2002; Armitage, 2006; Armitage et al, 2011 for example). According to Armitage (2013), there are three reasons for this:

- I.High levels of through mobility make it easier for offenders to enter and exit an area;
- II.By providing offenders with easy access,
- III.it allows them to find suitable targets within their awareness space (Brantingham & Brantingham, 1995 and Davies and Johnson, 2015) Moreover, high levels of through movement strengthen the anonymity of criminals.

According to research conducted with burglars, ease of access and the quantity of 'escape routes' are crucial factors when choosing a home (Nee & Taylor, 2000; Nee & Meenaghan, 2006). By reducing the number of access and egress points, a development may dissuade

criminals from committing crimes because they will be more likely to be spotted and approached by legal users of the space. Therefore, proponents of the "enclosure paradigm" tend to favor the usage of cul-de-sacs over roads. As is evident from a study of the three preceding sections, the principles of territoriality, surveillance, and access control share some similarities. This is underlined by Crowe (2000), who cautions that the principles should not be examined in isolation and that territoriality should be understood as the "overarching idea that includes all-natural surveillance principles, which in turn includes all access control concepts" (p. 38).

By restricting entry to potential perpetrators, access control aims to limit or prevent criminal activity. It employs both physical and emotional barriers to prevent unauthorized entry. The perception of good access control can deter criminal activity by making would-be offenders think twice before attempting an offence. When proper access control measures are in place, the user of the area can rest assured that they and their belongings are safe. Sri Lanka's notion of access control as a crime-prevention strategy is less developed than that of other countries in the concept of crime prevention through environmental design.

Therefore, this study will explain and uncover the access control concept, which is a crime prevention strategy. Hence, the prime objective of the study is to determine the Access Control concept in CPTED for Crime Prevention and the sub-objectives are to determine the nature of Access Control and to examine the effectiveness of prevention in the United States and New Zealand.

2. Methodology

This research was undertaken domestically and globally in comparison to two other nations, including Sri Lanka, using research articles. This study compares the USA and New Zealand research reports to Sri Lanka. Choosing foreign countries for the study involves many criteria.

1. According to the 2019 UN Human Development Index, the country should be developed.
2. According to the World Population Review, one country should have a high crime rate and the other should have a lower crime rate.

Several different sample strategies were used in this study. Fifteen research papers, from the United States and New Zealand, were selected between 2005 and 2020 using the Purposive sampling method. In addition, using the judgmental sampling method, the officers of the Urban Development Authority, the Sri Lanka Police, university professors, and victims of crime, a group of 12 people were interviewed because of their knowledge and contributions to the field of crime prevention through environmental design in Sri Lanka. The followed data gathering process & data analysis methods are given in **Table 1**.

Table 1: Methodology

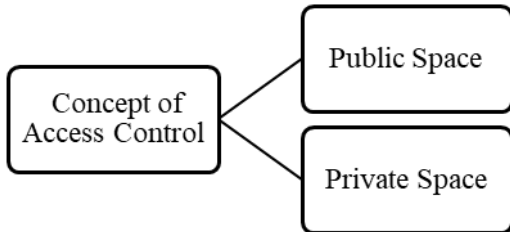
Nature of the Collected data	Method of data collection	Method of data analysis
Effectiveness of Access Control concept in CPTED (USA & New Zealand)	Research papers	Qualitative
Access Control concept in Sri Lanka for crime prevention	Structured interviews	Qualitative
The factor of Access Control influenced the increase in the crime rate	Case studies	Qualitative

(Created by the researcher,2021).

Experimental Design

In this study, data collection was based on two characteristics, and the territoriality concept in crime prevention through environmental design was determined based on that.

Figure 2

3. Results & Discussion

Analysis of data from research papers

To accomplish this study's primary objective and its specific sub-goals, conducted a comprehensive literature review of 15 research publications covering the access control concept in crime prevention through environmental design published between 2005 and 2020 from New Zealand and the United States and it is comparatively analyzed with the data obtained from structured interviews with the sample of 12.

1.Access Control Concept in Public Space

Table 2: Access Control concept in public space

Public Space	
New Zealand	USA
<ul style="list-style-type: none"> • Creating environments that enhance natural inspiration (Klein & Walker, 2005)' • Mark clearly the transition between public area, semi-private space, and private space (Blackford et al. 2006)' • Utilizing regional assistants (Oliverira & Pinho, 2010)' • Constant use of lane sensor illumination (McCauley & Opie, 2007)' 	<ul style="list-style-type: none"> • Presence of front and back guards in common areas (Leod, 2008). • Presence of front and back guards in common areas (Prince William County Police Department, 2010). • Installation of burglar alarms in public places (Prince William County Police Department, 2010).
Sri Lanka (through structured interviews)	
Reducing the likelihood of individuals remaining in public spaces	

New Zealand employs on-site assistance to prevent unlawful access to public spaces while studying the nature of access control in the context of crime prevention. There, these on-site helpers provide security at the entrances of public venues and monitor all people who enter.

Similarly, front and back guards are maintained in public areas of the United States. Street lane sensor lights in New Zealand are meant to work continuously 24 hours a day, seven days a week. In addition, burglar alarms have been installed in America's public spaces. Through the release of warning signals, not only the police but also the residents of the area are alerted when a criminal enters a public space. According to the data gathered from interviews in Sri Lanka, the only strategy employed for access control in public spaces is to limit people's ability to linger there. The data authors noted that access control is implemented such that a person who arrives from one location can exit from the same location. The Avissawella bus station and the Kuruvita bus station are examples of these. According to the data source, numerous antisocial activities occur in both of these public locations. Thus, the bus stop is designed to allow people to exit from various locations without access control. In addition, it was claimed that due to the enormous black stone in front of the Kuruwita bus stop, pedestrians cannot be bothered from the roadway, and that unlawful activity occurs in the area covered by the black stone.

2. Access Control Concept in Private Space

Table 3: Access Control Concept in Private Space

Private Space	
New Zealand	USA
<ul style="list-style-type: none"> • Prevent unauthorised entrance to the dwelling or location by locking all doors and windows (Doeksen, 2017)' • Proper property management and upkeep Installation of sensor lighting systems (Oliverira & Pinho, 2010)' • Establish secure zones with fencing to prevent illegal access (Blackford et al. 2006)' 	<ul style="list-style-type: none"> • Access to parking spaces with an electronic numbering system (Radosevich, 2012)' • Landscaping the house's entry so that it is visible from the street (Prince William County Police Department, 2010).
Sri Lanka (through structured interviews)	
<ul style="list-style-type: none"> • Installation of window grilles • Lock reinforcement (only for the front door) Police officers assigned to the respective police jurisdictions patrolling slums • Strengthening the front door 	

In analysing the nature of access control in crime prevention, New Zealand's maintenance and management of privately owned properties and installation of sensor lighting systems have been exemplary. In the United States, parking spaces have electronic number systems for access control. Through this, vehicles in America have been assigned a unique numbering system, and when parking, the relevant number is recorded as having entered the parking lot. In addition, when a vehicle arrives from outside the parking lot, the United States has made arrangements to inspect it thoroughly. Some houses in Sri Lanka have grilles installed on their windows. However, it is prohibited to alter the homes built by the Urban Development Authority and distributed to the public. That is, they cannot make alterations or add new components to the

home. For this, its residents have signed contracts with the Urban Development Authority. Sri Lankan homes have sturdy locks on the front entrance to restrict entry, while the locks on the back door are not as secure. This is because data contributors adhere to the notion that whenever a crime is committed, the perpetrator enters through the front entrance. In addition, the Urban Development Authority has developed special police patrols and checkpoints surrounding the shantytowns and slums that surround the housing complexes. The Urban Development Authority expects this would prevent a repetition of illegal activity committed by slum dwellers in the housing complex. Every two hours, two or three police officers conduct patrols at night. In addition, as stipulated in the agreement they signed with the Urban Development Authority before moving into the housing complex, these individuals may not utilise the home for any unlawful activity, such as the sale or manufacturing of alcohol or drugs, gambling, or betting. It is definitely prohibited to utilise a location for any criminal purpose. If illegal activity occurs, the manager will issue warnings, and if the process is not followed correctly, the water supply to the house will be cut off.

Analysis of data from the case study

Five crimes that occurred in the Modara police area, which has a high crime rate in the Colombo urban region, between 2015 and 2019 were examined in detail in association with the issue of territoriality concept in crime prevention through environmental design for crime prevention. Accordingly,

- To analyze the factor of access control which influenced the increase in crime rate.
- To analyze the lack of access control concept in environmental planning

3.3 The factors of Access Control which influenced the increase in the crime rate

Table 4: Analysis of data from the case study

Case Study	Security measures implemented at the relevant location	The role territory plays in the conduct of the crime	Inadequacies in the concept of territoriality
Case study 1	<ul style="list-style-type: none"> • A house made of cement. • Having wooden doors and windows. • Having a wall about 6 feet high and having glass pins fixed on it. 	<ul style="list-style-type: none"> • Access to the roof with the help of a tree in the yard of the house. 	<ul style="list-style-type: none"> • Failure to consider landscape factors. • Eg - Lack of proper management and maintenance.

Case study 2	<ul style="list-style-type: none"> • A brick house. • A wall is built around the house. 	<ul style="list-style-type: none"> • Covering the house due to trees planted for the beauty of the house. • Entering the yard by climbing a palm tree. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lack of proper management and maintenance of natural environmental factors. • Eg- The house is covered due to the trees in the house. • Lack of opportunity for informal surveillance due to lack of proper management and maintenance of natural environmental factors. • E.g., because the house is covered by trees, there is no informal surveillance by neighbours or people walking in front of the house.
Case study 3	<ul style="list-style-type: none"> • Presence of lampposts. 	<ul style="list-style-type: none"> • Presence of dilapidated safety fence. • High grass growth on the ground. 	<ul style="list-style-type: none"> • Access control of the land has not been properly confirmed. • E.g. Facilitating the entry of the criminal due to the presence of a crumbling dilapidated security fence. • Failure to properly manage and maintain natural environmental factors. • E.g. Because the grass bushes are growing high on the ground, the criminal gets the opportunity to commit the crime without being seen by anyone.
Case study 4	<ul style="list-style-type: none"> • Being a house made of brick and timber. 	<ul style="list-style-type: none"> • No action has been taken to confirm the access control of the house. 	<ul style="list-style-type: none"> • No action has been taken to show ownership of the house. • E.g. No natural or man-made factors are used to control unauthorized entry into the house.
Case study 5	<ul style="list-style-type: none"> • The safety of the house is ensured by architectural factors alone. 	<ul style="list-style-type: none"> • Row houses are one house, and two houses are separated by one wall. 	<ul style="list-style-type: none"> • No steps have been taken to confirm access control

		<ul style="list-style-type: none">• People are walking on the path made over each other's yard.	<ul style="list-style-type: none">• Eg- row houses being one house and two houses being separated by one wall.
--	--	---	--

Conclusion

Access Control as a visible signage-based crime prevention method in public spaces has proven effective. Criminals in New Zealand are less motivated to commit crimes due to the abundance of sensor lighting systems. By placing sensor lighting systems in New Zealand's streets, criminals' access to locations where they can commit crimes has been greatly reduced. Since the installation of the electronic number system in public parking lots across the United States, no unauthorized vehicles have been able to access the lots. Sri Lankan homes are easily broken into due to their poorly constructed architectural components. As part of New Zealand's proactive approach to crime prevention, damaged public buildings are swiftly restored, lowering the possibility that thieves will get access to a crime scene via the structure. Through their management and maintenance of public places, landscapers have been helpful in lowering of crime in the United States. Government agencies in Sri Lanka should manage and maintain any housing estates they establish. Many Sri Lankan homeowners lead busy lifestyles and cannot commit much time to property maintenance. Since Sri Lankan homeowners rarely maintain their yards, it is easier for criminals to get access to homes by natural ways.

Recommendations

- Daily, around-the-clock patrols in all regions, not just high-crime ones.
- The deployment of guards not only at the front but also at the rear gates of public spaces.
- Enhancing illumination such that two individuals in public settings can be distinguished at night.
- The installation of CCTV cameras in all public areas.
- Deploying sufficient police officers for nighttime patrols.
- Using an electronic numbering system to grant entry to public parking lots for vehicle parking.
- Periodic management and maintenance of the built and natural environmental aspects of residential properties.
- Acquiring skills in the management and upkeep of public spaces.
- Conducting public awareness initiatives at the rural and regional levels.
- Contributing university resources to the development of the theoretical and practical knowledge of the officials of the institutions involved in environmental planning.
- Analyzing the development projects implemented in developed countries in a balanced manner and understanding their flaws and positive aspects and replacing them with projects in Sri Lanka.
- Although the Urban Development Authority has a programme to safeguard the safety of its projects, it does not directly intervene in the prevention of crime in those developments. Therefore, I propose preparing a programme for crime prevention in future development projects by establishing a crime prevention unit under the Urban Development Authority's environmental planning.

- Provide knowledge regarding crime prevention tactics through environmental planning to the officers of crime prevention institutions.

Several nations have currently incorporated environmental techniques for lowering crime into their conventional urban development practices. The study of crime prevention through environmental planning can therefore provide a realistic solution to the problem of crime prevention through the careful development of environmental planning techniques. In addition, fresh research is required to bridge the knowledge gap about crime prevention through environmental planning in Sri Lanka. The concept of ownership of crime prevention approaches via environmental planning has not been investigated, despite the fact that each strategy for crime prevention through environmental planning has been investigated. According to research conducted in Sri Lanka, crime can be minimized by careful design of the environment, and this topic requires more attention if we are to be successful in our prevention efforts. My idea is to investigate a crime prevention strategy based on environmental planning and to conduct a program that stresses the applicability of all such strategies in order to address the gaps in the research.

References

- Cozens, P., & Love, T. (2015). A Review and Current Status of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED). *Journal of Planning Literature*, 30(4), 393-412. Doi: 10.1177/0885412215595440
- Lee, J. S., Park, S., & Jung, S. (2016). Effect of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED) Measures on Active Living and Fear of Crime. *Sustainability*, 8(9), 872. Doi: 10.3390/su8090872
- M. Radosevich, R. (2012). Crime Prevention Through Environmental Design and Crime Rates in Apartment Settings. Regis University ePublications at Regis University, [online] Available at <https://epublications.regis.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1256&context=theses>.
- Mesko, G., & Mursic, M. (2003). Crime Prevention – Theory, Practice and Dilemmas. [Online] Ojp.gov. Available at: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/grants/205825.pdf>.
- Schneider, R. H. (2005). INTRODUCTION: CRIME PREVENTION THROUGH ENVIRONMENTAL DESIGN (CPTED): THEMES, THEORIES, PRACTICE, AND CONFLICT. *Journal of Architectural and Planning Research*, 22(4), 271–283. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/43030746>.
- Yong, S. D., & Tedjokoesoemo, P. E. D. (2016). Territoriality Concept for Crime Prevention in Interior Design. *The Social Sciences*, 11(15 (20)), 3808-3813.
- Territorial reinforcement - The City of Red Deer. Reddeer.ca. Retrieved 23 August 2022, from <https://www.reddeer.ca/city-services/police-rcmp/crime-prevention/crime-prevention-through-environmental-design/territorial-reinforcement/>.
- Ahn, N., & Choi, Y. (2021). A Case Analysis of CPTED in Collaborative Governance Perspective. *Korea CPTED Association*, 12(3), 89-126. <https://doi.org/10.26470/jcssed.2021.12.3.89>
- Park, M., Hwang, E., & Kwak, D. (2021). UN Sustainable Development Goals(SDGs) and the Third Generation CPTED. *Korea CPTED Association*, 12(3), 31-56. <https://doi.org/10.26470/jcssed.2021.12.3.31>.

CRIME PREVENTION THROUGH ENVIRONMENTAL DESIGN; A COMPARATIVE STUDY OF ITS UTILITY

D.M.P.V. Dissanayake¹, K.S. Dharmasiri²

Department of Criminology and Criminal Justice, University of Sri Jayewardenepura,
Sri Lanka.¹

Faculty of Criminal Justice, General Sir John Kotelawala Defence University, Sri
Lanka²

Abstract

Crime Prevention through Environmental Design (CPTED) is a strategy for crime prevention based on the deliberate modification of specific physical phenomena. The CPTED approach is not only becoming more popular but is also being used on a more widespread scale across the world. In addition, specific components like territoriality, monitoring, maintenance, and access control are seeing widespread deployment. The concept of environmental design is adopted for crime prevention on a worldwide scale. Data was collected from literature surveys and case studies. ten New Zealand and US research articles from 2005 to 2020 that used CPTED were reviewed. While patrolling is the primary official technique of deterrent in Sri Lanka, insufficient police officers and a lack of adequate transportation facilities have contributed to an increase in criminal activity. Sri Lanka prohibits the installation of CCTV in parks, but the installation of CCTV in parks in the United States and New Zealand has led to a drop in crime. The use of light bulbs at night, visual signs in public settings, and the reduction of space for people to assemble have all contributed to crime prevention. Future development projects are recommended to contribute to crime prevention by deploying sufficient police officers on patrol and providing adequate transportation facilities, improving lighting, installing lights, obtaining expertise for the management and maintenance of public places, and establishing a police department within the Urban Development Authority.

Keywords: CCTV, CPTED, Crime prevention, Patrolling

1. Introduction

The idea of criminality is deeply rooted in today's culture, which places a heavy emphasis on justice and order. Losses on a physical, social, and ecological scale that are brought about by illegal operations are not insignificant. It is necessary to place a higher emphasis on crime prevention and control to reduce the impact of these influences coming from society. Nearly every society employs some kind of crime suppression and prevention in some form or another. The term "crime prevention" refers to the preventative steps that are taken so that criminal behaviour does not take place (Mesko & Mursic, 2003). CPTED is an abbreviation that stands for "crime prevention through environmental design." This theory states that "the appropriate design and effective use of the built environment can contribute to a reduction in the fear and incidence of crime, as well as an enhancement in the quality of life" (Crowe, 2000). It is founded on research conducted beginning in the middle of the twentieth century and continuing onward.

CPTED strategies have been widely implemented in a great number of countries across Europe, America, and Asia. As a result, surveillance, access control, maintenance, and territoriality are the four fundamental techniques of the Crime Prevention through Environmental Design (CPTED) approach (Radosevich, 2012). This has emerged as a significant factor in the many measures for crime prevention. (figure.1).

Figure 1: CPTED Strategies

Territoriality

If an individual owns a location, efforts are made to defend it. That is how individuals use space to indicate ownership or occupancy of a given area and property. The spatial awareness of a person generates an environment in which offenders stand out and are easily recognised. Oscar Newman (1972) based his concept of defensible space on the notion of ownership. In addition, he asserts that the shared places in which many people reside fail to instil a sense of ownership in others due to poor maintenance, low use, and inadequate illumination. He goes on to say that the absence of intrusion, as well as the availability of outside entries and porches that are not visible from the street, has greatly aided criminal activity. In addition, the presence of interconnected elevators, staircases, and distinct exits has made it ideal for burglars. Due to the fulfilment of the above-mentioned factors, criminal activity is also increasing (Cozens, 2015)

Accordingly, the following steps are followed to confirm the territoriality. that is,

- Maintained premises and landscaping to communicate an alert and functional presence that the space is occupied.
- Restricting personal activities to specific private areas.
- Installation of security system signs at the entrances of a particular location.
- Installation of sensitive lighting systems at all locations including a particular location (Yong & Dora, 2016)

Surveillance

There are two components to surveillance: natural surveillance and formal surveillance. Environmental design approaches employ natural surveillance for crime prevention. This concept depends on the capacity to influence the decisions of offenders before their commission of a crime. Natural deterrence restricts the chance of crime by increasing the perception of a

deterrent among individuals. Natural inspiration results from the strategic placement of physical features, activities, and people to optimise people's visibility and facilitate pleasant social connections. This methodology gives criminals the impression that their behaviour is more thoroughly monitored and that their opportunities for escape after committing a crime are diminished (Radosevich, 2012).

The relationship between the physical environment and crime was first examined in the 1961 book 'The Death and Life of Great American Cities by American author Jane Jacobs. In this book, she explains how environmental influences influence human behaviour. She also mentions that urban violence is caused by humans. Jacobs argues further that crime occurs when people do not know their neighbours and do not interact with them. This is because their chances of spotting a person or target who intends to conduct a crime are low (Jacobs, 1961)' Jacobs' 'Eyes on the Street' hypothesis has demonstrated the significance of the natural inclination of neighbours to watch out for one another (Jacobs, 1961). In communities where neighbours know each other and are vigilant, criminal activity is less likely and police aid is more likely to be requested. Natural observation is the physical ability to observe what is occurring around your school. Obstacles such as thick walls, towering shrubs, enormous signage, and others might obstruct natural creativity. In this manner, numerous procedures are taken to enhance the natural induction. Specifically, homeowners clearing trees in front of their homes the installation of iron fences rather than solid walls (Radosevich, 2012).

In addition, the Neighborhood Watch idea is utilised in many nations to reduce natural disaster-related crime. The National Neighborhood Watch Program was established in 1972 by the National Sheriffs Association to manage and prevent the rise in crime in the 1960s in North America. This concept is also over 40 years old in Sweden. By using this principle, the government has reduced crime by 37%. Furthermore, this principle is implemented in nations such as Japan and Ireland (Gibson, 2019).

Through formal deterrence, police officers and security officers work to discourage criminals from committing crimes. Since the 1990s, London's public places have utilised CCTV camera systems to minimize crime through formal deterrence. Since then, multiple studies indicate that at least 500,000 video cameras have been deployed to reduce crime in London. Since the 1990s, CCTV cameras have been increasingly prevalent not only in London but also in other major European cities such as Paris and Madrid. This is illustrated through police patrols, alarm systems, and the usage of CCTV (Sakip et al, 2012)'

Access control

By restricting access to crime targets, behavioural control attempts to decrease or eliminate criminal opportunities. That is, diverse locations take precautions to prevent thieves from entering. As behaviour modification tactics for crime prevention, such as,

- Space planning to improve access to natural inspiration.
- Provide zones that are demarcated to indicate the shift from public to semi-private to private space.
- Prevent simple access to the residence or location in question by locking all doors and windows.
- Proper care and management of the individual's property.

If the opportunity to commit a crime is diminished or removed, criminal activity will decline. Through the principles of crime prevention through environmental planning, criminal opportunities on and around a person's property are eliminated. The goal of behavioural control

is to lower the desirability of an individual's assets and prevent them from becoming criminal targets (Monchuk, 2016).

Maintenance

The management and upkeep of an individual's property are a representation of property rights. Because of improper management and maintenance, a person or his or her property becomes a target of criminal activity. Understanding the significance of management and maintenance in crime prevention is facilitated by the broken window idea. According to the broken window theory, abandoned buildings, poorly managed and unmaintained vacant lots, and poorly illuminated structures make for easy targets for criminals. According to this theory, the fundamental cause of crime is poor administration and maintenance. For proper administration and maintenance in crime prevention through environmental planning, the following procedures are followed.

- Maintenance of deteriorated and hazardous structures
- Maintaining the landscape and lighting.
- Trim grass and weeds to discourage tree and shrub development.
- Proper upkeep of their surroundings to prevent unlawful access (Monchuk, 2016).

Therefore, this paper will explain and uncover the core findings from recently published crime prevention research.

2. Literature Review

Based on the study presented by Dennis (2013) titled Evaluation and crime prevention: an investigation of evaluation and monitoring of crime prevention through environmental design initiatives in New Zealand, the Alcohol Advisory Council of New Zealand guarantees that all alcohol licensees maintain a safe environment. The primary objective is to minimise possibilities for criminal and antisocial behaviour. It has been demonstrated that by increasing security surrounding licenced premises, the safety of customers and employees, as well as the security of the building and facility, can be enhanced. Here, the sub-goals are to increase awareness of crime prevention and safety, promote the significance of crime prevention guidelines in licenced establishments, and further enhance the standards of these establishments (Dennis, 2013)'

A bar's physical environment and natural environmental factors raise the likelihood of violence and encourage violent conduct. It has been discovered that both physical and social factors influence the occurrence of crime in a bar, with negative elements such as excessive temperature, poor lighting and ventilation, noise, etc. being the most significant. Consequently, environmental planning principles have been utilised to avoid and regulate these crimes. The floor level in front of the bar counter is crucial, enabling the bartenders a better view of the patrons. This allows for the identification of client issues and the provision of a safe working environment for the personnel. For this, the exposure of the space should be increased in such a way that the activities of the customers can be subjected to natural effects from the bar. It has been demonstrated that this is possible through glass shelves, low canopies, drapes, columns, etc. In addition, thick portions, trellises, or nets that hinder the natural impulse should be removed, even if consumers are seated in distinct groups. Although staff prefer the use of ornamental mirrors over security systems, crime can be prevented with contemporary technical equipment such as locks (Dennis, 2013)'

In licenced pubs, overcrowding is a direct and indirect contributor to alcohol-related crime and violence. It is stated that elements such as temperature and noise increase in the premises, as well as a delay in their orders, contribute to the incidence of violence, and as a result, these factors can be eliminated by employees entering the bar only in a quantitative manner. Maximum capacity for licenced bar establishments. It is stipulated in the 2004 Building Act by the territorial authorities. Maintaining the appropriate number of customers in compliance with this Act promotes emergency management and the safe egress of consumers. That is, access control: It is emphasised here that it is required to regulate the development of a conflict between customers via the wireless network and to be able to meet customer demands at the appropriate moment. Illumination plays an important function in licenced bar establishments. Avoid excessively bright or dim illumination when designing a safe space. Consumers dislike extremely bright lighting, which might irritate the individual. Despite the limited lighting, it is difficult for bar security personnel to see client behaviour. The pub's illumination should accommodate the activities of its patrons. Thus, adequate lighting systems should be built in the area to prevent criminal activity. Thus, it has been demonstrated that the lighting should be such that the person can see the behaviours of all clients and that by doing so, antisocial behaviour can be reduced' Additionally, it is necessary to regulate the drinking of alcohol in outdoor areas of licenced establishments. The majority of bars feature unstaffed outdoor areas. It is recommended to build a CCTV system so that staff can be influenced from within the bar, as well as an appropriate lighting system for such exposure. Additionally, it is noted that both the outside and inside environments of pubs should be managed effectively. Consequently, it has been demonstrated that crime can be minimised by controlling the area surrounding bars in addition to the bars themselves (Dennis, 2013).

According to Reducing crime and the fear of crime by reclaiming New Zealand's suburban street by Doeksen, rules have been established to prevent crime in the city through the use of environmental planning methods and development plans. It claims that environmental planning can limit the advantage of committing a crime if a person has the intent to conduct a crime. Although specific environmental elements of the built environment do not directly cause crime, they do set the stage for it. Accordingly, several guidelines have been drafted to launch the area's development plan utilising the principal crime prevention measures based on environmental planning. The guidelines are provided via environmental design tactics including informal introduction, building access and public spatial visibility, lighting, ownership, and management. Informal harassment refers to the activities and harassment of individuals in public and semi-public settings when they are engaged in their pursuits. The following describes how informal housing associations are implemented. It is said that by opening the windows of the kitchen and living room, where most people spend their days, informal influences can be made on the public and semi-public spaces of the street, and to maintain a visual connection with the street, the front fence of the house has been constructed at less than 2 metres in height. Invasion is also facilitated by the installation of transparent barriers for this purpose. The front yard landscaping should be designed to maintain a visual connection between the street and the house, and parking should be arranged such that the street can be seen from the house. Parks are guarded by people and vehicles passing by, and the park layout is intended to allow for informal invasion. The installation of shops, balconies, housing complexes, and restaurants would provide security as well as entice people who frequent shopping malls (Doeksen, 2017)

To create the entrance and public spatial visibility of a building by installing the main entrance and exit so that they are visible from the street, and by arranging the trees, plants, and bushes in the natural environment of a building so that they do not obstruct the main entrance and exit doors, in the elevators used to ascend in a building. It has also been stated that visibility has the

power to counteract the effect on other individuals. Between the sidewalk and the parking lot, there should be a clear line of sight to limit the likelihood of hiding places or becoming a victim of crime. Placement of additional fencing for the parking lot where vehicles are parked; the parking lot should be clear of plants and trees and managed and maintained properly. Guidelines have been established to construct a building's entry and general spatial visibility via proper wall design, fencing, landscaping, etc., to open up wide sight lines into and through the parking lot (Doeksen, 2017)'

The lighting in a public space should be sufficient such that two individuals may be identified from a distance of 15 minutes away. All entrances and exits to areas should be adequately illuminated, management and maintenance procedures should be developed to ensure continuity of lighting, and lighting should be designed to avoid excessive light, glare, and overhead light, which may be concealed by growing trees and other obstacles. There should be lighting fixtures at these locations. In addition, lighting should be installed on high points or walls in the vicinity of car parks, and a high vertical lighting system should be installed so that intruders are visible. Crime prevention and detection systems should also be installed, and special attention should be paid to pedestrian entrances and exits at all car park access points. Visible road illumination is present. When referring to ownership, the ownership of these regions might be established by establishing public or semi-public areas, or by clearly stating their private. It indicates that verification of ownership is important to assess the danger posed by those with criminal intent. Landscaping, signage, sidewalks, and lights should be utilised to demonstrate property ownership. Buildings should be used to establish ownership of public places, and the borders of public spaces should be made apparent. Design elements such as signage, lighting, dedicated pathways, support stations, grass strips, parks, and landscaping clearly distinguish between public and private locations. Even for a residential complex, ownership has been confirmed in a manner that restricts access to its tenants. In addition, standards have been devised to regulate public access to private locations to reduce the likelihood of crime, as well as to control admission by formal intrusions such as site attendants and security cameras. In addition, it implies that the place must be constructed to simplify management and upkeep. At appropriate locations, trees and other vegetation should be planted. For proper management, maintenance, and clear views, trees, plants, and landscaping must be pruned regularly. Thus, it states that via administration and upkeep, there should be clear sight between public areas and semi-private spaces (Doeksen, 2017)'

According to McCauley and Opie's research on the implementation of Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) by local authorities in New Zealand, a 2007 study regarding the safety of the city of Wellington at night indicated that just 30 percent of its people feel the city to be safe. The Wellington City Council, after conducting an investigation, determined that the city's murder, sexual assault, and theft rates were excessive, and actions were taken to improve the city's security. The Wellington City Council employed environmental planning techniques for this purpose. As a result, on 14 June 2006, the World Health Organization certified Wellington as a Safe City. In the application of the environmental planning strategy in the city of Wellington, two factors were considered. In other words, urban growth, social reform, and rehabilitation have prioritised public health and safety. Priority has been given to the development of public areas in urban planning. In this approach, local governments must monitor their progress in reaching these outcomes, and Wellington City Council has indicated that it monitored "the number of reported crimes in the city" to determine if it had achieved the aforementioned purpose. At various times of the day, citizens' perspectives on city safety were surveyed. According to the Wellington District Plan, the area comprises three volumes. Its first volume contains aims, policies, and laws about various geographic

sections of the city. The second book contains equivalent recommendations, while the third volume contains maps of the city and indicates the timeframes for which particular rules are applicable. The district plan contains numerous objectives and policies for pursuing crime prevention through citywide environmental planning throughout these volumes. In each of the three preceding planning chapters, the Wellington City Council states that urban planning measures can be implemented to protect individuals and reduce antisocial behaviour, and through the implementation of these guidelines, both buildings and spaces are designed to prevent and reduce crime. These recommendations provide cyped principles for both new developments and the remodelling of existing structures and other areas. Using the cyped principles, the Wellington City Council has developed crime prevention planning guidelines with the following goals (McCauley & Opie, 2007)'

Maximizing opportunities for informal insemination in households, commercial and publically accessible places for persons in neighbouring buildings and public open spaces going about their normal daily activities improves informal insemination. Support the improvement of formal perception from the public space in and around buildings as formal perception, formal perception, including building entrances, exits, and other main passages, lighting urban public spaces that are heavily used by people at night, identifying pedestrians by lighting Arranging arrangements to reduce opportunities for taking and hiding, reduce or eliminate opportunities in frequently used publicly accessible spaces, and ensure that building facades are visible from the street. Based on these goals, the Wellington City Council has produced guidelines (McCauley & Opie, 2007)'

Klein and Walker explain the Auckland City Council's district plan in their analysis. In the plan provided by the Auckland City Council, seven options for achieving city goals over ten years are outlined. Building strong and healthy communities, maintaining public health and safety, and reducing crime are among these initiatives. The promotion of crime prevention through environmental planning is indicated under four of the five objectives listed for this approach. Consequently, the layout of public areas and the provision of required amenities to decrease crime have been prioritised. To accomplish this, the Auckland City Council notes that it will monitor crimes committed and solved in the area and solicit the opinions of local citizens regarding community safety. According to Klein and Walker, the Oakland City Council was the first in the nation to directly incorporate environmental planning principles into its district plan. The Environmental Planning Strategy for City Planning was modified by the Auckland City Council in 2004. The plan consists of three sections. Each of them pertains to particular city neighbourhoods. Similar to the City Plan introduced by Wellington City Council, it incorporates objectives, policies, and regulations about key resource management concerns to enable land use and development in each block to be managed. It entails preparing the physical environment, lowering the likelihood of criminal activity, and minimising the fear of criminal activity. Consequently, by ensuring that certain human activities and public spaces are well-designed, by encouraging the natural observation of public and semi-public spaces from surrounding activities, and by ensuring that these areas are well-utilized and managed, certain human activities and public spaces can be improved. It is also said that crime prevention techniques have been implemented for all activities and security in this region through environmental planning. Additionally, efforts are being made to incorporate environmental design strategies into existing structures and places. Auckland City Council has so implemented crime prevention techniques through environmental planning for the city plan (Klein & Walker, 2005)'

Oliverira and Pinho's 2010 Evaluation in urban planning: Advances and possibilities study evaluated the implementation of environmental planning techniques for crime prevention at the Maraenui Shopping Centre. As a result, efforts have been taken to maintain safety surrounding the Maraenui retail centre, and awareness has been raised about how environmental planning principles might be implemented in future urban design. Observations indicate that the neighbourhood surrounding the retail centre has a particularly hazardous environment, with numerous factors contributing to crime, such as insufficient illumination, informal encroachment, unmanaged and unmaintained structures, etc. As a result of these findings, proposals have been made for how shopping malls might implement environmental planning techniques. In addition, summary reports of crime statistics surrounding the Maraenui shopping mall have been reviewed, revealing an increase in crime from 2008 to 2010. According to these crime figures, there has been a great deal of criminal activity near the mall. Theft is the most common offence here. Also, it was shown that 3 to 6 p.m. was the most typical time for crimes to occur. As a result of consultations with key stakeholders and members of the Maraenui, important challenges affecting the region around the mall have been identified. Thus, a set of proposals, including environmental design methods to avoid crime in the retail centre and its environs, have been formulated. Installation of new glass in broken glass windows in front of shops, Confirmation of ownership by continuous management and maintenance of the shopping mall through a formal agreement between the tenants of the shopping mall and the municipality, Immediate repair of all broken or destroyed lighting fixtures, Distribution of lighting from shops Ensuring, installing CCTV systems, enhancing pedestrian safety in the mall car park and entrance, and enhancing informal intrusion prevention This cpted evaluation of Maraenui Shopping Center highlighted ways to minimise crime and enhance safety in the neighbourhood. This evaluation was backed by a review of existing crime and security strategic policy documents. The recommendations are targeted to meet the requirements of key stakeholders and promote growth. The most important recommendations detailed in this research for a safer environment for users include the need for better regulation of pedestrian and vehicular traffic, greater lighting, and the elimination of several structures that obstruct observation and views surrounding the store premises (Oliveira & Pinho, 2010)

According to the Implementing crime prevention through environmental design research conducted in 2006 by researchers such as Blackford, Queensland has developed a set of guidelines to encourage crime prevention tactics through environmental design. They intend to guide and encourage the public and private sectors through environmental planning strategies, introduce environmental planning strategies to municipalities and guide the development of cities, promote and implement plans, proposals, and policies, educate the community, and create and manage a safe city. Formulation of guidelines for CPTED guidelines for Queensland local planners and designers and government agencies, police and other agencies involved in crime prevention, architects, urban designers, engineers, landscape architects, community development managers, social planners and planners, building managers and planners, and planning related to the creation of a sustainable environment for others. Accordingly, major places of criminal and antisocial behaviour and crime-prone areas, such as public and communal car parks, public restrooms, bus stops and shelters, pathways, lanes and bike paths, public parks, recreational spaces, and children's playgrounds, have been highlighted., street stores, and shopping malls Thus, it is demonstrated how environmental planning techniques can be utilised to enhance the safety and quality of public spaces in high-crime areas. These include the improvement of street lighting, and signage, the opening or closing of pedestrian connections, the opening or closing of pedestrian sight lines, the planning and placement of landscaping, the implementation of major street improvement projects, and the promotion of

safety in shopping malls. Projects have been specifically created to implement safety improvement initiatives, criminal control and prevention, public safety enhancement, property protection, and community safety. It outlines several precise rules for programmes, such as the installation of CCTV cameras and formal lighting systems, that aim to enhance public security (Blackford et al., 2006)'

Crime Prevention Through Environmental Design and Apartment Crime Rates is the title of Radosevich's research on apartment crime rates and environmental design. Here, the crime rate was determined before and after the implementation of environmental planning measures. According to an analysis of the local crime statistics, a significant proportion of crimes are perpetrated in flats. In 2010, 73.9% of recorded burglaries happened in flats, and in addition to property crimes, there were also a large number of violent crimes. Using comparative analysis, qualitative and quantitative methodologies were employed to explore this topic. The environmental design aspects and crime rates of three residential complexes were examined. To lower crime rates, environmental design measures such as ownership, containment, management, and behaviour control have been utilised, as well as to establish ownership through security, management, and upkeep so that only residents can access them. Through the use of environmental planning strategies such as evacuation, construction of fences around houses, entry to parking spots via an electronic number system, good management and maintenance of the environment around and within the house, etc., the crime rate in the housing complex has decreased, according to the researcher (Radosevich, 2012)'

3. Methodology

This research was undertaken domestically and globally in comparison to two other nations, including Sri Lanka, using research articles. This study compares the USA and New Zealand research reports to Sri Lanka. Choosing foreign countries for the study involves many criteria. And, according to the 2019 UN Human Development Index, the country should be developed. According to the World Population Review, one country should have a high crime rate and the other should have a lower crime rate.

Several different sample strategies were used in this study. Fifteen research papers, from the United States and New Zealand, were selected between 2005 and 2020 using the Purposive sampling method. Data were collected utilizing structured interviews. Data were analyzed using qualitative methodology.

4. Results & Discussion

Analysis of data from research papers

To accomplish this study's primary objective and its specific sub-goals, conducted a comprehensive literature review of 10 research publications covering the CPTED concept in crime prevention through environmental design published between 2005 and 2020 from New Zealand and the United States.

4.1 CPTED Strategies in Public Space

Table 1: CPTED Strategies in public space

Public Space	
New Zealand	USA

<ul style="list-style-type: none"> • Creating environments that enhance natural inspiration (Klein & Walker, 2005)' • Use of visual signals, including landscaping, signs, walkways, and lighting (Doeksen, 2017). • Provide clear boundaries (Doeksen, 2017). • Establishing ownership by delineating public and private spaces with design elements like support stations, lawns, gardens, etc (Doeksen, 2017). • Mark the transition between public area, semi-private space, and private space (Blackford et al. 2006)' • Utilizing regional assistants (Oliveira & Pinho, 2010)' • Constant use of lane sensor illumination (McCauley & Opie, 2007)' • Using CCTV (Dennis, 2013)' • Installation of appropriate lighting systems in relevant areas (Dennis, 2013)' • Daily patrols (McCauley & Opie, 2007)' • Install public surveillance cameras at unbreakable heights (Kheight& Walker, 2005). • Fixing a building's street-viewable entrances and exits (Doeksen, 2017)' • Public places have enough light to identify two persons 15 metres away (Dennis, 2013)' 	<ul style="list-style-type: none"> • Presence of front and back guards in common areas (Leod, 2008). • Presence of front and back guards in common areas (Prince William County Police Department, 2010). • Installation of burglar alarms in public places (Prince William County Police Department, 2010). • Using visual elements (Leod, 2008). • Establishing ownership of public areas with fences and walls (Leod, 2008). • Improving Parking lot lighting (Leod, 2008). • Public walkway lighting improvements (Leod, 2008). • Nighttime patrols (Leod, 2008). • 24-hour guards in public areas (Leod, 2008). • Public Neighborhood Watch programmes (Leod, 2008). • Police patrol (Prince William County Police Department, 2010). • Night lighting near parks and sidewalks (Prince William County Police Department, 2010). • Use of Security Officers (Prince William County Police Department, 2010). • Use of CCTV (Dennis, 2013)'
---	---

4.2 CPTED Strategies in Public Space

Table 2: CPTED Strategies in Public Space

Private Space	
New Zealand	USA

<ul style="list-style-type: none"> • Installation of home sensor lighting systems (Doeksen, 2017). • Informal street monitoring by leaving kitchen and living room windows open (Doeksen, 2017). • Transparent fencing (Doeksen, 2017)' • Front yard landscaping should preserve a visible connection to the street (Doeksen, 2017)' • Lowering the front fence to 2m (Doeksen, 2017)' • Prevent unauthorised entrance to the dwelling or location by locking all doors and windows (Doeksen, 2017)' • Proper property management and upkeep Installation of sensor lighting systems (Oliveira & Pinho, 2010)' • Establish secure zones with fencing to prevent illegal access (Blackford et al. 2006)' 	<ul style="list-style-type: none"> • Verification of ownership so that only residents can enter (Radosevich, 2012). • Confirmation of ownership through management and maintenance (Radosevich, 2012). • Demonstration of seclusion by trees, shrubs, and walls surrounding houses (Prince William County Police Department, 2010). • Installation of electricity poles in the parking lot (Leod, 2008). • Fully lighting all exterior doors visible to the street to improve the appeal of homes (Prince William County Police Department, 2010). • Implementation of neighbourhood watch programs (Prince William County Police Department, 2010). • Lighting in such a way that the surroundings around the houses are visible (Prince William County Police Department, 2010). • Access to parking spaces with an electronic numbering system (Radosevich, 2012)' • Landscaping the house's entry so that it is visible from the street (Prince William County Police Department, 2010).
---	---

5. Conclusion

Access Control as a visible signage-based strategy for preventing crime in public settings has been demonstrated to be effective. Due to the prevalence of sensor lighting systems in New Zealand, criminals are less inclined to conduct crimes. By installing sensor lighting systems in the streets of New Zealand, criminals' access to places where they can conduct crimes has been drastically curtailed. No unauthorised vehicles have been able to access public parking lots in the United States since the implementation of the electronic number system. Sri Lankan dwellings are easily broken into since their architectural components are poorly made. As part of New Zealand's proactive approach to crime prevention, damaged public buildings are repaired expeditiously, decreasing the likelihood that thieves will get access to a crime scene via the structure. By managing and maintaining public spaces, landscapers have contributed to the reduction of crime in the United States. Government agencies in Sri Lanka are responsible for the management and upkeep of any housing estates they develop. The hectic lifestyles of many Sri Lankan homeowners leave them with little time for property maintenance. Because Sri Lankan homeowners rarely maintain their yards, it is easier for criminals to gain entrance to residences by natural means. Property crime has decreased in New Zealand as a result of police officers' 24-hour surveillance. In the United States, the installation of 24-hour security staff at the front and rear of public sites has reduced public place crime by 24%. Through the implementation of surveillance programmes in public spaces in the United States, shopping malls and parks have become safer. In New Zealand's adoption of official surveillance, visibility

in public spaces has made it possible to detect people from a distance, allowing two people 15 metres apart to be noticed. The use of CCTV cameras in the formal deployment of crime prevention in New Zealand and the United States has reduced property crimes. In Sri Lanka, patrolling has become the principal formal method of crime prevention monitoring. In Sri Lanka, criminals have more opportunities to commit crimes due to the insufficient number of police personnel and the absence of proper transport facilities for night patrol. Sri Lanka restricts the installation of CCTV in parks, but the installation of CCTV in parks in the United States and New Zealand has resulted in a crime reduction. In New Zealand, open windows in the kitchen and living room, where the majority of the day is spent, have been used for informal surveillance to prevent street crimes. Vehicle auto component thefts at night have decreased in Sri Lanka's slums as a result of night patrols by police personnel assigned to their respective police districts. Territoriality as a visible signage-based crime prevention method in public spaces has proven beneficial. Criminals in New Zealand are less motivated to commit crimes due to the abundance of sensor lighting systems. By placing sensor lighting systems in New Zealand's streets, criminals' access to locations where they can commit crimes has been greatly reduced. Since the installation of the electronic number system in public parking lots across the United States, no unauthorised vehicles have been able to access the lots. Sri Lankan homes are easily broken into due to their poorly constructed architectural components. As part of New Zealand's proactive approach to crime prevention, damaged public buildings are swiftly restored, lowering the possibility that thieves will get access to a crime scene via the structure. Through their management and maintenance of public places, landscapers have helped lower crime in the United States. Government agencies in Sri Lanka should manage and maintain any housing estates they establish. Many Sri Lankan homeowners lead busy lifestyles and cannot commit much time to property maintenance. Since Sri Lankan homeowners rarely maintain their yards, it is easier for criminals to get access to homes in natural ways.

6. Recommendations

- Daily, 24-hour patrols in all regions, not just those with a high crime rate.
- The deployment of guards at both the front and rear entrances to public locations.
- Improving lighting so that two individuals can be recognised in public places at night.
- Installing CCTV cameras in all public spaces.
- Deploying an adequate number of police officers for evening patrols.
- Utilizing an electronic numbering system to allow car parking access to public parking lots.
- Periodic management and upkeep of residential properties' constructed and natural environments.
- Acquiring expertise in the administration and maintenance of public spaces.
- Conducting public awareness campaigns in rural and regional communities.
- Contributing university resources to the improvement of the theoretical and practical expertise of environmental planning institution officials.
- Conducting a fair analysis of the development programmes implemented in industrialised nations, identifying their flaws and strengths, and replacing them with projects in Sri Lanka.
- Although the Urban Development Authority has a programme to ensure the security of its developments, it does not directly intervene in the prevention of crime in these communities. Therefore, I propose preparing a programme for crime prevention in future development

projects by establishing a crime prevention unit under the environmental planning of the Urban Development Authority.

- Provide knowledge regarding crime prevention strategies through environmental planning to the officers of organisations dedicated to crime prevention.
- Installation of sensor lighting in public spaces.
- Utilizing an electronic numbering system to allow car parking access to public parking lots.
- Periodic management and upkeep of residential properties' constructed and natural environments.
- Acquiring expertise in the administration and maintenance of public spaces.
- Conducting public awareness campaigns in rural and regional communities.
- By strengthening homes, criminals' targets are made more difficult to access.

Current urban planning approaches in several countries have incorporated environmental strategies for reducing crime. As a result, the study of crime prevention through environmental planning can offer a practical answer to the issue of crime prevention through the meticulous development of environmental planning methodologies. In addition, new studies are needed to fill the information gap in environmental planning for crime prevention in Sri Lanka. Even though every tactic for crime prevention through environmental design has been explored, little research has been done on the concept of ownership of these methods. Research from Sri Lanka suggests that crime can be reduced through thoughtful urban planning; this is an area that needs more study if we are to be effective in our attempts to reduce criminal activity. My proposal seeks to fill in these knowledge gaps by investigating an environmental planning-based crime prevention approach and implementing a programme that emphasises the universality of all such techniques.

References

- Ahn, N., & Choi, Y. (2021). A Case Analysis of CPTED in Collaborative Governance Perspective. *Korea CPTED Association, 12*(3), 89-126. <https://doi.org/10.26470/jcssed.2021.12.3.89>
- Cozens, P., & Love, T. (2015). A Review and Current Status of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED). *Journal of Planning Literature, 30*(4), 393-412. Doi: 10.1177/0885412215595440
- Dale, A., 2008. Handbook of Crime Prevention and Community Safety. Crime Prevention and Community Safety.
- E.A. Nocheck, (2013). *Connecting site safety, design, and management: exploring and applying cpted principles in planning policies and practices for green Township, Ohio.*
- Fennelly, L. (2020). Handbook of loss prevention and crime prevention. 6th ed. Butterworth-Heinemann.
- Kitchen, T. and Schneider, R., 2001. Planning for Crime Prevention: A Transatlantic Perspective. *CrimRxiv.*

- Lee, J. S., Park, S., & Jung, S. (2016). Effect of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED) Measures on Active Living and Fear of Crime. *Sustainability*, 8(9), 872. Doi: 10.3390/su8090872
- M. Radosevich, R. (2012). Crime Prevention Through Environmental Design and Crime Rates in Apartment Settings. Regis University ePublications at Regis University, [online] Available at <https://epublications.regis.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1256&context=theses>.
- Mesko, G., & Mursic, M. (2003). Crime Prevention – Theory, Practice and Dilemmas. [Online] Ojp.gov. Available at: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/grants/205825.pdf>.
- Park, M., Hwang, E., & Kwak, D. (2021). UN Sustainable Development Goals(SDGs) and the Third Generation CPTED. *Korea CPTED Association*, 12(3), 31-56. <https://doi.org/10.26470/jcssed.2021.12.3.3>.
- Schneider, R. H. (2005). INTRODUCTION: CRIME PREVENTION THROUGH ENVIRONMENTAL DESIGN (CPTED): THEMES, THEORIES, PRACTICE, AND CONFLICT. *Journal of Architectural and Planning Research*, 22(4), 271–283. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/43030746>.
- Territorial reinforcement - The City of Red Deer. Reddeer.ca. Retrieved 23 August 2022, from <https://www.reddeer.ca/city-services/police-rcmp/crime-prevention/crime-prevention-through-environmental-design/territorial-reinforcement/>.
- Yong, S. D., & Tedjokoesoemo, P. E. D. (2016). Territoriality Concept for Crime Prevention in Interior Design. *The Social Sciences*, 11(15 (20)), 3808-3813.

ELECTRONIC LEARNING AND DEVELOPMENT OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE WORKPLACE

M. K. GANESHAN*, Dr. C. VETHIRAJAN**

*Ph.D Research Scholar -Management, ICSSR Doctoral Fellowship, Alagappa Institute
of Management

Alagappa University, Karaikudi, Tamil Nadu, India.

<https://orcid.org/0000-0003-2407-1527>

**Professor & Head, Department of Corporate Secretaryship

Alagappa University, Karaikudi

Abstract

The global workforce has been constantly evolving over the last decade as a result of a variety of factors. A more competitive business landscape, increasing complexity, and the digital revolution are reshaping the employee mix. Employees in the new millennium see learning and development opportunities as an essential part of their daily lives. They retain firms that patronize learning efforts for improving their job skill sets, task significance, and career prospects. Organizations develop learning programs, which could reach strategic milestones of the organizations. They invest in these programmes to maintain a competitive advantage in their industry. Learning opportunities that help employees expand their skill set and knowledge periphery improve their motivation levels. It doesn't just improve their current performance but also builds employee loyalty, improves retention, and helps to draw good employees to the organization. The challenges of implementing e-learning systems in organizations are very difficult. Lack of learner engagement in the studies can lead to poor performance. Try to deploy learning management system (LMS) software that offers a variety of engaging learning activities, such as tests, puzzles, gamification, games, etc. Career development opportunities are those that enable individuals to advance to higher levels of professionalism through activities such as networking, continuing education, and skill advancement. This frequently leads to obtaining jobs with greater seniority or leadership responsibilities, thereby increasing annual income. The biggest employee training challenges organizations face like Reskilling & upskilling for a digital workplace, Complex enterprise software, Adapting to remote learning Ineffective and outdated training methods, and others. For employee growth and business performance in both cases, top management policies act as facilitators. This research paper is based on a review of the literature as well as a descriptive nature study. It implies that the main issue has been a technologically deterministic approach to the development of learning technologies. This fails to take into account the nature of workplace learning.

Keywords: e- learning, development, workplace, employee engagement, digital revolution

**DIGITAL SERVICES PLATFORMS: TRENDS, OPPORTUNITIES, AND
CHALLENGES FOR ECONOMIC DEVELOPMENT**

M. K. GANESHAN*, Dr. C. VETHIRAJAN**

***Ph.D Research Scholar -Management, ICSSR Doctoral Fellowship, Alagappa Institute of Management, School of Management, Alagappa University, Tamil Nadu, India.**

<https://orcid.org/0000-0003-2407-1527>

****Professor & Head, Department of Corporate Secretaryship, School of Management, Alagappa University, Karaikudi – 630 003, Tamil Nadu, India**

Abstract

As technology has grown in leaps and bounds over the last few decades, the entire world has been through its own digital change. Organizations of all shapes and sizes must almost universally embrace the digital environment. The use of new technology or applications is a part of digital transformation. The Digital Service Platform (DSP) is a single ecosystem with a collection of integrated digital services that allow stakeholders to meet a variety of requirements. DSP's facilities can be used by employees, customers, suppliers, partners, the community, and the government. The potential of information goods products consisting of bits rather than atoms is harnessed through digital platforms. On networks like the internet, this information is easily available. Successful social media networks like Facebook, Twitter, Instagram, and LinkedIn are examples of successful digital platforms. StackOverflow, Quora, and Yahoo! Answers are examples of knowledge platforms. YouTube, Spotify, and Vimeo are examples of media sharing sites. Uber, Airbnb, and GrubHub are examples of service-oriented platforms. This research piece includes a study of the literature as well as material derived from secondary sources. The platform vendor environment is currently fragmented and diversifying. Best-practice architectures will eventually emerge around important horizontal parts, with vertical specialties such as smart parking, connected insurance, and fleet management improvements. Faster invention, invariably higher quality solutions, increased reliability, improved working methods, use of the most advanced technology, and lower expenses are all advantages of using a digital platform. It can assist companies in identifying future trends and business prospects, as well as locating new partners to develop new products and services. This research paper provides a comprehensive examination of the trends, opportunities, and problems that digital service platforms present for economic development in any country.

Keywords: digital transformation, technology, application, platforms, internet

**PROPERTY CRIMES IN URBAN AREA: THE LINK BETWEEN CRIMINAL
VICTIMISATION TENDENCIES AND CITY DWELLERS' DAILY ROUTINES**

K.B.N. De Silva¹, M.P.A.A. Buddhadasa², K.G.N.U. Ranaweera³

General Sir John Kotelawala Defence University, Sri Lanka¹

Sri Jayewardenepura University, Sri Lanka^{2,3}

Abstract

With the rapid growth of urban propensity, focusing on crime tendencies as a social phenomenon is essential. Due to the lack of possibilities and the nature of society, city dwellers or outsiders of the city tend to commit crimes at some point for various sociological and criminological reasons. In decades, many of these facts have been proven in the academic arena. By doing numerous studies based on various criminological reasons, the researchers have attempted to point out a link between social conditions and human behaviour and attitudes. In accordance with subsequent research, unorganised urban scenarios have produced new criminal tendencies. Being systematic but in a scientific manner in the research field, most of the longitudinal research has proven the validity of urban area-based research to identify the facts and causes of urban crimes. According to the crime typology, crimes against person and crimes against property is the most common path to divide crimes upon their effects on society. In this research crimes against property have been utilized with special reference to the urban areas to investigate the relationships between city dwellers' daily routines and victimisation tendencies of property crimes. Accordingly, the individual and collective motivations of offenders, appropriate victims, and capable guardians were investigated. Hence, 25 respected police officers, 20 offenders and 50 victims of property crimes have been interviewed to gather the data and the thematic analysis method has been utilised to analyse the data. The study revealed that city dwellers' daily routines motivated 95 per cent of offenders to commit crimes. The working time of the victims and their obliviousness to the security of the house has motivated the offenders. Seventy-eight per cent of burglaries have occurred while the victims were at their work premises, and 86 per cent of cases indicated that property crimes ensued when there were no capable guardians nearby. In line with that, it can be concluded that there is a linkage between the routine activities of the victims and urban property crime tendencies.

Keywords: *urban property crimes, motivated offenders, appropriate victims, capable guardian*

THE CONCEPT OF FEMALE VIRGINITY: SOCIAL ATTITUDE VIA SRI LANKAN PERSPECTIVE

K.S. DHARMASIRI¹, K.B.N. DE SILVA²

General Sir John Kotelawala Defence University, Sri Lanka^{1,2}

Abstract

Sri Lankan Society has drastically changed socially, culturally, and economically during the last seven decades. The attitude of society concerning the concept of female virginity also has changed with the different generations of the country. Still, this concept has taken social attention, and there is an ongoing debate on this subject. The prime intention of the study is to determine the social attitudes of the different generations, including Generation of Baby Boomers, Generation of X, Generation of Y, and Generation of Z, toward the concept of female virginity over the past seven decades and to ascertain how the social attitude of female virginity effect on women's lives. A random sampling technique (n=70) was applied for data gathering, and questionnaire and unstructured interview methods were utilized. The thematic analysis method was used for data analysis purposes. In line with the study, it is revealed that 75% of the Baby Boomer generation and 65% of Generation X and 50% of Generation Y, and 15% of Generation Z accept the necessity of female virginity, and they believe it is ritualistic for every woman. A comparison of Generational attitudes revealed that Generation Z does not place as much value on female virginity as previous generations and that discrimination, inequality, violence, and injustice against women based on their virginity are decreasing from generation to generation. In conclusion, as a social construct, female virginity has significance in Sri Lanka only in a specific social, cultural, or moral context, and generation by generation, the social value of this concept has been reduced considerably.

Keywords: *Female Virginity, Hymen, Gender inequality*

SORRY FOR OPPORTUNISTS (*BOMMATSEKUTSEKU*), PROJECTS' HIJACKERS (*MEFEFA/BOMOTANTANYANE*) AND POLLUTERS (*BOSEKGOTLABORAGA*) WHO CANNOT FIND THEIR WAY AFTER THE FOUNDER/LEADER OF THE PROJECT/ORGANIZATION HAS STEPPED DOWN AS A RESULT OF HIDDEN AGENDA AND/OR INSUBORDINATION

Prof. Dr. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka

University of Zululand – KwaDlangezwa Campus; Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Creative Arts, South Africa

ORCID NO: 0000-0002-4652-9490

Abstract

There are expressions saying, 'It is neither the hero nor the personality, but the people who are the moving force of history', and 'Trust and respect are the obverse sides of the same coin'. What do we understand by these expressions? The primary question raised in this study is: Why should I trust the person I do not know? There are some subordinates who are aware that opportunism is a self-serving, self-centred approach to situations that disregards how others feel, but they deliberately violate manners and decency. The purpose of this study was to investigate the attitude of opportunists and what influences them to violate manners and decency. The primary sources for data collection include oral interviews that were conducted through face-to-face interaction. The interviews were aimed at eliciting first-hand information on the knowledge of the subject matter. The secondary sources included among others, materials such as Journal articles, books and theses, and of course personal experience. The results have shown that opportunists are also unprofessional, exploitative, unprincipled and take unfair advantage of opportunities for selfish ends. It was concluded that at any work environment, there are employees who will pounce on any available opportunity for personally gain, whether or not it hurts the business, organization, project, leader/founder, or co-workers.

Keywords: Opportunists, projects' hijackers, polluters, selfish, violation, exploitative.

Introduction

There are expressions saying, 'You shall never know a person, but can only get used to that person'; and 'Life is unpredictable, you will never know what will happen the following moment or day'. What do we understand by these expressions? There are some people on this planet earth who are not aware that they have the abilities to and of a success. These people are frustrated and are very often described as opportunists, projects' hijackers and/or polluters. They cannot find their way after the founder of the project, or any organization is sick and tired of infiltration, jeopardizing, pollution, interference, and hidden agenda. They were following the founder/leader of the project/organisation, but suddenly, they want to take a lead, and when the founder steps down, they continue for a short distance, but when the road splits, they don't know where to go, because it was the leader/founder who knew where he/she was going. These people are social, opportunistic, not (creative, trustworthy, and innovative). They live like black

vultures, while they are human beings. Black vultures (**see photo 1**) like Turkey vultures are social and opportunistic. They cause problems in several ways. I have some hope that this study will serve as an eye and ear opener to those individuals who are greedy, constructively destructive, and are obstacles for development and success. The question raised in this study is: how can opportunists, projects' hijackers and/or polluters find their way, while they do not know where they are going?

Photo 1

Black vulture (source: Stolen,1996)

Literary evidence has shown that the black vulture also known as the American black vulture, Mexican vulture, zopilote, urubu, or gallinazo, is a bird in the new world vulture family whose range extends from the northeastern United States to Peru, Central Chile, and Uruguay in South America (Poole, 1938). Oral accounts and literary evidence have also shown that turkey vultures (**see photo 2**) also known in some North American regions as the turkey buzzard, and in some areas of the Caribbean as the John crow or carrion crow, are the most widespread of the New World vultures (Stolen, 1996).

Purpose of the study and Research strategy

This paper is not focused on any institution or organization because the issue of insubordination, its effects on the projects and organizations is global and is not limited to a particular organization or geographical sphere. The purpose of this study was to investigate the attitude of opportunists and what influences them to violate manners and decency. The study seeks to interpret the unacceptable behaviour by some subordinates in both private and public sectors who think they know, while they do not know. The researcher employed documentary analysis to examine studies related to opportunism. This work remains chiefly a product of research literature review and complemented by interviews. The interviews were aimed at eliciting first-hand information on the knowledge of the subject matter. The idea was to find out what other scholars have discovered about the attitude of opportunists. Literature review was used as the primary source for collecting data. Information about the art of dishonesty as practiced by some subordinates was obtained by critical, close reading of published Journal articles, books, and theses; complemented by face-to-face and telephonic interviews, as well as personal experience. Of the participants interviewed, nine (9) were males and thirteen (13) were females. The ages of the participants ranged from 45-75 years. All of them are professionals in different

sectors and eight (8) are retired principals of schools and have served in different councils and committees. Participants were also informed of the confidentiality and anonymity of their responses, as well as the option of withdrawing from participation if they felt uncomfortable. Once they had received this information and, if they wished to participate in the study, they were offered the option of providing their consent for the confidential treatment of their data for research purposes. After agreeing to participate, they were asked series of questions. The purpose of this study was to investigate the attitude of subordinates (opportunists) in both public and private sectors. In the next section, results will be discussed.

Results and Discussion

During interviews, it was established that opportunists live like vultures (see photo 2, turkey vulture), and the most common problems associated with vultures are structural damage, loss of aesthetic value and property use related to offensive odours and appearance, depredation to livestock and pets, and air traffic safety. It was further emphasized that these people are dangerous, they are constructively destructive. Closer investigation has revealed that opportunism is the practice of taking advantage of circumstances – with little regard to principles or with what the consequences are for others. The impression created during interviews was that opportunists take advantage of situations in order to gain money or power, without thinking about whether their actions are right or wrong. Analysing the data, it was evident that opportunism doesn't necessarily break the law, but it does violate manners and decency. Some participants felt that opportunists are adventurous, bold and have a casual attitude towards risk. They love getting the chance to prove themselves.

Photo 2

Turkey vulture (source: Kirk & Mossman, 1998).

According to Williamson (1985:47-48), opportunism is “self-interest seeking with guile”, at the expense of others. It concerns the dissemination of incomplete or distorted information and involves deceit and treachery. For example, in the economic field, opportunism often processes by the manipulation of information and creates conditions of information asymmetry which are responsible for many problems of economic organizations as well as for economic agents' transactions. With regard to the consequences of opportunism, Wathne and Heide (2000) believe that opportunism behaviour may initially increase outcomes for the opportunistic party but impedes value creation and decreases revenues for both parties in a relationship. Based on the findings of this study, it would be appropriate to argue that opportunists are selfish or biased.

They are said to be willing to compromise “normal” values and principles in order to maximize gain. They are driven by the allure of success. It’s hard to back down from any situation until they feel they’ve come out with a gain – no matter the cost. When asked about the attitude of opportunists, all participants agreed that opportunists are adventurous, bold and have a casual attitude towards risk. This observation is endorsed by literary evidence (Staniec & Schachmurove 2019; Marron 2016; Williamson 1993; Maitland et al. 1985; Brinig and Crafton 1994) which confirms the seven traits opportunists share. According to these scholars, opportunists are 1) creative with hidden agenda; 2) resourceful with hidden agenda; 3) constantly calculating outcomes; 4) they like to stay informed; 5) they don’t believe in the norm; 6) they have to be optimists, and 7) the ends always justify the means. Other participants regard opportunism as unhealthy, as a disorder or as a character deficiency, if selfishly pursuing an opportunity is blatantly anti-social. The impression created during observations and interviews was that opportunists are tactful; they first come off as friendly, interesting, and the charm they put on can be hard to resist. They know precisely what to say and how to present themselves. These findings confirm that opportunists are not supportive. Whenever they are experiencing a crisis, or just needing someone to vent their frustration to, you are always there, willing to help them out in any way you can. However, when you find yourself in dire need of a shoulder to lean on, they are nowhere to be found, and leave you on the ‘read’. Based on these findings, the over-riding assumptions of the study are that 1) opportunists are not trustworthy. At times, when you are convinced and confident that you are having a best friend, not aware that these opportunists are taking advantage of the generosity that comes with your friendship, until the time comes where they decide that you no longer have anything to offer them, or they move on to ‘new opportunities’; 2) Opportunists are not reliable. The expression saying “one is silver but the other is gold” holds no meaning for them. The best alternative strategy of safeguarding exploitation after noticing their flakiness, is to set boundaries and you stop being a resource for them. It is best to distance yourself from opportunists. Run away from them, don’t walk. They are dangerous; 3) Opportunities are adventurous, bold, and selfish. Regardless of why and how they are not considerate to others, they are closed, dishonest, toxic and won’t add any meaningful substance to your life. They are not looking for friendship or anything mutually beneficial for both of you. These observations relate closely to Staniec & Shachmurove’s (2019) assertion that opportunism is an obstacle to close collaboration in page relationships. These scholars contend that, but little is known about what causes it. Other scholars such as Veiga & Veiga 2007; Hodgson 2004 and John 1984 have observed that given the opportunity, agents may serve their own interests rather than those of the other party to the contract. They have also discovered that opportunism is a necessary condition for ‘incentive differences’ and ‘conflict and haggling’ (Hodgson 2004: 403). Endorsing the above viewpoints, John (1984:278), opines that structural variation is viewed as a consequence of the human tendency to behave opportunistically whenever one can profit from such behaviour and is not prevented from doing so. However, John postulates that though people are not always completely honest, it is probably too pessimistic to consider them to be always dishonest (1984:278). Other scholars have shared similar sentiments by comparing the attitude of black and turkey vultures with opportunists (Charles 2003; Cleman & Fraser 1986; Evans 1991; Kirk & Mossman 1998; Pooley 1938; Smith 1980c Stolen 1996). It is noticeable that black and turkey vultures, like opportunists are very good in structural damage and loss of aesthetic value. The most important finding of this study is that opportunists (*Bommatsekutseku*), projects’ hijackers (*Mefefa/Bomotantanyane*) and polluters (*Bosekgotlaboraga*) are dangerous, closed, constructively destructive, dishonest, unreliable, and not considerate of others.

Concluding Thoughts

It has emerged from this study that at any work environment, there are employees who will pounce on any available opportunity for personally gain, whether or not it hurts the business, organization, project, leader/founder, or co-workers. It was also observed that these people are confused because of their megalomaniacal inclinations, and they exaggerate their virtues and never see their faults. Reviewing the results yielded thus far, it can be concluded that opportunists are people who see a chance to gain some advantage from a situation, often at the expense of ethics or morals. The results suggest that opportunists seize every opportunity to improve things for themselves. Closer investigation has also revealed that there are subordinates who are constructively destructive.

References

- Brinig, M. F. & Crafton, S. M. 1994. Marriage and Opportunism, 23, *J. Legal Stud.* pp. 869-894.
- Charles, F. 2003. *Wildlife of Virginia and Maryland*, p. 171. Washington D.C. Stackpole Books.
- Coleman, J. S. & Fraser, J. D. 1986. "Predation on black and turkey vultures". *Wilson Bulletin* 98: 600-601.
- Evans, J. G. 1991. "Golden eagle attacks turkey vulture", Northwest, *Nat.* 72:27.
- Hodgson, G. M. 2004. Opportunism is not the only reason why firms exist; why an explanatory emphasis on opportunism may mislead management strategy. *Industrial and Corporate Change*, volume 13, Number 2, pp. 401-418.
- John, G. 1984. An empirical investigation of some antecedents of opportunism in a marketing channel. *Journal of Marketing Research*, Volume XXI (August 1984), pp. 278-289).
- Kirk, D. A. & Mossman, M. J. 1998. "Turkey vulture (*carthartes aura*)". In A. Poole and F. Gill (eds.); *The Birds of North America*, Volume. 339. Philadelphia, PA.
- Maitland, I. Bryson, J. & Van de Ven, A. 2020. *The Academy of Management Review*, Vol. 10, No. 1, pp. 59-65.
- Pooley, E. L. 1938. Weights and wing areas in North American birds. *The Auk* 55(3), 511-517.
- Smith, N. G. 1980c. Hawk and vulture migrations in the neotropics. In *Migrant birds in the neotropics, ecology, behaviour, distribution, and conservation*. In A. Keast and E. S. Morton (eds.), pp. 51-65. Washington, D.C. Smithsonian Inst. Press.
- Staniec, I. & Shachmurove, Y. 2019. The Risk Perceptions as Antecedents of opportunism in technological Entrepreneurship. *Proceedings in Business and Economics book series (SPBE), Contemporary Challenges in Cooperation in the Age of Industry 4.0*, pp. 203-224.
- Stolen, E. D. 1996. "Black and turkey vulture interactions with bald eagles in Florida". *Florida Field Naturalist*, 24:43-45.
- Veiga, L. G. & Veiga, F. J. 2007. Does opportunism pay off? *Economics Letters* 96 (2007), pp. 177-182.
- Williamson, O. E. 1993. Opportunism and its Critics. *Managerial and Decision Economics*, Vol. 14, 97-107.

**THE SIGNIFICANT ROLES PLAYED BY THE WHISTLE AND LEG RATTLES
DURING COMMUNAL MUSIC-MAKING IN THE BAPEDI SOCIETY, IN
GREATER SEKHUKHUNE DISTRICT MUNICIPALITY, LIMPOPO PROVINCE
IN SOUTH AFRICA**

Prof. Dr. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka

**University of Zululand – KwaDlangezwa Campus; Faculty of Humanities and Social
Sciences, Department of Creative Arts, South Africa**

ORCID NO: 0000-0002-4652-9490

Abstract

Music as a form of communication plays a functional role in the Bapedi society. Songs accompany several social events such as political activities, hunting, initiation activities for both boys and girls, working, rites of passage, name giving ceremonies (birth), funerals, marriage, etc. During these social events, singing and dancing are accompanied by different musical instruments, such as drums, horns, whistles, leg and hand rattles, and others. For the purpose of this study, the role played by whistles and rattles will be discussed. To address the objectives of the study, the following primary research question was considered: What are the pivotal roles played by the whistle and leg rattles during communal music-making within Bapedi people's cultural context? The primary sources for data collection include observations and oral interviews that were conducted through face-to-face interaction. The interviews were aimed at eliciting first-hand information on the knowledge of the subject matter. The secondary sources included among others, materials such as Journal articles, books and theses, and of course personal experience. The investigation has revealed that traditional Bapedi music practitioners employ hand and leg rattles to make the sonic movements more audible, and of course to make the performance or rendition more impressive. During observations and interviews, it was also established that the whistle is used to regulate the beat/tempo, but also used to encourage the performers to keep on keeping on. It was concluded that whistles and rattles are among the earliest musical instruments used to produce sound. They reflect the daily life of Bapedi people, but also play a significant role in the Bapedi people's music tradition.

Keywords: Whistle, hand, and leg rattles, Bapedi society, Greater Sekhukhune District Municipality, Limpopo Province, South Africa, communal music-making, Bapedi cultural context.

Introduction

Bapedi people are a diverse ethnic group with a rich history and fascinating culture. They are almost exclusively found in South Africa's north-eastern provinces which are Limpopo and parts of northern Mpumalanga. Bapedi tribe is the largest indigenous group in Limpopo Province in South Africa. Their tribal language is called 'Sepedi', one of the eleven official languages in South Africa. Bapedi people are primarily living in Greater Sekhukhune District Municipality (see figure 1), where they form the majority of the population. They are grouped according to the dialect of the language (Sepedi) they speak. In Greater Sekhukhune District Municipality, music and dance are tangible cultural expressions of human values, mores, and

principles of life. Bapedi people’s cultural, social, and ritual performances are primarily functional and communal.

The above observations are endorsed by Lebaka (2018:501) by stating that Bapedi musical instruments are used in both vocal and instrumental dance ensembles, in festivals, religious rituals or funeral processions, as often as in musical entertainment. According to Lebaka (2018:501), the instruments used in these ceremonies and religious rituals are *meropa* (drums), *dinaka* (whistles and reed pipes), *dithlwathlwadi* (leg rattles) and *phalafala* (sable antelope horn). Sharing more insight on the Bapedi music tradition, Lebaka postulates that in the Bapedi culture, like in many cultures in Africa, traditional musical instruments have many functions and significances besides that of making music (2018:502). In his view, among Bapedi people, music making on ceremonial and ritual occasions may be integrated with the event characterised by symbolic actions which are dramatic in character (2018:503).

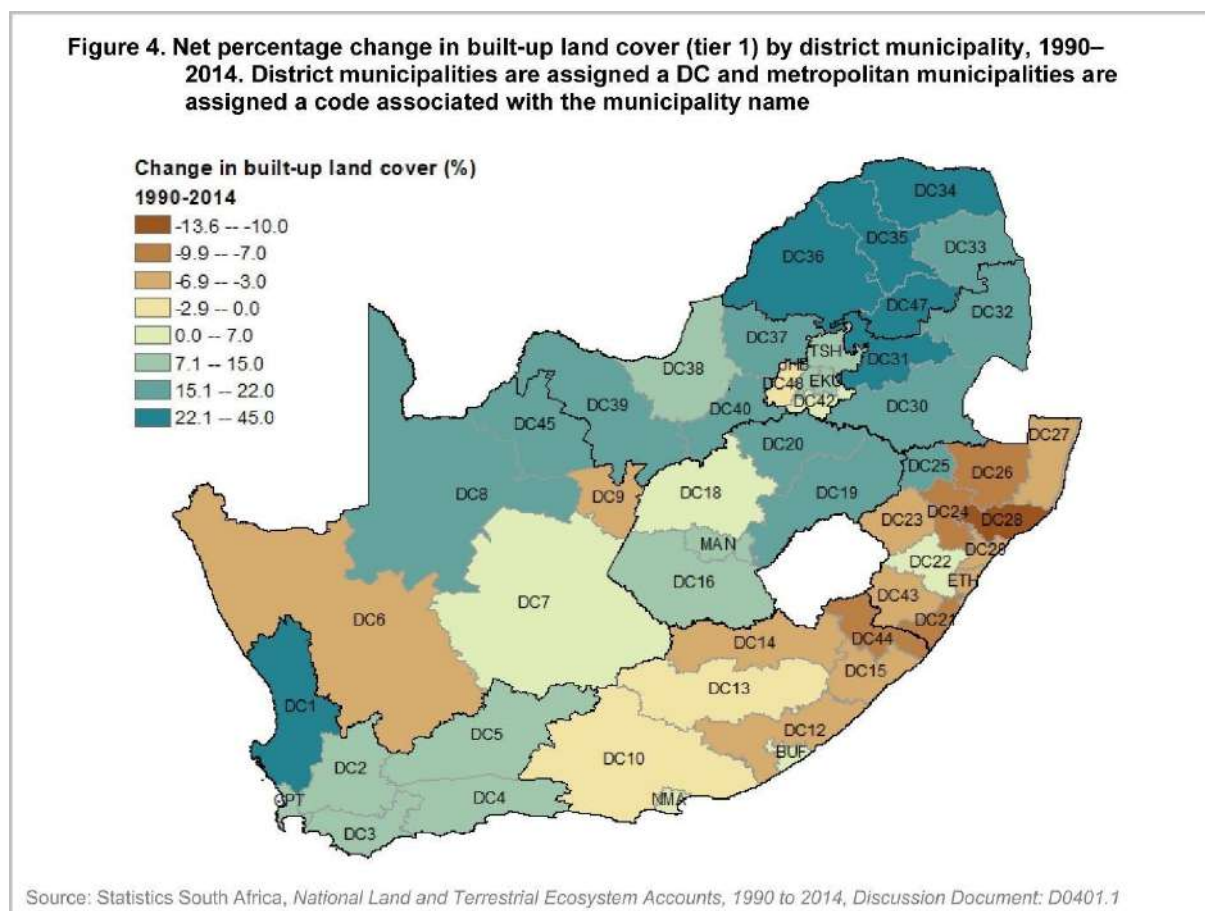

Figure 1: Geographical Location Map of South Africa showing Limpopo Province & Greater Sekhukhune District Municipality (DC47).

https://www.google.com/search?rlz=1C1CHBD_enZA954ZA954&q=Local+municipalities+n+Sekhukhune+District&tbm=isch&source=iu&ictx=1&vet=1&biw=1280&bih=609&dpr=1.5; [accessed 13 October 2022].

Purpose of the study and research strategy

The purpose of this study was to investigate the significant role played by the whistle and leg rattles during communal music-making in the Bapedi society. To address the objectives of the study, the following primary research question was considered: 1) What are the pivotal roles played by the whistle and leg rattles during communal music-making within Bapedi people’s

cultural context? The primary sources for data collection include observations and oral interviews that were conducted through face-to-face interaction. The interviews were aimed at eliciting first-hand information on the knowledge of the subject matter. The secondary sources included among others, materials such as Journal articles, books and theses, and of course personal experience.

Most of the interviews were informal and spontaneous. However, the researcher also carried out other interviews that were longer, more formal, and in some instances taped. Virtually, all the interviewing, formal and informal, revolved around questions emerging from my observations. The subjects for this study were interviewed (using Sepedi, a local dialect) independently from each other, in the confines of their respective homes. They were identified because of their knowledgeable and informative qualities.

Previous Related Studies

The significant role played by musical instruments during communal music-making in African context has been rehearsed by different scholars such as Aasoglenang (2014); Casimir et al. (2015); Ekpo & Onyeji (2020); Gobo (2008); Kawooya (2010); Lebaka (2018); Lebaka (2019); Lebaka (2019); Lidskog (2017) and Mapaya (2014). For example, Aasoglenang et al. (2014:5) postulate that traditional African music has a significant role to play in indigenous African cultures. These scholars are in agreement that music and dance are part of culture and belong to the culture. They believe that the central role of ceremonies in each culture is to define and ascribe lineage, recount history, transfer knowledge and skills, challenge and motivate action through praise singing. All these roles apply in the context of this study, and this is precisely what is happening in the Bapedi culture (2014:17).

Attesting to the above observations, Ekpo & Onyeji (2020:4) assert that traditional heritage of which music is paramount, informs the ethnic groups. Ekpo and Onyeji observe that African music to the owners, is as simple as the air they breathe (2020:4). These scholars further mention that the posterity and complexity of the elements of African music, as well as the classification of the instruments which in most cases form the different ensembles are found in Africa (2020:3). In agreement with Ekpo and Onyeji's words, Casimir et al. (2015:136) state that the importance and role of music in the growth of a child cannot be over-emphasized. Casimir et al. believe that philosophy gives us the meaning and provides the sense of solutions that help humanity to know why we exist or why performing certain activities in life (2015:142). According to these scholars, the concept of music in an African cultural context encompasses more than patterned expressive sounds analogous to felt life (2015:144).

Other scholars such as Mapaya (2014); Nethsinghe (2013); Trehub et al. (2015) and Southcott & Joseph (2006), share insightful information on the concept '*Cross-cultural perspectives on music and musicality*'. Trehub et al. (2015:4) assert that songs also function as a repository of knowledge and cultural values that can be transmitted across persons and generations. These scholars write that music is ubiquitous in caregiving. They observed that carers across cultures sing to infants and have done so from time immemorial (2015:4). They are convinced that synchronous action is one route to social bonding and prosocial behaviour in childhood (2015:6). They also believe that for members of many small communities, past and present, musical rituals have meanings that are transparent within the native community but opaque to others (2015:6).

Results and Discussion

Indications from the investigation have revealed that traditional Bapedi music practitioners employ hand and leg rattles to make the sonic movements more audible, and of course to make

the performance or rendition more impressive. During observations and interviews, it was also established that the whistle is used to regulate the beat/tempo, but also used to encourage the performers to keep on keeping on. Analysing the data, it was evident that in the Bapedi culture musical instruments serve a variety of roles. Some instruments may be confined to religions or cultic rituals or to social occasions. The impression created during the observations and interviews was that traditional Bapedi musical instruments are constructed in a broad array of styles and shapes, using many different materials. Various rattles and whistles are found in the Bapedi society. Attesting to the above observations, Lebaka (2018:504) writes that in the Bapedi culture, *mokuduetane* (whistle), **see photo 1**, is played for amusement only, while Bapedi boys are herding goats or cows, but not for calling either goats or cows. Lebaka has further observed that *mekuduetane* (whistles) are blown at village merry-makings and on occasions of general rejoicing (2018:504). Lebaka further contends that although used singly, they are sometimes played antiphonally, especially in the curious mimic warfare in which the boys indulge prior to circumcision, as well as proving their fitness for man's estate (2018:504).

Photo 1

Whistle (*mokuduetane*), (Dingwane village, Schoonoord, Greater Sekhukhune District Municipality, Limpopo Province, South Africa; 29.07.1998), Photographer: Morakeng Edward Kenneth Lebaka.

The exposition of this study has shown that the materials used in making musical instruments vary greatly by culture and application. Many of the materials have special significance owing to their source or rarity. The construction of musical instruments is a specialised trade that requires years of training, practice and sometimes an apprenticeship. Findings from this study further indicate that most traditional Bapedi music practitioners specialize in one genre of instruments, for example, '*moropa*' (drum). It is noticeable that drum ensembles have achieved extraordinary sophistication in the Bapedi culture, and the small stick-beaten drums (*matikwane*) are of great significance in Bapedi reed pipes' music ensemble (*kiba*). On the basis of these findings and discussions, it is arguable that indigenous Bapedi musical instruments, such as *dithlwathlwadi* (leg rattles), **see photo 2**, are almost universal components of Bapedi culture.

Photo 2

Leg rattles (*dithlwathlwadi*), (Dingwane village, Schoonoord, Greater Sekhukhune District Municipality, Limpopo Province, South Africa; 29.07.1998), Photographer: Morakeng Edward Kenneth Lebaka.

Concluding Thoughts and Recommendations

It has emerged from this study that traditional Bapedi musical instruments are constructed in a broad array of styles and shapes, using many different materials. During the study, it was also observed that various rattles and whistles are found in the Bapedi society. Reviewing the results yielded thus far, it can be concluded that in the Bapedi culture musical instruments serve a variety of roles. It was concluded that whistles and rattles are among the earliest musical instruments used to produce sound. They reflect the daily life of Bapedi people, but also play a significant role in the Bapedi people's music tradition.

References

- Aasoglenang, A. T. et al. 2014. Indigenous Musical Modes of communication and their relevance in contemporary times among the Boosi in Ghana. *Research on Humanities and Social Sciences*; Volume 4, No. 4 (2014); pp. 5-12.
- Asante, M. & Asante, K. 1985. *African culture*. Westport: Greenwood Press.
- Asante, M. 1987. *The Afrocentric idea*. Philadelphia: Temple University Press.
- Asante, M. 1999. *The painful demise of eurocentrism*. Trenton, NY: Africa World Press.
- Casimir, K. C. A. et al. 2015. The need for a paradigm shift in philosophy, music and African studies: A Trilogical identification of three conceptual relevances in State Tertiary Education. *Open Journal of Political Science*, 2015 (5), pp. 135-154.
- Ekpo, O. E. & Onyeji, C. U. 2020. Documenting distinctive features of 'Keku' dance ensemble of the Jukun nation of the sub-Saharan Africa. *Cogent Arts & Humanities*, 7 (1), pp. 1-22.

- Gobo, G. 2008. *Doing ethnography*. London: Sage.
- Kawooya, D. 2010. Traditional Musician-Centred Perspectives on ownership of Creative Expressions. *A Dissertation presented for the Doctor of Philosophy Degree, The University of Tennessee*, Knoxville.
- Lebaka, M.E.K. 2018. Contextualization of selected traditional musical instruments during cultural and religious practices: A study of Bapedi tradition. *Journal of Historical Archaeology & Anthropology Sciences*. Volume 3, Issue 3, 2018, pp. 501- 507.
- Lebaka, M.E.K. 2019. Modes of teaching and learning of indigenous music using methods and techniques predicated on traditional music Education practice: The Case of Bapedi Music Tradition. *European Journal of Education*, Jan-April 2019, Volume 2, Issue 1, pp. 62-70.
- Lebaka, M. E. K. 2019. The understanding of Indigenous Knowledge as Indigenous Practice, skill and know-how: The Case of communal music-making in Bapedi culture as a social practice. *European Journal of Social Science*, May-August 2019; Volume 6, Issue 2, pp. 22-30.
- Lidskog, R. 2017. The role of music in ethnic identity formation in diaspora: a research review. *International Social Science Journal*; Volume 66, Issue 219-220, pp. 23-38.
- Mapaya, M. G. 2014. The study of Indigenous African Music and Lessons from ordinary language philosophy. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, MCSER Publishing, Rome-Italy, September 2014, Vol. 5, No.20, pp. 2007-2014.
- Mapaya, M. G. 2014. Indigenous African Music: A Descriptive analysis of Mmino wa setso from a Northern Sotho Perspective. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, MCSER Publishing, Rome-Italy, Volume 5, Number 20, pp. 2211-2215.
- Nethsinghe, R. 2013. The notion of authenticity in multicultural music: Approaching proximal simulation. *International Journal of Multicultural Education*, Volume 15, No. 2, pp. 1-15.
- Trehub, S. E. et al. 2015. Cross-cultural perspective on music and musicality. *Philosophical Transactions B*, 370: 20140096; Royal Society, pp. 1-9.
- Southcott, J., & Joseph, D. 2006. Multiculturalism in arts education: Engaging schools in effective and authentic pedagogies. *Australian Association for Research in Education. AARE Conference 2006*. Retrieved from: <http://www.aare.edu.au/06pap/code.06.htm>

A STRUCTURE FOR THE MEASUREMENT OF SOFTWARE QUALITY

RAFIA MUKHTAR

Principal, Workers Welfare School (Girls) Bahawalpur-Pakistan

Abstract

Software quality is a useful product. Its assurance contains the ways of observing the software engineering processes and the ways which ensure quality. Some of the software quality attributes are correctness, readability, functionality, usability, efficiency, maintainability etc. Software quality is important because it reduces the amount of rework for software engineer and it lowers cost and results in improved time to market. Correctness is a term that completely characterizes the quality of a software product. It shows that software product performs a function as expected. If the software product fulfills all the functional requirements correctly then it is called the correct software. So in the current study, methods are mentioned to ensure the correctness of the software and to increase the quality of software. If the software is correct then quality of software is also better. Formal methods are also mentioned to ensure correctness. Software metrics have been discussed to improve the software quality. The measurement of software quality framework provides the methods that help in improving the quality of software as software is being used in organizations, homes, vehicles and everywhere in the world. The world is basically dependent on software. So it is necessary that it should be correct, reliable and of better quality. So here correctness and reliability motivate that the quality of software should be measured and should be made better day by day. Reliability is a term that tells us for how long a software product will perform the required function correctly. The only goal for a software engineer is to produce a better and a high quality software or product at the right time that fulfills all the requirements. The researcher's conclusion with suggestions and recommendations was also summed up at the end of the study.

Key Words: Software, Quality, Product, Improve, Structure

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇİZİMLERİNDE ÇİÇEĞİN KISIMLARI

Ela Ayşe KÖKSAL¹, Fulya ÖNER ARMAĞAN², Oktay BEKTAŞ³, Mustafa METİN⁴

¹Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Fen eğitimi, 0000-0001-7309-1458

²Doç. Dr.,Erciyes Üniversitesi, Fen Eğitimi, 0000-0003-2085-1390

³Prof. Dr.,Erciyes Üniversitesi, Fen Eğitimi, 0000-0002-2562-2864

⁴Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Fen Eğitimi, 0000-0002-6936-510X

Özet

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin çiçeğin kısımları konusunu anlama düzeylerini yaptıkları resimlerden yararlanarak belirlemektir. Çalışmanın örneklemini 2022 yılında Erciyes Üniversitesi'nde gerçekleştirilen Erciyes Doğa ve Bilim Okulu isimli projeye katılan 25 öğrenci oluşturmaktadır. Projenin, TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı tarafından 2022 yılında desteklenmesine karar verilmiştir. Proje kapsamında Kayseri ili Tomarza ve Develi Yatılı İlköğretim Bölge Okullarından seçilen ve altıncı sınıftan yedinci sınıfa geçen 25 öğrenci beş gün süreyle Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesinde düzenlenen etkinliklere katılmış, altıncı gün ise yaptıkları materyallerden bir sergi düzenlemişlerdir. Projedeki “Bir Çiçek Olsam-Çiçekli Bitkilerde Üreme, Büyüme ve Gelişme” etkinliğinde öğrenciler çiçekli bitkiler hakkında eğitim almış, çiçek örneklerini ışık ve stereo mikroskoplarda incelemiştir. Etkinlikte değerlendirme olarak öğrencilere bir çiçeğin kısımlarını çizerek isimlendirmeleri istenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler, tam bir çiçeğin kısımları dikkate alınarak oluşturulan derecelendirilmiş puanlama anahtarı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucu elde edilen kategoriler şu şekildedir; var ve doğru, yok ve eksik; var ve yanlış, var ve kavram yanlışlığı bulunuyor; var ve tüm kısımları isimlendirilmemiş kategorileridir. Çalışmada öğrencilerin taç yaprağa ait çizimlerinin yüksek oranda doğru olduğu (% 68); bunu çiçek sapı (% 64) ve çanak yaprak (% 28) çizimlerinin izlediği görülmüştür. Öğrenciler çizimlerinde çanak yaprağa, çiçek sapına, taç yaprağa ve üreme organlarına sırasıyla %52, %28, %16 ve % 12 oranlarında yer vermemişlerdir. Öğrenci çizimlerinde bulunmasına rağmen yanlış çizilen çiçek kısmı neredeyse hiç yoktur. Kavram yanlışlığı görülen çiçek kısmı ise çiçek yapraklarıdır (%16). Öğrenciler üreme organlarını tanımlarken tüm parçaları isimlendirmemişlerdir (%80). Öğrencilerin çiçeğin kısımları ile ilgili kavramalarında terim bilgisinin önemli olduğu ve biyolojik terimlerin doğru olarak yazılması hususunda öğrencilere destek verilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Çiçeğin kısımları, ortaokul öğrencileri, bilgi düzeyi

1. GİRİŞ

Fizik biliminden farklı bir disiplin olan biyolojide bilgi kapsamlı, karmaşık, tamamlanmamış ve yapılandırılmamıştır (Lin, 2004). Basit yapıdaki bir embriyonun karmaşık yapıya bir bitki haline nasıl değiştiği biyolojinin büyüleyici ve meydan okuyan sorularındandır (Lin, 2004). Bitkilerde üreme, büyüme ve gelişme konusunda öğrencilerin bilgi düzeylerini belirlemek ve

varsa eksiklerini tamamlamak onların biyoloji ve fen bilimlerinin doğası hakkındaki görüşlerini geliştirecektir. Haşıloğlu, Dikmen ve Kayabaşı (2018), 6. sınıf öğrencilerinin %36'sının çiçeğin kısımlarını adlandıramadığını, %40'ının ise eksik çizim yaptığını bildirmiştir. Ural Keleş (2019), 8. sınıf öğrencilerinde taç yaprağın yaklaşık %82; dişi tepesinin yaklaşık % 14 oranında bilindiğini tespit etmiştir. Konunun daha iyi öğrenilmesi için farklı öğretim tekniklerinden yararlanılmasını ve ders saatinin artırılmasını önermiştir. Öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmalarında Yakışan, Selvi ve Yürük (2007) ile Harurluoğlu (2011), çiçeğin, bitkinin renkli kısmı olarak düşünülmesi nedeniyle tohumlu bitki olarak değil de çiçekli bitki sınıfında kabul edildiğini hatta taç yaprağı renkli olmayan bitkilerin çiçeksiz bitki olarak kabul edildiğini bulmuştur.

1.1. Kuramsal Çerçeve

Gupta'ya (2009 akt. Metin, 2015) göre kavram, nesnelere, yerlere, canlıların veya özelliklerin zihinsel resmidir. Charlesworth (2011 akt. Metin, 2015) bebeklik döneminde başlayan kavram gelişiminin çocuklukta yeni durumları keşfederken karşılaşılan soruları önceki kavramlardan yararlanılarak bilgi toplama ve bilgiyi düzenleme şeklinde yanıtlama yoluna gidildiğini belirtmiştir. Stereotip, kalıp şekil ve klişe resimdir (Karaca, 2011, s. 88 akt. Güvenilir ve Yılmaz, 2018). Öğrenci çizimlerinde 7-9 yaş arası şematik dönemde başlayan stereotip şekil kullanımı, eğitimcilerin göz ardı etmesi nedeniyle gerçekçilik döneminde de (9-12 yaş) varlık gösterir hatta ömür boyu devam eder (Güvenilir ve Yılmaz, 2018). Sanat Eğitimi, çocuğun bir bütün olarak gelişmesi yanında onun öğrenmesi ve kavram oluşturmada da katkıları olan bir alandır (Öztaş, 2007). Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli estetik değişiklikler oluşturma süreci olan sanat eğitiminde kullanılan öğretim süreç ve yöntemsel yaklaşımları şunlardır; kopya yöntemi, genel eğitime hizmet yöntemi, bellek eğitimi yöntemi, kolaydan zora yöntem, sanat yoluyla eğitim yöntemi, çocuk sanatı yöntemi ve etkin sanat eğitimi yöntemi (Öztaş, 2007). Bellek yöntemiyle öğrenilenlerin önceki bilgi ve deneyimlerle birleştirilerek bellekte kalıcı olarak depolanması sağlanmaktadır (Güvenilir ve Yılmaz, 2018). Araştırmada çiçeğin seçilmesinin bu anlamda sanat eğitiminden de yararlanarak ortaokul öğrencilerinin çiçeğin kısımlarını inceledikleri çalışma sonrasında çiçeğin kısımlarıyla ilgili belleklerinde kalan ve çiçek kısımlarını çizme ve tanımlamaya yönelik bilgi ve becerilerini belirleme amacına hizmet ettiği söylenebilir.

2. YÖNTEM

Araştırmada geçmiş veya şimdiki durumu farklı bakış açılarından incelemeyi amaçladığı için nitel araştırma yönteminin bir deseni olan fenomenoloji kullanılmıştır. Fenomenoloji kişilerin bir konu ya da olgu hakkındaki farklı deneyimlerini inceler (Bogdan ve Biklen, 2007). Bu çalışmada da öğrencilerin çizimlerinden hareketle onların konu hakkındaki bakış açıları incelendiği için fenomenoloji tercih edilmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim dönemi sonunda Kayseri ili Tomarza ve Develi Yatılı İlköğretim Bölge Okulu'nda altıncı sınıftan yedinci sınıfa geçen öğrenciler oluşturmaktadır. Okul yönetimi tarafından seçilen 25 öğrenci beş gün süreyle Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesinde düzenlenen etkinliklere katılmıştır. Çalışma grubu seçkisiz olmayan örnekleme türlerinden amaçlı örnekleme ile seçilmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Erciyes Üniversitesi kampüsünde bulunan polis çiçeği, gelin çiçeği gibi çiçekli bitkilerin gövde ve çiçek kısımları kullanılmıştır. Boyama tekniği olarak kuru boya ve pastel boya, uygulama

konusu ise “çiçeğin kısımları” konusu ile sınırlandırılmıştır. Etkinlikte yapılan öğrenci çizimleri araştırmanın verilerini oluşturmaktadır. Bu resimleri değerlendirme ölçütleri olarak çiçeğin kısımları ele alınmıştır. Veriler tam bir çiçeğin kısımları dikkate alınarak oluşturulan derecelendirilmiş puanlama anahtarı ile analiz edilmiştir. Rubrikte kullanılan kategoriler şu şekildedir; var ve doğru, yok ve eksik; var ve yanlış, var ve kavram yanlışlığı bulunuyor; var ve tüm kısımları isimlendirilmemiş. Tablo 1’de katılımcıların çiçek çizimlerinin hangi kategorilerde değerlendirildiği örnek çizimlerden yararlanılarak belirtilmektedir. Şekil 1’de ise değerlendirilen çizimler yer almaktadır.

Tablo 1

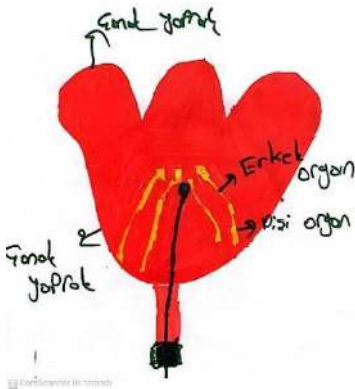
Katılımcıların çiçek kısmı çizimlerinin değerlendirilme örneği

Kategori	Kısım						
	Çiçek sapı	Çanak yaprak	Taç yaprak	Dişi organ	Erkek organ	Çiçek tablası	Yaprak
Var, doğru	2, 3, 5		2, 4, 5			3	
Yok, eksik	1, 6	2, 4, 5, 6	1, 6	6	6	1, 2, 4, 5, 6	1, 2, 3, 4, 6
Var, yanlış	4	1					5
Var, yanlış kavrama		3	3	1	1		
Var, isimlendirilmemiş	tam			2, 3, 4, 5	2, 3, 4, 5		

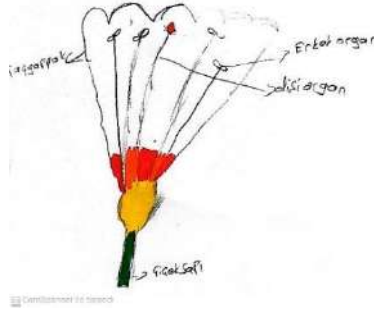
Tablo 1’e göre çiçek sapı kısmını doğru olarak çizip gösteren katılımcılar 2, 3 ve 5 numaralı katılımcılardır. Şekil 1’deki çizimleri dikkate alındığında 2 numaralı katılımcı çanak yaprağı resminde göstermemişken 3 ve 5 numaralı katılımcılar göstermiştir. Bu nedenle 2 numaralı katılımcı çanak yaprak için yok ve eksik kategorisinde kodlanmıştır. 3 numaralı katılımcı çanak yaprağa çiziminde yer vermiş olmasına rağmen yaprak ile karıştırdığı için var ve yanlış kavrama kategorisinde kodlanmıştır. 5 numaralı katılımcı ise taç yaprağı doğru olarak çizmiş ve isimlendirmiştir. Ancak bu öğrenci çiçeğin çanak yaprağını belirtirken bitki yaprağı ifadesi kullandığından var ve yanlış kategorisinde değerlendirilmiştir. 2, 3 ve 5 numaralı katılımcı resimlerinde ayrıca dişi ve erkek organlara yer verilmesine rağmen bu organların kısımları için isimlendirme yapılmadığından var ve tam isimlendirilmemiş kategorisi kullanılmıştır.

Şekil 1

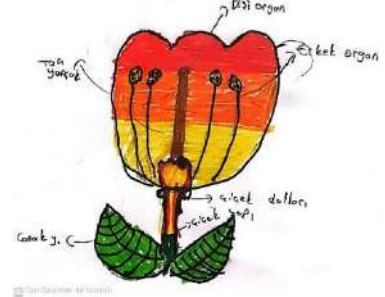
Katılımcıların çiçek kısmı çizimleri

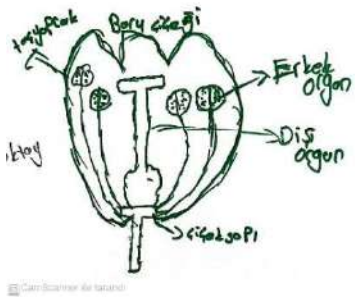
1

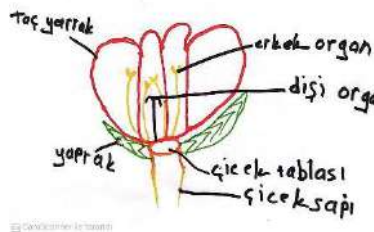
2

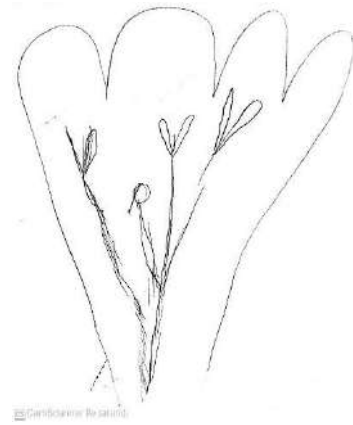
3

4

5

6

3. BULGULAR

Katılımcıların çiçek çizimleri geliştirilen ölçüte göre değerlendirildiğinde 25 öğrencinin çizimi için elde edilen sonuçlar Tablo 2’de özetlenmektedir. Tablo 2’ye göre öğrenciler taç yaprağı ve çiçek sapını daha doğru olarak çizip isimlendirmiştir. Çiçek tablası ve çanak yaprak resimlerde çizilmemiştir. Çiçek sapı, taç yaprak ve üreme organları da resimlerde yer verilmeyen çiçek kısımlarıdır. Çiçek sapı, çanak yaprak ve yaprak katılımcıların çizimlerinde yer verdiği ancak yanlış isimlendirdiği kısımlardır. Katılımcılar çanak ve taç yaprakları isimlendirirken hatalı davranmaktadır. Aynı hata dişi ve erkek organları isimlendirirken de yapılmaktadır. Katılımcılar erkek ve dişi organlarına resimlerinde yer verse de erkek organın başçık (anter) ve sapçık (filament) kısımlarını; dişi organın dişiçik tepesi (stigma), dişiçik borusu (stilus) ve ovaryum kısımlarını isimlendirmemişlerdir.

Tablo 2

Katılımcıların çiçek kısmı çizimleri

Kısım	Kategori					yanlış	Var	ve	bir	kısım
	Var doğru	Yok eksik	Var yanlış	Var kavrama	Var isimlendirilmiş					
Çiçek sapı	16	7	2	0	0					

Çanak yaprak	7	13	1	4	0
Taç yaprak	17	4	0	4	0
Dişi organ	0	3	0	2	20
Erkek organ	1	3	0	1	20
Çiçek tablası	10	15	0	0	0
Yaprak	0	24	1	0	0

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmaya göre katılımcılar taç yaprağı çanak yaprağa oranla daha doğru adlandırmıştır. Bu bulgu katılımcıların çiçek kavramını renkli yaprağın bulunması özelliğine göre yapılandırıldığına dair Yakışan, Selvi ve Yürük (2007) ve Harurluoğlu (2011) bulgularıyla uyumludur. Ayrıca katılımcıların taç yaprağı daha çok bilmeleri Ural Keleş'e göre (2019) günlük yaşamlarında en çok karşılaştıkları çiçek kısmı olması nedeniyledir. Dolayısıyla öğrencilerimize yapacağımız çiçek kavramına yönelik öğretimde taç yaprak belirleyici bir öğedir. Öğrencilerin konuyla ilgili kavramalarını çalışan araştırmacıların da bu çiçek kısmına dikkat etmeleri gerekmektedir. Çalışmanın diğer sonucuna göre katılımcılar çanak yaprağı daha az oranda bilmektedir. Ural Keleş (2019)'a göre günlük yaşam deneyimleri çanak yaprağın bilinmesini de gerektirmektedir ancak bu çalışmada katılımcılar çanak yaprağı daha az oranda bilmiştir. Katılımcıların resimlerinde çanak yaprağa değil de çiçek sapı ve çiçek tablası çizimlerine yer vermeleri bu kısımların yeni öğrenildiğinden unutulmadığını göstermektedir. Ayrıca katılımcıların çiçek tablası terimi yerine çiçek dalları, çiçek tabakası ve çiçek çantası ibareleri kullanması bu görüşü doğrulamaktadır. Yürürlükte olan 2018 fen bilimleri dersi öğretim programında kazanım sayısının 4'den 7'ye; ders saatinin 16'dan 18'e çıkarılmasına rağmen öğrenciler ilgili kazanımlarda başarılı değildir (Ural Keleş, 2019). Konunun anlaşılması için ders saati artırılabilir (Ural Keleş, 2019). Harurluoğlu (2011) öğrenme halkası modelinin öğretmen adaylarının taç yaprak ve renkli bitki kısımlarının çiçek zannetmelerine ve çiçekli bitkilerin tohumlu bitkilerden ayrı bir grup olarak düşünmelerine neden olan yanlış kavrama üzerine etkili olduğunu rapor etmektedir. Modelle ayrıca çiçek kısımları çizimleri daha bilimsel ve ayrıntılı hale gelmiştir (Harurluoğlu, 2011). Öğrenme halkası modeli bu amaçla kullanılabilir. Güvenilir ve Yılmaz (2018), bellek eğitimi yönteminin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin endemik bitki resimlemeleriyle ilgili görsel sanat çalışmalarına stereotip yani şablon/klişe biçim ifadesinde ve bitki çeşitliliği ölçütleri açısından etkili olduğu bulmuşlardır. Bellek eğitimi yönteminde çalıştırılacak olan unsur (doğadan, sanat eserinden vb.) öğrencilere bir süre gösterilip sonra ortadan kaldırılır, öğrenci kısa süre incelediği bu imgenin belleğinde kaldığı kadarını resimlemeye çalışır, belirli aralıklarla gösterilip kaldırılan unsuru kopyalamaya çalışan öğrencinin bellek imgeleri zenginleştirilmiş olur (Güvenilir ve Yılmaz (2018). Öğrencilerin çiçek çizimleri onların sanat eğitimi bağlamında sahip oldukları bilgi, beceri ve yeteneklerle de ilişkili olabildiğinden çalışma farklı yaş grubundaki öğrencilerle de tekrarlanabilir. Benzer şekilde kız öğrencilerin isimlendirmedeki başarıları (Ural Keleş, 2019) belki sanat eğitimi düzeyleri nedeniyle de gerçekleşmiş olabilir. Bu nedenle cinsiyetler arasında karşılaştırma yapılabilir.

Çocukların çizdiği resimler gerçeğe uygunluğuna göre değerlendirilmemelidir zira çocuk, resmini kendine özgü yapmaktadır (Öztaş, 2007). Resim yanında mülakatla öğrenci görüşlerinin de alınması bulguların geçerlik ve güvenilirliğini arttıracaktır. Tohum-meyve-çiçek ilişkisi herbaryum ve arazi çalışmalarından yararlanılarak açıklanmalıdır (Harurluoğlu, 2011). Çiçekte renkli olan kısım taç yaprakları şeklindeki genellemenin tüm çiçekler için geçerli olmadığına dair örnekler gösterilmelidir (Yakışan, Selvi ve Yürük, 2007). Konunun öğretiminde çocuk kitaplarından faydalanılabilir. Her ne kadar bitkilerde üreme konusunda çocuk kitapları yanlış kavramaları desteklese de eğer öğretmen kitaptaki yanlışları düzeltirse ve ek kaynaklar kullanırsa öğrenciler bitkilerin meyveleri ve tohumları meydana getiren çiçekleri oluşturduğunu ve tozlaşma ya da arıların bu süreci desteklediğini öğrenebilir (Schussler, 2008).

5. KAYNAKLAR

- Bogdan, R. C. ve Biklen, S.K. (2007). *Qualitative research for education (Fifth edition)*. Pearson Education.
- Güvenilir, T. ve Yılmaz, M. (2018). Görsel Sanatlar Eğitiminde Bellek Eğitimi Yönteminin Öğrencilerin Stereotip Bitki Çizimlerine Etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 28-46.
- Harurluoğlu, Y. (2011). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Tohum-Meyve-Çiçek Konularındaki Başarılarına ve Hatırlama Düzeylerine Öğrenme Halkası Modelinin Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Haşiloğlu M., A., Dikmen N. ve Kayabaşı A. (2018). Öğrencilerin Çiçeğin Kısımları Konusunda Bilgi Düzeylerinin Araştırılması: 6. Sınıf Örneği, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (64), 271-280
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lin, S-W. (2004). Development and application of two-tier diagnostic test for high school students' understanding of flowering plant growth and development. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 2: 175–199.
- Metin, Ş. (2015). Proje yaklaşımına dayalı eğitimin 3-4 yaş çocukların kavram oluşturma düzeylerine etkisi. *Uluslararası Aile, Çocuk ve Eğitim Dergisi*, (7), 105-121.
- Öztaş, N. (2007). 4 -12 yaş grubu öğrencilerinin resimlerinde figür kullanımı, figürlerin mekan ve elemanlar içindeki özellikleri, renk, leke ve çizgisel kullanımı bakımından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Schussler, E. E. (2008). From flowers to fruits: How children's books represent plant reproduction. *International Journal of Science Education*, 30(12), 1677-1696.
- Ural Keleş, P. (2019). Determining the knowledge level of the 8th grade students about the parts of a flower through drawings. 4. Uluslararası Temel ve Uygulamalı Bilimlerdeki Gelişmeler Konferansı (ICANAS), Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, 19-22 Haziran 2019, Ağrı. *Proceeding Book*, 849-859.
- Yakışan, M., Selvi, M. ve Yürük, N. (2007). Biyoloji öğretmen adaylarının tohumlu bitkiler hakkındaki alternatif kavramları. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 4 (1), 60-79.

**FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ARAŞTIRMA VE SORGULAMA
KAVRAMLARINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ**
**INVESTIGATION OF THE METAPORICAL PERCEPTIONS OF PRESERVICE
SCIENCE TEACHERS ON THE CONCEPTS OF THE RESEARCH AND INQUIRY**

Fulya ÖNER ARMAĞAN¹, Ebru EZBERCİ ÇEVİK², Şafak ULUÇINAR SAĞIR³

¹Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Fen Eğitimi, 0000-0003-2085-1390

²Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Fen Eğitimi, 0000-0003-4219-3296

³Prof. Dr., Amasya Üniversitesi, Fen Eğitimi, 0000-0003-3383-5330

Özet

Bu çalışmanın amacı, fen bilgisi öğretmen adaylarının araştırma ve sorgulama kavramlarına ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu “Öğretmen Adayları Uygulamalı Etkinliklerle Buluşuyor” isimli TÜBİTAK projesine katılan 56 fen bilgisi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma verileri online açık uçlu bir form aracılığıyla toplanmıştır. Formda katılımcıların araştırma ve sorgulama kavramlarına ilişkin metaforik algılarını belirlemeye yönelik iki soru yer almaktadır. “Araştırma..... gibidir, çünkü” ve “Sorgulama..... gibidir, çünkü” şeklindedir. Bu kapsamda katılımcılardan araştırma ve sorgulama kavramlarını somutlaştırarak bir şeye benzetmeleri, “çünkü” ile başlayan cümlede ise bu benzetmenin nedenini ifade etmeleri istenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından incelenmiş, metaforların yazılıp yazılmadığı, gerekçesinin açıklanıp açıklanmadığı, metafor ve gerekçesi arasındaki ilişkinin mantık bütünlüğü içinde olup olmadığı kontrol edilmiştir. Tüm verilerin bu kriterleri sağladığı belirlendikten sonra katılımcıların isimlerinin gizliliği esasına dayanarak veriler Ö1, Ö2, ..., Ö56 şeklinde numaralandırılmıştır. Verilerden metaforlar belirlenmiş, ardından birbirleri ile gösterdikleri ortak özellikleri ve benzerlikleri doğrultusunda kategorilere ayrılmıştır. Çalışma sonucunda, öğretmen adaylarının araştırma kavramına yönelik olarak toplamda 45 farklı metafor, sorgulama kavramına ilişkin 44 farklı metafor ürettiği belirlenmiştir. Ortalama olarak her iki kavram için öğretmen adayları farklı metaforlar üretmiştir.

Anahtar kelimeler: Metafor, araştırma, sorgulama, fen bilgisi öğretmen adayı

Abstract

The aim of this study is to reveal the perceptions of preservice science teachers about the concepts of research and inquiry through metaphors. The phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used in the research. The study group consists of 56 preservice science teachers who participated in the TUBITAK project named “Preservice Teachers Meet with Applied Activities”. Research data were collected through an online open-ended

form. The form includes two question to determine the metaphorical perceptions of the participants about the concepts of the research and inquiry. This questions are “The research is like..... because” and “The inquiry is like..... because”. In this context, the participants were asked to embody the concepts of the research and inquiry and compare them to something, and to express the reason for this analogy in the sentence starting with "because". The obtained data were analyzed by content analysis method. The data of the research were examined by the researchers, it was checked whether the metaphors were written, whether the reason was explained, whether the relationship between the metaphor and its reasoning was in logical integrity. After it was determined that all the data met these criteria, the data were numbered as S1, S2, ..., S56, based on the confidentiality of the names of the participants. Metaphors were determined from the data, and then they were divided into categories according to their common features and similarities with each other. As a result of the study, it was determined that preservice teachers produced a total of 45 different metaphors for the concept of research and a total of 44 different metaphors for the concept of inquiry. On average, preservice teachers produced different metaphors for both concepts.

Keywords: Metaphor, research, inquiry, preservice science teachers

1. GİRİŞ

Araştırma ve sorgulama birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayan süreçlerdendir. Aynı zamanda yaşamın her döneminde günlük hayat problemlerine çözüm aramada bu sürecin bireyler için gerekliliği önem kazanmıştır. Yenilikçi toplumlarda önemli bir nitelik olan araştırma kültürü; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yeterlikleri ya da nitelikleri kapsamaktadır ve bu kültürün bireylere eğitimle kazandırılacağı belirtilmektedir (Taşdemir ve Taşdemir, 2011). Benzer şekilde sorgulamanın da eğitimde önemi vurgulanmaktadır. Çünkü sorgulama, öğretmenlerin temel aldığı en etkili öğretim stratejilerinden biridir (Cotton, 1989). Özellikle fen öğretiminin temel amaçlarından biri, öğrencilerin bilimsel düşüncelerini ve sorgulamalarını sağlamak olarak görülmektedir (Chin ve Chia, 2006). John Dewey de benzer bir amaçla fen programlarında araştırma-sorgulamanın kullanılmasını önermiştir (Barrow, 2006). Bu amaç Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda da vurgulanmış olup, programda öğrencinin öğrenme sürecinde aktif rol oynayan, kendi öğrenmesinden sorumlu, araştırma-sorgulama ve bilginin transferine dayalı bir öğrenme stratejisi esas alınmıştır (MEB, 2018).

Eğitimciler için önemli olan araştırma ve sorgulama kavramlarına yönelik algılamalar ise üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu tür algılamaları ortaya çıkarmak için yararlanılan araçlardan biri metaforlardır. Metaforlar, bireylerin yaşamı, yaşadıkları çevreyi, olayları ve nesnelere gördükleri biçimleri ve farklı benzetmelerle bunları açıklamaya çalışmada kullandıkları bir araç olarak belirtilmektedir (Cerit, 2008). Araştırma ve sorgulama kelimelerinin de günlük yaşamın bir parçası olduğu düşünüldüğünde metaforların algıları belirlemede yararlı olacağı söylenebilir. Örneğin, Çelik ve Çakır (2015) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ısı kavramına yönelik metaforik algılarını incelemiş, kavram öğretimi boyutunda konu ele alınmıştır. Yapılmış olan çalışmada erime, genleşme, kaynama, yoğunlaşma ve buharlaşma kavramlarına yönelik toplam 1130 adet ve 285 çeşit geçerli metafor incelenmiştir. Çalışmada belirlenmiş kavramlara ait üretilen metaforlar olgusal-kavramsal metafor, soyut metaforlar, çevreyle ilişkilendirme/günlük hayattan örnek verilen metaforlar ve kavram yanılışı metaforları olarak 4 kategoride incelenmiştir. Araştırma sonucunda her bir kavram için 5. sınıftan 8. sınıflara doğru gidildikçe kavramların günlük yaşam, çevre ve teknoloji ile bağdaştırılması ve soyut kavramlar üzerinden benzetimi konusunda pozitif anlamda doğru orantı olduğu belirlenmiştir. Ocak ve Gündüz (2006) de

metaforların öğrenen üzerinde algı ve öğrenme biçimlerinde farkındalık oluşturmak için kullanılabilecek güçlü araçlardan biri olduğunu belirtmektedir.

Metaforlar aynı zamanda bireylerin olayları kavrama biçimini etkilediği için gerçekleri yapılandırma aşamasında yardımcı olmaktadır (Shaw ve Mahlios, 2011). Bu kapsamda, öğretmen adaylarının araştırma ve sorgulama kavramlarına yönelik algılamalarının belirlenmesi amacıyla mevcut çalışmada metaforlar kullanılmıştır.

1. Çalışmanın Önemi ve Amacı

Araştırma ve sorgulama becerilerinin sınıflarda öğrencilere kazandırılması için öncelikle eğitimcilerin bu kavramlara yönelik algılarının belirlenmesi önem taşımaktadır. Geleceğin yapılandırılmasında önemli bir konuma sahip öğretmen adaylarının araştırma ve sorgulama kavramlarını nasıl algıladıklarının incelenmesinin de bu açıdan önemli olduğu düşünülmektedir. Bu algıları belirlemek amacıyla mevcut çalışmada metaforlar kullanılmıştır. Bu tür çalışmalarda ele alınan kavramların fen eğitiminde öğrencilerin algılamalarını ortaya koymada önemli araçlar olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca yapılan çalışma ile bu konuda çalışacak araştırmacılara da bir kaynak oluşturmasının önemli olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmada, öğretmen adaylarının araştırma ve sorgulama kavramlarına ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Fen bilgisi öğretmen adaylarının “araştırma” ve “sorgulama” kavramları ile ilgili sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Fenomenolojik bir çalışmadaki asıl amaç, tüm katılımcıların bir olguya ilişkin deneyimlerinin neler olduğunu tanımlanmaktır (Creswell, 2013). Bu çalışmada da fenomenolojik yaklaşım kullanılarak katılımcıların araştırma ve sorgulama kavramına yükledikleri anlam ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

2.2. Katılımcılar

Çalışma grubunu, TÜBİTAK tarafından desteklenen ve etkinlikleri gerçekleştirilen “Öğretmen Adayları Uygulamalı Etkinliklerle Buluşuyor” isimli projeye farklı üniversitelerin eğitim fakültelerinin fen bilgisi eğitimi programından katılan 56 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesi sürecinde bir başvuru linki hazırlanmış, ilgili başvuru formunda katılımcıların ayrıntılı olarak bilgilerini doldurmaları istenmiştir. Bu doğrultuda gönüllü katılımcılardan, farklı üniversitelerden olma kriteri de göz önünde bulundurularak kesin katılımcılar belirlenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler online açık uçlu bir form aracılığıyla toplanmıştır. Formda katılımcıların araştırma ve sorgulama kavramına ilişkin metaforik algılarını belirlemeye yönelik iki soru yer almaktadır. Bu sorular “Araştırma..... gibidir, çünkü” ve “Sorgulama..... gibidir, çünkü” şeklindedir. Bu kapsamda katılımcılardan

araştırma ve sorgulama kavramlarını ayrı ayrı somutlaştırarak bir şeye benzetmeleri, “çünkü” ile başlayan cümlede ise bu benzetmenin nedenini ifade etmeleri istenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi genel anlamda yazılı belge, günlük, görüşme vb. verilerin analizinde kullanılması nedeniyle eğitim araştırmalarında yararlanılmaktadır (Patton, 2002). Mevcut çalışmada araştırmacının verileri araştırmacılar tarafından incelenmiş, metaforların yazılıp yazılmadığı, gerekçesinin açıklanıp açıklanmadığının yanında, metafor ve gerekçesi arasındaki ilişkinin mantık bütünlüğü içinde olup olmadığı incelenmiştir. Belirlenen metaforlar daha sonra birbirleri ile gösterdikleri ortak özellikleri ve benzerlikleri doğrultusunda kategorilere ayrılmıştır. İlgili metaforlardan örnek verilirken katılımcıların isimleri gizlilik esasına dayanılarak Ö1, Ö2, ..., Ö56 şeklinde numaralandırılmıştır.

Oluşturulan metaforlar ve kategoriler iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlandıktan sonra güvenilirliği sağlamak için Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı x 100) dikkate alınmıştır. Araştırma kavramına ilişkin uyum yüzdesi .93, sorgulama kavramı için uyum yüzdesi .92 olarak hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma ve sorgulama kavramına ilişkin elde edilen veriler belirtilen tekniklerle analiz edilmiş, elde edilen bulgular sunulmuştur. Fen bilgisi öğretmen adaylarının araştırma kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Fen bilgisi öğretmen adaylarının araştırma kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar

Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f
Merak	5	Kuyu	1	Çalışma	1	Balon	1
Kazı çalışması	3	Sorgulama	1	Roman okumak	1	Suçluyu arayan polis	1
Keşif	3	Bitmeyen uzun bir yol	1	Fener	1	Farklı pencereler	1
Bilimsel süreç	2	Karınca	1	Yaşamak	1	Dedektiflik	1
Labirent	2	Satranç oynamak	1	Evreni anlamak	1	Güneş	1
Uzay	2	Kitap	1	Maden	1	Bilinmezlik	1
Öğrenmek	1	Dolmuş	1	Gelişme	1	Bulmaca	1
Deniz	1	Tarla	1	Tutku	1	Sevme hissi	1
Atlas	1	Damla	1	Hayat	1	Sonsuzluk	1
Kayıp bir şeyi bulma çabası	1	Dibi hazinelerle dolu bir okyanusa dalış yapmak	1	Bulutların üstünden manzarayı görmek	1	Gerçekleri ortaya çıkarmak	1
Deney	1	Işık	1	Kütüphane	1	Yemek yapmak	1

Okyanus	1						
---------	---	--	--	--	--	--	--

Tablo 1’de öğretmen adaylarından elde edilen metaforlar incelendiğinde, araştırma kavramına yönelik toplam 45 adet geçerli metaforun olduğu belirlenmiştir. Bu metaforlardan yalnızca altı tanesi [merak (5), kazı çalışması (3), keşif (3), bilimsel süreç (2), labirent (2) ve uzay (2)] ortaktır. Diğer metaforlar ise birer kişi ile temsil edilmektedir.

Öğretmen adaylarından araştırma kavramına ilişkin elde edilen metaforlar anlamsal olarak altı üst kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Araştırma kavramına ilişkin geliştirilen metaforlar ve kategorileri

Yol gösterici	Öğrenmeye yardımcı	Emek isteyen bir şey	Bir süreç	Doğadan bir parça	His/Duygu
f:20 %35,7	f:11 %19,6	f:11 %19,6	f:7 %12,5	f:5 %8,9	f:2 %3,6
Merak	Öğrenmek	Kazı çalışması	Uzay	Deniz	Tutku
Atlas	Karınca	Keşif	Yaşamak	Okyanus	Sevme hissi
Bilimsel süreç	Kitap	Sorgulama	Gelişme	Kuyu	
Işık	Tarla	Bitmeyen uzun bir yol	Hayat	Damla	
Dolmuş	Dibi hazinelerle dolu bir okyanusa dalış yapmak	Satranç oynamak	Çalışma	Maden	
Fener	Bulutların üstünden manzarayı görmek	Kayıp bir şeyi bulma çabası	Sonsuzluk		
Deney	Roman okumak	Yemek yapmak			
Labirent	Evreni anlamak				
Farklı pencereler	Kütüphane				
Dedektiflik	Balon				
Güneş	Gerçekleri ortaya çıkarmak				
Bilinmezlik					
Bulmaca					
Suçluyu arayan polis					

Tablo 2’de, öğretmen adaylarının ürettikleri metaforların kategorik hali gösterilmektedir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen metaforlar, öğretmen adaylarının yükledikleri

anamlara göre sınıflandırılmış ve frekans ile yüzde değerleri gösterilmiştir. Öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforların en fazla ‘yol gösterici’, ‘öğrenmeye yardımcı’ ve ‘emek isteyen bir şey’ kategorilerinde toplandığı belirlenmiştir. Ayrıca elde edilen altı kategorinin olumlu anlam içerdiği belirlenmiştir. Aşağıda öğretmen adaylarının ifadelerinden örnekler yer almaktadır.

Ö2: «Merak gibidir, çünkü merak etmezsek araştırma yapmayız.» (Yol gösterici)

Ö5: «Deniz gibidir. İçine girdikçe daha da derinleşir.» (Doğadan bir parça)

Ö19: «Dolmuş gibidir, çünkü dolmuşun yolcu topladığı gibi araştırma yapılırken de ön bilgi toplanması gerekmektedir.» (Yol gösterici)

Ö25: «Kayıp bir şeyi bulma çabası gibidir. Çünkü yakalama arayışı onu elde edene kadar devam eder ve bu arada ipuçları da bulunabilir bu da yeni arayışlara kapı açar.» (Emek isteyen bir şey)

Ö36: «Tutku gibidir, çünkü insan bir kez araştırmanın ve bunun sonucunda öğrenmenin zevkini tattıktan sonra bunu devam ettirir.» (His/Duygu)

Fen bilgisi öğretmen adaylarının sorgulama kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Fen bilgisi öğretmen adaylarının sorgulama kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar

Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f
Çocuk	8	Dağ	1	Elektrik	1	Araba	1
Merak	3	Çabalama	1	Zigot	1	Araştırma başlangıcı	1
Araştırma	2	Şüphe	1	İkilem	1	Anlamlandırmaya ve bilgiye ulaştığımız cümleler	1
Dedektiflik	2	Uzun bir yolda giden trenin penceresinden bakmak	1	Bir haber muhabirinin günlük rutini	1	Gökyüzüne çıkıp incelediğin her manzarayı almamak	1
Sınav	2	Puzzle	1	Eleştirme	1	Felsefe	1
İfade almak	1	Işık	1	Yaşamak	1	Aşk	1
Düşünmek	1	Sert bir yüzeyi delmek	1	Kaos	1	İhtiyaç	1
Yol	1	Dümbün	1	Seçim	1	Eksik bir yapboz	1
Tabela	1	Gece ve gündüz	1	Soru işareti	1	Mikroskop	1
Nar	1	Ateş yakmak	1	Çınar ağacı	1	Çeviri bir metin	1
Öğretici	1	Bir şehri keşfetmek	1	Risk almak	1	Matruşka	1

Tablo 3’te öğretmen adaylarından elde edilen metaforlar incelendiğinde, sorgulama kavramına yönelik toplam 44 adet geçerli metaforun olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu metaforlardan beş tanesi [çocuk (8), merak (3), araştırma (2), dedektiflik (2) ve sınav (2)] ortaktır. Diğer metaforlar ise birer kişi ile temsil edilmektedir.

Öğretmen adaylarından sorgulama kavramına ilişkin elde edilen metaforlar anlamsal olarak altı üst kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Sorgulama kavramına ilişkin geliştirilen metaforlar ve kategorileri

Aşamalı bir süreç	Yaşamdan bir parça	Bilgiye ulaşmaya yardımcı	Olmazsa olmaz	Zihinsel olgu	Uğraş
f:14 %25	f:13 %23,21	f:10 %17,86	f:10 %17,86	f:4 %7,14	f:5 %8,9
İfade almak	Yol	Düşünmek	Çocuk	Elektrik	Dağ
Çeviri bir metin	Tabela	Merak	Zigot	Eleştirme	Sert bir yüzeyi delmek
Çabalama	Araştırma	Şüphe	Yaşamak	İhtiyaç	Seçim
Puzzle	Araştırma başlangıcı	İkilem		Eksik bir yapboz	Risk almak
Bir haber muhabirinin günlük rutini	Uzun bir yolda giden trenin penceresinden bakmak	Anlamlandırmaya ve bilgiye ulaştığımız cümleler			Gökyüzüne çıkıp incelediğin her manzarayı almamak
Dedektiflik	Dürbün	Kaos			
Gece ve gündüz	Bir şehri keşfetmek	Felsefe			
Işık	Soru işareti	Aşk			
Ateş yakmak	Sınav				
Mikroskop	Nar				
Çınar ağacı	Öğretici				
Matruşka					
Araba					

Tablo 4’te, öğretmen adaylarının sorgulama kavramına ilişkin ürettikleri metaforların kategorik hali görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen metaforlar, öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforların en fazla ‘aşamalı bir süreç’ ve ‘yaşamdan bir parça’ kategorilerinde toplandığı belirlenmiştir. Ardından ‘bilgiye ulaşmaya yardımcı’ ve ‘olmazsa olmaz’

kategorilerinde metaforlar toplanmıştır. Aşağıda öğretmen adaylarının ifadelerinden örnekler yer almaktadır.

Ö3: «İfade almak gibidir. Çünkü suçlunun ifadesinde kritik sorular sorularak dava çözüme ulaşır.» (Aşamalı bir süreç)

Ö7: «Merak gibidir. Sorgulamamız için meraklanmamız gerekir.» (Bilgiye ulaşmaya yardımcı)

Ö24: «Sorgulama çakmakla kocaman bir ateş yakmak gibidir. Çünkü küçük bir merakla başlar sonra sorguladıkça yeni meraklar karşına çıkartır sorguladır.» (Aşamalı bir süreç)

Ö41: «Sorgulama risk almak gibidir. Çünkü sonunda ne olduğunu bilmeden bilinmeze doğru hareket ettirir sonucunda eli dolu da boş da dönebilirsin.» (Uğraş)

Ö54: «İhtiyaç gibidir. Çünkü sorgulamadıkça merak duygumuz zayıflar.» (Zihinsel olgu)

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışma sonucunda, öğretmen adayları araştırma kavramına yönelik olarak 45, sorgulama kavramına yönelik ise toplamda 44 farklı metafor ürettiği belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforların genel olarak olumlu düşünce içerdiği tespit edilmiştir. İki öğretmen adayının 'sorgulama' kavramına ilişkin ürettikleri metaforun 'araştırma' olduğu da çalışmadan elde edilen bir sonuçtur. Araştırma ve sorgulama kavramlarının birbirleriyle sıklıkla kullanılması, bu iki sürecin birbirini desteklemesi öğretmen adaylarında bu tür bir algılamaya neden olmuş olabilir. Perry ve Richardson (2001) öğrenme sürecinde bu iki kavramın önemini belirtmiş, sorgulamaya dayalı öğrenmeyi, sorular sorarak, araştırarak ve bilgileri analiz ederek verileri faydalı bilgilere dönüştürme yoluyla öğrenme süreci olarak tanımlanmışlardır. İlgili tanım da araştırma ve sorgulama kelimelerinin birbiri içerisindeki önemini göstermektedir.

Araştırma kavramına yönelik üretilen metaforların altı farklı kategoride (yol gösterici, bir süreç, doğadan bir parça, öğrenmeye yardımcı, emek isteyen bir şey, his/duygu) yer aldığı görülmüştür. Bu sonuç ilgili alan yazındaki bazı çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Koyunlu Ünlü ve Dökme (2018) çalışmalarında öğrencilerinin 'bilimsel araştırma' kavramı hakkındaki algılarını metaforlar aracılığıyla incelemişler ve bu algıları çeşitli kategoriler altında toplamışlardır. İlgili çalışmada oluşturulan kategorilerden olan 'aşamalı bir süreç' kategorisi ile 'doğadaki varlık' kategorileri bu çalışmada elde edilen kategoriler ile benzerlik göstermektedir. Öğretmen adayları en fazla 'yol gösterici (f:20, %35,7)' kategorisinde metafor üretmişlerdir. İlgili kategoride yer alan metaforların ise merak, atlas, bilimsel süreç, ışık, dolmuş, fener, deney, labirent, farklı pencereler, dedektiflik, güneş, bilinmezlik, bulmaca ve suçluyu arayan polis olduğu görülmüştür. Bu metaforların öğretmen adaylarının araştırma sürecinde hedefe ulaşmada kendilerine yol gösterici olmasından kaynaklı olarak ilgili kavramlara benzettikleri söylenebilir. 'Öğrenmeye yardımcı' ve 'emek isteyen bir şey' kategorilerinde de metaforların sıklıkla yer aldığı belirlenmiştir. İlgili metaforların çoğunlukla öğretmen adaylarını araştırma yapmaya, düşünmeye yönlendirmesi ve bu sayede emek verilerek öğrenmeye yardımcı olmasından dolayı bu şekilde algıladıkları ilgili ifadelerinden anlaşılmaktadır. Babadoğan ve Gürkan (2002) çalışmasında da araştırma ve sorgulamanın önemi vurgulanmış, araştırma-sorgulamaya dayalı öğretimin en önemli özelliğinin öğrenciyi düşünmeye itmesi, düşünmeyi gerektirmesi olduğu belirtilmiştir. Mevcut çalışmada belirtilen kategoriler de bu önemi desteklemektedir.

Sorgulama kavramına yönelik metaforların da benzer şekilde altı farklı kategoride (aşamalı bir süreç, yaşamdan bir parça, bilgiye ulaşmaya yardımcı, olmazsa olmaz, zihinsel olgu, uğraş) bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sorgulama kavramına yönelik üretilen metaforların en fazla 'aşamalı bir süreç (f:14 %25)' kategorisinde bulunduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının

deneyimleri sonucunda bu görüşe sahip oldukları düşünülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının sorgulama kavramına yönelik olarak bilgiye ulaşmaya yardımcı kategorisinde düşünmek, merak, şüphe gibi metaforlar ürettikleri belirlenmiştir. Bu anlamda sonuca ulaşmada nasıl bir yol izlenmesi gerektiğinin farkında oldukları kullandıkları ifadelerden de anlaşılmıştır. Öğretmenlerden öğrencilere nasıl düşünüleceğini, gerçeğe ulaşmada araştırmayı, sorgulamayı nasıl kullanacaklarını gösteren model davranışlar sergilemeleri istenmektedir (Serin, 2008). Mevcut çalışmadan çıkan sonuca göre, öğretmen adaylarının bu konuda farkındalıklarının olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre şu öneriler geliştirilmiştir:

- Bu çalışma öğretmen adayları ile yürütülmüştür. Bu tür çalışmaların eğitim derslerinde ele alınıp incelenmesi, öğretmen adaylarının gelecekteki “araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımına” ilişkin düşüncelerini geliştirme, değiştirme veya onların bu tür etkinlikleri oluşturmalarında nasıl etkili olacaklarını belirlemede yarar sağlayabilir.
- Öğretmen adaylarının araştırma ve sorgulamayı anlamlandırmalarının yanında, bu kavramlara yönelik becerilerinin de ele alınması ve bunlar arasındaki ilişkinin araştırılması önerilmektedir.
- Çalışma fen bilgisi öğretmen adayları ile yürütülmüştür. Ek olarak farklı alanlardaki öğretmen adayları ya da öğretmenlerinin araştırma ve sorgulama kavramlarına yönelik algıları araştırılarak, fen ve diğer alanlardaki bireylerin algılarının karşılaştırılacağı çalışmalar yapılabilir.

5. KAYNAKLAR

- Babadoğan, C. & Gürkan, T. (2002). Sorgulayıcı öğretim stratejisinin akademik başarıya etkisi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(2), 147-160.
- Barrow, L. H. (2006). A brief history of inquiry: from dewey to standards. *Journal of Science Teacher Education*, 17, 265-278.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4) 693-712.
- Chin, C. & Chia, L. G. (2006). Problem-based learning: using ill structured problems in biology project work. *Science Education*, 90(1), 44-67.
- Cotton, K. (1989). *Classroom questioning*. Close-up No. 5. Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri. Qualitative research methods*. (M. Bütün ve S.B. Demir, Çev.). İstanbul: Siyasal.
- Çelik, H. & Çakır, E. (2015). The examination of metaphoric perception on the effects of heat on substance. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(2), 244-264.
- Koyunlu Ünlü, Z., & Dökme, İ. (2018). Middle school students' metaphors of scientific inquiry, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 19(1), 276-286.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. USA: SAGE Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Fen bilimleri dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Basım Evi.

- Ocak, G. & Gündüz, M. (2006). Eğitim fakültesini yeni kazanan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine giriş dersini almadan önce ve aldıktan sonra öğretmenlik mesleği hakkındaki metaforlarının karşılaştırılması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 293-309.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*, 3d Edition. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Perry, V. R. & Richardson, C. P. (2001). *The new mexico tech master of science teaching program: an exemplary model of inquiry-based learning*. 31st ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference, Reno.
- Serin, U. (2008). *İzmir ilinde görev yapan fen alanı öğretmenlerinin öğretim strateji ve stilleri ile tercih ettikleri öğretim yöntemleri ve çoklu zeka alanları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Shaw, D. M. & Mahlios, M. (2011). Literacy metaphors of pre-service teachers: do they change after instruction? Which metaphors are stable? How do they connect to theories? *Journal of Education for Teaching*, 37(1), 77- 92.
- Taşdemir, M. & Taşdemir, A. (2011). Öğretmen adaylarının bilimsel araştırmaları inceleme yeterlikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 343-353.

**ALEXANDER POPE'S THE DUNCIAD: A STINGING SATIRE ON THE DECLINE
OF LITERARY VALUES IN THE EIGHTEENTH CENTURY**

Azime PEKŞEN YAKAR

Ankara Science University

Abstract

Alexander Pope (1688-1744) was able to complete *The Dunciad in Four Books* (1743) only a few months before his death. Therefore, *The Dunciad* can be considered a record and culmination of what Pope achieved as a neoclassical poet and satirist. Due to this fact, *The Dunciad* provides scholars and readers with ample knowledge of his poetic career and achievements as well as the frequently used themes and motifs in Neoclassical poetry. Pope designs *The Dunciad in Four Books* in the form of a mock-epic poem and intends to reveal the literary malpractices of his time and satirise them with the mock-epic genre's useful functions. Although *The Dunciad* first derives from a personal quarrel, its aim surpasses personal hatred. That is, it rather becomes a comprehensive satire on the current institution of writing and the capitalisation of this institution, which cause professional writers and poets to be concerned with money merely and overlook literary values. Hence, Alexander Pope designs a harsh satire on the dullness of the literary figures of his time and the Grub Street phenomenon by using epic devices in the subversive genre of the mock-epic poem. In this regard, this paper aims to analyse Alexander Pope's *The Dunciad in Four Books* as a mock-epic poem in the context of English Neoclassical poetry by studying the mediums and themes Pope employs so as to satirise contemporary literary figures, their low-end works, and crass values imposed on literature.

Keywords: Alexander Pope, *The Dunciad*, mock-epic poem, satire, Grub Street, Neoclassical poetry

MEYDANLAŞAMAYAN MEKANLAR: KÜTAHYA ZAFER MEYDANI ÖRNEĞİ
PLACES THAT CANNOT BE AN URBAN SQUARE: THE CASE OF KÜTAHYA
ZAFER SQUARE

Eray ŞAHBAZ¹, Serpil BAŞLILAR ALTUN

¹Dr. Öğr. Üyesi, Dumlupınar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık,

0000-0002-5358-6100

²Öğr. Gör., Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Meslek Yüksekokulu, Mimarlık,

0000-0001-9081-5999

Özet

Meydanlar, farklı işlevleri barındıran, her gruptan insanı buluşturan sosyo-kültürel kent mekanlarıdır. Günümüzde özellikle ülkemizde kentsel açık mekân olarak yeterince kullanılmayan, insanların beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılayamayan -meydanlaşmamış- çok sayıda “kent meydanı” örneği mevcuttur. Zafer Meydanı olarak da bilinen Kütahya kent meydanı da söz konusu meydanlaşmamış mekanlardan biridir. Alan kaliteli vakit geçirme, aktif-pasif dinlenme, sosyal ve kültürel aktiviteler gibi işlevlere yeterince cevap verememektedir. Çalışmanın amacı Zafer meydanı ve çevresinin incelenerek yaşayan bir meydan oluşumuna engel olan sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirilmesidir. Yürütülen çalışmalar alandaki başlıca problemlerin ulaşım, işlevlendirme, tarihi doku ile ilişkinin kopmuş olması, çevrenin kontrolsüz yapılaşması olduğunu göstermiştir. Eski Belediye binasının yıkılması ile alan cazibesini yitirmeye başlamıştır. Meydan ve çevresinde yapılan planlama, ulaşım başta olmak üzere problemleri arttırmıştır. Alanda araç trafiğine öncelik verilmesi, meydanda aktif ve pasif dinlenme alanlarına yer verilmemesi, yayaların meydanı geçiş mekânı olarak kullanmasına neden olmaktadır. Meydanın yaşayan bir kentsel mekân olabilmesi için araç trafiğinin alandan çıkarılması ve meydanın yaya öncelikli hale getirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Meydan içerisinde farklı yaş gruplarının sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına yönelik farklı çözümler getirilmesi Zafer Meydanı’nın yaşayan bir mekân olmasına ciddi katkı sağlayacak önemli etkenlerdendir. Yine meydanın etrafında farklı sosyal, kültürel ve ticari işlevlerin doğru şekilde örgütlenmesi mekânın cazibe merkezi haline gelmesine yardımcı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Kütahya Zafer Meydanı, meydanlaşmama, kentsel mekân, kamusal alan

Abstract

Squares are socio-cultural urban spaces that have different functions and bring people from all groups together. Today, especially in our country, there are various examples of urban squares that cannot be an “urban square”. Because they cannot be used adequately as open public spaces and cannot meet the expectations and needs of people. Kütahya city square, also known as Zafer Square, is one of the places that could not be an urban square. The area cannot efficiently respond to functions such as spending quality time, active-passive rest, social and cultural

activities. The aim of the study is to examine the Zafer Square and its surroundings, to identify the problems that prevent the formation of a living square and to develop solutions to these problems. The studies carried out have shown that the main problems in the area are transportation, functioning, the disconnection with the historical zone, and the uncontrolled structuring of the environment. With the demolition of the old town hall, the area began to lose its charm. The plannings around the square has increased the problems, especially transportation. Giving priority to vehicle traffic in the area and not including active and passive resting areas in the square cause pedestrians to use the square as a crossing space. In order for the square to be a living urban space, it is thought that vehicle traffic should be removed from the area and the square should be prioritized for pedestrians. Bringing different solutions for the social and cultural needs of different age groups in the square is one of the important factors that will contribute to the fact that Zafer Square is a living place. Again, the correct organization of different social, cultural, and commercial functions around the square will help the place to become a center of attraction.

Keywords: Kütahya Zafer Square, issue of being a square, urban space, public space

1. GİRİŞ

Kütahya kenti yaklaşık yedi bin yıllık tarihi boyunca Frig, Roma, Bizans, Selçuklu, Germiyanoğulları ve Osmanlı gibi birçok kültüre ev sahipliği yapmıştır (Yıldız, 1981). Kentin özellikle kale eteklerinde yer alan eski yerleşim alanı Selçuklu, Germiyanoğlu Beyliği ve Osmanlı Döneminden izler taşıyan kendine has mimari bir dokuya sahiptir. Bizans döneminden sonra yerleşim, kalenin doğu eteklerine doğru şekillenmeye başlamıştır (Uzunçarşılı, 1932). Osmanlının son dönemlerinde yerleşim doğuya yönelmeye devam ederek, günümüzde Adliye binası olarak kullanılan Hükümet Konağının bulunduğu bölgede idari ve kamusal yapılarla yeni bir merkez oluşturulmuştur. Bu merkezin yakınında yer alan, Valilik ve eski Belediye binasının bulunduğu Zafer Meydanı ise yakın tarihte Kütahya'nın modern kent merkezi haline gelmiştir.

Meydanın arka kısmında bulunan eski belediye binasının yıkılmasından sonra yapılan düzenlemeler sorunları daha da arttırmıştır. Özellikle vazo etrafındaki kavşak ve yer altında bulunan otopark yaya trafiğini olumsuz yönde etkilemektedir. Merkezi bir konumda olmasına rağmen meydan kentte yaşayanlar tarafından gereken şekilde kullanılmamaktadır.

Zafer Meydanı kentin merkezinde ve İstasyon, Cumhuriyet (Sevgi Yolu) ve Lise Caddeleri gibi önemli aksların kesişim noktasında yer almaktadır. Meydan, Ulu Camii çevresindeki tarihi kent merkezine ve Kütahya Kalesi'ne yürüme mesafesinde (yaklaşık 1 km.) bulunmaktadır. Alanın sınırını valilik binası, Adnan Menderes Bulvarı, Azerbaycan Parkı, Belediye Caddesi, ticaret, hizmet ve konut birimleri oluşturmaktadır (Şekil 1). Meydan içinde ise tarihi çınarlar, kafe, yeraltı otoparkı ve vazo şeklinde bir kent mobilyası vardır.

Şekil 1 Kütahya Zafer Meydanı ve çevresi.

2. MEYDAN OLUŞUMU

2.1. Meydan Nedir?

Meydan, kısaca çevresi belirli yapılarla ve işlevlerle örgütlenmiş kentsel açık alan (Krier, 1979), kentin düğüm noktası (Lynch, 200 C.E.), kentsel yapının en belirgin ve göze çarpan unsuru (Norberg-Schulz, 1974), kamusal bir toplanma mekânı, kentsel yaşam kalitesini arttıran bir kent ögesi (Oktay, 2007; Whyte, 1989) kentsel aktivitelere ev sahipliği yapan sosyal bir alan (Krier, 1979), toplum için psikolojik bir dinlenme yeri (Zucker, 1959), rahat ve güvenli bir sosyalleşme mekânı, her şey için bir yer (Cullen, 1971) şeklinde tanımlanabilir.

Meydanların biçimsel olarak sınıflandırılmasıyla ilgili farklı çalışmalar olsa da bunlar arasında en çok kabul gören teoriler Zucker ve Sitte tarafından yapılanlardır. Zucker görsel ve algısal açıdan meydanları kendi kendine yeten alan olarak karakterize edilen kapalı meydan, alanın ana bina veya bina grubuna yöneldiği baskın meydan, bir merkez etrafında boşluklarla oluşturulan çekirdeksel meydan, birleştirilmiş mekânsal birimlerden oluşan gruplanmış meydan, belirgin sınırların olmadığı şekilsiz (amorfl) meydan olmak üzere beş arketipte sınıflandırmıştır (İnceoğlu & Aytuğ, 2009). Sitte'ye (1979) göre meydanların ön koşulu etraflarının çevrili olmasıdır. Sitte iki tür meydan tanımlamıştır; derin tip ve geniş tip.

Meydanların mekânsal özelliklerinin belirlenmesinde açık alanın büyüklüğü ve etrafındaki binaların birbiri ile oranlığı, meydanı çevreleyen yapıların malzeme ve diğer detayları, meydanın yer aldığı kent kültürü, insanların kent içindeki davranışları ve iklimsel koşulları önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (İnceoğlu & Aytuğ, 2009).

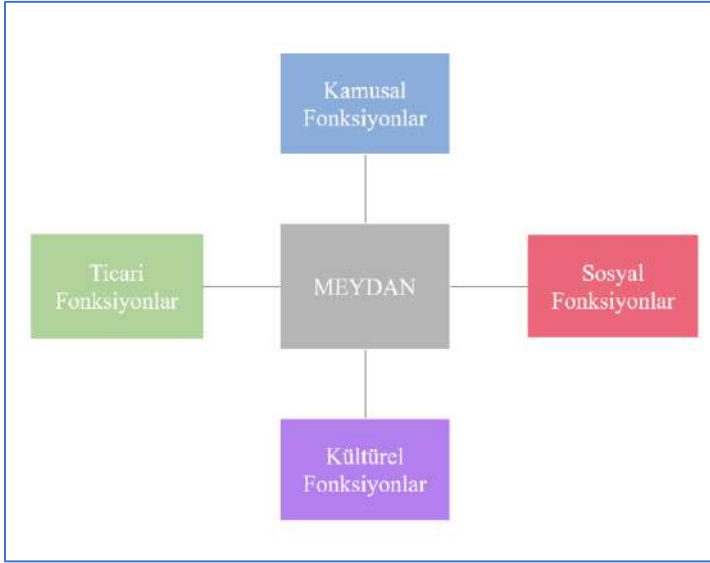
2.2. Meydan İşlev İlişkisi

Meydanlar çok farklı işlevler için kullanılabilen kentsel mekanlardır. Tarihte meydanlar sosyalleşme, festivaller, dini merasimler, tiyatro gösterileri, suçluların infazı ve kanunların duyurulması gibi çok farklı faaliyetlere sahne olmuştur. Günümüzde ise bazen bir tören alanı, bazen konser alanı, bazense miting alanı olarak kullanılacakları gibi, sadece vakit geçirme, sosyalleşme ve dinlenme alanı olarak da kullanılabilirler.

Zucker (1959) belirli bir işlevi barındıran ve o işlevin adıyla (Pazar Meydanı, Çeşme Meydanı, Savaş Meydanı, Yarış Meydanı gibi) anılabilen meydanların olduğunu ve meydanların bu

yapısının zaman içerisinde değişebildiğini, bir pazar meydanının zamanla resmi bir meydana dönüşebildiğini belirtmektedir. Aktaş ve Çınar (2000) ise tarihi meydan, trafik meydanı, mimari meydan, resmi meydan (tören meydanı) gibi baskın işlevli meydanların yanı sıra meydanların bu özelliklerinin hepsini içine alan, tek bir bütün olarak da karşımıza çıkabildiğini vurgulamaktadır.

Meydanlara yüklenen işlevlerin çeşitliliği ve esnekliği onun yaşayan bir mekân olmasında önemli rol oynamaktadır. Bir meydanı canlı ve yaşanır kılan önemli etmenlerden bir diğeri ise etrafında örgütlenen kamusal, ticari, sosyal ve kültürel işlevlerdir (Şekil 2). Meydanın etrafında hatta bazen de içinde örgütlenmiş bu işlevleri kullanmak için gelen insanlar meydanla da ilişki kurma fırsatı bulmuş olurlar.

Şekil 2 Meydan ve işlev ilişkisi (Şahbaz ve Altun 2022).

2.3. Dünyadan Meydan Örnekleri

Bir meydanın yaşayan bir kentsel mekân olmasına katkı sunan özelliklerin daha iyi anlaşılması için farklı ülkelerden farklı niteliklere sahip üç meydan örneği incelenmiştir.

2.3.1. Louvre Meydanı - Paris

Tarihi Louvre meydanı Paris kentinin en ünlü meydanlarından biridir. Müze kompleksi ile çevrelenen meydanın merkezinde ünlü mimar I. M. Pei tarafından tasarlanan ve müzeye açılan cam piramit bulunmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3 Louvre Meydanı (www.museums.eu).

Paris'in ünlü Şanzelize Caddesi (Champs-Élysées) sonunda yer alan meydan araç trafiğinden yalıtılmıştır. Bu yönüyle yaya dostu bir kentsel mekandır. Meydanı çevreleyen müze kompleksinde bulunan İslam Sanatları, Antik Mısır Sanatları ve Apollon Galerisi gibi farklı departmanlar ve Pazar kompleksi turistler açısından meydanın cazibesini arttırmaktadır. Yine meydanın yakın çevresinde bulunan kafe ve mağaza gibi sosyal ve ticari işlevler meydanın kullanımına katkı sunmaktadır.

2.3.2. Pioneer Corthouse - Portland

1984 yılında ulusal bir yarışmayla tasarlanan proje Portland'ın yaşam odası olarak nitelendirilmektedir. Meydan yılda 300'den fazla etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır.

Şekil 4 Pioneer Corthouse (www.portland.gov).

Meydanın yer aldığı alan kent tarihinde önemli bir yere sahiptir. Okul, otel, kafe ve restoran gibi işlevleri de çevresinde barındırmaktadır (Şekil 4). Meydan çevresinde trafik yavaşlatılarak yaya öncelikli bir yaklaşım benimsenmiştir.

2.3.3. Covent Garden - Londra

Merkezi bir konuma sahip olan Covent Garden karma bir kullanıcı kesimini barındırmaktadır. Meydanı bölen araç trafiğinin bulunmaması, sert ve yumuşak zeminleri bir arada barındırması ve yalnızca yayaların meydandan faydalanabilmesi ile yaya dostu özelliği ön plana çıkmaktadır. Meydan sokak hayatına ilişkin aktivitelere alan sağlamaktadır (Şekil 5).

Şekil 5 Covent Garden (www.coventgarden.com)

Meydan ve çevresinde kafe, restoran ve mağazalar gibi alanı besleyen sosyal ve ticari işlevler yer almaktadır. İncelenen farklı tarzdaki örneklere bakıldığında; ulaşım açısından yaya dostu, erişilebilir ve güvenli olma, işlevsellik açısından farklı aktivitelere ev sahipliği yapabilme ve etrafında meydanı besleyecek kamusal, sosyal, kültürel ve ticari yapılar barındırma gibi ortak bazı özellikler taşıdıkları görülmektedir.

3. ZAFER MEYDANINA DAİR BULGULAR

Çalışma kapsamında yapılan araştırmalar ışığında Zafer meydanına dair tespit edilen başlıca sorunlar şunlardır:

- Sürdürülebilir ve yaşayan bir kent meydanı için farklı ihtiyaçlara cevap verecek işlevler tanımlanmamıştır.
- Tren istasyonu ve tarihi dokudan meydana çıkan ana akslar yoğun araç trafiği ile kesintiye uğratılmaktadır.
- Ulaşım altyapısı yetersiz planlanmıştır.
- Meydanın çevresindeki yoğun araç trafiği ve içerisindeki kavşak nedeniyle yaya erişimi yetersizdir.
- Çevresindeki insan ölçeğinden kopuk, kontrolsüz yapılaşma meydanın çekiciliğini azaltmaktadır.
- Meydan çevresindeki yüksek katlı yapılar tarihi dokunun meydandan algılanmasını engellemektedir (Şekil 6).

Şekil 6 Kale ve tarihi doku tarafında Zafer Meydanını çevreleyen yapılar.

- Valilik Binası meydan ile ilişki kuramamaktadır.
- Eski belediye binasının yerine yapılan sosyal işletme meydanla tarihi dokunun bağlantısını kesmektedir.
- Meydan farklı yaş gruplarının ihtiyaçlarına cevap verecek çözümler içermemektedir.
- Meydanda yayalar için aktif ve pasif dinlenme alanları bulunmamaktadır. Bu yüzden meydan çoğunlukla geçiş mekânı olarak kullanılmaktadır.

4. TARTIŞMA

Yapılan araştırmalara göre günümüz meydanlarının kullanımlarının %90'ını oturma, bekleme, gezinti, yeme-içme, okuma, izleme, dinlenme gibi aktiviteler oluşturmaktadır (Önder & Akınoğlu, 2002). Zafer Meydanı ve etrafında söz konusu aktiviteler için kaliteli mekanlar tanımlanmamıştır. Bu nedenle kullanıcılar alanda uzun süreli vakit geçirememektedir. Kütahya kent merkezinin ve meydan çevresinin bir diğer önemli sorunu ise ulaşımıdır. Evrensel örnekler bakıldığında trafik sorunu çoğu zaman yoğunluğun merkezden ötelenmesi ile çözümlenmektedir. Kütahya örneğinde ise meydan ve çevresinde araç yoğunluğunu daha da arttıracak şekilde ulaşım çözümleri geliştirilmiştir (araç altgeçitleri, yeraltı otoparkı ve meydan içine giren kavşak gibi). Oysa sosyal etkileşimin gerçekleşebilmesi için araç trafiğinden arındırılmış kamusal alanlara ihtiyaç duyulmaktadır (Carmona vd., 2010). Kamusal alanlarda araç trafiği farklı kullanım alanlarını bölen ve birbirleri ile etkileşimlerini engelleyen bir unsurdur (Carmona vd., 2010). Vazo çevresindeki kavşak ve meydanın üst kısmındaki yeraltı otoparkı bu olumsuz duruma iyi bir örnektir. Yapılan incelemeler sonucunda Org. Asım Gündüz Caddesi ve Lise Caddesi ana arterlere Belediye Sokak üzerinden bağlanarak meydanın yaya dostu hale getirilebileceği düşünülmektedir (Şekil 7).

Şekil 7 Araç trafiğinin arka caddeye alınarak meydanın

yayalaştırılması için bir öneri (Şahbaz vd., 2020).Tüm bu sorunlar göz önünde bulundurulduğunda alandaki araç trafiğinin yavaşlatılarak yoğunluğunun azaltılması ve meydanın yaya dostu hale getirilmesi gerekmektedir. Meydan ve çevresinde insanların kaliteli vakit geçirebileceği çözümler çeşitlendirilmelidir. Zafer Meydanı kent sakinleri için kamusal bir sosyalleşme alanı, ziyaretçiler içinse bir karşılama ve tarihi-turistik bölgeye bir giriş alanı gibi düşünülmelidir. Böylece meydan yok olmaya başlayan tarihi kent merkezi ile ilişki kurabilecek ve bu bölgenin yeniden canlanmasına katkı sunabilecektir.

5. SONUÇLAR

Kütahya, köklü tarihi geçmişe ve çok katmanlı kültüre sahip bir kenttir. Bu tür kentlerde yeni yapılaşma ve tasarım kararları alınırken bütün ayrıntılar hassasiyetle değerlendirilmeli, kent dokusuna ve karakterine saygılı ve duyarlı yaklaşım sergilenmelidir. Kent meydanları sadece bir boşluk olmaktan öte yaşayan bir kamusal alandır. Meydanı var eden ve yaşamasını sağlayan temel olgu, etrafında ve içinde tanımlanan doğru işlevlerdir. İşlevlerin doğru tanımlanmaması halinde kent meydanının insanlarla bütünleşmesi ve yaşaması mümkün değildir. Meydanın etrafına ve içine kamusal, sosyal, kültürel ve ticari ihtiyaçlara cevap verecek alanlar ile aktif ve pasif dinlenme alanları gibi işlevler yüklenerek bölgenin canlandırılabilirliği düşünülmektedir. Kentin yapı yoğunluğu merkezde artmakta bu nedenle nitelikli sürdürülebilir açık alanlara ihtiyaç doğmaktadır. Özellikle Zafer Meydanı etrafında bulunan sağlıklı yapılaşma merkezin nefes almasına yardımcı olacak şekilde yeniden ele alınmalıdır. Dünya genelinde yaşayan kent meydanlarına incelendiğinde; kolay erişim, yaya dostu yaklaşım, makro ölçekteki kentsel kullanımlar ile organik bağlar, insanların ihtiyaçlarına karşılık veren işlevler, estetik tasarım çözümleri, esnek tasarım anlayışı gibi özelliklere sahip olduğu görülmektedir (Krier, 1979; Moulaert vd., 2013). Bu kriterler ışığında Kütahya’da kaliteli ve sürdürülebilir kentsel açık alanların üretilmesi, çok katmanlı kültürel yapıyı ortaya koymasının yanı sıra farklı yaş gruplarının bir arada kaliteli zaman geçirerek yaşadığı kente karşı aidiyet duygusu geliştirmesine yardımcı olacaktır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir. Desteklerinden dolayı komisyona ve proje sürecinde emeği geçenlere teşekkürlerimizi sunarız.

6. KAYNAKLAR

- Aktaş, N. K., & Sanem Çinar, H. (2000). Kentsel Tasarım Sürecinde Meydanlar. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 50(2), 111-120.
<https://www.researchgate.net/publication/322701833>
- Carmona, M., Heath, T., Oc, T., & Tiesdell, S. (2010). *Public Places Urban Spaces*. Routledge.
- Cullen, G. (1971). *The Concise Townscape*. Architectural Press.
- İnceoğlu, M., & Aytuğ, A. (2009). Kentsel mekânda kalite kavramı. *Megaron*, 4(3), 131-146.
- Krier, R. (1979). *Urban space*. Academy Editions.
- Lynch, K. (200 C.E.). *Kent İmgesi* (İ. Başaran, Ed.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Moulaert, F., Van Dyck, B., Khan, A. Z., & Schreurs, J. (2013). Building a meta-framework to 'address' spatial quality. *International Planning Studies*, 18(3), 389-409.
<https://doi.org/10.1080/13563475.2013.837137>
- Norberg-Schulz, C. (1974). *Existence, Space & Architecture* (Third Edition). Praeger.
- Oktay, Derya. (2007). Kentsel kimlik ve canlılık bağlamında meydanlar: Kuzey Kıbrıs'ta bir meydana bakış. *Mimarlık*, 2007(334), 29-34.
- Önder, S., & Aklanoğlu, F. (2002). Kentsel Açık Mekan Olarak Meydanların İrdelenmesi. *S.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 16(29), 96-106.
- Şahbaz, E., Gönül, D., Kasap, M., Altun, B. S., & Varış, C. S. (2020). *Kütahya Kent Meydanı Araştırmaları*.
- Sitte, C. (1979). *The Art of Building Cities: City Building According to Its Artistic Fundamentals*. Ravenio Books.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1932). *Kütahya şehri*. İstanbul Devlet Matbaası.
- Whyte, W. H. (1989). *City: Rediscovering the center*. Doubleway Religious Publishing Group.
- Yıldız, H. D. (1981). Kütahya'nın tarihçesi. İçinde *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan Kütahya* (ss. 35-51). T.C. Kütahya İli 100. Yıl Kutlama Komitesi, Kütahya Belediyesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Enstitüsü.
- Zucker, P. (1959). *Town and square: From the agora to the village green*. Columbia University Press.

WOMEN IN ASSYRIAN COMMUNITY IN TURKEY TÜRKİYE'DE SÜRYANİ TOPLULUĞUNDA KADIN

Fatma İlknur AKGÜL

Dr., Siyaset Bilimci, ORCID: 0000-0002-2280-3897

Özet

Bu çalışmanın amacı, Süryani toplumunda kadının durumunu analiz etmektir. Çalışma, Süryanilerin kendine özgü kültürel değerlerinin ve aile yaşamının etkisiyle kadının toplumsal yaşamda edindiği konumu ortaya koymaya çalışmaktadır. Niteliksel araştırma yöntemine dayanan bu çalışma Mardin ve Midyat'ta gerçekleştirilmiştir. Mardin ve çevresi, Süryani toplumunun en fazla yaşadığı yer olması nedeniyle çalışmanın sahası olarak seçilmiştir. Araştırmaya Mardin'den 10, Midyat'tan da 10 olmak üzere toplam 20 kadın dahil edilmiştir. Araştırma, farklı eğitim düzeyine sahip ve farklı yaşlardan 20 kadınla derinlemesine yapılan yüz yüze mülakata dayanmaktadır. Araştırma bağlamında ayrıca Midyat'ta bulunan Süryani Kadın Derneği'nin yöneticileriyle de mülakat yapılmıştır. Araştırma örneklemini kartopu yöntemiyle tespit edilerek araştırmaya dahil edilen kadınlara ulaşılmıştır.

Çalışma sonucunda Süryani toplumunda ataerkil bir yapının hakim olduğu ve kadının erkeğe göre ikincil konumda kaldığı sonucuna varılmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerinin ve ataerkil yapının Süryani toplumundaki baskınlığı, kadının hem aile içerisinde hem de toplumsal ilişkilerde erkekten sonra gelmesine neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri gereği kadın özel alanda kalarak kendisinden iyi bir eş ve anne olması beklenmektedir. Süryani toplumunda baskın olan ataerkil değerler nedeniyle kadın kamusal alanda yer alamamaktadır. Süryani kadını, üniversite eğitimi alarak çalışma yaşamında yer almak yerine, kültürel bir değer olarak evlenmeyi tercih etmekte ve ev kadınlığı rolünü üstlenmektedir. Süryani toplumunun dini ve kültürel değerlerinin yanı sıra bölgenin sosyo-kültürel değerlerinin de etkisiyle Süryani toplumunda kadın toplumsal, siyasal ve iktisadi yaşamın dışında kalmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kadın, Süryani, Süryani Kadını, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Yaşam.

Abstract

The aim of this study is to analyze the situation of women in Syriac society. The study tries to reveal the impact of cultural and familial values of Syriac society on the position of women in social life. This study, based on the qualitative research method, was carried out in Mardin and Midyat. Mardin has been chosen as the field of the study since it is the place where the Assyrian community lives the most. A total of 20 women, 10 from Mardin and 10 from Midyat, were included in the study. The research is based on in-depth face-to-face interviews with 20 women of different educational levels and ages. In the context of the research, interviews were also conducted with the administrators of the Assyrian Women's Association in Midyat. The research sample was determined by the snowball method and the women included in the research thus were reached.

As a result of the study, it has been concluded that a patriarchal structure seems to be dominant in Syriac community and women remains in a secondary position compared to men. The dominance of gender roles and patriarchal structure among Assyrians causes women to come after men both in the family and in social life. Due to gender roles, women are expected to be a good wife and mother by staying in the private sphere. Because of the patriarchal values that are dominant in Syriac community, women cannot take part in the public domain. As a cultural value, Syriac women prefer to marry and take the role of housewife instead of taking part in working life. Therefore, most of women, although having economic opportunities, do not attend university. The investigation has reached to the conclusion that in addition to the religious and cultural values of the Assyrian society, the socio-cultural values of the region play role in the exclusion of Syriac women from social, political and economic life.

Keywords: Woman, Syriac, Assyrian Women, Gender, Social Life.

AN APPLICATION ON THE RELATIONSHIP OF CDS PREMIUM WITH MACRO
VARIABLES

CDS PRİMİNİN MAKRO DEĞİŞKENLER İLE İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR
UYGULAMA

Uğur ERDEM

ORCID: 0000-0002-0875-5235

Özet

Küresel ekonomik sistemde 1980 yılından sonra finansal serbestleşme ile ülkeler arası sermaye hareketliliği artmış ve bu kapsamda finansal risk algısı ortaya çıkmıştır. İktisadi konjonktürde risk kavramı önemli bir yer tutmakla birlikte yatırımcılar açısından beklentilerin yönlendirilmesi ve ülkelerin risk durumunu belirleme büyük bir öneme sahiptir. Yatırımcılar karar alma sürecinde ülkelerin ekonomik ve finansal durumlarını ele alırken ülke kredi riski önemli bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Ülke kredi riski dış borçlanma maliyetini artırmakla birlikte bir ülkenin ekonomik ve finansal şoklara karşı kırılganlığının belirlenmesinde önemli bir ölçüttür. Bu bağlamda CDS (Kredi Temerrüt Takası) primi ülke kredi riskinin ölçülmesinde ve uluslararası yatırımcıların ülkeye yönelik risk algısının değerlendirilmesinde önemli bir gösterge olarak kullanılmaktadır. CDS bir kişi ya da bir kuruluşun, kredi sahibinin karşılaşılabileceği alacağın ödenmemesi riskine karşılık belirli bir bedel karşılığında üstlenmeyi kabul etmesinin bedeli olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle kredi sigortası niteliği taşımaktadır. CDS priminin 300 baz puan ve daha yukarısında olması ülkenin yatırım için aşırı riskli ve kırılgan bir ekonomi yapısına sahip olması anlamına gelmektedir. CDS priminin yükselmesi dış borçlar, dış finansmana ulaşım, enflasyon oranı, döviz kuru, ekonomik büyüme gibi nedenlere bağlı olmakla birlikte finansal piyasada risk unsuru oluşturan ekonomik karar ve uygulamalara bağlı olarak da artış göstermektedir. Bu bağlamda Türkiye’de son yıllarda CDS primi önemli ölçüde artış göstermiştir. Meydana gelen bu artışların makro ekonomik göstergeler ile ilişkisinin araştırılmasının literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada CDS primi ile makro ekonomik değişkenler arasındaki ilişki zaman serileri analizi yöntemi ile tahmin edilmiştir. ARDL sınır testi yaklaşımının kullanıldığı çalışma 10/2008-06/2022 dönemini kapsamaktadır. Çalışmada bağımlı değişken olarak CDS primi, açıklayıcı değişken olarak da döviz kuru, enflasyon oranı, ekonomik büyüme, faiz oranı seçilmiştir. Büyüme oranı aylık olarak yayınlanmadığı için ekonomik büyümeyi temsilen sanayi üretim endeksi seçilmiştir. CDS primi değişkeni investin.com sitesinden, enflasyon oranı ve sanayi üretim endeksi TÜİK resmî sitesinden ve döviz kuru ile faiz oranı değişkenleri ise TCMB resmî sitesinden elde edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre CDS primi ile büyüme ve döviz kuru arasında uzun dönemde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda Türkiye’de 10/2008-06/2022 yılları arasında döviz kurunda meydana gelen %1’lik bir artış CDS primini 0,7276 baz puan artırırken, sanayi üretim endeksinde meydana gelen 1 birimlik artış CDS primini 0,0056 baz puan düşürmektedir. Ayrıca belirtilen zaman periyodunda CDS primi ile enflasyon oranı ve faiz oranı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: CDS primi, Zaman Serileri Analizi, Finansal Ekonomi

Abstract

In the global economic system, after 1980, with the financial liberalization, capital mobility between countries increased and the perception of financial risk emerged in this context. Although the concept of risk has an important place in the economic conjuncture, directing the expectations for investors and determining the risk status of countries are of great importance. Country credit risk is considered as an important indicator while investors consider the economic and financial situations of countries in the decision-making process. Although country credit risk increases the cost of external borrowing, it is an important criterion in determining the vulnerability of a country to economic and financial shocks. In this context, the CDS (Credit Default Swap) premium is used as an important indicator in measuring the country's credit risk and evaluating the risk perception of international investors towards the country. CDS is defined as the cost of a person or an organization's agreement to undertake the risk of non-payment of the receivable that the credit owner may face, in return for a certain price. In other words, it is credit insurance. A CDS premium of 300 basis points or more means that the country has an extremely risky and fragile economy for investment. The increase in CDS premium is due to reasons such as external debts, access to external financing, inflation rate, exchange rate, and economic growth, but also due to economic decisions and practices that pose a risk factor in the financial market. In this context, CDS premium has increased significantly in Turkey in recent years. It is thought that investigating the relationship between these increases and macroeconomic indicators will make an important contribution to the literature. In this study, the relationship between CDS premium and macroeconomic variables was estimated by time series analysis method. The study, in which ARDL bounds test approach was used, covers the period of 10/2008-06/2022. In the study, CDS premium was chosen as the dependent variable, and exchange rate, inflation rate, economic growth, and interest rate as explanatory variables. Since the growth rate is not published monthly, the industrial production index has been chosen to represent economic growth. CDS premium variable was obtained from investin.com site, inflation rate and industrial production index were obtained from TUIK official site, and exchange rate and interest rate variables were obtained from the CBRT official site. According to the results of the analysis, a significant long-term relationship was found between CDS premium and growth and exchange rate. In line with these results, a 1% increase in the exchange rate between 10/2008-06/2022 in Turkey increases the CDS premium by 0.7276 basis points, while a 1-unit increase in the industrial production index decreases the CDS premium by 0.0056 basis points. . In addition, no significant relationship was found between CDS premium and inflation rate and interest rate in the specified time period.

Keywords: Credit Default Swap, Time Series Analysis, Financial Economy.

**A GENERAL VIEW TO WEIMAR'S CLASSICISM:
PHILOSOPHY OF ART IN GOETHE AND SCHILLER
WEIMAR KLASİZMİNE GENEL BİR BAKIŞ:
GOETHE VE SCHILLER'DE SANAT FELSEFESİ**

Diler Ezgi TARHAN

**Dr.Öğr.Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Hizmet,
ORCID: 0000-0003-3208-9962**

Özet

Goethe ve Schiller'in estetik anlayışlarını karşılaştırmalı olarak ele alan bu bildiriyle, Goethe ve Schiller'de sanat felsefesinin Weimar klasizmi dönemindeki politize atmosferle ilişkisi sorgulanacak ve bu dönemde sanat-doğa-politika-felsefe arasında yaşanan gerilim ele alınacaktır. Schiller ve Goethe'nin temel metinleri referans alınarak her iki filozofun da sanat felsefelerindeki temel konu ve sorunlar irdelenecek; çağdaşları olan sanatçılarla ilgili görüş ve yorumlarına yer verilecektir. Böylece felsefe ve sanat dünyasında iz bırakan Goethe ve Schiller gibi iki büyük düşünürün klasik Weimar ekolündeki konumu ve önemi tartışılacak; her ikisinin neo-klasik sanatçılardan ayrıldığı noktalar serimlenecektir. Fransız Devrimi'nin getirisi olan politize ortam içerisinde Goethe ve Schiller'in devrim karşıtı tutumları tartışılacak ve estetik nesne kuramlarına değinilecektir. Goethe'nin doğa felsefesine evrilen sanat felsefesinden Schiller'in tragedya hakkındaki görüşlerine geçilerek her iki filozof açısından da başat konumdaki konu ve sorunlar, Weimar klasizmi ışığında aydınlatılacaktır. Bütün bu tartışmalar esnasında, Jacques-Louis David'in "Brutus" ve "Horas Kardeşlerin Yemini" adlı tablolarının yanı sıra Nicolas Guy-Brenet'in "Scipio'nun Cömertliği"; Antonia Canova'nın "Clemens XIII"; Asmus Jacob Carsten'in "Hüzünlü Ajax ve Tekmessa" gibi eserlerine yer verilerek Goethe ve Schiller'in bu gibi eserler ve neo-klasik sanatçılar hakkındaki görüşlerine yer verilerek neo-klasizm karşısında Weimarcı klasizminin ayırt edici özellikleri açıklanacaktır.

Anahtar Sözcükler: Weimar Klasizmi, Fransız Devrimi, Neo-klasizm, Sanat Felsefesi, Estetik Nesne.

Abstract

In this paper, which deals with the aesthetic understandings of Goethe and Schiller comparatively, the relationship between Goethe and Schiller's philosophy of art and the politicized atmosphere of the Weimar classicism period will be questioned, and the tension between art-nature-politics-philosophy in this period will be discussed. The main issues and problems in the art philosophies of of Schiller and Goethe will be examined with reference to the basic texts of both philosophers; their views and comments about the artists who are their contemporaries will be included. Thus, the position and importance of two great thinkers such as Goethe and Schiller, who left their mark on the world of philosophy and art, in the classical Weimar school will be discussed; points where both differ from neo-classical artists will be

revealed. The anti-revolutionary attitudes of Goethe and Schiller within the politicized environment that brought about the French Revolution will be discussed, and aesthetic object theories will be mentioned. By turning to Schiller's views on tragedy from Goethe's philosophy of art which evolved into natural philosophy, the leading issues and problems for both philosophers will be illuminated in the light of Weimar classicism. During all these discussions, besides featuring works by Jacques-Louis David's paintings called "*Brutus*" and "*Oath of the Horatii*", Asmus Jacob Carsten's "*Sorrowful Ajax with Tecmessa and Eurysaces*"; "*The generosity of Scipio*" by Nicolas Guy-Brenet; Antonia Canova's "*Clemens XIII*" and such works, Goethe and Schiller's views on these works and neo-classical artists will be included, and the distinctive features of Weimarian classicism versus neo-classicism will be explained.

Keywords: Weimar Classicism, French Revolution, Neo-classicism, Art Philosophy, Aesthetic Object.

**DIGITALIZATION OF RESTAURANT BUSINESS & FOOD CONSUMPTION
PATTERNS: A CASE STUDY OF BAKU, AZ**

Momeena MEHDI

**Baku-Azerbaijan, Department of Business and Economics, Khazar University,
0000-0003-2944-7618**

SUMMARY

Digital is the modern-day syntax, the systems we operate in and our realities pivoted on technology, are in a state of constant transformation through the direct influence of digitalization. This paper sheds light on the unprecedented Covid-19 outbreak; its widespread over the globe and the shutdown of all physical customer-oriented businesses, especially restaurants. Meanwhile, the emergence of digital channels (food delivery applications, online menus, self-ordering kiosks, digital payments, etc.), how the consumption trends in the restaurant and food industry affected the overall customer base; this article looks into the case of Baku, Azerbaijan. In this study, a mixed method approach is applied and by making use of a survey, we try to know customer preferences (50 randomly selected participants). Additionally, the practical observation of digital touchpoints at food-selling sites (100 places) enabled us to gather evidence for our argument. The size and dynamic nature of the study was the major limitation. Findings revealed that digitalization has allowed the food and restaurant industry to gain efficiency, optimize the current market trends, and boosted innovative purchase patterns among customers. Moreover, research suggests that all restaurant businesses can benefit from the use of digital technologies, and eventually consumerism patterns are directly influenced by innovation.

Keywords: Digital, Technology, Food, Business, Covid-19

**MYSTIC QUALITIES OF HAZRAT BABA FARID FOR PROMOTING PEACE,
HARMONY AND TRANQUILITY IN SOCIETY**

Dr. NASEEM AKHTER (ASSOCIATE PROFESSOR)

**Department of Islamic Studies,
Shaheed Benazir Bhutto Women University, Peshawar, Pakistan**

Abstract

Fariduddin Masud Ganj Shakar was a prominent Sufi master and a brilliant mystic. In the year 1175, he was born in Kothewal. Multan is a city in Punjab, and this is a village 10 kilometers from Multan. Punjab is a Pakistani province. This area is now part of Pakistan's territory. He was an eminent poet and religious scholar. Through his poetry, he spread the message of peace and harmony among people. As a result, his good deeds have kept him alive and will keep him alive in the hearts of people until the end of time. He died in Pakpattan, Punjab, in the year 1266, and his Urs (death anniversary) is now celebrated every year in the first Muharram (Islamic month) for almost six days. Thousands of visitors and pilgrims travel to the shrine from all across the country, as well as from all over the world, as a symbol of respect for the mystic (Sufi) master, with whom they have a spiritual bond. As a result, when pilgrims arrive at the shrine, they express their religious feelings by reading the holy book (Quran) and praying for Baba Fareedd's spirit to rest. This is an expression of love and faith that may still be found in the hearts of his followers in the modern period. The paper will discuss how the great mystic (Sufi) worked to bring humanity together. It will explain how the mystic shrine contributes to the spread of love, respect, and religious tolerance among people of all religions.

Keywords: Fariduddin Masud Ganj Shakar, Mystic, Sufi master, Peace, Harmony

**STUDENT RESPONSES TO PADLET USED AS A MEDIA IN LEARNING OPINION
AND IDEA**

DIAH AYU LESTARI¹, HERIBERTUS BINAWAN², RISBATIN KIYAH³

^{1,2} English Education Department, Universitas Mercu Buana Yogyakarta, Indonesia

³ English Teacher of SMA Negeri 1 Pengasih, Yogyakarta, Indonesia

ABSTRACT

This study aims to knowing the responses of student in Padlet that used as a media in learning English. Padlet is a platform in which you can create a single or multiple walls that are able to house all the posts you want to share. From videos and images to documents and audio, it is literally a blank slate. It's collaborative, too, allowing you to involve students, other teachers, and even parents and guardians. This type of this research is descriptive research about the level of students' satisfaction in learning English using padlet. Student responses were obtained using a questionnaire with a likert scale and then analyzed using data categorization techniques. The population is student of grade XI IPS 2 from SMA Negeri 1 Pengasih and the sample used was 22 people in one class which was divided into 3 categories, namely high, medium, low. The instruments used in this study were Padlet and student responses questionnaires. The results of this research indicate that most of students feel useful in learning when using Padlet, Padlet is easy to use, and also they were feel satisfied in using Padlet as a media in learning English.

Keywords: Padlet, student responses, opinion and idea

GEOPOLITICAL PARADIGM SHIFT IN THE WORLD; IMPLICATIONS FOR SOUTH ASIA

Ms. SHEEBA IRFAN

Ph.D. Scholar

*Center for South Asian Studies (CSAS)
University of the Punjab Lahore, Pakistan*

Abstract

South Asia is growing tide together in Geopolitical and security Terms, China and India are clearly converted and secure strategic interaction. China is stronger than the India in the South Asian region, and they feel less endanger by the Indian. Along with side India has reacted to the China's growing presence in the region. Conflicts in South Asia have a unique edge, combined with China's significant development and rising military sophistication of India and Pakistan. The ongoing war in Afghanistan, China's ascent, and also the gradual emergence of India, The resurgence of Great power rivalry, the development of nuclear weapons, and dynamic interaction between the South Asia and its neighboring states all are pulling the subcontinent back to center stage in Asian geopolitics. The security dynamics between India and Pakistan inevitably affect after the withdrawal of American forces in Afghanistan. The robust US presence combines Asian regional security dynamics with the global level between India and China. India simultaneously decided to increase its military cooperation with the US and its allies in Asia. Balance of power is also mark the relationship between the smaller states of South Asia and the major powers. The Geopolitical remaking of South Asia is consequently of Asian super complex. South Asia's strengthen asymmetries have set the phase for a very different geopolitics of the Subcontinent. The Geopolitical remaking of South Asia is consequently of Asian super complex.

Key Words: Geopolitical, Strategic, Regional Security, asymmetry, Paradigm Shift, conventional, super complex

Introduction

The geopolitical study is typically considered to be a deadlock. According to some researchers, geography in the twenty-first century is mostly a décor, almost irrelevant to the most significant questions of strategy and tactics. Several researchers base their studies on geographical reasons. Michael Klare, for example, focuses on the demand, supply, and determining of resources to explain state disputes (Klare, 2002). According to Robert Kaplan, we must consider "the outside environment faced by every state when determining its strategy." (Kaplan, 2012). Others focus on territorial tactics, arguing that China and India are likely to clash because the "string of pearls," or the Chinese-built network of military and commercial facilities along the Indian Ocean's shores, crosses India's crucial sea lanes of communication in the Arabian Sea and the Gulf of Bengal. (Scott, 2008).

External factors, rather than domestic shifts, contributed to the creation of South Asia. South Asia has played an increasingly important role in the twenty-first century as a result of India's quick and unprecedented economic growth, the growing presence of extremist Islamist terrorist organizations in both Pakistan and Afghanistan and the region's ongoing geopolitical competition between India and China. (Gordon, 2011) First, India-China competition will grow more intense, overshadowing previous bilateral tensions between India and its neighbors. Second, new regional development initiatives and organizations will gain prominence, surpassing current organizations such as SAARC. (Wagner, GLOBAL AND REGIONAL ORDER THE REMAKING OF SOUTH ASIA Geopolitical Implications of the Covid-19 Pandemic, 2021) .One of the parts of Asia that has been most badly impacted by the Covid-19 pandemic in South Asia. For South Asian nations, the lack of public health systems and weak economic resilience has resulted in tremendous suffering. (Dhoot, 2021)

This emerging super complex is the focus of Barry Buzan's research. Buzan argue that in response to China's continued development, a slight but genuine Asian super complex has emerged. This tendency is being fueled by China's shift to a harder stance since 2008, as well as greater US emphasis on its status as an intervening foreign power in South and East Asia. When analyzing the geopolitical reconstruction of Asia, five important phenomena define the last decade: the continuous development of China and India, the weakness of the US, the ongoing contest over establishing an Asian regional identity, and the establishment of balance against China. (Buzan, 2010).The social, economic, and political circumstances of South Asia have long posed a threat to the region's cultural variety. Since the Second World War, violent minority disputes have been a recurring theme in the region's political evolution.

Afghanistan's ongoing conflict, China's ascent, India's gradual rise, the development of nuclear weapons, the resurgence of great-power rivalry, and South Asia's dynamic interactions with its neighbors are just a few of the factors that are pushing the subcontinent back into the spotlight in Asian geopolitics. (Ball & Sudreau, Asia's New Geopolitics: Military Power and Regional Order, 2021) Conflicts in South Asia take on a unique edge because of China's significant military modernization and the rising military expertise of India and Pakistan. The development of nuclear weapons has led to a paradox: they have reduced the likelihood of a conventional military conflict, but they have also created space for hybrid warfare, which combines legal and illegal means of conflict, such as terrorism, insurgency, criminality, and information operations, destabilizing the sub-region. (Siddiqui, 2019)

India and China are engaged in a continuous and deliberate strategic dialogue, underscoring the growing political and security ties that bind South Asia. China, which is more powerful than India, perceives India as less of a danger than India perceives China. (Scott, 2008)China's expanding influence in the area has prompted a response from India. The administration in New Delhi has started new types of cooperation with foreign countries in South Asia, as with the US and Japan in Afghanistan and Sri Lanka. This represents an interesting shift from India's long-standing South Asian policy, which has always been skeptical of any involvement by other countries in the area. (Wagner, GLOBAL AND REGIONAL ORDER THE REMAKING OF SOUTH ASIA Geopolitical Implications of the Covid-19 Pandemic, 2021) Following the historic change under the Bush administration, US-India relations continued to significantly improve, and Obama continued to engage in closer strategic relationships with India. However, the Trump administration prepared the ground for a fundamentally altered American strategy toward South Asian geopolitics. Washington emphasized the increased significance of India in its attempt to protect the enormous "Indo-Pacific" littoral zone by highlighting the resumption of great-power rivalry as the main subject in world politics and by endorsing the FOIP idea as

its preferred vision for regional order. (Ball & Sudreau, *Asia's New Geopolitics: Military Power and Regional Order*, 2021)

The security dynamics between India and Pakistan will unavoidably change once the United States leaves Afghanistan completely in 2021. India has increased its influence in Kabul during the past 20 years, particularly in the area of trade. Except for the Taliban era (1996–2001), when New Delhi cut connections and had to cope with Pakistan's growing influence in Kabul, India and Afghanistan have typically had strong relations. Since 2001, Afghanistan's successive administrations have had a warm relationship with India while embracing strong hesitations against the Taliban and Pakistan. Islamabad has resented India's growing diplomatic presence in Afghanistan over the past 20 years, as well as the growing economic, political, and security connections between its two neighbors. Despite this, Pakistan is still keenly aware of the dangers of instability across its western border in the post-American era and vigilant to the meddling of other regional actors, including India, in Afghanistan. Pakistan may be pleased with any potential setback to the Indian presence in Afghanistan. (Ball & Sudreau, *Geopolitical evolution in South Asia*, 2021)

A little decline in American influence in South Asia is already happening, and it may get worse if NATO and the US withdraw from Afghanistan. In the multilateral economic institutions of south-Asia, the United States no longer wields the same influence that it previously had. It no longer has significant financial reserves to make investments in the area. China and other wealthy Asian nations are gradually assuming that role. As evidenced by the end of the civil war in Sri Lanka, where Colombo was able to dismiss Western concerns about human rights because it was supported by China and other Asian powers, the United States no longer exerts the same level of influence over the conduct of human rights as it once did (again for financial reasons). China, on the other hand, has no fundamental objections to sacrificing human rights to get more financial resources. (Gordon, 2011)

The robust US presence combines global security dynamics between India and China with regional security dynamics in Asia. The other states in Asia must play a tricky game of multiple hedging against a rising and potentially dangerous China against abandonment by the weakening US, and against involvement in a new cold war between the US and China that is not in their national or regional interest. This is due to the blending of security across the regional and global levels. The US tale is a part of the collapse of the West, whereas China and India are part of the "rising of the rest" (Zakaria, 2009) A myth about the US that comes and goes, declinism made noteworthy rounds in the early 1970s and the late 1980s. The 2008 economic crisis, together with the Washington consensus' subsequent breakdown in credibility, is what puts the current round in jeopardy. Before that, the Bush administration's unilateralist attitudes and conduct throughout the War on Terror diminished the US standing as a global leader. (Paul, 2010) Additionally, it left just one superpower involved in and obsessed with two prolonged, expensive, and perhaps mostly useless wars in Iraq and Afghanistan. But even as the US's influence decreased globally, it strengthened its position as the external ring bearer in both East and South Asia. The growth of China in Asia and its more aggressive behavior toward the majority of its neighbors helped the US to strengthen its position. The US maintained the improvement in its ties with India that was started in the late 1990s, and it strengthened its partnerships with Japan and Australia. (Buzan, 2010)

New frameworks have also been started by China and India in their relations with South Asia. China's ties to the area have also grown stronger since the BRI's start. BRI now presents a strong alternative to regional organizations since it benefits member nations economically more and has also begun several various trilateral and multilateral conversations with South Asian nations. (Siddiqui, 2019) Beijing set up a discussion framework with Afghanistan and Pakistan in 2017 to draw Afghanistan closer to the BRI and discuss shared security issues. (Elmer, 2021). China organized a combined conference with Afghanistan, Nepal, and Pakistan during the summer of 2020 Ladakh/Aksai Chin crisis with India to encourage the South Asian nations to boost cooperation for regional peace and security and work together to combat the coronavirus. (Roche, 2020) China convened a summit with Pakistan, Bangladesh, Nepal, and Sri Lanka in November 2020 to forge a political coalition in the fight against the Covid-19 epidemic and advance economic growth.

Regional asymmetries

The numerous wars that have engulfed South Asia are all underpinned by one overarching theme: the security benefits of asymmetry. The military might and, more broadly, the governmental prowess of Afghanistan and Pakistan in the northwest are vastly and historically separated.

From a strictly military standpoint, it seems likely that India-Pakistan relations would continue to be marked by persistent instability and be constantly threatened by new strategic crises that might develop into nuclear war. Through hybrid warfare, Pakistan can harm India, but not enough to persuade it to give in to its primary political goals. Although the difference between New Delhi and Islamabad's relative power has widened, it is still too small for India to exert significant pressure on Pakistan to fundamentally alter its policies. The only way out of this impasse appears to be a dramatic political shift inside India, Pakistan, or both countries. (Ball & Sudreau, Geopolitical evolution in South Asia, 2021)

The main characteristic of Sino-Indian military ties is now asymmetry. India's new approach stands out for three reasons. First, New Delhi has made an effort to match advancements in Chinese military and civil border infrastructure. With the development of long-range missiles as well as a sea-based capability, India is also getting close to attaining some kind of nuclear deterrent against Beijing. To compete with China's total conventional military capabilities, New Delhi still has a ways to go. Second, while finding it more impossible to persuade Beijing to give in to any of its key objectives, India has chosen to maintain a tense political relationship with China. Thirdly, India has concurrently decided to increase its military cooperation with the US and its allies in Asia to find some degree of external balance. (Woodray & Carter, 2018)

The interactions between the smaller South Asian governments and the great powers are likewise characterized by a balance of power. All the major powers now understand the strategic geographic relevance of Bhutan, the Maldives, Nepal, and Sri Lanka and are courting them with increasing fervor. These countries were formerly considered to be mostly negligible from a geopolitical standpoint. The likelihood of outside meddling in these smaller governments' internal affairs has greatly grown as a result of their rising status. Asymmetry exists between China's objectives and those of India and its Western allies in this situation as well. (kumar, 2020) India earns little from having military installations in Sri Lanka and the Maldives, but China may profit from military access agreements in those two nations. Therefore, the main objective of New Delhi's approach is to prevent Beijing from making such agreements. In contrast, the situation is different in Nepal and Bhutan. While New Delhi is battling to preserve its historical sway, China seeks to sever the strategic ties that bind these Himalayan republics to India. Deepening imbalances in South Asia have created the conditions

for radically different geopolitics in the region. As a result, an Asian super complex is emerging as the geopolitical reconstruction of Asia. (Buzan, 2010)

Conclusion

New arrangements will reshape in South Asia. Therefore, an Asian super complex is emerging as the result of Asia's geopolitical rebuilding. Instead of the equation between Pakistan and India, South Asia will be determined by the conflict between China and India. Infrastructure improvements will increase connection with China, but not necessarily collaboration with other nearby nations. This may be advantageous to countries in the region. Therefore, rather than traditional organizations like SAARC, new ideas of regionalism may come from many sub-regional settings.

Bibliography

- Ball, D., & Sudreau, L. (2021). Asia's New Geopolitics: Military Power and Regional Order. *Geopolitical evolution in South Asia*<https://doi.org/10.1080/19445571.2019.1968723>, 126-128.
- Ball, D., & Sudreau, L. é. (2021). Geopolitical evolution in South Asia. *Routledge*, 40-41.
- Buzan, B. (2010). Asia: A Geopolitical Reconfiguration. *Ifri*, 10-11.
- Dhoot, V. (2021). *GDP likely to contract by 7.7 % this fiscal, says government*. Delhi : <https://www.thehindu.com>.
- Elmer, K. (2021, November 26). China holds meeting with Pakistan, Nepal and Afghanistan as tensions simmer with India. <https://www.scmp.com/news/>.
- Gordon, P. S. (2011, March). WHY SOUTH ASIA MATTERS IN WORLD AFFAIRS. (S. DeSilva-Ranasinghe, Interviewer)
- Kaplan, R. D. (2012). *The Revenge of Geography: What the Map Tells Us about Coming Conflicts and the Battle Against Fate* . New York: Random House.
- Klare, M. T. (2002). *Resource Wars: The New Landscape of Global Conflict*. New York: Holt: Penguin.
- kumar, R. (2020). India & South Asia: Geopolitics, regional trade and economic growth spillovers. *The Journal of International Trade & Economic Development*, 66-69.
- Paul. (2010). State Capacity and South Asia's Perennial Insecurity probmble. *Stanford University Press*, 3-7.
- Roche, E. (2020, November 13). India, China flex muscle to gain supremacy in post-covid South Asia, . <https://www.livemint.com/news/world/>.
- Scott, D. (2008). Sino-Indian Security Predicaments for the Twenty-First Century. *Asian Security*, 244-267.
- Siddiqui, N. (2019, November 26). Trilateral dialogue: Pakistan, China, Afghanistan agree on enhancing counterterrorism cooperation. <https://www.dawn.com/news/1504054>.
- Wagner, C. (2021). *GLOBAL AND REGIONAL ORDER THE REMAKING OF SOUTH ASIA Geopolitical Implications of the Covid-19 Pandemic*. <https://www.fes.de/referat-asien-und-pazifik>.
- Wagner, C. (2021). *GLOBAL AND REGIONAL ORDER THE REMAKING OF SOUTH ASIA Geopolitical Implications of the Covid-19 Pandemic*. *Friedrich Eberto Stftung*.

Woodray, T., & Carter, S. (2018). Domesticating the Geopolitical: Rethinking Popular Geopolitics through Play. *Domestic Geopolitics* , 17-19.

Zakaria, F. (2009). *The Post-American World and the Rise of the Rest*. Londres: Penguin.

**THE MINIMALISM IN JAPANESE CULTURE AND THE RICHNESS OF DETAIL
IN MIDDLE EASTERN CULTURES**

Irina-Ana DROBOT (Lecturer, PhD)¹

**¹Technical University of Civil Engineering Bucharest, Romania, literature, foreign
languages,**

ORCID 0000-0002-2556-6233

Abstract

The purpose of this paper is to look at the perception of what is beautiful in various areas of everyday life, starting from decorations in architecture, interior design, fashion, art, literature, food, the cosmetics industry, and so on, in two cultures, Japanese and Middle Eastern, and to compare their different understanding. One of the research questions will have to do with the source of these two different mentalities, with explanations regarding this current state of affairs, and whether or not in time there have been noticed some changes. Changes are expected in time in various areas of cultures, since they are dynamic, changing in order to keep up with their relevance to the members practising the respective culture. A culture should constantly keep up with the needs of its members, in order to ensure their cohesion and represent its values through the various traditions and practises. Art can be regarded as a practice, and the same could be said about architecture, interior design, food arrangements, literary works, jewels, and so on. All of these need to be considered to be created according to the mentality of each culture, so that the result cultural products can be relevant to the members of the respective societies.

Keywords: mentality, values, culture awareness, beauty, relevance

1. INTRODUCTION

Japanese culture and the Middle Eastern cultures seem to be opposed in mentalities regarding both lifestyle practiced in everyday life and understanding of beauty. Japanese culture promotes minimalism, while Middle Eastern cultures favour, on the contrary, maximalism. These values persist even today and fascinated other cultures, such as Western cultures, and tempted them to adopt them. As an illustration, Moroccan interior design is admired by Western cultures and imitated. These values are deeply engrained in the mentalities of these cultures, and still have relevance today. For instance, we are all familiar with the luxurious hotels of the Middle Eastern cultures in Dubai (Agapiou 2022). Japanese minimalist design and furniture fascinate Western culture members, who look for Japanese-inspired furniture and ways to practice this interior design in their homes. Yet, even Japanese and Middle Eastern cultures have shown in contemporary times the tendency to be influenced by other cultures, and take a break in certain areas or at certain times from their specific minimalism, and, respectively, maximalism.

Japanese minimalism is inspired by Zen Buddhist philosophy and it consists of austerity (Haines, 2020), and the basics we need in life. The relevance of minimalism in our days is beyond dispute, due to the popularity of the urge to declutter our homes, proposed recently to Western audiences by authors such as Marie Kondo and Fumio Sasaki (Haines, 2020). Not only are Japanese minimalist furniture and interior design are admired by Western cultures, but

the members of Western cultures have reached the point where they wish to change their lifestyle and declutter their lives, keeping only the necessary things in their lives, as a form of therapy and self-development.

Regarding the Middle East, first of all, we should have in mind the countries and cultures that are included here, since they are varied with respect to “racial types” of their members, religions, and also with respect to “Geographic and climatic conditions”, yet it is “described as a single cultural entity” due to the “unifying role” of Islam: “The Middle East encompasses a large area stretching from the Arabian Peninsula to Afghanistan and includes the border states of the eastern Mediterranean. It is divided into many countries: Turkey, Syria, Lebanon, Jordan, Israel, Egypt, Saudi Arabia, Iraq, and Iran” (Kiple, 2000: 1140).

At first sight, if we look at the architecture from the two cultural spaces, Japanese and Middle Eastern, we can easily notice the visible differences, as presented in Figure (1):

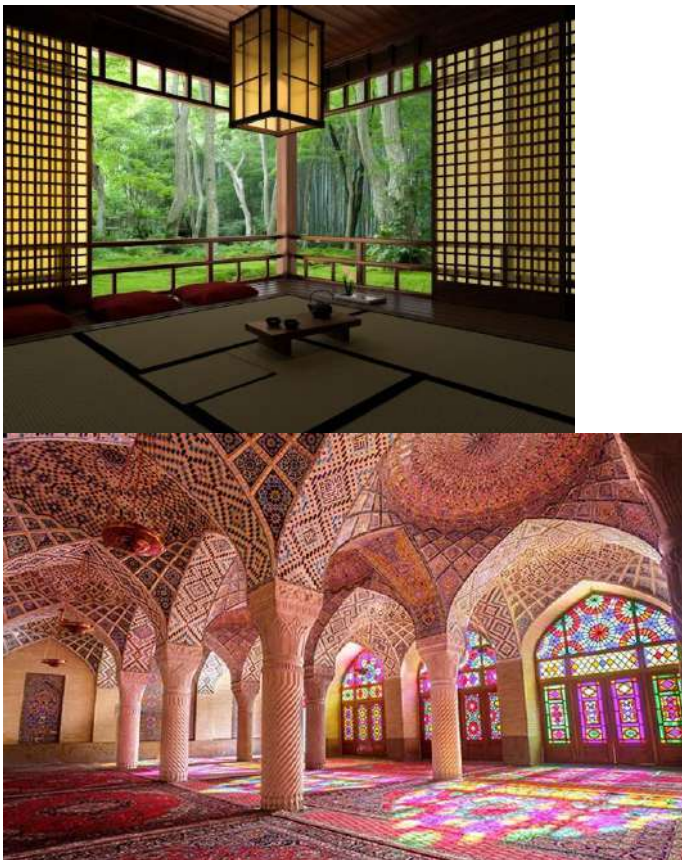

Figure 1. a) Japanese tea room. Source: <https://andrefri89.artstation.com/projects/PvonZ>; b) Middle Eastern architecture. Source: <https://www.familysearch.org/en/blog/middle-east-art-music>

Obviously, in the first picture, (a), we notice a minimal furniture and a huge window showing natural scenery, highlighting the strong connection to nature. In the second picture, (b), we notice the grandeur and richness of the structure, together with the careful and minute attention to detail. Both structures look religious in nature, as the tea house is related to Buddhist teachings, while the second structure looks like a religious building, with what Western culture is used to call stained glass windows. Light plays a main role in both structures, yet in the first picture the light looks natural, together with the elements used for building, while in the second picture, light is used to highlight the beauty of the artistic details, yet nature is left outside, not

being considered a point of interest. Perhaps the nature in each picture and culture is different as well, since Middle Eastern countries are known to be situated close to the desert area.

The paper will deal with the following main research question: What is the source of the different beliefs in the perspective on beauty in minimalist and maximalist cultures? Secondary research questions can be the following: If religion is the source, in what ways has it influenced these values regarding both beauty and understanding of life itself, or mentalities? What other factors can be included in the source of these beliefs?

The adoption of minimalism and maximalism, originally restrained to Japanese and Middle Eastern cultures, respectively, can only show the continuous relevance of these values. We could go as far as to underline their universality and their applicability function of situation. As an example, even Western culture, in fashion and beauty, believes that “Less is more” and that for real elegance ladies should not wear too many accessories. At the same time, occasionally, other trends will rebel against this rule. What is more, everyone wishes to have a personal style and to be as bold as possible at times.

1.1. Theoretical Framework

The Japanese and Middle Eastern cultures will be analysed according to the grid of interpretation provided by culture identity manifestations, namely:

“a. symbols

b. heroes

c. rituals practices and traditions

d. values.” (Baciu, 2013: 32)

The values of minimalism and maximalism will be explored through symbols, such as architecture, interior design, furniture, fashion, art of food arrangement, art, and others. Practices and rituals such as various ceremonies of hospitality can also be taken into account.

Rituals, traditions and practices related to religion especially will be considered, such as Zen Buddhism for Japanese culture and Islamic culture for the Middle East, together with the ways of living and values that they promote.

2. METHOD

The analysis of cultural products (such as architectural monuments, interior design, furniture) is the main method. The history of both cultures is considered, together with the way minimalism and maximalism have influenced other cultures today. The values that can be related to minimalism and maximalism in further detail will be presented.

Regarding the Japanese concept of beauty, there are the following terms that can be considered: *sabi* (transient beauty), *wabi* (rustic patina), *shibui* (simplicity) and *yugen* (mysterious grace) (Stanford Encyclopedia of Philosophy 2021). The principles associated with these concepts are the following: the impermanence, the beauty of objects being worn off with the passage of time, the beauty of what is imperfect, as well as the importance of the empty space. In art, the empty space allows for the appearance of a more varied array of meanings than the full space. According to Haimés (2020), another concept could best capture the understanding of Japanese minimalism: “*Shibumi*, a Japanese term referring to a subtle elegance, but at times suggestive of austerity or even bitterness, captures a certain sense of restraint that is reflected in much traditional Japanese design.” This term referred, originally, to “gustatory bitterness or astringency” (Haimés 2020).

Together with these concepts, the concept of emptiness, or *ma*, could be considered. The concept of *ma* can be translated as follows: “space, gap” and it can refer to “an interval between the elements in environmental design, such as those in rock garden landscapes” (Haimes 2020), but not only; the interval can also refer to the space in interior home design, where minimalism allows two persons to connect to each other instead of being separated by not necessary objects and furniture items which are not actually needed and not part of the basic necessities inside the home.

Simplicity is one of the main features of Japanese minimalism. When it comes to architecture, it is related to keeping humans and nature close to one another. Houses and temples show the fact that humans do not intend to separate themselves from nature completely, as these buildings open up a space which is the equivalent of an entire wall towards admiring the scenery of the seasons, or a sliding door screen that opens up the view, as illustrated below, in Figure 2:

Figure 2. Japanese minimalism and the connection with nature in architecture. Source: <https://www.japannakama.co.uk/ma-%E9%96%93-japanese-minimalism/>

What we can notice under Figure 2 is the empty space than gives the impression of freedom, of possibilities that can open up for the viewer, of lack of obstacles which can appear under the form of various objects or even furniture which is not necessary. This is all part of the Japanese concept of the empty space, which is positively valued, unlike in Western culture. According to the Japanese concept of *kuu*, everything is temporary and will disappear. Zen Buddhist priests, thanks to the empty space, believed they could experience enlightenment, and that, thus, emptiness was the true way towards not only beauty, but towards happiness itself (Zero Abundance 2020), and towards individual fulfillment.

The same close connection to nature in Japanese minimalism and culture can be seen in relation to Japanese gardens, which are considered to be miniature representations of the larger natural landscape, such as mountains, through the use of stones, lakes through the use of ponds. These

gardens are considered to be “a harmonious representation of untamed nature achieved only through the use of natural materials, clear of artificiality and ornamentation” (Rushika 2017).

Regarding interior space design, furniture items were preferred to be kept according to their most basic use, as the Japanese did not want to have luxuries in their home, but instead they preferred items such as “a low table, a few kneeling cushions, and futons”. What is more, they believed that ornaments such as those made of gold were not desirable; instead, they preferred to have “their homes [...] adorned with plentiful natural light, soothing natural materials and an undeniable connection to its natural surroundings” (Rushika 2017).

Therefore, the main features of Japanese architecture are the following: simplicity, maintaining a close link to nature, the use of the so-called honest materials (undecorated, smooth, clean square or rectangle shapes for houses), furniture made from the so-called honest materials like wood, the use of simple lines, the use of natural lighting which brings peace and warmth. The concept of wabi sabi refers, in the domain of interior design and architecture, to the focus on the relationships and interactions among people, and on not wanting to place too many objects between them (Japanese Interior Design 2018).

The colours that are used are those from nature, e.g. those that represent “the wooden elements”, and “the green of the plants”. Therefore, “the flooring is made of wood or gray stones. In some cases, the flooring is covered with tatami carpets made out of rice straws” (Japanese Interior Design 2018).

Other elements and practices that could be taken into consideration as far as Japanese minimalism is concerned are the following: the bonsai, which is considered to be part of the art of condensation, as it is a miniature representation of a usual tree, as well as the overwhelming beauty of nature in one small plant, as a microcosm; ikebana, or the art of flower arrangement, which is considered to be part of the aesthetics of subtraction; the architecture and design of the tea house, as a small, rustic room; and the art of food arrangement, where the plate should have a minimal empty space of 30%, since all distractions from the food presented should be avoided.

The focus of Japanese culture is on both natural and useful materials, such as reed blinds and sliding doors which are “made of bamboo and rice paper”, but also “latticed wood shutters” and “tatami mats made of grass and rice straw”, which can “create a neutral palette and soothing aesthetic” (Rushika 2017).

One of the main differences regarding the minimalism of Japanese culture and the values promoted by Middle Eastern cultures is art as a sign of the emperors’ and kings’ greatness. Other elements can be found with respect to Middle Eastern cultures in the luxurious meals organized by kings and emperors to show their power, and also in enjoying food due to the belief that God claimed that it is his gift to the people and they should show gratitude.

As far as Middle Eastern architecture is concerned, the following mindset is at work: that no building is too insignificant to be aesthetically pleasing. Among the iconic features of Middle Eastern architecture, we can find: domes, arches, and gardens (Little 2011). Gardens had as a purpose to make the traveller relax from the desert, and therefore retreat into an oasis of luxurious nature and riches of all kinds, just as in the fairy-tales of this culture. In their architecture, decorations are also usual, such as mosaics, with a variety of materials used to create them, not just tiles: colored stones, glass, beads, and shells. The handmade rugs with all the attention paid to their patterns and details, can be called a textile art (Little 2011). Moreover, in the case of Egypt, much of the inspiration for art came from the relationship between the

natural world and the world of gods, e.g. the pharaoh in Egypt would replace the divine characters in various pieces of art.

Other features related to Middle Eastern cultures could be subsumed to the reverence for greatness, and which is visible under the form of pyramids, temples, and ziggurats.

As far as Persian art is concerned, we can notice the value of greatness, in that rulers believed in showing influence and power through architecture. They would hope to leave great monuments of architecture behind them for future generations (The Artist 2020).

Regarding the art of food arrangement and combinations, Middle Eastern cultures seem to regard food as a source of the pleasure of the senses and as a luxury. However, this was all due to the use of spices in food, which was only done due to the medicinal properties of spices. The food combinations were also due to the wish to help the health of the people living in desert area conditions.

The particular features of art as concerned with details and with a refinement of colours is due to the fact that in Middle Eastern countries religion prohibited depicting human figures and animals in art, as well as floral patterns. As a result, these cultures focused, seemingly as a means of compensation, on details which were abstract, and known as arabesques, and an important feature of the decorative art of Islamic cultures.

FINDINGS

Religion and climate conditions influence minimalist and maximalist preferences.

As a result, the luxury of the Middle East can be regarded as a reaction against the poverty of the desert- lush gardens, rich meals, spices to add for medicinal properties and food combinations to treat people from health conditions specific to desert areas. What is more, part of these conditions of context was the fact that “In the countries of the region are on the same spice route, which begins in Asia, with the Middle East a conduit for spices on the way to Africa and Europe” (Kiple 2000: 1140).

We notice a rich variety of scents, which can be seen as completing an exotic meal: “Scents are also typical of this exotic cookery: Rose, amber, musk, camphor, santal, orange blossom, jasmine, and orchid are used in many a sherbet and dish. People share a fondness for sour things: Lemon or lime, vinegar, tamarind, sumac, pomegranate juice, and sour cherries add zest to meat dishes” (Kiple 2000: 1140).

The medicinal properties are perhaps a cause of the perceived luxury of spices added to food by other cultures: “Spices are also used for their assumed medicinal properties, and the composition and preparation of foods is often explained in terms of health needs created by climatic conditions.” (Kiple 2000: 1140).

One of the similarities between Middle Eastern and Asian cultures regarding the use of spices in food is related to their medicinal properties: “In fact, another similarity between the cultures of South Asia and the Middle East is a belief in medico-magic properties of food. This, in turn, encourages secrecy in cooking, and the preparation of aphrodisiacs and other potions at times tends to blur the tasks of cook and alchemist” (Kiple 2000: 1140).

The minimalism of Japanese culture architecture can come from the geographical conditions, as they lived in a mountainous area, were isolated from Western culture, materials for building were scarce, so they use only the strictly necessary ones (Rushika 2017).

As a result, gardens of Japanese culture are considered minimal and a miniature representation of nature as a macrocosm, while Middle Eastern cultures gardens are considered rich and luxurious as a reaction against the aridity of the desert areas.

3.1. Changes in Mindset at Present. Influences of Other Cultures

At present, we could say that minimalist and maximalist cultures are learning from one another and adapting patterns of behaviour and mindsets from one another. For example, contemporary Japanese artists practice in the art of ceramics influences from Arabic culture, e.g. Tomita Mikiko.

4. CONCLUSION, DISCUSSION AND RECOMMENDATIONS

We could claim that the entire world today is oscillating between minimalism and maximalism, between simplicity and the need to show off richness and greatness. These tendencies have to do with the dilemmas of our contemporary world, meaning consumerism, with the materialism it promotes, and the need to return to authentic, basic values and to a simple, and deep way of living, of appreciating what we have and of understanding the value of what actually matters the most in life. Minimalism could be correlated with spirituality at the level of Western culture, and the materiality associated with maximalism with secularism, with life here and now, yet even these two understandings of life have uncertain borders. No exact meaning is actually agreed upon as to what truly matters in life and what the genuine values we should adhere to are.

5. RESOURCES

Agapiou, Mariella. (2022). Minimalism in the Middle East: explore design destinations taking root in the desert. Retrieved from: <https://thespaces.com/minimalism-in-the-middle-east-explore-design-destinations-taking-root-in-the-desert/>

Baciu, S. (2013). *Culture: An Awareness-Raising Approach*. Cavallioti Publishing House, Bucharest, Romania.

Haimes, P. (2020). On Japanese minimalism. *Contemporary Aesthetics (Journal Archive)*, 18(1), 10.

Japanese Interior Design. (2018). Minimalism and Japanese Architecture. Retrieved from: <https://japaneseinteriordesign.com/minimalism-and-japanese-architecture/>

Kiple, E. (2000). *The Cambridge world history of food* (Vol. 2). Cambridge University Press.

Little, Katy. (2011). Art and Music of the Middle East. Retrieved from: <https://www.familysearch.org/en/blog/middle-east-art-music>

Rushika, H.P. (2017). Lessons From Traditional Japanese Architecture You Need To Learn. Retrieved from: <https://medium.com/@holos.design/lessons-from-traditional-japanese-architecture-you-need-to-learn-f858d037500e>

Stanford Encyclopedia of Philosophy. (2021). Japanese Aesthetics. Retrieved from: <https://plato.stanford.edu/entries/japanese-aesthetics/>

The Artist. (2020). Ancient Near Eastern Art. Retrieved from: <https://www.theartist.me/art-movement/ancient-near-eastern-art/>

Zero Abundance. (2020). The Story of Zero – The Zen Minimalism. Retrieved from: <https://www.interactiongreen.com/home-2/zero/zen-minimalism/story-zero-zen-minimalism/>

CONCEPT OF GLOBALIZATION ON HIGHER EDUCATION: NIGERIA IN FOCUS

IBRAHIM SALIHU KOMBO

Department of Political Science, IBB University Lapai, Nigeria

Abstract

The world has been described as a global village due to enhanced global communication and interaction among people of different nationalities. Education is not left out in this interaction as there are available means or mechanisms through which ideas and information are exchanged among scholars and seekers of knowledge of the world. This study examines issues on globalization and higher education in Nigeria. In order for clearer understanding of this matter, this topic has been segmented into sub-headings, clearly stating the content analysis of this study. This study apply modernization, objective of this study is to carefully examine the role of globalization on the development of education, to assess its influence on scholars in the Nigerian educational system, it considers the progress made by Nigerian scholars and the position of Nigerian students at global educational endeavours. Careful assessment of these facts reveals some gaps on the Nigerian educational system that have hindered effective competition by Nigerian institutions with their counterparts at the international level. This study has used Documentary research with emphasis on secondary sources of data such as text books and journals. It has suggested the way forward for a globally competitive higher education in Nigeria.

324

Introduction

Globalization in Nigeria has become a familiar and popular concept. The word globalization, was not coined until the second half of the 20th century, the origin of globalization has been traced back to the period between 1450 and 1500 A.D. A period referred to as the mercantilist period and characterized by the development of trade in the quest for commercial empires to broaden their markets. (Ogohi: 2014.) People today refer to the world as a “global village”, globalization has enhanced global communication, interaction and exchange of ideas among people of different nationalities and background. Globalization transcends all spheres of life including the educational sector, as scholarly ideas are made available to those in search of knowledge.

The national policy on education (NPE 2004), defines education as that process that helps to develop the whole man physically, mentally, socially and technologically to enable him function effectively in any environment he finds himself. Education encompasses teaching and learning of specific skills, imparting knowledge and enhancing positive judgment. Education therefore is intended to facilitate the realization of soft potential and latent of an individual (Aina etal: 2010) Higher education in Nigeria is viewed as a vital tool for the acquisition of good jobs and high income.

CONCEPTUAL CLARIFICATION

Globalization

Adesina (2012), see globalization as a complex and multifaceted concept that has generated controversy from its meaning, its time line and its future as well as whether it is serving the interest of all or it is just benefitting just a few countries or individuals in the world. Due to the fact that it cuts across almost all discipline, each of the discipline proffers varying definitions and interpretations for the concept. Scholars do not agree to the right definition of this concept and this has contributed to keep globalization as a highly contested subject.

Shenkar and Luo (2004), refer to globalization as “the growing economic interdependencies of countries worldwide through the increasing volume and variety of cross-border transactions in goods and services and of international capital flows, through the rapid and widespread diffusion of technology and information”. Globalization involves economic integration, transfer of policies, transmission of knowledge and transfer of cultural ideas, it is a global process, a concept, a revolution and a establishment of a system free from sociopolitical control. Globalization has helped to liberalize knowledge by creating mediums for people to explore information

Iyayi (2004) posits that globalization “has been used rather loosely to stand for variety of things: the shrinking of the world into a global village, the awesome changes brought about or mandated by the revolution in information technology, the collapse of boundaries between different worlds, expanding connectivity of all forms of interaction”. Scholte (2000) agrees with Iyayi as he maintains that globalization facilitates the removal of barriers among nations of the world, thereby giving social relations unhindered access. Globalization reveals the interconnectedness within and across regions of the world due to the growing social, economic, political networks, education, and information and communications technology of different groups of people. It reveals the extent to which the actions of one group of humans exert either positive or negative impact on others. Giddens (1990) defines the concept as “the intensification of world wide social relations which link distant localities in such a way that local happenings are shaped by events occurring many miles away and vice versa”, things that happen on one side of the planet may likely affect those on the other side of the planet, while those things an individual does in his own community can have a world wide impact. (Ajibolosoo 2007)

Ogohi (2014) sees globalization as “the process of international integration as a product of exchange of world views, products, ideas and other aspects of culture in which world wide exchange of national and cultural resources occurs in the process. Globalization aims at diffusing the cultures, commerce and communication of countries of the world in order to bring homogenization. There maybe different definitions of this concept but one need to understand that globalization as a process of integration and diffusion of ideas involves the weak and strong countries of the world.

Higher Education

Education is the process of facilitating learning, knowledge, skills, values, beliefs and habits of a group of people transferred to other people, through story telling, discussion, teaching, training or research. This usually takes place under the guidance of educators, but learners may also educate themselves. An experience may be considered educational when it has a formative effect on the way an individual thinks, feels or acts. (Wikipedia: 2012) Education is commonly divided into stages such as preschool, primary school, secondary school and university. Education can take place in formal and informal setting.

The national policy on education (NPE 2004), defines education as that process that helps to develop man physically, mentally, socially and technologically to enable him function effectively in any environment he finds himself. Education encompasses teaching and learning

of specific skills, imparting knowledge and enhancing positive judgment. Education therefore is intended to facilitate the realization of soft potential and latent of an individual (Ainna: 2010) Higher education, post-secondary, tertiary education or third level education is an optional final stage of formal learning that occurs after secondary education. Often delivered at universities, academies, colleges, seminaries and institutes of technology, higher education is also available through certain college-level institutions, including vocational schools, trade schools and other career colleges that award academic degrees or professional certifications. Tertiary education at non-degree level is sometimes referred to as further education or continuing education as distinct from higher education (Wikipedia: 2012). Higher education is an educational level that follows a completion of a secondary school.

Higher education could also be referred to as tertiary, third stage or postsecondary education, is the non-compulsory educational level that follows the completion of a high or secondary school. Tertiary education includes undergraduate and postgraduate education, as well as vocational education and training. Such education is mainly provided by colleges and universities and such institutions are regarded as tertiary institutions. Higher education involves work towards a degree or foundation degree. University education includes teaching and research. (Wikipedia: 2012).

States' invest in education but investment policies are usually nationalistic and often pursue aggressively nationalistic innovative policies. Education in general and higher education in particular are historically tied to inherently national objectives, such as promoting national culture or building national elites. But "national" education investment policies are directly or indirectly internationalized. Even in those countries consciously trying to create absolute advantage and national system of innovation, science professionals are regularly trained either in the developed countries or trained through information received from technologically advanced countries and they may also work in these developed countries with institutions that have global affiliation.

Theoretical Framework

Globalization is rooted in the theory of modernization, which entails "a total transformation of a traditional society into the types of technology and associated social organization that characterize the advanced economically prosperous nations of western world." (Severino: 2014). From this definition, the assumption that all societies can be classified as either modern or traditional comes to the fore. According to modernization theory, a traditional society is characterized by irrationality, fatalistic attitudes and ascribed values while a modern society is considered to be rational, forward looking, competitive and achievement oriented (Webster 1990).

A key assumption of the theory of modernization is that western societies are more developed than third world societies and given the right prescription, the third world will eventually develop so as to appear like those of the west. From this assumption arose the view that there is only one path of development (from traditional to modern) which a society can follow. Modernization has its theoretical basis in functionalism and is clearly implied in the work of such theorists such as Spencer, Durkheim and Parsons (Bourdieu and Wacquant: 1992). These classical theorists had a conception of unilinear development because their arguments were premised on the idea that human societies moved from a stage of simple societies in the direction of more complex societies (Van der Merwe: 1990).

Globalization is considered as a central element of the modernization process that is mainly responsible for the transfer and diffusion of modernizing western values, knowledge and

technologies to developing countries. In terms of this argument, institutions of higher learning play a critical role in the diffusion of innovation process. Education theory seeks to know or understand and prescribe educational policy and practice. Education theory includes many topics such as pedagogy, andragogy, curriculum, learning and education policy, organization and leadership. Educational thought is informed by many disciplines such as history, philosophy, sociology and psychology. For instance a cultural theory of education considers how education occurs through the totality of culture, including prisons, households, and religious institutions as well as schools (Wikipedia). Other theories include the behaviourist theory of education that comes from educational psychology and the functionalist theory of education that comes from sociology of education. Normative philosophies or theories of education may make use of the results of philosophical thought and a factual inquiries about human beings and the philosophy of learning but in any case they propound views about what education should be, what dispositions it should cultivate, why it ought to cultivate them, how and in whom it should do so and what forms it should take. Normative theories of curriculum aim to describe or set norms for conditions surrounding many of the concepts and constructs that define curriculum. These normative propositions differ from others in that normative curriculum theory is not necessarily untestable.

Globalization and Higher Education in Nigeria

Many factors contribute to the growth of globalization, the major being advancement in transportation, communication and technology. The current wave of globalization could be attributed to the surge in technological advancement along with interaction of many actors at different levels of the economy. Globalization means different things to different people. To some it creates positive political, economic, educational and technological progress. For others globalization has changed situations in such a manner that power of state is determined by power of firm.

This phenomenon to a large extent has impacted both positively and negatively on higher education in Nigeria. It is important to note that globalization effects are not optional for developing countries including Nigeria, but as compelling and imperative. Developing countries are pulled into global educational, political, economic and social relationship without their consent. Global interaction has increased the spread of knowledge and information among scholars globally, it has made access to information easy. It has also made possible the transfer of cultural ideas. In the globalized world poverty and lack access to the required facilities in some African countries has made it difficult for these countries to compete with their counterparts in other parts of the world as globalization involves competition (Carnoy: 1999).

Positive Impact of Globalization on Higher Education in Nigeria

It is important to note that institutions of higher learning in Nigeria as part of society can not immune themselves against the global forces that prevail in society. While the effect of globalization on Higher education remain contentious, advocates of globalization argue that due to technological globalization, nations have become highly interconnected to the extent of becoming a boundary-less global village. This has the critical implication that universities will cease to operate as isolated institutions in particular countries but rather as higher education institutions connected to the global world that transcends their countries of origin (Meyer et al: 2011). The rise of a global society, driven by technology and communication developments is shaping students into global citizens with a broad range of skills to apply to a competitive, information based society. This is important as the future of countries is often believed to depend on their ability to compete in a global market where industrial based economies are giving way to knowledge based industries (Chinnammai, 2005). The advent of global

technology and communication systems has helped education become a lifelong and training process that develops transferable skills and knowledge that can be applied to competitive markets. (Meyer et al, 2011) It is important to point out that boundary less knowledge society has made it possible for institutions to collaborate easily with other institutions across the world. This has enabled institutions to compete with the leading institutions globally. Globalization help universities in the area of staffing and student enrolment as they are well positioned to attract, appoint and enroll staff and students respectively not only from their country but also internationally. This is important as it helps to foster a global citizen's mindset and improve higher education. Globalization enables institutions to enroll, teach and assess students globally through information technology system. It has helped universities break the barriers that have impeded the delivery of education in many universities. It has made easy the transfer of knowledge and information.

Negative Impact of Globalization on Higher Education in Nigeria

Globalization acts as a catalyst for social and economic development has severe limitations since nations do not necessarily enter the globalization process the same time and do not benefit equally from the process. Since western countries entered this process before Africa, they are more advanced and tend to dominate the process.

Globalization has resulted to increase in the availability of skilled workers, particularly scientists trained in innovation centers in the developed countries who dominate some highly skilled employment opportunities in Nigeria. This has deprived Nigerian ill equipped scientists' opportunities in a globalized world.

Globalization demand for certain types of higher level skills, puts pressure on certain areas of life endeavours, particularly in those economies more closely tied into the globalization process. Therefore students prefer areas where they will receive immediate benefit of their endeavour while other areas are neglected. In the past decade's most countries have undergone rapid expansion of their primary and secondary education systems, although this may not be applicable to all countries. University education also expanded, but given the bias of global demand for higher education, the tendency is to push up rates of return to investment in higher education relative to the pay-offs to investing in primary and secondary education. Rates of return to higher levels of education are also pushed up by structural adjustment policies. (Severino Machingambi, 2014)

Globalization has crucial implications in terms of the status, purpose, structure and the content that universities offer (Burbules and Torres: 2000). For instance, certain forms of knowledge may be accorded more status than others on the basis of its perceived economic usefulness and its technological value (Yang: 2004). Therefore market-related knowledge disciplines such as technology and business tend to be given more privilege than others such as social sciences and humanities. As Greaves et al (2004) observe that in a global capitalist society, education acquires a particular, distinctive economic and business orientation which does not necessarily provide a holistic educational experience that enriches the learner. Thus, disciplines or forms of knowledge that help develop national culture or other forms of cultural heritage may be marginalized as the focus will be on those learning areas that tend to promote cosmopolitan values. Bourdieu believes that this is one way which indigenous people lose their vernacular knowledge and thus their cultural worth. This has negatively affected higher education as it is considered less equipped to respond to the social, cultural, legal and political challenges of the developing nations. This gives the credence to the view that globalization acts as an instrument for the spread of Western hegemony in higher education system particularly in developing countries (Shenkar and Luo: 2004).

The above argument raises the question that if globalization forces universities to reconstruct themselves as commercial enterprises competing in the knowledge business, how will people from lower social class benefit? This encourages the debate on the capacity of higher education to act as an instrument of social, economic and political emancipation. This situation becomes even more challenging given the fact that globalization opens space for private organizations to participate in the provision of higher education while the state gradually withdraws from its role as a major funder of the education for the masses (Lewin, 2017).

CONCLUSION

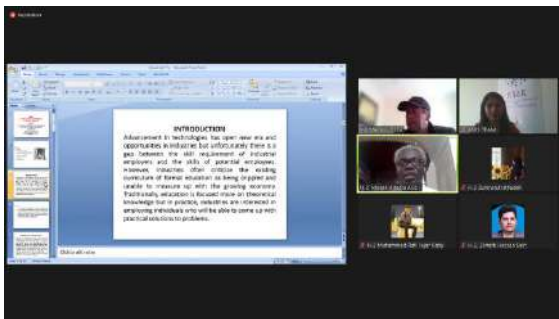
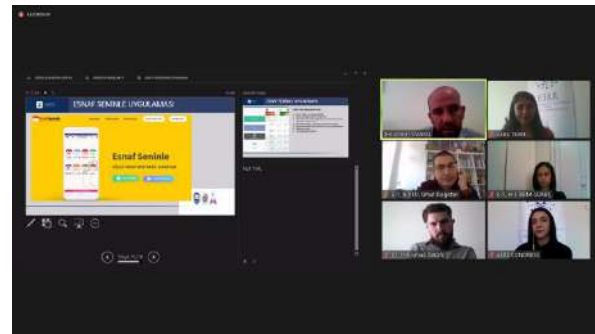
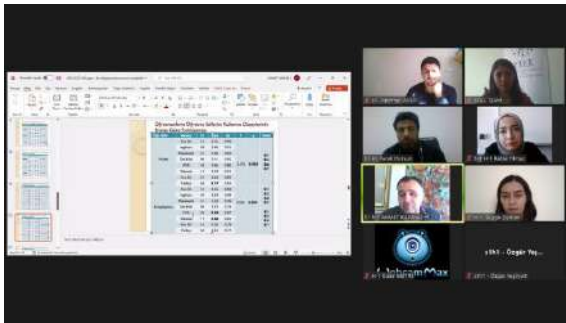
Globalization has created a boundary-less global world. This has exposed Nigeria's institutions of higher learning to global opportunities and competition. These opportunities vary and can contribute positively to the development of individuals and the State. In the area of higher education in Nigeria, there is a gap between Nigerian educational system and the Western countries as achievement in this sector is scientifically measured. As a result of challenges faced by Nigeria in the field of technological achievement, Nigeria has not been favoured by any global educational assessment. This has hindered effective competition by Nigerian institutions with their counterparts at the international level.

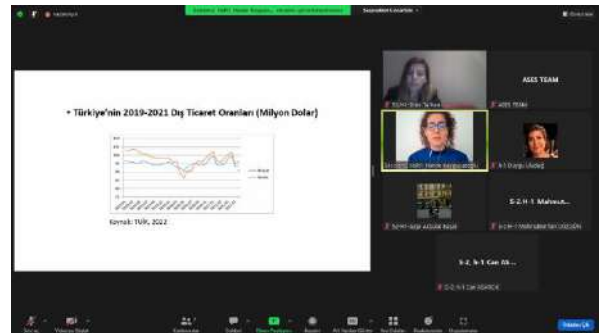
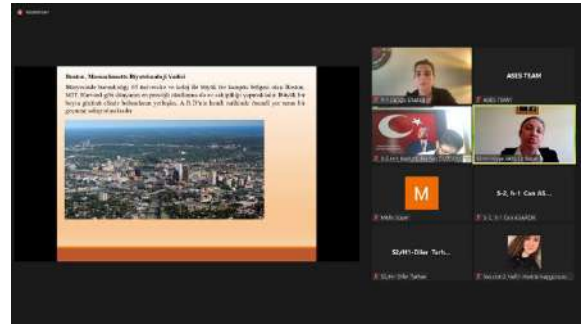
Although Nigeria has her own educational system, there is a link with the global system, therefore Nigeria cannot operate in isolation. The country feels the influence of the international system and it influences scholarly ideas and exposes scholars to global information. This influence might have both positive and negative implication on Nigeria's educational system as well as the students. Globalization has the implication of weakening conscientious research efforts, it exposes Nigerian student to some "unwholesome" cultural beliefs and such beliefs accepted, destroys some fundamental traditional beliefs. In a global capitalist society, education acquires a particular, distinctive economic and business orientation which does not necessarily provide a holistic educational experience that enriches the learner. In its overall assessment, globalization has immense benefit and can enhance educational performance and educational structure in Nigeria, to meet up with other western world.

References

- Amiwu L.E.A. Globalization: the human resource challenge as cited by Daniel Ogohi, Developing Country Studies ISSN 2224-607X (Paper) ISSN 2225-0565 (Online) Vol. 4, No. 17, 2014.
- Aina O.O. et al, 2010, Standardized Curriculum for National Development: A case study of Jabu College of Agriculture, in Godwin N. D. Aja and Sampson Nwaomah (ed) Private University Education in Africa: Issues and Challenges.
- Adesina S. O. International Journal of Humanities and Social Science, Vol. 2 No. 15, August 2012.
- Enyinnaya N. and Odunayo D. A. (2021). Globaliozation and higher education in 21st century in Nigeria. Babcock University, Ilishan Remo Ogun State, Nigeria University.
- Shenkar O, Luo Y. International Business, New York: 2004, John Willy and Sons
- Iyayi F. "Globalization, The Nigerian Economy and Peace" in C. Akani, globalization and the Peoples of Africa, Enugu: Fourth Dimension
- Gidden, A. (1990). The Consequences of Modernity. Cambridge: Polity Press.
- Adjibolosoo S. (2007). "Creating an Integrated Vehicle for Global Participation and Gain-sharing". Paper Prepared for the Free Market Forum," The Role of Markets and

- Governments in Pursuing the Common Good,” Panel Topic: Globalization and the Common Good, at Hillsdale College, September 29.
- Daniel Ogohi, *Developing Country Studies* ISSN 2224-607X (Paper) ISSN 2225-0565 (Online) Vol. 2, No. 17,2014.
- Education, Wikipedia, <http://www.wikipedia.org/wiki/education>, accessed on 13/8/15.
- Aina O.O. et al, (2010). Standardized Curriculum for National Development: A case study of Jabu College of Agriculture, in Godwin N. D. Aja and Sampson Nwaomah (ed) *Private University Education in Africa: Issues and Challenges*, P85
- Education, Wikipedia, <http://www.wikipedia.org/wiki/education>, accessed on 13/8/15.
- Education, Wikipedia, <http://www.wikipedia.org/wiki/education>, accessed on 13/8/15.
- Severino Machingambi, 2014, *The Impact of Globalisation on Higher: A Marxist Critique*, *J Sociology Soc Anth*, 5(2): 207-215, 2014, Mangosuthu University of Technology, Durban.
- Webster A. 1990, *Introduction to the Sociology of Development*, Basngstoke: Macmillian
- Bourdieu, P, Wacquant L. 1992, *Introduction to Reflexive Sociology*, Cambridge: Polity Press.
- Van der Merwe A. 1990, *Sociology: Only Study Guide for SOS100-4*, Pretoria: University of South Africa.
- Education Theories, Wikipedia, <http://www.wikipedia.org/wiki/education>, accessed on 13/8/15. . Martin Carnoy, (1999) *Globalization and Educational Reform: What Planners Need to Know*, UNESCO International Institute for Educational planning.
- Meyer M, Bushney M, Ukpere W, 2011, *The Impact of Globalisation on Higher Education: Achieving a Balance Between Local and Global Needs and Realities*.
- Chinnammai S. 2005, as cited by Martin Carnoy in *Globalization and Educational Reform: What Planners Need to Know*, UNESCO International Institute for Educational planning
- Meyer M, Bushney M, Ukpere W, 2011, *The Impact of Globalisation on Higher Education: Achieving a Balance Between Local and Global Needs and Realities*.
- Severino Machingambi, 2014, *The Impact of Globalisation on Higher: A Marxist Critique*, *J Sociology Soc Anth*, 5(2): 207-215, 2014, Mangosuthu University of Technology, Durban.
- Burbules N. C, Torres C.A 2000 as cited by Severino Machingambi, 2014, *The Impact of Globalization on Higher: A Marxist Critique*, *J Sociology Soc Anth*, 5(2): 207-215, 2014, Mangosuthu University of Technology, Durban.
- Yang R. 2004. Openness and reform as dynamics for development: A case study of internationalization at South China University of Technology. *Higher Education*, 47 (5): 473.
- Shenkar O, Luo Y. 2004. *International Business*, New York: 2004, John Willy and Sons
- Lewin M. K. 1997, *Education and Development: The Issues and the Evidence*, Sussex: Center for International Education.

23.10.2022

ISBN: 978-605-72042-0-2

ASES PUBLICATIONS – 2022©